

Johannis

Johannes. a In principio erat vrbū. i. in ipso deo
hab oibus supponit primū principū necessario est ver-
bū ipse dicitur: vt pz p dicitur. b Et vrbū. dicit pñr
pbat pñs z filij psonale distinctionē. Ad cuius intelle-
ctū sciendum qd psona est intellectualis nature in com-
municabilis ex
istentia: vel poti-
us subsistentia.
Verbū autē i di-
uinis nō pōt eē
accidēs: vt pz
ex p dicitur: et iō
oz qd sit qd sub-
sistēs i diuina na-
tura. Est et iō
municabile: qā
nec intellectus

Incipit euangeliū fm Jo-
hannē. Caplm. j.

In principio erat
verbū: et verbū
erat apud deum:

nec natura capit qd procedens sit idē p oēm modū cū
eo a quo pcedit: z ideo qz verbū in diuinis pcedit per
actū reale oz qd inter ipm et principū a quo pcedit sit
distinctio realis p pñtates suas alteri incommunicabi-
les: z ideo cum vtrūq; sit subsistens inedicabile in na-
tura diuina: que est in supremo intellectualitate scq;
tur qd inter verbū et principū a quo est verbū sit distin-
ctio psonalis. Et hoc est quod breuiter tangit Johan-
nes dicens. Et verbū erat apud deū. Nulla. n. res dī. p-
prie esse apud semetipam: sicut nec aliquis est in seipso
vt dī. iij. pby. z iō inter vrbū z principū apud qd est
verbū. s. pñm est psonalis distinctio. Mo. n. vrbū pcedit
a pñe p actionē trāseūtē extra: s. manētē intra: z iō ver-
bum manet intra illud qd est verbū tñ ab eo distinctuz
q distinctio psonalis est: vt pz p dicitur: c Et deus
hic pñr probat patris z filij psubstantialitate: verbū
em diuinū est quid subsistens in natura diuina: vt pre-
dictū est. natura autē diuina nō est multiplicabilis: qā
nullo mō pōt eē nisi vna z simplicissima: z iō oz qd vrbū
z principū a qd est vrbū sint idē genit? in nā quis distin-
guat. vt p dicitū est in psona: z hoc est qd dicit Johan-
nes. Et deus erat vrbū: ita qd li de pñat a pñe p dicitur:
tū dicit sic verbū est dō. Moia. n. et vba trāspōsita
idem significant. q. d. Johānes: qz vrbū sit apud
deū: nō tñ est aliquid extraneū nature: sicut ē vrbū nō
strūctū est nature diuine que indiuisibilis est: iō est ea-
dem oīno in ipso z in patre. d Docerat in principio
hic pñr declarat quartū. s. coeternitas patris et filij.
Oz. n. pcedens sit postorius duratiō eo a quo pcedit
hoc pñgit multipliciter. Cū mō qz pducēs nō habz
a principio sue duratiōis potētā pductiā pfectā: si-
cut bō a principio puericie nō bz potētā generādi p-
fectā: z iō a? filij? necessario postorius ē duratiō. Alio
mō pñgit pp modū pducēdi: qz qñ aliquid pducit
p motū q mor? est in tpe: oz qd pductū sit postorius p-
ducēte duratiōe: qz pductū primo bz eē in illo instā-
tū in quo terminat iste motus. Tercio mō pñgit hoc
qñ aliquid pducit libere et nō de necessitate nature:
qz tale agēs pōt expectare ad producēdū suū effectū:
sicut creature producunt a deo: q potētā est pfectissi-
ma: et sine trāsmutatione z motu: tñ nō sunt ei coeter-
ne: qz et si ab eterno potuit producē creaturā: vt dicit
aliqui tñ noluit. Nullo autē isto modoz pōt poni i di-
uinis: q filij? siue verbū qd est idē: vt pz p dicitur: sit po-
sterior patre: qz in diuinis nulla pōt eē potētā produ-
ctiua imperfecta: vt de se patet: nec verbū in diuinis pce-
dit per mutationem z motū: qz in diuinis nō hnt locū:
fm q dicit beatus Iacobus. Apud quem nō est trā-
mutatio nec vicissitudo obumbratio. Item filij? p-
cedit a patre de necessitate nature: qz de? necessario: in-
telligit se: sic relinquit qd filius sit equalis patre in du-
ratione: hoc est quod breuiter dicit beatus Johānes.
d Docerat in principio apud deū. hoc. s. verbum de
quo locutus fuerat: erat apud deū a principio eterni-
tatis: sic pz quartū qd de vbo dei fuerat suprapōsitū.
e Dia p ipm. Postq; euangelista declarauit ipi? ver-

bi esse seu generari: hic pñr declarat suū agere seu opari:
z diuidit i duo: qz primo declarat qñtū ad oēs creaturas
in generali: sedo qñtū ad hoies i specialibz. Et vi. erat lux
hominū. Prima in duo: qz primo declarat ppositū qñtū
ad producēdi actū: sedo qñtū ad producēdi modū: ubi.

et deus erat verbū. Doc
erat in principio apud deū
Omnia p ipsum facta sūt
et sine ipso factum est nihil
Quod factū est in ipso vita

Quod factū ē. In
prima parte offen-
dit qd actus produ-
cēdi ipius verbi se
extendit ad omnē
creaturaz in gene-
rali: qz creature p-
ducunt a deo sicut
artificata per arti-
ficem: Sapie. viij.
Omnis est em ar-
tifer zc. cū deus sit

agens p intellectū: qd autē producit p arte seu intellectū
producit p conceptū artis seu intellectus: sicut domus
in re extra producit a homo que est in anima. viij. meta.
Verbū autem in diuinis idē est qd conceptus intellectus
diuini: vt. s. dicitur est: ergo oia p ipm producta sunt: z hoc
est quod dicit Jobā. Oia p ipm facta sunt: z qz possit ali-
quis credere qd hoc signū oia distribueret solū pro creatu-
ris corporalibus: eo qd in principio. Ben. vbi agit de pma
rerū productio: nō sit mentio nisi de corporalibus creatu-
ris: iō ad excludendū addatur. Et sine ipso factū est nihil.
qz etiam spirituales creature sunt a deo sicut ab efficien-
te. Considerandū tñ qd manicheus dixit nihil hic teneri
affirmatue: z hoc fm ipm intelligunt creature corpora-
les: q parū hnt de entitate: z ppter hoc significant hoc no-
mine nihil: eo modo loquendi quo dicit pbs. ij. pby. fco.
Oz illud quod est modicū nihil reputat. Sic igit expo-
nit maniche? di. Et sine ipso factū ē nihil. i. sine vbo facta
est corporalis creatura: qz dicit ipam eē factā a principio ma-
lo. Posuit em duo principia: vñū simpliciter bonū: aliud
simpliciter malū: et ab isto dixit corpalem creaturam pro-
cedere: sed istud patet eē falsum: qz ens et bonū cōuertū-
tur: z iō quātū habet corporalis creatura de entitate tātz
de bonitate: z p consequens a principio bono procedit. h
etiam patet ex ordine rez et connectione eaz: qz vniuer-
si corruptibiles creaturas z incorruptibiles vident? ad-
inuicem connecti z in vnum ordinari: z ideo pcedendū ē
et cas ab vno principio producit vñū in finem reduci:
ppter quod pbs. xij. meta. ex cōnectione vniuersi probat
vritatem primi principij dicens: Entia nolūt male dispo-
ni: nec bona pluralitas principatū: vñus ergo pnceps.
pluribus etiam alijs modis error manichei posset impu-
gnari: sed omitto ppter prolixitatē vitandā: z diffusi? bz
tractari. ij. sententiaz. Alij autē dixerūt qd p nihil intelli-
gitur dyabolus que dicit esse sine verbo factū. Sed hoc pz
esse falsum: qz dyabolus nō est natura malus. si em malū
esset integrū seipm destrueret: et iō natura ipius bona ē:
z ideo facta est a verbo a quo oia bona pcedunt: Et iō
exponendum est li nihil sicut expositū est. s. f Ad fa-
ctum est. Ostensio qd verbum sit causa productiua reruz
hic pñter ostendit p que modū sit cā earum. Ad cuius
intellectum sciendum qd fm pñm. ij. de aia quatuor sunt
gradus vite seu viuētū: vegetatiuū: sensitiuū: motiuū z
fm locū: z intellectiuū. Et inter istos grad? intellectiuū
tenet summū locum: et ideo ea que sūt in aliquo fm mo-
dū intelligibile sunt in eo fm modū vitalē. Creature autē
pexistunt in verbo sicut in conceptu artis vel intellectus
vt patet ex p dicitis: z p consequens sunt in eo p modum
vite intellectiue: quia intelligere verbi est suum esse: z su-
um viuere: et hoc est qd dicit. f Quod factum est ip-
so vita erat: quia quod factum est in re extra pñr erat in
verbo p idē: q idē est quod essentia diuina z vita. Et sic
patet modus p que creature: procedunt a verbo: videlicet
sicut artificata ab artifice vlab arte: pp qd dicit boeti? iij.
de solatiōe. Quā cūcta supno dicit ab exemplo pulchris
pulcherrim? ipemūdū mente gerens: similis imagine
formās. Alio mō exponit hoc in qñtū creature pexistunt

Euangelium

in voluntate verbi. Ad cuius intellectum scienduz: qm pphilo sopphum. i. de anima. illa dicuntur viuentia que mouent scipsa: hoc autem maxime competit voluntati que mouet alias potentias ad agendum: et ideo ea que sunt in voluntate verbi dicuntur vita in ipso. Sic autem est de creaturis in qstū dependēt a voluntate dei: et sic exponitur illud.

erat: 7 vita erat lux hoim:
7 lux in tenebris lucet: 7 te

F Quod factū est in ipso vita erat. qz iste creature ante qz fierent: erat in voluntate verbi ad pducendū eas vt nō producendum: et sic p3 modus p que est causa productiua creaturarum: qz pducit eas omnino libere: per qd excluditur error aliquoz pphoz dicentū ip3 deū eas d necessitate producere: qd p3 falsū: qz voluntas nō vult aliqd de necessitate: nisi illud bonū ad qd bz necessaria habitu dicit. Voluntas autē diuina cū sit infinita nō bz necessaria habitudinē nisi ad bonū infinitū: 7 nihil vult de necessitate nisi bonū. p3: 7 iō nullā creaturaz vult de necessitate sed tm cōtingentē 7 libere: et sic ea pducit: fil? aut siue ver bñ indiuis aliē proccedit a pte. s. nali necessitate. 8 Et vita erat lux hoim. Onō qlie vbi se bz ad oēs creaturas in generali: bic pñr ostendit qliter se bz ad hoies in spali. Ad cuius intellectū sciendū: q aialia q se infra hoies hñt aliquales rez sensibiliū cognitionē: sicut asin? cognoscit stabulū suū 7 pabulū: 7 dñm p3: 7 de silib? 7 sile iudiciū sed sola creatura intellectualis pōt attigere ad cognoscē dū ipm deū. 9. n. ipso q facta est ad imaginē dei: e capax ipius p cognitionē 7 amorē: vt dicit Aug. xiiij. de tri. verū tñ cognitio dei 7 amor pñt dupliciter accipi. Vno mō p cognitionē 7 amorē q pñt hñt ex naturalib?: Alio mō de cognitionē 7 amorē supnaturalib?: fm hoc lra ista pōt dupliciter exponi. s. de cognitionē naturali 7 supnaturali.

Primo igitur exponitur de cognitionē naturali: sicut em pater ex pdictis: oēs creature sunt p verbū producte: vt rñtū humana natura excellentior est in cognitionē in qstū virtute intellect? pōt ad dei cognitionē attigere: effectus ipm in reducēdo: q quem modum pbi habuerit cognitio nē de deo. Dis autem cognitio sit in aliquo lumine: 7 ido natura humana sup alia s creaturas inferiores est a verbo spali illustrata: et hoc est quod dicitur. 8 Et vita. i. ipm verbū quod est vita: vt patet ex pdictis. b Erat lux hoim: in qstūm attingit p naturā sibi datā a verbo ad altiorem cognitionis gradū. subdit autē modū dicens.

i Et lux in tenebris lucet. Licet em ipm verbū qd ē lux p eentiā non possit eē forma intellectus nri: tñ intellectus agens q est potentia aie: est quedā lux teruata a diuina luce: 7 iō p ipm pōt hō ad diuina cognoscēda quodā mō attingere: fm q dicit ps. iij. Multi dicūt qd ondit nob bo na. mdet. Signatū ē sup nos lumē vultus tui dñe. q. di. in lumine intellectus agentis impōso a te aiabus būanis: pōt hñt cognitio tue bonitatis. Et hoc mō lux diuina in tenebris lucet in qstū nā humana q d se est qdā tenebra: qz ex se lumē nō bz: sed a verbo illustrat: eo q luce ab ipō de riuata mō pdicto infor: ma: vt rñtū qz talis cognitio dei que hñt ex naturalibus est defectiua. ideo sequitur.

k Et tenebre eam non comprehenderunt. quia lux diuina siue verbum quod ides est cognitione naturali per essentiam non videtur: qz talis cognitio est tm modo per effectus qui nō adequant virtutē prime cause: sed in infinitū distant ab eā: 7 o talein cognitionē nō pōt videri diuina essentia. Alio mō exponit lra de cognitionē supnaturali: hō em ad quendā finē supnaturalē ordinat: qui excedit lumē naturalis ratiōis: fm q dicit apls. i. cozitb. ij. Oculus nō vidit: 7 auris nō auduit: nec in coz: hois ascendit: q pparasti diligētib? te. Ad finē em incognitum nō pōt hō moueri: qz incognita nō possum? diligere: fm Aug. 7 iō hō ad finē suū cosequēdū indiget necessario il-

lustratione supnaturali: vt in finē vltimū dirigat. De us aut paratus est hanc illustrationē hōib? dare: qz natura nō deficit in necessarijs vt dicitur. iij. de aia: 7 si hoc verum est de natura naturata: multo fortius verū de auctore ipsius nature qui est natura naturans: 7 iō si hō

nebre eā nō comprehendēt
Fuit hō missus a deo: cui

faciat quod i se est: conuertēdo se ad deū per cognitionē 7 amorē. put potest ex naturalibus haberi: de supplet residū ad

tendo nature pfectionē gratie illustrans eū supnaturali illustratione: 7 hoc est quod dicitur. Et vita erat lux hoim. i. ipm verbū non deficit illustrādo hoies p gram in cognitionē supnaturalium. Et lux in tenebris lucet. i. in peccatoribus: qz verbū qstū est in se illustrat eos: luce gre. Sed q sunt tenebre: hoc est qz se subtrahunt ab influentia diuine lucis siue verbi: et ideo sequit. Et tenebre eā nō cōprehenderūt. qz peccatores hanc lucē nō consequuntur nō ppter defectū lucis vt dictū ē: sed ppter p3 defectū. l Fuit homo. Post qz eū. de scriptis seu declarauit eternā verbi emanationē: 7 ipi opationem: hic pñt declarat eius tpalē incarnationē. Et diuidit in duas ptes: qz primo agit de missione pcursois: secundo de aduentu redemptoris: ubi. Erat lux vera. Prima in duas: quia primo ponitur commendatio pcursois: scdo tollitur occasio erroris: ubi. Non erat ille lux. Circa primum commendatio pcursois ex quatuor describit. Primo ex conditiōe naturali: cū dicitur. l Fuit homo. i. viuens vita hominis fm dicta men recte rationis: et ratiōabiliter pcursois saluatoris fuit homo et non angelus: quia sapia diuina disponit omnia suauiter: vt dicit sapie. vij. qz fact oia fm modū conuenientem 7 rectē mouendo quālibet rē: fm q nata est moueri. Hoies aut cōiter loquēdo magis sunt apti recipere doctrinā hois q angelitū. pte silitudinē natu re: tum ppter consuetudinē locutiōis et vite: que requirunt inter discipulū 7 doctore. Si at ali qui doceant cōuenientius ab angelis: hoc est verū d ex cellentibus viris: 7 a cōi vita hoim segregat. Aduentus aut redemptoris amunicandus erat oib? cōiter nō solū excellentib?: 7 iō pcursois aduentū rpi pñnucians: magis idonee fuit hō q angelus. verū tñ iohannes fuerit homo ex cōditiōe naturali: fuit tñ angelus ab officio: et puritate virginali: fm q dicit saluator Mathei. ij. Hic est de quo scriptū est. s. malachie. iij. Ecce ego mitto angelum meū 7c. Scdo describit iohannis commendatio ex diuina auctoritate: cum subditur.

m Missus a deo. qz nō vixit p3o capite. De hac missione iohannis dicunt aliqui q fuit tm p internā inspirationem: sed melius videtur: q cū hoc fuerit p expressam dei missionem: et exteriorē apparitionē: qz ad ea que sunt multū ardua solent p hēte sic mitti: vt patet ex decursu veteris testamēti. Mysteriū aut xpi inter omnia fuit maximū: qz ad ipm fuit ordiatū totū ver? testm: vt declarauit diffuse sup eplam ad hebreos: et iō nō ē verisile qn iohannes fuerit ad hoc missus per expressam missionem dei 7 apparitionē exteriorē: licet modus huius apparitionis non sit scriptus: multa em facta sunt circa mysteriū chisti que non sūt scripta vt habetur in fine huius euangeli. Hoc idem videt inuere quod ipse iohannes dixit vt habet. j. eo. ca. Qui misit me baptizare in aq ille mibi dixit super quē videris spiritum descendentem 7c. Tercio describit commendatio iohannis ex nomine: cum dicitur.

n Qui nomen erat iohannes. Istud nomen fuit sibi impositum: nō ex humana dispositione: sed diuina p ordinatione: vt habetur Luce. j. 7 ideo respōdebat p prierati interne. s. plenitudinē gratie. iohannes enim interpretatur: in quo gratia. Et ideo fuit idoneus ad

Johannis

pcurredu an illu qd est auctor: g're fm qd dicitur. j. e. c. Gra r
veritas p iclum xpm facta est. Sic invenit in veteri te
stamento: qz abraa ysaac z isrl sic noiat sunt ex dina or
dinatio: ad designadu eoz. p'prietate. Quarto describitur
eius commedatio ex officij nobilitate: cu subdit.

o. **Hic** vt te
sti. p'hibe. de lu
mic. i. de filio dei
in mudu venie
te: hoc aut testi
moniu p'hibuit
pdicando eius
excellenz: vt
babetur. j. e. c. a.
Ipe est qui post
me ventur' est:
cuius no suz di

nomen erat iohannes. **Hic**
venit in testimonium vt te
stimonium perhiberet d lu
mine: vt omnes crederent
per illum. **Mo** erat ille lux

gnus: vt solua corrigia calciameti ei'. **Silr** testimoni
um p'hibuit baptizado in aqua: vt p hoc designaret il
lum qui erat venturus baptizare in spiritu sancto: p'p
qd forma baptisimi iohannis erat in nomine venturi:
vt b' actiu. xij. Sicut em. p'phete antiquitus deuia cia
bant aliqn futura no solu verbis sed etiā factis. Quod
patet de hieremia q' posuit cathedra in collo suo vt ver
bo et facto p'nuiciaret captiuitate futura regis z ciuita
tis: vt b' .xxvij. Sic iohannes baptista pdicando z ba
ptizando annuiciavit aduentu redemptoris. Finis at
sui officij tangitur: cu subdit. p. **Et** oes crederent
p illu. no dicit in illu: qz hoc finalit pdicabat: vt p'p'ls cre
deret in ipm venturu. **Notadu** qd illud qd dicitur. **Oes**
crederet zc. refertur ad illud qd dicitur. **Oes** em.
missus: qz hic loquebat generalr oib': no sic aut loq'
angelus sed solu excellentibus: vt d. dcm e. q. **Mo**
erat ille lux. **Hic** tollit occasio erroris. **Ex** b' em q' euā
gelista dixerat de iohanne tot magnifica: posset aliqs
credere q' eius aduentus sufficeret ad salutes generis
humani: sicut et de ipso multi se opinati ipm esse xpm
ppter excellentia sue sanctitatis: ppter qd sacerdotes
iudeoz miserunt ab hieroso lymis interrogantes si ip
se esset christus: vt b' eo. c. et ideo euangelista ostēdit
q' eius aduentus no erat sufficiens ad saluadu huma
nu genus dicens. **Non** erat ille lux qui posset mentes
boim luce gratie illustrare: sed tm erat p'cursor b' lu
cis: iō subditur. r. **Sed** vt testi. p'bi. de lu. **Modus**
aut testificandi iam pdictus est in parte immediate p
cedenti. **Sed** hoc vt esse illud qd dicitur. **Eratis**
aliqn tenebram: aut lux in dno: et sic rō lucis uenit
culibet iusto: z p' p'ns **Johāni**. **Dicens** qd lux g're du
pliciter accipit in scriptura. **Uno** mō p' eentia: et sic so
li deo uenit: z appropiaz filio in diuinit sicut et alia
q' p'ntet ad noticiat: z iō p'prietas b' lucis de iohāne ne
gatur sed d' christo affirmat: vt statim patebit. **Alio** mō
accipit lux p' participatione: z hoc bñ uenit **Johāni**
z alijs sanctis: z sic loq'ur apls in auctoritate pdicta.
s. **Eratis** lux vera. **Postq'** euāgelista declarauit missio
nem p'cursoris. hic p'nt agit de aduentu redēptoris. et
diuidit in tres: qz primo oñdit necessitas hui' aduen
tus: scdo inde dñs fruct' ibi. **Quorquor** aut. **tercio** re
miendi: **modus** ubi. **Et** verbu caro factu est. **Circa** p'mū
p'siderandū q' rō naturalis est defectiua in cognitione
diuinoz: qz no attingit ad eoz cognitionē nisi p' effect'
qui distant a deo in infinitū. **Item** reuelatio de diuinis
in veteri testō erat imperfecta: qz sub relaminibus z figu
ris ppter qd an aduentu christi boies multipliciter er
rabant circa cognitionem diuinoz: vt patet inspicien
ti illius t'pis de cursum: et iō aduentus christi in mudū
fuit necessari' ad illuminandū boies in cognitione diu
inoz fm q' ipemet dicit. j. xij. **Ego** in hoc natus sum et
ad hoc ueni in mudū vt testimoniu p'hibea' ueritati: iō
videmus q' post eius aduentu idolatria cessauit qua
si p totū mudū sicut fuerat p zacharia. p'pheta pdem
ca. xij. **Et** erit in die illa dicit dñs disp'dā noia idolorū
de terra. **Qz** aut xps sit lux sufficiens ad talē illuminatō

nem oñdit triplid ratio: prima ratio pcedit et lucis di
uis ueritate: scda ex ipius p'sentialitate: tercia ex euidētē
eius manifestatōne: scda tangitur ibi. **In** mūdo erat. ter
cia ibi. **Mūdus** p ipm fact' est. **Circa** p'mū aduertēdū
q' aliquid dicitur tripliciter. **Uno** mō qz distinguit p'ra
falsū: scdo qz distinguit p'ra figurale
in q'tū figura rece
dit a p'fecta rei veri
tate: tercio qz disti
guitur p' p'cipias
qz illud qd est tale
p' participationez
deficit a p'fectioe il
lius qd est tale p' ef
sentiam. **Lumen** er
go rōis naturalis i

cognitione diuinoz primo deficit a rōne uere lucis: quia
etiā p' ea p'hiberant de eo aliqn cognitionē: fuit tm ad ml
ta erroribus multis: ppter quod dicit ad Ro. j. **Cū** agno
uissent deum no sicut deū gl'ificauerūt aut g'ras egerūt
sed euauerunt in cogitationib' suis: et obscurati est in si
piens cor eoz. **Et** hoc patet in **Aristo**. q' in alijs p'bos dē
cit uerius scripsisse: z tm in plurib' deuiaz a uitate: sicut
patet de mundi eternitate: d' intelligentiaz numero z ea
rum felicitate: quoz p'fectionē cā breuitatis omittō. **lu**
men uero cognitionis diuinoz qd fuit in veteri testō defi
cit a rōne uere lucis: qz licz habuerit ueritatē absq' admi
rtione falsitatis tm ipa erat figuralis: z quasi ymbra uer
tatis. **Lumen** uero cognitionis euangelice tercio mō de
ficit a p'fecta lucis ueritate: qz lz uera z apta sit: tm est p'ti
cipata. **Lux** aut diuina hoc mō dicit uera qz est lux p' eentia
Et ex hoc sequit q' ipa sit sufficiens ad oim illuminatōne
qz qd est tale p' eentia: est cā oim alioz: sic ignis cā cali
ditatis in omnibus alijs: vt b' .ij. metaphy. **Aliis** at lux
appropiaz filio: vt dcm est: et sic p'z prima rō sue effica
cie ad illuminatōne g're que tagit cu dicit. s. **Eratis** lux
uera: sine falsitate: sine ymbra. z sine p'ticipatione: s' lux
p' eentiam: iō sequit. t. **Que** illu. oim. bo. q'tū in se ē
qz si aliqui non sunt illuminati: hoc est qz se subtrahūt ab
influentia lucis: pōt hoc etiā intelligi de lumie nalis rōis
que se extendit ad omnes etiam peccatores: et est quedā
participatio diuine lucis: vt p'z ex pdictis. v. **Remi**
rem in hūc mudū p' hoc nō est intelligendū q' boies ante
fuerunt in alia uita yñ uenerunt in mudū istum: vt q' aie
fuerit a p'ncipio mūdi create: sicut intellexerunt aliq' he
retici: sed euāgelista utitur tali mō loquēdi ad uenoran
dū q' aia intellectiua dat ab extrinseco p' creatione: et dē
hic ipse bō eodes mō quo pars p'ncipalior rei dicit ipa res
vt b' .x. ethyco. r. **In** mūdo. hic tagit scda rō ad idēz
p' p'sentialitate. **Ad** cui' intellectū sciendū: q' aliqd dicit
esse alicui tripliciter. **Uno** mō p' potentia sicut rex est i to
to regno. **Alio** mō p' p'ntiam sicut rex est in aula sua: quia
oia que sunt ibi patet eius aspectui. **Tercio** mō p' eentia
sicut rex est in loco suo determinato: cui p'portionatus
est corpus eius: deus autem p'ns est ubiq': hoc triplici mō
qz eius uirtus ad omnia se extendit: z qz omnia sunt nu
da z aperta oculis ei': z etiā qz p'ns est ubiq': p' eentia qd
patet: quia non solum dat esse rebus: sed eas in eē cōser
uat coniungens p'ncipia rerum ad inuicem: hoc aut non
pōt esse p' aliquod quod sit medium inter ipm z creaturā
qz nullū est tale mediū. **Et** iō o'z q' hoc faciat p' seipm ubi
qz p'sentialit' z p' eentiam existentem: et sic p'z q' cū dē
uina lux sit idem q' ipse deus: q' ipa sit effica' ad pdictā
illuminationem ppter suam p'sentialitatem. **Et** hoc ratio
breuiter tangitur: cu dicit. r. **In** mūdo erat. noie enim
mundi intelligitur ueritas creaturarū. y. **Et** mū
do. **Hic** ponit tercia rō ad idem ex euidētia lucis di
uine: qz etiā nō sit euidēs in se: est tm euidēs in suo effectū
scz in ueritate creaturarū a deo productarū: ex quatu
pulsitudine et ordine lux diuina etiā pōt in naturali rōe
cognosci: fm q' dicitur sapie. xij. **A** magnitudine speciei crea
turarū poterat creator boz uisibilē cognosci. **Ad** rō. j.

Euangelium

Inuisibilia dei a creatura mundi. Lab hie: p ea que facta sunt intellecta conspiciuntur. Et beato tangit cum dicit. **Et mundus per ipsum factus est.** qz noie mundi omis creatura intelligit: vt dictum est que ducit in cognitione creatoris sicut effectus in cognitione sue cause. **Et mundus.** hic remouet quandam obiecto nem: quia contra predicta possz obija p hoc qz videm? multos homines non habere cognitione dei: Et ipse respondet qz hoc non est ex defectu lucis: s mag ex malicia hominu ab ea se auertentium. d.

Et mundus cum non cognouit. Nomine mundi intelliguntur peccatores mundialiter viuentes: et id alif accipitur mundus qm in pte pcedenti: qz ibi accipit p essentis reru: hic p malicis homi. **a** In ppria venit. i. in mundo que ipse fecerat vt per carnis assumptione: et sic fuit ibi non uo mo. vel aliter. In ppria venit. i. in iudea q dicebat terra dei: vt p3 in plurib? locis veteris testamenti. **b** Et sui eu non receperunt. i. iudei: qz in veteri testō dicuntur ipsius peculiaris ipius dei: qz pauca diudeis compatiue crediderunt ppo: fm q fuerat predictu: **Et** esset futurus in lapide offensionis et i petra scadali duab? tomib? isrl. **c** Quotquot. **hic** pnter ponit aduentus xpi vtilitas siue fructus: et diuidit in duas: qz pmo ostendit ppositu: sedo remouet quoddā dubiu: ubi. **Qui** non ex sanguinib? Circa primū sciendū qz sicut verbū incarnatū est vere filius dei naturalis: ita illi q fiunt membra eius p fidē formatā efficiunt filij adoptiu: et in hoc apparet vtilitas nobis pueniens ex suo aduentu: et hoc est qd dicit. **Quotquot autē receperunt eū.** crededo. **d** Dedit eis pte filios dei fieri. p regenerationē baptismi q non dat nisi pfitentib? fide xpi p se si sint adulti. vel p aliu si sint puuli. **e** Qui nō ex sanguinib? hōnō remouet dubiu: qz possz forte aliqz credere qz hec generatio esset p modū generatiōis carnalis: id hoc remouet dicens. **Qui** nō ex sanguinib? et hōnō sanguis in latino plurale nō batur: b3 tñ in greco: et id translator vt sequeret veritate text? nō curauit de regulā grammatice trāsferēs in plurali: **Et** sanguinib? Ad generatōnē em carnalē pcurrit duplex sanguis: qz ex pte mris reqrit sanguis mēstruus p materia: ex pte viri reqrit semē in q consistit vltus formatiua: hoc autē semē est residuū alimti sanguinē: qz nutritiua ministrat materiā ipi generatiue hoc tñ residuum quod transit in semen dealbatum est: pp maiorem digestionem. Istos igitur sanguines excludit euangelista a generatiōe spiritali dicens. **Qui** non ex sang. nati sunt. **f** Neqz ex voluntate car. p carnem hic intelligit femina que parū participat de ratione respectu viri: ppter hoc nominatur caro **Gen. ij.** Hoc nūc os ex osibus meis et caro de carne mea. copula autē masculi et femine requirit in carnali generatiōe: sic in omni alia actōne naturali requiritur coniunctio actiuū et passiuū: et hec copula maris et femine excludit a generatiōe spūali: cum dicit. **Neqz** ex voluntate carnis neqz ex voluntate viri. **Aliē** pōt exponi ita qz p voluntatē carnis intelligatur concupiscentia large loquendo de voluntate: prout accipit p appetitu sensitiuo: per voluntatem viri intelligatur appetitus intellectiuus: quia vt terq appetitus concurrat in generatione carnali hominis. **Appetitus** sensitiuus vt mouens: intellectiuus vt cōsentiens: et hoc remouetur a generatione spiritali: cum dicitur. **Neqz** ex voluntate carnis et. qualiter autē fiet generatiō ista ostenditur cum dicit. **Sed** ex deo nati sunt. in qstūm hoies a deo recipietes gram trahunt quodam mō ad naturā diuinā: qz p donū grē efficiunt pfortes diuine nature vt b3. **De. j.** Per quē ma. et piosa nobis promissa donauit: vt p hec efficiamini diuine cōfortes nature. **Et** predictis p3 qz filij carnales

contrahunt quādam maculam et feditates et mō sue generationis: nō sic autem filij spirituales: sed magis nobilitatem. **h** Et verbum caro. **hic** pnt ostendit modū verbi in mundum venientis: qz nō venit vbi paus nō erat: sed qz nouo mō ibi inceptus esse sicut rex q pu

qui credunt in nomine ei? Qui non ex sanguinibus: neqz ex voluntate carnis: neqz ex voluntate viri: sed ex deo nati sunt. Et verbū caro factū ē: et habitauit in nob

est aliqua ciuitate p sui potētia tñ: qñ venit illuc psonaliter incipit eē nouo modo. s. p sui p-sentiam: sic deus filius qui prius erat in mōdo p potētia pntia et essentia: vt p3 p predicta: vt ibi nouo mō fecit p carnis assumptionem: et hoc est qd dicit. **Et** verbū caro factū est et habitauit in nobis. **Et** hoc verbo: verbū caro factū est. Ezechies accepit occasione errādī dicens qz ex verbo et carne facta est vna natura sicut et vna persona: sed hoc manifeste p3 falsum et impossibile: qz illa natura esset cōposita ex verbo et natura humana: et sic verbum veniret in compositionem alterius: hoc autē est impossibile: qz omne quod componit alteri est aliquo modo in potētia: potētia autem nullo mō pōt eē in verbo cum sit actus purus: ergo et. Itēz si esset possibile vnam naturam ex ambabus fieri illa tñ nō esset natura humana nec diuina: qz natura pposita ex duabus non est aliqua illaz: sed aliquid aliud resultans ex ipsis: vt p3 de mixto ex elementis: qz mixtum non ē ali quod elementoz nec ipsa simul sumpta: quia tunc mixtum non esset aliquid vnum: et ideo si ex verbo et carne fieret vna natura: sequeretur qz christus nō eēt homo neqz deus contra scripturam noui et veteris testamenti: ppter quod arrius dixit qz ex carne et verbo nō est facta vna natura: sed ipm verbum carnem assumpsit non tamen animam: qz verbum supplet locū anime fm ipsum: sed istud dictum implicat contradictionē: quia caro non est in specie carnis nisi per animā: vt batur. iij. methedoroz. et ideo dicere qz verbum assumpsit carnem et non animam implicat contradictionē. Nec valet qz dicit verbum supplet locū anime: qz caro illa etiā fm ipsum non est informata per verbum sed tñ assumpta. Et si diceret ipsam per verbum informari: doctrina est impossibile. Item sequeretur qz vrs nō eēt homo: vt patet manifeste: ppter quod apollinaris dixit: qz verbū assumpsit carnē: qz fm ipm assumpsit animā sensitiuā qz dat eē carnē: nō tñ assumpsit animā intellectiuā cū verbum sit maxime intellectiuum: et ideo in christo solummodo ponebat intellectum verbis: sed hoc p3 falsum: quia licet iste in christo posset saluare carnem nō tñ carnē humanam: qz caro nō dicitur humana nisi p animā intellectiuā: etiā fm ponentes pluralitatem formatū. Item christus non esset homo: cum homo in specie humana reponatur per animam intellectiuā: sed magis esset animal brutum: quia anima sensitua non reponit nisi in specie bruti. hec autem omnia contra fidem sunt et sacram scripturam: et ideo sunt tanqz heretica reprobata: et licz pluribus alijs vijs possent predicta improbari: tñ ppter prolixitatem vitandam omitto: ppter qd dicendum qz cū dicit. **Verbum** caro factum est. p carnes intelligitur natura humana: sicut frequenter in sacra scriptura: vnde dicitur **1sa. xl.** Omnis caro fenim et. **Et** qz p carnem intelligatur natura humana patet per illud quod subditur. **Tere** fenim est populus. **Caro** igitur ista. i. natura humana: assumpta est a verbo nō in vnitatem nature: sed in vnitatem suppositi vel persone et ideo est sensus. **Verbum** caro factum est. ac si dicit: deus homo factus est: quia licet fieri repugnet de verbo absolute: potest tamen dici de eo ratione nature humane adiuncte: et diffusius declaratur. iij. sententia p

Johannis

quia p tale fieri nō bī q̄ deus de nouo incipiat esse qd̄ est impossibile: sed q̄ incipiat esse bō quod est possibile q̄: suppositū diuinū est infinite subsistentie: r̄ iō p̄t̄ natura in seip̄o sustentare: vt diffusius declaratur. in sententiariū. Considerandū tñ q̄ euāgelista nō sine rōe dicit verbū esse factum carnē magis q̄ uicem q̄a p hoc uicē r̄ r̄ozilloz q̄ dicit r̄unt naturā humanā habere in christo hypostasi. p̄ua. si em̄ dixisset uerbum factū est bō: cur

Et vidimus gloriā eius gloriā quasi vnigeniti a patre: plenū gr̄e^m r̄ ueritatis. Johānes testimoniū

bō significet naturā humanā in supposito reddiss̄ o cca siones cogitandi q̄ natura humana in x̄po subsisteret in p̄ua hypostasi. Sily magis dicit uerbum factū eē carnem q̄ aiā: ne daret occasio cogitādi q̄ illa vno esset tñ fm̄ actū aie vt p̄ cognitionē r̄ amorē: nō tñ i unitate suppositi. **Et vidim⁹.** Post q̄ euāgelista declarauit ubi emanationē r̄ ei⁹ incarnationē. hic p̄r ostēdit qualiter ip̄e r̄ alij apli habuerunt de hoc cognitionē. **Et diuidit i duas ptes:** q̄ p̄mo pōit inotescēdi modū secūdo manifestat ip̄zabi. **Et de plenitudine.** prima in duas fm̄ duplicē modū innotescēdi quē ponit: scōa ibi Johānes p̄hibet. p̄mus aut̄ innotescēdi mod⁹ est p̄ uisum. Sciendū tñ q̄ uidere aliqñ accipit nō solū p̄ uisione corporali: sed etiā p̄ cognitionē intellectuali: quē modū dicimus: uides tu hoc. i. intelligis: r̄ hoc est q̄ uisus ē sp̄n̄ alioz inē alios sens⁹ r̄ plures rez differētiā nobis demonstrat: vt bī. i. meta. r̄ iō noie uisus utimur aliqñ in bis q̄ p̄uēt ad intellectū: utroq̄ modū uideri habuit iohānes et alij apli noticiā ubi incarnati: q̄ cū ip̄o fuerūt corpali ter p̄uerati. r̄ sic uiderūt sensibilit̄ opa uirtutē totius creature excedētia: si cut est suscitatio mortuū: illuminatio cecū: r̄ cōsilia: r̄ q̄ bus uisū mēl̄ p̄ceperūt ei⁹ diuinitatē in carne latēte. uiderūt etiā hoc mentaliter p̄ interna inspirationē: q̄ aperuit eis sensum vt intelligerent scripturas: vt habetur Luce vlti. r̄ hoc ē qd̄ dicit. **Et vidim⁹ gl̄iam ei⁹.** i. excellentiā oēm creaturū excedētē: p̄ter qd̄ subdit quasi exponendo p̄dictā gl̄iam. **K** Quasi vnigeniti a patre. i. naturalit̄ ab eo p̄cedētis r̄ p̄ oīs eādē naturā numero cū ip̄o hntis. hoc em̄ uiderūt apli p̄mo p̄ patris testimoniū in trāfiguratione in qua fuit iohānes cū petro r̄ iacobo: vt bī Math. xvi. r̄ iō tunc audiuit uocē patris dicentis de x̄po: **Hic est fili⁹ meus dilect⁹ r̄ cō.** scōo uiderūt hoc p̄ angeloz obsequiū: q̄ angeli ministrabant ei sicut supior: vt habetur Math. iiii. **Supra naturam angelicā nihil est nisi natura diuina.** tercio uiderunt hoc p̄ hoc q̄ creature etiā uisibiles obediebant ei ad nutum sicut dño et creatori: p̄ter quod dixerunt Mathei. viii. **Qualis est hic qui uenti r̄ mare obediunt ei.** quarto hoc uiderunt p̄ docēdi et opandi modū: **Moyse em̄ r̄ alij p̄hete nō dabant ip̄o precepta:** sed de preceptis dei ip̄m instruebant: et ideo dicebant: **hec dicit dñs: uel aliquid simile.** Similit̄ d̄ moyse scriptū est: locut⁹ est dñs ad moysen r̄ c. **Christus at tanq̄ deus r̄ p̄ua auctoritate loquens dabat doctrinam suam:** vt pater Mathei. v. ubi frequenter dicit. **Ego autem dico uobis.** uide in fine ill⁹ sermonis d̄ q̄ erat docens sicut p̄tatem habēs. **Et similiter perpererunt p̄ opandi modū:** q̄ et si alij fecerunt miracula: hoc fuit tñ deprecando: **christus autem et si in miraculis faciebat quando orauerit:** vt in suscitatione lazari: **Johannis. r̄ tamen communiter miracula faciebat imperando:** vt patz et de cursu euāgelij: per quod ostendebatur q̄ illa faciebat uirtute. p̄ua: sicut deus p̄ter quod dicit Luce. vi. q̄ uirtus eribat de illo: et sanabat omnes. **Sequitur.** **Plenū gratie.** et hoc p̄mo. p̄ter gratiam vnionis: ille em̄ perfectissime est ple-

nus gratia qui perfectissime deo coniungitur: natura autē humana in christo non solum coniuncta est deo p̄ cognitionem r̄ amorem sicut in alijs: sed per realem vnionem r̄ hec d̄ in christo gratia vnionis: per quam homo d̄ deus et e conuerso p̄ communicationem iōmātū. **Dicit autē**

p̄hibet de ip̄o: r̄ clamat dices. **Hic erat quē dixi⁹ qui post me uenturus est: ante me factus est:** q̄ prior me

tal' vno gratia in q̄tum diuina liberalitate r̄ misericordia facta est: secūdo. p̄ter gratiā habitualē: que plenius fuit in christo q̄ in alijs: propter hoc dicit infra. iiii. capitulo q̄ dat⁹ est ei spiritus non ad

mensurā: q̄ nō solū habuit plenitudinē sufficientē: s̄ etiam redūdatie in alios: q̄ ē caput nō solū hōim sed etiam angeloz. **Q̄ autē uirgo maria r̄ alij alij sancti legūtur plenū gr̄a ut d̄ de maria Luce. j. r̄ de stephano act. vi. hec tñ ē alia plenitudo: plenū. n. opponit uacuo: r̄ iō tot modis d̄ plenū ē modis d̄ uacū. **Et at uacuitas gr̄e: vno mō p̄ter uirtutis defectū circa p̄uū subiectū: r̄ tali uacuo opponitur plenitudo gr̄e sanctorū. Alio mō d̄ uacuitas gr̄e eo q̄ nō redūdat ad corpus: r̄ tali uacuo opponit plenitudo marie in q̄tū gr̄a eius aliquo mō redundat ad corpus supnaturaliter cōcipiendo plenitudinē tñ marie nō se extendit ad alios: ita q̄ sit gr̄e uacuitas: sed solū in q̄tū ē gr̄e impetratrix: x̄pi autē plenitudo ad alios se extendit: r̄ sic opponit uacuo nō solū respectu sui: s̄ etiā alioz q̄ fuit i x̄po plenitudo gr̄e nō solū respectu sui s̄ et respectu alioz. **Et ueritatis.** In q̄tū in ip̄o fuit ueritas diuina sicut in creatura vnione. Sily in aia x̄pi fuit plenitudo ueritatis in q̄tū habuit noticiā oīm q̄ cognoscit deus noticiā uisibis Sily fuit in x̄po plenitudo ueritatis in q̄tū impleuit oēs figuras r̄ p̄missiones legis moisaice. **n** Johānes testimonij p̄hibet. **Hic ponit scōm modū q̄ innotuit iohāni r̄ aplis alijs uerbum incarnatū: r̄ hic modus fuit p̄ auditum: q̄ audiuit a iohanne testimonij de x̄po q̄ erat effectus: p̄ter iohannis mirabilem natiuitatē: r̄ p̄ter excellentē uirtue sanctitatem: r̄ hoc ē qd̄ dicit. **n** Johānes testimonij p̄hibet de ip̄o. r̄ bī dicit p̄hibet ad ostendēdū q̄ ei⁹ testimonij fuit cōtinuatū: q̄ nō solū sc̄nel sed pluries testificat⁹ est de x̄po: r̄ iō dicit p̄hibet ad uenotandū p̄tinuationē hui⁹ testimonij. scōo ostēdit istud testimonij clarū: cū subdit. **o** **Et clamat.** q̄ iohānes nō loquebatur de christo in occulto sicut faciunt illi qui habent doctrinā suspectā: sed in palā corā ip̄o. **Dicit autē hoc testimonij certū r̄ uerū: q̄ eodē mō testificatus est p̄r⁹ de x̄po in absentia: et post in p̄sētia qd̄ notat cū d̄. **n** **Hic erat quem dixi.** ante: r̄ idē mō dico. **ulterius ostēdit q̄ de x̄po dixit cū d̄. q** **Qui post me uenturus est.** p̄z q̄ iohānes nō loquitur de aduentu x̄pi in mundū q̄ iā erat natus: r̄ fers. xxx. annoz. sed loquit⁹ de aduentu ad p̄dicandū: r̄ mysteriū n̄re redemptionis complendū. **r** **Antem fact⁹ est.** **Et hoc loco arguit arrius:** q̄ uerbum fm̄ naturā uerbi sit factū: q̄ nō est dubiū q̄ iohānes p̄cessit x̄pm fm̄ carnē: r̄ iō cū dicit: **Ante me factus est.** de natura uerbi intellegendū est: s̄ l̄fa sequēs hoc destruit p̄ h̄ qd̄ subdit. **Quia prior me erat.** r̄ p̄ cōsequēs habuit esse an iohāne: idē si de factione nature loq̄ret aliter ordinasset l̄fam. **prior me erat:** q̄ an me fact⁹ es: r̄ iō sic d̄z intelligi. **An me factus est.** i. mibi platus: cuius rationē assignat dicens. **s** **Quia prior me erat.** nō fm̄ humanitatē sed fm̄ diuinitatem in qua est ab eterno. **Hōt etiā aliter exponi referendo hoc ad x̄pm fm̄ humanā naturam.** **Ad cui⁹ intellectū sciendū q̄ p̄uer est in fieri fm̄ cursuz nature vsq̄ ad natiuitatē:** **Christus autē ab instanti conceptionis habuit corpus omnibus lineamentis distinctū:** et animam omnibus uirtutibus r̄ scientiis p̄fectam: **quis nondum habuerit p̄fectā corpis q̄tatem:** et hoc fuerat p̄dictum **Iheremie. xxxj.** **Homini faciet dominus super terrā: mislier circūdabit uirum:** quia christus ab instanti conceptō********

Euangelium

nis fuit vir perfectus modo dicto. Constat autem qd xps fuit an conceptus qd iohannes fuerit natus: vt patz Lu cc. j. 7 iō hoc mō sra pdicta pōt exponi: Ante me factus ē. vt per factum esse intelligatur pfectio: qz hoc designat talis locutio sicut fieri imfectionem designat: qz dicitur: cū am fm humanam naturam an perfe ctus fuit qd iohan nes vt p3 p pdicta t. Et de plenitudi ne. Positis duobz modis quibus ver bum incarnatū cū inquit. hic pōter vtrūq; modū ma nifestat: 7 pmo ma nifestat pūmū qui est pūmū: vt dcm est: iō scdm qui est p auditū: ibi. Et hoc est testimoniu3 ad intellectum pūmū sciendū qd hec verba que sequunt nō sunt verba Iohannis baptiste licet hoc dicat ouge nes: sed sē verba Iohannis euangeliste declarantis mo dum quo cognouerunt verbum incarnatum p vīsum fm Augu. 7 Chryf. dixerat est. s. Vidimus eum plenu3 gratie 7 veritatis. Posset aliquis querere qliter hoc vidistis ideo declarat qualiter hoc cognouerūt quasi rīdens taci te questionē. Et diuiditur in duas: qz pmo declarat qua liter cognouerūt eum plenu3 gratie: scdo quakter cogno uerunt eum plenu3 veritatis: ibi. Deū nemo vidit. dicit igitur pmo: tunc dixi qd vidimus eum plenu3 grē: qz de plenitudine eius omnes nos accepim: hoc potissime ap paruit in spiritu sancti missione supra aplos in die pente costes: et cuius plenitudine linguis omniū loquebantur vt dī actū. 7 iō xpientia quodāmd cognoscebāt ipm xpm esse plenu3 grē: hoc est qd dī. Et de plenitudine ei3 oēs nos accepimus. Ista dicitio copulatiua et non conti natur licet immediate pcedenti que continet verba iohannis baptiste: sed vba iohannis euangeliste: qn supra dixerat. Et vidimus eū quasi vniuentū a patre plenu3 gratie et veritatis: qz hic declarat modū p quem hoc co gnouerunt vt dictum est. s. p acceptionem spiritus sancti de eius plenitudine: cō sequitur. v. Et gratia pro gra tia. pūma est gratia datur sine meritis: qz ante gratiam non potest homo mereri: sed habita pūma gratia pōt ho mo mereri de condigno augmētū gratie: et iō scdo gratia datur quodammodo pro pūma: qz datur pro meritoz ope pcedente ex ipā. Aliter potest hoc exponi 7 magis p pūe ad istam de legenoua 7 veterata qd lex vetus vī gra tia pūma: magna est gratia fuit dare legem specialē p pō dūre cernias: et alia beneficia illi ipso collata: ppter quod dī in ps. cxiij. Nō fecit taliter omni nationi 7c. Quia tñ ista lex erat imperfecta: loco illius data est lex noua que ē pfecta 7 maior: grā: et sic exponitur illud. Et gratiam pro gratia. q. d. Nō solum accepimus de plenitudine xpi i re ceptione spiritus sancti: sed cum hoc accepimus. Gratiaz p gratia. i. legē nouā loco veteris: ppter quod subdit qua si exponendo. r. Quia lex p moy. data est: gratia 7 ve ritas 7c. dī aut lex noua respectu veteris veritas: qz illa fū it figura 7 vmbra illius: dī etiā grā respectu eius: qz quā uis lex vetus ex liberalitate diuina fuerit illi populo data ppter quod pōt dici gratia largē: eo mō loquendi qd quod liber tonū gratis datū dī gratia: nō tñ pferbat gratiam iustificātem sicut facit lex noua. y. Deū nemo vidit. Hic declarat iohannes qualiter cognouerunt chūstū fu isse plenu3 veritate: videlicet p doctrinā chūsti qd docu it eos de secretis diuinitatis: que comprehendī non pos sunt nisi ab eo in quo est plenitudo veritatis: et hoc ē qd dī. Deum nemo vidit vnq; non accipitur hic nemo pro nullo homine: qui in sacra scriptura aliqñ accipitur homo pro omni creatura: eo qz b3 aliqua cōuenientia cū omni creatura: ppter quod dicitur Thara vlti. Predicate euā gelīū omni creature. ita nemo aliqñ accipit p nulla crea tura: est igitē sensus. y. Deum nemo vidit vnq; i. nul

erat. Et de plenitudine ei3 nos oēs accepim: 7 grāz p gratia: quia lex p moysen data est: gratia 7 veritas p iesum chūstūz facta ē. De um nemo vidit vnq;.

la creatura potest visione comprehensionis videre di uinam essentiam: et subdit a quo comprehendatur. 3. Augustinus qui est in sinu patris. in intrinsecas di uinitatis ipse comprehendit eam: qz habet eandē noti ciam cū patre: et iō pōt de hoc alios plenius instruere ideo sequitur.

genitus filius qui est in si nu patris: ipse enarrauit Et hoc est testimoniu3 iohannis: quando miserunt in dei ab hierosolymis sa cerdotes et leuitas ad eum

a. Ipse enar raut. sicut patz et decursu euan gelij qd aposto los d secretis di uinitatis docu it: vt dī mysterio trinitatis: et de multis alijs que non fuerunt ita explicate tradi ta in lege et pro

phetis sicut chūstus explicauit. b. Et hoc est testio nium. Postq; euangelista declarauit modum quo ha buerunt noticiā de plenitudine chūsti per vīsum. Dic consequenter declarat alium modum quo idēz cogno uerunt per auditum: videlicet per Iohannis testimo nium: et diuiditur in duas partes: quia pmo manife stat testimonium iohannis factum in chūsti absentia Scdo testimonium Iohannis de chūsto in eius pscntia: ibi. Alia die. Pmo testimoniu3 dedit Iohānes in trogat: 7 diuidit i duas: qz p sūnt interrogat de psona. scdo d officio ibi. Et q missi fuerāt. Dna ad huc i duas qz p pōit testimoniu3 iohānis per modū negatōis: se cundo per modum affirmatōis: ibi. Dixerunt ei. Pri ma ad huc in tres fm tres questiones factas ipsi iohā ni. et tres responiones correspondentes: scda: ibi. Et interrogauerunt. tertia ibi. Propbeta. Circa pūmūz aduertendum qd tēpore predicatōis Iohannis erat famosa opinio 7 maxime in hierosalez vbi vigeabat su dium legis et pphetarum qd tēpore aduentus messie esset de proximo: pūmo quia videbant ab eis ablatuz esse regnuz vt declarauit super mathē: 7 danielē: 7 hoc fuerat eis datum pro igno aduent? messie: Ben. xlij. Nō auferetur sceptrum de iuda 7c. Scdo quia vi debant completas hebdomadas dictas a Daniele de aduentu sanctisancorum: que complete fuerūt in ma tiuitate chūsti: vt declarauit super Dan. ix. cap. vel fm alios qui dicunt eas fuisse completas. xvij. anno tyte rij cesaris in passione chūsti viderunt eas cito cōplen das: ppter quod messiam de proximo expectabant: ex altera parte Iohannis baptiste mirabilem natiuita tem: et eius excellentem sanctitatem: et ideo fuerunt moti ad opinandum ipsum esse chūstūm: ppter quod miserunt solennes nuncios ad Iohannem volentes super hoc scire veritatem: veruntū Ebay. dicit qd mali ciose venerunt: sed Origenes dicit simplici animo ve nerunt ad querendum veritatem: et hoc videtur veri us: qz in modo querendi exhiberūt iohanni in maximā reuerentiam: et hoc ex quatuor: vt patet in littera: pū mo ex personis mittentibus ad ipsum nuncios: et hoc notatur cum dicitur. c. Miserunt iudei. i. illi de tri bu iuda qd erāt nobiliores in populo: scdo ex loco mis sionis cum dicitur. d. Ab hierosalem. que erat ciui tas sacerdotalis et regia: et quia studium legis et pphē tarum: et cultus diuinus vigeabant ibi: similis ipsa erat caput regni. Tercio ex parte nuncios. cū subditur. e. Sacerdotes et leuitas. que erant solennes perso ne: et maxime quia illi sacerdotes et leuite qui fuerūt missi erant de secta phariseorum: vt dicitur. i. eo. cap. e: isti erant magis religiosi 7 famosi in toto populo il lo. Quarto ex modo interrogandi: cum subditur. f. Et interrogarent eū: Tu qui es: quasi volentes in hoc acquiescere dictis eius: et subditur Iohannis re sponso. g. Et confessus est. s. veritatem. h. Et non negauit. y. surpando sibi diuinum officium: hoc n. esset negare ipm xpm qui est ipsa veritas: yñ sequit.

Johannis

I Et confessus est: quia non sum ego christus. et hoc respondit intentioni eorum. Ad hoc enim querebatur: Tu quis es: ut responderet eis si esset christus vel non.

K Et interrogauerunt. Dic dominus ponit scda questio. Sicut enim aduentus christi fuerat promissus iudeis: ita et aduentus helye: ut bñ ma- lachie vlti. **E**cce ego mittam vobis helyam pphetam etc. et ideo audientes qd nō esset xps: interrogauerunt dominum si ipse esset helyas: et subdit Johannis responsio cū dicit.

Et dicit nō sum. Sed vi esse contra illud qd dicit saluator dicit in hanc Math. 17. Ipse est helyas. dicitur qd ipse querebant de persona helye: et ideo ad eorū questio- nē rñdit qd non erat helyas i per-

sona: licet esse helyas in spiritu: ppter similitudinem vite in austeritate et doctrinae veritate: et in officio: quia erat pcurator primi aduentus redemptoris sicut helyas erat pcurator scdi: et hoc modo saluator vocat iohannem helyam: et sic nō est contradictio. in Propheta. Dic ponitur tertia questio: erat enim famosa opinio tunc tps apud aliquos iudeos qd ante christū veniret vnus magnus ppheta pro eo qd scriptum est de tero. xvij. Propheeta suscitabit dñs deus de fratribus vestris etc. que quidem auctoritas fm veritatem intel ligenda est de christo ad literas: licet iudei intelligerēt eam de alio ppheta: et ideo interrogauerunt eum si esset ille ppheta de quo dicta est scriptura predicta: unde in greco bic nō ponit ppheta absolute: sed cū articulo dictione que tenet pphetam dñm antonomastice subditur Johannis responsio. **N** Et respondit nō. Non enim negavit se esse pphetā absolute: nec pphetaz missū an xpm: qd negasset vitate: s̄ negavit se esse illū pphetā de quo loquit illa scriptura p allegata que ad literam est de christo intelligenda: vt dñm est. Alii exponit hoc Greg. dicens qd negavit se esse pphetā tm: qd erat plusq̄ ppheta: sed prima expositio videt melior et se- pm quior: qd minus includit in maiori: si enim fuit plusq̄ ppheta sequit qd fuit ppheta. **O** Dixerunt ergo. Dic ponit testimonium Johannis p modū affirmatio- nis: qd audientes nunciū iudeorū qd de omnibus respo- deret negatiue. voluerūt aliqd affirmatiue dictū ab eo reputare: et hoc est qd dicit. Dicit ergo ei: quis es tu? Affirmatiue subditur Johannis responsio in qd dat testimonium christo asserens se esse eius pcuratorē dicens. **E**go vor da. in deserto dicit. viā dñi. ego sum ille de quo scriptura dicit Esa. xl. vt allegatū est qd debet da- mare in deserto iudee vt boies se prepararet ad adu- tum christi in mundū. Et bene designatur iohānes i p- prietate vocis: qd erat annunciator verbi dñi. i. xpi qd est verbum patris fm diuinitate: vt. s̄. dñm est: vor enim humana est verbi mentalis expressio qd **E**t qm si. Dic declaratur testimonium iohānis factū ad inter- rogationē eius de officio: et diuidit in tres ptes: qd pri- mo ponit nunciōz interrogatio: scdo iohānis respon- sio: ibi. Respondit eis. tertia quedā respectu pceden-

tium conclusio ibi. **D**ec in bethania. Circa primū cōside- randum qd sicut dictū est: pharisei inter alios iudeos vi- debant magis religiosi: ppter quod dicebantur pharisei a phares qd est diuisio: qm in habitu in gestu rictu erant ab alijs quodāmodo distincti in signis maioris religiosi-

rogauerunt eum: et dixerūt ei. Quid ergo baptizas si tu non es christus neq̄ helyas neq̄ propheta? **R**espondit eis Johannes dicens Ego baptizo in aqua medius autem vestruz stetit quem vos nescitis. **I**pse est qui post me venturus ē qui ante me factus est: cuius ego non sum dignus vt soluam eius corrigiam calciamenti. **D**ec in bethania facta sunt trās iordanē vbi erat iohānes baptizās

ppter quod ostēde- bāt se magis zelare p ritu legis: pp qd audientes a iohā- ne qd nō erat aliq̄s trū p dicitōz quos expectabāt tāq̄ p- sonas solēnes: q̄st- erunt ab eo quare baptizabat inducē- to nouū ritū: et hoc est quod dicitur.

Q Et qui missi fuerant erant ex phariseis: et patet lite- ra ex dictis. **R**espondit eis. Dic ponitur responsio Johannis in qua p̄hibet testimonium de christo dicens: qd sicut p̄curabat p̄dicationem christi sua p̄dicatione: et de nunciacione: ita baptismum christi p̄curabat suo baptis- mate: sicut et p̄phete antiquitus aliq̄s denūciabāt futu- ra nō solum verbis sed etiam factis: vt. s̄. dñm est: et hoc ē qd dicitur hic. **R**espondit eis Johannes. d. Ego bapti- zo in aqua. lauando tm corpus ad designandum illū qui suo baptismate lauabit aīas: vñ subdit. **S** Medius autē vestrum stetit. i. communiter viues inter boies: xpus em vitā communem inter boies durit: vt patz ex decur- su euangeliū. **T** Quē vos nescitis. s̄. q̄tm ad diuinita- tem inno ipm simpliciter negauerunt coram pylato. **V** Ipse est qui post me etc. hoc exponatur sicut supra ex- positum est. **C**uius nō sum dignus vt sol. ei. corri- calciamenti. cū xps calciamenta nō portauerit qd patet ex hoc qd dicitur Luce. x. Portare calciamenta aplis inbibuit: ipse fecit qd docuit: vt bñ act. j. ideo patet hic qd hoc est me- taphorica locutio. Cuius non sum dignus etc. quia iohā- nes in hoc dicit se nō esse dignum exhibere christo etiam minimum obsequium hoc exprimens fm communē mo- dum loquendi. Cum enim aliquis paruitatem suā et alteri excellentiam vult exprimere: solet communiter dicē: nō sum dignus tangere solares eius: vel aliud bñ dñi: nec mirum si hoc iohannes dixit: qd homo q̄tm cūq̄ ma- gnus deo comparatus nihil est nisi puluis et cinis. Per hoc etiam ostēdit iohannes ipis phariseis qd officium alicuius nō vsurpabat: sed tm suū p̄rium officium. s̄. pcuratoris et erebat. **Y** Dec in bethania. Dic ponitur quedā con- clusio ad maiore expressionē p̄dicitōz: vs determinatio lo- ci: forte enim adhuc viuebant aliq̄ qui interfuerāt testimo- nio iohānis: et ideo ex additione loci voluit eos euāgelista re- ducere ad memoriā facti. **D**ec in bethania facta sunt. **A**dvertendū tm qd hec bethania nō est illa que est prope hierusalem vbi lazarus fuit suscitatus: sed est alia villa eodem nomine vocata sita supra iordanem ex altera ta- men parte fluminis. s̄. in sorte duarum tribuū et dimidiē et ideo ad hoc designandum subditur.

3 Trās iordanem vbi erat Johannes baptizās. Ori- genes tamen dicit qd ibi dicitur esse bethabozza que erat villa vltra iordanem: sed vicio scriptoz fuerit corruptū

Euangelium

a Altera die. **Hic** p̄r explicat testimonium iohannis de xpo in ei⁹ p̄ntia: et hoc dupl: primo generalit̄ corā turbis scdo sp̄aliter corā aliquibus discipulis iohannis abi. Altera die stabat. **Primo** in tres: qz primo ponit iohannis testimonium: scdo excludit testimonii suspitionem: t̄cdo q̄ dixi. t̄cdo subiungitur testimonium confirmatio ibi: et testimonium perhibuit. In p̄ma pte d̄ sic.

a Altera die. ex hoc p̄r: qz iohannes plures testimonium ferebat ipsi xpo etiam qualibet die qz ad hoc totū officium ei⁹ p̄dicatō qz d̄nabat. b **Hic** dicit iohannes iesu. p̄sentialiter: qz testimonium qd est p̄vium est efficacissimū. c **Veniē**tem ad se. hoc non est intelligendū de aduentu christi ad baptismum sed post: quod patet ex hoc quod sequitur. j. qz iohannes ante iam viderat sp̄m descēdentem sup eum: quod factum fuit in baptismo: et iō patz qz xps post baptismum venit ad iohannē vt testimonium iohannis plures latū et p̄ntialiter esset efficacius. Subdit autē testimonium iohannis de xpo dupliciter. Primo q̄tum ad eius verā humanitatem: in qua p̄ nobis immolatus est cū d̄. d **Ecce agn⁹** dei. i. a deo missus in mundum: vt hostia acceptissima. Circa qz considerandū: qz licet alia anima in immolarent in lege vt bos: vitulus: capra: et hui⁹: tū christus magis vocatur agnus qz cetera immolantia duplici de cā. Prima est: qz inter oēs figuras vt cris testatū agnus paschalis expressius figurabat passionem xpi: quia ille agnus erat sine macula: et eius immolatione filii israel liberati sunt a servitute egyptiaca sicut p̄ passionem christi qui peccatū nō fecit sum⁹ liberati a servitute diaboli. Secda cā est: qz iuge sacrificiū qd figurabat p̄p̄tuitatem beatitudinis fiebat de agno: sicut et xps est nostra beatitudo. Scdo fert testimonium iohannes de christo q̄tum ad eius diuinitatem: cū subditur. e **Qui** tollit peccatū mundi. et tollere peccatū mundi ipius dei. d̄ autē hic peccatū ponēto singulari. p̄ plurali s̄m modū idiomatis hebrei: vt p̄z **Ero. viij.** Venit musca grauisima. i. multitudo muscarū vel alie d̄ peccatū in singulari: h̄ ille agnus tulerit oia peccata: t̄m speciali mō p̄ peccato originali occasus est. f **Hic** est de quo dixi. **Hic** p̄r tollitur suspitio testis: Iesus enim erat cognatus iohannis ex pte matris: et si hoc testimonium dixisset t̄m post q̄ iesus fuit ei⁹ nō: possent aliqui h̄c testimonium eius suspectū: et iō testimonium iohannis de xpo fuit aliquo mō anq̄: noticiā determinatā haberet de ipso: qz primo in generali fuit reuelatus aduentus xpi p̄p̄tuitatem de futuro ipi iohannis: et fuit sibi p̄ceptū a d̄no vt baptizaret in noie venturi: et p̄dicaret eius aduentū et p̄pararet ip̄m: et tūc incepit ferre testimonium de christo in generali dicens qz cito esset venturus: t̄m nesciebat quis eēt determinate: sed tunc datū fuit sibi signū cognoscēdi ip̄s. s. p̄ apparitionē sp̄s sancti sup eū: et hoc est quod dicitur. f. **Hic** est de quo dixi. q. d. nō mō incipio ferre testimonium de ipso: sed anteq̄ cognoscere ip̄m. g **Post** me venit x̄. exponat sicut. s. h **Et** ego nesciebat eū. q̄tum ad personam determinatā. i **Sz** vt manifestetur in israel. i. ipi israel. k **Propterea** veni ego in aqua baptizans. qz totum officium iohannis baptizando et p̄dicatō erat ordinatū ad manifestationē christi. Sed cōtra illud quod d̄ hic. **Et** ego nesciebat eū. videt̄ cō illud quod habetur **Mat. in.** qz iohannes prohibebat iesum veniētem ad baptismū dicens. **Ego** a te debeo baptizari. ergo vt videtur an baptismū ip̄m cognouit. Dicendum qz in

baptismo cognouit eū dupliciter. Primo p̄ reuelationē diuinā qn venit ad baptismū iohannis: et tunc dixit ei **Iohannes** illud **Mat. in.** **Ego** a te debeo baptizari. Scdo cognouit eū: qn sp̄s sanctus descendit super eū in signo visibili a deo prius sibi dato: vt d̄m ē: et iō cū dicit h̄. **Et** ego nesciebat eū. refert ad t̄ps p̄cedens baptismū quo iohannes nō cognoscebat iesum q̄ tū ad personam determinatam.

ritū descēdēre q̄ colūbā de celo. et māsit s̄r eū: et ego nesciebat eū: h̄ q̄ misit me baptizare i aq̄. ille dixit mihi **Sz** quē videri sp̄m descēdentē et manēre sup eū: hic est q̄ baptizati sp̄s cō. **Et** ego vidi et testimonium perhibui qz hic est filius dei. Altera die iterū stabat iohannes: et ex discipulis ei⁹ duo.

cū dicit h̄. **Et** ego nesciebat eū. refert ad t̄ps p̄cedens baptismū quo iohannes nō cognoscebat iesum q̄ tū ad personam determinatam.

l **Et** testimonium d̄. hic p̄nt̄ testimonium iohannis confirmatio per signū sibi diuinitus datum de christo a principio: quod postea vidit in ipso: et hoc est quod dicitur. **Et** testimonium perhibuit iohannes. d. m **Quia** vidi spiritum descendentem quasi columbam etc. Hoc fuit qn iohannes baptizauit iesum: vt habetur **Mat. in.**

n **Et** ego nesciebam eum. istud refertur ad tempus precedens baptismum: vt dictum est: Augustinus autem refert nesciebam ad potestatem excellentie in baptismo quā sibi christus retinuit: que cōstitit in quatuor: primum est qz ip̄e solus baptismum institueret: secundum est qz effectum baptismi sine baptismō conferre posset. t̄cium est qz in meritum passionis eius in baptismo efficaciam haberet. quartum qz ab aliquo tempore baptismus conferretur in nomine ipsius: sicut habetur actū. **ix. q. d.** qz ego nesciebam qz hanc excellentiam predictam in baptizando sibi retineret: vnde subditur postea. **Hic** est qui baptizati. solus q̄tum ad istā excellentiam: prima tamen expositio magis videt̄ cōsonare literatā qz illud nesciebam eum: refertur ad tempus precedens baptismum christi quādo iohannes non cognoscebat christum ad huc in persona determinatā: vt predictum est: sed t̄m in generali: et cū hoc fuit sibi datum signum cognoscēdi eum determinatē in futuro per apparitionem spiritus sancti in signo visibili: ideo subditur. o **Sed** qui misit me. i. deus o expressam missionem et apparitionem: vt. s. dictū est.

p **Baptizare** in aqua. quia baptismus iohannis gratiam non conferebat: sed baptismum christi significabat et ad ipsum disponebat. q **Ille** mihi dixit super quem videris spiritum descendentem et manentem super eum. in signo visibili columbe.

r **Hic** est qui baptizat in spiritu sancto. quod est primum ipius dei. s. saluare animas per gratiam spiritus sancti. s **Et** ego vidi spiritum sanctum. predicto modo descendentem super iesum. t **Et** testimonium perhibui. quia hic est filius dei. s. naturalis: et p̄ cōsequens habens eandem virtutem cum patre.

v **Alter** die. **Hic** explicat testimonium iohannis de christo factum coram discipulis iohannis specialiter: et diuiditur in duas: qz primo ponit huius testimonium: secundo testimonium fructum abi. **Et** audierunt. In prima parte dicitur sic. Altera die iterum stabat iohannes et ex discipulis ei⁹ duo. dicit altera die: ad denotandum qz iohannes plures et frequenter testimonium ferebat de christo: vt. s. dictum est: per hoc qd subditur. r **Stabat.** ostenditur qz ip̄e parat⁹ erat ad exercendum suum officium testificando de christo baptizando: et docendo: vnde subditur.

Et testimonium d̄. hic p̄nt̄ testimonium iohannis confirmatio per signū sibi diuinitus datum de christo a principio: quod postea vidit in ipso: et hoc est quod dicitur. **Et** testimonium perhibuit iohannes. d. m **Quia** vidi spiritum descendentem quasi columbam etc. Hoc fuit qn iohannes baptizauit iesum: vt habetur **Mat. in.**

n **Et** ego nesciebam eum. istud refertur ad tempus precedens baptismum: vt dictum est: Augustinus autem refert nesciebam ad potestatem excellentie in baptismo quā sibi christus retinuit: que cōstitit in quatuor: primum est qz ip̄e solus baptismum institueret: secundum est qz effectum baptismi sine baptismō conferre posset. t̄cium est qz in meritum passionis eius in baptismo efficaciam haberet. quartum qz ab aliquo tempore baptismus conferretur in nomine ipsius: sicut habetur actū. **ix. q. d.** qz ego nesciebam qz hanc excellentiam predictam in baptizando sibi retineret: vnde subditur postea. **Hic** est qui baptizati. solus q̄tum ad istā excellentiam: prima tamen expositio magis videt̄ cōsonare literatā qz illud nesciebam eum: refertur ad tempus precedens baptismum christi quādo iohannes non cognoscebat christum ad huc in persona determinatā: vt predictum est: sed t̄m in generali: et cū hoc fuit sibi datum signum cognoscēdi eum determinatē in futuro per apparitionem spiritus sancti in signo visibili: ideo subditur. o **Sed** qui misit me. i. deus o expressam missionem et apparitionem: vt. s. dictū est.

p **Baptizare** in aqua. quia baptismus iohannis gratiam non conferebat: sed baptismum christi significabat et ad ipsum disponebat. q **Ille** mihi dixit super quem videris spiritum descendentem et manentem super eum. in signo visibili columbe.

r **Hic** est qui baptizat in spiritu sancto. quod est primum ipius dei. s. saluare animas per gratiam spiritus sancti. s **Et** ego vidi spiritum sanctum. predicto modo descendentem super iesum. t **Et** testimonium perhibui. quia hic est filius dei. s. naturalis: et p̄ cōsequens habens eandem virtutem cum patre.

v **Alter** die. **Hic** explicat testimonium iohannis de christo factum coram discipulis iohannis specialiter: et diuiditur in duas: qz primo ponit huius testimonium: secundo testimonium fructum abi. **Et** audierunt. In prima parte dicitur sic. Altera die iterum stabat iohannes et ex discipulis ei⁹ duo. dicit altera die: ad denotandum qz iohannes plures et frequenter testimonium ferebat de christo: vt. s. dictum est: per hoc qd subditur. r **Stabat.** ostenditur qz ip̄e parat⁹ erat ad exercendum suum officium testificando de christo baptizando: et docendo: vnde subditur.

Et testimonium d̄. hic p̄nt̄ testimonium iohannis confirmatio per signū sibi diuinitus datum de christo a principio: quod postea vidit in ipso: et hoc est quod dicitur. **Et** testimonium perhibuit iohannes. d. m **Quia** vidi spiritum descendentem quasi columbam etc. Hoc fuit qn iohannes baptizauit iesum: vt habetur **Mat. in.**

n **Et** ego nesciebam eum. istud refertur ad tempus precedens baptismum: vt dictum est: Augustinus autem refert nesciebam ad potestatem excellentie in baptismo quā sibi christus retinuit: que cōstitit in quatuor: primum est qz ip̄e solus baptismum institueret: secundum est qz effectum baptismi sine baptismō conferre posset. t̄cium est qz in meritum passionis eius in baptismo efficaciam haberet. quartum qz ab aliquo tempore baptismus conferretur in nomine ipsius: sicut habetur actū. **ix. q. d.** qz ego nesciebam qz hanc excellentiam predictam in baptizando sibi retineret: vnde subditur postea. **Hic** est qui baptizati. solus q̄tum ad istā excellentiam: prima tamen expositio magis videt̄ cōsonare literatā qz illud nesciebam eum: refertur ad tempus precedens baptismum christi quādo iohannes non cognoscebat christum ad huc in persona determinatā: vt predictum est: sed t̄m in generali: et cū hoc fuit sibi datum signum cognoscēdi eum determinatē in futuro per apparitionem spiritus sancti in signo visibili: ideo subditur. o **Sed** qui misit me. i. deus o expressam missionem et apparitionem: vt. s. dictū est.

p **Baptizare** in aqua. quia baptismus iohannis gratiam non conferebat: sed baptismum christi significabat et ad ipsum disponebat. q **Ille** mihi dixit super quem videris spiritum descendentem et manentem super eum. in signo visibili columbe.

r **Hic** est qui baptizat in spiritu sancto. quod est primum ipius dei. s. saluare animas per gratiam spiritus sancti. s **Et** ego vidi spiritum sanctum. predicto modo descendentem super iesum. t **Et** testimonium perhibui. quia hic est filius dei. s. naturalis: et p̄ cōsequens habens eandem virtutem cum patre.

Johannis

n Et respiciens ihm ambulatē. s. ppe locū vbi stabat iohānes: qz tps postq̄ baptizat⁹ est a iohāne ad tps moratus est ppe locū. Et fact⁹ est iohāni familiaris: vt sic iohānes frequē diceret testimoniu de xpo in sua pntia: et sic ab alijs cognoscere: vñ subdit. **b** Ecce agnus dei. b. zeuic⁹ repetit euangeli sta testimoniu quod fuerat superius dictū: iō omittit illd qd. s. dicitur. Qui tollit pctā mundi. et exponat sicut. s. expōit⁹ fuit c. Et au dierunt. Dic p nif fructus pdi cti testimoniu et diuidit in tres: qz pūmo ponit fructus sequēs ex iohannis re fificatiōe: scdo ex discipuli con uerfi pdicatiōe:

a Et respiciens iesū ābulatē dixit. **Ecce agn⁹ dei.** Et au dierūt eū duo discipuli loqn tē: et secuti sūt iesū. **Louer⁹** aut iesus et vidēs eos seqn tes se dicit eis: **Quid q̄rit?** **Qui dixerūt ei:** **Rabbi:** qd dicitur iterptatū mgr: vbi hitas **Picit eis:** **Venite et videte** **Generūt et viderūt vbi ma neret:** et apud eū māserūt die illo. **Hora aut erat qua**

ibi. **Erāt aut andreas.** tercio et xpi vocatōe: ibi. **In crastinū.** Fructus aut pūm⁹ fuit quersio discipuloz. **Johānis** ad xpm: q̄ fuit inchoata p iohāne in q̄tū discipuli testimoniu ei⁹ reuerent audierūt: et tāq̄ verissimū cre cuti sūt in ope: et hoc est qd dicitur. **Et audie. cū duo di sci. loq. et secu. sūt iesum.** desiderātes ei adherere et vo ctriū audire: sed ista conuersio cōsummata ē p ipsuz xpm: vñ subdit. **d** **Louer⁹** aut ihs. ex sua benigni tate r̄mia e. **Vidēs eos se. se. di. eis.** **Quid q̄rit:** q. d. patus sūt ad volūtate vram: nec petit hoc ex ignoran tia vt aliquid addiscat: sed vt ex eoz r̄sione puenien tius eos dirigat: sicut **Gen. iij.** dixit dñs: **Adā vbi es?** vt ex sua r̄sione conuenientius argueret ipm. **sequit f** **Qui dixit ei rabbi.** qd dicitur interp. mgr. **Et quid dicitur** interpretatū mgr. nō est de verbis eoz: s. est verbū euang eliste interpretantis nomē hebraicū: qd est rabbi: vnde dixerūt. **g** **Rabbi vbi hitas.** querentea tomū ei⁹ tanq̄ studiosi discipuli vt possent frequē euz eo et ab eo instrui. **h** **Picit eis venite et videte.** Liberaliter condescendēs petitiōi eoz. **s** qz dñs est de domo xpi bic videt dicitur ei qd dicit **Math. viij.** **Filius hois nō b̄ vbi caput suum reclinet.** **Dicēdū q̄ in Natheo dñs nō habuisset p̄rium domiciliū: non tñ negat quin habuerit sicut hospes tomū accomodatā. p tpe ad ma nendū.** Sicut em̄ frequenter fuit in domo Nathe et eodē mō ad tps mansit ppe iohāne post baptisimū su um rōmibus pdictis: tñ in hospitiō alieno: qd p̄z ex hoc q nō erat de loco illo: sed de nazareth. **Sequit. i** **Generūt et vi. vbi m̄.** sicut hospes. vt dñs ē. **k** **Et apud eū manserūt die illo.** audietes verba vite ab eo. **l** **Hora aut erat quasi decia.** i. ppe vesperā: ex q̄ appa ret ardor eoz ad audiēdū christū: qz cū hora vesperina soleāt hoies reuerti ad p̄ria domicilia: tñ oib⁹ dimissis manserunt cum ipō vsqz in crastinum desiderio audiē di ipm. **m** **Erāt aut andreas.** h. autē ponit fru ctus pueniēs ex discipuli quersioe: qz audita xpi voca tri na statim iuitiā d querēdū fratrem suū ad audiēdū ihm xpm: et hoc est qd dicitur. **m** **Erāt aut tē.** secuti fuerunt eum. s. xpm. **Nomē aut alter⁹ discipuli bic tacef** qz mo dus scribētū ē tacere p̄rias laudes: vel saltē loq̄ de se sicut de alio: sicut. **j.** vlti. c. dicit **Johānes euāgelista de se ipō.** **Ille est discipul⁹ ille tē.** nō exprimēdo nomē su um et eodē mō loq̄tur bic qz p̄babiliter creditur q ip semet fuerit cū andrea: qz circūstātijs loci et temporis describit quasi ille qui presentialiter vidit. **Nōt etiam aliter dicit q solus andreas nominatur eo q antiqui / or et principalior erat: vñ et hanc p̄rogatiuā habu**

it q fuit primus christi discipulus: quia de duobus pmo adherentibus christo ipse fuit principalis et primus: sic et stephanus fuit primus martyr. **Sequit. n** **Inuenit bic primum fratrem suum symonem.** non inuenit cum a casu: sed diligenter questum desiderans habere eum

si decima. **m** **Erāt aut andreas** frat symonis petri: vnus ex duob⁹ q̄ audierat a iohāne et secuti fuerāt eū. **Inuenit h p̄mū fr̄ez suū symonē:** et dicit ei: **Inuenim⁹ messiaz:** qd ē iterptatū xps. **Et ad duxit eum ad iesum.** **In tui tus autem eum iesus dixit.** **Tu es symō filius iohāna:** tu vocaberis ceph as: quod interpretat⁹ petrus.

fratrem in religio ne fidei: sicut et i. p. pinquitate carnali contra illos q̄ pro prios amicos re / trabunt ab ingres su religionis: vnde sequitur.

o **Et dicit ei tē.** christus. i. vnctus: quia christus ē rex et sacerdos vnctus

in humana natura plenitudine gratie: sicut reges et sacer dotes in veteri testamento inungebantur corporali vn ctione: et bene dicit: **Inuenimus:** qz sufficiens erat instru ctus a christo per testimonia legis et p̄phetaz: q̄ ip̄ erat vere christus: et quia consummatio boni opis est per xpm sō sequit. **p** **Et adduxit eū ad iesum.** tñ qz non fide bat d̄se q̄ posset eum sufficienter instruere: tñ qz libenter ad magistrum redibat: habita occasione. **q** **In tui⁹** aut eum iesus. nō solum exterius sed etiā interius vidēs eius deuotionē qz intuef eoz. **r** **Dicit: tu es symon. i.** vere obediens. q. d. nomē tuū est p̄prietati tue consonū. **s** **Filius iohanna.** **Math. xvi.** dicit bariona. i. fili⁹ iohanna. **Dicendum q̄ idē ē nomē patris petri iohanna et iohanna: alicualiter tñ diuersificatū sicut in latino Nicola⁹ et colinus: vñ aliter dicendū q̄ p̄ petri erat binom⁹: et sic iohanna et iohanna sunt duo noia: hoc vñ ex eoz interpretatiōe qz iohanna interpretatur colūba: iohāna in quo gr̄a: d̄f ergo filius iohāna. q. d. hoc agnomē sonat tuo nomē: qz ille q̄ est vere obediens est filius gratie spiritus sancti qui p̄ col umbā designat. **t** **Tu vocaberis ceph as.** i. capite et idem sonat hoc nomē petrus quia fundamentū ba bet quodammodo proprietatem capitis: vnde **Mathei xvi.** quando dictum est ei a christo: **Tu es petrus tē.** nō fuit nominis noua impositio: sed nominis prius impositi commemoratio vel confirmatio: quia bic sibi fuit impositum s̄m **Augu.** Aliqui tamen aliq̄ dicunt econuerso: qz tunc fuit sibi impositum: sed bic predictum fuit sibi imponendum: p̄pter quod dicitur. **Tu vocaberis quasi loquēs de futuri nominis impositione.** **Notandum etiam q̄ mutatio nominis facta a deo semper facta est ex aliqua gra tia speciali quā a deo consecutus est ille cuius nomē mu tatur: sicut iacob vocatus est israel: eo q̄ vidit dñm: **Gen. xxxij.** **Et abram vocatus est abraam** quando facta fuit sibi promissio de semine in qua benedicēde erant omnes gentes terre illius: **Gen. xvij.** et eodē modo bic symō vo catus fuit ceph as ex hoc q̄ vocatus fuit ad xpi fidē et vo candus de proximo ad apostolatū et principatū apostolo rum: et **Mathei. xvi.** vocat⁹ est petrus: qd idē est vt dicitur est p̄pter fidelē christi confessionē: quia dicit. **Tu es chri stus filius dei viui.** **Sed contra illud quod dicitur bic d̄ vocatione petri et andree videtur illud esse quod habe tur **Mathei. iij.** **Ambulans iesus iuxta mare galilee vi dit duos fratres symonem qui vocatur petrus: et andrea fratrem eius mittētes rbete in mare et vocauit eos: et q̄ pater q̄ fuerūt vocati de nauī.** **Dicendum q̄ vocati fuerūt ad fidē et ad xpi alicualem familiaritatē iuxta iordānem s̄m modū q̄ bic scribit: s̄ postea sup mare galilee fuerunt********

Euangelium

uocati ad apostolatū: et tūc relicti retib? et nauī secuti sē
cū nō ampli? ad p̄ria reuerfuri. a In crastinū. h p̄n̄
p̄n̄t fruct? p̄uicēs et x̄pi uocatione: et diuidit ip̄i? i du
as: qz p̄ d̄scribit p̄bilippi uocato: sc̄do ex h̄ seq̄ns nathanael
puerfio tibi. Inuenit p̄bilipp? Circa p̄mū sciendum
qz x̄ps uenit ad bap̄ti
smū iobānis ut d̄
tutē regenerandi
tribueret aquis et
ut bap̄tismū iobā
nis et ei? doctrināz
ap̄probaret: et ut de
christo p̄ iobānis
testimonium latū in
x̄pi p̄sentia ip̄s
ip̄m cognosceret:
p̄p̄t que x̄ps ad tē
pus mortuus est et
p̄p̄t locū illū: ut s̄.
d̄c̄m est: et ideo hoc
p̄acto uoluit redire
i galileā ubi fuerat
nutritus: et illo re
ditu uocatus ē p̄bi
lippus: et hoc est qd̄
d̄r̄ bic. a In crastinū aut. s. post uocationem petri.

In crastinū uoluit exire i galileā: et inuenit p̄bilippū
Et dicit ei iesus. Sequere me
Erat autē philippus a bethsaida ciuitate andree et petri. Inuenit philippus nathanael: et dicit ei. Quē scripsit moyses in lege? et p̄phē
inuenim? iesū filiū ioseph a nazareth. Et dixit ei nathanael. Nazareth p̄t ali

quid boni esse. Dicit ei philippus. Veni et uide. Et dicit iesus nathanael uenit ad te: et dicit de eo. Ecce uere israelita: in quo dolus non est. Dicit ei nathanael. Unde me nosti? Respondit iesus et dixit ei. Prius quē philippus uocaret cum esses sub ficu uidi te. Respondit ei nathanael:

Et tu bethleem ephrata paruulus es in milibus iuda ex te mihi egredietur qui sit dominator in israel: et egressus eius ab initio a diebus eternitatis: p̄p̄ quod legis scribe responderunt herodi querenti ubi christus nasceretur: qz bethleem erat natiuitatis suolocus: ut habetur Mathe. ii. Et dictū suū confirmauerunt p̄ scripturam predictam michee. v. et p̄ter hoc nathanael concessis uobis primis tāqz manifeste ueris: querit dubitatie de alio dicens. Nazareth potest aliquid boni esse: et quia p̄bilippus non erat perfectus: ideo dixit eum ad iesum: ut ab illo pleni us audiret: propter quod sequitur.

Dixit ei philippus. Veni et uide. i. addidit ab eo. Notandum hic qz p̄m ueritatem euangelij christus natus fuit in bethleem: ut habetur Mathe. ii. et Luc. ii. Si cut fuerat predictus p̄ p̄phetam. Sed conceptus fuit et nutritus in nazareth: ut habetur Luc. ii. et. iij. et p̄ter hoc uocatus a p̄phetis nazareus: et sic patet cōcordia p̄phetarum: in uirginitate. Hic describit conuersio nathanaelis consummata per christum: ubi christus ostendit se uerum esse messiam promissum et tribus signis: quia legisperiti signa querebant: ut dicit. i. Corinth. j. Iudei signa p̄tulerunt in pluribus locis in euangelio petierunt signa a christo: sc̄dm ponitur tibi. Respondit iesus. tertiū tibi. Respondit nathanael. Primum signum fuit manifestatio occulti presentis: s. intentionis cordis et puritatis conscientie ipsius nathanaelis: que non poterant esse nota nisi uirtute diuina: et hoc est quod dicitur bic. m. Uidit iesus nathanael uenientem ad se. non solum uidit exteri? sed etiam uidit cor ipsius interioris: unde sequitur.

Et dixit de eo. Ecce uere israelita in quo dolus non est. quia sine intentione doli et falsitatis uenibat: ut ueritates cognosceret. o Dixit ei nathanael. Hic ponitur sc̄dm signū quod est reuelatio occulti p̄teriti. uidentem autem nathanael qz conditionem suam mentis et p̄ferat quesuit unde ipsam sciebat dicens. p. Unde me nosti. Respondit Iesus et dixit ei. p reuelationem alterius occulti. q. Prius quē p̄bi. te uoca. cum esses sub ficu uidi te. i. cognoui propositum cordis tui. Ad litteram prius locuti fuerant ad inuicem de christo ipse et p̄bilippus sub ficu in tali distantia: qz christus eos non poterat uidere oculo corporali: nec aliquis alius erat p̄sens qui potuissent ei referre: et ideo propter hoc signum et p̄cedens nathanael statim confessus est ipsum esse x̄pm uñ sequitur. r Respondit t̄. Tu es rex israel. ille

etiaz iste cōsonat scripture loquenti de christo Esa. xj. ubi d̄r̄ bic p̄m hebraicaz ueritatem: Egredietur uirga de radice iesse: et nazareus de radice eius ascendet: et ideo nathanael uidentem hanc consonantiam statim respondit. l. Nazareth potest aliquid boni esse. affirmatiue p̄m Aug? aliter exponit h̄m Crisostomo. negatiue et dubitatiue: qz sicut dictum est iste nathanael erat legisperitus et ideo uidit qz duo prima non habebant calumniam. s. nomen propriū quod est iesus: et gen? sc̄z dauid: sed d̄ loco uidebatur esse contra scripturam michee. v. ubi expresse dicitur christus nascaturam i bethleem. Et tu bethleem ephrata paruulus es in milibus iuda ex te mihi egredietur qui sit dominator in israel: et egressus eius ab initio a diebus eternitatis: p̄p̄ quod legis scribe responderunt herodi querenti ubi christus nasceretur: qz bethleem erat natiuitatis suolocus: ut habetur Mathe. ii. Et dictū suū confirmauerunt p̄ scripturam predictam michee. v. et p̄ter hoc nathanael concessis uobis primis tāqz manifeste ueris: querit dubitatie de alio dicens. Nazareth potest aliquid boni esse: et quia p̄bilippus non erat perfectus: ideo dixit eum ad iesum: ut ab illo pleni us audiret: propter quod sequitur.

Dixit ei philippus. Veni et uide. i. addidit ab eo. Notandum hic qz p̄m ueritatem euangelij christus natus fuit in bethleem: ut habetur Mathe. ii. et Luc. ii. Si cut fuerat predictus p̄ p̄phetam. Sed conceptus fuit et nutritus in nazareth: ut habetur Luc. ii. et. iij. et p̄ter hoc uocatus a p̄phetis nazareus: et sic patet cōcordia p̄phetarum: in uirginitate. Hic describit conuersio nathanaelis consummata per christum: ubi christus ostendit se uerum esse messiam promissum et tribus signis: quia legisperiti signa querebant: ut dicit. i. Corinth. j. Iudei signa p̄tulerunt in pluribus locis in euangelio petierunt signa a christo: sc̄dm ponitur tibi. Respondit iesus. tertiū tibi. Respondit nathanael. Primum signum fuit manifestatio occulti presentis: s. intentionis cordis et puritatis conscientie ipsius nathanaelis: que non poterant esse nota nisi uirtute diuina: et hoc est quod dicitur bic. m. Uidit iesus nathanael uenientem ad se. non solum uidit exteri? sed etiam uidit cor ipsius interioris: unde sequitur.

Et dixit de eo. Ecce uere israelita in quo dolus non est. quia sine intentione doli et falsitatis uenibat: ut ueritates cognosceret. o Dixit ei nathanael. Hic ponitur sc̄dm signū quod est reuelatio occulti p̄teriti. uidentem autem nathanael qz conditionem suam mentis et p̄ferat quesuit unde ipsam sciebat dicens. p. Unde me nosti. Respondit Iesus et dixit ei. p reuelationem alterius occulti. q. Prius quē p̄bi. te uoca. cum esses sub ficu uidi te. i. cognoui propositum cordis tui. Ad litteram prius locuti fuerant ad inuicem de christo ipse et p̄bilippus sub ficu in tali distantia: qz christus eos non poterat uidere oculo corporali: nec aliquis alius erat p̄sens qui potuissent ei referre: et ideo propter hoc signum et p̄cedens nathanael statim confessus est ipsum esse x̄pm uñ sequitur. r Respondit t̄. Tu es rex israel. ille

Et dixit de eo. Ecce uere israelita in quo dolus non est. quia sine intentione doli et falsitatis uenibat: ut ueritates cognosceret. o Dixit ei nathanael. Hic ponitur sc̄dm signū quod est reuelatio occulti p̄teriti. uidentem autem nathanael qz conditionem suam mentis et p̄ferat quesuit unde ipsam sciebat dicens. p. Unde me nosti. Respondit Iesus et dixit ei. p reuelationem alterius occulti. q. Prius quē p̄bi. te uoca. cum esses sub ficu uidi te. i. cognoui propositum cordis tui. Ad litteram prius locuti fuerant ad inuicem de christo ipse et p̄bilippus sub ficu in tali distantia: qz christus eos non poterat uidere oculo corporali: nec aliquis alius erat p̄sens qui potuissent ei referre: et ideo propter hoc signum et p̄cedens nathanael statim confessus est ipsum esse x̄pm uñ sequitur. r Respondit t̄. Tu es rex israel. ille

Et dixit de eo. Ecce uere israelita in quo dolus non est. quia sine intentione doli et falsitatis uenibat: ut ueritates cognosceret. o Dixit ei nathanael. Hic ponitur sc̄dm signū quod est reuelatio occulti p̄teriti. uidentem autem nathanael qz conditionem suam mentis et p̄ferat quesuit unde ipsam sciebat dicens. p. Unde me nosti. Respondit Iesus et dixit ei. p reuelationem alterius occulti. q. Prius quē p̄bi. te uoca. cum esses sub ficu uidi te. i. cognoui propositum cordis tui. Ad litteram prius locuti fuerant ad inuicem de christo ipse et p̄bilippus sub ficu in tali distantia: qz christus eos non poterat uidere oculo corporali: nec aliquis alius erat p̄sens qui potuissent ei referre: et ideo propter hoc signum et p̄cedens nathanael statim confessus est ipsum esse x̄pm uñ sequitur. r Respondit t̄. Tu es rex israel. ille

Et dixit de eo. Ecce uere israelita in quo dolus non est. quia sine intentione doli et falsitatis uenibat: ut ueritates cognosceret. o Dixit ei nathanael. Hic ponitur sc̄dm signū quod est reuelatio occulti p̄teriti. uidentem autem nathanael qz conditionem suam mentis et p̄ferat quesuit unde ipsam sciebat dicens. p. Unde me nosti. Respondit Iesus et dixit ei. p reuelationem alterius occulti. q. Prius quē p̄bi. te uoca. cum esses sub ficu uidi te. i. cognoui propositum cordis tui. Ad litteram prius locuti fuerant ad inuicem de christo ipse et p̄bilippus sub ficu in tali distantia: qz christus eos non poterat uidere oculo corporali: nec aliquis alius erat p̄sens qui potuissent ei referre: et ideo propter hoc signum et p̄cedens nathanael statim confessus est ipsum esse x̄pm uñ sequitur. r Respondit t̄. Tu es rex israel. ille

Et dixit de eo. Ecce uere israelita in quo dolus non est. quia sine intentione doli et falsitatis uenibat: ut ueritates cognosceret. o Dixit ei nathanael. Hic ponitur sc̄dm signū quod est reuelatio occulti p̄teriti. uidentem autem nathanael qz conditionem suam mentis et p̄ferat quesuit unde ipsam sciebat dicens. p. Unde me nosti. Respondit Iesus et dixit ei. p reuelationem alterius occulti. q. Prius quē p̄bi. te uoca. cum esses sub ficu uidi te. i. cognoui propositum cordis tui. Ad litteram prius locuti fuerant ad inuicem de christo ipse et p̄bilippus sub ficu in tali distantia: qz christus eos non poterat uidere oculo corporali: nec aliquis alius erat p̄sens qui potuissent ei referre: et ideo propter hoc signum et p̄cedens nathanael statim confessus est ipsum esse x̄pm uñ sequitur. r Respondit t̄. Tu es rex israel. ille

Johannis

qui expectat ut sit rex isrl. Expectat. n. oēs iudei messia
 palē regē futurū: et hoc mō vī loq̄s iſe natbanael: qz nō
 habebat adhuc cognitōne pfectā de rpo. Mō em̄ vide
 tur intellexisse tūc ipsi diuinitatē: qz nō dixisset. Tu es
 rex isrl: s̄ p̄ mūdi. Et p hoc qd̄ dicit. Tu es fili' dci.
 nō fuit cofessus
 ei' diuinitatē: si
 cut postea p̄fes
 sus est eā. Petrus
 dicens. Tu es
 xps fili' dei viui
 Mat. xvj. et p
 pter hāc confes
 sionē dicit' etra
 tus a rpo: s̄ itel
 lexit hāc filiatio
 nē p quādā ex
 cellentiam gratie.

Et ait: Rabbi: tu es fili' dei
 et tu es rex isrl. Respondit iesus
 et dixit ei. Quia dixi tibi
 vidi te sub ficu credis:
 maius his videbis. Et di

et vltimo ethicoz vbi de felicitate tractat nō loquit nisi
 de felicitate politica seu de felicitate speculatiua q̄ in hac
 vita p naturam haberi potest: nō autē de felicitate supnatu
 rali de quib' ap̄ls. j. corin. ij. ca. et etiā Esaiē. lxxij. Qd̄ ocu
 lus nō vidit et. Talis em̄ felicitas speculationē naturālē
 transcendit.

Et dicit eis. Amen amen dico vobis
 videbitis celum apertū: et
 angelos dei ascendentes et
 descendentes supra filium ho
 minis.

In eodem ca. p
 vbi dicit in postilla.
 Plenum em̄ oppo
 nitur vacuo.

Additio.

Et diffinitio
 postillatoris

de pleno et vacuo nō bñ videtur psonare rationi nec p
 posito adaptari: primū patet: Nā licet vacuū opponatur
 pleno: nō tñ tot modis dicitur vacuū sicut dicitur plenum: nā
 vacuum opponitur pleno p modum p̄uationis: priua
 tio autē sicut cecitas nō dicitur tot modis sicut visus. Scdm̄
 patet. Nam fm̄ illam distinctionē nō esset distinguendū
 inter plenitudinē gratie vnius sancti i et alia: de quib' em̄
 sanctorū vix est dicere q̄ nō patit' d̄tutis defectū cū oēs
 d̄tutes sint p̄nere. Nec dicendū vī q̄ in sanctis sit vacui
 tas gr̄e eo q̄ eoz gr̄a nō redundat ad corp' sic vt supna
 turalit' p̄cipiat. S̄ ad declarationē hui' attēdēdū ē: q̄ lz
 in sacra scriptura multis et diuersis attribuat' plenitudo
 gr̄e seu spūs: nō tñ vniformit' seu equaliter in singulis in
 telligenda est b̄mōi plenitudo sed in quolibet eoz expri
 mitur vel saltē innuitur illud respectu' talis plenitudo
 gr̄e attribuat' verbi gr̄a cū legit' de befeel Ezo. xxxj. cap.
 Repleti sūt spū dñi. Et ibidē subijgit. In oi ope ad exco
 gitandū. in quo declarat' q̄ talis plenitudo refer' ad oia
 artificialia pfecte disponenda seu exercenda. Cū autē legit'
 de Stephano act. vj. Plen' gr̄a et fortitudinē. ibidē decla
 rat' ad quid referenda est hec plenitudo. s̄ ad faciendā si
 gna et prodigia et ad fortitudinēz martirij exercendam.
 Sicut cū dicit' d̄b̄ta virginē. Plena gr̄a Luce. ij. Referēda est
 illa plenitudo seu extendenda ad tantā plenitudinēz vt
 decebat genitricē filij dei. Decebat em̄ fecundā eē gratiis
 que a ctore gr̄e nō solū in mēte sed in ventre amplecteba
 tur. Unde in glosa sup illud verbū gratia plena. q. d. que
 dam arra et vos sponsi ondit' q̄ fecunda sit gratiis. Cū au
 tem de ap̄ls dicit. Repleti sunt oēs spiritu sancto actuum
 .ij. ca. talis plenitudo seu repletio extendenda est ad hoc
 q̄ esset sufficientes ad fundandā fidem christi vnuer
 liter in orbe p plenitudinē fidei et charitatis et tonuz lin
 guarum et b̄mōi pur ibidem declaratur p signa visibilia
 hāc inuisibilem plenitudinē demonstrantia. Cū autē de
 rpo dicitur. Plenū gr̄e et veritatis. extendenda est talis
 plenitudo prout decet filio dei naturali vngēto. q̄ qdē
 extensio etiā fm̄ humanitatē ineffabilis est quodāmodo in
 finita tanq̄ nō ad mēsuram data vt infra. ij. c. Quā qui
 dem extensionē plenitudinis gr̄e christi euangelista satis
 innuit cum subdit. Quasi vngēti a p̄e. sup quod ver
 bum Aug' dicit. Sup omnem naturam et p̄ieruoz nfo
 rum claritatem euangelista mentē erigens ad ipm̄ nos
 bonoz produxit verticem. q. d. euangelista: non vt pro
 phete aut alterius hominis vel angeli alicuius superiorū
 virtutum sed quasi ipsius dominatoris ipsius regis ipsi
 us naturalis filij vngēti. Hec Augustinus.

In eo. ca. vbi dicit in postilla. Cuius non sum dignus vt
 soluiam eius corrigiam calciamenti.

Additio

Et hac materia salicet de calciamenti christi: vi
 de supra in additione Marci primo: vbi de h' lar
 ge tractatur.

Replica.

Respondit iesus. Hic ponit
 tertiū signū quod est reuelatio occulti futuri. Mod'
 em̄ cognitōis bñane ē vt ab imp̄fecto ad p̄fectionē du
 cat ordinatē: vt p̄. j. p̄physi. Et qz gr̄a p̄ficiat naturā: et
 ideo p̄similis ordo est in cognitione gr̄e: qz primo ē im
 p̄fectior et postea ad p̄fectionē deducit: p̄ter qd̄ rps
 ipm̄ natbanael iā christum cognoscentē q̄tū ad gratie
 excellentiā: vltcrius reducit eum ad cognoscendū suā
 diuinitatē p obsequium angelozum sibi eribendum
 tanq̄ superiori. Nulla em̄ natura est super angelicā n
 si diuina: et hoc est quod dicit. Respondit iesus
 et. Credis me eē christū. q̄tum ad excellentiam gr̄e.
 et Maius his videbis. p̄gnosendo virtutem diuine
 substantie. Et dicit eis. s̄. Philippo et natbanael
 Amen amen dico vobis. amen idem est qd̄ fidelit'
 z iō vbi duplicat' est signū maxime certitudinis et fir
 mitatis. Videbitis celū ap. et ang. dei ascen. et de
 scen. sup fili. ho. in obsequiū diuinitatis in humana na
 tura latentis. Si queratur vbi hoc viderit: pot' dici i
 ascensione xpi: vt b̄ actū. j. Cū intuerent in celū cū
 tem illum. Ecce duo viri et. i. duo angeli in specie viro
 nū. Sicut in resurrectione viderūt apostoli angelos stan
 tes supra sepulchrū christi: et in passione apparuit ange
 lus de celo p̄fortans eum. Luce. xxij. Quērit etiā hic q̄
 re natbanael nō fuit commendatus: vt p̄ ex p̄dictis. Di
 cendum q̄ christus voluit primos fundatores ecclesie
 simplices hoies eligere: ne p̄ia p̄uersio hoim ad fides
 humane sapie ascriberetur sed diuinet. p̄ter hoc iſe
 natbanael et nicodemus: de quo b̄. j. in. c. nō sunt insti
 tuti apostoli quia erāt hoies literati: fuerūt tñ a princi
 pio ad fidem vocati: nisi a principio oēs fuissent sim
 plices crederēt p oppositū p̄ ignorantia' recepti. Post
 q̄ vero fides catholica fuit radicata: Paul' vocat' est
 ad apostolatū quibus eēt fratus. Cū d̄. j. corin. j. Vide
 te vocationē vram fratres: qz nō multi sapientes.

In. c. j. vbi dicit in postilla. Et hoc patet in aristotele qui
 inter alios philosophos videt' verius scripsisse et.

Additio.

Et Aristoteles nō demonstrauerit mundi noui
 tate nō tñ p̄cludit dñi: sed fm̄ mentē eius hoc
 tanq̄ p̄blemā neutriū reliquit: vt p̄ p̄ rōes e' i d
 celo et mūdo intuenti in q̄ nō vī a veritate deuiasse. nā
 cū philosophica inuestigatio solū rōm naturali innita
 tur fm̄ quā mūdū incepisse nō est scibile nec demonstrā
 bile. put. s̄. sc̄tūs. Ad. plene tradit in p̄ma p̄c. q. l. vj.
 arti. ij. in cor. q. icarco nō demonstrādo mūdū nouitatē
 non deuiat a ratione. Sicut circa intelligentias sepatas
 conatus est adinuenire numerū cor: respondētē nume
 ro celestiu motū: p hoc nō excludens qm̄ plures p̄nt
 esse substantie intellectuales sepatē orbes nō mouetes
 vt p̄. p̄cessū suū in hac materia bñ aduertēti. Simili
 ter circa felicitatē nō vī a veritate deuiasse: nā in p̄mo

Euangelium

Iohannis. f. ca. vbi dicit: Mundus p ipm factus est. Do
 fillato: dicit Aristotele errasse de mdi eternitate
 intelligentiaru numero & felicitate etc. Burg. asu
 mit Aristo. in sui defensione asserens cu no errasse: qz in
 nitetab roni naturali fm qua mundu incepisse no est sci
 bile: relinquit igit
 tanq; pblema neu
 tru: sed miru d bur
 genf. q se opponit
 schole parisen. sine
 necessitate & sin ro
 ne. v. venerabilis em
 Guilhelmus epus
 parisen. cu schola
 ibide prohibent ca
 tholicos cu aristo.

T die tertia .ij.
 nuptie facte sunt in
 chana galilee: & erat mater
 iesu ibi. Vocat' e' at iesus

in his erroribus & alijs in suis libris repertis sentire: & p
 fertim: qz fm Aristo. Omne veru vero consonat: suu aut
 problema quod dicit ne. atrum non consonat ei qd catho
 lice est veru: igitur problema suu falsum. Item ipse idem
 Aristo. in multis locis pbat et putat demonstrare status
 in causis: hanc igit erit in omni genere caru in aliq pma
 ca i genere causaz finalis & efficiens. Apud aristo. assigna
 tur vn' pnceps in. xij. meta. que i octauo pbycoz noiat
 pumu in motoze. Ab hoc quide ente dicit deriuatu amctis
 esse & celu & totam natura dependere: vnuz igit solum ab
 Aristo. ponitur independens: & quis fm beati Aug. j. de
 tri. difficile sit plene intelligere creatione fm via natura
 lis cognitio: no est tn impossibile suppositis principis
 & dicitis phoz & alijs similibus. Nec p rationes abducor
 a veritate vt sentia cu aristo. mudi creatione fore pblema
 neutru sine errore: qz ocs rones possibiles fieri d' veritates
 fidei sunt sopbifice. Dicit. n. beatus hylidin'. xiiij. de tri.
 Responit captiosas & inutiles qones pbe fides p'f'as nec
 humanaz inepiaz fallacis succubes: spoliu se pbet veri
 tas falsitati. Miru igit de burg. q aristo de veritate dubi
 tante p'f' tales rones captiosas dicit no errasse: quis em
 p demonstratione veritas aliqua no sit sabilis pp sopbi
 ma tn sine errore no d' dubitabilis & neutra.

In eo. c. vbi dicit: Pleni gre & veritatis. Postilla volens de
 clarare diam plenitudis gre xpi & alioz dicit plenu op
 ponit vacuo: iccirco quot modis d' vnu tot & reliqui etc.
 Burg. dicit illa distinctione no psonare roni: scdo dicit ea
 pposito no bn aptari. Primu ondit ex eo q plenu & vacu
 um opponunt p'uatue. Prunatio vero no d' tot modis
 q bit'. Dic dico prmu q antecedens est falsus & psequen
 tia vo valet: Na fm modu gradual' bit' accipiunt modi gra
 duales puatiois bitui em simpliciter pfecto opponit pua
 tio simpliciter: habitui aut p'iali opponit p'ial' puatio. Na si
 cut vn' est magis videt qz ali'. & sicut vn' e magis scies
 qz ali': ita vn' est magis ignat' alio etc. p'z igit qz dato q
 plenu & vacuu opponerent p'uatue ad huc qd modis d'
 vnu tot modis d' & reliqui. antecedes aut est d' Aristo.
 iij. pby. q vult vacuu pot' ee ens p'hibitu q puatuum
 Na si esset puatuu eet lo' caris cōtento cu aptitudine
 bndi: put dicerunt antiq' qz reprobat Aristo. vbi. s. Quo
 ad scdm Burg. vult ostendere q postil. distinctione tale
 no bene applicat ex eo qz v': dicit burg. fm illa applicatoz
 no esse distinguendu int plenitudinem vnus sc'i & alte
 rius: qz null' sanct' virtutis patit defectu cu virtutes sit
 p'ere: Burg. sic replicat qsi postillatoz no itellerit vel
 intelligere noluerit. Na postillatoz loqns de defectu vtu
 tis no loqitur de habitu sed de gradu. Qib' n. virtutibus
 sil cōcurrentib' in vno fm natura bituu stat defectus in
 oibus fm gradu: & hoc oz burgensem cōcedere nisi velit
 incidere cu begar. in dem. ad nostru de bere. dādo gradu
 virtutu vltra que quis no possit p'ficere: cu tn ipe burgē.
 dicat xpm experimentaliter p'f'icisse Luce. ij. Carēs igit
 aliquo gradu que tn possit h'ere fm illam carentia & pua
 tionē pot' dici vacuus: si saltem vacuu et plenu sint p'ua
 tiue opposita p'out Burgen. vlt.

Capitulum .ij.

T die tertia. Qm ad esse frequen' opari cum
 omnia sunt determinata p'p'io ope: vt dicit
 liij. meta. io postq; euagelista ondit diuinitate
 xpi p eterna emanatione a p'ce. Dicit p'nt declarat eam
 in ope. f. p opera miraculosa q sunt diuine virtutis ma
 nifestatiua quia
 trascendūt vir
 tutem tot' na
 ture create. Et
 diuiditur in tres
 quia primo po
 nitur opa que
 fecit christus in
 ter homines cō
 uersando: scdo
 que fecit morie

discipli e' ad nuptias Et
 deficiente vino: dicit ma
 ter iesu ad euz. Vinu n ha
 bet. Et dicit ei ihs Quid

to. xij. ca. tercio que fecit resurgendo. xx. ca. Prima in
 duas: quia primo ponitur opus diuini q'uz ad mu
 tationem nae: scdo q'um ad effectum gratie sequenti
 ca. ibi. Erat homo. Prima ad huc in duas: quia primo
 ponitur opus miraculosum coram discipulis vt i fide
 firmetur: scdo corā turbis vt cōuertant' ibi. Post hoc
 descendit. Prima in tres: qz primo ponitur miraculi
 occasio: scdo eius p'p'ratio: ibi. Erat autem. tercio ipi
 us probatio: ibi. Et dicit eis iesus. Circa prmu sciēda
 q occasio huius miraculi fuit defectus vini in nuptijs
 et io euagelista describit ipsas nuptias q'um ad earu
 circūstantias. d. a Et die tertia. a vocatione pbi
 lippi et nabanaelis fratris eius & sic notatur tempus
 b Nuptie facte sunt in chana galilee: et sic patet lo
 cus: Chana em quodaz villa est sita in galilea.
 c Et erat mater iesu ibi. Vocat. est autem iesus et di
 fa. eius ad nup. Licet autem alij plures fuerint in istis
 nuptijs: tamen iesus et mater eius et discipuli e' ex
 p'f'us nominantur: qz no fit hic mēto de nuptijs ni
 si ratione miraculi ibidem perpetrati: quod fuit factus
 p matris interpellationem & per ipsius iesu operatione
 et ad discipulorum confirmationem. Et per hoc etiam
 excluditur error eorum qui dicunt nuptias esse pecca
 tum: quia si nuptie essent illicite iesus et mater e' non
 fuissent in illa societate. Dicitur etiam communiter q
 iste nuptie fuerunt iohannis euangeliste a quibus euz
 christus vocauit ante consummatione matrimonij
 copulam carnis. Et hoc in ecclesia obseruat q an car
 nalem copulam pot' esse licite aliter coniugū intrare
 ligione. Hoc autē v' per dictum Hieronymi in prolo
 go: vbi dicitur q christus vocauit euz de nuptijs mube
 re volentem: et quo videtur q nuptie fuerunt sue: qz
 christus non legitur in alijs nuptijs fuisse. hoc etiaz vi
 detur per hoc q mater iesu erat ibi tanq; in nuptijs ne
 potis sui. Non em est verisimile q ipsa venisset nisi mi
 tum tenuisset sibi sicut iuit ad elizabeth pgnata sua
 festinanter tamen: vt habetur Luce. ij. quia fm q die
 Ambro. no libenter stabat in publico: sed magis ora
 tionis secreto. d Et deficiente vino. Dicit tangitur
 occasio miraculi. e Dicit mater iesu ad eum vinu
 non habent. f. ad sufficientiam. Et corde em p'f'imo
 voluit p'uenire totalem defectum ne apparet confu
 sio: ideo inuitauit filium quem sciebat ad hoc poten
 tem sicut a principio edocta fuerat p angelu & p spiri
 tum sanctum: non tamen ipsum inuitauerat ad mira
 cula ante etatem perfectam: quia non decebat vt vide
 bitur. f Dicit ei iesus quid mibi et tibi est mulier.
 Cum christus maximam reuerentiam matri sue tetu
 lerit mirum videtur q sic extraneæ matri sue: respōdit
 ideo dicit Augustinus q facere miracula ei compete
 bat fm diuinam naturam quam a matre non habuit:
 ideo p'dicto modo respondendo: matri ostēdere vo
 luit q in hoc non tenebatur ei obedire: quia in natura
 diuina nihil habuit a matre: nec per consequens euz ea
 aliquid esse commune: ideo dicit. f Quid mibi et
 tibi est mulier. Quasi dicat virtute faciendi miracula

Euangelium

a Et fratres eius non quia erant filii marie matris eius: ut dicitur
heliud? hereticus: qui dicit eam fuisse cognitam a Ioseph pro christi
natiuitate: et de ea filios genuisse qui dicuntur hic fratres: quia
ex eadem matre licet non ex eodem patre. Sed hoc fuit improba-
tum. **M**atth. 1. c. Propter quod alii dixerunt quod fuerunt filii Ioseph
de alia uxore
dicuntur tamen hic fratres
christi: eo quod Ioseph
putabat patrem eius sed
hoc est falsum: quia
cum christus matrem suam
in cruce non comen-
dauit nisi virgi-
ni: etiam cum iam ierata
et pesserat non esset
verisimile quod Ioseph
qui fuit assignatus a
deo papam? custos
eius et in iuuentu-
te virginis: non fue-
rit consilium ergo: in quo
cum ea uerum virgini-
tatem emisit: quia erat
in consimili positi-
o sicut ipse: putat dis-
fusus tractat. **I**u-
stia: ubi agit de co-
iugio marie et Ioseph.
De hoc etiam
plenius dixi super lucam. **J**. c. Dicuntur igitur hic fratres christi
cognati eius: quia illi qui sunt de eadem cognatione: in scriptu-
ra nominantur frequenter fratres. **u**n. Gen. xiiij. Dixit abraha
ad loth. **N**ec sit iurgium inter me et te: fratres enim sumus tamen
loth erat nepos ipsius: et sequitur b. **E**t ibi manserunt non
multis diebus: quia imminabat christus cum in hierusalem: ut pate-
bit per sequenti. **c** **E**t ipse erat. **P**ostea pronuntio de by-
sorie. hic primum ponit occasio pronuntiationis sue resurrectione
futuram: quia ascendens hierusalem eiecit de templo uedentes et eme-
tes quod uidebat pertinere ad personam super populum auctoritatem
habentem: et idem b? auctoritatis pertinet iudei signum: et hoc
ocasio fuit pronuntiationis signum sue resurrectionis: et hoc est quod dicitur.
c **E**t ipse erat pascha iudeorum. **I**n tribus enim solemnitati-
bus in anno tenebantur uenire in hierusalem. **S**in solemnitate
pasche pentecostes et tabernaculorum: ut b. **E**xo. xxij. **T**er-
tium de festo tabernaculorum et pentecostes aliam dispensa-
batur cum illis qui erant a remotis: non tamen de solemnitate pa-
schalis: christus autem uenit ad passionem suam uoluit legem obserua-
re: et per omnes in solemnitate paschali hierusalem ascendere: et hoc
est quod subdit. **d** **E**t ascendit ihesus hierosolimam. **E**t hoc
confutatur error manichei: qui dicit uerum tamen a dyabolo esse
datum: quia christus nullo modo obseruasset ipsum. **e** **E**t in-
uenit in templo. **n**ote templi non accipit hic ipsa domus dei: in
qua erat altare cymiamatis et cadela: ubi nec atrium sacer-
dotum in quo erat altare holocaustorum: sed quoddam atrium
ubi homines orabant: et doctores etiam docebant ibidem: et etiam
ibi uendebant ea que in templo offerebantur: et hoc est quod dicitur.
f **V**endentes oues et boves et co. et quia talia non poterat dolo-
ringuo adduci: non sacerdotes cupiditate ducti statuerant
homines talia ubi uidentes: ut uenientes de longinquo non
haberent excusationem de oblationibus dimittendis. Aliqui
etiam eorum non habebant pecuniam: ideo sacerdotes statuerant
ibi camposores qui sub cautione tradebant pecuniam: et cum hoc
ultra sortem aliqua munuscula recipiebant: non tamen pecu-
niam ne arguerent manifeste facere contra legem: **D**eut.
xxij. ubi dicitur. **N**on dabis fratri tuo ad uisuram pecuniam etc. et hoc
est quod dicitur. **g** **E**t numularios sedentes. quia hoc erat illi-
citurum propter cupiditatem sacerdotum qui diuersis adiuuentio-
nibus de pauperibus populum: ut per predictis: et quia fraus et
tumultus solent annexi mercationi qui contrariant ordoni:
id sequitur. **h** **E**t cum fecisset quasi flagellum etc. et per ista uel
quod ibi. **i** **R**ecordati sunt non discipuli: quia scri. est. ps. lxxvij
de christo. **k** **Z**elus domus tue etc. **E**t factum est cum christus recor-

dati sunt scripture illius et impletio eius de christo. **Q**ue-
ritur hic quare non resistebat ei cum ipse essent multi: et ipse
solus paru ad huc reputatus. **D**icendum quod diuina uir-
tus in illo facto operabatur: que apparebat in effectu cum
uolabat: sicut inferius. **xxij. c.** Solo ipse profrauit eos
qui uolebat cum
cape. **L**oz? enim
christi erat instrum-
entum diuinitatis
et diuinitatis: et ideo
ex oculis quidam
fulgor exibat: et
tute diuina eos
deterruit: ita quod
resistere non au-
debat sicut in pas-
sione uox illa que
erat uisum
quodammodo instru-
mentum profrauit
magna multitudine
diuine armatorum
Solet etiam que-
ri ab aliquibus
quod fecit flagel-
lum de funiculis:
quia non uendebat
tur ibi funiculi:
sed solum illa que

debant in templo offerri. **E**t dicitur aliqui quod ipse christus
uendebatur funiculo pro cingulo: et illi funiculi accepit
de quo erat percinctus: et ipsum duplicando fecit quasi fla-
gellum: quibus hoc non habeatur expresse in textu tamen per
babiliter potest credi: quia non omnia scripta sunt: ut dicitur in fine
huius euangelii. **l** **R**iderunt ergo. **H**ic ponit sue
resurrectionis pronuntiationem: quia occasione huius facti petie-
runt ab eo signum ipsi iudei dicentes. **in** **Q**uod signum
ostendit. **n**o. quia hec facis. **O**mnis enim factus bon-
num de se: tamen non pertinet ad quemlibet hoc fa-
cere: sed solum ad eum qui habet auctoritatem cor-
rigendi excessus sacerdotum. **q**uod non conueniebat
alicui de communi populo: cum sacerdotes essent in il-
lo populo superiores: sed uoluerunt interuenire ad hoc
specialiter a deo: et ideo petierunt signum missionis sue:
et ipse dedit eis signum potestatis diuine in suscitatio-
ne sui corporis: pro uirtute: et hoc est quod dicitur.
n **R**espondit ihesus et dixit eis: **S**oluite templum hoc.
Non est uerbum inductiuum ad hoc faciendum: cum fue-
rit simpliciter malum ex parte iudeorum. **ad** malum au-
tem christus non poterat inducere: sed est uerbum denun-
ciatum eius quod erat per ipsos sciendum. **q. d.** **S**oluite
templum hoc. **i.** soluetis. quia in passione christi anima
fuit soluta a corpore: et sanguis a carne: et continitas me-
brum in perfusione clauorum et lancee. **o** **E**t in tribus
diebus excitabo illud. **N**on dicit post tres dies: quia
christus non fuit mortuus tribus diebus complete.
p **D**ixerunt ergo. **H**ic ponitur sue pronuntiationis in-
pretatio. **E**t diuiditur in duo: quia primo ponitur inter-
pretatio iudeorum falsa: secundo interpretatio euangeliste: ubi
Alle autem. **C**irca primum sciendum quod iudei petierant a christo
signum non ad credendum et uenerandum: sed magis ad deni-
gendum et impugnandum quod patet ex hoc quod statim impu-
gnauerunt dictum suum: et ideo non fuerunt digni ut predicet
eis resurrectionem corporis sui manifeste: sicut
te uocans corpus suum templum: et ideo uoluerunt argu-
ere dictum suum per materiale templum: et hoc est quod dicitur
p **D**ixerunt ergo iudei. **tlj.** annis edificata est tem. hoc
et tu in tri. die. exa. illud. **H**oc dicitur denigando: quasi esset
ei impossibile: multo plus denisissent si resurrectionem
corporis sui predictis manifeste: quia difficilior est
resuscitare mortuum quam edificare tale templum. **S**ciendum
etiam quod non loquuntur hic de templo factum per salomonem

Johannis

Quia illud fuit edificatum in septē annis ut bñ. iij. Reg. vj. Et p̄terea q̄ fuit p̄ nabuchodonosor destructū. iij. reg. vii. s̄ loquitur de tēplo reedificato p̄ captiuitatē babilonicā. A p̄mo. n. āno Lxvi regis p̄sar in q̄ data est p̄lo licētia redeūdi et tēplū reedificandi vsq̄ ad septē annos darij sub quo cōsummatus est illud tēplū: fluxerunt. clvj. anni: q̄z in tēplo impediebatur a nationib⁹ in circuitu eoz extitibus in edificatōne templi. Hic numer⁹ p̄z p̄ h. q̄z? fignat. iij. r̄. ānis: cā bifēs fili⁹ ei⁹ p̄ cū. r. q̄z nō op̄u- taf tps q̄ regna-

Ille autē dicebat de tēplo cor̄poris sui. **Q**uā ergo r̄sur rexisset a mortuis: recordati sunt discipuli ei⁹: q̄ hoc dicebat: et crediderūt scripturē: et f̄moni quē dixit iesus. **C**ū autē eēt hierosolymis in pascha in die festo: multi cre-

dit cū p̄re. post eū regnauerūt successiue duo magi: sed tps eoz dimittit: q̄z regnauerūt tm̄ septē mētib⁹: quibus successit Darius in cui⁹ sexto anno cōsummatum est templi opus: et iō de isto templo loquebant: q̄z illud stabat in eoz p̄ntia: et illud oñdebat: ut p̄z in lra: lxx at lvi. annoz acceptis accipit f̄m̄ expositores latinos et arcos. f̄m̄ hebreos ōz aliter accipe: sicut dixi in p̄ncipio libri. **S**ed de r̄. ca. Dan. Lxv de verificatōne hui⁹ dicit. Quadraginta et sex annis edificatū est templū hoc. nō est multū curandū: q̄z nō est verbū ch̄risti: nec euangelistē nisi tm̄ referendo: sed est verbū iudeoz deridentē ch̄ristū: ut dicitur: contra quem multa falsa dixerūt. **R**efert euangelista. a. **I**lle autē dicitur: q̄z loquebat de corpe suo noie tēplū. q̄a humanitas xpi erat spirituale habitaculū ipius dei: et hoc est quod dicit euangelista. a. **I**lle autē dicebat de templo corporis sui. **N**āc autē interpretatōne non cognouerūt tunc apli: q̄z p̄z ex hoc q̄ postea. **P**etr⁹ autē dicens ab eo eius passioē futurā voluit eam impedire: **M**atth. xvj. sed post resurrectionē xpi hanc intellexit interpretatōne: q̄n̄ aperuit illis sensum ut intelligerēt scripturas **L**uce vltimo: et hoc est quod dicitur.

Cum ergo resurrexisset a mortuis recordati s̄ r̄. c. intelligendo de corpe suo. **c** **E**t crediderunt scripturē. s̄ p̄pharum loquentium de ch̄risti resurrectione futura tertia die: **O**see. vj. **Q**uificabit nos post duos dies et in die tertia suscitabit nos. hoc dixit p̄pha: q̄z resurrectio ch̄risti fuit causa resurrectionis nostre: et **J**o. n. c. d̄. q̄z **B**onas fuit tribus diebus et tribus noctib⁹ in ventre ccti in figura ipius ch̄risti. **d** **E**ssermoni quem dixit **J**esus. quia tunc p̄ceperunt impletionē verbi illius. **e** **C**ū autē esset. **H**ic vltimo ponit fructus renūciationis et predicationis ch̄risti: q̄z xps existens hierosolymis in festo paschali p̄lin docuit et multa miracula fecit ad p̄firmationē sue doctrine: ex quib⁹ multi fuerunt moti ad credendū: et hoc est quod dicitur.

e **C**um autē esset hierosolymis in pascha in die festo. **H**ic accipitur hic dies. p̄ vna die naturali: vel artificiali tm̄: sed p̄ toto tpe solemnitatis pasche que durabat p̄ septē dies p̄tinuos. **f** **M**ulti crediderunt in noie eius. credentes q̄ ipse esse vere ch̄ristus.

g **Q**uidentes signa que faciebat. **S**icut em̄ sufficiēt ostendit veritas: subiacens facultati naturali intellectus quando reducitur ad prima principia per se nota: ita veritas excedens facultatem intellectus qualis erat ista: q̄n̄ confirmatur p̄ opa diuina: quia certus est q̄ deus nō p̄t cē testis falsitatis. **E**t iō q̄n̄ ad p̄firmationem alicui⁹ doctrine inducit op⁹ diuinū sufficiēt ostēdit: q̄d dcm̄ est in illa eē verū: verū q̄z in illis credētib⁹ aliqui erāt adhuc imperfecti et alij ungebant eis q̄ erant timido ficti: iō xps adhuc non reuelabat eis altiora mysteria catholice fidei: q̄z ficta idigni erāt au-

dire: et imperfecti adhuc nō poterant capere: p̄ter q̄d etiāz ipis aplis dixit iesus. j. xvj. c. **M**ulta habeo vob dicere: sed nō potestis portare modo: et hoc est q̄d d̄. **b** **I**pse autē iesus nō credebatur semetip̄m̄ eis. altiora mysteria. s̄. fide reuelando: et subdit causa.

Ipsē nō fecerunt oēs. s̄. istoz imperfectionē: et illoz fictō nē modus p̄ quez cognoscebat h̄ s̄ dicitur. **k** **E**t q̄a opus ei nō erat. i. necesse. **l** **E**t q̄s testi. p̄b̄. de boie. i. vt mētē et statū cuiuslibet hois cognosceret p̄ informationē alterius: q̄z hoc sciebat p̄fecte p̄ semetip̄m̄: p̄ter hoc sequitur.

i **E**o q̄ ipse nō fecerunt oēs. s̄. istoz imperfectionē: et illoz fictō nē modus p̄ quez cognoscebat h̄ s̄ dicitur. **k** **E**t q̄a opus ei nō erat. i. necesse. **l** **E**t q̄s testi. p̄b̄. de boie. i. vt mētē et statū cuiuslibet hois cognosceret p̄ informationē alterius: q̄z hoc sciebat p̄fecte p̄ semetip̄m̄: p̄ter hoc sequitur.

m **I**pse em̄ sciebat quid esset in homine. i. in mente et statu cuiuslibet hominis: et ex hoc euangelista ostendit ip̄m̄ esse deū cuius proprium est scire secreta cordiū. **n** **A**d maiorem evidentiam predictoz queritur vtrū conuersio aque in vinū de qua dictum est: fuerit ch̄risti primum miraculum. **o** **E**t arguitur primo q̄ non: q̄z ch̄ristus fecit miracula ad inducendum homines ad fidem: vt iam dictum est: sed ante illas nuptias aliqui ei credebant: et aliqui sicut discipuli ei ad herebant: quia sicut dictum est: **p** **C**ocatus est iesus et discipuli eius ad nuptias: ergo videtur q̄ ab eo aliqua miracula viderant. **q** **I**tem illud miraculum fecit ch̄ristus extens. xxx. annozum. quia post baptismum suū fecit illud vt patet ex predictis. **r** **I**pse autē erat incipiens. xxx. annum quādo baptizatus est: vt habetur **L**uce. iij. **S**ed in libro de infantia saluatoris scribuntur multa miracula q̄ fecit in pueritia: ergo **r̄c**. **C**ōtra hoc est illud quod dicitur in litera: **s** **H**oc initium signoz fecit iesus **r̄c**. **R**esponso non est questio de ch̄risti potestate in operibus miraculosis: quia suam potestatem a principio habuit: sed querit de tpe quo vsus est p̄tate in natura assumpta que erat oz ganū diuinitatis: etiaz in miraculis faciendis vnde et ad tactum manus eius sanabunt infirmi: curabāt leprosi: aluminabantur cecati: et ad vocem eius suscitabant mortui: et sic p̄z q̄ q̄stio est de facto. **t** **P**ropter quod hic duo s̄ videnda: primo quid sit circa hoc factū: scdo que circa hoc puenientia sunt. **u** **C**irca primū dixerunt aliqui q̄ conuersio aque in vinum non fuit primū miraculum ch̄risti absolute: quia plura alia an̄ fecerat: sed fuerat primum q̄tum ad illa miracula que fecit cps̄ in conspectu discipulorum: vinum: p̄ter hoc signanter non dicit euangelistē. **v** **H**oc est initium signozum iesus tm̄: sed addidit. **w** **I**n chana galilee et manifestauit gl̄iam suā et crediderunt in euz discipuli eius. q. d. **A**libi alia signa fecit. **x** **S**ed hoc est v̄ veritatem euāgelij: q̄z. s̄. dixerat euangelista q̄ xps adhuc erat incognitus nō solū ipsi populo sed iohanni p̄curatori ei⁹. vnde iohannes baptista de ch̄risto loquens dicit. **y** **E**t ego nesciebā cum. s̄. ante baptismum: vt. s̄. dictum est: similis loquēs iudeis dicit. **z** **M**edius autē vestrum stetit quē vos nescitis. si autem aliqua miracula fecisset non fuisset sic incognitus: et maxime suo p̄curatori: quia ad ipsum manifestandum natus erat vt dicitur **L**uce. j. immo nec etiam p̄curatore indiguisset: quia eius miracula sufficiēter manifestassent eum: et iō dicere q̄ fecerat miracula ante baptismū est expresse contra euangelistē: post baptismū vero primum signū fuit predicta conuersio aque in vinum: et per consequens fuit miraculum eius simpliciter primum. **aa** **C**irca scdm̄ sciendum q̄ miracula ch̄risti ordinabant ad duo. s̄. ad manifestationem sue diuinitatis: et ad confirmationem sue doctrine per quam homines ad fidē adducebant: et q̄tum ad vtrūq̄ fuit pueniēs diste ferre opationē miraculoz vsq̄ post baptismū. hoc p̄ declarā in q̄tum miracula erant doctrine sue p̄firmatiua

Euangelium

Quia confirmatio doctrine non precedit actum docendi: sed magis sequitur. Ad predicacionem autem doctrinam requiritur etas perfecta saltem de congruitate de qua agit: perfecta etas est. xxx. annorum: propter quod Joseph suscepit regimen egypti in etate tali: ut beatus Hieronymus. xli. Sicut dauid erat. xxx. annorum cum regnare cepit: ut beatus Hieronymus. iij. reg. v. et ezechiel i. xxx. anno incepit propheta tizar: ut beatus Ezechiel. i. Et ideo ueniens fuit quod christus ante tricesimum annum non doceret: propter hoc miracula sue doctrine confirmatiua faceret secundo idem ostenditur in quatuor miracula erant sue diuinitatis manifestatiua. Pars. n. piculi est sine getur in ipso uero humanitas: sicut si neget sua diuinitas et ideo debet sic diuinitas manifestari ut uere humanitatis cognitio non impediretur: et ideo non fuit ueniens ipsus ante etatem perfectam miracula facere: ne eius incarnatio fantastica crederetur. Ad primum sciendum quod illi discipuli qui adhererunt ei ante miracula ipsi adhererunt et Johannis testimonio inchoatiue et doctrina christi consummatiue: ut patet per predicta. unde et ad laudem discipulorum hoc pertinet quod christum secuti sunt antequam audissent eum miracula facientem sicut dicit Gregorius homel. v. Ad secundum dicendum quod liber de infantia saluatoris reprobatum est tanquam ab hereticis fictus: ut patet in decreto Helasij pape: et ideo non est ei fides adhibenda.

In ca. ij. ubi dicitur in postil. Tunc pbalius potest concedi quod non omnia scripta sunt.

Additio.

Probabilius uideatur procedendum quod christus non funiculo cingebatur: sicut illi qui austeram vitam ducunt: sed simplici angulo quo boies utuntur coiter. Maxime Chrysostomus dicit super Mattheum. Nil plus christus ostendit propter misericordiam et iustitiam: dimittens ergo Johanni ieiunio fulgere: ipse contraria in cessit via ad mensam intrans publicanorum et manducans et bibens: hec ille. Et idem dicendum est de his que pertinent ad uestitum. ut sanctus Leo in tertia parte. q. xl. articulo. ij. in responsione primi argumenti. Querere autem quomodo in templo erat funiculus cum ibi non uidebantur: nisi ea que debebant offerri est valde irrationalis: tum quia multa inueniuntur in templis que non ibi consueverunt uideri: tum quia uerisimile est quod tauri et alia que ibi offerbantur portabantur ligata funiculis.

Replica.

In capi. ij. ubi dicitur quod iesus fecit flagellum quasi de funiculis. dicitur postillator quod probabiliter potest credi quod christus cingebatur funiculo quem duplicando fecit quasi flagellum. Burgenus dicit quod pbalius sit oppositum uide licet quod cinctus sit sicut boies coiter: allegat ad id Chrysostomus. dicitur. Quod christus nihil ostendit propter misericordiam et iustitiam dimittens Johanni ieiunio fulgere: ipse contraria in cessit via ad mensam intrans publicanorum et manducans et bibens. Et ita dicit Burgenus. dicendum est de uestitu christi quod se non habuit sicut hic austeram vitam ducentes: sed salua reuerentia Chrysostomus. Christus in ieiunio tanta austeritate ostendit quod potius fuit in ea admirabilis quam imitabilis etiam a Johanne qui nunquam. xl. continuis diebus et noctibus ieiunauit ut christus: qui si aliqui cum peccatoribus et publicanis manducauit: non et hoc uiam oppositam tenuit: quinimo maiori perfectione homini actus exercuit quam iohannes ieiunauit. Oportet enim de descensionis et in perfectionis que patet in fuga et loculis et homini uerfatione cum peccatoribus in christo nullam arguunt imperfectionem. non igitur parte dictum christum in cessisse contraria uiam perfectionis: uel uiam contrariam ad uirtutem quamcumque pertinentem. Nec uidetur prope dictum quod christus nihil ostendit nisi misericordiam et iustitiam si uult excludere opera superogationis et austeritatis: falsum est. infirmis. n. de descendere et opera imperfecta ex maxima perfectione facere. pro loco tpe et oportunitate non est

uia contraria incedere: nec necessarium est dicere christum funiculos de ligatura bouum per flagellis faciendis recepisse: ut uult Burgenus. Sicut. n. boues per funes ducentur ita per flagella ire compelluntur: quapropter ita cito christus inuenisset ducentium flagella sicut funiculos. Tunc uideatur Burg. odium contra postillatores habuisse quod non potuit pacifice loqui: sed uideatur frequenter occasionem quassisse ad sensum iralem modicum pertinentem

Burg. odium contra postillatores habuisse quod non potuit pacifice loqui: sed uideatur frequenter occasionem quassisse ad sensum iralem modicum pertinentem

Caplin. iij.

sti magister. Memo. n. potest hec signa facere quod tu scis nisi fuerit deus cum eo. Respondit iesus et dixit ei. Amen amen dico tibi: nisi quis renatus

Rat autem homo. Postquam euangelista declarauit christi diuinitatem per nature immutationem: hic idem declarauit per gratie reformationem de qua principaliter agit: quod ad hoc euangelium descripsit. Et diuidit in duas: quia primo agit de spirituali regeneratione baptismi in quo predicta reformatio inchoatur: secundo de collatione et multiplicis spiritualis beneficii: in quo reformatio consummatur: secunda incipit. c. v. Post hoc erat. prima in duas: quia primo agit de generatione spirituali quo ad iudeos: secundo putat uenire ad extraneos. c. se. Et ergo cognouit. prima in duas: quod primo describit spiritualis generatio: secundo describit a Johanne baptismum: ubi. Pro hec uenit. prima in duas: quod primo docet christus regenerationis spiritualis necessitatem: secundo eius modum siue qualitatem: ubi. Dixit ad eum nicodemus. tercio efficacie ipsius cam siue rationem: ubi. Respondit nicodemus. Et quod docet ista ratio de ad interrogata: id primo diuidit in duas: quod primo ponitur nicodemus interrogatio: secundo subiungit christi responsio: ubi. Respondit iesus. Circa primum describit prima conditio interrogantis cum dixit. a. Erat autem homo etc. Iste. n. fuit uisus illo tempore de quibus dominus est predictus ca. q. m. si crediderunt in iesum uidentes signa que faciebat. Et quod ibidem subditur quod iesus non credebatur semetipsum eis se creta fidei reuelando: idem iste nicodemus uenit ad iesum in secreto et extra turbam aliorum: ut ab ipso plenius instrueretur. Sequitur. b. Et pharisaeus. quod erat de secta eorum. Ipsi autem confitentur resurrectionem et spirituales creaturas: de quibus loquebatur christus: et ideo hoc erat quodammodo dispositus ad audiendum doctrinam eius. c. Nicodemus noie. Hoc exprimit ad ostendendum famam ipsius. d. Princeps iudeorum. In hoc ostendit dignitatem eius: tunc. n. populus gubernabat per doctores et sacerdotes: licet enim christus prius uocatus ad fidem uoluerit esse simplicis ut in pluribus: ne doctrina fidei sapientie humane ascriberetur: ita etiam a principio uocauit aliquos literatos: ne ipsa contemptui haberetur: quasi a solis simplicibus recepta. e. Hic uenit ad iesum nocte. Non enim audebat uenire in palam: ne de synagoga expelleretur: sicut dicitur. i. ca. de pentibus ceci nati quod propter hoc non audebant christum confiteri. f. Et dixit ei rabbi scimus quod tu. i. certus est mihi quod tua doctrina est uera et a deo data et non humanitus conficta: et subdit causam dicens. g. Nemo enim potest hec signa facere etc. Sicut enim certitudo ueritatis habetur in his que subiacent facultati naturalis rationis per reuocutionem ad prima principia: ita habetur in his que accedunt ratione per uera miracula que sunt sufficientes testimonium quod doctrina per talia confirmata procedit a ueritate prima: minus dixit ille. Respondit et plura signa uisus quod talem confessionem ostendit se desiderare ab eo plenius informari. h. Respondit iesus. Hic describit christi responsum: quod uidebat nicodemum humiliter et uere querere doctrinam christi: quantum ad secreta fidei: et ideo in cepit a primo sacramento. s. baptismo qui est regeneratio spiritualis: et per omnia necessaria ad salutem: et hoc est quod dicitur. Respondit iesus et dixit ei. Amen amen

dico tibi nisi q̄s renatus fuerit tenuo. i. iter p̄ genera-
tōz sp̄ialē. k. Nō pōt videre regnū dei. Cū n. dei
p̄ cētā sibi soli p̄petit p̄ naturā: boib⁹ aut̄ p̄petere nō
pōt nisi p̄ gratiā p̄ quā trahit boies quodāmo ad na-
turā diuinā: vt b̄. n. Petri. j. Magna p̄ciōsa p̄missa
donauit: vt p̄ hoc
efficiam̄ diuine
nature p̄sortes:
h̄ aut̄ nō pōt esse
p̄ generatōz car-
nalē q̄ solū facit
filios hoim: z iō
ad hoc requiritur
generatio sp̄ial
p̄ quā boies sūt
filij dei: z p̄ p̄ns
heredes vite ce-
lestis. S; q̄ hoc
videt: qz p̄ces ve-
teris testam̄ti sal-
uati sūt: q̄ tñ nō
fuerūt baptizati
dicēdū qz tñ nō
erat in p̄cepto
Cōsecuti tñ sūt

fuerit tenuo nō pōt videre
regnū dei. Spirit ad eū nico-
dem⁹: quō pōt hō nasci cū
sit senex. Auqd pōt i ven-
tre m̄ris sue iterato intro-
ire et renasci. Respondit
hiesus: Amē amē dico ti-
bi: nisi q̄s rnat⁹ fuerit ex aq̄
z spū sc̄to nō pōt introire i
regnū dei. Qd natū est ex
carne carō ē: z qd natū ē ex

y Ubi vult spirat. i. flat. Si at arguat q̄ sic arguit Au-
gust. qz ventus material nō habet volūtate nec a se mo-
uet: p̄pter qd dicit aug⁹: qz hoc vbi de spū sc̄to intelligit:
pōt dici sustinēdo dem̄ Chryf. qz volūtās in scriptur̄ ali-
quā accipit p̄ inclinatioē naturali: z hoc mō accipit hic.

3 Et vocē ei⁹ au-
dis. sensibill p̄cipi-
endo. a. S; ne-
scis vñ veniat aut
q̄ vadat. Si at ar-
guat q̄ h̄ vt arguit
aug⁹: qz oēs noue-
rūt vñ venire ab
austro vel ab aq̄lo-
ne: z iō vadit in p̄-
tē oppositā: potest
dici qz hoc ē verum
tñ in generali: sed
in q̄ pte ēre de tmi-
nate versus austro
talis incipiat veni-
t⁹ q̄ flat ab austro:
vel vbi terminetur
oio ignorat. b.

spiritu spūs ē. Nō mireris
qz dixi tibi: oportz vos na-
sci tenuo. Spūs vbi vult
spirat: z vocē ei⁹ audis: h̄
nescis vñ venit aut quo va-
dat sic est omnis qui nat⁹
ē ex spiritu. Respondit ni-
codem⁹ z dixit ei: Quomō
possunt hec fieri. Respon-
dit hiesus z dixit ei: Tu es
magister i isrl: z hec igras?

Sic ē ois q̄ nat⁹ ē

ex spū. qz sicut dictū est in tali generatione est aliquid oc-
cultū z aliquid patens ad sensum. Propter argumenta
predicta q̄ tñ sunt solubilia vt visum est. dicit aug⁹ qz p̄e-
dicta litera de spū sc̄to intelligenda est: q̄ in p̄betis z scri-
pturis sacris loquit⁹: vor aut̄ p̄betaz z scriptura eoz sen-
su p̄cipi: sed p̄ncipiū h̄ scripturē. s. spū sc̄tis z ei⁹ finis.
s. beatitudo celestis nob̄ occultant⁹ z sola fide tenentur. z
ista expositio videt rationalior: qz nicodem⁹ erat in scri-
pturis sanctis instructus: z iō videtur magis q̄ saluator
sibi dederit exemplum de talib⁹ qz de vento materiali: et
tūc est plana litera. Spūs vbi vult spirat. qz non in spirat
boies ex naturali necessitate s; ex mera liberalitate. Et vocē
eius audis. in scripturis p̄betaz q̄ leguntur in synagogz
iudeoz. Sed nescis vñ veniat aut quo vadat. qz p̄nci-
piū in spirans z finis vltim⁹ hui⁹ inspiratiois sibi ocul
tantur vt dictum est. Sic est ois z. exponat sicut supra.

c. Rndit nicodemus. Hic p̄nter saluator ondit causam
efficacie q̄ est in spiritali generatōe. Et diuidit in duas
qz p̄mo circa hoc ponit nicodem⁹ interrogatō: sc̄do chri-
sti r̄n̄sio: ibi. Rndit hiesus. Circa p̄mū sciendū qz p̄suetu-
do qdā natura est vt dicit philo. li. de memo. z re. Et quia
iste nicodem⁹ erat assuetus legi mosaice q̄ p̄mittit carna-
lia: ideo nō potuit cape sp̄ialia: p̄pter quod querit vlteri-
us circa p̄dicta dicēs: Quō p̄nt hec fieri. d. Respondit
hiesus. Hic ponit xpi r̄n̄sio. Et diuidit in duas: qz p̄mo
rephēdit nicodem⁹ tarditatē: sc̄do ondit baptismalis effi-
cacie causam: ibi. Et nemo ascendit. Arguit aut̄ tarditatē
nicodem⁹ ad intelligendum z credendum: predicta ex tri-
bus. p̄mo ex conditione audientis qui erat doctoz z pe-
ritus in lege: z per consequens deberet talia cognoscere:
z hoc est quod dicitur: e. Tu es magister in israhel: z h̄
ignoras: Sed posset aliquis dicere qz non erat mir⁹ si ta-
lia ignorabat: quia non pertinebant ad vetus testamen-
tum in quo erat instructus. Dicenduz qz in lege moysi fi-
guratiue continebatur baptism⁹ s; qz dicit apl⁹. j. cor.
x. omnes in moyse baptizati sunt in nube z in mari. quia
in vtroqz fuit baptism⁹ figuratus. Legis autem doctozes
debebant scire figuras eius licet ad hoc nō teneret vulg⁹
Item in p̄phetis quos frequenter legerat exprimitur
baptismus: ezechi. xxxj. Et effundam super vos aquas
mundam z mundabimini ab omnibus iniquitatibus ve-
stris zc. Jere. z ab. xij. In die illa erit fons patēs domui
dauid z habitantibus hierusalem in ablutionem pecca-
toris z menstruate. secundo arguit tarditatez nicodem⁹
ex conditione dicentis predicta: quia ch̄stus dicebat ea
que certitudinaliter sciebat: ideo sc̄to debebat acquiesce-
re: z maxime quia eius doctrinam confessus fuerat a teo
datam: z hoc est quod dicitur hic.

spiritualē vitā p̄ gratiā in fide ch̄sti venturi. z sic ba-
buerūt rem baptism⁹: habuerūt etiam ipsū in figura
in aliquo correspondente per quod tollebat peccatum
originale. l. Dixit ad eum nicodemus. Hic p̄nter do-
cet xps modum z qualitatē regeneratōis sp̄ialis: z di-
uidit in duas: quia p̄mo ponit nicodem⁹ obiectio: se-
cūdo responsio: ibi. Rndit hiesus. ch̄stus enim dixerat
esse necessariū ad salutē regeneratiōē vt moduz b̄mōi
regeneratōis melius intelligat: arguit q̄ p̄cedā dupli-
citer: p̄mo modo ex etate: quia ille qui nascitur est pu-
er: a senectute dō non potest aliquis redire ad pueritā
ergo regeneratō videtur impossibilis: z hoc ē qd dicitur:
Dixit ad eum nicodem⁹: quō potest homo nasci cū
senex sit: Erat autem assuet⁹ sensui literali: z iō arguit
de generatione carnali. sc̄do arguit ex quantitate nascē-
tis que est parua vt possit includi in vtero matris: z iō
videtur impossibile q̄ ille renascatur qui iam est p̄fecte
quantitatis: z hoc est quod dicitur: m. Nunquid po-
test in ventrē matris sue iterato introire z renasci: qz
diceret: nō: qz quantitas non p̄mittit. n. Respondit
hiesus. Hic ponit xpi responsio: z diuidit in duas: quia
p̄mo ponit eius responsio: secūdo ad hoc inducit ex-
emplū: ibi. Spiritus vbi vult. In p̄ma igitur pte di-
cit q̄ illa regeneratō de qua loquit⁹ non ē carnalis s; spi-
ritualis: z ideo nō valēt argumēta q̄ p̄cedūt de genera-
tione carnali: p̄pter quod modū hui⁹ regeneratōis spi-
ritualis saluator explicat p̄nter dicēs: o. Amē amē
dico tibi nisi q̄s rena. su. ex aqua z spi. san. zc. qz diceret
illa generatio de qua dixi sic est intelligenda: in quantū
aqua lauat exterius z spū sanctus interius: z lotō talis
bene dicitur generatō: quia p̄ h̄c boies efficiūt cōfor-
mes verbo in carnato q̄ est filius dei naturalis in quan-
tū in hac generatōe est aliquid sensibile correspondens
carni. s. aq̄: z aliquid inuisibile correspondens vbo. s. gra-
tia: vñ sequit⁹: p. Quod natū est ex carne. s. fm vit-
tutē carnalis generatōis. q. Caro est. i. cōstituit i vi-
ta carnali tñ. r. Et qd natum est ex spū. mō p̄dicto
s. Spūs ē. i. cōstituit i vita sp̄iali z iō p̄cludit: t.
Nō mireris. i. nō debes ammirari. v. Quia dixi tibi
oportet vos tenuo nasci. qz nō loquor d generatōe car-
nali de q̄ tu arguis: s; de sp̄iali. r. Spūs vbi vult. h̄
saluator: ad p̄dicta adducit sensibile exemplū fm Chryf.
q̄ hoc expōit d vento materiali: cui⁹ p̄ncipiū ignoratur
z silt finis vbi terminat⁹ z tñ son⁹ ei⁹ p̄cipi: sic mō ēi ge-
neratōe sp̄ialē: qz sc̄s spūs q̄ est p̄ncipiū hui⁹ genera-
tōis: z siltiter beatitudo eterna que est eius finis a nob̄
nō p̄cipiūt s; credūt tñ. Aq̄ aut̄ exterior z forma vboz
p̄cipiūt p̄ sensum: z hoc ē qd dicit: r. Spūs. i. ventus.

Euangelium

Amē amē dico tibi qz qd sci. lo. 7 qd vi. testa. Christus em̄ fm̄ diuinitatē habet eadē sciētā cū pic. in bñāna etiā natura cognoscit oīa q̄ cognoscit de? noticiā visibōis: id di-
cit: Qd vidim? testamur 7 testimoniu nrm̄ nō accipit? qz pauci iudeoz p̄p̄tate crediderūt xp̄o iste etiā nicodem?

erat ad capiēdū q̄ dicebat tard? ter-
cio arguit eū de cō-
ditōe materie de q̄
erit fmo q̄ ē facilis
ad intelligēdū re-
spectu emanatōis
vbi a pic 7 spūscī
ab vtroqz: 7 mari-
me qz i lege i q̄ iste
erat 7 exercitat? p̄
ablutiōes aliquas
amouebāt immū-
ditie aliq̄ 7 iō de fa-
cili teberet cape q̄
liter p̄ ablutiōes aq̄
exteri? 7 virtutē di-
uinā interi? sic ab-
lutiō aie: 7 hoc ē qd
di: g. Et terre-
na dixi vobis 7 nō
creditis. Regeneratō spirital? terrena pōt dici in quātus
efficā in terra 7 sub elemento sensibili. s. aq. v. s. d. terrena
qz ad hoc iudicatur exēplū sensibile de vento flante in ter-
ra fm̄ expositōes Chyff. p̄dictā. b. Quō si dixero vo-
bis celestia credetis? Celestia hic vocat emanatōem p̄so-
nā in diuinis que ē valde ardua 7 de difficultate intel-
ligibilis. i. Nemo ascendit. Rep̄bēta eius tarditate
saluator? p̄cedit ad reddendū cām efficacie q̄ est in sp̄iali
generatōe. Et diuidit in duas: qz p̄mo facit qd dicitū ē
cūdo manifestat p̄positū: ibi. Sic deus dilexit. p̄ma in du-
as fm̄ duplicē cām quā assignat: scda ponit ibi. Et sicut
moyses. Circa p̄mū sciēdū qz causa p̄ncipal? efficacie ba-
ptifimalis est mysteriū incarnatōis p̄ quā fili? dei vnuit si-
bi bñānā naturā in mūdū descendēdo: naturale ē aut qz q̄-
libet res ad locū sue originis reuertat: iō vbiū incarnatū
ad p̄mū redire pōt ascendēdo: 7 qz p̄ generatōes sp̄itua-
lem hoies efficiūt mēbra ei? 7 ipi vnuit: 7 p̄ p̄sequis cur
ip̄o ad celestia trahūt virtutē vbiū incarnati: sic soluta est
q̄stio nicodemī q̄ q̄rebat quō p̄nt hec fieri: 7 hoc ē qd di:
i. Et nemo ascendit in celū nisi q̄ descendit de celo: qz sicut
dicitū est hoies non ascendunt illuc nisi inquantū efficiūt
mēbra vbiū incarnati: 7 qz verbū nō descendit de celo p̄
motū locale celū dimittēdo sed carnē de nouo sibi vnien-
do: iō ad hoc tenotandū subditur: k. Fili? hois q̄ est
in celo. ex hoc loco valentin? accepit occasione errādī. d.
qz dei fili? corp? celeste attulit: 7 p̄ virginē trāsīt m̄bil d̄ ea
assumēdo: hoc aut patet erroneū 7 euangelio p̄trariū: qz
hoc nō xps nō esset filius virginis: itē christus nō eēt ho-
mo: qz corpus celeste nō potest informari ab aia cū sit for-
ma corp̄is physici organici fm̄ qz dicit p̄bus scdo d̄ aia
qd nō pōt p̄petē corp̄i celesti. l. Et sicut moy. l. d̄ico po-
nit scda causa efficacie baptismalis q̄ ē meritū passio-
nis christi: qd in baptismo opat: 7 hoc tangit cū subdit:
Et sicut exaltauit moyses serpentē in deserto: ita exaltari
oportet filiū hois: de hoc serpēte b̄ Numeri. xij. 7 fuit si-
gura passōis christi: qz habuit similitudinē veneni in quā
tū dicebat serpēns: fuit tū sine veneno: qz eneus: sic chri-
stus habuit similitudinē peccati ex carne passibilis: fuit tū
oīo sine peccato 7 iō si aspectus illius serpētis enei salua-
uit a corp̄ali morte: multo fort? fides christi crucifiri sal-
uat a morte sp̄iali: 7 restituit hoicm vite eterne: iō seq̄tur m.
Et ois qui credit in ip̄m nō peccat s̄ habeat vitā et-
nā. Notandū etiā qz christi crucifiri dicitur exaltatō: qz
eius corpus fuit exaltatum in cruce sicut venillū aere ad
tebellādū aereas p̄tates: fm̄ illō hebre. xij. Currant? ad
p̄positū nobis certamen aspiciētes in auctore fidei 7c. et
qz per passionem meruit exaltationē fm̄ qz dicit p̄bil. ij.

Amē amē dico tibi: qz qd
scim? loqmur: 7 qd vidim?
testamur: 7 testimoniu no-
stru nō accipitis. Si terre-
na dixi vob 7 nō creditis:
quō si dixero vob celestia
credetis? Et nemo ascen-
dit i celū nisi q̄ descēdit de
celo: fili? hois q̄ ē in celo.
Et sicut moyses exaltauit
serpētē i deserto: ita exaltari
oportet filiū hois: 7 ut ois

Humiliter semetipm̄ factus obediens vsq; ad mortē:
mortem autem crucis: p̄pter quod deus exaltauit illuz
n̄ Sic. n̄ deus. Hic consequenter manifestat causam p̄-
dictam: 7 diuiditur in duas: quia p̄mo ostendit p̄posi-
tum: secundo remouet quoddā dubiū: ibi. Nō. n̄. Su-
peri? dixerat qz
efficacia bapris-
malis puenit ex
mysterio incar-
natōis: iō decla-
rat q̄ter ista in-
carnatō sit facta
.d. qz nō est facta
ex humano nec
rito: nec ex neces-
sitate sed gratui-
ta dilectione dei
ad nos: 7 hoc est
quod dicitur.
n̄ Sic. n̄. deus
di. n̄. ut filiū su-
um vnige. daret
qui est bonū infi-
nitū: ex quo ap-
paret maria dei
dilectio: qz dili-
gere est velle alicui bonum: ipse aut voluit nobis volū-
tate efficaci bonum infinitū: quia dedit nobis filium su-
um. o. Et ois qui cre. in cum nō peat s̄ habeat. vi.
eter. Et hoc etiam errauerūt aliqui heretici dicentes qz
credentes nō damnabūtur etiam si moriantur in pec-
cato mortali: 7 confirmant dictū suum p̄ verbum apli
.j. cor. ij. Fundamentum enim aliud nemo potest po-
nere 7c. 7 sequitur: Si cuius opus arserit detrimētum
patiet ipse autem salu? erit: sic tū quasi per ignem. per
fundamentum enim istud intelligit fides: 7 ideo si sup
hoc fundamentum ponantur opera combustionē di-
gna p̄ter talia hom̄o p̄uenit ad tempus tamen finali-
ter saluabitur: s̄ h̄ est erroneus: 7 improbat̄ p̄ dicitur
apli ad gal. g. v. Manifesta sunt opera carnis: q̄ sunt
fornicatio immundicia: impudicia 7c. sequitur: Qui
talita agunt regnum dei non consequentur. Et quo pa-
ret qz non solum damnant aliqui p̄ter infidelitates s̄
etiam p̄ter alia peccata mortalia: 7 ideo dicendum qz
saluator? non accipit fidem tū. p̄ habitu fidei in formis
sed fidei formate per charitatem: 7 certū est qz talis sal-
uabitur: 7 ad hoc tenotandum dicit: o. Et omnis
qui credit in eum. s̄ tenendo in eum per charitatem.
p. Non peccat. Ad dictum apli p̄celligatum in con-
trarium dicendum qz loquitur de peccatis venialibus
fm̄ qz exponunt doctores 7 ego tūc plenius dicaz si cō-
tingat me super illum locum scribere: p̄ peccatis autē
venialibus fideles t̄p̄aliter puniuntur igne purgatorij:
tamen finaliter saluantur. q. Non em̄ misit. Hic re-
mouet quoddā dubiū: 7 diuiditur in duas: qz p̄mo fa-
cit quod dicitū est: scdo declarat quoddā dicitū ibidem
ibi. Hic aut est iudiciū. Circa p̄mū sciēdū qz aliq̄
scripture loquendo de secundo aduentu christi in mūdū
dicit ip̄m venire ad iudicādū: 7 ideo ne aliqui credant
qz hoc debeat fieri in p̄mo eius aduentu hoc remouet
.d. q. Nō em̄ misit 7c. ut iudicet mundum. s̄ in p̄-
mo suo aduentu. Tunc em̄ nō venit iudicare sed ma-
gis iudicari p̄ mundi salute: ideo sequit: r. 7c. ut
saluet mūdū p̄ ip̄m. 7 p̄batur p̄ter hoc dicitū: qz in p̄-
mo eius aduentu aliqui credēbant: 7 aliqui non cre-
debāt ei 7 est diuisio p̄ mediata cū intra p̄dictoria non
sit mediū: s̄ nō venit ad iudicādū nō credētes nec cre-
dētes ut statim patebit: g. 7c. h̄ ē qd seq̄t. s. Qui
cre. in eū nō iudi. i. nō h̄z cām vñ p̄dēnt. t. Qui
aut nō credit iā iudi. i. h̄z in se cām manifestā sue p̄dē-
natōis sicut ille dicitur mortuus qui iā habet in se cām
manifestam mortis: 7 hoc est qd subdit: v. Qui nō
credit in noie vnigeniti filij dei. qui venit. p̄ salute mū-

q̄ credit i ip̄o nō peat: s̄ ha-
beat vitā etnā. Sic em̄ de-
us dilexit mūdū: ut filiū su-
uz vnigenitū daret: 7 ut ois
q̄ credit i eū nō peat: s̄ ha-
beat vitā etnā. Nō em̄ mi-
sit de? filiū suū in mūdū ut
iudicet mūdū: s̄ ut saluet
mūdus p̄ ip̄m. Qui credit
in eū nō iudicat. Qui aut
nō credit iā iudicat. e. qui
nō credit i noie vnigeniti

gere est velle alicui bonum: ipse aut voluit nobis volū-
tate efficaci bonum infinitū: quia dedit nobis filium su-
um. o. Et ois qui cre. in cum nō peat s̄ habeat. vi.
eter. Et hoc etiam errauerūt aliqui heretici dicentes qz
credentes nō damnabūtur etiam si moriantur in pec-
cato mortali: 7 confirmant dictū suum p̄ verbum apli
.j. cor. ij. Fundamentum enim aliud nemo potest po-
nere 7c. 7 sequitur: Si cuius opus arserit detrimētum
patiet ipse autem salu? erit: sic tū quasi per ignem. per
fundamentum enim istud intelligit fides: 7 ideo si sup
hoc fundamentum ponantur opera combustionē di-
gna p̄ter talia hom̄o p̄uenit ad tempus tamen finali-
ter saluabitur: s̄ h̄ est erroneus: 7 improbat̄ p̄ dicitur
apli ad gal. g. v. Manifesta sunt opera carnis: q̄ sunt
fornicatio immundicia: impudicia 7c. sequitur: Qui
talita agunt regnum dei non consequentur. Et quo pa-
ret qz non solum damnant aliqui p̄ter infidelitates s̄
etiam p̄ter alia peccata mortalia: 7 ideo dicendum qz
saluator? non accipit fidem tū. p̄ habitu fidei in formis
sed fidei formate per charitatem: 7 certū est qz talis sal-
uabitur: 7 ad hoc tenotandum dicit: o. Et omnis
qui credit in eum. s̄ tenendo in eum per charitatem.
p. Non peccat. Ad dictum apli p̄celligatum in con-
trarium dicendum qz loquitur de peccatis venialibus
fm̄ qz exponunt doctores 7 ego tūc plenius dicaz si cō-
tingat me super illum locum scribere: p̄ peccatis autē
venialibus fideles t̄p̄aliter puniuntur igne purgatorij:
tamen finaliter saluantur. q. Non em̄ misit. Hic re-
mouet quoddā dubiū: 7 diuiditur in duas: qz p̄mo fa-
cit quod dicitū est: scdo declarat quoddā dicitū ibidem
ibi. Hic aut est iudiciū. Circa p̄mū sciēdū qz aliq̄
scripture loquendo de secundo aduentu christi in mūdū
dicit ip̄m venire ad iudicādū: 7 ideo ne aliqui credant
qz hoc debeat fieri in p̄mo eius aduentu hoc remouet
.d. q. Nō em̄ misit 7c. ut iudicet mundum. s̄ in p̄-
mo suo aduentu. Tunc em̄ nō venit iudicare sed ma-
gis iudicari p̄ mundi salute: ideo sequit: r. 7c. ut
saluet mūdū p̄ ip̄m. 7 p̄batur p̄ter hoc dicitū: qz in p̄-
mo eius aduentu aliqui credēbant: 7 aliqui non cre-
debāt ei 7 est diuisio p̄ mediata cū intra p̄dictoria non
sit mediū: s̄ nō venit ad iudicādū nō credētes nec cre-
dētes ut statim patebit: g. 7c. h̄ ē qd seq̄t. s. Qui
cre. in eū nō iudi. i. nō h̄z cām vñ p̄dēnt. t. Qui
aut nō credit iā iudi. i. h̄z in se cām manifestā sue p̄dē-
natōis sicut ille dicitur mortuus qui iā habet in se cām
manifestam mortis: 7 hoc est qd subdit: v. Qui nō
credit in noie vnigeniti filij dei. qui venit. p̄ salute mū-

Johannis

di: verum cā b? dān? oīs iudicē executioni in scdo ad-
uētu xpi. r. Hoc ē aut iudiciū. Hic dēclarat suū dē-
videlicet qd nō credētes in filiū dei iā hnt in se cām ma-
nifestā suē dānatōis: qz sūt extra fidē saluatoris sine q
nullus vnq̄ potuit saluari: 7 hoc ē qd dicit: r. Hoc
ē aut iudiciū. i.
cā pēdmnatōis

Quia lux. i.
xps q̄ lux vera:
vt dcm ē. j. ca.
3. Venit i mun-
dū. carnem assu-
mēdo: 7 in ea ap-
parēs salutē hu-
mani generi op-
ando. a. Et
dixerūt ho. ma-
gis tene. q̄ lux.
tenebras infide-
litatis pēdigēdo:
7 subdit cām.
b. Erāt. n. opa
eorūz mala. Ad
cū intellectum
scēdū q̄ legis-
piti aliqua noti-
ciā d' xpo habue-
rūt cognoscētes
ipm ēē vere xps
vt plenius declarauit Math. xij. sup illum locum: Di-
xerunt agricolae: hic est beres. verum qz arguebat eorū
vitia moti fuerunt d' eum inuidia excecante illā cog-
nitionem quam de eo habebant: quia passio p̄ns 7 fortis
puertit iudiciū ratiōis: sicut patet in incōtinēte q̄ p̄sen-
ti passione iudicat esse fornicādū: tñ extra passionē po-
situs iudicat orrari: vt dicit. vij. ety. sic iudici odio et
inuidia moti: p̄secuti sūt xpm: 7 ponit ad hoc saluator
exemplū. d. c. Oīs em̄ q̄ male agit odit lucēz. sicut
patet de adultero 7 de fure: 7 sic de alijs. d. Et nō ve-
nit ad lucem. i. non facit sua malefacta in palam. e.
Et non arguant opa eius. i. nō puniant p̄ iusticiā secu-
larē. f. Qui aut facit veritatē. i. opa p̄formia volun-
tati diuine q̄ eidem qd veritas p̄ma. g. Venit ad
lucem. i. in palam vel ad xpm q̄ est lux vera. h. Et
manifestent opa eius. nō ad p̄riam laudē s̄ ad glō-
riā 7 p̄riam edificatōnem. i. Quia a deo sunt facta
i. virtute dei sine cui? virtute opus meritozum nō po-
test fieri. k. Post hec venit. Hic p̄r ponit d' iudic-
tō inter baptismū xpi 7 baptismū iohānis: 7 diuidit
in tres: qz primo vterq; baptismus describit: scdo ex h
q̄stio ouit ibi. Facta ē ergo q̄stio. terco soluit: ibi. Et re-
spōdit ioh. p̄ma in duas: qz primo ponit baptismū xpi
scdo ponit baptismū iohānis: ibi. Erat aut ioh. In p̄ma
p̄dicit sic: Post hec venit hiesus 7 discipuli ei? ex p̄di-
ctis patet q̄ hiesus loquebat cū nicodemō in ierlm q̄ est
metropolis in iudea. Quō ergo dicit hic immediate p̄ lo-
cutionē xpi cū nicodemō. Post hec venit in iudeā rē. qz
erat ibi vt videt. Ad hoc videt beda q̄ li post hic nō in-
telligit immediate respectu p̄cedētū: s̄ in p̄cessu ipis p̄
instructōez nicodemī venit in galileam: q̄ itez reuert?
est in iudeā. Aliter etiā p̄t dicit vt immediate coniungant
literē p̄cedenti: Post hec venit in iudeā terrā. q. d. post
instructōez nicodemī in hierlm venit ad alia loca iudee
qz nō tm̄ debebat docere in ciuitate metropoli s̄ etiā in
alijs: 7 ad hoc denotādū dicit in iudeā terrā. tūc em̄ d' hie-
rlm venit versus iordānē vbi hoies p̄gregabāt ad ba-
ptismū: vt inciperet baptizare fm̄ q̄ iohānes d' deo p̄di-
ferat: vt supra dictū est: ioh. subdit. l. Et illic demo-
rabat cū eis 7 baptizabat: sed hriū videt in terra sc̄q̄n-
ti ca. vbi dicit q̄ hiesus nō baptizabat s̄ tm̄ discipuli ei?
Dicēdū q̄ ipē p̄mo baptizauit discipulos suos vt bic d'
postea soli discipuli baptizant xpo circa altiora to cen-
do occupato: 7 sic nō est d' dicitio: de hoc tm̄ baptizate

filiū di. Hoc ē aut iudiciū
qz lux venit i mūdū: 7 di-
lexerūt hoies magi tenebras
q̄ lucē. Erāt em̄ eoz mala
opa. Oīs em̄ q̄ male agit
odit lucē: 7 nō venit ad lu-
cē: vt nō arguāt opa eius.
Qui aut facit veritatē ve-
nit ad lucē vt manifestent
opa ei? qz i deo sunt facta
p̄ h venit hiesus 7 discipuli
ei? in trā iudeaz: 7 illic te-
morabat cū eis 7 baptiza-
bat. Erat aut et iohānes

plenius dicit in fine b? ca. in Erat aut iohānes. Hic
p̄r ponit baptismū iohānis. d. Erat aut iohānes bap-
tizans in emmon iux salim quod est oppidum iux iordānem.
Et dicunt aliqui q̄ alio nomine vocatur salim: 7 est lo-
vbi regnauit melchisedech: vt habetur gen. xiiij. sed hoc ē
falsū: quia salim

baptizās i emnō iux salim:
qz aq̄ mlte erāt illic 7 ve-
niebāt 7 baptizabāt. Nō
dū em̄ missus fuerat iohan-
nes i carcerē. Facta ē autē
q̄stio ex discipulis iohis cum
iudeis d' purificatōe. Et
venert ad iohānē 7 dixerūt
ei. Rabbi q̄ erat tecū trās
iordānē cui tū testimoniuū
phibuiisti: ecce h baptizat
7 oēs veniūt ad eū. Rū-
dit iohānes 7 dixit: Nō po-
test hō accipe qcq̄ nisi fue-

ubi regnauit mel-
chisedech: idem ē
quod hierusalem
qz ipam edificauit
Melchisedech: vt
dicit yfido? li. xv.
ety. et p̄mo dicta ē
salem. i. pacifica ex
p̄ditōe regl q̄ reg-
uit in pace: postea
dicta est ierlm a tpe
quo abraas voluit
ibi offerre ysaac fi-
liū suū: qz locū istū
appellauit dñs vi-
det: vt habet gen.
xiiij. 7 ioh. i. inter
p̄ra vifio pacē: qz
cū p̄ma interp̄ati-
one addita ē vifio
Subditur autem
causa quare Iohā-
nes baptizabat in

eta salim cum dicitur: Et Quia aq̄ multe erāt illic. Est
etiā interpretatō eius qd dicit emmon. Emmon em̄ hebraice dicitur
aqua. o. Et veniebāt hoies 7 baptizabāt. v. videtur
q̄ baptismū iohānis statim debuit cessare baptizato xpo
cū ad ipm manifestādū ordinaret: vt. s. dicitur est. Dicitur
dū q̄ nō statim cessauit ne crederet totaliter reprobad?
sc̄dū baptismata q̄bus pharisei vtebāt. vt dicit mar. xij. ca.
itez quia sicut ante baptismū xpi iohānes baptizabat in
noīe xpi venturi: sic post baptismum xpi illos quos ba-
ptizabat ad xpm mittebat plēn? ad instruedos: 7 sic con-
firmabat suū testimoniuū de xpo. p. Mondū em̄ missus
fuerat iohānes in carcerē. hoc addit ad ostēdendū q̄ tenet
historiā quā aliq̄ euāgeliste dimiserāt incipietes describere
facta xpi in carceratōem iohānis. q. Facta est autē.
Hic ex p̄dictis mouet q̄stio: qz discipuli iohānis zelates
p̄ magistro suo voluerūt p̄ferre baptismū suū baptismū
xpi: 7 hoc est quod dicit: q. Facta est autē q̄stio ex dis-
iohānis. indifere p̄ magistro suo zelantibus. r. Cū
iudeis. i. xpi discipul? 7 alijs ad baptismū xpi venientibus.
De purificatōe. i. de baptismo: qz isti dicebāt bap-
tismū chūstī meliorē: qz chūstus illos quos baptizabat non
mittebat ad iohānem. t. Et venerūt ad iohānē. mo-
ti zelo indiscreto. v. Et dixerūt ei. 7 p̄posuerūt q̄tuor
ex quibus iohānes possit puocari: p̄mū est p̄tendēs
excellentiā iohānis respectu xpi: qd notat cū dicit. r.
Rabbi q̄ erat tecū trās iordānē. q. d. discipul? cū magistro
sc̄dm est beneficiū a iohāne xpo impensuz cū subdit. y.
Cui testimoniuū phibuiisti. q. d. p̄ te est in auctoritate. terci-
um est vsurpatō officij alieni cū subdit: 3. Ecce h ba-
ptizat. q. d. rui officij vsurpat. quartū est minoratō iohā-
nis cū subditur: a. Et oēs veniunt ad eū. q. d. de te nō
curat. b. Rūdit iohānes. Hic ponit q̄stiois solutō. et
qz discipuli iohānis notabāt xpm de hoc q̄ officij iohā-
nis vsurpabat: 7 d' hoc q̄ fama iohānis p̄ hoc decrescebat
iō iohānes in sua solutōe sic p̄cedit: qz p̄mo ostendit p̄mūz
ē falsum: sc̄do ostendit sc̄dm esse iustū ibi. Illū oportet cre-
scere. p̄mū ostendit p̄ per hoc q̄ iohānes nō baptizabat ni-
si sicut p̄co xpi: 7 iō xps baptizās nō vsurpabat sibi officij
um a iohāne p̄conizatu: 7 hoc est qd dicit: b. Rūdit
iohānes 7 dixit: Non potest homo rē. quia omnis pote-
stas a deo est: 7 ideo fm̄ distinctionem collationis diuine
distinguntur officia: iohānes autem nō accepit aucto-
ritatē a deo baptizandi nisi ad denūciandū xpm: 7 p̄p̄a-
radum hoies ad suū aductū: 7 hoc est quod dicitur:

Euangelium

c Ipsi vos mihi testimonium pbibet. i. pbibere debetis: qz a me audistis. d **Q**z dixerim no su ego xps: s quia missus su an illum. ppter qd baptizatio no usurpat officium alieni: qd pbat p hoc qd subdit: e **Q**ui bz sponsam spsus est. i. bz officium spsi qd est generare filios: z io offi-
cui xpi e baptizare p qd regeneratur filij de spsa xpi q e ecclesia. f **A**micus z gau. gau- det ppter voce sps si. i. debet pgaude- re cu sponso filios generanti. Si enis officium generadi ex spsa sibi acciper: no eet amio spon- si: s inimicus z ad- ulter eet. q. d. iobā- nes: de h q xps ba- ptizat no no deo- volere: s magl gau- dere cu sim eius p- co z amicus: ppter hoc subdit: **H**oc s gaudium meū imple- tum est. Et notā duz q iobānes hic vo- cat se xpi amicum:
supra aut se vocauit eius seruū etiā indignū dicens: **C**ui no sum dignus vt solua eius corrigiā calciamēti. **L**ui? cau- sa est: qz volebat discipulos suos repumere volētes ipm ad inuidiā mouere ptra xpm: vt pz ex predictis: ideo hic voluit loqui magis charitative. **I**llū oportet. **H**ic offendit scdm ee iustū. i. famā suā diminuit: z crescē famā xpi. Et diuidit in duas: qz pmo ondit ppositū: scdo con- cludit pncipale intentū: ibi. **Q**ui credit in filiū. pmo p- bat quatuor rationibus: pma sumit ex altitudine origi- nis xpi. **O**riūo desursum ē et qstū ad deitātē: sicut patuit .i. ca. z qstū ad humanitātē: qz corp ei formatū est vtute sps sancti: z hoc est qd dī. **I**llū oportet crescere. i. claritate fame z auctoritate apd hoies: qz in se ipso no au- getur. **b** **M**e aut minui. sicut lucifer minuit in clari- tate qstū ad apparentiā oriente sole: z auctoritas psonis adueniente iudice: z hui? ratō subdit: **i** **Q**ui desursus venit. i. originat? est z qstū ad diuinitātē: z qstū ad huma- nitātē no pdicto. **k** **S**up oēs ē. i. auctoritate z digni- tate debet oēm creaturā pcellere: qz quāto origo alicuius est altior: tanto debet ei maior honor. scdo rō accipit ex certitudine doctrine: qm xps in natura diuina bz eandē scientiā cū patre: in hūana natura cognoscit oia q dē? co- gnoscit noticiā visibis: io potest certitudinalr docere etiā altissima: io debetur ei excellentia maxima: z hoc ē qd dī- citur: **l** **Q**ui de terra est. i. ois homo pter xpm cui? cor- pus format? virtute semis existentis de terra a dominio si- cut z alia mixta: vt pz ex scdo d generatōe. **m** **D**eter- ra est. i. p hoc pstituit in vita eterna. z p pns no pot loqui nisi de terrēnis quātū est ex se: io sequit: **n** **E**t de terra loquit. licet em iobānes z alij sancti locuti fuerint de cele- stibus: hoc erat in quātū erant a deo illuminati: s aliter ē de hoie rpo rōne pdicta: io subdit **o** **Q**ui de celo vēit qstū ad originē mō pdicto. **p** **S**up oēs ē. qstū ad do- ctrinā: quia pot loqui celestia z diuina q certitudinaliter cognoscit: z in quātū deus z in quātū hō: ppter qd sequit. **q** **E**t qd vidit z audiuit. **L**icet enim habeat eadē scien- tiā cū patre in quātū dē? tñ habet eā a patre sicut z essen- tiā: z hoc significat p audire. in quātū aut hō habet aliaz scientiā a deo infusam: z sic in quātū hō z in quātū deus a patre audiuit. **r** **H**oc testatur. docēdo: z pz certitu- do testimonij p visum z auditū. **s** **E**t testimonium eius nemo accipit. i. pauci ppatue: sicut cōiter dī: nemo est in foro. i. pauci: qz pauci de iudeis crediderūt in aduētū xpi. **t** **Q**ui aut accepit eius testimonium. credēdo. **v** **S**

rit ei datū de celo. **I**psi vos mihi testimonium pbibetis. **q** dixeris: no su ego xps: s qz missus su an illum. **Q**ui bz sponsam spsus ē: amicus aut spsi q stat z audit eū: gaudio gaudet ppter voce spsi. **H**oc ergo gaudium meū impletū ē. **I**llū oportet crescere. **m**e aut minui **Q**ui desursum venit sup oēs ē. **Q**ui de terra ē? xtra ē? z dētra loqit: q de celo vēnit sup oēs ē. **E**t qd vidit

gnificauit. i. monstrauit. **x** **Q**uia dē? verax est. adim- plendo pmissus de filio iā missio: sicut an mittēdū pmi- serat p. pbetas: z pcludit excellentiā doctrine ex pdi- ctis dices: **y** **Q**uē em misit dē? verba dē? loquit. pna vtute: alij aut no pnt hoc facere nisi virtute ipsi? **Z**erco ratō acci- pit ex plenitudi- ne grē: sicut enis in capite corpo- ris natural? sunt oēs sensus: ali- is aut mēbris se- pticulatim: sic in xpo capite nro ē ois plētudo grē in aliis autem di- uisim: z io excel- lētia dignitatis z honor? xpo de- betur palis: z h ē qd dī. **z** **M**ō em ad mensuraz dat deus spiritus .i. gratiā hōi xpo no q ei? gra ba- bitualis sit infi- nita: s qz bz gra- tiā fm oēm eius rationē effectū

sicut si habere? albedo fm oēm gradū ipsius possibile viceret haberi sine mensura z. alio mō etiaz dicit hoc ex respectu ad capacitātē aie: si em aliqz veniēs ad flu- uij bauriat aquā quātū pot vas capere dicitur accipe- re sine mēsurā: licet vas sit determinate mēsure: sic m- pposito: quia tota capacitas anime christi fuit repleta gratiā: ideo dicitur accepisse sine mensura. quarta ratō sumitur ex christi filiatione: quia est dei filius naturalis z vngēitus. **A**lij aut quātū cūqz sancti etiaz angeli be- atino sūt nisi filij adoptiu: z ideo sibi debetur excellen- tia reuerentiē z honoris: z hoc quod dicitur: **z** **P**ater dicit. z oia dē. in manu eius. quia in quantum deus bz eandē potentiam cū patre sic z eandē essentiā: s hoc mō accipiendo li diligit non tenet causaliter: quia fili? no pcedit a patre voluntariē: s naturaliter: s tenet cō comitative z p modū signi: quia dilectō pcomitatur p ductionē filij. sicut in quantum homo oia tradita sunt in manu eius: vt batē? **M**ath. vlti. **D**ata est mihi omnis potestas in celo z in terra. z hoc mō accipiendo li diligit tenetur causaliter: quia dilectio diuina est ratio ois alterius dñi: z sic est causa omnium dno: z facta sūt in humanitate christi. **a** **Q**ui credit. **H**ic pcludit pncipale intentum: quia intentio iobannis baptiste ista dicentis erat inducere discipulos suos ad creden- dū ipi christo cui? erat pcursor: z nuncius: z hoc est qd dicitur: **b** **Q**ui credit in fi. ba. vi. eterna z. quia bz gratiā q virtualiter ptenet beatitudines: sicut semen arboris ipsam arborem: z loqitur de fide formata chari- tate. **b** **Q**ui autem incre. est fi. no vi. vitam eterna. qstū ad penam damni q est carentia visionis diuine **c** **S**ed ira dei manet super eum. qstū ad penaz sen- sus que eternaliter manet super damnatū: quia nullo modo potest euadere. **A**d maiore euidentia eius quod dictum est q christus baptizabat z discipuli eius: que- ritur quale fuerat illud baptisma. **E**t arguit q no fuit baptisma xpi: quia baptisma christi habet efficaciam a passione ipsius: ergo illam non pcessit: quia effectus non potest pcedere causam suam: christus aut no dū passus fuerat: ergo z. **I**tem si aliqui fuissent baptizati baptismo xpi ante eius ascensionem in celum: hoc ma- rime videretur esse verum de apostolis z christi discipu- lis: hoc aut no est verū: quia christus volēs ad patrem ascēdere dixit eis: **J**obānes aut baptizauit aq: vos at baptizabimini sps sancto z. vt dicitur act. i. baptisū?

Capi. iij.

aut rpi est in spu: vt pz et pdictis. j. ca. s. zc. Contrariū videt p dictū aug. sup istū locū: qz dicit qz biefus baptizabat vt dñs. hoc aut est baptizare baptismo suo: ergo zc. Responso: in hac qstione z pñibus q sūt de illis q nō pnt sufficere p rōnem inuestigari: nec eaz veritas ba

Quod ergo cognuit biefus q audierunt pharisei q biefus plures discipulos facit z baptizat q iohanes

dum igitur qz biefus dicit q illud baptisma tm̄ fuit baptisma iohannis: qz in ipm̄ baptismo rpi nō dū erat instituitur. Cur rō est: qz in baptismo rpi dat spūsanctus qui nō est datus ante rpi resurrectionē: s̄m q dicit infra vij. ca. Nō dū erat spūs dat: qz nō dū erat biefus glorificatus. z iō dicit q apli an̄ passionē baptizabant tm̄ baptismo iohannis: vt rpo aut dī qz ipse nō baptizabat: vt dī ca. sequenti. s̄ p tanto dī baptizasse in hoc ca. quia actio suoz discipuloz ei attribuit: sicut factū serui attribuit dño: s̄ ista nō vident psona scripture. Qz enim dicit p̄mū baptisimū rpi nō ee institutū an̄ resurrectionē nō videt ee verū: qz sacramēta rpi ex sua institutōe gratiā pferebat: z iō tunc videt baptismū rpi institutū qn̄ data est v̄tus pducēdo istū effectū: hoc aut fuit qn̄ rps a iohāne baptizatus tactu sanctissime carnis sue v̄tutem regenerādi ptulit aquis. Et hoc tenet a doctoribz licet necessitas vtendi hoc sacramēto fuerit inducta post passionē: qz in passione rpi terminata sūt figuralia sacramēta. Hoc etiā dicit aug. in quoda sermone epiphaniē: Ex quo rps in aquis imergit ex eo oim̄ peccata abluit aqua. Ablutō aut̄ auferens peccata nō est aliū qz rpi baptismū: ergo zc. Itē qz dicit scdo aplos baptizasse baptismo iohannis nō videt verū: qz ibidē dicit qz discipuli iohannis mouerē brigā z qstionē d̄ baptismō rpi z suoz discipuloz: qd non esset si rps z eius discipuli baptizassent baptismō iohannis: qz nō cederet ad iohannis detrimētū: vt eius discipuli insinubāt: s̄ magis ad bono: is augmētū. Preterea si fuisset tm̄ vniū baptisma iohannis z aplos questio illa de diuersis baptismatis bus nō haberet locū. Qz aut dicit terco rpi in p̄p̄ta psona nō baptizasse: s̄ tm̄ p discipulos facere z docere: z ideo nō est veri simile qn̄ pmo baptizauerit p seipm̄. Et confirmat p hoc q talia sacramēta rps p seipm̄ pmo exercuit: sicut pz de eucharistia: qz pmo ipse corpus suū psecrauit z forma psecrādi aplis tradidit. Sili sacramētū pfirmatōis p manū ipositoz exhibuit p semetipm̄: z iō n̄ ē verisile qn̄ sacramētū baptisimū p semetipm̄ exercuerit cū sit p̄mū sacramētū: z iō dicendū s̄m aug. qz rps baptizauit discipulos suos baptismō suo. s̄ aqua et spūsanctus: vt dicit in hoc ca: qz ipse baptizabat: postmodū tm̄ officiū baptizandi eodē baptismate discipulis reliquit intentus doctrine z pdicatōi: sicut z aplus paulus paucos p se baptizauit vt posset pdicatōi fidelē intendere: vt habet. j. ad cor. j. qz ibidē subdit: Nō em̄ misit me rps baptizare. s̄ pncipalr̄: s̄ euāgelizare. z hoc est qd dicit Aug. i epla ad Colentianū: Credibile ē apostolos fuisse baptizatos baptismō rpi: nec em̄ ministerio baptizandi defuit vt haberet baptizatos seruos p quos ceteros baptizaret: qz nō d̄fuit humilitat̄ ministerio qn̄ eis pedes lauit. Luctozitas aut̄ illa qz habet iohannis. vii. Nō dū erat spūsanctus datus zc. intelligit de datōe spūsancti in signo visibili: z hoc mō nō dabatur in baptismo rpi ante eiū ascensionē: dabat tm̄ inuisibilis gr̄a spūsancti: sicut z mō. Ad p̄mū dicendū qz baptismū habet efficacīa a passioe rpi rōne suppositi diuini a qz et ipa passio v̄tute hēbat: eadē aut̄ erat plona

an̄ passionē z post passionē: z p p̄secūns eadē causa efficacie fuit in baptismo ab institutōe ipsi qn̄ ex tactu carnis rpi data est aquis virtus regenerādi. Ad secūdū patet ex pdictis qz apli ante passionē fuerunt baptizati baptismō rpi qd aut̄ dem̄ ē eis postea: Nos at̄ baptizabimī spūscō

zc. nō intelligit de baptismō sacramentali s̄ de infusione spūsancti in signo visibili: qz dī baptizatus sicut dicitur: qz in baptismo qd est sacramētū dat gr̄a inuisibil̄ spūsancti sub ablutione aque visibilis.

qz iesus nō baptizaret s̄ discipuli ei: reliqt̄ iudeam z abiit iterum in galileam. Sportebat aut̄ eū trāstire

In ca. iij. vbi dī in postilla: Dixert̄ agricolē: hic ē heres Additio. Super illam declarationē est qdam additō. s̄ in illo caplo math. xij. vide ibi zc. In eodē cap. vbi dicit in postilla: Non hebraice dī aqua.

In hō hebraice nō significat aqua: sed bēnoch qd habet hai. p̄ prima litera z n. p̄ secūda: z p̄ tercia significat idem qz fontes. In eodē cap. tercio vbi dicitur in postilla: Nō em̄ ad mensurā dat deus spiritum.

Post ē etiā aliter exponi hec vba euāgeliste. s̄. Nō em̄ ad mensurā dat deus spiritū zc. Uno mō vt intel ligat̄ de diuina natura quā ab eterno pater dat filio q̄ est donū infinitū: z hoc videtur sentire glosa q̄ in hoc loco dicit: Et tantū sit filius quantus z pater. Alio modo possunt exponi de dono qd datū est humane nature vt p̄ sone diuine vniatur: quod etiā est donū infinitū. put̄ alia glosa ibidē dicit: sicut pater plenū genuit vbi: sicut plenū z p̄fectū vnitum est humane nature vel creature. Hec in glosa.

Capitulum. iij.

Quod ergo cognouit. Postqz euāgelista determinauit de effectu gr̄e quo ad iudeos: hic determinat d̄ deriuatōe ipsius quo ad gentiles. Et quia rpi d̄ cetrina dupliciter deriuata est ad credētes. s̄ o doctrinaz z p̄ miracula: vt habet mar. vlti. Sermonē pfirmate sequētibz signis: iō primo agitur de deriuatōe eius p doctrinā scdo p miracula. Post duos suos dicit. Prima in tres: quia primo ponit doctrinē rpi oportunitas: scdo ipsius qualitas: ibi. Venit mulier. terco consēans vtilitas ibi: Reliquit ergo hydriam. Prīmū ostendit ex tribus: qz primo ostendit ex rpi recessu: scdo ex eius transitu: ibi. Sportebat. terco ex accessu: ibi. Venit ergo. Circa primū sciendū qz rpo baptizato primo z discipulis eius om̄: vt patet ex dictis: pharisei om̄i fuerūt d̄ cum inuidia: z ideo volēs dare patientie exemplū inde recessit: z sic occasione docēdi gentiles habuit: z hoc est quod dicit: a. Et ergo cognouit. bief. qz au. pha. qz biefus plures discip. fa. z bap. qz iohānes. Pharisei em̄ ex inuidia psecuti sunt iohannē: z pcurauerūt eū mitti in carcerē ppter quod dicitur Math. xvii. de iohāne: Helias iam venit: z fecerūt in eū qn̄ qz v̄ luerūt zc. z eodem mō rpi p̄secūbant z eius mortē tandem pcurauerunt. b. Qz biefus nō baptizaret. tūc licet primo baptizasset vt dictū est. c. Sed discipuli eius. In hoc. n. dedit christus exemplū p̄datis ecclie cōmittēdi ea q̄ pnt fieri comode p̄ inferiores vt ipsi liberius possint in altioribus exerceri. d. Reliquit iudeā. qz persequēbatur ei doctrinā. eodē mō dicit de aplis act. xii. relinquitibus iudeā ppter eoz in credulitatē. Nob oportebat primū loqui verbū dei: s̄ quia repulistis illud z indignos vos iudicastis eterne vite: ecce conuertimur ad gentes: sic. n. precepit nob̄ deus. e. Sportebat. Hic ostendit puenientia doctrinē rpi apud gentiles ex suo transitu: qz in regno. x. tribuū habitabāt transfati

Euangelium

fuerat a rege assyriorum illuc captiuatus inde. r. tribubus: fuerat b. iiii. regu. r. vii. Conuectat tñ cu iudeis aliqñter: qz cu pmo fuerit trāslati in terrā. r. tribuū dñs misit leones eos deuorātes: r. iō rex assyriorū habito p̄silo sup hoc misit vñt de sacerdotibus captiuis q̄ doceret eos colere domini: vñtñ cū b̄ colebant ydola vt ibidē dī: nec recipiebāt oēs libros veteris testamti: sed tñ. v. libros moysi: r. sic ptim crant gentiles r. ptim iudei. Chustus autē veniens de iudea in galilea hēbat trāsire p̄ cor regionez r. sic habuit occasiones docendi eos: r. hoc tangit hic:

e. Oportebat autē eū trāsire p̄ mediū samariā. Lora em̄ illa regio dicebatur samaria a noie ciuitatē metropolis que antiquit̄ dicebat samaria quāuis em̄ tūc cēt destructa tñ nomē re māserat in terra. f. Vēit ergo. Hic terco ponit̄ oportunitas docēdi ex accessu: qz accessit ad locū delectabile r. quietū r. doctrine ap̄tū: tñ p̄pter amicitatem loci: tñ p̄pter fontis ibidē existentis pietatē que significat doctrinā xp̄i r. gratiā: p̄m q̄ dī. Et sic. r. hauriens aquas in gaudio de fontib⁹ saluatoris rē. r. hoc ē qd̄ dicit̄. f. Venit ergo in ciui. sama. q̄ dī sychar. antiquit̄ dicebat sychar: vt habet. Gen. xxiij. g. Iuxta pdi. qd̄ de iacob ioseph. fi. suo. Iacob em̄ veniens d̄ mesopotamiam emit agrum ab emor p̄ncipe ciuitatis sychar: r. tibi ad tempus bitauit iuxta yber: vt ibidē dicit̄. sed p̄pter raptū dīne filie sue occisi sunt bitatores illi: r. ciuitatis a filiis iacob r. sic cessit in possessionē ei⁹: r. illū locū dedit iacob moriens filio suo ioseph: vt h̄. Gen. xlvij. h. Erat autē ibi fons iacob. i. puteus que ipse foderat qñ ibi bitauit. i. Hiesus autē fatigatus ex itinere. ex quo apparet vitā humane nature ex infirmitate. k. Sedebat sic supra fontē. propter loci aptitudinē ad quiescendū r. docendū. l. Hora autē erat q̄i sexta. Hoc idē dicit̄ ad ostendēdū cām fatigatōnis: qz p̄ magnū tps̄ ambulauerat petitando. m. Venit mulier. Posita docēdi oportunitate: hic p̄nt̄ ponitur qualitas doctrine. Et diuidit̄ in duas: qz primo ponitur in docendo p̄ueniens ingressus: scdo debitus p̄cessus: ibi. Rñdit hiesus. Conueniens ingressus fuit per b̄ qz ip̄s petijt a muliere potū corpale volens sibi reddere potū spūale: qz modus instructōis hūane ē qz a sensibilibus ad intelligibilia deducat̄: r. h̄ ē qd̄ subdit̄. n. Venit mulier de samaria haurire aquā. samaria hic nō est nomē ciuitatis s̄ gentis vel regionis: qz illa mulier fuit de ciuitate sychar que tūc erat metropolis samaritanorū: vt dicit̄ iosephus. r. j. antiquitatū. Samaria em̄ erat destructa et reedificata: tñ noie mutato eius: qz tūc sebaste dicebatur vt habet. r. ij. li. antiquitatū. o. Dicit ei hiesus da mihi bibere. causa quare petijt a muliere subditur. p. Discipuli enim eius abierunt in ciuitatem: r. ideo nō fuerant presentes ad dandū sibi potum. q. At cibus emerent. quia super fontem comedere volebant sicut pauperes nec ad magna hospitia in villam redinabant. r. Dicit ergo ei muli. illa. sama. quomodo tu iudeus cū sis. Cognouit enim per habitum quem ipse portabat euz esse iudeum: quia sicut erant distincti ab alijs in cultu dei r. in corporali circūcisione: ita etiam in veste: propter qd̄

p̄ mediū samariā. Venit ergo in ciuitatem samarie que dicit̄ sychar. iuxta pdi. qd̄ dedit iacob ioseph filio suo. Erat autē ibi fons iacob. Hiesus autē fatigatus ex itinere sedebat sic supra fontē. Hora autē erat q̄i sexta. Venit mulier d̄ samaria haurire aquā. Dicit ei hiesus: Da mihi bibere. Discipuli enim ei⁹ abierunt in ciuitatem: vt cibus emerēt. Dicit ergo ei mulier illa samaritana: Quō tu iudeus: cum sis: bibere a me potes q̄ sū mulier samaritana. Nō enim

Num. xv. precipitur q̄ habeant simbras per anglos palliorum. r. Hiere a me potes rē. De hoc etiam mirabatur: cuius causa subditur: s. Non enim contutuntur iudei samaritanis. Licet enim esset iudeis preceptum ne iungrent sedus r. amicitias cum alijs nati

contū iudei samaritanis. Rñdit hiesus r. dixit ei: Si scires donū dei: et q̄s est q̄ dicit tibi da mihi bibere: tu forsitā petisses ab eo: r. te differt tibi aquā viuā. Dicit ei mulier: Dñe neqz in quobaurias habes: r. puteus altus ē. vñ ergo habes aquā viuā. Nunquid tu maior es patre nro iacob: q̄ dedit nobis puteū: r. ipse ex eo bibit: r. filij ei⁹ r. pecora eius. Rñdit hiesus r. dixit ei: Dis qui bibit ex aqua hac sitiet iter. Qui autē biberit ex aq̄ quā ego dabo ei non sitiet

onibus: tñ specialiter ab omnia batur samaritanos: tñ quia terram eorum pro parte occupauerant: tum qz multas molestias eis fecerant in reedificatione templi r. ciuitatis: vt patet. j. Esdre. Respondit hiesus. Hic conuenit ponitur debitus processus in docendo: quia primo docet chistus verbis: secundo signis: ibi. Dicit ei hiesus vad. Prima in duas: qz pmo ponit intentus secundo remouet mulieris falsum intellectum

ibi. Respondit hiesus. Habita igitur occasione loquedi de aqua spirituali ex verbis mulieris. Respondit hiesus r. dixit ei si scis. donum dei. i. gratiam spiritus sancti: in quo dono alia donantur.

v. Et quis ē qui dicit tibi da mihi bibere. qz potens ē r. paratus grām spūsancti dare omnibus penitentib⁹ eā fideliter r. deuote. r. Tu forsitan. hoc dicit p̄pter liberi arbitriū vertibilitatē. y. Petisses ab eo. qz gratia non dat̄ adultis de cōmuni lege sine motu p̄p̄o in deū. z. Et differt tibi aquā viuā. i. spūsancti grām qz estum cōcupiscentie refrigerat r. p̄ deuotōem hūmerat. Dicitur ergo aqua viua ad similitudinē aquei corporalis vbi dicunt̄ aque viue que cōtinuāt p̄ncipio sue scaturiginis: aque autē mortue dicunt̄ ille que sunt collecte in lacubus r. cisternis: gratia autē spūsancti cū ip̄o cōtiguat: quia gratia nō est in anima: nisi spūsanctus speciali modo habitet in ip̄a: r. quia mulier erat affueta corporalibus intellegit verbū xp̄i de aqua corporali: r. sequitur. a. Dicit ei mu. dñe neqz in quobaurias habes. r. puteus altus ē. q. v. nō potes mihi dare aquā viua: de isto puteo: qz nō habes instrumentū ad hauriendū r. puteus est ita pfundus qz nō posses attingere eū manu. b. Unde ergo habes aquā viua. q. v. nō potes mihi dare nisi tu faceres hoc miraculose qd̄ nō videt: quia tunc tu cēs maior p̄tarcha iacob qd̄ nō videtur: r. hoc est qd̄ dicit̄. c. Nunquid tu maior es patre nro iacob. qui fuit cōtentus aqua huius putei: id sequitur. d. Qui dedit nobis puteū. inquantū fodit ip̄m vt pdictum est: qd̄ nō fecisset si aquā viua. p. volūrate sua aliu de habere potuisset. Et bibit ex eo r. filij eius r. pecora eius. e. Respondit hiesus. Hic remouet falsum intellectū b⁹ mulieris: ostendens qz nō loquebat̄ de aq̄ materiali: sed spūali: r. hoc est qd̄ dicit̄. e. Rñdit ihs rē. ex aqua hac. i. materiali de qua tu intelligis. f. Sitiet iter. qz nō sedat sitim nisi ad tempus. g. Qui autem biberit ex aqua rē. i. gratia spūsancti. h. Non sitiet in eternum. Sed contra hoc videtur illud Ecclesiastici. xxij. Qui bibunt me adhuc sitient. vbi loquitur de aqua sapientie dicendum qz sitis vno modo accipitur pro desiderio alterius rei: r. sic omnis res temporalis adepta magis generat sitim qz tollat:

Johannis

qz cupiditate augmētāt. Sillr aq̄ corpālis: qz nō habet effectū nisi ad tpe: oportet itez q̄ alia aqua nūmero su maī ad sedandū sitim: z sic fit interruptō. Alio mō acipit sitis p̄ desiderio eiusdē rei habite ad bñdā eam p̄fectus: z sic hñtes deū p̄ gratiā sicut habere ipm p̄ gloriā: z hoc mō loq̄tur auctoritas ecclesiāstici allegata. tēcō mō accipit sitis p̄ exultatione fastidij a d̄lectatōe habita: z sic beati dicitur deus sicere. Cū ḡ d̄ bic: b̄ Nō sitiet in etnū. intelligit de siti p̄mo mō dēa: qz hñs grām dei h̄z deū: z iō nō desiderat aliqd̄ qd̄ n̄ h̄at: s̄ desiderat deū quē h̄z h̄ie p̄fecti: iō sequitur. i. S̄ aq̄ zc. fōs aq̄ sa. in vi. ceter. nā. qz p̄ gratiam spūscāis ibabitatē: q̄ eōzigo grē faciēt: boies salire in vitā eternā. nāle ē em̄ q̄ aqua tātū ascēdē pōt q̄ntū descendit: z ideo sicut aq̄ grē a deo in nos derivat: ita p̄ ipam aia ad deū elevat: qz ipam p̄ors diuine nature efficiat: vt dicit. ij. Pet. j. Maḡ z p̄ciosa dona donauit vob̄ vt p̄ hoc efficiam̄ diuie p̄ortes nāe. k. Dicit ad eū mulier: dñe da mihi hac aquā. Quāuis em̄ ad plenū nō intelligeret yba xp̄i: tū audies h̄ aque boitate: p̄ctit eā: z s̄ dicit eā: i. Et nō si neq; ve. buchaurire. i. vt liberer a sitis ardore: z a labore veniendi huc bauriēdi z deponandi. m. Dicit ei biefus. qz ad huc nō poterat capere huc mulier yba xp̄i: iō p̄sequēter p̄cedit ad signa. Et diuidit in duo: quia primo instruit eam p̄ reuelatōem secreti: scō p̄ solutōes dubij: sibi. Dicit ei mulier. secretū aut̄ istud erat: qz mulier adulterā tenebat q̄ tñ ab oib; boib; loci illi? credebatur eē maritus ei? z iō p̄ h̄ q̄ rps hoc secretū mulieri dixit: p̄ndit se scire peccata occulta. z hoc ē qd̄ dicit. n. Dicit ei biefus ya. z vo. vi. tuū. s. putatiū. n. Et veni huc. Hoc nō dixit biefus ad hoc vt illa mulier eū adduceret ad se: s̄ vt ex rñsione e. p̄ueniētius ipsam argueret secretū reuelādo: vñ seq̄: o. Rñdit mu. z dixit nō ba. viz. s. legitimū. p. Dicit ei biefus. exponēdo ei? dicitū: Bene dixisti qz nō habeo viz. z subditur: q. Quinq; n. viros habuisti. i. legitimos. r. Et nūc quē ba. nō ē tu? vir. fm̄ veritatem: iō sequitur. s. Hoc vere dixisti. q. d. illō quod alii asinisti eū eē viz. tuū mēdaciū est. t. Dicit ei mulier. Dic p̄nter instruit eā p̄ solutōes dubij. Et diuiditur in duas: qz p̄mo ponit ipsius biefus instruatō: scō mulieris rñsio: sibi. Dicit ei mulier scio. Circa p̄mā ptē sciēdū qz mulier p̄cepit eū eē p̄betā ex hoc qz ei? secretum cognouerat: iō p̄uertit se ad interrogādū eū de quodā dubio qd̄ inter iudeos z samaritanos vertebat. Et diuidit in duo: qz p̄mo ponit mulieris interrogatio: scō cūdo xp̄i rñsio: sibi. Dicit ei biefus. Circa p̄mū sciendū qz iudei reuertētes de captiuitate babilonica noluerūt samaritanos associari sibi in edificatōe tēpli: vt habet j. Esdrē. iij. z iō fecerūt sibi locū adoratōis diuie in monte garisim: vt dicit aliq̄. Iosephus aut̄ assignat aliam rōnem. d. qz quidā iudeus noie manasses accepit filiaz p̄ncipis samaritanoz: z ap̄d iudeos sumū sacerdotiū erat vald̄ honorificū: rogauit socer suū vt faceret sibi templū in garisim: vt ibi sacerdos fūgeret: vt habet xj. antiq̄tati. Samaritani igit̄ dicebant qd̄ bic loc? max̄ erat conueniēs oīoni q̄ templū hierosolymitanū.

i etnū: h̄ aq̄ quā ego dabo ei: fiet in eo fōs aq̄ salientis i vitā etnā. Dicit ad eum mulier: Dñe da mihi hanc aquā vt nō sitia neq; veniam huc haurire. Dicit ei ihs. Quadeuoca viz. z veni huc. Rñdit ml̄ier et dixit: Nō habeo virū. Dicit ei biefus: Hū dixisti: qz n̄ habeo viz. Quiq; em̄ viros habuisti. z nūc quē habes nō ē tu? vir: h̄ vere dixisti. Dicit ei ml̄ier: Dñe video

Judei aut̄ d̄rium dicebāt: z erāt rōnes ad vtrāq; p̄tes: et iō mulier voluit audire a biefu circa hęc suā sententiā z h̄ est qd̄ dicit: Dicit ei mulier dñe. vt v̄ Video p̄ effectū. s. p̄ reuelatōis secreti. r. Quia p̄beta es tu. Instrue igit̄ me de loco debite oīonis: z arguit q̄ loc? garisim sit cōueniētior p̄ h̄ q̄ antiq̄ pies veteris testamenti ibi adorauit: qz filij isrl̄ i gre: dīcdo trā p̄missio: nis in loco illo bñ: dixerūt deū: vt habetur Deuto. xxxij. Sillr iacob patriar cha z filij ei? ve illū locū māsērit: vt supra dictus ē: z iō in illo loco oīones z sacrificia fecerūt qz an̄ edificatōem tēpli iudei in mōtib; adorabāt: z sacrificabāt: vt p̄ de abraā Gen. xxx. z de salomōe. iij. Regū. iij. z in alijs ml̄tis: z iō p̄babile ē qz iacob z filij eius in mōte garisim adorauerūt: z hoc est qd̄ dicit: y. Pa tres nostri zc. Vocabāt em̄ samaritam patres veteris testamenti patres suos: qz receperūt. y. li. moy. z in p̄te erant iudei: vt dictū est. a. Vos. s. iudei. b. Dicitis eōtrario. c. Quia hierosolymis zc. q. d. nō videt conueniens illud qd̄ dicitis ratōe p̄dicta. Sciendū tñ qd̄ loc? conueniētior erat in hierlm̄ qz erat a deo electus vt esset locus adorationis z sacrificij: v. h̄. ij. Paral. vj. d. Dicit ei biefus. Dic ponit xp̄i rñsio: mulier em̄ deuote petierat eum: qz cogitōes cum p̄betam non p̄uertit se ad qren: dum de curiositatibus vt de euentu futurorū z p̄sibus: s̄ de mō colendi deū: iō instruit eā. d. e. Mulier cre. mihi qz accedētem oportet credere. Die. ij. z esa. vij. Nisi crederitis nō intelligētis fm̄ trālatōz. lxx. f. Genet hora. s. tempus publicatōis euangely. g. Quando neq; in mon. hoc. quia cultus gentiliū tūc cessauit. h. Fie qz in hie. ado. patrem quia templū diuina dispositōe destructū est. xij. anno post passionem xp̄i: vt sic deuotō populū curreret ad xp̄m: z ex gentilibus z iudeis fieret vnus populus xp̄ianus subtracto eo qd̄ impediēbat hāc p̄iūctōez ex vtrāq; p̄te: quia ydolatria gentiliū erat abominabilis iudeis: z onus ceremoniarū legalitū erat importabile gentibus: z ideo per xp̄m vtrūq; est amotū per publicatōem euangely: iō ex iudeis z gentibus fact? est vn? p̄s xp̄ian? z sic p̄ qz rps eā instruit de vero cultu diuio in p̄mo futuro: qz ydolatria gentiū z ceremonie iudeoz p̄uertenda erāt in spūalem noue legis cultū diuini. vcrūt qz an̄ publicatōem euangely cultus iudeoz erat licitus z bon? nō sic aut̄ cult? gentiliū: iō subdit saluator. i. Vos ado. qd̄ nescit. Attribue. n. deo illud qd̄ sibi n̄ p̄uenit: vt qz sit corporeus vel aliqd̄ bñmōi est ipm̄ nescire hoc aut̄ facebat gētiles z maxime isti samaritanū iudei vō hebant veram cognitionē de deo: vt dicit ps. lxxv. Notus in iudea deus. iō sequit: k. Vos ado. qd̄ sam? Et qz vera cognitio dei p̄ legem z p̄betas erat p̄cessa p̄lo iudaico sicut z alia beneficia spūalia diuina: p̄ter hoc qz rps erat nascatur? ex eis ideo subdit: l. Quia sa. ex. iij. e. i. saluator ex eis expectat: z quia p̄ ipm̄ saluatorē cultus ceremonialis legi cōuertendus erat in spūalē ritum noue legis: vt dcm̄ est: iō sequitur m. S̄ ve. bo. z nūc. quia a tpe p̄dicatōis xp̄i incēpit publicatō euangely: p̄ quā introductus est ver? et p̄fectus cultus diuini: vnde sequit: n. Dñi veri adoratores zc. p̄ hoc excludūtur figurales ceremonie legis. o. Et veritate. p̄ hoc excludit falsitas q̄ erat in cultu gentiliū: qz vtrūq; amotū est p̄ xp̄m: z qz talis cult? noue legē

in mōte garisim adorauerūt: z hoc est qd̄ dicit: y. Pa tres nostri zc. Vocabāt em̄ samaritam patres veteris testamenti patres suos: qz receperūt. y. li. moy. z in p̄te erant iudei: vt dictū est. a. Vos. s. iudei. b. Dicitis eōtrario. c. Quia hierosolymis zc. q. d. nō videt conueniens illud qd̄ dicitis ratōe p̄dicta. Sciendū tñ qd̄ loc? conueniētior erat in hierlm̄ qz erat a deo electus vt esset locus adorationis z sacrificij: v. h̄. ij. Paral. vj. d. Dicit ei biefus. Dic ponit xp̄i rñsio: mulier em̄ deuote petierat eum: qz cogitōes cum p̄betam non p̄uertit se ad qren: dum de curiositatibus vt de euentu futurorū z p̄sibus: s̄ de mō colendi deū: iō instruit eā. d. e. Mulier cre. mihi qz accedētem oportet credere. Die. ij. z esa. vij. Nisi crederitis nō intelligētis fm̄ trālatōz. lxx. f. Genet hora. s. tempus publicatōis euangely. g. Quando neq; in mon. hoc. quia cultus gentiliū tūc cessauit. h. Fie qz in hie. ado. patrem quia templū diuina dispositōe destructū est. xij. anno post passionem xp̄i: vt sic deuotō populū curreret ad xp̄m: z ex gentilibus z iudeis fieret vnus populus xp̄ianus subtracto eo qd̄ impediēbat hāc p̄iūctōez ex vtrāq; p̄te: quia ydolatria gentiliū erat abominabilis iudeis: z onus ceremoniarū legalitū erat importabile gentibus: z ideo per xp̄m vtrūq; est amotū per publicatōem euangely: iō ex iudeis z gentibus fact? est vn? p̄s xp̄ian? z sic p̄ qz rps eā instruit de vero cultu diuio in p̄mo futuro: qz ydolatria gentiū z ceremonie iudeoz p̄uertenda erāt in spūalem noue legis cultū diuini. vcrūt qz an̄ publicatōem euangely cultus iudeoz erat licitus z bon? nō sic aut̄ cult? gentiliū: iō subdit saluator. i. Vos ado. qd̄ nescit. Attribue. n. deo illud qd̄ sibi n̄ p̄uenit: vt qz sit corporeus vel aliqd̄ bñmōi est ipm̄ nescire hoc aut̄ facebat gētiles z maxime isti samaritanū iudei vō hebant veram cognitionē de deo: vt dicit ps. lxxv. Notus in iudea deus. iō sequit: k. Vos ado. qd̄ sam? Et qz vera cognitio dei p̄ legem z p̄betas erat p̄cessa p̄lo iudaico sicut z alia beneficia spūalia diuina: p̄ter hoc qz rps erat nascatur? ex eis ideo subdit: l. Quia sa. ex. iij. e. i. saluator ex eis expectat: z quia p̄ ipm̄ saluatorē cultus ceremonialis legi cōuertendus erat in spūalē ritum noue legis: vt dcm̄ est: iō sequitur m. S̄ ve. bo. z nūc. quia a tpe p̄dicatōis xp̄i incēpit publicatō euangely: p̄ quā introductus est ver? et p̄fectus cultus diuini: vnde sequit: n. Dñi veri adoratores zc. p̄ hoc excludūtur figurales ceremonie legis. o. Et veritate. p̄ hoc excludit falsitas q̄ erat in cultu gentiliū: qz vtrūq; amotū est p̄ xp̄m: z qz talis cult? noue legē

Johannis

alijs mlti laborabat in re aliq' z alius reportabat fru-
ctū: dicebat puerbiallyter: vn' seminat alius metit. q. d.
vn' laborat z alius colligit: z sic aliqñ attingit de messe
corpali q' ab vno seminat z ab eius hoste irruente col-
ligitur. De messe so spūali sic est q' aliq' seminauerūt z
aliq' messuerūt: qz

patriarche z p-
pbete antiq' se-
minauerūt pma
semia fidei h' apo-
stoli messuerūt in
quantū pplm ad
pfectōes fidei de-
duxerūt. Verū
tñ vtriq' repo-
tāt gaudiū: qz tā
pbete antiq' qz
apli ppter meri-
tū laboris sui re-
cepti sūt ad cele-
ste gaudiū: z in
hoc nō tenet p-
uerbiū de messe
corpali de q' non
gaudet feminās
si ab alio metat:
z hoc est qd dī:
q' Et z q' semi-
simul gau. z qui
metit. s. pbete z
apli. r In h'
em vbi verū est
i. puerbiū com-
mune p tāto bz
locū in pposito.

s Quia alius est q' seminat. s. patriarche z pbete.
t Et alius est q' metit. s. apli: iō se. y Ego misivos
metere. i. ad pfectionē fidei adducere. r Qd vos nō
laborastis. Propbete em' z patriarche nō multū labo-
rauerūt in denunciano aduentū chusti: z arguēdo in
fidelitate populū: z iō seātur. y Alij labo. z vos
in la. eoz introistis. qz pbetas ab alijs pñciatas cō-
pletas predicabitis. z Et ciuitate. Supra euange-
lista inchoauerat accessū samaritanoz ad xpm: s' inter
posuit informationē discipuloz: ideo hic reuertitur ad
ppositū ostendens q' eoz accessus fuit valde vtilis: qz
p verā fidē cōuertit sunt: z hoc est qd dicitur: z Et
ciuitate aut illa. q' dicitur syden vel sycharyt dicitū est:
a Multi cre. in ex samari. ppter. mulie. testimo. p
bi. zc. Istud testimoniuū videbatur efficax ex duobus:
quia primo dicebat contra bonozem suum ex zelo verū
tatis: scdo quia ondebāt eū scire talia q' nō poterant scī
ri via humana: verūtū quia hoc testimoniuū non fuit ni-
si qdam psuasio ad credendum: quia pfectio fidei ipso-
rum facta est p chustum: ideo seātur: b Cū ve. ergo
ad illum samari. ro. cum yr maneret. quia accepta fide
per eius doctrinam desiderabant ampli' informari ad
suam pfirmationem. c Et man. ibi duos dies. acq
escens petitioni eoz q' erat honesta z deuota. d Et
multo plures crediderūt in eū zc. qz a principio. e Et
mu. di. qz iam nō ppter loq. tuā credim'. qz licet ex do-
ctrina alicui' aliq's inducat ad credendum: tñ fides in-
nititur diuine veritati fm se: ideo seātur: f Ipsi. n.
audiuim'. ab ipso q' est deus z homo. g Et scim'. fir-
miter credendo: qz in fide maior est certitudo adheren-
tie q' in scientia q' quis nō sit tanta certitudo euidentie:
z qz nō sufficit corde credere: sed oportet fidem pferri
ore: fm q' dicit Ro. x. iō fidem suā pferent' dicendo:
b Quia hic est vere saluator mūdi. in q' tria pferuntur
d xpo. s. eius eminentiā singularē. Dicē. efficacitā saluta-
re. Vere saluator. in fluentiā generalē: ibi. Mūdi. i.
Post dies. Descripta puerbione gentiliū p doctrinā: h
pnter describit eoz conuersio p miraculi opationem.

vt z q' semiat sū' gaudeat z
q' metit. In h' em' ē vbi ve-
rū: qz ali' ē q' semiat: z ali'
ē qui metit. Ego misi vos
metē qd vos nō laborastis.
Alij laborauerūt: z vos i la-
bores eoz introistis. Et ciui-
tate aut illa mlti credide-
rūt i cū samaritanoz ppter
vbi mlieris testimoniuū p-
hibētis: qz dixit mihi oia
q' cūq' feci. Cū venissent g
ad illū samaritani: rogau-
erūt eū vt ibi manēt z man-
sit ibi duos dies. Et mlti
plures crediderūt ppter ver-
monē ei'. Et mulieri dice-
bāt: qz nō ppter tuā loqlaz
credim'. Ipsi enī audiuī

Et diuiditur in tres: qz primo circūstantia miraculi descri-
bitur: scdo ipsum miraculum efficitur: ibi. Et erat qdam:
tercio intentū pcluditur: ibi. Et credidit. Qz cum ad pmtū
tangitur circūstantia tps cū dicitur: i Post duos au-
tem dies. qz m' aserat cū samaritanis ad preces eoz vt

m' z scim' qz h' ē vere sal-
uator mūdi. Post duos at
dies exiit inde: z abiit in ga-
lileā. Ipe em' hiesus testi-
moniuū pbibuit: qz pbeta
in sua patria honore nō hz
Cū g venisset i galileam
excepit eū galilei: cū oia
vidissent q' fecerat hieroso-
lymis i die festo. Et ipi em'
venerant ad diē festū. Ve-
nit ergo iterū in chana ga-
lilee vbi fecit aquā vinum
Et erat quidā regulus cu-
ius fili' i firmabat caphar-
naū. Dic cū audisset quia
hiesus adueniret a iudea in
galileam: abiit ad eum: et
rogabat eū vt descenderet

predictū est: Et h'
dī circūstantia lo-
ci. Exiit inde z ab-
iit in galileā. z sub-
dit cā fm Chyso-
k Ipe em' hiesus
testi. pbibuit. i. pbi-
buerat ante: vt ba-
betur Luce. iij.
l Quia pbeta in
sua pa. ro. nō habz
qz inuidia ē magis
inter cōpatriotas
vt dcm fuit math.
xij. z iō tps nō re-
dit i nazareth vbi
fuit vilipensus qñ
voluerūt eū preci-
pitare: vt habetur
Luce. iij. s' abiit in
aliā ptē galilee: et
hoc est qd dicitur.
m Cū ergo ve. in
ga. ecce. eū galilei.
bonoifice sic xpm
a deo missum: z cā
subdit: n Lūz
oia vidit. q se. hie-
ro. in die festo. ppe
que etiā mirabilia

nicodemus legis doctor: crediderat: vt. s. dicitū est ca. pce-
denti: z ondit consequēter q' iter galilei illa signa viderant
dicens: o Et ipsi. n. venerant ad diem festū. quia ipsi
tenebantur venire vt supra dictum est. ij. ca. p Venit
ergo iterū in chana galilee. quia ibi ante fuerat in nuptijs
vnde seātur: q' Vbi fecit aquā vinum. z declinauit ci-
uitatem nazareth ratione predicta. Aliter exponitur ab
alijs dicendo q' non diuertit a nazareth s' onditur p sram
predictam q' fuit bonoifice receptus vbi pius fuerat vi-
lipensus: z ratio redditur p hoc q' illi de galilea generaliter
inter q's erant illi de nazareth cum essent galilei fuerūt
in hierusalem in die paschali: z videntes miracula q' fecit
hiesus crediderunt in eum: z sic bonoifice receperunt: et
ad hoc potest applicari illa litera ab illo loco: z abiit in ga-
lileam generaliter non excipiendo nazareth: z subdit cā.
Ipe em' hiesus testimoniuū pbibuit. i. pbibuerat ante q's
dicat: mutatum erat negocium in oppositam prem: vnde
subditur: Cum ergo venisset in galileā excepit eum ga-
lilei bonoifice. generaliter etiam illi de nazareth: z cā red-
ditur: Cū oia vidissent q' hiesus fecerat zc. Venit iterum
in chana galilee: nō diuertendo a nazareth: vt dicit Chy-
so. s' de iudea veniendo versus nazareth: quia est in via ve-
niendi illuc. r Et erat quidam regulus. Descrip't cir-
cūstantijs miraculi q'stū ad locū z tps: pnter describit mi-
raculi actus cū dicitur: Et erat qdam regulus. Non acci-
pitur hic regulus p puo rege vt videt nomen sonare: qz
romani volentes frangere iudeoz supbiā abstulerūt ab
eis regiam dignitatem: regnū iudee in qtuor tetrarchias
diuidentes: precauere volentes eoz rebellionē: vñ p illo
tpe nullus rex erat in iudea. Dicitur ergo iste regulus quia
erat officialis imperatoris deputatus ad custodiā galilee:
ppter quod manebat in capharnaū que erat metropolis
illius terre: vnde subdit: s Cū fili' infir. capharnaū
z licet esset gentilis: auditis tñ miraculis xpi sperabat ab
eo impetrare sanitatē filij sui: iō seāt: t Dic cū audisset
q' hiesus adue. zc. qz xps erat i alia villa. s. in chana. v
Et rogabat eum vt descenderet. quia capharnaū eāt in
valle sita respectu loci in quo erat chustus.

Euangelium

P Et sanaret filium eius. licet enim crederet ipsum posse sanare eum: credebatur tamen quod non faceret sine potentia corporali: propter quod ipse dicitur in die. **Y** Nisi signa et prodigia videritis non creditis. **N**on enim respicitur eum de petitione salutis filii sui: sed de effectu fidei sue: veritatem quod ex devoto et repetit petitione sua.

3 **D**ne descende. id est exaudit a christo: unde sequitur: a dicit ei hiesus vade. **M**o. n. voluit ipse ire corporaliter: ut amoueret ab eo falsam estimationem quam putabat ipsum posse sanare eum in potentia corporali. **b** Filium tuum vivit. i. precepte sanitati restitutus est dianois motus: quia incipiebat mori. **c** **C**redidit hiesus: quod fides requirit ad obtinendum dei beneficia.

7 sanaret filium eius. **I**ncipiebat enim mori. **D**ixit ergo hiesus ad eum: **N**isi signa et prodigia videritis non creditis. **D**ixit ad eum regulus: **D**ne descende postquam moriat filius meus. **D**ixit ei hiesus: **Q**uod filius tuus vivit. **C**redidit hiesus in omni: quem dixit ei hiesus et ibat. **I**ta autem eo descende de te: servi occurrerunt ei: et nunciaverunt dicentes quod filii

Et ibat. sine corporali christi potentia. **e** **J**am autem eo descendente. quod capbarnaui est sita in valle. **f** **S**ervi occurrerunt ei et nuntiaverunt. quod filius eius viveret. gaudentes ipsi. **g** **I**nterrogabat ergo eum: **H**oc fecit ad certitudinem miraculi respectu sui: quod per hoc quod postea sequitur: **C**ognovit ergo pater etc. **b** **E**t credidit. **H**ic ponitur interdictio ad hoc. n. factum est istud miraculum ut iste regulus gentilis cum familia sua crederet in christum: propter quod dicitur: **H**ic autem dicitur: **E**t credidit ipse et domus eius tota. i. familia. **S**olet autem quodammodo istud miraculum sit idem cum eo quod solet scribi in math. viii. de centurionis seruo sanato a christo: et dicitur **C**hyf. q. sic. alii autem dicunt: **T**rii: quod videtur ex quatuor: primo ex persona infirmi qui hiesus dicitur: **I**bi autem dicitur servus: secundo ex infirmitate que hiesus dicitur febris: **I**bi autem dicitur: **V**nde ibidem dicitur: **S**erui mei iacet in domo paralyticus etc. **T**ercio ex modo rogandi. quod iste rogabat quod veniret presentem aliter credens quod non posset curare aliter: propter quod fuit reprehensus a christo ut dicitur: **I**lle autem centurio presentiam christi repellere reputans se indignum tanto hospite dicens: **N**on sum dignus etc. **C**rederebat etiam eum posse sanare dum esset absens solo iungio: propter quod dicebat: **D**ic tamen vobis et sanabit puer meus: propter quod fuit a domino comedat dicens: **N**on inveni tanta fide in israel: et sic per eum modo rogandi quod iste regulus alius fuit a centurione: quarto per ex loco: quia ipse erat in capbarnaui quoniam fuit rogatus a regulo. **i** **H**oc iterum secundum signum fecit hiesus. non dicitur secundum simpliciter: quod multa fecerat in hierusalem et predictum est: sed dicitur secundum d bis quod fecit in galilea: unde sequitur: **E**t non venisset a iudea in galilea. **I**n ca. iij. vbi dicitur in postilla. **D**icendum quod sitis vino modo accipitur pro desiderio alterius rei etc.

Additio. **I**tem quilibet istorum trium modorum quibus sitis accipitur secundum postillatores qui biberit ex aqua spirituali quam christus datur: tunc rum sitiet. nam si accipit primo modo. scilicet per desiderio alterius rei: sic secundum ipsum omnis res spiritualis accepta magis generat sitim quam tollit. **S**i autem accipiat sitis secundo modo. scilicet per desiderio eiusdem rei biberit ad hunc eam perfectum: secundum quem modum hiesus deum per gratiam ad hunc sitient habere ipsum per gloriam sic etiam isto modo sitis remanet in ipso quod aqua spiritualis. scilicet gratiam christi accipiunt. **S**i autem tercio accipit sitis. scilicet per excludio ni fastidii. a dilectione habita: sic etiam beati accipientes aquam gloriam ad hunc sitient. **U**n nullo predictorum modorum quibus secundum eum sitis accipit potest verificari verbum christi dicitur: **Q**ui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei non sitiet in eternum: immo auctoritas ecclesie per illam allegata non solum applicat sitis secundo modo accepte: sed etiam primo et tercio modo ut per inventum. **U**n predicta verba christi planius et verius exponunt secundum **C**hyf.

sic in hoc loco dicente: **H**anc autem excellentiam huius aquae videtur. scilicet quod ex ea biberit non sitiet in eternum. per ea que consequuntur ipse ostendit dicitur. **S**ed aqua quam ego dabo ei fiet ei fons aquae salientis in vitam eternam. quod dicitur. **S**icut quod fons bini nequaquam interficiat sitis: sic etiam haec aqua bini quam ego dabo. **H**ec ille. **I**nterrogat autem ecclesiam vbi dicitur. **Q**ui biberit me ad hunc sitiet: intelligenda est de quibus trium modorum predictorum. **R**eplica. **I**n capitulo quarto vbi dicitur: **Q**ui biberit ex hac aqua non sitiet amplius: postillator quidam apparente sacre scripture contrarietate soluit: quod eadem aqua dicitur **E**ccl. xiiij. **Q**ui me biberit ad hunc sitiet. **D**icit enim postillator sitim uno modo significare appetitum alterius rei ab aqua. scilicet spirituali que est gratia de qua sermo per cuius. scilicet extranee rei ad electionem sitis non extinguitur sed potius augetur. alio modo dicit sitim significare desiderium eiusdem rei biberit ad hunc perfectus ut hiesus deum per gratiam desiderat eum habere per gloriam: et sic vera est auctoritas de ecclesiastico allegata. primo autem modo intelligitur verbum christi. **Q**ui biberit ex aqua quam ego dabo. i. gratia: non sitiet in eternum appetendo. scilicet rem temporalem: quod qui vere habet deum per gratiam extra ipsum nihil cupit habere eum hoc stat quod desiderat eundem habere perfectus sitiendo ad hunc: put sonat ad auctoritatem **E**ccl. xiiij. **H**urgon. autem quod non les intelligere verba postillatoris dicitur secundum primum modum sitim non extinguunt quia hiesus rem spirituali magis ea appetit habere. **E**t ecce quod burgensis vel non intelligit vel intelligere noluit quod postillator dicit sitim primo modo significare appetitum rei extranee a gratia: et illa est res temporalis: cuius appetitum per adeptionem gratie vel minuit vel oio extinguit. **I**tem quantum plus quisque percipit de gratia tanto minus sapit ei id quod habet natura: in quantum enim regnum gratie dilatatur: in tantum peccati preas minuit. verba sunt. **b. ber. d. li. ar. ca. xij.** **G**ratia enim hntem trahit ad optatum sui et amorem dei. inquit **R**ichardus. et est cõis sententia scõz doctorum: secundum appetitum igitur rei extranee verum est verbum christi. **E**t si dixerit **H**urgon. hiesus gratiam sicut gloriam put in postilla. igitur sitis non extinguit: procedo: quod ille est intellectus auctoritatis ecclesiastici. xiiij. scilicet illa sitis non est alterius rei sed eiusdem: quod gloria est gratia presumpta: falsus igitur est quod **H**urgon. finaliter hic dicit auctoritatem ecclesiastici intelligenda etiam de sitis primo modo. ut per predictis. **D**ictum **C**hyf. per **H**urgon. adductum postillatori bene intellecto concordat: quia qui habet gratiam habet fontem unde bauriat: ut preter illud: quod ad illum fontem pertinet non concupiscat.

Us eius viveret. **I**nterrogabat ergo horam ab eis in qua melius habuerit. **E**t dixerunt ei quod heri hora septima reliquit eum febris. **C**ognovit ergo pater quod illa hora erat in qua dixit ei hiesus: **F**ilius tuus vivit. **7** credidit ipse et domus eius tota. **H**oc iterum secundum signum fecit hiesus cum venisset a iudea in galileam.

Capitulum. v.

Post hec erat dies sabbatus. **I**n superioribus dicitur determinat de beneficiis ad hoc puenitium exhibitio. **I**n generatõe enim carnali filij hnt a patre vitam nutrimentum: et totinã: ita eodem modo est in generatõe spuali: id est euangelista primo describit vite colationem: secundo spualen nutritionem. ca. sequenti. **P**ost hec autem tercio instructionem. ca. vij. ibi. **P**ost h autem ambulabat. **C**irca primum sciendum quod modus naturalis cognitionis humane est ex sensibilibus ad intelligibilia deduci: quod omnis nostra cognitio oritur ex sensu et idem modus isti euangeliste ut frequenter est pmittere signum sensu

Capitulus. v.

Post hec erat dies sabbatus. **I**n superioribus dicitur determinat de beneficiis ad hoc puenitium exhibitio. **I**n generatõe enim carnali filij hnt a patre vitam nutrimentum: et totinã: ita eodem modo est in generatõe spuali: id est euangelista primo describit vite colationem: secundo spualen nutritionem. ca. sequenti. **P**ost hec autem tercio instructionem. ca. vij. ibi. **P**ost h autem ambulabat. **C**irca primum sciendum quod modus naturalis cognitionis humane est ex sensibilibus ad intelligibilia deduci: quod omnis nostra cognitio oritur ex sensu et idem modus isti euangeliste ut frequenter est pmittere signum sensu

[Marginal notes in a smaller script, partially illegible due to fading and angle.]

Johannis

bile pueniens sequenti doctrine: et in hoc capitulum diuiditur in duas partes: quia primo permittit sensibile signum ad ostendendum quod in christo sit potentia vite reparatiua: secundo subdit doctrinam: ubi. **P**rimum diligit: Primum in tres: quia primo ponit miraculi operatio: secundo eius impugnationem: ubi. **E**rat autem sabbatum. tercio pueniens ex

cusato: ubi. **R**espondit hiesus pater meus. Primum in duas: quia primo circumstantia miraculi permittitur: secundo autem miraculi describitur: ubi. **E**rat autem quidam Circa primum ponitur primo circumstantia temporis cum dicitur: **H**ec erat dies festus iudeorum. scilicet festus pentecostes. **E**t ascendit hiesus hiesus: quia viri tenebant ibi esse in illo festo: quia ter in anno tenebant masculi apparere coram domino. scilicet pascha: pentecostes et festo tabernaculorum: secundo describitur positio loci cum dicitur: **E**st autem hierosolymis piscina. in qua aqua pluuiales colligebantur: et ibi lauabantur hostes primo et postea in luteribus in atrio sacerdotum existentibus: id dicitur illa piscina pbatrica a pbatron quod est omnis: et est nomen grecum cuius interpretatio ponitur in hebraico. dicitur cognoscitur hebraice bethsaida. id est domus lauitium. **Q**uoniam porticus hiesus. ut plura loca possint lauantes hostias descendere ad aquam. **E**t in his. scilicet porticibus iacebat multitudo languentium. et subdit causa: **A**ngelus autem domini super tempus. in diversis temporibus interpolatoe facta. **D**escendebat super tempus in piscinam. et mouebat aquam ex descensu angeli. **E**t qui post descensum in piscinam. aqua sanus fiebat. **E**t autem descensus angeli et hoc miraculi assignat a doctoribus dicitur: quod appropinquate euangelij uitate dominus uoluit figuram baptismi in hac piscina ostendere quod pueniebat cum baptismo in mundando et sanando uirtute dei occulta admotione angeli: sicut baptismus sub sensibili elemento mundat animam uirtute occulta ubi: et cum hoc aliquid sanatur corpus miraculose: uerum quia figura deficit a figurato: id est ista piscina. non sanabat nisi corpus et uita uice tenet: et non sanabat nisi uirtus. **B**aptismus autem pertingit ad animam et sanat omnes quotquot ueniunt ad ipsum nisi ponant impedimentum. **A**lii autem dicunt quod illa miracula ibi fiebant propter potentiam ligni dñice crucis quod ibi enatauit appropinquate christi passione: et id angelus illuc descendebat. propter ligni reuerentiam: et enatauit tempore puenienti per motum hiesus etiam ostendebat quod natura humana a morbo peccati per lignum dñice crucis erat sananda quod illud lignum dñice crucis in loco illo fuerit positum diuersimode dicitur: **D**icitur. n. in historia scolastica quod regina saba uidit in domo salomonis salomonis quiddam lignum de quod uidit in spiritu sancto in illo patere ille. propter quem defeceret regnum israhel: quod cum significasset salomoni ipse uolens huare durabilitate regni fecit posui illud lignum in profundo terre in templo ubi postea in superficie terre facta est illa piscina: et id postea ibi illud lignum apparuit modo predicto. **I**n quadam uero historia sancte crucis dicitur quod factus fuit ad ex pcepto patris iuit ad paradisu uoluptatis ueniret fuerat et petiit ab angelo custodiente locum illud de

oleo misericordie: qui accepit tribus annis arboris ligni ueniret dedit ea seculo: et ipse plantauit supra sepulchrum patris sui ad: et inde ortu sunt tres uirgule que postea in unam arborem sunt coniuncte postea tempore salomonis illa arbor fuit facta: quia uidebatur edificationi templi necessaria: uerumtamen quando applicabatur ad opus semper erat nimis curta uel nimis longa: et ideo tanquam inutilis ad hoc dimissa fuit iuxta templum in atrio quodam: homines autem ueniens ad templum illi ligno cepert facere quoddam reuerentiam instinctu diuino: quod uolentes facere dotes fecerunt illud ponere intra piscinam que erat prope templum quod descendens ad fundum ibi diu latuit: postea uero immine te passione apparuit modo predicto: hec autem scripti sine aliqua assertionem. **E**rat autem quidam. **D**icosequenter ponitur actus

cum uidisset hiesus iacetere: et cognouisset quod iam multum tempus haberet: dicit ei: **H**iesus sanus fieri: **R**espondit ei languidus: **D**omine homines non habeo ut cum turbata fuerit aqua mittat me in piscinam. **D**um uenio enim ego: aliter autem me descendit. **D**icit ei hiesus: **S**urge et tolle grabatum tuum et ambula. **E**t statim sanus factus est homo ille et sustulit grabatum suum et ambulabat. **E**rat autem sabbatum in die illo. **D**icebant ergo iudei illi qui et sanatus fuerat: **S**abbatum est non licet tibi tollere grabatum tuum. **R**espondit eis.

miraculi cum dicitur: **E**rat autem quidam homo ibi. **R**espondit enim in infirmitate propter peccatum procedens incurrerat: ut patebit infra. **E**rumtamen quia penam patientem sustinerat. ideo dignum erat ut ei subueniretur: propter hoc sequitur: **K**um cum uidisset hiesus. et co. quia tempus multum haberet. scilicet in infirmitate illa. **D**icit ei uis sanus fieri: **N**on petit quod dubitans de uoluntate: sed ut magis exaceret eius desiderium: quia per hoc dignior efficit accipere dei donum. **M** Respondit ei languidus ostendens suum desiderium. **D**omine homo. non habeo. ut cum turbata. aqua mittat me in piscinam. quod dicitur multum desidero sed non habeo qui portet me: et ego sum ita debilis quod non possum ita cito uenire sicut alij: unde sequitur: **O** dum enim uenio ego alius ante me descendit. **H**oc autem dicebat: quia uidebat hiesum fortem et aptum ad portandum eum: quia nigrum reputaret si in hoc ei seruire uellet: sed statim contulit ei maius beneficium uidelicet sanitatem perfectam: unde sequitur: **P** Dicit ei hiesus surge. restitutus sanitati. **Q** Tolle grabatum tuum. restitutus pristino vigor. **R** Et ambula. ad declarationem diuini miraculi. **S** Et facta homo factus est. quia diuina uirtus infinita est et operatur in instanti. **S**anitas enim que uirtute nature restituitur: in tempore et non in instanti acquiritur. **T** **E**rat autem sabbatum. hic primum ponitur predictio miraculi accufatio: et primo quodatum ad ipsum sanatum: secundo quodatum ad ipsum medicum ubi. **I**nterrogauit ergo. **I**n prima parte dicitur sic: **E**rat autem sabbatum. in illa die in quo non erat licitum opera seruilia facere: propter quod sequitur: **D**icebat ergo iudei. illi qui sanus factus fuerat. **A** Sabbatum est non licet tibi tollere grabatum tuum. **I**sti falsum dicebat: quia opera corporalia que sunt ad dei honorem bene possunt fieri in die sabbati: sicut sacerdotes in templo corporaliter operabantur templum ornando: hostias immolando: et lauando et uisilia ut dicitur **1**o **P**et. **2**. **D**onatio autem huius grabati erat ad magnificentiam diuini miraculi: sicut et modo illi qui miraculose de carceribus uel de uinculis liberantur portat comedes suos ad loca sancta: ad manifestationem sue miraculose liberationis: non aliter se excusat ille sanatus dicens:

marginis textus...

Euangelium

b Qui me sa. se ille mibi dixit tol. gra. tuū 7 ābula. q. d. ille q me diuina virtute sanauit: eadē virtute 7 auctoritate mī pcepit: 7 p psequens teneor sibi obedire nec sū trāsgressor.

c Interrogauerūt ergo. Hic ponit accusatō medici: et pmo in generali an cognitōez determinatā de ipso: scdo in spēali ipso cognitōe ibi. Postea qz em p sanantē euz iste sanat? uenietez se excusabat: iō qrebat de ipso sonante vt ipsus psequeretur qd seqt: c. In teroga. q. cū. Quis ē ergo ille hō q di. ti. bi tolle gra. tuū 7 ambu. q. d. diceret: mal? hō est q pcepit talia. d. Is aut qui sa. sic. esse. nel. q. s. eēt. q. d. diu languid? iacuerat: 7 sic facta xpi 7 ei? fama i? gabat. e. Hiesus at declinauit a tur. pstituta i loco. dās exemplū aliqñ fugiendi volentes calūniare: 7 nolens se factari d opatōe miraculi.

f Postea. Hic ponit accusatō medici in spēali habita cognitōe de eo: 7 hoc ē qd dicit: Postea inuenit eū hiesus in templo. qz ad agendū gras d sanitate sibi collata frequenter tabat templū qd est locus oratōis. s. Et dicit ecce sa. fa. es iam noli peccare. Et q p q infirmitas illa fuerat sibi ppter peccatū inflicta. b. Me deterius aliqd tibi cōtingat. incurrendo penā aeternā: qz in readiuāte sunt nouissima peiora pōtib. i. Abijt ille hō 7 nūciauit iudeis rē. Dicit aliq q hoc fecit maliciose: s. hoc nō est verū: qā illos quos dñs sanauit corpe sanauit 7 mēte: vñ d isto dicit infra. vij. ca. Totū hoīem saluū feci in sabbato. qd etiā expmif bic ex vbo xpi cū dicit: Nā noli peccare. q. d. pcedēs peccatū est tibi dimissum: 7 iō dicendū q iste sanatus iuit bona intentōe ad publicandū virtutē xpi. Illi aut quibus hoc nūciauit fecerūt inde dānū suū sicut 7 de alijs chrisi virtutibus: iō seqt: k. Propterea psequē iudei. bie. qz hoc fa. in sab. tāq violatōem diuine legis: qd tñ erat saluum: vt visum ē. l. Hiesus aut. Hic ponit miraculi excusatio. Circa qd p considerandū q apli fuerūt hoīes puri: et 7 iō rps excusauit eos de violatōe sabbati in pfrictōe spicaz p exempla puroz hoīm: sicut dauid 7 sacerdotuz: vt habet Math. xij. vbi ista exempla diffusius tractat: ipe aut rps erat hō 7 deus: 7 iō aliqñ se excusauit de violatōe sabbati p facta humana: vt patz Luce. xij. vbi ondit q in necessitate poterat bos leuari de puteo in die sabbati: 7 multo magis hō sanari: vt bī infra. vij. ca. Si circūcisionē accipit hō in sab. vt nō sol. lex moysi. mibi iudi. qz to. ho. saluū feci in sabbato. Aliqñ aut se excusat p diuina facta: vt bic cū subdit. m. Pater me? vsq; nūc opaf 7 ego operor. Deus em nō sic pducit res sicut artifex domū: qz domū factā dimittit 7 nō pseruat: 7 iō domo facta cessat ei? opatō: deus aut sic pducit res q eas pseruat in esse: 7 iō l3 septima die qeuent a nouis opibus pdendis: nō tñ qeuit a creaturis. pductis pseruadis. Pater 7 fili? sūt vn? dē? 7 iō sicut pater pōtinue opaf in pseruatōe 7 ad ministratōe rez: ita 7 filius: 7 sic rps excusat in sabbato opando. s. qz ex hac excusatōe seqt q rps sit eq̄lis deo patri: iō ex hoc vbo magis psequant eū iudei tanq̄ blasphemū: qz blasphemā acius punit in lege q̄ fractio sabbati: 7 hoc ē qd dicit: n. Propterea ergo ma. q. eū iu. interficē rē. p3 lra ppter qd psequer se excusat dices: o Amē amē dico vob nō pōt fili? a se rē. q. d. vos mibi im-

ponitis legis trāsgressiōe: 7 hoc ē impossibile: qz non possū obliq̄ri a regula vītatis diuine: qd p3 qz filius in quantū dē? b3 oio eadē opatōez cū patre: 7 sic non pōt ab eo obliq̄uari. Similiter nec inquatū hō qz humanitas xpi ē instrumētū pūctū ipi? diuinitatē: 7 sic nō pōt a mōtōe ei? obliq̄ri 7 p psequens nō pōt trāsgredi: qz trāsgressio est obliq̄tō a lege diuina. Sciedū tñ q ar. n? ex hoc verbo Nō pōt fili? rē. dicit filiū in diuinis ē minorē patre: 7 iō pñr hoc excludit cū dicit p. Quecūq; n. ille facit. i. p.

qz hec faciebat in sabbato. Hiesus at rēdit eis. Pater me? vsq; mō opatur: 7 ego operor. Propterea q magis qrebāt eū iudei interficere qz nō solū soluebat sabbatū: s. 7 p̄em suū dicebat teum: eq̄lē se facies deo. Rūdit itaq; hiesus 7 dixit eis: Amē amē dico vob: nō potest fili? a se facere qcq; nisi qd viderit p̄em facientem. Quecūq; em ille fecerit: hec 7 filius similiter facit. Pater em diligit filium: et oia demōstrat ei q ipse facit

qz hec faciebat in sabbato. Hiesus at rēdit eis. Pater me? vsq; mō opatur: 7 ego operor. Propterea q magis qrebāt eū iudei interficere qz nō solū soluebat sabbatū: s. 7 p̄em suū dicebat teum: eq̄lē se facies deo. Rūdit itaq; hiesus 7 dixit eis: Amē amē dico vob: nō potest fili? a se facere qcq; nisi qd viderit p̄em facientem. Quecūq; em ille fecerit: hec 7 filius similiter facit. Pater em diligit filium: et oia demōstrat ei q ipse facit

q. Hec 7 similiter filius facit vbi tria excludūtur per q possit dici filius minor patre. Primum ē si operatō patr?

se extenderet ad aliq ad que se non se extēderet operatio filij: ideo hoc excluditur: ibi. Quecūq; scdm est si filius faceret eadem que facit pater fm indentitatem speciei tñ: sed non fm numerum: ita q pater plura in numero faceret: 7 hoc excluditur cum dicitur.

q. Hec 7 filius similiter facit. idest eadez numero. terclum est si faceret eadem numero: sicut faber 7 martellus produciunt eundem effectum: tamen aliter: quia faber vt causa principalis: martellus autem vt instrumētalis: 7 hoc excluditur cum dicitur.

r. Similiter facit. idest vniformiter per omnem modum: 7 sic patet q verbum predictum. Non potest filius a se quicq; facere rē. non potest exponi fm errorem arri de minoritate filij respectu patris in diuis: sed tñ ostendit processum filij a patre in quantum filius non est a se sed a patre: 7 sic potentiam operandi 7 notidiaz habet a patre: sicut 7 essentiam: non tamē aliam s. eadem numero. Si enim filius esset creatura vt dicit arrius: non posset facere quecumq; facit pater: vt consequenter dicit euangelista. Quecūq; facit ille rē. quia seipsum nec posset producere nec conseruare: esset tamen productus 7 conseruatus a patre.

s. Pater enim diligit. Postq; euangelista posuit signum visibile ad ostendendum q filius habet potentiam collatiuam vite corporalis: Hic consequenter ponitur doctrina chrisi de vita spirituali per ipsum referenda. Et diuiditur in duo: quia primo ponitur doctrina chrisi: secundo eius confirmatio subditur: ibi. Si enim testimonium. Circa primum sciendum q duplex est viuificatio. scilicet anime 7 corporis: et duplex iudicium diuinum sibi respondet. primum est iudicium discretiōis quod nunc est 7 respondet vite presentis. scdm est iudicium discretiōis vltime 7 premiatiōis quod erit in futuro: 7 respondet cozpozum resuscitatiōi: ideo sic procedit: quia primo agit de viuificatione animarum 7 iudicio discretiōis nunc existente: secundo de resurrexione futura: quia primo ostendit chrisi se habere potentiam viuificatiuam. Secundo ostendit q̄liter ista potentia sit intelligenda: ibi. Amē amē dico vobis. In prima parte dicit sic: Pater em diligit filium 7 omnia demōstrat ei q ipse facit. Si accipiat hic filius fm diuinā naturā: dilectio non accipit bic causaliter:

Johannis

qz voluntas in diuinis nō ē pncipiū originis filiū: s natu-
ra vt supen? dcm ē: z iō cū dr: Pater diligit filiū et oia
demonstrat ei. inquantū scia pūs coicat filio: hoc verbuz
diligit nō notat cam s tm signū vel cōcomitātā. Si at
accipiat filius fm humanā naturā: sic accipit causalitē:

qz amor ē pūuz
tōnū z cā alioz:
z tūc est sensus.
Pater diligit filiū
qz plenitudo sci-
entie coicate aie
xpi. pcedit ex pa-
tris dilectōe.

a Et maiora
bis demonstrabit
ei opa. s. viuifica-
tiōem mortuoz
morte spūali de
qua loq̄t postea
qz ma? ē iustifi-
care ipiū q̄ crea-
re celū z trā: fm
Aug. exponētēz
illud. j. xiiij. Et
maiora hoz fa-
ciēt. Qz autē dī h
demonstrabit de
futuro: nō est per
hoc intelligēduz
qz fili? fm natu-
rā diuināz acce-

pit de nono aliquā sciētā: vel qz aia xpi aliqd cognouit
rit qd a pncipio sue creatōis ignorabat: qz a pncipio
sue creatōis habuit plenitudinē grē z scientie: s dicitur
res demonstrari qn̄ d nouo alijs immotefat: z talis mo-
dus loquidi bī. Bēn. xxiij. Nūc cognoui qz timeas dñm
.i. alios cognoscere feci: qz dñs an̄ sciebat abraā timere
ipm: s p obedientiā ei? in imolatōe filiū hoc fecit ab ali-
is cognoscā. b Et vos miremini. Istud nō ponitur
causaliter s tm psecutiue: qz pās viuificatiua nō ē da-
ta xpo ppter iudeoz admiratōez: s ex hoc secuta est qn̄
viderit mirabilia xpi opera. Et oñdit dñr qz se illa ma-
iora opa dicēs: c Sicut. n. p̄ susci. mor. z viui. qd ē
diuine v̄tutis. d Sic z fili? qz vult viuificat. Istud
verbum vult nō ponit hic ad notandū qz filius pau-
ciores viuificet qz pater: s ad oñdendum modū agēdi:
quia nō agit coarctatē nec ex necessitate nature s libere: z
quia iudicium discretiōis cōmitat resurrexiōem
spūaliem vt predictū est: iō sequitur. e Neqz em̄
pater iudicat quēqz. s. scōzum a filio cum sit eozuz vna
opatio. f Sed omne iudiciū dedit filio. Hoc dicit
p tanto: quia iudiciū est p sapientiā diuināz: sapientia
autē tota coicatur filio: z p sequens potētia iudicatiua
s. Et oēs bono. s. sicut bo. patrē. Et p̄dictis. n. sequi-
tur qz sit honorand? honore latric sicut z pater: cuz sit
vnius deus cū eo: vñ sequit. b Qui nō honorificat
filiū. honore latric. i. Nō hono. p̄. q̄ misit illū: quia
habet eandē maiestatem. k Amē amē dico vobis.
Hic oñdit q̄liter potētia viuificatiua de qua locutus
est sit intelligēda. s. de viuificatiōe spūali que est p fidē
charitate formatā: z hoc ē qd dī: Amē amē di. vo. quia
q̄ ver. me. au. z cre. ei q̄ misit me. fide formatā. l Ma-
bet vitā eternā. causaliter. qz bz gratiā q̄ facit eū dignū
vita eterna. m Et in iudiciū nō venit. s. p̄demnatō
nis: venit tñ in iudiciū discussiōis z p̄miatōis. Et qz
dixit qz talis bz vitā eternā: ne aliqz credat ex hoc qz si
des faciat boiem in p̄nti immortalē: iō s̄dit. n S
transit a morte in vitā. quia opozz soluerē debituuz na-
ture an̄qz veniat ad vitā glie: z qz fides a deo dat p in-
spiratōem: iō s̄dit. o Amē amē dico vobis. Iste
euangeliſta solus duplicat hāc dicitōē amen: que in be-
braico p̄firmatōez designat. P̄pe em̄ subtiliora z altio-
ra scribit de xpo: z bec indiget maiorā assertōne: ppter

qd cōiter vñ p̄dicta duplicatōe. p Quia venit hora
z nūc ē qn̄ mortui. morte infidelitatis: d qd dī Math. viij.
Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. q Audiet
vocē filij dei. fide viuificantē suscipiēdo: iō sequit. r Et
qui audierint viuēt. p̄t etiā intelligi de viuificatiōe co: po-

P qz venit hora z nūc est qn̄
mortui: audiet vocē filij di
z qui audierit viuēt. Sic
em̄ p̄ hz vitam i semetipō:
sic dedit z filio hie vitā in
semetipō. Et potestātē de-
dit ei iudiciū facē qz filius
hoīs est. Nolite mirari h:
qz venit hora i q̄ oēs qui i
monūmtis sūt audiet vocē
filij dei: z pcedent q̄ bona
fecerūt i resurrectōez vite:
b q̄ vo mala egerūt i resurre-
ctōz iudiciū. Nō possū ego
a meipō facē q̄qz: sed sicut
audio iudico: et iudicium

ralit: qz ad vocē xpi
aliq̄ fuerit resuscita-
ti. s. fili? vidue: Lu-
ce. v. z filia archisy-
nagogi. Math. ix.
z lazari? infra. xj.
ca. p h autē qd h dr
Venit hora z nūc
est. p̄ qz nō loquit
de resurrectōe ge-
nerali q̄ erit in fu-
turo: s de viuifica-
tiōe spūali q̄ ē p si-
dem xpi: z de resur-
rectiōib? copali-
bus p̄ticularib? q̄
facte s̄ ad p̄firma-
tiōez hui? fidei: z
iste incepit a p̄-
cipio p̄dicatiōis
xpi. s Sicut. n.
pater. Hic p̄r agi-
tur de resurrectōe
generali futura: et
de iudicio sibi cor-
respondēte. Et di-

uidit in duas: qz pmo agit de resurrexiōe: secundo d iu-
dicio: ibi. Et potestatem. Circa primū sciendū qz illud qd ē
tale p essentiā est causa alioz: vt habet. ij. meta. Deus pa-
ter est vita p essentiā: z p consequens fili? cū sit vna essen-
tia z vna vita: z p p̄ns ipse erit causa viuificatiua oim̄ re-
surgentū: z hoc est quod dicit. s Sicut. n. pater ba-
vi. in semetipō. i. a fer a nullo alio: z p p̄sequens ei vniuit
p essentiā. t Sic de. z. vi. ba. in semetipō. qz licet filius
sit vita p essentiā sicut z pater: hoc tñ habet a patre.
v Et potestatem. Hic p̄r agitur de iudicio futuro. Et
diuiditur in duas quia primo describit illud iudiciū: scdo
describitur fore iustū: ibi. Non possū. Circa primū sciē-
dum qz tota trinitas in iudicio futuro iudicabit auctorita-
tiue: s xps inquantū homo iudicabit executiue. Cui? ra-
tio est: qz iudex debet esse manifestus oibus iudicandis:
deus autē pater vel filius fm diuinā naturam nō videbitur
in iudicio ab oibus: quia tunc oēs essent beati: quia in
tali visione p̄sistit beatitudo: z ideo executō iudiciū data
est xpo boi qui poterit ab oibus videri: z hoc est qd dicit.
v Et potestātē de. ei iū. facere executiue. r Quia si.
bo. est. ab oibus visibilis bonis z malis. y Nolite mi-
rari hoc. qz dicat ad huc maius faciet xps bo: vnde s̄dit
z Quia venit hora zc. audiet vocē filij dei. Hūanitas
em̄ xpi est organum diuinitatis: z iō vox eius opabit ad
resurrectōez generalem futurā p modū instrumētū diuin-
cti: verūm quia non resurgent vniiformiter: qz aliqui re-
surgent ad gloriā: z alij ad penā: iō sequitur. a Et p-
cedent qui bo. se. in resurrectionem vite. hoc dicit ad dno
randum qz fides sine operibus nō sufficit ad salutem.
b Qui vo ma. ege. in resur. iudiciū. i. p̄demnatōis. c
Non possū. Hic oñdit hoc iudiciū fore iustū. Fili? n.
inquantū deus habet eandē naturā cū patre: z sic nō p̄t
in iudicando deficere. similiter nec inquantū hō: qz volun-
tas humana in oibus sequit motū z regulā voluntatē di-
uine: z hoc est quod dicit. c Nō po. ego a meip. fa. hē
qz. declinādo a patre. d Sed sicut au. iudico. licet em̄
habeat eandē noticiā cū patre inquantū deus: tñ habz eā
a patre: z fm hoc dī ab eo audire: fm vo hūanā naturā
bz noticiā infusam: z sic magl p̄te a patre audit. e Et
iudiciū meū iustū est quia non p̄t obliq̄ri voluntas xpi ho-
minis a voluntate dei: vt dictum est ideo sequitur: Quia
nō q̄ro voluntatē meā s voluntatē eius qui misit me.

Euangelium

Si ego testimonium. Posita xpi doctrina d potētia vificatiua ei. hic p̄nt ponit confirmatō p̄dicte doctrine. Et diuidit in duas: qz p̄mo p̄firmat b̄mōi doctrina: scdō arguē iudeoz duntia ibi. Claritatē ab hoibus. P̄tia in duas qz p̄mo p̄firmat testimonio b̄uano: scdō testimonio

meū iustū ē: qz nō q̄ro volūtatē meā h̄ volūtatē ei? q̄ misit me. **S**i ego testimonium phibeo d̄ me ip̄o: testimonium meū nō ē verū. **A**lius ē q̄ testimonium phibz de me: 7 scio qz verū ē testimonium ei? qd̄ phibz d̄ me. **V**os misistis ad iohānē. 7 testimonium phibuit veritati. **E**go autē nō ab hoie testimonium accipio: s̄ h̄ dico vt vos salui sitis. **I**lle erat lucerna ardēs 7 lucēs. **V**os autē voluistis ad horā exultare i luce ei? **E**go at̄ ha-

ctū poetici. Et eodē modo venientibus ad fidē de iudaismo p̄firmat nouū testamētū p̄ vetus: 7 eodē mō saluator hic p̄firmat doctrinā suā p̄ testimonium iohānis: cuius sanctitas erat nota iudeis: 7 hoc est qd̄ dicit: a Si enim ego testimonium phibeo de me. s. solus. b Testimonium meū nō est verū. i. efficax s̄m reputatōez viam: q̄uis in se sit efficacissimū: p̄ter hoc seq̄t: c **A**li? est q̄ testi. p̄bi. de me. s. iohānes baptista vt patuit. j. 7. 9. ca. o Et scio qz verū est testimonium ei? qz pater ei? zacharias p̄ sp̄m sc̄m p̄betavit ip̄m p̄ire an̄ facie d̄ni ad vanda sciētia salutis: vt habet Lucē. j. Testimonium autē saluterū eē nō potest nisi sit verū. **O** autē istud testimonium sit aucterici onditur cū subdit: e **V**os misistis ad iohānē nūcios solēnes q̄ volentes acquiescere dicto eius sicut aucterico: sicut dicitur i. ca. f Et testi. p̄bi. veritati. i. mibi q̄ sum veritas: phitendo me eē xpm: 7 se negando: vt patuit supra. j. ca. 2. 2. q. **E**go autē nō ab hoie testimonium accipio rē. q. d. nō dicit p̄dicra vt sim in maiori auctoritate p̄ter dicit iohānis: s̄ p̄ter salutē viam quā desidero: vt acquiescentes ei? testimonio ad salutē p̄tingat. h **I**lle erat hic ondit q̄ iohānis testimonium debet eis esse acceptum p̄ter tria. s. p̄ter eius officium: qz erat p̄eco xpi: qd̄ norat cū dicit: b **I**lle erat lucerna. ondens hoibus viā salutis. s. xpm. Et lucerna nō lucet ex se: sic iohannes nō erat lux: sed venit vt testimonium phiberet de lumie: scdō p̄ter charitatis incendii: quod notat cū dicit: i **A**rdēs in tantū qz p̄ter zelū charitatis diuine mortē suscepit: tēcō p̄ter virtutis exercitū: in tantū qz credebāt eū xpm: quod notat ibi: Lucēs. ista tria debent reddere testimonium eius acceptū: 7 in arte iudeis: qz voluerūt ip̄m recipē tāq̄ xpm p̄ter qd̄ subdit: l **V**os autē vo. ad ho. exul. in luce ei? dicit ad horā: qz finaliter eū p̄pserūt: 7 eius mortē p̄curauerūt. m **E**go autē. hic p̄nter p̄firmat doctrinā suā p̄ testimonium diuinū: 7 diuidit in tres s̄m qz p̄r testificatus est tripliciter d̄ xpo. s. p̄ opa: p̄ sc̄pm: 7 p̄ scripturas secūda ibi. Et qui misit me. tēcia ibi. Scrutamini scripturas. In p̄ma pte dicit sic: m **E**go autē ha. ma. iohē. s. testimonium dei patris: qd̄ est maius testimonio iohānis. p̄ter maiore cognitionis certitudinē: 7 p̄ter eius incommutabilitatē rē. q̄le sit istud testimonium ondit dicit: n **O**pe ra. n. rē. vt p̄ficiā ea. s. miracula vtute toti? creature excedētia q̄ faciebat xps vtute pp̄ia: iō dicit: Et p̄ficiā ea:

ipa opa q̄ ego facio testimonium phibēt de me: qz p̄i misit me. Sicut. n. firmū testimonium b̄i p̄ demonstratōez in bis q̄ sub sūt facultati naturali intellecte? ita in bis que sūt supra hac facultatē firmū testimonium ē p̄ opa soli deo possibilis: q̄ nō potest eē testis falsitatis: 7 hoc modo p̄firmata est doctrina xpi: nō solū ip̄o p̄dicante: s̄ etia ip̄is apo stolis: s̄m q̄ dicitur Marc. vlti. **I**lli autē p̄fecti p̄ dicauerūt vbiqz d̄no coopante 7 s̄mone p̄firmante sequētibz signis. **E**t qui misit me. **H**ic consequenter ponit testimonium patris qd̄ testificat? est p̄ sc̄pm: 7 h̄ fuit in baptismo et in trāfiguratiōe: vbi audita est vox patris super christum: **H**ic est fili? me? dilectus. 7 hoc est qd̄ dicit: o Et qui misit me p̄ ipse testimonium phibuit de me. per sc̄psm. p **N**eq̄ vocem. **H**ic consequenter ostendit eos non capere huiusmodi testimonium: quod deus ostendit tripliciter. primo per signū sensibile sicut in baptismo 7 trāfiguratiōe audita est vox sensibilis: sed hanc vocem nō audierunt iudei p̄sequentes christum: quia ibi non fuerant: ideo dicitur: **N**eq̄ vocem eius vnq̄ audistis. secundo ostendit aliquibus per visionem sue essentia sicut beatis: 7 hoc excluditur ab eis cum dicitur: **N**eq̄ speciem eius vidistis. tercio per internam inspirationem: 7 hoc excluditur cum dicitur: q **E**t verbum eius non habetis in vobis manens. **E**t subdit causam huius: quia quē misit ille huic vos non creditis quasi diceret hoc non prouenit ex dei defectibilitate: sed ex vestra incredulitate. **R** **S**crutamini. **H**ic consequenter ponitur testimonium dei patris per scripturas veteres testamētū que manifeste loquuntur de christo: 7 hoc est quod dicitur. **R** **S**crutamini. id est interius diligenter aduertite. **S** **S**cripturas. legis 7 prophetarum. **T** **Q**uia vos putatis in ipsis vitam eternam habere. **E**t bene dicit putatis: quia ab hac opinione sūt defraudati ex eorum incredulitate. **V** **E**t ille sunt que testimonium perhibent de me. quia scriptura veteris testamētū determinat tempus eius aduentus. **B**eneq̄. penulti. **N**on auferetur sceptrū rē. 7 **D**anielis. ix. vbi determinatur tempus aduent? sanctifanctorum sub numero certo hebdomadarum: determinat etiam locum natiuitatis. **N**idice. v. **E**t tu te tbleem ephrata paruulus es in milibus iuda. **E**t te. n. egredietur qui sit dominator in israel rē. determinat etiam modum nascendi. **S**a. viij. **E**cce virgo concipiet et pariet rē. 7 modum conuersandi scilicet in paupertate zach. ix. **E**cce rex tuus venit tibi iustus 7 saluator r̄ipe pauper. **E**t modum moriendi. **S**a. liij. **S**icut ovis ad occisionem ducetur rē. 7 b: cūter omnia mysteria xpi i veteri testamētū inueniuntur expressa 7 in xpo p̄pleta: 7 iō ex scripturis veteri testamētū potuit vere cognosci q̄ ip̄e erat christus in lege p̄missus: sicut distul? declarauit in quadam questione in qua de hoc determinauit

O **E**t qui misit me. **H**ic consequenter ponit testimonium patris qd̄ testificat? est p̄ sc̄pm: 7 h̄ fuit

in baptismo et in trāfiguratiōe: vbi audita est vox patris super christum: **H**ic est fili? me? dilectus. 7 hoc est qd̄ dicit: o Et qui misit me p̄ ipse testimonium phibuit de me. per sc̄psm. p **N**eq̄ vocem. **H**ic consequenter ostendit eos non capere huiusmodi testimonium: quod deus ostendit tripliciter. primo per signū sensibile sicut in baptismo 7 trāfiguratiōe audita est vox sensibilis: sed hanc vocem nō audierunt iudei p̄sequentes christum: quia ibi non fuerant: ideo dicitur: **N**eq̄ vocem eius vnq̄ audistis. secundo ostendit aliquibus per visionem sue essentia sicut beatis: 7 hoc excluditur ab eis cum dicitur: **N**eq̄ speciem eius vidistis. tercio per internam inspirationem: 7 hoc excluditur cum dicitur: q **E**t verbum eius non habetis in vobis manens. **E**t subdit causam huius: quia quē misit ille huic vos non creditis quasi diceret hoc non prouenit ex dei defectibilitate: sed ex vestra incredulitate.

R **S**crutamini. **H**ic consequenter ponitur testimonium dei patris per scripturas veteres testamētū que manifeste loquuntur de christo: 7 hoc est quod dicitur. **R** **S**crutamini. id est interius diligenter aduertite. **S** **S**cripturas. legis 7 prophetarum.

T **Q**uia vos putatis in ipsis vitam eternam habere. **E**t bene dicit putatis: quia ab hac opinione sūt defraudati ex eorum incredulitate.

V **E**t ille sunt que testimonium perhibent de me. quia scriptura veteris testamētū determinat tempus eius aduentus. **B**eneq̄. penulti. **N**on auferetur sceptrū rē. 7 **D**anielis. ix. vbi determinatur tempus aduent? sanctifanctorum sub numero certo hebdomadarum: determinat etiam locum natiuitatis. **N**idice. v. **E**t tu te tbleem ephrata paruulus es in milibus iuda. **E**t te. n. egredietur qui sit dominator in israel rē. determinat etiam modum nascendi. **S**a. viij. **E**cce virgo concipiet et pariet rē. 7 modum conuersandi scilicet in paupertate zach. ix. **E**cce rex tuus venit tibi iustus 7 saluator r̄ipe pauper. **E**t modum moriendi. **S**a. liij. **S**icut ovis ad occisionem ducetur rē. 7 b: cūter omnia mysteria xpi i veteri testamētū inueniuntur expressa 7 in xpo p̄pleta: 7 iō ex scripturis veteri testamētū potuit vere cognosci q̄ ip̄e erat christus in lege p̄missus: sicut distul? declarauit in quadam questione in qua de hoc determinauit

Johannis

A Et nō vultis venire ad me. p̄ fidē: qz iudei. p̄ maiori p̄manerūt in infidelitate vt vitā eterna habebatis: que habet p̄ fidē formatā charitate. **b** Claritate. **Hic** p̄nr arguit eoz tarditate ad credēdū: qz p̄ seq̄bāt xpm: vt blasphemū in quo fingebāt se moueri zelo dei: et vt violatozē sabbati in q̄ videbāt moueri zelo legi. moy: sicut oñdit vtrūqz esse fallum p̄ vno p̄mum: scdo scdm: ibi. **Molite** putare. dicit ergo primo sic:

b Claritate ab hoibz nō accipio. i. q̄ro. q. d. p̄dca nō dicit ad iactantia: qz n̄ q̄ro hoiz glia: qz p̄ ca. se. q̄nti. vbi dicit qz sit q̄nti q̄ntur volu erūt eū facere regē. **Sz** oñdit vtrūqz ad qd̄ p̄dca dicitur. **f** ad oñden dū eoz duritiaz dices: **c** **Sz** coq̄m. i. coq̄sce: refeci. **d** Quia dilectoz dei nō habetis in vobis. qd̄ declarat ex signo p̄nti dices: **e** **Ego** veni in no. pa. mei. qd̄ p̄z p̄dca testimonia. **f** **Et** nō accepistis me. **h** magis p̄sequi qd̄ nō faceretis si dilectoz dei haberetis: hoc etiam declarat ex signo futuro dicens: **g** **Si** alius venerit in noie suo. i. nō hñs p̄dca testimonia a deo. **b** Illuz accipietis. **h** **Hoc** fuit inchoatū qm̄ iudei receperūt bēcozēba tāqz messia: q̄ tñ nullū diuinū testimoniū hēbat p̄ miracula vel scripturas: hoc etiā p̄fecte cōplebit qm̄ recipient anti xpm̄ p̄ vno deo: qz faciet se circūcidi et dicit se eis p̄missum: et ei adhibebūt quicqz eius falsitas dēre gāt p̄ enoch et elyā. **Et** cām huius incredulitatis s̄bit dicens: **i** **Quo** po. vos cre. q̄ glo. ab inuicē accipit. i. gloriā humanā: hoc em̄ impediuit iudeos a fide: p̄ i p̄te: qz solū attēdebāt et adhuc attēdūt ad gloriā et exaltatōzē tpalem vāndā eis p̄ messia: videbāt autē xpm̄ paupere et abiectū: et nō receperūt euz: nō attēdetes scripturas. **p̄betaz** q̄ de eius paupertate et abiectōne loquitur et supra dicit. **g** **G**lia autē et exaltatō q̄ p̄mittit vā da p̄ xpm̄: illa est glia celestis quā nō intelligebāt: ideo sequit: **k** **Et** gloriā q̄ a solo deo est nō q̄ritis. **p̄ter** hoc in infidelitate p̄manetis. **l** **Molite** putare. **Hic** ostendit eos nō moueri zelo moysi ipsum p̄sequendo: qz moyses manifeste scripserat de eo: et hoc ē q̄ dicitur. **l** **Molite** putare. qz ego accu. sim vos apud patrē. **f** ego solus. **m** **Et** q̄ accusat vos. **meū. f.** moyses. **n** **In** quo vos speratis. **falso tñ.** **o** **Si** enim cre. moy si cre. forsitan et mihi. **li** forsitan non est nota dubij: **li** b̄rtatis arbitrij: quia nullus credit nisi volens. **p** **De** me enim ille scripsit. **f.** dupliciter. **vno** mō expresse et manifeste: vt predictū ē **h** **Et** penulti. et deuter. **xviii.** **Propheta** suscitabit vobis deus. alio modo figuratiter et occulte: quia omnia sacrificia et facta veteris testamēti sunt figure christi. **q** **Si** autē illius literis nō creditis. **z.** nō q̄ lex moysi sit maioris auctoritatis q̄ vbum christi s̄m veritate: s̄ tñ s̄m iudeoz reputationem: vocatur etiam lex moysi litera: doctrina autem christi verbum: quia moyses doctrinaz suam tradidit scripto non autem christus: quia lex euangelica est lex moysi: et ideo primo fuit scripta in cordibus apostolorum per receptionem spiritus sancti: sicut diffusus declarauit super epistolam ad hebreos. **Capitulum. vi**

testimoniū phibēt d̄ me. et nō vultis venire ad me vt vitā hēatis. **Claritate** ab hoibz nō accipio: s̄ cognouit vos: qz dilectoz dei nō habetis in vobis. **Ego** veni in noie patr̄ mei: et nō accipistis me. **Si** alius venerit in noie suo illum accipietis. **Quo** vos potestis credere q̄ glia: ab inuicē accipit. et glia q̄ a solo deo ē nō q̄ritis? **Molite** putare qz ego accusatur: sū vos apud patrē. **Et** qui accusat vos moyses in q̄ vos sperat. **Si** enim

Ost bec autē. Postq̄ est de vita spiritali: b̄ic p̄nr agit de nutritio core: respondente. **Et** diuiditur in duas ptes: qz p̄mo ponitur signū sensibile d̄ colatōe cibi corp̄al vt per hoc inducamur ad intellectū cibi sp̄ualis: scdo subiūgit doctrina de ipso sp̄uali cibo: b̄i. **Re** spondit ei b̄icus. **P̄**mo in tres: qz p̄mo ponit mira culi tps et locus: se cūdo miradi act: ibi. **q̄** subleuasset tercio consequens fructus: b̄i. **illi** ergo hoies. **In** p̄ma pte dicit sic: **a** **Post** hec autē. q̄ p̄ dicitur. **b** **Et** b̄icus trās mare galilee. **Judei** em̄ q̄rebāt eū inter ficere: et nō erat ad huc tps passionis sue: ideo recedēdo dedit eremplū cēdēdi ad tps malicie hūane: oñdens q̄ alio licitum sit xpi fidelibus fugē in p̄secutiōe. **c** **Qd̄** est tyberiadis. **Illud** em̄ mare est

credentis moysi: crederetis forsitan et mihi. **De** me enim ille scripsit. **Si** autē illi literis nō creditis: quō vobis meis crederetis? **Ca. vi.**

Ost bec abijt b̄icus trās mare galilee qd̄ ē tyberiadis. **Et** seq̄batur eū multitudo magna: qz videbāt signa q̄ faciebat sup his qui infirmabāt. **Sub**ijt ergo in montem b̄icus et ibi sedebat cum discipulis suis. **Er**at autem proximum pascha dies festus iudeorum. **Cum** subleuasset

quidam lacus magnus per quem transit iordāis fluiuis sed vocatur mare s̄m modum loquendi bezaicū: in quo congregatio aquarum vocatur mare: s̄m illud **Gen. i.** **Congregatio** aquarum vocauit maria. vocatur autē mare galilee a puincia iuxta quā transit: et vocat mare tyberiadis ex nomine ciuitatis edificata in litore: que antiquitus ceneret vicebatur: sed ab herode tetrarcha fuit reedificata et ampliata: et tyberias vocata in honore tyberij cesaris. vocatur etiam mare illud alijs nominibus vt de clarauit super **Math.** et ideo illa dimitto. **d** **Et** sequetur eum multitudo magna. quidam ex deuotione ab eo curati: quidam maliciose volentes eum capere in s̄mone vt pharisei: et quidam ex desiderio addiscendi: et aliqui ex curiositate volentes miracula que faciebat videre: ideo subditur: **e** **Quia** vi. signa que faciebat super his que infir. hoc additur ad ostendendum q̄ fiebant virtute diuina. **Magis** enim artibus bene hūnt aliqua curiosa et inuti lia: sicut q̄ statue loquantur et consumilia: sed sanitates q̄ fiunt ad reducendum homines in deum sunt tñmō virtute diuina: vt habetur in itinerario dement. **f** **Sub**ijt ergo in montē. qz erat loc⁹ deuotionis et doctrine ap̄ ideo sequitur: **g** **Et** ibi se. cum discipulis suis do. eos. et sic patet locus in quo factum est miraculum sequens: tempus autem in quo factum est miraculum describitur cum dicitur: **h** **Er**at autem proximum pascha dies festus iudeorum. **Illud** est festū paschale de quo iste euangelista facit mentionem et in isto paschate non fuit b̄icus in hierlm: quāuis enim christus legem seruauerit: tñ in hac solemnitate non fuit: quia illi qui b̄tebant inimicitias capitales erāt excusati a precepto legis qua precipitur omnem masculum apparere coram domino in solēnitate paschali: sic autem erat de christo: quia iudei querebāt eum interficere. **P̄**terea christus sicut seruando legē ostendebat se esse verum hominem de filijs israel s̄m carnem: sic aliquādo p̄mittendo obseruationē eius ostendebat se esse domi num supra legem. **i** **Cum** subleuasset. **Hic** ponit miraculi actus et diuiditur in tres: quia primo p̄mittitur miraculi necessitas: secundo scribitur eius qualitas: ibi. **Dixit** ergo b̄icus. tercio ostenditur eius veritas: ibi. **Et** autem impleti sunt. **P̄**imum ostenditur tripliciter. **f.** ex populi multitudine cum dicitur: **i** **Cū** subleuasset ḡ ocu. b̄ic. et vi. qz mul. maxi. ve. ad eū.

Euangelium

Quantū. n. desiderabāt audire xpm q̄ omiserāt apportare
secū alimentū: ppter qd̄ necessariū erat fieri miraculū: on-
dit etiā hec necessitas ex defectu pecunie: cū subdit: **b**
Ant̄ enim? panes vt māduccēt bī: **Mo** petit ignorās q̄ de-
ficeret eis pan̄: s̄ vt ex r̄sione philippi appareret certius
miraculū. vñ s̄ dicit

c **Hoc** at̄ dicebat
tentās eū. vt p̄ hoc
defectū pecunie ali-
is onderetur: sicut
Sen. xxiij. **Qua**
uit de abraā vt ei
obediētia alijs ma-
nifestaret: nō sibi:
ppter hoc seq̄t:

d **Ipe. n.** sciebat
qd̄ eēt factur⁹: q̄ in
quātū homo habu-
it plenitudinē sciē-
tie a principio p̄ce-
ptōis. r̄ quātū de-
oia nouit ab et̄no.

e **Rūdit** philip-
pū. **tena. pa. n.** o
suffi. eis. q. d. pau-
pes sum⁹: r̄ tāta re-
cūā bīc n̄ poss⁹: r̄
s̄ bīem⁹ n̄ sufficēt
p̄ eoz̄ refectioē: iō
seq̄t: **f** **Et** vnus
q̄sq̄ modicū qd̄ ac-
cipiat **Iste** em̄ phi-
lippus adhuc rudis
existens nō aspicie-
bat ad ei⁹ virtutes
qua de aqua viuis
fecerat nec ad alia signa q̄ frequēter fecerat. **On**dit p̄ter
miraculi necessitas ex cibi paucitate. **g** **Dicit** ei vnus
ex discipulis an. frater symo. petri. **Hic** videt̄ habere aspe-
ctus q̄ philippus: quia in r̄sione sua videt̄ habere aspe-
ctū ad multiplicatiōē panū eo mō quo factū est p̄ belise-
um. iiii. **Reg. iiii.** vñ subdit. **b** **Est** puer vn⁹ bīc q̄ ba-
q̄ngs pa. hoz. r̄ duos pisces. sed hec qd̄ sūt iter tātos. q. d.
etiā si multiplicaret̄ eo mō quo factū est p̄ beliseum qui de
viginti panibus multiplicatis nō satiāuit nisi cētū viros: in
ista magna multitudine hoc esset valde modicū. **i** **Dicit**
ergo hiesus. **Osten**sa miraculi necessitate. **Hic** p̄ter
scribit̄ ei⁹ q̄ntas p̄ multiplicatiōē panū virtute xpi: hoc
est qd̄ dī. **k** **Facite** ho. disci. i. ordinate sedere ad co-
medendū. **l** **Erat** aut̄ senu multū in loco. **Hoc** inter-
ponit ad ostendendū q̄ locus erat aptus ad sedendū.
m **Discubuerūt** ergo viri nūero q̄ quinq; milia hoim.
scdm̄ modū hebraicū soli viri numerat̄ a viginti annis r̄
supra: vt bī numeri. **n** **Mulieres** aut̄ r̄ paruuli bīc tacentur.
o **Acccepit** ergo hiesus panes. quia in manib⁹ su-
is multiplicati sūt. **De** mō hui⁹ multiplicatiōis dixi supra
matb. xiiij. vbi idem miraculū describit̄. **Sciēdū** tñ q̄ xps
nō creauit panes de nouo sed p̄sistētes multiplicauit vt
miraculū eēt magis notū: q̄ talis multiplicatiō est maḡ
p̄ceptibilis q̄ creatō. **o** **Et** cū gra. egis. distri. discum.
i. p̄ aplos distribui p̄cepit. **Sciēdū** etiā q̄ xps aliqñ se-
cit̄ miracula impando vt ostenderet se facere illa virtute
p̄ria: aliqñ aut̄ orādo: vt bīc cum dicit̄: **Gras** egisset. vt
onderet q̄ talia nō fiebāt ab eo p̄ demones magica arte:
vt pharisei dicebāt. **p** **At** aut̄ impleti. **Hic** ondit̄ mi-
raculi veritas. **Si** em̄ multiplicatiō illa fuisset tñ fm̄ appa-
rentiā hoies nō fuisset inde satiati: nec remāssissent ibi re-
liq̄e sensibiles: iō ad maiorē declaratiōē miraculi r̄ eius
publicatiōē subdit. **q** **Dixit** r̄. fragmenta ne pereāt
q̄ p̄ fragmenta portata alijs qui nō fuerāt ibi: publicatus
est miraculū r̄ approbatū: q̄ vere et nō fictiē reficiebāt.
r **Collegerūt** ḡ duodecim cophinos fragmentoz̄. nō
a casu s̄ ex diuina dispositione impleti sūt duodecim co-

phini fm̄ nūer. xij. aploz̄: vt p̄ h̄ designaret q̄ fragmē-
ta verboz̄ xpi p̄ aplos p̄ mūdum publicaretur. Sed si
queratur: vnde habuerunt illos cophinos in monte
p̄or dicit q̄ acceperunt in aliqua villa propinqua vel q̄
fuerāt ibi portati vt venderet multitudini venienti. vñ
p̄or dicit q̄ nō fue-
rāt ibi cophini.
fm̄ collegerūt de
fractū q. xij. co-
phini possent im-
pleri vt bene ali-
bi inuenit talis
mod⁹ loquēdi.
s **Er** q̄ngs pa-
nib⁹ r̄c. **Hoc** eti-
am facit ad eui-
dentiā miraculi
q̄ plus remāsit
q̄ a principio fuit
t **Al**i ergo. h̄
ponit miraculi
fructus: q̄ ondit̄
triplex: pan⁹ est
fidei p̄fessio: se-
cūnd⁹ honoris ex-
hibitiō: ibi. **Hie-**
sus ergo. t̄cūsus
xpi sollicita que-
sitiō: ibi. **Et** au-
tem sero. **Circa**
primū sciēdūz
q̄ christus erat
promissus in le-
ge tanq̄ p̄beta
ceteris excellen-
tior: vt habetur
Deutero. xviii. **Prop**hetam suscitabit r̄c. ppter qd̄
visō miraculo predicto populus confessus est illum
esse de quo loquitur predicta scriptura: r̄ sic confiteban-
tur eum esse verum christum: r̄ hoc est quod dicitur.
t **Al**i ergo r̄c. fecerat signum. alias non audiat: q̄
illa multiplicatiō que facta fuit per beliseum fuit mul-
tum deficiens ab ista: vt patet per predicta.
v **Dice**bant r̄c. venturus est in mundum. ad ipsum
saluandum sic autem non venerunt alij p̄phete: sed
solum ad denūciandum istius aduentum.
x **Hiesus** ergo. **Hic** ponitur secundus fruct⁹ qui est
honoris exhibitio: christus enim erat promissus rex fu-
turus: fm̄ q̄ habetur bic. xxxiiij. **Suscit**atus dauid q̄
men iustum r̄ regnabit rex r̄ sapiens erit r̄c. r̄ iō postq̄
confessi sunt cum esse christum: voluerunt consequen-
ter ipsum facere regem: christus tamen nō acceptauit
hunc honorem: r̄ hoc est quod dicitur:
y **Hiesus** autem cum eo. quia ven. cf. vt ra. cum r̄ fa.
euz re. fu. r̄c. **In** hoc dans exemplū nobis fugiendi bo-
nores r̄ acceptandi labores: quia ad passionem ques-
tus se obtulit. **Si** autem queratur quare non accepta-
uit tunc regnum cum esset suum ex diuina promissioē
Dicendum q̄ licet esset suum dicto mō: tamen nō erat
manifestandum nisi tempore debito: **Hoc** autem non
debut esse in primo aduentu: ne fides catholica poter-
tie humane ascriberetur: sicut lex machometi que per
potentiam gladii in cepit r̄ per eam tenetur. **Præterea**
quia per p̄betas erat denūciatus primō ventur⁹ ad
suscipiendū abiectiōem r̄ mortem: postea aut̄ venit
ad manifestandū regium honorem: p̄pter quod act.
j. dī apostolis q̄rentibus: **Dne** sūm tpe h̄ resitues re-
gnū israel: **R**espondit: **Non** est m̄ nōsse tempora r̄c.
z **Et** autem sero. **Hic** ponitur tercius fructus mira-
culi predicti qui est sollicita christi questiō: r̄ primō oste-
ditur qualiter questus est a discipulis: secundō a turb
ibi. **Altera** autem. **In** p̄ma ergo parte dicit̄ sic: **Et** aut̄
sero factum est discipuli eius descendere ad mare.

lia. **Acccepit** ḡ hies⁹ panes
r̄ cū gras egiss⁹: distribuit
discubētibus. **Sillē** ex pisci-
bus q̄ntū volebat. **Et** at̄
impleti sūt. **Dixit** discipu-
lis suis: **Colligite** que sup-
auerūt fragmenta ne pereāt
Collegerūt ḡ r̄ impleuerūt
duodecim cophinos fragmē-
toz̄ ex q̄ngs panib⁹ ordea-
ceis r̄ duob⁹ piscib⁹: q̄ sup-
fuerūt his q̄ māducauerāt
Ali ḡ hoies cū vidisset q̄
hiesus fecerat signū dice-
bāt: q̄ h̄ ē verē p̄pha q̄ ven-
tur⁹ ē in mundū. **Hiesus** ḡ
cū coguisset q̄ vēturi eēt
vt rapent eū: r̄ facerēt euz
regē: fugit itez̄ i mōte ipe
solus. **Et** aut̄ sero factū ē

Deutero. xviii. **Prop**hetam suscitabit r̄c. ppter qd̄
visō miraculo predicto populus confessus est illum
esse de quo loquitur predicta scriptura: r̄ sic confiteban-
tur eum esse verum christum: r̄ hoc est quod dicitur.
t **Al**i ergo r̄c. fecerat signum. alias non audiat: q̄
illa multiplicatiō que facta fuit per beliseum fuit mul-
tum deficiens ab ista: vt patet per predicta.
v **Dice**bant r̄c. venturus est in mundum. ad ipsum
saluandum sic autem non venerunt alij p̄phete: sed
solum ad denūciandum istius aduentum.
x **Hiesus** ergo. **Hic** ponitur secundus fruct⁹ qui est
honoris exhibitio: christus enim erat promissus rex fu-
turus: fm̄ q̄ habetur bic. xxxiiij. **Suscit**atus dauid q̄
men iustum r̄ regnabit rex r̄ sapiens erit r̄c. r̄ iō postq̄
confessi sunt cum esse christum: voluerunt consequen-
ter ipsum facere regem: christus tamen nō acceptauit
hunc honorem: r̄ hoc est quod dicitur:
y **Hiesus** autem cum eo. quia ven. cf. vt ra. cum r̄ fa.
euz re. fu. r̄c. **In** hoc dans exemplū nobis fugiendi bo-
nores r̄ acceptandi labores: quia ad passionem ques-
tus se obtulit. **Si** autem queratur quare non accepta-
uit tunc regnum cum esset suum ex diuina promissioē
Dicendum q̄ licet esset suum dicto mō: tamen nō erat
manifestandum nisi tempore debito: **Hoc** autem non
debut esse in primo aduentu: ne fides catholica poter-
tie humane ascriberetur: sicut lex machometi que per
potentiam gladii in cepit r̄ per eam tenetur. **Præterea**
quia per p̄betas erat denūciatus primō ventur⁹ ad
suscipiendū abiectiōem r̄ mortem: postea aut̄ venit
ad manifestandū regium honorem: p̄pter quod act.
j. dī apostolis q̄rentibus: **Dne** sūm tpe h̄ resitues re-
gnū israel: **R**espondit: **Non** est m̄ nōsse tempora r̄c.
z **Et** autem sero. **Hic** ponitur tercius fructus mira-
culi predicti qui est sollicita christi questiō: r̄ primō oste-
ditur qualiter questus est a discipulis: secundō a turb
ibi. **Altera** autem. **In** p̄ma ergo parte dicit̄ sic: **Et** aut̄
sero factum est discipuli eius descendere ad mare.

Johannis

vt q̄rerēt magistru suū q̄ ab eis recesserat: vt p̄dōm est: z p̄ ex hoc deuotō eorū ad ip̄m: q̄ p̄pter noctē iminentem nō dimiserūt q̄rere eū. **b** Et cū ascē. na. uenerūt trās mare i. capbar. i. uoluerūt uēre: q̄ credebāt illic esse ip̄m: p̄pter qd̄ subdit: **c** Et tenebre iam facte erāt.

Chas. n. ex aly
tera pte mar' ty
beriadis vsq; ad
noctē expectaue
rūt. **d** Et nō
uenerat ad eos
biesus. **p**pter qd̄
credebāt ip̄s ma
re transisse sine
eis. **e** Mare
aut̄ uēto magno
flāte exurgebat.
Ex quo p̄z desi
denū eorū cēndi
cū ip̄o: q̄ p̄pter
tēpētatis picu
lū nō differēbāt
uenire ad eū. **f**
Cū remigassent
ḡ q̄si stadia. **xxv.**
aut. **xxx.** stadiū ē
octaua ps milia
ris: sic p̄z q̄ vi
ginti q̄q; stadia
faciūt tria milia
ria z vnū stadiū
ḡ. **Uident** bie
sum ambulātes
supra mare. non
q̄ habuit corp̄
fantasticū: sicut
dicit manicheus

descēderūt discipuli ei⁹ ad mare. **Et** cū ascēdissent nauim: uenerūt trās mare i. capharnaū. **Et** tenebre iam facte erāt: z nō uenerat ad eos biesus. **Mare** at̄ uēto maḡ flāte exurgebat. **Cū** remigassēt ḡ q̄si stadia viginti q̄q; aut triginta: uident biesū ambulāte supra mare: z primū naui fieri: z timuert. **Ille** autem dicit eis: **Ego** sū: nolite timē. **Go** luert ergo eū accipe i nauim: z statim nauis fuit ad terrā quā ibāt. **Altera** dicitur ba q̄ stabat trans mare uidit q̄ nauicula alia nō eāt ibi nisi vna: z q̄ nō introisset cū discipulis suis biesus i

h virtute diuina sic ambulauit: q̄ z petrū eadē virtute fecit ambulare sup aquas: vt ibi **Matth. xiiij.** qui habuit corp̄ graue z ponderosum: etiā s̄m manicheū. **b** Et timuerūt. tū p̄pter aque piculū. tū q̄ timebāt ne esset qd̄ fantastici: z iō vtrūq; timorē renouet dicēs. **i** Ego sū. vere nō fantastice. **k** Nolite timere q̄ possum vos de piculo aq̄ eripe. **l** Voluerūt ergo accipere eū in nauim. vt securiores essent ex eius p̄ntia. **m** Et statim nauis fuit ad terrā ad quā ibāt. **s.** capharnaū: z sic apparet ibi triplex miraculū: p̄mo q̄ sup aq̄s ambulauit: scdō q̄ tēpētate sedauit: tero in breuissimō tpe fuerūt in portu a quo multū distabat. **Solet** aut̄ hic q̄ri vtrū idē sit factū qd̄ hic scribit: z **matth. xiiij.** Ad hoc dicit **Chryf.** q̄ nō p̄mo q̄ ibi dī q̄ discipuli ex precepto chrisi nauē intrauerūt: hic dicit q̄ p̄pria uolūtate hoc fecerūt: scdō q̄ ibi dī q̄ ueniēs ad eos supra mare intrauit nauē: hic aut̄ dī q̄ uoluerūt eū accipere in nauim: tero q̄ ibi dicit q̄ applicuerūt in terrā genesar: hic aut̄ dī q̄ applicuerūt in capharnaū: z iō dicit q̄ aliud z aliud factū: hōs t̄m similitudinē in multis: nec est mirū q̄ r̄ps frequenter legitur miracula filia fecisse. **Aug⁹** uo dicit **hriuz:** q̄ **matheus** p̄fectōez turbenarrat hāc apparitōem xpi supra mare sicut hic. **Qui** uult augustinū sequi pōt obiecta **Chryf.** soluere. **Ad** p̄mū pōt sic dici q̄ r̄ps p̄cepit aplis vt pararent se ad trāsfretandū: z interim illis ignoatib⁹ ascēdit in montē orare: z ipi expectauerunt eū vsq; ad uesperā: z tūc uidentes q̄ nō ueniret crediderūt ip̄m alibi trāsisse: p̄pter qd̄ tūc ascēderūt nauē. **p** p̄pria uolūtate vt q̄rerent eū: z sic nō est hic d̄dictō: quia p̄mo r̄ps p̄ceperat vt dicit **mathe⁹** qd̄ postea ip̄o absente p̄pria uolūtate executi sūt. **Ad** s̄m dicendū q̄ iobānes nō negauit r̄ps nauē intrasse: s̄ dicit q̄ uoluerunt eū accipere q̄n̄ appropinquat eis: sed tūc nō intrauit sed ibat extra nauem z petrus petiit ad ip̄m uenire super aq̄s: vt dicit **mathe⁹**: z postea cū petro intrauit nauem **Ad** terrā dicendū q̄ genesar nō ē nomē ciuitatis s̄ re

gōis supra illd mare existētis: z dicit genesar q̄i generā aurā p̄pter uentū ibidē ex mari generatū: in illa aut̄ regine est ciuitas capharnaū: z iō uenire in capharnaū: est uenire in terram genesar: sicut uenire panisus est uenire in terrā francie. vel si dicat q̄ genesar sit uilla: dicendum q̄

erat. **p**te capharnaum z in p̄ntio vtriusq; applicuerūt mediu aut̄ ab utroq; extremo ueniat. **n** Altera. **h** dicit ondit̄ q̄liter fuit q̄ situs a turbis: multū. **n** q̄ uiderāt z audierāt signū factū de panibus incremētū uenire ad locū ubi biesus fecerat illd signū: z nō inuenientes eū uenerūt ad alterā partem maris: z ibi inuenērūt eū cum dī discipulis suis: et q̄ erat ibi t̄m due naues: vna i q̄ ipsi uenerāt q̄retes biesū z alia in qua uenerāt apli: z die p̄cedēti uiderāt q̄ biesus nō intrauerat nauem cū discipulis: ideo mirabānt̄ q̄liter trāsisset illd mare: z iō q̄rebant **Rabbi** quādo buc uenisti. alia ista p̄

erat. **p**te capharnaum z in p̄ntio vtriusq; applicuerūt mediu aut̄ ab utroq; extremo ueniat. **n** Altera. **h** dicit ondit̄ q̄liter fuit q̄ situs a turbis: multū. **n** q̄ uiderāt z audierāt signū factū de panibus incremētū uenire ad locū ubi biesus fecerat illd signū: z nō inuenientes eū uenerūt ad alterā partem maris: z ibi inuenērūt eū cum dī discipulis suis: et q̄ erat ibi t̄m due naues: vna i q̄ ipsi uenerāt q̄retes biesū z alia in qua uenerāt apli: z die p̄cedēti uiderāt q̄ biesus nō intrauerat nauem cū discipulis: ideo mirabānt̄ q̄liter trāsisset illd mare: z iō q̄rebant **Rabbi** quādo buc uenisti. alia ista p̄

ter ex dicitis. **o** Respondit eis biesus. Posito signo d̄ cibo corporali: hic consequenter ponitur doctrina de cibo spirituali. **C**ibus autem spiritualis est ipsum uerbum incarnatum principaliter ratione ueritatis: z ex consequenti ratione assumpte carnis: que nobis datur in cibo in sacramento eucharistie: ideo p̄mo agitur de cibo spirituali qd̄ est uerbum: secundo de cibo spirituali quod est sacramentum ibi. **E**t panis quem ego dabo. **P**rima enim in duas quia p̄mo ponitur xpi doctrina: secundo subditur iudeorum murmuratio magistra: ibi. **M**urmurabant. **P**rima diuiditur in quatuor: quia p̄mo inuitat eos ad querendum cibū spiritualem: secundo ostendit ueniendū modū: ibi. **D**ixerunt ergo. **t**ercio ostendit quid sit iste cibus: ibi. **D**ixerunt ergo ad eum: domine semper da nobis quarto qui p̄tingunt ad fruitionē eius: ibi. **O**mne qd̄ dat mibi. **I**n prima igitur parte dicitur sic: **R**espondit ei biesus. uident enim q̄ ita solite querebant eū: p̄pter cibum corporalem quem eis dederat: z adhuc iterum sperabant habere arguit eos dicens: **p** Amen amen dico uobis queritis me non quia uidistis signa. ad credendum z uenerandum: loquitur p̄o illis solū qui male mouebantur: quia multi bona deuotione sequebant eum: vt predictum est: z aliqui ex mala z carnali intentione: z ideo sequitur: **q** Sed quia mandu. ex pa. z sati. estis. q. d. dicat deberetis magis esse soliti de cibo spirituali q̄ anima sustentat: quia melior est cibo carnali quanto anima melior est corpore: ideo sequitur: **r** Operamini zc. q̄ permanet in uitam eternam. **o**peram dicit vt possitis habere cibum spiritualem: quia non perit sicut corporalis. **S**i enim cibus corporalis maneat in p̄pria forma nō nutrit: sed magis nocet corpore. **S**ed si nutriat oportet q̄ a p̄pria natura pereat z p̄uertatur in mēbra. **e**conuerso aut̄ cibus spiritualis manet z p̄uertit in se ipsum fermentē: q̄ deus nos sibi incorporat z non econuerso: unde **august.** loquens in persona buis cū dicit: **C**ibus sum grandiu nō me mutabis in te: sed tu mutaberis in me. **s** **Quē**

Johannis

si pfeueret qd e infallibiliter vtz in pdestinatis d qbus loqr: vt pz et pdict' is seqt: d Et ego resuscitabo eu rē. exponat vt pus. e Murmurabat. Posita xpi doctrina d spūali cibo: hic ponit i sūm iudeoz murmuratio: sedo et' sedato s' dicit' ibi. Respondit ergo hic sus. Circa p'muz sciendū q iudei credebāt xps eē boies puz r d se mine ioseph ex maria pceptum igrates ipm formatū vtz spū sancti: r iō murmurabat d h qd dixerat. Ego sus panis vite q d celo descendit: r pz li tera. f Rūdit. Dic ponitur murmuris sedatio: r diuidit in tres: qz p'mo admonitō ponitur sedo causa murmuris subditur ibi. Nemo pōt. terco ratio dicit' ppter quod murmurabat: reddi-

tur: ibi. Amen amen dico vobis. In p'ma ergo pte admonet eos dicens: g Nolite murmurare inuicem qz patres eoz in deserto fuerunt grauit'er puniti ppter murmuracionem: r ideo bec admonitō xpi est salubris ne cadant in p'similem penā. h Nemo potest. h'c ostenditur causa p'dicte murmuracionis: non enī cau sabatur ex verboz xpi falsitate cum essent verissima: s ex iudeoz in credulitate: r hoc est quod dicitur: b Nemo potest venire ad me p fide formatā. i Nisi pater q misit me traxerit eum. nihil enim potest ascēdere ad id quod est supra naturā suam nisi ab alio trahatur sicut lapis non potest sursum ascendere nisi p motū alterius. fides enim formata charitate trahit qdāmodo boiem ad naturā diuinā: s'm illud. y. Petri. j. Magna r p'cia. p'missa tonauit vobis vt p hoc efficiamini cōfortes diuine nature: r ideo tale conū nō potest homo p'seq nisi a deo trahatur. Iudei autem nō sic erant tracti: ideo murmurabant de verbis xpi: illi autē q a patre trahuntur ad filium p fidem formatam p'sequūt eternam vitam: ideo sequitur: k Et ego resuscitabo eu rē. qz anima nō est ad plēnū beatā donc fuerit co: p' unita: r qz p'dict' tractus est p diuinā inspiratōz: nō hoc ondit p scripturā dicens: Scriptū est in p'phetis: l Erūt oēs vobiscum dei. i. v. c. a. deo. Senectia em. hui' dicit' Esai. liiij. Donaz oēs filios tuos doctos a dño: r dicit' in. Dabo vobis pastores iuxta cor: meū r pascēt vos sciētia r doctrina: r e eadez sententia cū illa q a saluatore exprimit: r ps. n. r apli nō semp allegauerūt scripturā de vbo ad vbi s sufficit eis accipe sententiā. l' autē efficacie sit diuina inspiratō ondit dicens: m Ois q audit a patre. p'dictas inspiratōes papiēdo. n Et didicit. eas seqndo. o Venit ad me. p fidē formatā in p'nti: r p gloria in futuro: r qz d' pater docet boiem nō apparedo visibiliter sicut homo vel sicut angelus in corpore ab eo moto: vel sicut dei filius in corpore sibi unito: nō seqt: p Nō qz patrē vidit qsqz nisi is d' e a deo. f. fili' q naturalit' pcedit a patre. Notādū q p hāc dictionē qsqz pōt intelligi natura humana: r sic verū ē q nullus hō an xpm vidit p'cem: nisi forte in qddā raptu sicut moyses: s talis visio nō erat silis visioi xpi q ab in-

stati sue pceptōis vidit diuinā eētā p modū habit' permanētis: r vres sensib' corpis. Si autē p li qsqz excludat ois creatura: sic intelligit qd seqt de filio s'm diuinā naturā: r de visioe p'phetis q ppetit soli deo: p hoc autē q dicit' excludit' ibi adiūgit filio: nō excludit' p' v' spūsanct' qz ē vna simplex visio: dicitio. n. excludit' addita vni p'sone respectu ter mini eētialis: nō excludit' aliam p'sonā vt dicit' de clara. f. i. sententiarū. q Amē amē. Res p'sa iudeoz murmuratōe saluator' reddit cam eis qd dixerat. Ego sū panis vite q d celo descendit qsi satis faciens eoz q'stioi. Et q illd dicitū sit verū arguit: Ille ē verus panis vite r d celo descendēs: qui pōt p'suare a morte: r dare vitā eternā r celestem: talis panis est verū in carnatū: nō autē panis dat' a moysi in deserto qz oēs qui māducauerūt ex il-

lo mortui sunt: ergo rē. r hoc est quod dicit' Amen amen di. vo. q cre. in me. p fidez formatā. r habet vitam eternā q virtualiter in gratia p'tinetur: alia ista patet ex dicitis. s Et panis quem ego dabo. Postqz egit de pane spūali q ē vbi h p'nt agit d pane spūali q ē sacram: r diuidit' in duas ptes qz circa h p'nt pōit doctrina xpi: sedo ex ponitur: qz videbat' obscura: ibi. Multi autē audientes. p'ma in duas: qz p'mo ostenditur ppositum: secundo pbat' qddam suppositum: ibi. Qui manducat. P'ma in tres: quia p'mo saluator docet hui' sacramenti q'litatem: secundo ipius necessitatem: ibi. Litigabant. tercio eius veritatem: ibi. Caro mea vere rē. circa p'mum sciendū q in sacramento eucharistie p'tinetur ipm verbum incarnatum r ideo ostendens q'litatem huius sacramenti t'm. f. spec'es panis cum dicit: Et panis. Secdm est auctor: huius sacramenti q est ipse christus sacerdos summus. Sacerdos autē q est minister h' sacramenti t'm. p'fert vba nō in p'na p'sona: s in p'sona xpi: in alijs autē sacramentis vtitur minister verbis suis vel verbis ecclie: qbus exprimit act' que facit: vt in baptismo patet cum dicit: Ego baptizo te s in sacramento eucharistie solum refert verba xpi cū dicit: Qui p'die qz pateretur rē. r sequit' postea vba xpi cōsecratōes efficientia. r hoc notat cū dicit: Quē ego dabo. T'raū est res significata r p'tenta. f. verū corp' xpi: cum dicit: Caro mea est. r accipit' hic caro. put distinguit' cōtra aiām r sanguinē: qz licet sub specie panis sit anima r sanguis: hoc t'n nō est ex virtute sacramenti s ex p'comitātia reali sicut r ipa diuinitas. Quartū ē res nō p'tēta s t'm significata. f. corp' xpi mysticū: qd iūgit' capiti p charitatē: hoc aut sacramentū dicit' sacramentū amoris: nō dicitur: t Pro mūdi vita. Sicut em vita naturalis ē in mēbris eo q vniū capiti a q recipiūt in fluentiā sensus r mor': sic in fidelib' q sūt mēbra xpi vita spūalis p'seruat: eo q vniū capiti xpo p sacramentū amoris. l' d' siderādū etiam q bene dicit mūdi: qz alia sacramēta solū p'ficiunt ipsi recipientes: solus enim baptizatus recipit gratia: baptisma lem r non ali'. Sacramentum autem eucharistie non solum proficit sacerdoti sumenti: s etiam toti ecclie r illis qui sunt in purgatorio: L'ius rō est: quia eucharistia nou

nit ad me. P Non quia patres vidit quisqz: nisi is qui est a deo: hic vidit patrem. Amen amen dico vobis: qui credit in me habet vitā eternam. Ego sū panis vite. Patres vestri manducauerunt manna in deserto et mortui sūt. Sic ē panis de celo descendēs: vt si quis ex ipō māducauerit nō moriatur. Ego sum panis viuus qui de celo descendit: si quis manducauerit ex hoc pane viuēt in eternum. Et panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita.

lo mortui sunt: ergo rē. r hoc est quod dicit' Amen amen di. vo. q cre. in me. p fidez formatā. r habet vitam eternā q virtualiter in gratia p'tinetur: alia ista patet ex dicitis. s Et panis quem ego dabo. Postqz egit de pane spūali q ē vbi h p'nt agit d pane spūali q ē sacram: r diuidit' in duas ptes qz circa h p'nt pōit doctrina xpi: sedo ex ponitur: qz videbat' obscura: ibi. Multi autē audientes. p'ma in duas: qz p'mo ostenditur ppositum: secundo pbat' qddam suppositum: ibi. Qui manducat. P'ma in tres: quia p'mo saluator docet hui' sacramenti q'litatem: secundo ipius necessitatem: ibi. Litigabant. tercio eius veritatem: ibi. Caro mea vere rē. circa p'mum sciendū q in sacramento eucharistie p'tinetur ipm verbum incarnatum r ideo ostendens q'litatem huius sacramenti t'm. f. spec'es panis cum dicit: Et panis. Secdm est auctor: huius sacramenti q est ipse christus sacerdos summus. Sacerdos autē q est minister h' sacramenti t'm. p'fert vba nō in p'na p'sona: s in p'sona xpi: in alijs autē sacramentis vtitur minister verbis suis vel verbis ecclie: qbus exprimit act' que facit: vt in baptismo patet cum dicit: Ego baptizo te s in sacramento eucharistie solum refert verba xpi cū dicit: Qui p'die qz pateretur rē. r sequit' postea vba xpi cōsecratōes efficientia. r hoc notat cū dicit: Quē ego dabo. T'raū est res significata r p'tenta. f. verū corp' xpi: cum dicit: Caro mea est. r accipit' hic caro. put distinguit' cōtra aiām r sanguinē: qz licet sub specie panis sit anima r sanguis: hoc t'n nō est ex virtute sacramenti s ex p'comitātia reali sicut r ipa diuinitas. Quartū ē res nō p'tēta s t'm significata. f. corp' xpi mysticū: qd iūgit' capiti p charitatē: hoc aut sacramentū dicit' sacramentū amoris: nō dicitur: t Pro mūdi vita. Sicut em vita naturalis ē in mēbris eo q vniū capiti a q recipiūt in fluentiā sensus r mor': sic in fidelib' q sūt mēbra xpi vita spūalis p'seruat: eo q vniū capiti xpo p sacramentū amoris. l' d' siderādū etiam q bene dicit mūdi: qz alia sacramēta solū p'ficiunt ipsi recipientes: solus enim baptizatus recipit gratia: baptisma lem r non ali'. Sacramentum autem eucharistie non solum proficit sacerdoti sumenti: s etiam toti ecclie r illis qui sunt in purgatorio: L'ius rō est: quia eucharistia nou

Euangelium

tm̄ ē sacramētū: s̄ ē ecclēie sacrificiū in quātū p̄inet xp̄m passū: r̄ iō p̄ficiat oib⁹ xp̄i fidelib⁹. Si at̄ sumat̄ alio modo sicut a laico: tūc p̄ficiat solū sumētū: q̄ officii ei⁹ n̄ ē offerre sacrificiū: s̄ tm̄ sumere sacramētū. a **Ritigabāt** r̄c. **Hic p̄r̄ oñdīf̄ bui⁹ sacramēti necessitas.** **Judei. n. rudes p̄di**

cta v̄ba ch̄risti audientes reputabāt ea inutilia r̄ impol-
sibilia: iō oñdit̄ ne-
cessitatē h̄ sacra-
mēti dicēs: **b**
Nisi manducauerit
carnē filij hoīs
r̄c. Sicut. n. in vi-
ta corporali cib⁹ ē ne-
cessarius ad vitāz
p̄seruādā: ita in
vita sp̄iali h̄ sacra-
mētū ē necessarius
q̄ ē vite sp̄ialis cō-
seruatiū: q̄ sicut
baptis̄m⁹ ē q̄dam
sp̄ialis generatio:
ita eucharistia ē q̄-
dā sp̄ialis nutritio
c **Et biberit** san-
guinē ei⁹. nō est in-
telligendū q̄ h̄ sa-
cramētū sub v̄tra-
q̄ sp̄e sit fidelibus

Ritigabāt ḡ iudei adinuicē dicētes: **Quō pōt** hic nobis carnē suā dare ad manducandū? **Dixit** ḡ eis hiesus: **Amē** am̄ dico vob: nisi mādūcaueritis carnē filij hominis r̄ biberitis ei⁹ sāguinē: nō habebit̄ vitā i vob. **Qui mādūcat** meā carnē r̄ bibit meū sanguinē: habet vitā et̄nā: r̄ ego resuscitabo eū i nouissimo die. **Caro** em̄ mea vere ē cib⁹ r̄ sanguis me⁹ vere ē pot⁹. **Qui mādūcat** meā carnē r̄ bi-

bit meū sanguinē i me manet r̄ ego in illo. **Sic** misit me viuēs p̄r: r̄ ego viuo p̄ter p̄rēz: r̄ q̄ mādūcat me r̄ ip̄e viu et p̄ter me. **Hic** ē panis q̄ d̄ celo descēdit. **Nō** sic mādūcauerūt p̄rēz v̄ri māna: r̄ mortui sūt. **Qui mādūcat** hūc panē viuēt i et̄rnā. **Hec** dixit i synagoga dōcēs i capharnaū. **Ab**ti ergo audietes ei⁹ discipulis ei⁹ dixerunt: **Durus** ē hic sermo: r̄ quis potest euz audire? **Sciēs** aut̄ hiesus

vnio ē real i vnitate suppositi: nō s̄tra at̄ vnio ap̄d ip̄m ē p̄ fidē r̄ di-
lectōes r̄ h̄ ē q̄d dī:
v̄: n̄ **Et** qui mā. me r̄ ip̄e viuet p̄ter me. q̄ p̄ hoc p̄iūgīf̄ p̄i ap̄io sp̄ial vite vt vsus est: ideo p̄r̄ p̄cludit esse verū illō d̄ quo murmurabāt iudei tanq̄ d̄ falso o **Hic** ē panis q̄ d̄ celo descēdit. q̄ caro xp̄i i hoc pane p̄nta virtute sp̄s̄an-
cti sūt formata. p̄ **Hō** sicut pa-
vestri man. manna r̄ mortui sūt. r̄ iō nō sūt vere

cibus celestis sed tm̄ figura eius: quia vitam spiritua-
lem non conferebat: sed eam dari in sacramento p̄figu-
rabat: quia erga deuotos habebat omne delectamentū
vt habetur Sapient. xvj. **Panem** paratū p̄stitisti eis
habentē om̄e delectamentum. **Valis** autem hominibus
erat insipidus: unde dicebant **Numeri. xvj.** **Mauscat**
anima nostra super cibo isto lenissimo. sic eucharistia
digne sumentibus est vite spiritualis solatium: r̄ indi-
gne sumentibus iudicium: ideo sequitur.

Qui manducat hunc panem. digne: viuēt in et̄r-
num. sequitur. **Hec** dicit in synagoga. que est lo-
cus communis vbi iudei conueniunt. s̄ **Dōcēs**
in capharnaum. que erat metropolis galilee: hoc ad-
dit euangelista post verba ch̄risti predicta ad ostendē-
dum q̄ ch̄ristus in palam dōcebat sicut habens doctri-
nam sanam r̄ non suspectam. **Multi.** **Postea**
doctrina ch̄risti: hic p̄r̄ exponitur: r̄ p̄mo ponit̄ eius
expositio: secundo ex hoc ostendit̄ aliquoz̄ reprobatō
r̄ aliozum p̄firmatio: ibi. **Et** hoc multi. **P̄ma** in duas
quia p̄mo ponitur expositio: occasio: secundo ipsa
expositio: ibi. **Sciēs** autem hiesus. **Occasio** autēz ex-
positionis fuit: quia multi iudeozum verba ch̄risti cape-
re non potentes propter suam incredulitatem.

Dixerunt: durus est hic sermo. **In** corporalibus
dicitur aliquid durum duplici d̄ causa: vel quia non est
defacili penetrabile: vel quia resistit tactui: sic in spiritu-
alibus dicitur aliquid durum vel q̄ ab intellectu nō pene-
tratur: vel q̄ displicet voluntati. v̄troq̄ modo sermo
ch̄risti erat eis durus: quia eius verba nō intelligebat̄:
r̄ displicebat eis q̄ tanta de se dicebat eo q̄ ipsum ho-
minem purum esse putabant: ideo sequit̄ **Quis**
potest eum audire. q̄ d̄ blasphemia est. **Sciēs**
aut̄. **Hic** ponit̄ doctrine ch̄risti expositio q̄tum ad duo
de quibus audientes erāt scandalizati: sc̄dm̄ ponit̄ ibi.
Spiritus est qui viuificat. **P̄imum** igitur de quo sca-
dalizati erant erat quod dixerat: descēdit de celo r̄ oñ-
dit q̄ non debebant scandalizari: predicēns q̄ viderēt
eum in posterum in celum p̄p̄ria virtute reuerti. **Et**
ideo non debebant admirari si dixerat se de celo origi-
nari: quia quelibet res ad suū locum reuertitur: r̄ hoc
est quod dicitur.

Sciēs autem hiesus apud semetipsum id est abs-
q̄ alio sibi nunciante.

in puimitina ecclesia populus sub v̄traq̄ specie communica-
ret: tm̄ postea p̄uide ordinatum est vt non cōicer̄ sub sp̄e
vini p̄pter periculū effusiois: r̄ q̄ sub specie panis accipit̄
quodamō sanguis in quātū ibi p̄inet̄ vt p̄dictū est: q̄ s̄
v̄traq̄ specie est totus ch̄ristus: aliter tm̄ r̄ alit̄: q̄ sub spe-
cie panis ē vera caro ch̄risti ex virtute sacramēti: cetera v̄o
sūt ibi ex cōmitātia. **Et** eodē mō sub sp̄e vini est sanguis
ch̄risti ex vi sacramēti: cetera ex cōmitātia. **Notandūz**
q̄ ex hoc q̄d d̄ hic. **Nisi** mādūcaueritis r̄c. dicit̄ greci q̄
hoc sacramētū est tate necessitatis q̄ p̄ueris debet dari si
cut baptis̄m⁹: q̄d ē falsū: q̄ in sumēte h̄ sacramētū requi-
ritur actualis deuotō r̄ reuerētia q̄ nō sūt in p̄ueri: r̄ iō v̄-
bū q̄d importat p̄ceptū tm̄mō intelligit̄ de adultis q̄bus
necessariū ē ad salutē h̄ sacramētū eucharistie accipe sal-
tē in voto si nō possit haberi in re. **Q**ui manducat.
Hic p̄r̄ oñdīf̄ h̄ sacramenti vtilitas q̄ est augmentatio in
vita sp̄iali: sicut cibus corporalis nō solūmō nutrit r̄ p̄nuat
vitā: s̄ d̄ducit ad p̄fectā quātitatē: sic hoc sacramētū p̄ducit
hoiē ad p̄sumationē gratie q̄ est gloria et̄rna: r̄ hoc
est quod dicitur: **Q**ui mādūcat carnē meā: nō tm̄
sacramentalit̄ s̄ etiā sp̄ialit̄r̄ p̄cipēs effectū sacramen-
ti. **c** **Habet** vitā et̄rnā. q̄ habet deū in habitātē q̄ est
vita et̄rna. **f** **Et** ego resuscitabo eū r̄c. vt p̄cipatio
h̄ vite ad corpus p̄ aiāz deriuēf̄. **g** **Caro. n. mea.** **Hic**
oñdīf̄ h̄ sacramēti veritas: x̄ps. n. frequēter p̄bolice disci-
pulis suis loquebat̄: r̄ iō ne crederēt q̄ caro ei⁹ p̄tineret i
h̄ sacramēto eucharistie tm̄ modo sicut in signo: iō hoc re-
mouet dicēs **g** **Caro** mea vere ē cibus. q̄: hic sumitur
realit̄r̄ nō figuratiue: r̄ eodē mō est de sanguine sub spe-
cie vini: iō subdit. **h** **Et** sanguis meus. dicit̄ etiā caro
xp̄i vere cibus r̄ sanguis ei⁹ vere potus: q̄ resuscitē aiāz
q̄ ē immortalis. **Lib⁹** aut̄ corporalis tm̄ reficit corp⁹ q̄d est
corruptibile. **i** **Qui** manducat. **Hic** p̄bat q̄dā sup-
positū: dixerat em̄ q̄ manducato carnis ei⁹ dat vitā: istō
p̄bat hic: q̄ illō p̄ q̄d aliq̄s vn̄ p̄ncipio viuificatio illō
dat vitā: hoc p̄z in vita corporali: p̄ hoc aut̄ sacramētū hō
vn̄ xp̄o q̄ est p̄ncipiū vite sp̄ialis: ergo r̄c. r̄ hoc ē q̄d d̄
i **Qui** mādū. car. meā r̄ bi. sang. meū i me manet. i. vn̄-
tur mihi. **k** **Et** ego in illo. q̄ p̄ charitatē amās ei⁹ ama-
to r̄ cōuerso. **l** **Sicut** misit me viuēs p̄r. q̄ est vita p̄-
centiā. **m** **Et** ego viuo p̄pter piēm. **Fili⁹. n.** in quātū
v̄ r̄ in quātū hō viuūt p̄pter patrē: s̄ aliter: q̄ fm̄ q̄ deus

Johannis

a Quia murmuraret de hoc discipuli? qz dixerat se de celo descendisse. **b** Dixit eis. reprimens eorum murmuratores iniustia. **c** Hoc vos scandalizat. **d** Si ergo vide. si. ho. asc. vbi erat pri? acq. pif bic fi. p. qz. b. d. videbit no detet / scadalizari de b. qd dicitur: illi enim q rpo credentes cu eo pmaserunt in ascensione e hoc viderunt: vt patet act. 1.

e Spūs ē. bic exponit scdm de q murmurabat scz qz dixerat ca nem sua esse a. bum necessarium ad salute: et ipsi intelligebant b. ac si daret in p. pria specifice: ut lamia vel veditur in macello qd est horribile: io tollit hunc in lectum dices **e** Spūs ē qui vivificat. q. d. v. ba q dicit spūale

sentum habent z sic vivificant. **f** Caro autē n pdest quicq. qz caro xpi manducata eo mo quo intelligebat no esset vtilis s magis horribilis: ideo sequit. **g** Verba que ego locutus sum vobis. de carne mea māduca. **h** Spūs z vita sunt. qz spūalem bnt in intellectu: nec mirū: qz sunt a spū sancto: ista tñ spūalitas no est sic accipienda: qz caro xpi sit in sacramento eucharistie tñ modo sicut in signo: vt dixerit aliqui heretici: qz est ibi realiter: vt dicitur: sed qz manducat caro xpi in hoc sacro quodā spūali mo: in qm species visibiles atterunt z comedunt: z spūs ex virtute dei carni vna reficit. **i** S sunt quidā ex vobis q no credunt. q. d. ppter hoc intelligere no pnt. **k** Sciebat em ab initio iesus q essent credetes. qz tanqz deus sciebat occulta cordiū. **l** Et qz traditurus ē esset. qz sciebat eventū futuroz ptingentiū. **m** Et dicebat. ad maiore affirmatoz p dicitoz. **n** Propterea dixi vo. qz ne. pot. ve. ad me zc. Eandem em suam dixerat supra licet verba sint aliquantulū alia: idem em est trahi a patre qd s. dixit: z dari fidem a patre qd h. p. nit: ipse aut sciebat istos quib loquebat no esse pdestinatos ab eterno: nec tractos a patre. **o** Ex multi. dicit ex pdictis qd dicit aliquoz obstinatio in malo p apostasia cum dicit: Et hoc multi discipuloz eius abierunt retro zc. hoc no est intelligendū de duodecim apostolis vel de. lxxij. discipulis: qz isti xpo adhererunt: sed multi alij sequebant ipsum ad audienduz eius doctrinam: z de istis multi retrocesserunt. **p** Et qz p opposituz ondit illoz affirmatio: cu dicit. **p** Dixit g iesus ad kn. aplos. **q** Nunqd z vos vultis abire. Non peti qz ignorans sed vt ondat se eis no indigere: qz ponit in eoz optōne cum alijs recedere. **r** Rndit ei symon petrus: no solum p se sed p oibus: qz inter eos erat principalior: z in eius responsione exprimit maxima dilectio ad xpm: cum dicit. **s** Dne ad quem ibimus: q. d. similem tui invenire no possum: tu solus fides nobis ppter quem omnia reliquimus. **t** Verba vite babes. i. verba vite eterne. pmissiva z inductiva ad eam. Exprimit etiam in eius responsione vera p fessio fidei: cum dicitur. **v** Et nos credimus z cognovimus. qz credere pcedit intelligere. **x** Quia tu es xpc. qm ad bñm unitate in q vnc? es vt rex et

sacerdos. y Filius dei. naturalis qm ad deitatem z p oīs equalis ei in natura z potentia: verū qz petrus nimis large rnderat dicens: p oibus nos credim? qz nihil mali de alijs cogitabat: io xpc cognitor occultoz ei? r sponsione corripit dicens. **3** Nonne ego vos. r. ele-

gi. no loquit bic de electōne ad vitam eterna: sed ad apostolatū.

scipuloz e? abierunt retro: z itaz non cū illo ambulabāt. **p** Dixit g iesus ad duodecim. **q** Nunqd z vos vultis abire? **r** Rndit ergo ei symon petrus. **s** Dne ad quem ibimus? **t** Verba vite eterne babes: et nos credim? z cognovim? quia tu es xpc? filius dei. **r** Rndit eis iesus: Nonne ego vos duodecim elegi? z ex vob vñ? dyabol? est? **v** Dicebat at de iuda symonis scariothis. **w** Dic em erat traditur? euz: cum esset vnus ex duodecim **Caplin. vij.**

a Et ex vob vñ? dyabol? est. i. ppeui sus ad dyaboli confortiū: verū tñ non dixit determinate qz eet nec apli tñ cognoverūt: sed p fca qn p. p. dicitur: z io illud qd sequit no est de verbis xpi sed euange liste q. scripte ista p? passionē xpi dicit. **b** Dicebat at. i. xpc. **c** De iuda scariothis ad differentia alterius iude q fuit frat iacob. **d** Dic. n. erat traditur? euz. **e** Cum esset vn? ex. r. ij. principalib? discipulis xpi. Querit bic sine argumentis vtrū iudas a principio sue vocatōis a xpo fuerit malus dicendū q in hac questōne que est de his q transcendunt humanā inuestigatoz. cum sit de occultis cordis: humana z in p sibus questōib? tenendū est illud qd est magis psonū sacre scripture z ratōni. Sciendū igit q dicit aug. q iudas a principio sue electōis fuit malus: elect? tñ est a dno ad aplatum vt p eius malicia z p dicitōz p ficeretur xpi mysteriū: quia sicut iniqui maleverunt bonis opibus dei: sic z deus bene vtit malis opibus hominū: et ideo qz iudas fuerit pessimus: tñ eius malo bene vltus est xpc. Beda aut in hoc pvenit cum aug. sed addit q iudas non fuit electus ad apostolatū sed aliū. r. j. vocatus est tñ cum eis vt p pditōis eius officium: xpc oparet salutem bñm generis: sed vtrunqz istoz videtur p r rōnem eē z r rram scripturā: distributio em bonoz respicit iusticiā commutivam: vt b. v. et b. vt alicui tantolp? dē de bonoz quāto maior ē in vltute: z io n ē versile q iudas vocat? fuerit ad honorem aplatus nisi tñ fuerit iust? vel qz xpc tñ cum iustificauerat vt esset tali honore dign? sicut iustificavit mattheū qn cum vocavit ad aplatum: vt b. Math. it. Item infra. r. vij. dicit xpc de discipulis suis loques ad patres: Quos dedisti mihi custodiui: z nemo perit ex eis nisi filius pditōis. z certū est q loquit bic de pditōe que est p peccatū mortale: qz iudas adhuc vivebat vita corporali: z sic videt q pient p peccatū mortale post q fuit datus xpo p fidem a deo patre. **d** aut addit beda iudā non fuisse vocatū ad aplatum videt esse p r r scripturā math. r. z Mar. ij. vbi numerant illi qui vocati sunt ad aplatū z inter illos enumerat iudas. Item act. j. q matthias elect? est ad aplatum de quo pvaricatus fuerat iudas: null? aut pvaricat? a statu in quo no fuerit. **e** quo patet q vere fuit vocatus ad apostolatū: ppter quod dicendū fm cris. q fuit vocatus ad dignitatem apostolatus: z p runc fuit bonus: quia vocatio ad talem dignitatem respicit presentem iusticiam: q autem postea peccavit. p dendo et tradēdo xpm non contradicit isti vocatōi: quia apostoli ex sua vocatione non fuerunt in bono confirmati quod patz ex casu petri qui post suam vocatōnem xpm negavit. **f** Et io similiter dicendū q licet iudas tempore sue vocatōis fuerit bon? tñ postea xpm p dendo peccavit. Sciendū

Euangelium

tamen q̄ et tūc malus erat q̄n̄ xp̄c̄ apl̄is dixit verba in hoc ca. p̄tenc̄a v̄nus ex vobis dyabolus est: tñ sua malicia nō erat apl̄is nota: s̄ soli xp̄o q̄ cognoscit corda: xp̄c̄ tñ suam maliciā dixit in generali ip̄so audiente ne credēs suā maliciā latere: sine timore mala op̄aret: nō tñ dixit in specia-
li ne extuncinuere cundus fact⁹ peior efficeret: s̄m q̄ dicit Criso.

In ca. vi. vbi d̄r in postil. Et in isto paschate nō fuit iesus in hierl̄m.

Additio.

Quod Crisostomus in hoc loco dicit: quod licet sciat nō ascendit ad diē festū: paulatim em̄ soluebat legem occasione accipiēs a iudaica nequicia Et theodosius ibidē: q̄ em̄ iudei cū p̄sequēbant occasiōez recessus accipiēs legē ex d̄sist: immens observantibus q̄ veritate adueniente cessat om̄is figura ⁊ q̄ legib⁹ nō s̄b̄iāc̄ vt legalia festa p̄ficeret: et vñ b̄: q̄ nō erat festū xp̄i sed iudeoz. Hec theodosius.

Quod est hec autē ambulabat iesus in galileam: nō em̄ volebat in iudeaz. ābulare: q̄ querebāt eū iudei interficere. Erat autē i prior die fest⁹ iudeoz scenophegia. Dixerūt autē ad eū fr̄es ei⁹. Transi hinc ⁊ vade in iudeā: vt ⁊ discipuli tui videant opa tua q̄ facis. Nemo quippe in occulto qd̄ facit: et q̄rit ip̄e in palā esse. Si hec facis: manifesta te ip̄m mūdo. **M**eg. n. fr̄es ei⁹ credebāt in eū. Dicit ḡ eis iesus: **T**ps meū nondū aduenit: tps autē v̄m̄ semp̄ est para-

leticie in principio festi q̄ in fine q̄n̄ xp̄c̄ iuit ad festum vt infra patebit. vel aliter. **I** Temp⁹ autē vestrū ⁊. q. d. vos potestis ire secure nō autē ego in q̄tum homo q̄ inimicos capitales habeo: p̄ter hoc sequit. **K** Non potest mund⁹ odisse vos. q. d. vos q̄ gloriā mundanā querit: bo-

Nō pōt mund⁹ odisse vos: me autē odit: q̄ ego testimoniu phibeo de illo: q̄ opa ei⁹ mala sunt. **V**os ascendite ad diē festū hunc. **E**go. n. nō ascendā ad diē festū istū: quia meū tps nō dū impletū ē. **H**ec cū dixisset ip̄e mās̄it in galilea. **U**t autē ascenderūt fratres ei⁹ tūc ⁊ ip̄e ascendit ad diē festū: nō manifeste sed quasi in occulto: **J**udei ergo querebant eū in diē festo: ⁊ dicebāt. **E**bi ē ille? **E**t murmur multus erat in turba de eo. **Q**uidaz. n. dicebant

danā querit: bo-
mines munda-
nos aduersarios
nō habet.

I Me autē odit q̄ quero gloriāz dei: ⁊ per p̄ns arguo p̄cā mūda noz q̄ sunt ei cōtra: ⁊ h̄ est qd̄ dicit.

M Quia lego phibeo testimoniu de illo. i. de mundo. **E**t accipitur hic mūd⁹ nō q̄tu. ad creaturaz substantiam: s̄ q̄tuaz ad boim maliciā sicut s̄. d̄c̄m̄ ē. j. capi. sup̄ illud: ⁊ mund⁹ cū nō cognouit.

Capitulum. vii.

Quod est h̄ autē ambulabat. Postq̄ euangelista egit de nutrimento sp̄iali collato filiis xp̄i. **H**ic p̄nter agit de doctrina eis collata: q̄ sicut p̄dictū est pater debet filiis nutrimentū ⁊ documentū: Et diuidit in duas: q̄ primo origo doctrine xp̄i ostendit: sc̄do ipsa doctrina ponit ca. sequenti. **I**bi. **J**esus autē p̄xit. **P**rima in tres: q̄ primo ostendit euāgelista aptitudinē loci ad manifestandū doctrinē xp̄i origine: sc̄do manifestandi occasione: **I**bi. **J**udei autē querebāt. **T**ercio manifestationē actualē: **I**bi. **R**ndit iesus mea doctrina. **C**irca primū sciendū q̄ locus aptus ad p̄dicandam manifestationē erat ciuitas hierosolymitana: vbi ad diē festum querebāt p̄s: ⁊ ideo ad manifestandū ⁊ se in hoc loco inuitat xp̄c̄. **E**t licet prior recuset tñ finalit̄ cōsentit ⁊ ronabiliter vt v̄r: ⁊ h̄ ē qd̄ d̄r. **A** Post hec ambu. i. iesus in gali. docendo in synagoga eoz. **B** nō. n. volebat in iudeā ambulare ⁊c. **L**icet. n. posset esse in eos sine noimento: voluit tñ se aliq̄n̄ absentare an̄ tps debitiū passioni sue ostendendo in se veritatē humane nature: ⁊ q̄licitū erat fidelib⁹ suis aliq̄n̄ p̄secutores fugere. **C** **E**rat autē ⁊c. scenophegia. i. festum tabernaculoz: d̄r autē a scenos qd̄ est vmbraclū: ⁊ pbagin qd̄ est comedere: q̄ septem dieb⁹ comedebāt iudei in vmbraclis. **D** **D**ixerūt autē ad eum fratres ei⁹. nō q̄ essent filij marie matris sue neq̄ iosepb̄ vt alis d̄c̄m̄ est improbando errore beludij sup̄ Matb. j. ca. nec cognati sui qui erant ad aplatum vocati: q̄ de istis d̄r infra q̄ fr̄es eius nondū credebāt in eum: sed dicunt̄ h̄c̄ fratres q̄ erāt. de cognatione sua q̄ ex factis ei⁹ volebant reprozare gl̄iam mundanā s̄m augul. vn̄ de sequit. **E** **T**ransi hinc ⁊ vade in iudeā. hoc est in ierl̄m metropolim iudee. **F** **U**t discipuli tui videant opa tua. **D**ubitabāt em̄ de xp̄i miraculis ytrū essent v̄ra p̄ter hoc sequit. **G** **M**eg. em̄ fr̄es eius credebāt in eū. **E**t quia suggerēbant ei malum. s̄. gl̄iam mundanā quere-
re: ideo recusatit dicens. **H** **T**ps meum nondū aduenit. i. tps glorie mee manifestande: quia post resurrectionē erat manifestanda. **I** **T**ps autē v̄m̄ semp̄ est paratum. q. d. temp⁹ gl̄ie mūdane quā querit̄ nūc est in principio hui⁹ solēnitatis: q̄ iudei magis vacabāt p̄iuijs et

dicte ad diē festū hūc. i. ad principiu solēnitatis tabernaculoz: q̄ in principio magis vacabāt homines epulis ⁊ leticie: vt p̄dictum est nō q̄ inuiter eos ad talia sed ostēdendo quid ipsi querebāt: q̄ que mūdana s̄ adhuc sapiebant tñ: vt v̄sum est. **O** **E**go autē non ascen. ad diē festum. s̄. primū: vñ q̄ postea venit in medio solēnitatis in alia die nō est mentitus: ⁊ subdit ca: **P** **Q**uia temp⁹ meū nō dū est p̄pletū. **T**emp⁹ ei⁹ ap̄tū doctrine venturū p̄ter quā venerat saluator nō sic erat in principio solēnitatis: p̄ter p̄dicta sicut circa finem. **Q** **H**ec cū di. ip̄e mā. in galilea. rōne p̄dicta. **R** **U**t autē ascen. fra. a tñc ⁊ ip̄e ascē. s̄. ad diē festū tabernaculoz: non tñ cuz fratrib⁹ suis nec ead̄ die: quia ip̄i iuerūt ad primū diē illi⁹ festiuitatis: ip̄e autē venit il-
luc quarto die: vt patebit infra. **S**icut em̄ noluit eē in principio festiuitatis ne fratrib⁹ suis malū p̄suadentibus videret fauere: sic non habuit se oīno subtrahere ne a ip̄o doctrinā salutaris subtraheret quaz veniat docere: mod⁹ autē veniendi tangit cū d̄r. **S** **N**ō manifeste. i. cuz magna comitipua: ne daret iudeis occasione maioris inuidiē. **T** **S**iquasi in occulto: in hoc descendēs fidelib⁹ q̄ timore mortis occultādi erant. **V** **J**udei ergo: Postq̄ euangelista descripsit aptitudinē tps ad manifestandū originē sue doctrine: hic p̄nter describit occasione manifestatōis dicte. **E**t diuidit in duas s̄m duas occasiones b̄mōil manifestatōis: secūda ponit ibi. **J**am au. di. se. **P**rima occasio fuit. inuestigatio iudeoz xp̄m querentū: quoz aliq̄ cuz querebāt vt interficerent: alij autem vt doctrinam ei⁹ deuote audirent: ⁊ ideo debuit apparere ⁊ docere vt ostēderet q̄ malinoere nō poterāt nisi q̄tum p̄mittebat. **S**icut tūc se occultādo ostēdit infirmitatem humanitatis: ita p̄sidenter in inimicos appendo ⁊ extrudo ostēdit potentiam deitatis. **D**ebuit etiā appere p̄ter bonos vt eō doctrinā originatā a deo ostēderet vt attrenti⁹ cuz desiderarent: ⁊ hoc est qd̄ d̄r. **V** **J**udei ergo querebāt eū in diē festo. duplici d̄cā: vt dictū est. **E**t dicebāt vbi est ille. q̄ illi qui querebāt eū ex odio dedignabant eū nominare. p̄prio nomine. **I**lliaut qui querebant eum ex deuotione ita reputabant eum famolū ⁊ attrenti⁹ q̄m quod non oportebat attrinere. **H**oc est propriū

Johannis

et iō q̄tum ad eos sensus ē. Abi est ille. q̄si dicat: vbi ē ille q̄tan? et talis ē et facit tot miracā. y Et murmurantē erat de eo in turba. ppter dicitatez opinio- nū de eo iō sequit. 3 Quidā. n. dicebāt qz bon? est approbādo e? doctrinā et miracā. a Alij autē dice- no: sed se. turbas et b q malignā tes dicebāt tur- bas eē seductas ab eo: p3 q ma- iorps fm nūcz dicebat p̄trariū qz erāt p̄ncipes ppli illi qui dice- bant eū seducto- rem: vñ sequit. b **M**emo tam palas loquebat de eo. s. in bonū.

c Propter me- tum iudeoz. scz illoz de tribu iu- da: licet. n. omis de ipso aliqñ no- minarent iudei tñ speciali mo- do sic noiant il- li de tribu iuda: r̄ isti gram? mo- uebant p̄tra xpm: eo q in scripturis xp̄e erat p̄missus de tribu coz: p̄si autē reputabāt isrl̄ galilēi et ab eis ex- tranci: ppter qd etiā sacerdotes repudiabant eum: vt d̄r in sine bui? ca. d **P**am autē. **H**ic ponit scdā cau- sa q̄ est admiratio turbe in doctrina xp̄i: r̄ iō debuit oñ- dere vñ originatē excellentia sue doctrine: et hoc ē qd d̄r: **J**am autē die festo mediante. **D**ies festus hic d̄r to- tum temp? ill? solēnitatis q̄ durabat per. vii. dies: r̄ sic mediū bui? festi erat in q̄rto die: r̄ tūc. e **A**scendit iesus in templū r̄ docebat. qz ibi est loc? aptus r̄ cōis sa- ne doctrine. f **E**t mirabant iudei. ppter rem insoli- tam. **C**redēbāt em̄ ipm esse filium ioseph r̄ p̄ oñs occu- patum in labore cozpali. **S**ciebant etiā ipm nō eē ex- cretatiū in studio: r̄ tñ videbant eū excellentissimē do- centē legis r̄ p̄betaz testimonia. pferentē: r̄ iō meri- to mirabant vñ tantā excellentia doctrine originaba- tur: r̄ hoc est qd d̄r. **Q**uō hic lras scit eū non didicerit: g **R**ndit iesus. **H**ic p̄ter exprimit origo illi? doctrine r̄ diuidit in duas: qz primo oñdit doctrine sue origi- nem: scdo inuitat ad ipam: ibi. **I**n nouissimo autē. **P**ri- ma in duas: qz primo oñdit origo doctrine: scdo origo docentis: ibi. **D**icebāt g. **P**rima in tres: qz primo p̄o- nit intentū: r̄ scdo pbat p̄positū: ibi. **S**i quis voluerit r̄ tercio pcluditabi. **N**olite iudicare. **I**n prima ḡ par- te p̄ponit q doctrina sua originat a p̄e dicens. b **M**ea doctrina nō est mea. q. d. ista doctrina q̄ est mea approbatiue r̄ subiectiue nō est mea p̄ exercitiū acquisi- tionis b̄iane. i **S**z eius q̄ misit me. i. data est mi- bi a p̄e: qz fili? fm naturā humanā h̄z habeat candem sciam cū p̄e: tñ h̄z eā ab ipso: vt supius frequer dictū est: fm vō naturā humanā h̄z aliā sciam. s. creatā: mon- tñ h̄z eam p̄ exercitiū acquisitā: sed ab instanti c̄ceptio- nis infusā. **E**t sic soluta est qd qua querebāt: **Q**uō hic lras scit r̄. **A**lio mō exponit aug. dicens: q fili? est vbiū p̄is: r̄ qz verbū alicui? idem est q doctrina sua: iō scdā q fili? sit doctrina p̄is: fili? igitur est doctrina p̄e: idēti- tatem nō tñ p̄ originē: quia a se nō originat sed a p̄e. ē igit sensus fm aug. **M**ea doctrina nō ē mea. q. d. **E**go qui sum doctrina p̄is nō sum a meipso sed a p̄e: c̄p̄o- sitio tñ prima mag? concordat lse. k **S**i q̄s. **H**ic d̄r pbat p̄positum. s. q̄ sua doctrina sit a p̄e sibi data: **E**t diuidit in duas. qz primo inducit suā pbatōnez: scdo reinouet quandā obiectōez: ibi. **N**ōne moyses. **P**ri-

in duas: fm duas pbatōnez q̄s inducit: scda ibi. **Q**uia a semetipso. p̄ma pbatō. p̄cedit ex alioz iudicio: **A**moz. n. r̄ odiū multū puerit iudiciū rōnis: r̄ iō mouet eos vt a- moueat odiū qd p̄ ipm p̄ceperat: r̄ tūc poterūt manifeste iudicare q̄ ei? doctrina sit a deo p̄e: ḡ p̄ miracula testifica-

loq̄t. **g**laz p̄uā q̄rit. **Q**ui autē q̄it gliaz ei? q̄ misit me **h** verax ē: r̄ iniusticia in il- lo nō ē. **N**ōne moyses de- dit vob̄ leges? **E**t nemo ex vob̄ facit legē. **Q**uid me q̄ ritis interficere? **R**ndit tur- ba r̄ dixit: **D**emoniuz h̄es. **Q**uis te querit interficere? **R**ndit iesus r̄ dixit eis: **C**ū op? feci r̄ omes miramini. **P**ropterea **M**oyse dedit vob̄ circūcisōem: nō q̄a ex moyse est: sed ex p̄ibz. **E**t in sabbato circūcidit hoies

te: qz nō pōt esse te- stis falsitatis: vt s. frequer dictū est r̄ hoc est qd dicit. k **S**i q̄s vo. vol- c̄ facere. s. p̄is ce- lestis pueriaz affe- ctione a se abh̄e- do. l **L**oḡicet. idest vere poterit iudicare: qz patus sum ei? iudicio cō- mittere.

m **U**truz ex deo sit an ego a meipso loquar. **N**ō est per hoc intelligendum q̄ fili? in aliq̄ possit a p̄e discoraare: qz hoc ē impossibi- le: vt s. **d**edaratuz est: s̄ loquit eis fm coz op̄uionez: qz reputabāt eū puri-

boiem. q. d. n **A**n ego a meipso loquar. **g**lam b̄iam nam falso querendo vt vos estimatis. o **Q**ui a se- met ipso. **H**ic p̄ter pbat p̄positū p̄prio facto: qz in doctri- na sua querebat gliaz p̄is celestis: r̄ sic p3 q̄ illa doctrina erat a deo. **O**mn̄e em̄ qd est ad dei gliaz ordinatū ab ipso est r̄ hoc est qd d̄r. o **Q**ui a semetipso loquit. falsa de se fingendo **g**lam p̄ria querit: qz supbia excitat eū ad sic lo- queridū. q **Q**ui autē querit gliaz ei? q̄ misit illum. i. dei p̄is. r **H**ic verax est. in doctrina. s **E**t iniusticia in illo non est. qz ir̄cep̄sibilis est i vita: sic autē faciebat xp̄e: qz statū paupertatis r̄ abiectionis elegit r̄ gliaz dei i o- bus q̄s iuit: et p3 p̄positū. t **N**ōne moyses. **H**ic remo- uet quandā obiectōez q̄ posset fieri in p̄trariū: qz posset dicere r̄ de facto dicebāt: tua doctrina nō est a deo: qz legē dei datam moyse nō custodis violando sabbatū: hoc enī ei imponebāt: vt s. dicitū est. hanc autē obiectōez remouet dupl̄: scdo ibi. **R**ndit iesus. **P**rimo igitē remouet obiecti- onē p̄dictam p̄ hoc dato q̄ eēt transgressor: legis nō tamē hēbant titulum arguēdi ipm cū essent transgressores legis manifeste in maioribz: r̄ hoc est qd d̄r. t **N**ōne moy- ses dedit vob̄ legē. q. d. vos estis obligati ad eū obserua- tionē magis q̄ ego: qz fm veritate nō erat obligatus. v **E**t nemo ex vob̄is facit legē. qd pbat p̄ effectū dicēs. r **Q**uid me queritis interficere. **l**er. n. p̄hibet interfecōez innocētis: r̄ qz nō poterāt rōnobiliter r̄idere p̄uenter se ad p̄uicia: vñ sequit. y **R**ndit turba. i. boies turba- ti. 3 **D**emoniū habes. qd p3 manifeste falsuz: qz demo- nia expellebat. a **Q**uis te querit interficere. q. d. nos nō querim?: r̄ in hoc mentium sicut r̄ in primo: qz quere- bant mortē eius: vt dictū est in p̄ncipio bui? ca. b **R**espondit iesus. **H**ic alio modo excludit obiectōez p̄dictaz oñdens eā falsam. **E**t hoc em̄ dicebant eū transgressores legis q̄ languidū sanauerat die sabbati: vt s. dicitū est. v. ca. r̄ tñ in hoc nō fuit transgressor: vt ibidem fuit dictuz: r̄ hoc idem oñdit alio mō. s. p̄ circūcisionem quā licite acci- pit bō in sabbato: r̄ hoc est qd d̄r. b **R**ndit iesus et dixit eis. repr̄mēdo coz maliciam. c **C**ū opus feci notum vob̄is. d **E**t omes miramini. i. turbamini q. d. quantum turbaremini: si vidissetis omnia facta mea male interpretantes ea. e **P**ropterea moyses dedit vob̄is circūcisionem. in lege eam scribendo. f **N**on qz ex moyse est. s. primo. g **S**ec̄o ex patribz: qz data est a tempe ab̄: ac: vt s. **B**en. xvij. r̄ sic patet q̄ ar-

Euangelium

cum cōfessio est maioris auctoritatis q̄ data est ipsi abrae q̄ erat pater principalis ppli. b Et in sab. circū. bo. abf. q̄ leg. trāgressione: q̄ pceptū est q̄ octaua die circūcidat̄ puer: 7 id eo si octaua dies sit in sabbato circūcidit̄ puer: nec aliqua transgressio reputat̄: ex hoc arguit̄ saluator.

i Si circum. acci pit hō in sab. vt nō sol. lex moysi. vt p̄ p̄dicta.

k Nibi indig. q̄ to. bo. sanū feci i sabbato. q. d. hoc ē valde irōnabile: q̄ magis licita ē et melior sanatio bo. minis in aia 7 cor. potē q̄ sit ipsa cir. cūctio 7 magis ad dō gliaz. l Nō lite iudicare. Dic̄ ex p̄dictis ad iudic̄ intentū. s. q̄ ei? do. ceterina sit a deo si re. cre. p̄sideret: 7 hoc est qd̄ dr̄. l Nō lite iudicare fm̄ faciē. i. attendētes ad id qd̄ nō p̄inet ad rem: qd̄ sit quā. do amor vel odiū attendit̄: p̄ter qd̄ aliter q̄ fm̄ verita. tem iudicat̄.

m Sed in stū iudiciū iudicate. i. de doctrina mea 7 factis meis iudicate fm̄ naturā rei in se: 7 tūc inuenietis qd̄ est a deo fm̄ veritatē. n Dicebat̄ ergo. Declarata origine doctrinē hōcōndit̄ origo doctoris: 7 diuidit̄ in duas: q̄ primo circa hoc ponit̄ ppli dubitatō sedō r̄p̄ solutio: ibi. Clamabat̄ ergo. Circa primū sciēdū. q̄ multi de iplo sciebāt̄ p̄ncipes querere mortē r̄p̄: et id eū vidissent cum in palā docentē: 7 p̄ncipes arguentē 7 ipsos nō d̄dicere: crederūt fortius ipsum esse xpm̄: tra. bentes argumentū ex facto p̄ncipū q̄ nō capiebant euz eū tñ p̄ncipū ad mortē quereret̄ eū: quasi ipsi de nouo habe. rent noticiā q̄ ipse esset vere r̄p̄cis p̄missus: 7 ideo ab ei? p̄secutōne cessassent: 7 hoc est qd̄ dr̄. n Dicebat̄ ḡ quidā de hierosolymis. Ibi em̄ sciebant̄ meli? maliciā p̄ncipū q̄ alij: q̄ manebāt̄ cum eis in ciuitate. o Nonne hic est quez que. interfi. toto conatu suo. p Ecce nunc palam loquit̄: 7 eos. vtz p̄dicta: q̄ dicit̄: Nemo ex vobis facit̄ legē. q Et nihil ei dicūt. i. ipsum nō capiunt. q̄ bñ aliqua vba ei dicebāt̄: vtz ex p̄dictis. r Nūqd̄ vere cognouerūt zē. q. d. vt q̄ sic eo q̄ desistit̄ ab ei? p̄secutōne: verūt̄ q̄ nō hēbant̄ certitudinē: s̄ tñ opinionem: ideo etiā arguebāt̄ ad strariū dicentes. s Sed hunc semus vñ sit. q̄ patriā 7 gen? ei? cognoscebant. t Xpc̄ aut̄ eū venerit nemo scit. i. sciet. v Vñ sit. Istud aut̄ accipiebāt̄ ex scriptura Esa. liij. que ad Isam intelligit̄ de r̄p̄o. Generatōnes ei? q̄s enarrabit̄: 7 Esa. xlv. Vere tu es de abscondit? saluator isrl̄. y Clamabat̄. Posita dubitatōne ppli circa originē r̄p̄: hic ponit̄ p̄dicte dubita. tionis solutō. Et diuidit̄ in duas: q̄ primo declarat̄ r̄p̄os originē suā: sedō terminū a q̄ tēdebat̄: ibi. Dicit̄ ergo iesus ad huc modicū: prima ad huc in duas: q̄ primo de. clarat̄ r̄p̄i origo: sedō ex hoc oritur turbe diuisio: ibi. Que. rebāt̄. In prima ḡ p̄te dr̄ sic. y Clamabat̄ sic̄sus. in quo ostendit̄ magnitudo sui affect? ad nrām informatōes. y In templo docēs. vt oēs possent eū audire. z Et dicens. cor dubitatōni r̄ndendo. a Et me scitis. q̄ntū ad humanitatē: patriā 7 gen? cognoscende: sed q̄ntū ad diuinitatē me nescitis: ideo sequit̄. b Et a me ipso nō veni. sed a patre que ignoratis. c Sed est ver? q̄ me

misit. q̄ in hoc implet̄ p̄missum de filiū missiū. d Quē vos nescitis. q̄ deū nemo vidit vnq̄: vt s̄. dictū est. j. ca. 7 p̄inde me nō cognoscitis: cū sim a? fili? natu. ralis eq̄lis ei in natura deitatis. e Ego scio eū. q̄ in q̄ntū deus: fili? b̄ candē sciam cum p̄re: 7 sic eū co.

eū: 7 si dixerō q̄ nescio eum ero similis vob̄ mendax. Sed scio eū: q̄ ab ipso sum: 7 ipse me misit. Querebant ergo eū apphēdēt: 7 nemo misit in illū man? q̄ nōdū vene. rat hora ei? De turba aut̄ mltri crediderūt in eū: 7 dicebāt̄: Xpc̄ cū venerit nun. qd̄ plura signa faciet q̄ que hic facit. Audierūt pharisei turbā murmurantem de illo hec. 7 miserūt p̄nci. pes et pharisei mīstros vt apphēderēt iesus. Dixit ḡ eis iesus: Adhuc modicū temp? vobiscū sum: et vado ad eū q̄ me misit. Quere. tis me? 7 nō inuenietis: 7 vbi

in maliciā: 7 boni fuerūt in fide solidati. 7 hoc est qd̄ dr̄ ḡ Querebant ḡ eū apprehendere. ad occidendū ma. lignatēs. h Et nemo misit in illū man? q̄ nō po. terant explere maliciā in effectu nisi quantus p̄mitte. bat: ideo sequit̄. i Quia nōdū venerat hora ei? id est ab eo ordinata de captōne sua. k De turba aut̄ mul. cre. in eū. p̄ter eius doctrinā et miracula: idō sequit̄. l Et dicebant r̄p̄c cū venerit iniquū zē. q. d. nō est alius expectand? q̄ plura faciat ideo firmi? te. nendum q̄ hic est r̄p̄c. Audierant em̄ ante q̄ in aduen. tu r̄p̄i multa miracula debebant fieri 7 fm̄ veritatē tot videbant fieri p̄ncialiter q̄ duincebant̄ credere ipsum esse xpm̄. m Audi. pha. tur. mur. de illo hec. Et be. ne dicit̄ murmurantē: q̄ nō audebant bñ p̄fiteri in pa. lam. Verūt̄ pharisei audientes tanta bona d̄ r̄p̄o do. luerūt 7 p̄curauerūt mīstros p̄ncipes ad capien. dum ipm̄: 7 hoc est qd̄ dr̄: Et miserūt p̄ncipes zē. n Dicit̄ ergo iesus. Postq̄ r̄p̄c ostendit̄ suā originē: hic p̄nter declarat̄ terminū ad que tēdebat̄. Et diuidit̄ tur in duas: q̄ primo ostendit̄. p̄positus: sedō ex h̄ sequit̄ admiratio turbaz: ibi. Dixerūt ergo. Termin? ad que r̄p̄c tēdebat̄ est ipse p̄r ad que p̄ mortē redit̄: q̄ntū p̄ hoc gliaz corpis 7 exaltatōez accepit: 7 hoc est qd̄ dr̄: cit quasi r̄ndendo intentōni querentiū ipsum capere. o Adhuc modicū tps vobiscū sum. q. d. non mō im. plebitis qd̄ vultis: q̄ adhuc modico tpe volo manere in iplo ad docendum 7 miracula faciendum. p Et vado ad eum q̄ me misit. p mortem em̄ iuit ad patres pactis tñ p̄dictis. q Querētis me. quia post ascen. sionem eius in celū iudei videntes signa p̄ apostolos fieri: penitentiā ducti reuersi sunt ad fidem r̄p̄i dicētes ad apostolos quid faciemus: vt habet̄ act. ii. r Et non inuenietis. s. fm̄ presentiaz corporalem: sed peni. tentes eum inuenierunt fm̄ presentiam sp̄ialcm. Ali. ter exponit̄ de presentia corporali: quia post appropin. quante destructōne ciuitatis per romanos: multi iude. ozum cognouerunt hanc miseriam eis euenire. p̄ter mortem iesu: que tūc libenter voluissent habere p̄res

prebēdit fm̄ eti. am q̄ bō eū cla. re vidit a p̄nci. pio: licet nō p̄. bendat. Et cau. sa noticie b̄ sub. ditur: cū dicit̄. f Quia ab ip. so sum 7 ipse me. misit. p hoc eniz. q̄ p̄cedit a p̄re i. natura diuina: b̄ sciam primā. q̄ est scia p̄ben. sionis: p h̄ autē. q̄ missus ē i na. tura hūana ad. salutē mūdi: b̄ in natura huma. na plenitudines. gre 7 scie: q̄ pōt. in natura crea. ta recipi. g Querebant. ergo. Dic̄ p̄nter. ponit̄ ppli diui. sio sequēs ad re. sponstionez r̄p̄i: q̄ ea audita ma. ligni exarserunt

Johannis

ad sui liberationem sequitur. s. Et ubi ego suos non potest venire. quare non dicit: Ubi vado, quod vobis non potest dicere. Dicendum quod sicut ire ad patrem veniunt et in humanitate in qua est mutatio: ita esse apud patrem conuenit ipsi per diuinitatem in qua est idem cum patre in essentia: distinctus tamen in persona et ad hoc designandum dicit: Ubi ego sum.

t. Dixerunt ergo ei. Hic ex verbis christi ponitur turba admirata et hoc est quod ipse dixerat. Quere- tis me et non inuenietis. quasi dubitantes arguebant quod deberet a iudea recedere et ire ad predicandum gentibus extra terram iudeorum: et infra presertim sine ubi arguunt dominum dicentes. v. Quis est sermo quem dicit. que. me. et non inuenit. et ubi ego sum non potest. etc. q. d. Et hoc dicit. Ubi ego sum presertim quod illud et dicit: Queretis me

ego sum: vos non potest venire. Dixerunt ergo iudei ad se metipsum. Quo hic dicitur: quod non inuenietis eum? Nunquid in dispartitione gentium itur? et dicitur quod gentes? Quis est hic sermo quem dixit quare et me et non inuenietis: et ubi sum ego vos non potestis venire? In nouissimo autem die magno festiuitatis stabat iesus et clamabat dicens. Siquis sitit: veniat ad me et bibat. Qui credit in me sic dicit scriptura: flumina de ventre eius fluunt aqua viue. Hoc autem dicitur de spiritu quem accepturi erant credentes in eu. Non dum enim erat spiritus datus: quod iesus nondum erat glorificatus. Et il-

gelij per totum orbem. f. Quae accepturi erant credentes in eu. Quis enim apostoli haberent gratiam spiritus sancti ante illam diem pentecostes: non ita plene: et propter hoc non receperunt in signo visibili quod denotat gratiam plenam uoluntate: cum tamen ea subdit. s. Nondum erat spiritus datus. in tali plenitudine et signo vi-

sibili. b. Quia iesus nondum erat glorificatus. Ad hoc enim datus spiritus sanctus: ut trabatur corda fidelium ad celestem desiderium: nihil autem desiderat nisi approbationem: ut possibilis. c. possibilitas autem humani nature ad assecutionem celestium manifestatur per glorificationem humanitatis in christo: et ideo prius debuit glorificari et datus spiritus sanctus in signo visibili: ut per factum videretur aditus regni celestis possibilis homini.

i. Et illa ergo turba. Hic autem describitur apostoli dissensio sequens ad ubi christi: et primo inter phariseos: secundo inter principes: ibi dixerunt ergo ministri. In prima ergo parte dicitur sic.

i. Et illa ergo turba eum audis. hos ser. et dicebant. Illi qui vere credebant. k. Hic est vere propheta. i. antonomastice dicitur: propheta qui promissus est deuteronomio. xviii. Prophe- tam suscitabit de te. quod ad istam intelligitur de christo: ut dicitur in ca. precedenti. l. Alii dicebant hic est christus. Isti erant in fide seruientes dicitur: quod fidei veritate aptius asse- rebant. m. Quidam autem dicebant. tradidit dicens: quod dicitur in scriptura in pluribus locis dicitur christum esse de semine dauid: potissime hierem. xxiij. Suscitabo dauid germen iustum. quod intelligitur de christo: unde in fine auctoritatis sub- ditur: Et hoc est nomen quod vocabatur eum dominus iustus. Sicut qui in bethleem castello nascetur scriptum est: michae. v. Et tu bethleem effrata etc. sequitur. Et te mihi egredietur qui sit domina- tor in israel. et verumque erat verum de christo: quod de dauid descendit secundum carnem et in bethleem natus est: ut dicitur Math. ij. et Luc. ij. sed ipsi hunc ignorabant: eo quod nutritus fuerat in nazareth. r. Dissensio itaque facta est in turba propter eum: quia ibi erant strane opiniones de eo: ut patet ex predictis. s. Quidam autem ex ipsis uolunt appropinquare. sed repressi sunt diuina uirtute: ideo sequitur. s. Sed nemo misit super eum manus. quia nihil poterant ei facere nisi quantum et quan- do ipse permittebat. t. Tulerunt ergo. Hic ostenditur ponitur dissensio quo ad principes: et diuiditur in duas: quia primo ostenditur dissensio eorum erga ministros: secundo princi- pum adiuuicem: ubi dicit nicodemus. Turbatio princi- pum erga ministros fuit et hoc quod non ceperunt iesus: quia ad hoc missi fuerant: ut dicitur in ca. v. et patet littera. v. Responderunt ministri. se excusantes. x. Nunquid sic locutus est homo sic hic loquitur. q. d. ita bene loquitur quod non videtur homo purus sed plus: propter quod uoluit temerarium esse ponere super eum manus. y. Responderunt ergo eis pharisei. ex inuidia moti. z. Nunquid et vos sedu- cti estis. i. extra ueritate ducti. q. d. p. q. sic: quod affirmant

et non inuenietis. non intelligitur per hoc recessus eius a iudea quod dicitur ubi ero: et non ubi sum: quod tunc erat in iudea cum protulit uerbum predictum: et sic per eorum dubium circa christi uerbum: sic enim debebat loqui obstinatis ut uidentes non uiderent et audientes non intelligerent: put erat de eis propheta- tum Esa. vi. et In nouissimo. Declarata origine doctrine christi: et ostensio quod erat a deo data et facta: hic primum inuitat ad ipsam. Et diuiditur in duas: quod primo ponitur huiusmodi inuitatio: secundo ex hoc sequens populi dissensio: ubi. Et illa ergo turba. In prima igitur parte dicitur sic. et In nouis. autem die magno. uel. i. in die. vii. quod primum dies et ultimus erant solemiores intermedios: uel aliter. In nouissimo. i. in octauo: quod pactis. vii. diebus festiuitatis tabernaculorum: in octauo die erat festus cetus uel collecte et dicebat illa dies sanctissima in lege. Quia ratio est: quia figurabat aggregationem sanctorum in superna felicitate. In illa ergo die magno et solemni. y. Stabat iesus et clamabat. predicando uerbum dei: et ex hoc inoleuit consuetudo ut turbis uulgariis fiat sermo stando: religiosus autem sedendo: quod ipse docebat discipulos suos sedendo: ut dicitur Math. v. Et cum sedisset accesserunt ad eum discipuli eius: et accipiens os suum docebat eos. et in pluribus alijs locis in euangelio turbas docebat stando: ut hic b. quid autem docebat subdit. z. Siquis sitit. i. si quis deside- rat doctrinam uite. a. Veniat ad me. per fidei formatam. b. Et bibat. aqua sapientie salutaris: non solum ad sufficien- tiam: sed etiam ad redundantiam: quod fides et bonitas uni- us fidelis deus ad alios ueritatem: quod ostendit saluator per scripturam cuius sententia b. puer. v. sed uerba sunt hic aliquantulum mutata: et hoc est quod dicit. c. Qui credit etc. flu. de ventre eius fluunt. ad alios per redundantiam. d. Aquae uiue. dicitur autem sapientia diuina aqua uiua: quod conti- nuat hominem suo principio. f. et. e. Hoc autem dicit de spiritu sancto. Hec sunt uerba euangeliste exponentis uerbum christi predictum de acceptione spiritus sancti in signo visibili sicut acceperunt apostoli in die pentecostes: quod ex il- la acceptione facta est redundantia fidei in predicatoe eum.

Euangelium

exemplo maiorum legisperitorum dicentes: a Nunquid ex principibus. i. ex sacerdotibus et principibus in ipso. b Quis credidit in eu. aut ex pharisaeis. q. d. videbant religionem alios. q. d. nullus ex talibus credidit: b. in falsum erat: q. multi de istis crediderunt ipso. occulte tamen ne de synagoga expellerentur: et ab eorum infamia. xij. ca. c Sed turba haec scy credidit: que de facili seduci potest propter ignorantiam: ideo subditur.

Que non nouit legem maledicti sunt. hoc accipiebant ex hoc qd dicit deuterio. xxv. Maledictus q non pmanet in lege etc. e Dixit nicodemus. hic pmissio pncipum adinuicem propter uerbum nicodemus excusantis iesus: quia occulte credebat in eum ideo uoluit eum excusare ex lege dicens.

Munquid ex pncipibus alijs credidit in eu: aut ex pharisaeis. **S**ed turba haec que non nouit legem maledicti sunt. **D**ixit nicodemus ad eos: ille qui uenit ad eu nocte qui uenit erat ex ipsis. **M**unquid ler nra iudicat hoies: nisi prius audierit ab ipso: et cognouerit quid faciat. **R**uderunt et dixerunt ei.

Munquid lex nra iudicat hoiem etc. uolebat em hoc in ducere eos ad audiendum xpm: ut per uerba eius uerterentur sicut ipse fuit uersus. **E**t cognouerit quid faciat: q. in damnatione hoies non leuiter est pcedendum. **R**uderunt et dixerunt ei. de ueritate turbati: q. hoies inuidia et iracundia agitatione recipiunt p suasionem. **M**unquid et tu galileus es. i. discipulus huius galilei. **K** Scrutare scripturas. i. diligenter considera: q. ut q. nihil de eis scias. **E**t uide q. ppha etc. h. uerbu eoz simpliciter est falsum: q. si intelligat de pphetis generaliter aliq fuerunt nati de galilea: uiz helizus: thobias: et delbora ppheta: et forte plures alij. **S**i aut intelligat de ppheta pmissio ad salutem ppli q est messias: ut frequenter dictu est: sic etia falsum est uerbu eoz: q. de ipso scribit **E**sa. xj. q. uisus est nazareus et psequens de galilea: quia nazaret est in galilea: ut em de xpo **E**sa. xj. fm ueritate bebraica: Egredietur uirga de radice iesse et nazaret de radice eius descendet. **H**at poterat respondere nicodemus q. erat legisperitus: s. non fuit ausus: nec miru q. etia apli illo tpe erant timidi. **M** Et reuersi sunt etc. q. eoz pmissio p diuisionem fuit dissipatus. **H**ic querit ueru tpe fuerit ppheta. **E**t arguit primo q. no: quia ppheta pmet ad cognoscitōes intellectuā: ut **D**an. x. Intelligentia op. est in uisione: xpc autē fm ptem intellectuam erat in statu beatitudinis: in quo no manet ppheta s. magis euacuatur et cessat: ut **1** cor. xij. ergo etc. **I**tes cognitio ppha quandā obscuritate importat: ideo dicit ppha q. si pcul sans in xpo aut non fuit enigmatica cognitio: q. ab instanti pceptionis aia eius uidit clare essentia diuina ergo etc. **C**ontrariu p. in littera. **I**tem in lege et pphetis dictus fuit uentur: sicut ppheta antonomastice dicit. **R**espondio: dicendum q. ppheta fm nominis interpretationem dicit quasi pcul sans in q. tum annunciat ea q. sunt longinqua ab hominibus cognoscione. **H**ec aut longinquitas potest dupliciter intelligi. **E**no modo respectu pphete annunciant: ita q. ea q. annunciat sunt ab eius cognoscione longinqua: ppter obscuritatem sue cognoscione: et hoc non p. in tpe ad pfectores prophete: sed magis ad defectus: ut **M**u. xij. ca. ubi moyses dicit excellentior: ppheta eo q. uerba palā et non p. enigmata uiderat: que alij cognoscebant in somno et uisione. **A**lio modo intelligit ista longinquitas respectu aliorum hoim cuius ppheta uersat: quibus annunciat occulte: et hoc est de ratione pphete: et ideo **A**ug. xvj. ptra faustū dicit q. ex hoc alijs dicit ppheta q. annunciat ea q. sunt longinqua a cōi cognoscione hoim cum quibus uersat in uia: xpc autē ante pmissionem suā q. sum ad ptem sensitiuā erat uiator: et cum alijs hominibus uersabat: et ideo quis clare uideret diuina secreta: tū erat uere ppheta in q. tum erat longinqua a cognoscione aliorum hominibus cum quibus uersabat: et quibus annu-

ciabat illa. **A**ngeli aut in nullo sunt uiatores: q. eorum uersatio non est cum hoibus: ut **B**er. dan. ij. et ideo non potest dici pphete ex hoc q. annunciant hoibus occulte. **P**er uerba p. ad argumenta. **Q**uis em xpc q. sum ad ptem intellectuam esset. **B** non tū erat oīno extra statū uie: et ideo non euacuabatur in illo ratio pphete ante passionem: sed post resurrectionem fuit euacuata: q. amplius non erat in uia: et sic p. primū argumentū **A**d scdm sūt p. ex dictis: q. obscuritas cognoscione in ipso ppheta non est de pfectione pphete.

Munquid et tu galileus es? **S**crutare scripturas et uide: q. a galilea ppha non surgit. **E**t reuersi sunt unusquisque in domum suam. **I**esus aut perxit in montem oliuerti: et diluculo iterum uenit ad eum: et sedens docebat eos. **A**dducit autē scribae

cuabatur in illo ratio pphete ante passionem: sed post resurrectionem fuit euacuata: q. amplius non erat in uia: et sic p. primū argumentū **A**d scdm sūt p. ex dictis: q. obscuritas cognoscione in ipso ppheta non est de pfectione pphete. **I**n capit. vij. ubi dicit in postill. **E**st igitur sensus fm aug. **M**ea

doctrina non est mea.

Additio.

Quoniam augustinus in hoc loco hec sunt: ut autem loc esse dicit quod dicit: Mea et non mea. s. si dixisset ista doctrina non est mea: nulla est questio. q. d. ergo doctrina patris nisi uerbu patris: ipse ergo xpc est doctrina patris si uerbu patris est: sed q. uerbu non potest esse nisi alicui: et sua doctrina dixit et seipsum et non sua q. p. est uerbu: quid est. n. tam tuu q. tu: et q. d. t. non tuu q. tu si alicuius. **D**icere q. Mea doctrina non est mea. i. ac si diceret: ego non sum a me ipso. **H**ec aug. q. uerba satis concordat littere et meo iudicio melius intelliguntur in seipsis q. per expositionem postillato ris.

Replica.

In ca. vij. ubi dicit: Mea doctrina non est mea. ubi postill. ponit uerba. **A**ug. in clarissima summa sic: Mea doctrina non est mea. q. d. **E**o q. sūt doctrina p. q. non sum a me ipso sed a p. etc. **H**ac intelligibile et summaria ex dictis. **B**aug. reducta ueritate **H**urg. sine calūmia non relinquit: et in idem finaliter dicit: ut patet intuenti suam allegationem.

Capitulum. vij.

Iesus aut. **D**eclarata origine doctrine: hic p. ponit ipsa doctrina: ipsa aut h. uirtute illuminiatiua et uiuificatiua: idco sic pcedit: q. p. prior de. **A**rat et uirtute illuminatiua: sed uirtute uiuificatiua. **x**. ca. ubi. **A**men amen dico uobis. p. in duas quia primo ostendit eius uirtus illuminatiua p uerbis scdm p. sensibile signū cap. sequenti. **E**t p. i. iesus. prima in duo: q. euangelista primo introducit xpm doctore: scdm ostendit doctrine eius uirtute: ubi. **I**teru s. p. ma in duo: q. primo ponit doctrina ueritate: scdm p. ratio falsitatis ubi. **A**dducit aut. **A**ra primū sciendū q. debitus modus docendi ueritate fidei est p. bau rre in oratione postea effundere ipso in p. dicatione: et ideo xpc uolens dare exemplū p. dicationis ecclesie aliquando ante p. dicationem se in oratione: et hoc est q. dicit. **A** **I**esus aut perxit in montem oliuerti. causa orandi: quia domus marthe in qua hospitabatur erat p. p. monte illum. **B** **E**t diluculo iterum uenit in templum. ad ostendendum in eo zelum animarum. **C** **E**t omnis etc. docebat eos. de salute animarum: quid aut tūc dixerit p. mittit euangelista: quia principaliter intendebat describere illa ex quibus eius ueritas manifestabatur: ex quibus dissensio iudeorum p. tra eum oriebatur. **B** **A**dducit autē scribae et pharisaei interrogatio: scdm subiungitur xpi benigna i. s. ubi. **I**esus autem inclinans. **I**n prima ergo p. dicit sic. **D** **A**dducit autē scribae. illi qui

Johannis

habebat noticiam scripturarum. e Et pharisei. q videbant p aliis religio. f Mulierem in adulterio reprehensam. Si querat que non adduxerunt adulterum q: cum fin legē esset eadē pua plectendū: potē dici q p h volu erit ponere suspitōē in corde ppli q fuisse aliq̄ discipulus e: et ideo non adduxissent eam ad iudiciū. Vel aliter forte adulter erat diues: et ideo p p̄cio ipsum liberauerunt: pponunt ergo quēstōēz briuōsam: qz respōsio ad quālibet p̄tez videbatur esse: s̄ ipm vt v̄f g. **Ad h̄ mulierem in q allegat p̄tiaz p̄one: et p̄tiaz facti: cū subditur.**

b **Ad p̄tephēsa** est in adulterio. Et arguunt grauitate criminis et grauitate pene p legē in h̄te cum v̄tāt. i In lege autē moyses mā. no. binōi lapidare.

Leuiti. v. k. Tu ergo qd dicitis. Et subdit eā qōis hoc autē dicebat tēctantes eū. ad capiendū ipsuz ex respōsione vt possent accusare eū. Videbat eū tantaz eius mansuetudinē et misericōdiaz q phabuliter credebat eū iudicare ipsam dimitti: et sic accusaret ab eis vt trās gressor legis: p̄ter qd reduxerūt legē ad memoriā ne possēt excusari p legis obliuione: si autē eōtrario diceret eā lapidandā: videbat dicere p̄tra alia dicta sua et facta q̄ erant de pietate et misericōdia. l **Iesus autem.** h̄c ponit xpi benigna r̄sio. Et diuidit in duo: qz p̄mo ostēdit q in sua r̄sione iusticiā tenuit: scdo q a misericōdia nō rediuit: et p hoc v̄tranq; eoz cauillatōnem cuitauit: scda ibi. **Ergens autē.** Circa primū sciendum q suā suam fm modū iudicialē primo scripsit postea p̄tulit hoc est qd v̄f. i **Iesus autē in cli. se de. or. vi. scri. in terrā illud qd postea p̄tulit ad maiorē certitudinē.** m **Cum ḡ pse. inter. eū crexit se. ad eoz impōrtunitatē reprimendā.** n **Et dixit q̄ sine pec. est v̄m p̄m: in illā la. mittat. q. d. p̄m̄at. peccatrix s̄ nō a peccatoribus: impleat lex quas allegatis sed non a transgressorib; legis.** In inferendo. n. pena iustā d̄z obseruari debet: modus. o **Et iterum se inclinans scribebat in terra. Dicit aliq̄ q scribebat idem qd prius ad ostēdendū maiorē firmitatē sententiē. Alij dicūt et melius vt v̄f q scribebat eoz peccata vt eos ostēderet in p̄tos ad accusatōēz hui; femine: iō sequit.** p **Quō post vnū eribat. qz grauiorib; criminib; irretiti erant: s̄ si q̄ra qd scribebat: dicendū q non scribebat p̄ singula: s̄ diuina virtute potuit facere q in aliq̄ figura ab eo p̄tracta quilibet eoz videret sua propria peccata: et nō alia: nec ab alijs videbant.** q **Et remansit solus iesus zc.** Nō est intelligendū q xpc remansit solus simpliciter cū illa muliere: qz remanserūt cum eo discipuli et multitudo ppli: sed remansit solus a suis calūniatorib;. r **Ergens. Posito rigore iusticie: h̄ xpc ipm te. nperat dulcore misericōdie: et hoc est qd dicit.** Ergens autē se iesus. p̄tatis calūniatorib;. s **Dixit ei: mulier vbi sunt q̄ te accusabāt. in q̄ examinat de accusatōē: et p̄ter te p̄denatōē. Nemo te p̄dena**

uit. et subdit mulieris r̄sio. t **Nemo d̄ne. qz recesserant vt visum est: subdit xpi absolutio.** v **Dixit autēz iesus: nec ego te p̄denabo. qz vni peccatores saluare et nō p̄denare.** r **Eade. absoluta a culpa et a pena.** y **Et iam amplius noli peccare. saluando. n. naturā dāgnat culpā.** Circa h̄ sciedum q hoc factus xpi nō est trabedū ad p̄sequentiā: imo debent sacerdotēs in foro p̄niali iponere p̄nam fm p̄ditōēz peccantis et peccati: qz nō h̄nt tales p̄tēz dimittendi: poterat etiā xpc illi mulieri tantam p̄tēz dare q sufficeret ad deletionem illi; culpe et pene: et illā p̄tēz cognoscere non sic autē alii sacerdos: q non nouit cor nec videret: q̄a h̄o videt ea q̄ patet: vt habet. j. reg. xvi.

a **Itēz ḡ. Post q̄ euāgelista intro duxit xpm docentē hic describit doctri nam ipsi; q̄tuz ad virtutē illuminati**

nam: et diuidit in duas: qz primo p̄ponit intentiō: scdo p̄batur: ibi dixerūt ḡ pharisei. Circa primū tria ponuntur: **Primū est ipsi; xpi speciale priuilegiū: cui; d̄r. b** Ego sum lux mūdi. Alij em̄ nō sūt lux s̄ ab hac luce illuminati vt d̄m̄ fuit. j. ca. nō t̄n sic est intelligendū q xpc sit sol iste visibilis: sicut intelligebāt manichei: lux enim maḡ p̄prie d̄r in sp̄ualib; q̄ in corp̄alib;. qz lux h̄z rōnem manifestatiui: qd p̄prie locū in cognitiōne intellectiua: q̄ summū tenet gradū: et ideo ipse d̄r solus est lux p̄ essentiam: qz ab ipso ois noticiā tenuat. **Secdo ponit hui; lucis b̄nificiū: cū d̄r. c** Qui sequit me. p̄ fidem formatā. d **Nō ambulat in tenebris. ignozātie et culpe: et p̄ oīs nō veniet ad tenebras gebēne: q̄ sunt termin; p̄ditāz tenebrāz: p̄ p̄ter hoc math. viij. dicunt tenebre exteriores. i. vltime: p̄ ipm em̄ facta est veritas et tenebras ignozātie: et gratia et tenebras culpe: et glia dabit ab eo et tenebras gebēne.** **Tercio ponit hui; lucis fructū: cū d̄r. e** Sed bēbit lumen vite. qz p̄ irradiatōēz h̄ lucis eleuabit intellectū ad videndū deū dare: et p̄ oīs affectus ad fruendū ipso p̄fecte in quib; p̄sistit vita eterna. f **Dixerūt ergo. Dic. p̄bat ista tria. p̄posita p̄ ordinē: primo primū: scdo secundū ibi. Dixit ergo iterū. tercio tertium: ibi. Amen amen: dico vobis si quis ser. x̄. Prima in duas: qz primo ponit iudeorum obiectiō: scdo xpi r̄sio: ex q̄ ostēdit primū. p̄posituz: ibi. R̄ndit iesus. Obiectiō autē eoz. p̄cedit nō ex p̄te victi qz erat verissimū: sed ex p̄te dicentis: et hoc est qd d̄r. **Dixerūt ergo pharisei. Tu de te ipso testimonium p̄hibes.** g **Testimonium tuū nō est verū. i. h̄ns firmitatem dato q̄ esset verū in se: qz null; pot̄ ferre testimonium de se ipso.** b **R̄ndit iesus. Dic ponit xpi r̄sio: et excludit eoz obiectiōne dupliciter: primo ostēdendo q̄ p̄sequētia non tenet: scdo q̄ antecedens ē falsum: ibi. Vos fm carnē. Circa primū sciendū q̄ testimonium h̄z firmitatē et veritatem ex certitudine cognitiōis: et ideo boīs testimonium de se nō est firmū: qz et si se cognoscat: tamen frequenter inordinata afficit ad seipsum: deus autē p̄fecte se et alios cognoscat: nec potest esse distortio in eius affectu: p̄ter qd testimonium de se ipso firmū est. Testimonium autē boīs de deo est inualidū. p̄ter defectū cognitiōis: xpc autē erat homo****

Johannis

Præter habeo pcedi aiaz meâ: et peates bato iteru
sumendi cã: nō sequit. o Vos de hoc mundo estis.
corpe et affectu. o Ego nō suz de h mudo. qz fm q
deus pcedit mundū vt cã affectuz: nec est ps vniuersi
fm aut bñanitate. ppter virtutē formatiua: eodem mō
est dicenduz: qz
illa virtus fuit vir
tus spūscii: qz
tum aut ad ani
mam et corp' bñ
est ps vniuersi:
et sic est de mudo
qz tum ad bñta
tiam: nō autē q
ad peccati deor
dinatōnes: q de
ordinatio nomi
ne mudi i sacra
scriptura frequē
ter designat: vt
s. dicitur est. j. ca.
et hoc mō in dei
erit de mudo. p
pter inūditatē
peccati: ppter hoc
subdit.

p Dixi g vob.
qz moriemini in
peccatis vestris.
Supra dixerat
in peccato vro in singulari: qz pncipale peccm eoz erat
psecutio xpi: sed ad hoc sequebant multa alia peccata: pro
pter hoc replicauit hic in plurali in peccatis vris. Et pñr
ondit remediū h ista mala. d. q Si em nō credide
ritis. fide formatā caritate. r Quia ego sum. vo
bis in lege et pphetis pmissus. s Moriemini in pec
cato vro. Dicebant g. Hō remediū euadende mor
tis: qd est p fidē xpi: hic pñter inducit eos ad credēdū
sibi. Circa qd pmitit iudeoz interrogatio dicens.
t Tu qz es. q. d. onde nobis q tu sis talis et tant' q
debeat creditibi. v Dixit eis iesus. pbando q de
bet ei credi p hoc qd est oim creaturaz primuz pnci
piū: r p oīs veritas priā: r infallibilis: r hoc est qd sub
dit. v Pncipiū q r loquor vobis. r qd est primuz
oim rerū pncipiū: oia reducit in seipm: cū sit finis oīs
ideo pñter ondit q ad ipm pñct oim iudiciū: p quod
aha reducant in ipm: r hoc ē qd dicit. y Alia ha
beo de vobis loq r iudicare. nō dicit vobis i. ad vtili
tatem vram: s de vobis. f. ad malū vrm: qd erit in iudi
cio futuro. z Sz q me misit verax est. qz adimple
uit pmissum de prima pmissione filij q nō est ad pde
nandū vel iudicandū mundū: sed mag' ad saluanduz
p doctrinā: iō sequit. a Et ego q audiui ab eo hec
loquor in mudo. dicit. n. se audire a pte: qz in qstūm de
hō sciam a pte. tñ eandem cū ipso sicut r essentia: in q
tum hō sciam infusaz ab eo. b Et nō cognō. qz pa
et dicit. deū. hoc addidit euāgelista vt onderet cecita
tem eoz. Terū qz multi iudeoz in morte xpi credi
derūt videntes miracula q acciderant in morte eius:
vt bñ Luc. xxiij. Sñr ad pdicatōez aploz multi iudeo
rum crediderūt p mortē xpi: vt bñ act. ij. iō subditur.
Dixit g eis iesus. c Cū exaltaueritis filijz hoīs. f.
in cruce in qua fuit extensus in aere et p qd exaltat' est
a pte fm q dñ pbili. q. Humiliauit semetipm obediēs
vsq ad mortē: mortē autē crucis: ppter qd de' exaltant
illū x. d Tūc cognoscetis qz ego sum. f. vere xpus:
vti aut tali modo loquendi: vt reducat eis ad memo
riam illud Eto. iij. Ego sum qui sum. e Et a meip
so facio nihil. quia fm q deus habet totam virtutem
opatiōis a patre: licet eandē: sicut dicitū est de scia: fm
q homo illa natura est organum diuinitatis coniunctū:
r iō nihil poterat opari nisi fm motū r regulatōz ipsi
de iudeo sequit. f Sed x. meū est. qz fm veritates

suz. "Vos de h mudo est' ego
nō sum de h mudo. Dixi er
go vob: qz moriemini in pctis
vris. Si nō crediderit
qz ego suz: moriemini i pctō
vro. Dicebant g ei: Tu qs
es? Dixit eis iesus. Pnci
piū qz loqr vobis: Alia
habeo de vob loq r iudica
re: h q me misit verax est: r
ego que audiui ab eo hec lo
quor in mudo. Et non cog
uerūt qz ptes ei dicebat te
um. Dixit g eis iesus. Cuz
exaltaueritis filijz homis

pater est in filio: r eouerso: fm humanitates vō ipsa ver
tas est in boie xpo speciali modo. f. p reale vnione: p quez
modū non est in aliquo alio. g Et non reliquit me so
lum. quia filius fm q deus non pōt separari a patre: fm
vero q homo pōt separari de potentia absoluta: s de po
tentia ordinata na
tura assumpta nū
qz dimittet: qz qd
semel assūpit nun
qz reponet: vt dicit
Damascenus.

trū cognoscetis qz ego suz:
r a meipso facio nihil: h sic
locuit me p: h loquor. Et
q me misit meū ē: r nō reli
quit me solū: qz ego q pla
cita sunt ei facio sp. Dec il
lo loqnte multi crediderūt i
euz. Dicebat g iesus ad eos
q crediderūt ei iudeos. Si
vos māseritis i hōem eo
vere discipuli mei eritis: et
cognoscetis veritatē: r veri
tas liberabit vos. Rñdēt
ei: Semen abrae sumus: et
nemini seruiimus vnq:

b Quia ego que
placita sunt ei fa
cio semp. In qz
em deus idēz vult
et facit qd pr: quia
eoz est vna volun
tas r opatio: in qz
tum vō hō ei' vo
luntas r opatio re
gulantur absq ali
qua obliquatione a
regula diuine volū
tatis: vt patet ex p
dictis.

i Hec illo loque
te multi crediderūt in eū. hoc addidit euāgelista ad ostē
dendū q remediū fidei pdictū extū in cepit habere eff
caciā: qz tum ad aliquos iudeoz. k Dicebat g. Nō
q saluator induxit aliquos ad remediū fidei: hic psequē
ter ondit efficaciam hui' remediū. Et diuidit in duas: qz p
mo: circa hoc ponit xpi instructio: scō iudeoz p traditō
ibi. Rñdēt g. Efficacia autē fidei in hoc pñct q dat per
fectam libertatē: que est maxime desiderabilis a creatura
rationali: qz se: sibi libere videt' qz bruta aialia libertatē peli
gunt ventris satietati. Et multo fortius hō de cui' natu
ra est libertas: p hoc cñ differt ab alijs aialibus q est lite
ri arbitriū: r ideo debet verā libertatē omnibus pponere:
ppter qd saluator ondit q efficacia fidei se extendit ad vā
dam libertatē pfectam: r hoc est qd dñ. k Dicebat g
iesus ad eos qui crediderunt ei iudeos. qz ipsi libertatem
maximē desiderabant. l Si vos manseritis in ser. meo ve
re discipuli mei eritis. hoc dicit quia aliqui eoz sicte credebat
r isti non erant vere discipuli. m Et vos cognoscetis
veritatē. f. fidei p doctrinā meā. n Et veritas libera
bit vos. qz in pñt veritas fidei liberat a seruitute culpe: in
qua inchoat vera libertas: r in futuro a seruitute miserie
qñ ipsa creatura liberabit' a corpe mortis: vt bñ Ro. vij.
tūc libertas pfiat' qz anima erit subiecta soli deo: in quo
pñct eius libertas: ppter quod dicit Aug. Voluntas tua
erit libera si fuerit pia: pietas autē est seruitus dei: et corp'
erit omnino subiectū ipsi anime p r votes glorie.

o Responderit. Hic ponit iudeoz cōtradictio. Et di
uidit in duas: quia primo ponitur bec ptradictio: secun
do remouet' ibi. Rñdēt. Circa primum sciendum q audi
erunt a xpo se posse cōsequi libertatem p eius fidem. In
hoc autem implicatur: q ipsi essent serui: r ideo statim cō
traderunt: nobilitatem sue originis allegantes: r hoc ē
quod dicitur. p Semen abrae sumus: r nemini serui
mus vnq rē. Manifeste patet hoc dictum eorum fal
sum: quia si intelligebant loqui de toto populo iudaico: p
dicti falsitas: ex hoc q populus iudaicus quater centum
annis fuit in egypto in seruitute magna: et iterum. lxx. an
nis in babilone. In tera etiam sua frequenter seruerūt
regi assyrioz r alijs natōibus: vt patet. iij. Regū. et. iij.
Si autem loquebant' de seipsis pro illo tempore: patz et
am dicit' falsitas: quia tunc seruebant romanis et quoli
bet anno reddebant tributum eis: propter hoc dixerunt.
infra. xix. Non habemus regem nisi cesarem.

Euangelium

P Quō tu dicis: liberi eritis. Saluator eis duo promissit. scilicet cognitiō veritatis. d. Cognoscetis veritatem. et tōm liberatis dicēs. Et veritas liberabit vos. h. autē sic pōius dēficere a cognitiōe q̄ a libertate: et̄ iudei sicut carnales et supbi magis iniuriosum reputabāt carentiā libertatē: et iō d. misso defectu cognitiōis q̄ implicabatur in verbis xpi dicētis: Cognoscetis veritatem. quēserūt t̄mō de defectu libertatis implicato in hoc verbo. Veritas liberabit vos.

Rndit iesus. dixerunt iudei orō dicitō. In cōtradiciōe autē ne gauerūt vni. s. seruitutem dicentes: Memini seruim? vñq̄. et aliud affirmauerūt. s. generis nobilitatē dicētes. Filij abraē sumus ideo saluator p̄mo pbat esse verū. qd̄ ipsi negabāt: et secundo excludit scdm̄ qd̄ affirmabāt: ibi. Scio qz filij. Circa primū sciendū: licet xpc̄ possit statim ostēdere eos esse seruos seruitutē tpali: vtz ex p̄dictis: t̄m̄ de h̄ n̄ curauit: quia ipsemet seruire voluit et solvere tributū: vt b̄ Nat. xvij. sed ostēdit eos seruos seruitutē culpe: de q̄ eis p̄dixerat: licet intellexerint male de seruitutē tpali: et hoc est qd̄ d̄.

Rndit eis iesus. Om̄s q̄ facit p̄ctm̄. cuiuscūqz conditiōis: siue sit nobilis siue ignobilis: siue diues siue pauper: et seruus ē p̄cti. cui est rō: qz sicut ille d̄ liber q̄ mouet p̄rio motu: sic d̄ seruus: eo qz mouet ad imperiū dñi sui: In ope autē peccati bō mouet cōtra illud qd̄ ē sibi p̄rius: qz viuere s̄m̄ rectā rōnem est. p̄rius boīs motus: vt b̄. ij. et b̄. In peccato autē bō mouet p̄tra rectā ratiōnem: et ideo licet p̄ctm̄ sit voluntariū t̄m̄ in ipso p̄sistit maxima seruitus: ipsi autē erāt peccatores manifesti: Et quo p̄cludit q̄ erāt vere serui: Et p̄ter ostēdit penā b̄i seruitutis dicens. s. Seruus autē nō manet in domo in eternū. Ista dom̄ est ecclesia: vbi serui culpe nō manent in eternū: licet mō ad t̄ps maneat in ipsa: in q̄tum sunt de numero fidelium: qz mō admixti sunt mali cū bonis: sed in futuro iudicio sepabunt sicut oues ab hēdis: vt b̄ mat. xxv. Per quē modū autē possint ab hac pena liberari ostēdit dicens. t. Filius. s. dei: manet in eternū qz solus est sine peccato: et est filius dei naturalis: et sic b̄z p̄tēz alios liberandi a p̄ctō: faciendo eos filios dei p̄ grām adoptionis: et hoc est qd̄ p̄cludit. v. Si filius vos liberauerit. s. seruitutē culpe p̄ modū p̄dictū. r. Vere liberi eritis. qz in hoc p̄sistit libertas vera: vtz p̄ p̄dicta. y. Scio qz filij. Iste saluator excludit scdm̄: ostēdendo primū qd̄ nō sint abraē filij: et secūdo cui? sint filij: ibi. Vos ex p̄re dyabolo. Prima in duas: qz primo ostēdit qd̄ nō sint abraē filij: sed qd̄ nō sint filij dei: ibi. Dixerunt. Circa primū sciendū: qz vera filiatio declarat p̄ imitatioēz p̄ditiōis paterne: iudei autē nō imitabant facta abraē: ex quo concludit saluator: qd̄ veri filij non erant: quibus ab eo carnaliter dēdicendū: hoc est qd̄ dicit. y. Scio qz abraē filij estis. t̄m̄ modo carne: sed nō mox imitatioē: ideo sequit. Sed queritis me interficere. Cur? causa subdit. 3. Quia sermo me nō capit in vobis. loquit̄ de verbo dei ad modū materialis bami: q̄ non capit piscē nisi capiat a piscē. Sic verbi dei nō capit boiem ad vitā eternā nisi capiat̄ p̄ fidem: et iō p̄dicatores vocant̄ in scriptura piscatores. a. Ego qd̄ vidi apud patrē loquor. s. veritatē me-

am quia xpc̄ in q̄tum deus b̄z eandē vissionē diuine sentit cū patrē. b. Et vos que vidistis apud patres vrm̄ factis. i. apud dyabolo: de quo infra exprimit qd̄ sic pater eo. Sed s̄m̄ Criso. littera talis est: Et vos q̄ vidistis apud patrē vestrū facite. q. d. sicut facio et lo-

abrae est: opa abrae facite. **N**unc autē q̄ritis me interficere boies q̄ veritatē vobis loquit̄: quā audiui a deo. **D**oc abraā nō fecit. **V**os facite opa patris vrm̄. **D**ixerunt itaqz ei: **N**os ex fornicatōe n̄ sumus nati. **E**ni p̄ter hēmus teum. **D**ixit q̄ eis iesus. **S**i deus p̄r v̄r̄ esset: diligeretis vtiqz me. **E**go ei ex deo processi: et v̄r̄. **N**eqz ei a me ipso v̄r̄: s̄ ille me misit. **Q**uare loquā meaz nō cogitatis? **Q**uia non potestis audi-

quor veritatem: quaz vidi apud patrē: ita et vos facite q̄ vidistis apud abraam. i. potuistis videre in cōsideratione vite ei? p̄ scripturā. sed s̄m̄ littera magis cōsonat sequenti bus: cum dicit.

Rnderunt. et dicit ei: pater noster abraā est. q. d. Mescimus quem tu vocas patrē vrm̄. quia ad huc nō exp̄serat de dyabolo. **P**ater noster abraā est. p̄ter qd̄ p̄cludit xps̄. **S**i filij abrae

estis opa abrae facite. qz imitatio patris est signū vere filiationis: qd̄ nō est in vobis: et hoc pbat p̄ter dicens. e. **N**unc autē queri. me inter. boiem qui veri. lo. sum vo. quā au. a deo. **L**o. missus sum nunciare eā vobis. f. **H**oc autē abraāz nō fecit. s̄ magis nunciōis dei reuerenter suscepit: vt b̄ Gen. xvij. et ideo p̄cludit. g. **V**os facitis opera patris vestrī. s. dyaboli: vt patet ex littera sequenti. b. **D**ixerunt. **I**ste p̄ter ostēdit qd̄ nō sint filij dei: videntes em̄ iudei qd̄ ex opib̄z filiationem arguebat: ideo dixerunt se filios dei cui? leges et ceremonias seruabant: nō sic autē alie nationes idolatrie dedit: et hoc est qd̄ dicit. i. **N**os ex fornicatōe nō sumus nati. fornicatōez vocant̄ idolatriā: p̄ quam anima sepatur a deo: p̄ter quod ipsa idolatria frequenter nominat fornicatio in sacra scriptura. k. **E**ni patrem habem? teum. qz nō colebant pluralitatē deoz: sicut gentiles: s̄z banc paternitatē excludit saluator dicens. l. **E**t pater v̄r̄ esset diligeretis vtiqz me. qz sicut signū filiationis humane est unitatio operum. ita signū filiationis diuine est dilectio: immo v̄r̄ verius loquar in hoc p̄sistit hec filiatō que est p̄ adoptionem s̄m̄ q̄ b̄ ephē. v. **I**mitatores dei estote sicut filij carissimi: et ambulate in dilectōe. ita dilectio nō est in eis: qz si diligerēt deū patrem: diligerēt filij. xpc̄ autē est dei naturalis filius: ideo sequit. **E**go em̄ ab eo processi et v̄r̄. et sic patet veritas p̄dicte p̄ntie: si deus pater vester esset diligeretis vtiqz me. **E**t ostēdit p̄ter qd̄ hoc nō dēberet eos latere dicens. m. **Q**uare loquelā meam nō cognoscetis. q. d. **Q**ue est cā qz ex verbis meis et factis nō cognoscitis me xpm̄ a deo missum: **E**t respondet dicens. n. **Q**uia nō potestis audire sermones meū. q. d. defectus nō puenit ex opib̄z meis vel doctrina: sed ex vestra malicia: qz tantū odiū p̄tra me cōcepistis: qz nō potestis me audire et p̄ om̄s verba mea diligere et multo minus in bonum interpretari: **M**ala enim affectio puerit iudiciū ratiōis: et ideo inuidia et odiū qd̄ p̄ceperunt iudei erga xpm̄ et hoc qz arguebat peccata eoz̄ fuit causa et cecatiōis et obstinatiois eorum: vt declarant diffusius sup Nat. xvj. o. **V**os ex p̄re dyabolo estis. **H**ic p̄ter ostēdit xpc̄ cui? sint filij **E**t diuidit in duas: qz primo ponit xpi. p̄batio: secundo iudeoz̄ iniuriosa responsio: ibi. **R**nderunt. **I**n prima p̄re dicit sic. o. **V**os ex patre dyabolo estis. p̄

Johannis

imitatōem: et nō p creatōnem: ideo subditur.
p Et desideria patris vestri. s. dyaboli. q Multis
facere. qd pbat pnter pditiones dyaboli explicans: et
postea ad eos applicans: vna pditōem dyaboli tangit
dicens. r Ille homicida erat ab initio. Homo em
in specie huma-
na reponitur per
aiam: et ideo ille
magis pprie est
homicida q ani-
maz interficit p
peccatū mortale
q ille q inter-
ficiat corp? p qd
bō cōuenit cum
brutis: hoc aut
facit dyabol? et
fecit a principio
mūdi: q p sug-
gestionē ei? pri-
mum peccatum
hominis stigat?
et in hō officio cō-
tinue pscuezaue-
rit: et alia pditio-
nem eius tangit
cum subdit.

re sermones meū. **Vos** ex
pfe dyabolo estis: et deside-
ria patris vni vultis facere.
Ille homicida erat ab ini-
tuo: et in veritate nō stetit:
qz nō est veritas in eo. **Qu**
loquitur mēdaciū ex pprijs
loquitur: qz mendax est et pfr
eius. **Ego** aut si veritatez
dico nō creditis mihi? **Quis**
ex vob arguet me de pctō?
Si veritatē dico: qre nō
creditis mihi? **Qui** ex deo ē
vba dei audit. **Propterea**

s Et in veritate non stetit. i. in debita obedientia ad
deū. Res enim dicunt vere inq̄tum pformant verita-
ti prime: qua veritate deuiant dyabolus p peccatuz
supbie: tercia pditōez tangit dicens. t Cum loqui-
tur mendaciū ex pprijs loquit. i. in habitu malo i quo
est obstinatus: et subdit causa. v Quia mendax ē
et pater ei? i. ipseus mēdaciū. Ille em dfr mendax nō ra-
men pater mendaciū q mendacia ab alijs inuenta so-
lum refert: sed mendax est et pater mendaciū q nō solū
refert mendacia s etia ea fingit et ppter hoc dyabolus
dicit pater mendaciū: qz primū mendaciū adinuenit:
cum t: rit mulieri Gen. iii. Nequa qz moiemini. Con-
sequenter istas pditiones applicat saluator ad iudeos
dicens. t Ego aut si veri. vi. vo. nō credi. mihi. q. d.
p hoc amaret q pprietas vta est recipere falsa et men-
dacia t nō vera: sed quia possent dicere q non credi-
mus tibi: hoc nō ē ppter odiū veritatis: sed ppter mali-
ciam tuam: qz malus homo es: ideo subdit hoc reno-
uens. y Quis ex vobis arguet me de peccato: qsi
diceret. Si habetis aliqd peccatuz qd possitis sup me
ostendere: patius sum audire t me rōnabiliter purga-
re: ideo cū hoc nō possitis facere. z Si veritatem
dico. si. p. qz. a Quare nō credi. mi. Et subdit cām
dicens. Qui ex deo est verba dei audit. qz qlibet audit
doctrinā ad quā affectatus ē: qz est sibi p naturalis: et
ideo pcludit. b Propterea vos nō auditis. i. recipi-
tis verba dei et ore meo. c Quia ex deo nō est. Et
p pns sequit q sitis ex dyabolo: nō p creatōez: sed per
imitatōez. d Rūderūt s. Onso patre eozū: ponit
dicta rñso: scdo ipse rñsonis mansuetā declinatō: ibi
Rūdit iesus. Circa primū scienduz q modus hoim q
nesciūt rōnabiliter rñdere est ad pūcia se puertere: et
ideo iudei nō bñtes q rpo rñderent ad pūcia se con-
uerterēt dicentes. e Nōne bñ dicim? q samarita-
nus es. Licet. n. rpe esset genere iudeus et nō samarita-
nus: tñ voc. eā samaritanū duplici de cā: vna est qz s.
dictū est ca. iij. qz quis samaritani essent gentiles tamē
legem in pte seruabant: et iō erat vulgare apud iudeos
q ille q in pte legē seruabat et in pte legem soluebat vo-
cabat samaritanū: qz quis esset iude? ppter silitudinē
ad samaritanos: sicut apud rpianos aliqz dfr iude? vñ
sarcenus q rñti catholice fidei in pte soluens: iudeis
et sarcenus q̄tum ad aliqd assimilaf. Alia cā est qz sa-
maritani erant multuz infesti iudeis et odibiles eis: vt

supra dictum est. iij. ca. et iō vulgare erat apud iudeos q
boies malos et eis odibiles vocabant samaritanos: qz
essent iudei. Talis aut erat rpe s. m. reputatōez eoz: iō vo-
cabāt eū samaritanū. f Et demoniū babes. h em iudi-
cabāt de rpo. ppter mirabilia q faciebat et magic artibus

vos non auditis: qz ex deo
nō estis. Rūderūt g iudei
et dixerūt ei. Nōne benedi-
cimus nos: qz samaritanus
es tu: et demonium habes?
Rūdit iesus: Ego demo-
nium nō habeo: sed hono-
rifico patrem meū: et vos
inhonorastis me. Ego aut
non quero gloriam meam.
Est qui querat et iudicet.
Amen amen dico vobis:
P si quis sermonem meū ser-
uauerit: mortem nō videbit

imputabāt: et qz se-
creta eoz frequen-
ter dicebat: et qz ali-
qñ quedā alta et s-
tilia loquebat que
nō intelligebāt: p-
pter qd em arzepti-
cū dicebat: sicut et
de saul dfr. j. regum
.xviii. q arreptus
a demonio. ppheti-
zabat in aula sua.

g Rūdit iesus.
Hic ponit ipsius
rpi mansuetā decli-
natio: qz cū maledice-
retur nō maledice-
bat: vt bñ. j. petri. ij.
iō mansuere iniuri-
am declinat dicēs.
h Ego demoniū
nō habeo. qd patz

quia demones expellebat: nec doctrinā malam habebat: sed
sanctissimā: vt patet intuiti. Si em aliqz bō in nulla le-
ge imbutus videret rpi doctrinā statim ex sola rōne natu-
rali iudicaret eam mūdissimā et bonēssimā respectu cu-
iuscunqz alterius doctrine: similē miracula rpi nō fiebāt
virtute demonis: qd pz ex hoc q faciebat multa nō soluz
virtutem demonis sed virtutē cuiuscunqz creature tran-
scendentia: sicut est suscitatio mortuoz: illuminatō ceco-
rum: et illustratio subita hoim simpliciu et p similia. Et hoc
pz q fiebāt virtute diuina: iō sequit. i Si honorifico
patrem meū. declarando ei? virtutē in miraculo. k
Et vos inhonorastis me. attribuendo demoni q virtuti
diuine deberet attribui. Et ne possent dicere q talia dice-
ret ad iactantia subdit. l Ego aut nō quero gliaz meā
S; querit hic cū rpe q̄reret gliaz dei p̄ris et eadez sit glia
patris et filij: quō pot dicere. Ego aut nō quero gliaz meā
dicendū q dirigit verbū ad intentōez eoz quib? loqueba-
tur: q̄ reputabāt eū querere bonozē mūdānū: et ē sensus.
l Ego aut nō quero gliaz meā. q. v. Ego nō quero gliaz
meā ab honore dei patris deuiante sicut vos creditis.
m Est q querat et iudicet. q. v. illi q querit gloriā mun-
di p̄ntē manifeste iudicare et pendere p facta mea q ego
taliam nō quero: qz vita rpi in paupate et abiectōne etnis
glorie mundane erat p̄traria. Aliter exponit. l Ego
aut nō quero gliaz meā. i. exaltatōez meā. p̄nūc: qz ante
passionē rpe querebat obiectionē. m Est qui querat.
scz deus pater q post humiliatōez in cruce exaltauit eum
et dedit illi nomen qd est sup omne nomen: vt dfr phi. ij.
n Et iudicet. s. deus pater de illis qui me inhonorāt vñ
dictam faciendo de ipsis: quod factū est quando in vindi-
ctam mortis rpi destructa est ciuitas et templum et popu-
lus occisus est et captiuatus p romanos. o Amē amē
dico vobis. Hic probat tertium supra positum. scilicet q
sequens christum lumen habeat vite. Et diuiditur i duo:
quia primo ponitur christi probatio: secundo iudeozum
obiectio: ibi. Dixerunt ergo. In prima parte dicitur sic
o Amen amen dico vobis. i. fideliter: et duplicat ad ma-
iorem affirmationem. p Siquis ser. meum ser. mor-
non vi. in eternum. Cuius ratio est quia semen est verbuz
dei: vt habet Luce. viij. in q̄tum vita eterna in verbo dei
p̄sistit sicut in quodam pncipio seminali: qz finaliter pdu-
cit in vitā btāz: sicut virtute semis pducit fructus: et iō
sicut ille q seruat semen a corruptōne puenit ad fructum:
sic seruās verbū diuinū puenit ad btitudinis statum que
beatitudo designat: cñ dfr. q Mortem non videbit.

Euangelium

videndo sicut pri^o. a Dicebat. Hic ponit diuersitas opinionum sequentius ex e^o r^o sione: qz quida ex phariseis arguebat xpm de violatōe sabbati in hoc facto dicentes: b. Nō est hic hō a deo q̄ sab. nō cu. Ipsi falsum dicebat: qz opa corpalia ad dei magnificētia ordinata: licite fiebant in sabbato: sicut dictū est supra. v. ca. c. Alij autem. eōuerso volētes factū xpi exulare & magnificare

d. Dicebat. Quōd pōt hō pec. hec sig^a facē. q. d. nullo mō sed p^rarū videatur. Mat. vii. vbi dicit de malis hominibus: Dñe nonne in noie tuo demonia eiecim⁹: & virtutes multas fecim⁹. seq^r tur. Non cognouit vos: discedite a me opari iniquitatis. rē. Dicendū q̄ miraculū est opus excedens oēm virtutem creatā: p̄ cōsequens sit a solo deo: talia autē sunt ab ipso ad testificandū aliquid qd̄ ē s. humana cognitio nem: t hoc est dupliciter. Uno modo ad testificandū veritatē alicui⁹ doctrine erūtis sup facultates intellectus nostri: & tūc optet q̄ illa doctrina sit vera cū deus nō sit testis falsitatis: tamē nō oportet q̄ ille q̄ docet doctrinā illā sit bon⁹: qz miraculum illud nō sit ad testificandā eius bonitatem: s̄ doctrine veritatē: & hoc mō aliqñ p̄ malos hoies p̄dicantes fidem catholicā facta sunt miracula ad p̄firmatōem fidei catholice: & sic intelligit illud verbū Mat. p̄ allegatū. Alio modo sunt miracula ad testificandū de bonitate ipsius docētis: & tūc oportet q̄ bonitas sit in illo: aliter deus esset testis falsitatis: et hoc mō fiebant miracula xpi: sicut fuit s. v. ca. Opa q̄ ego facio testimonium p̄bent de me. & hoc mō loq̄bant isti dicentes: Quōd pōt hō peccator. rē. e. Et scisma erat inter eos. p̄pter qd̄ requirit scisma ipsius illuminatū: cū dicit. f. Quid dicit de illo q̄ aperuit oculos nostros. Illud nō questū fuit ab illis q̄ impugnat facta xpi: qz p̄abile erat q̄ rñderē p̄ suo illuminatore s̄ ab alijs. Et subdit eius rñsio cū dicit. g. Ille autē dixit qz propheta est. Nō est intelligendū q̄ p̄teret eū esse p̄betas cōiter dictū: sicut fuit Etias vel hieremias: sed p̄betam antonomatice dictū qui erat p̄missus ad salutē hominū: s̄m q̄ d̄r deut. xviii. Propetas suscitabit vobis deus rē. & sic p̄cessus est ipm esse verū xpm. h. Non crediderūt. Hic inquisitio miraculi p̄ pentes ceci: & hoc ex diuina ordinatōe factū est ad maiores fidei & miraculi declaratiōem. Interrogauerūt ergo pentes de trib⁹. i. Quomodo de persona filij cū d̄r. i. Hic est filius vester. intelligit interrogatiue: scdō de mō nascendi: cū subdit. k. Quē vos dicite qz nō est cecus. i. fugitis: Quis forte nō sit ita: hoc dicebant vt inducerēt eos ad negandū: qz pentes solēt occultare monstruositate filioꝝ quā trahūt a natiuitate: q̄a talis monstruositas magi⁹ querit in p̄fusione pentum: q̄ si p̄natiuitatē esset p̄tracta p̄ pueri defectus: & tercio si nati sit cecus querit de mō videndi dicentes: Quōd ergo nunc

videt: Subdit pentū rñsio: rē de duob⁹ primis rñdent assertiue dicentes. l. Scim⁹ qz hic est filius noster: & q̄a ce. na. est. mag⁹ volūt p̄terit turpitudine suā q̄ dicē falsitatem. De tercio autē remittunt ad filium nō audentes veritatē dicere: & causa infra ponit: & h̄ est qd̄ d̄r. m. Ipm̄ interroga te etate h̄z. q. d. meli⁹ pōt veritatem dicere.

pentēs ei⁹: qm̄ timebant iudeos. n. Iam ei p̄spirauerāt iudei vt si quis eū p̄teret eē xpm̄: extra synagogā fieret. Propt̄a pentes ei⁹ dixerūt: qz etate h̄z ipsū interrogate. o. Vocauerunt ḡ rursum hoies q̄ fuerat cec⁹: & dixerūt ei. Da glaz deo: nos scimus qz hic hō p̄ter est. Dixit ḡ eis ille. Si peccator est nescio: vnū scio qz cec⁹ cū eēz mō video. Dixerūt ergo illi. Quid feci tibi? Quōd aperuit tibi oculos? Rñdit eis: Dixi vobis iā & audistis: qd̄ itez vultis audire? Rñ qd̄ & vos vltz discipli e⁹ fiēi. Maledixerūt ḡ ei⁹ et dixerunt: Tu discipul⁹ illi⁹ sis: nos at moysi discipuli sum⁹. Mos scim⁹ qz moysi locut⁹ ē de⁹: hūc autē nescim⁹ vnō sit. Rñ ille hō

Maledixerūt: tercio ei⁹ a xpo receptio: ibi. Audiuūt at Circa primū sciendū: q̄ pharisei videntes q̄ factū negari nō poterat: ideo voluerūt decipere ipsum illuminatū: & hoc est qd̄ dicitur: q̄ Vocauerunt ergo rē. da gloriā deo. i. p̄terere veritatē: volebat em̄ eū inducere ad dicendū q̄ illuminatus fuisset magica arte: ideo subditur. r. Mos scimus qz hic homo peccator est q. d. diuina virtute non fecit. Et subditur ipsius illuatiōstantia: quia inter aduersarios eris fortius ḡ ante veritatē p̄teret dicēs. s. Si peccator ē nescio. h̄ nō dicit dubitans de xpi sanctitate: sed iridendo eoz maliciam. q. d. vos dicitis: quia scitis eū esse peccatorem et ego nō dico hoc: immo p̄rarū: qd̄ p̄bat p̄sequenter p̄ factum: t. Anum scio qz cum cecus esset mō vi deo: r̄ ex h̄ manifeste arguit ei⁹ sanctitates: quia tale factum excedit omnino facultates totius nature create: et per consequens non sit a magica arte: sed a deo solo qui non facit aliquid ad testimonium bonitatis alicuius nisi in veritate sit sanctus. cetera patent. v. Maledixerunt. Hic donitur eius iniusta p̄demnatio cum dicit. Maledixerūt ei. s̄m suā reputatiōem: tñ s̄m veritatē erat magis benedictio: vñ dicit Augustin⁹ sup me v. c. i. i. ista maledictio. r. Et dixerūt tu discipilius sis. id est illius malefici et transgressoris y. Mos autem moysi discipuli sumus. hoc erat verū tñ modo nomine sed non rē: quia vere discipuli moysi sunt qui ei⁹ opera imitantur et ei⁹ scripturas pie interpretantur: isti autē n̄ faciebant cōtrarium: propter qd̄ saluator dixit eis s. v. c. Si crederetis moysi creditis forsitan & mihi. 3. Mos scim⁹ quia mo. lo. est deus. in hoc verus dicunt: quia expresse hoc in sacra scriptura p̄teritur. 3. Dunc autē nescimus unde sit. i. null⁹ auctoritatis ipm̄ reputamus nec a deo missum.

Marginal notes on the right side of the page, including references to other parts of the text and commentary.

Johannis

Nō est simpliciter loquēdo nesciēbat vñ esset: qz patri am 7 gen? cogitēbat: vñ s. dictū est. yu. ca. lldunc sci mus vñ sit: s. iste illuminat? eoz maliciā 7 falsitatē cō- futat dicēs. a **I**n hē mirabile est rē. **I**sta. n. mi- rabilia dicunt q̄ se in cōsuetā. **C**onsuetū autē erat iudeis signa querē: vt br. j. coz. j. **J**u- dā. n. signa pe- tunt et manife- stis signis crede- re sicut p̄z d. mo- yse faciente s. g. cozā ip̄o p̄ter qd ei crediderūt: vt br. **E**rod. iiii. 7 iō in cōsuetū erat et mirabile qz nō credebant christo facienti si- gnū marimū in illuminatiōe bu- ius ceci: q̄a nec moyses vel ali? p̄beta fil: fece- rat: iudeo subdit

b **S**ciamus qz deus peccatoēs nō audit. facien- do miracula ad testimoniū boni- tatis eoz: vtz ex p̄dictis. **c** **S**ed si quis cultor dei ē p̄ actū latrie debitum. **d** **E**t voluntates eius facit. p̄ impletionem mandatorum. **e** **H**unc exau- dit faciendo miracula ad redarctōnem sue bonitatis. **f** **A** seculo non est audi. qz cuius aper. ocu. ceci nati. **H**oc em̄ non inuenit in tota serie veteris testamētī: et ideo p̄cludit. p̄positus. **g** **N**isi esset hic a teo. spect- aliter missus. **h** **N**on poterat facere quicqz de tali bus facultate nature excedentibz: 7 qz mali homines 7 obstinati non recipiūt p̄suasionem: ideo ex veritate offensa reddūt ei vitupationē dicentes. **i** **I**n pec- catis natus es totus. s. in ai a 7 in cozpe: 7 p̄z in ceata- te. **k** **E**t tu voces nos. q. d. nō recet: sed hoc est fal- sus: qz veritas a quocūqz or recipienda est. **l** **E**t cie- cerūt cum foras. i. a societate alioz hominū excomui- canerūt. **m** **A**udit iesus. **H**ic ponit cecitē recep- tor: 7 diuidit in tres: qz primo ponit ei? in fide instru- ctio: secūdo fidei sue p̄mendatō: ubi. **D**icit iesus. tercio p̄barisēoz murmuratio: ubi. **E**t audierūt. **I**n prima g. parte dicit sic. **m** **A**udit iesus qz cie. cum foras. licet om̄ia nouerit anteqz fierēt: tñ bec auditū auditu cozpalī. **n** **E**t cum inuenisset eū. non a casu factus est: sed ex sua voluntate 7 ordinatōne. **o** **D**ixit ei. **T**u credis in filius dei. i. patus es credere in filium dei d apuit tibi oculos: 7 ille sicut valde patus: ad hoc re- sponder. **p** **Q**uis est dñe. vt credam in eum. nō. n. cognoscebat iesum in facie qz illum als nō viderat: vt s. dictum est: s. eum viderat ab: et ideo dignū erat vt ei veritas reuelaret: ideo sequit. **q** **E**t dixit ei iesus 7 vidisti eū. nūc in p̄nti. **r** **E**t loq̄t tecū ipse est. 7 statim credidit 7 fide suam ore p̄fessus est di- cens. **s** **C**redo dñe. 7 ope. **t** **E**t peidēs adora- uit eū. adoratōne latrie credens eū deū 7 hominem. **v** **D**ixit ei iesus. **H**ic p̄nter ponit fidei sue p̄mendatō a r̄pō dicente: **y** **I**n iudiciū ego in hūc mundū veni. nō accipiē hic iudiciū p̄demptōnis et p̄miatiōis qd erit in scdo aduentu r̄p̄i: sed iudiciū discretōnis credentiū a nō credentibus: qd factus est in primo ei? aduentu: ideo sequit. **y** **E**t qui nō vident videāt. id est ad illuminatiōez simpliciu 7 humilium: qui repu- tant se non videre. **z** **E**t qui vident ceci fiant. i. ad excecatoz legisperitoz supboz reputantiū se videre: 7

patet impletū in hoc ceco nato: 7 ap̄lis q̄ erant simplices 7 a r̄pō sunt illuminati. sacerdotes autē 7 legisperiti p̄ter supbias sunt excecati. **Aliter** exponit hoc de illuminatiōe gentiliū p̄ fidei susceptōez 7 obrebratōez iudeoz. n. p̄ ipsius refutatōnem: qz antea gentiles reputabatur ceci

vt iudei videntes: q̄a erant vnus dei cultores: p̄ter hoc dicit in ps. **M**o? i iudea deus.

7 dixit. **Q**uis ē dñe vt cre- dā i eū? **E**t dixit ei ihs: **E**t vidisti eū: 7 q̄ loquit tecum ipse est. **Et** ille ait: **C**redo dñe. **E**t peidēs adorauit eum. **Et** dixit ei iesus: **I**n iudiciū ego in hūc mundū veni: vt q̄ nō vidēt videāt: 7 qui vident ceci fiant. **Et** audierūt quidā ex p̄barisēis q̄ cū ip̄o erāt: 7 dixerunt ei: **Q**uid 7 nos ceci sumus? **D**ixit ihs: **S**i ceci esse- tis nō haberetis peccatus **N**unc vō dicitis: qz vide- mus: p̄ctm vestruz manet.

a **E**t audierunt. **H**ic ponit p̄barisē ozum murmuratiōez ex verbis enim r̄p̄i male intellectis: ac ceperūt qz om̄ina- retur eis ceccitatem cozpalem qualem amouerat ab illo ceco nato: hoc autē iniuriosus reputa- uerūt: iō statim re- pugnauerūt dicent- tes: **b** **Q**uid 7 nos ceci sumus? **s** ex eozū responsiōe

eos ofutat dicens. **c** **S**i ceci effectis nō habe. p̄c. quia si non vidissent opera christi haberent aliquā excusatiōez de hoc qz non crediderūt ei. vel aliter. **c** **S**i ceci effectis id est ignorantes scripturas 7 p̄phetias de me. **d** **N**ō haberetis peccatū. sicutū quantūz habetis nunc **e** **N**unc vō dicitis quia videmus. id est reputatis vos intelligere scripturas. **f** **P**eccatum vestrum manet. id est aggrauatur. potest etiā exponi de visione cozporali miraculoz que aggrauabat peccatum eoz. **H**ic queritur vtrum ceccitas mentis excuset peccatum. **E**t arguitur pri- mo qz non: qz peccatum additum peccato nō excusat sed diminuit peccatum sed magis auget: ceccitas autē mentis peccatum est: quia meret penam p̄m qz dicitur prima ad **Coz. iiii.** **S**i quis ignorat ignorabitur rē. **I**tem illud. p̄- p̄ter qd duplicatur pena non excusat peccatū: sed magis aggrauat. ceccitas mentis est humilior: quia. n. et bi. dicitur qz cbr̄is duplices maledictōnes debentur. **C**ontrari- um arguit per hoc quod dicit saluator in littera: **S**i ceci effectis non haberetis peccatum. **R**espo. **H**ic tria sunt vi- denda: primo. s. quid sit ceccitas mentis: scdo quale pecca- tum excusat: tercio quō excusat. **C**irca primū sciendū qz ceccitas non dicit simplicē negatōez visus cum sit priuatiō sed dicit negatōez in subiecto apto 7 p̄ tēpe in quo visus debet inesse: qz catulus ante nonū diem nō dicitur cecus. **A**d similitudinē hui? in spūalibus ceccitas mentis non di- cit simplicem negatiōem scientie: sed negatiōem scie que debet alicui inesse: 7 p̄ tēpe p̄ quo tenetur illud scire: quia nō oēs tenent eadē scire nec p̄ eodē tēpe plus em̄ tenetur scire sacerdos vel clericus qz simplex laicus: **N**ec p̄ quo- libet tēpe plus. n. tenetur idem homo scire in etate p̄fecta 7 senectute qz in adulescentia vel iuuentute: 7 sic patet pri- mum **C**irca scdm considerandū qz ceccitas mentis p̄sequēs ad actū peccati pōt se habere tripliciter: anteceditatē con- comitantē: p̄nter. **C**onsequenter se bz qñ hō p̄ voluntatem sic inheret peccō p̄perato p̄ p̄sentem qz non velle scire ca- p̄ que possit a peccō p̄perando q̄tum ad actum impediti vel retardari: 7 sic vult etiā nescire vt liberi? peccet: et tale peccatū nō excusat p̄ ceccitatem mentis sed magis aggra- uat: qz talis ceccitas. p̄cedit ex maxima intentione volun- tatis erga peccatum. **C**oncomitantē se bz ad p̄nter: quā- do aliquis peccat nesciens: tamen sic est h̄ p̄positus qz si sciret nihilominus idem faceret: sicut si aliis percipiē

Euangelium

hoiem credit peccare eam: nihilominus si determinate cognosceret illu hoiem idē faceret: et talis cecitas non excusat nec aggravat actū: qz nō est cāpacta s̄ in modo ipm cōcomital: talis em̄ nō peccat p̄ ignorantia: s̄ peccet ignoras: vt bñ. iiii. c. bñ. Antecedet se bz ad actū pcti qñ est cā actus et hoc est qñ sic ē dispositus bō q̄ si sci ret illud esse peccatū nō faceret et tllis peccat p̄ ignorantiam vel mēntis cecitate: p̄pter qd tale pctm̄ p̄ ipam excusat: Et sic p̄ seculū dum: Circa tertiūz p̄siderandū: q̄ p̄ dicta cecitas vel ignorantia q̄ est cā peccati pōt tripliciter causari: Uno modo ex ruditāte intellectus ipsi hois: et si sit tanta ruditāte: q̄ illa ignorantia vel cecitas sit inuincibilis excusat t̄totaliter a pctō. Alio modo causat ex negligentia studēdi ea q̄ bō tenet scire: vt p̄ te qz refugit labore studij: vel qz circa alia occupat: et tunc excusat peccatū nō in toto: qz illa ignorantia nō est oīno inuolūtaria: et quāto min⁹ bz de inuolūtario tanto minus excusat: nō tñ pōt in hoc certa regula poni sed bz ex circūstantiis pensari. Tercio mō causat ex malicia p̄prie voluntatis: ita q̄ homo bñ est dispositus in mente et corpore totaliter: tñ labore acquirēdi illuminatōez mēntis expellit: illam ignorantia p̄ nibilo reputando: et ille excusari nō potest a peccato: et sic p̄ tertiū. Ad primū dicendum qd additio peccati ad pctm̄ semp̄ facit plura peccata: nō tñ semp̄ facit maiore grauitate: qz pōt p̄tingere q̄ prius sic diminuit scdm̄ q̄ ambo simul iuncta nō bñ tantā grauitate: quantā haberet scdm̄ p̄ se acceptum: sicut homicidij p̄peratū ab homine sobrio: graui⁹ est q̄ si p̄peraretur ab hoie ebrioz: ita q̄ p̄ponderat ebrietati et homicidij ex illa sequēti q̄uis sint duo peccata. Ad scdm̄ dicendum q̄ duplices punitiones vel maledictiones debentur ebrijs p̄pter duo peccata q̄ ibi occurūt: tñ illi punitiōes fiant s̄m̄ mensurā peccati: nō erūt tante quantitatis quantā est punitiō p̄ vno solo peccato grauior: vt dictum est. Aliter pōt dici q̄ illud dictū nō est dictū p̄bi: sed est vbius cuiusdam legisatoris noie pitaci q̄ hoc statuit circa ebrios amplius puniendos nō respiciens ad pcti grauitatez sed ad cōm̄ p̄li vtilitate: qz multi ex ebrietate peccat: et in talibus ad q̄ p̄p̄trāda multitudo p̄zona est grauior: p̄na solet adhiberi: sicut in multis terzis simplex furtū grauius puniit q̄ blasphemia q̄uis blasphemia sit mltō magis peccatum.

Amen amē dico .x. vobis: qui nō intrat p̄ ostiū in ouile ouiu: s̄ ascendit aliunde: ille fur est et latro. Qui aut̄ intrat p̄ ostiū pastoz est ouiu: huic ostia-

ri aperit: et oues voces ei⁹ audiunt. Et p̄prias oues vocat nominatim: et educit eas. Et cum proprias oues emiserit: ante eas vadit: et oues illum sequunt: qz p̄ doctrina xp̄i ponit: scdo ei⁹ effect⁹ ostēdit: ubi dicitur: sic itaqz: prima ad huc in duas: qz primo saluator: premitit quāda p̄bola: scdo expositōez ei⁹ ubi. Hoc p̄ uerbiū. In p̄bola exprimit p̄ditio furis et pastoz: ouium: p̄mo p̄pter diuersuz ingressuz ipsoz: et h̄ est qd dicitur: Amen amē dicovobis. q̄ nō intrat p̄ ostiū nō em̄ venit p̄pter bonū: ideo querit indebitū ingressum. Qui aut̄ intrat p̄ ostiū p̄ pastoz: e ouium. Scdo ostēditur eoz d̄stinctio p̄ effectū cū subditur.

In ca. ix. vbi dicitur in postil. Circa scdm̄ p̄siderandū q̄ cecitas mēntis p̄sequens ad actuz peccati se potest habere tripliciter. Additio.

Quidē postill. in hac q̄one indifferenter accipe ista duo. s. cecitate mēntis et ignorantia: est tñ inter illa s̄m̄ doctores d̄ria. Nam cecitas mēntis cōiter accipit̄ est pctm̄: qz s̄m̄ Greg. xxi. moral. ponit̄ interuicia que causant̄ ex luxuria. Ignorantia aut̄ pluries est sine pctō: vt manifestum est. Replicā.

In ca. ix. vbi distinguit postil. cecitatez mēntis tripliciter: et vtiliter declarat quō se bēat ad pctm̄: s̄m̄ iliter et ignorantiaz: nō bñs burg. vñ inuaderet postil. dicit̄ eū accipere cecitate mēntis et ignorantiam in d̄rnter qd tñ falsum ē: vt ex resolutōne postil. Nec est generalit̄ verū: omne mēntis cecitate esse peccatum: quia aliqua est pena peccati precedentis. Caplin. r.

Amen amē dico vobis. Mc ostēdit q̄ doctrina xp̄i sit viuificatiua. Et primo ostēditur hoc p̄ verbum: scdo p̄ sensibile signū: qz consuetudo est hui⁹ euangeliste adiungere signū sensibile corrdens doctrine: secunda sequēti ca. Erat aut̄ quidā languēs. prima in duas: qz primo ponit̄ xp̄i benignitas in docendo: scdo iudeoz malignitas ipm p̄sequēdo ubi. Facta s̄: cecitas. s̄m̄ i duas:

qz p̄ doctrina xp̄i ponit̄: scdo ei⁹ effect⁹ ostēdit: ubi dicitur: sic itaqz: prima ad huc in duas: qz primo saluator: premitit quāda p̄bola: scdo expositōez ei⁹ ubi. Hoc p̄ uerbiū. In p̄bola exprimit p̄ditio furis et pastoz: ouium: p̄mo p̄pter diuersuz ingressuz ipsoz: et h̄ est qd dicitur: Amen amē dicovobis. q̄ nō intrat p̄ ostiū nō em̄ venit p̄pter bonū: ideo querit indebitū ingressum. Qui aut̄ intrat p̄ ostiū p̄ pastoz: e ouium. Scdo ostēditur eoz d̄stinctio p̄ effectū cū subditur.

Quic ostian⁹ aperit. qz scit cū bēnuolum ouibus. Et oues eius vocem audiūt. i. cognoscūt. qz bruta animalia suos bñfactores recognoscūt: vt p̄ exp̄ienti am: et p̄ Esaiā. p̄ham. j. ca. Cognouit hos possessores suū. et. Proprias oues vocat nominatim. qz d̄stinctōez eas cognoscūt qd nō facit alienus. Et educit eas. ad pastuz. Et cum p̄prias oues em̄. an eas vadit. Hunc em̄ modum bñt pastozes in terra illa: qd p̄cedūt gregem sibilando voce et instrumento ad cui⁹ auditū oues dirigunt: id sequit̄. Et oues rē. alienum aut̄ nō sequunt. i. fure sed fugiūt. s̄m̄ aut̄ crisostō. ouile est ecclia: oues sunt fideles: ostiū sacra scriptura: s̄m̄ illud ad collosen. iiii. Orates simul pro nobis vt d̄ aperiat nobis ostiū sermonis ad loquēdūz mysteriū xp̄i. Sicigit̄ cōtinuaf̄ ista p̄cedentib⁹ s̄m̄ Criso. Xpc̄ em̄ dixit iudeos esse cecos in intellectu scriptura: qd ostēdit ex hac p̄bola q̄ aduentū xp̄i debent p̄siderare ex testimonio scripturaz: q̄s bebant qz xp̄c̄ intrauit p̄ ostiū. i. p̄ determinatiōez sacre scripture q̄ tempus: locū: et modū: veniēdi determinauit vt s̄. dicit̄ est. v. ca. et ideo alij alter intrantes sūt fures sicut machometus et antixp̄c̄. Huic ostianus aperit. moyses: cui data est prima sacra scriptura. p̄pter h̄ saluator: dixit s̄. v. ca. Si crederitis moyses: crederetis forsitan et mihi. Et oues illū audiūt. i. simplices sicut fuerunt apli ei⁹ credētes. Et p̄prias oues vocat nominatim. hoc p̄z de aplis quib⁹ d̄stinctā noia im̄posuit. Et educit eas. de tenebris ignorantie et culpe: An eas vadit. p̄ exemplū operū: s̄m̄ q̄ dicit̄ infra. xii. ca. Exemplum dedi vobis vt quemadmodū ego feci ita et vos facitis. Et oues illū sequunt. p̄ imitatiōez. Quia scūt vocem eius. i. p̄ fide cognoscunt et approbant. Alienū aut̄ tē nō sequunt recipientes falsam doctrinā: quia nō nouerūt vocē alienoz. S̄z d̄ dicit̄ Criso. pōt argui: qz xp̄c̄ exponendo hāc p̄bolam dicit̄ se esse ostiū: ergo sacra scriptura nō est hic ostiū: pōt dici sustinendo dictum Criso. qz xp̄c̄ non vocat se solum ostiū sed etiam pastozem: vt patēbit: et s̄m̄ hoc distinguit̄ ab ostio: p̄pter hoc sacra scriptura dicit̄ ostiū hic in q̄ntum xp̄c̄ est pastoz ouium et respectu sui ingressus in munduz. Qu aut̄ xp̄c̄ dicit̄ se esse ostiū: hoc non est respectu sui ingressus in mundum: sed in q̄ntum alij per ipsum habēt ingressum in deum: s̄m̄ Augustinum: ostium est ebrius. Et continuatur littera sic precedentibus: quia in dei in precedentē capitulo dixerunt se videre sine christo: et per consequens posse ad veritatem peruenire si nece p̄pter hoc saluator: in hac parabola ostēdit hoc impossibile dicens: Qui non intrat. in congregatiōem fidelium per ostiū. id est per christum. Fur ē rē. quod faciunt omnes infideles et etiam mali fideles statum p̄clationis indebite assequentes. Qui aut̄ intrat per ostiū. id est per fidem christi et humilitatem et alias virtutes eius: Pastoz est ouiu: s̄m̄ veritatem. Huic ostianus aperit. id est spiritus sanctus reuelat veritatem vt possit oues pascere.

C Huic ostian⁹ aperit. qz scit cū bēnuolum ouibus. Et oues eius vocem audiūt. i. cognoscūt. qz bruta animalia suos bñfactores recognoscūt: vt p̄ exp̄ienti am: et p̄ Esaiā. p̄ham. j. ca. Cognouit hos possessores suū. et. Proprias oues vocat nominatim. qz d̄stinctōez eas cognoscūt qd nō facit alienus. Et educit eas. ad pastuz. Et cum p̄prias oues em̄. an eas vadit. Hunc em̄ modum bñt pastozes in terra illa: qd p̄cedūt gregem sibilando voce et instrumento ad cui⁹ auditū oues dirigunt: id sequit̄. Et oues rē. alienum aut̄ nō sequunt. i. fure sed fugiūt. s̄m̄ aut̄ crisostō. ouile est ecclia: oues sunt fideles: ostiū sacra scriptura: s̄m̄ illud ad collosen. iiii. Orates simul pro nobis vt d̄ aperiat nobis ostiū sermonis ad loquēdūz mysteriū xp̄i. Sicigit̄ cōtinuaf̄ ista p̄cedentib⁹ s̄m̄ Criso. Xpc̄ em̄ dixit iudeos esse cecos in intellectu scriptura: qd ostēdit ex hac p̄bola q̄ aduentū xp̄i debent p̄siderare ex testimonio scripturaz: q̄s bebant qz xp̄c̄ intrauit p̄ ostiū. i. p̄ determinatiōez sacre scripture q̄ tempus: locū: et modū: veniēdi determinauit vt s̄. dicit̄ est. v. ca. et ideo alij alter intrantes sūt fures sicut machometus et antixp̄c̄. Huic ostianus aperit. moyses: cui data est prima sacra scriptura. p̄pter h̄ saluator: dixit s̄. v. ca. Si crederitis moyses: crederetis forsitan et mihi. Et oues illū audiūt. i. simplices sicut fuerunt apli ei⁹ credētes. Et p̄prias oues vocat nominatim. hoc p̄z de aplis quib⁹ d̄stinctā noia im̄posuit. Et educit eas. de tenebris ignorantie et culpe: An eas vadit. p̄ exemplū operū: s̄m̄ q̄ dicit̄ infra. xii. ca. Exemplum dedi vobis vt quemadmodū ego feci ita et vos facitis. Et oues illū sequunt. p̄ imitatiōez. Quia scūt vocem eius. i. p̄ fide cognoscunt et approbant. Alienū aut̄ tē nō sequunt recipientes falsam doctrinā: quia nō nouerūt vocē alienoz. S̄z d̄ dicit̄ Criso. pōt argui: qz xp̄c̄ exponendo hāc p̄bolam dicit̄ se esse ostiū: ergo sacra scriptura nō est hic ostiū: pōt dici sustinendo dictum Criso. qz xp̄c̄ non vocat se solum ostiū sed etiam pastozem: vt patēbit: et s̄m̄ hoc distinguit̄ ab ostio: p̄pter hoc sacra scriptura dicit̄ ostiū hic in q̄ntum xp̄c̄ est pastoz ouium et respectu sui ingressus in munduz. Qu aut̄ xp̄c̄ dicit̄ se esse ostiū: hoc non est respectu sui ingressus in mundum: sed in q̄ntum alij per ipsum habēt ingressum in deum: s̄m̄ Augustinum: ostium est ebrius. Et continuatur littera sic precedentibus: quia in dei in precedentē capitulo dixerunt se videre sine christo: et per consequens posse ad veritatem peruenire si nece p̄pter hoc saluator: in hac parabola ostēdit hoc impossibile dicens: Qui non intrat. in congregatiōem fidelium per ostiū. id est per christum. Fur ē rē. quod faciunt omnes infideles et etiam mali fideles statum p̄clationis indebite assequentes. Qui aut̄ intrat per ostiū. id est per fidem christi et humilitatem et alias virtutes eius: Pastoz est ouiu: s̄m̄ veritatem. Huic ostianus aperit. id est spiritus sanctus reuelat veritatem vt possit oues pascere.

C Huic ostian⁹ aperit. qz scit cū bēnuolum ouibus. Et oues eius vocem audiūt. i. cognoscūt. qz bruta animalia suos bñfactores recognoscūt: vt p̄ exp̄ienti am: et p̄ Esaiā. p̄ham. j. ca. Cognouit hos possessores suū. et. Proprias oues vocat nominatim. qz d̄stinctōez eas cognoscūt qd nō facit alienus. Et educit eas. ad pastuz. Et cum p̄prias oues em̄. an eas vadit. Hunc em̄ modum bñt pastozes in terra illa: qd p̄cedūt gregem sibilando voce et instrumento ad cui⁹ auditū oues dirigunt: id sequit̄. Et oues rē. alienum aut̄ nō sequunt. i. fure sed fugiūt. s̄m̄ aut̄ crisostō. ouile est ecclia: oues sunt fideles: ostiū sacra scriptura: s̄m̄ illud ad collosen. iiii. Orates simul pro nobis vt d̄ aperiat nobis ostiū sermonis ad loquēdūz mysteriū xp̄i. Sicigit̄ cōtinuaf̄ ista p̄cedentib⁹ s̄m̄ Criso. Xpc̄ em̄ dixit iudeos esse cecos in intellectu scriptura: qd ostēdit ex hac p̄bola q̄ aduentū xp̄i debent p̄siderare ex testimonio scripturaz: q̄s bebant qz xp̄c̄ intrauit p̄ ostiū. i. p̄ determinatiōez sacre scripture q̄ tempus: locū: et modū: veniēdi determinauit vt s̄. dicit̄ est. v. ca. et ideo alij alter intrantes sūt fures sicut machometus et antixp̄c̄. Huic ostianus aperit. moyses: cui data est prima sacra scriptura. p̄pter h̄ saluator: dixit s̄. v. ca. Si crederitis moyses: crederetis forsitan et mihi. Et oues illū audiūt. i. simplices sicut fuerunt apli ei⁹ credētes. Et p̄prias oues vocat nominatim. hoc p̄z de aplis quib⁹ d̄stinctā noia im̄posuit. Et educit eas. de tenebris ignorantie et culpe: An eas vadit. p̄ exemplū operū: s̄m̄ q̄ dicit̄ infra. xii. ca. Exemplum dedi vobis vt quemadmodū ego feci ita et vos facitis. Et oues illū sequunt. p̄ imitatiōez. Quia scūt vocem eius. i. p̄ fide cognoscunt et approbant. Alienū aut̄ tē nō sequunt recipientes falsam doctrinā: quia nō nouerūt vocē alienoz. S̄z d̄ dicit̄ Criso. pōt argui: qz xp̄c̄ exponendo hāc p̄bolam dicit̄ se esse ostiū: ergo sacra scriptura nō est hic ostiū: pōt dici sustinendo dictum Criso. qz xp̄c̄ non vocat se solum ostiū sed etiam pastozem: vt patēbit: et s̄m̄ hoc distinguit̄ ab ostio: p̄pter hoc sacra scriptura dicit̄ ostiū hic in q̄ntum xp̄c̄ est pastoz ouium et respectu sui ingressus in munduz. Qu aut̄ xp̄c̄ dicit̄ se esse ostiū: hoc non est respectu sui ingressus in mundum: sed in q̄ntum alij per ipsum habēt ingressum in deum: s̄m̄ Augustinum: ostium est ebrius. Et continuatur littera sic precedentibus: quia in dei in precedentē capitulo dixerunt se videre sine christo: et per consequens posse ad veritatem peruenire si nece p̄pter hoc saluator: in hac parabola ostēdit hoc impossibile dicens: Qui non intrat. in congregatiōem fidelium per ostiū. id est per christum. Fur ē rē. quod faciunt omnes infideles et etiam mali fideles statum p̄clationis indebite assequentes. Qui aut̄ intrat per ostiū. id est per fidem christi et humilitatem et alias virtutes eius: Pastoz est ouiu: s̄m̄ veritatem. Huic ostianus aperit. id est spiritus sanctus reuelat veritatem vt possit oues pascere.

[Marginal notes in a smaller script, partially illegible due to fading and angle.]

Johannis

Et oues vocē ei⁹ audiūt. i. doctrinā recipiūt: Et vocat eas notatim: descendēdo familiarē subdit⁹: Et educit eas. de tenebris ignoratiē subdit⁹: **Et educit.** p. exempla vite. **i.** Hoc puerbiū. **h.** dicit ponit dicit pabole expositio: et diuidit in duas: qz p̄rio ostendit necessitas exponendi: scdo sub iungit ipsa expositio: ibi. **Dicit.** Circa primū sciendū q̄ illa indigent expositiōne q̄ h̄nt obscuritatem: tale erat s̄dum t̄pi p̄dictū qz erat paboli curi: et iō intellectus ei⁹ audientibus erat occultus: et hoc est qd dicit cū agelista. **i.** Hoc puerbiū dicit eis ihs puerbiū dicit q̄ vrbū ponit p verbo: sic ē i pabola: qz p vocem vna rem significante aliud designatur.

qz sciūt vocē ei⁹. **A**lienū at nō sequunt̄ h̄ effugiunt ab eo: qz nō nouerūt vocē alie nor. **Hoc** puerbiū dicit eis iesus. **Ali** at nō cognouerūt qd loq̄ret̄ eis. **Dicit** ergo eis iterū iesus: Amen amē dico vobis. qz ego sum ostiū ouium. **O**mnes quot quot venerūt fures sūt et latrones: h̄ nō audierūt eos oues. **E**go sūz ostiū. **P**er me si quis introierit saluabit̄ et egrediet̄ et pascua inueniet. **F**ur n̄ viciet nisi vt furet̄ et mactet et per

R. Alii autē nō cognouit lo. eis. et sic patz necessitas expositiōnis. **i.** Dicit ergo eis iterū. **h.** dicit ponit ipsa expositio pabole: pabola autē duas ptes h̄t. **Una** ē qz intrans aliudē fur est et latro: et hoc primo exponit: scda est qz intrans p ostiū est verus pastor: et hoc scdo exponit: ibi. **E**go sum pastor bon⁹. **Prima** in duas: qz primo ponit prime p̄tis expositio: scdo eiusdē expositiōnis p̄tatio: ibi. **E**go sum ostiū. **In** prima clausula fecit mentōes de ostio ouium: et de fure et latrone: et ponit dicens. **m.** Amen amē dico vobis: qz ego sū ostiū ouium. **Ratio** hui⁹ p̄dicta est. **n.** Omnes quot quot venerūt in me fu. sūt et la. hoc nō est intelligendū de p̄betis a deo missis: h̄ de illis q̄ venerūt capite proprio: sicut d̄r act. v. c. de theoda et iuda galileo. **Theo** das em̄ vt dicit iosephus fuit quidā magus q̄ decepit multos de iplo isrl̄ et duxit eos vsq̄ ad iordanis flumē: p̄mittens eis diuidere aquas vt transiret̄ sicco pedesicut patres eorū. **Judas** autē galil̄ t̄pe q̄ xp̄s fuit nat⁹ p̄hibebat ppli iudeorū p̄fiteri cesarem dñm et reddere tributa: et multi secuti sunt eū. **o.** S̄ nō audierūt eos oues. **i.** fideles in ouili ecclie p̄manentes: qz ipsi perierūt et sequaces eorū: vt d̄r act. v. p. **E**go sūz ostiū. **h.** dicit p̄bat vtrūq̄ dicitū in dicta expositiōne. **Et** primo qz sit ostiū: qz officiū ostiū est saluare ea q̄ sūt intra domū: et qz p̄ ipsum sit ingressus et egressus: et sic est de ipso: qz p̄ ipsum fideles saluauit et seruauit: s̄m qz dicit̄ Act. iij. **Neq̄** em̄ est aliud nomē sub celo datū hominibus in quo opteat nos saluos fieri: et hoc est qd d̄r. **q.** Per me si quis introierit saluabit̄. **Sic** p̄ ipsum est ingressus ad fidem: et egressus de miseria ista ad gl̄iam et inueniūt pascua eterne viriditatis: et hoc est qd d̄r. **Et** egrediet̄. **hic** ad fides. **s.** **Et** egrediet̄. **ex** hoc mūdo ad gl̄iam. **t.** **Et** pascua inueniet. **qz** beati reficiunt̄ interiorius in aspectu diuinitat⁹: et exteriorius in aspectu humanitat⁹ xp̄i p̄ quē sūt saluati: iō dicit pascua i plurali. **Consequēter** p̄bat scdm. f. qz alij fuerūt fures: qz nō venerūt ad salutē ppli: sed magis ad ei⁹ destructiōnem: et hoc est qd d̄r. **v.** **Fur** nō viciet nisi vt furet̄. **v.** **vsurpādo** qd nō est sūi: sicut illi venerūt vsurpādo qz nō erat eis debitū. **x.** **Et** mactet et p̄dat. **quia** multi d̄ iplo occisi sūt corporaliter: et etiā sp̄ualiter credēte et p̄suasiōni illoz. **y.** **E**go veni. **nō** sicut ip̄i. **z.**

Et habeant vitā. p. gratiā in p̄nti. **a.** **Et** abundantius habeat. p. gl̄iam in futuro: qz gl̄ia est gr̄a p̄summata. **b.** **E**go sum pastor. **h.** dicit exponit scdm pabole p̄tem. **f.** qz sit bonus pastor: intrans per ostiū: et diuidit in duas: qz primo p̄ponit intentiō: scdo p̄bat p̄positiō: ibi. **E**go sūz pastor bon⁹. **Circa** p̄mum ponit p̄ditio nes boni et mali pastoris: qz bon⁹ pastor: o3 h̄re affectiōnem ad gregem: tantū qz p̄ eo sine cesse esset sustineat mortē: et hoc est qd dicit. **c.** **Bon⁹** pastor aiām suam dat p̄ ouibus suis. **Ad** cui⁹ intellectū sciendū: qz res melior nō est exponenda p̄ viliōz sed magis cōuerlo: vita autē bonis melior est simplici ter qz vita oim̄ butoz aialij. **Et** ideo licet pastor butozum debeat aliquē laborē p̄ salute sui greḡ sustinere: nō t̄n̄ o3 se morti expo

dat⁹. **E**go veni vt vitā hēant et abūdanti hēant. **E**go sū pastor bon⁹. **Bon⁹** pastor aiāz suā dat p̄ ouibus suis. **Mercenari⁹** at et qz nō ē pastor: cui⁹ nō sūt oues p̄prie vidz lupū veniētē et dimittit oues et fugit: et lup⁹ rapit et dispergit oues. **Mercenari⁹** at fugit: qz mercenari⁹ ē: et nō p̄tinet ad euz et ouibus. **E**go sum pastor bonus et cognosco oues meas: et cognoscunt me mee. **Sicut** nouit me pater: et ego agnosco patrē:

nerē. **Vita** autē humana nobilior est corpe: ideo a p̄trario pastor aiāz p̄ gregē suo debet vitam corpalem exponere. **Alter⁹** tangit odidōes mali pastoris dicens. **Mercenari⁹** autē d̄ nō est pastor. **mercenari⁹** qz a mercede: talis est qui in officio p̄latōnis attendit comodū rei temporalis qd dicit merces: gloria autem celestis nō dicitur p̄prie merces: sed t̄m̄ modo large inq̄tūm omne qd reddidit in premiū laboris dicit merces. **Ratio** autē huius est: qz hereditas distinguit a mercede. **p̄prie** dicitur: sicut filij cui debetur hereditas distinguit ab o3ario oductiō cui debetur merces. **Gloria** autem celestis reddidit fidelibus sicut hereditas filiis: p̄pter quod nō habet ratiōnem mercedis: et ideo ille est verus pastor qui attendit ad premium glorie: mercenari⁹ autem qui attendit ad comodum rei terrene: quia non est p̄prie pastor: ideo sequitur. **e.** **Quis** non sunt oues p̄prie. sed t̄m̄ vsurpātiue: quod p̄bat p̄ effectum cum dicitur. **f.** **Videt** lupum veniētē. **i.** tyrannum subditos ad peccandum inducentē: vel hereticum falsa doctrina eos corumpentem. **g.** **Et** dimittit oues et fugit. **non** resistendo per censuram ecclesie sticam tyrannide oppressiō: nec p̄ sanam doctrinam heretice prauitati. **h.** **Et** lupus rapit. **ad** malum pertrahendo. **i.** **Et** dispergit oues. **ab** vnitāte ecclesie sepāndo. **k.** **Mercenari⁹** autem fugit. **i.** auxilium debitorū subtrahit. **l.** **Quia** mercenari⁹ est. **i.** solum curans de comodo temporalis. **m.** **Et** nō p̄tinet ad eum de ouib⁹ quia non habet affectum debite ordinatum ad eas. **n.** **E**go sum. **h.** dicit probat quod dixerat per duo signa. **Primum** est mutua cognitio pastoris et ouium: quod prouenit ex hoc qz pastor frequenter et solite oues visitat: et sic cognoscit in p̄ticulari p̄ditiones earum. **similiter** oues ex frequenti imaginatiōne beneficii pastoris ipsuz attendūt: et sic specialiter cognoscunt ipsum: sicut est de christo et vere fidelibus ergo est pastor verus: hoc est quod dicitur. **o.** **E**go sum pastor bonus. **z.** signum hui⁹ subdit. **o.** **Et** cognosco meas. **nō** solum noticia visionis: quia om̄s nuda sunt et apta oculis eius vt d̄r heb. iij. **h.** etiam noticia approbatiōnis. **p.** **Et** cognoscat me mee. **qz** vere fideles cognoscūt beneficia xp̄i: **q.** **Sicut** nouit me pater. **z.** **li** sicut nō imporat equalitatē: h̄ quādam assiludine loigū quā: vel sicli sicut nō est nota equalitatē: h̄ similitudinē: qz p̄ris et filij est vna noticia p̄siderando filij diuinitatez:

Euangelium

fm vno humanitate videt patrem dare et ptinere: no sic at fides pnt habere oculu mentis ad bnficia diuine gratie qz talis attentio mentis aliqn necessario intercipit. ppter statū pntis vite. scdm signū veri pastoris ē affectio quaz ondit ad oues: q n pōt ee maior qz se exponere p ouib: sic est de xpo r fidelib: ideo dicit.

a Et aiaz meam ponop ouib: meis qz aia xpi p fidelibus fuit separata a corpe r oblata deo pti cum dixit: In man: tuas comendo spm meū: Luc. xii. Et ne credere tur q solum p rō iu deis debet et mori: ppter hoc qd dicit Mathe. xv. Non sum missus nisi ad oues q pierat domus isrl: hoc remouet dicens.

b Et alias oues habeo q non sūt ex hoc ouili. i. de syna goga iudeoz: s de iplo gentili.

c Et illas o3 me adducere: qd factū est p pdicatoez apo stolor: vt br act. xii. Xpo principalit opante in eoz pdi catōne: fm q dr mar. vlti. Illi aut pfecti pdicauerūt vbi qz dno coopante rē. d Et vocē meā audiet. qz iudeis repellētib: fidē xpi gentiles eā deuote receperūt ad pdi catōne aploz: fm q br act. xii. vbi dr q paul: r barnabas dixerūt iudeis: Vobis optebat primū loq verbū dei: sed qm repellitis illud r indignos vos iudicatis vite eterne: ecce ouertimur ad gētes: sic n. nobis pcepit dñs. r scēt: Audientes g gentes gauise sunt r gloriabāt verbū dñi.

e Et fiet vnu ouile. i. vna ecclia ex iudeis r gentilib: col lecta. f Et vnus pastor. s. pcalij aut nō sunt nisi vica ri illius pastoris. Qualiter aut sit intelligendū verbū xpi pallegatū: Mathe. xv. vbi fuit expositū: subdit autē ad huc de affectōne illi: pastoris ad oues: cū dr. g Propterea me p diligite. i. ex dilectōe patris est q me ad salutē ouū destinauit. vel aliter. h Propterea me p diligit. s. qā adimplebo ei? voluntatez in mea passione p ouib: ideo subdit: Quia ego pono aiam meā. Sciendū tñ q affect? amoris pris ad filiū etiam fm humanitatem nō venit ex passione: s magis pfectit: sed aliq affect? amoris secutus est. s. gloriificatio corpis xpi in ei? resurrectione: subditur Et iterū sumā eam. Et qz voluntarie passus est: nō s dicit.

b Nemo tollit eam a me. s. violenter: nō est sic intelligē dum qn ex vulnerib: r passione mortuus sit: s qz poterat psecutores suos impedire r vno verbo pferre. i Sed ego pono eā a me ipso interfectores nō impediendo k Pratem habeo ponendi eā. i. deponēdi nō a supposito verbū: qz qd semel assumpsit nunq̄ deposuit: sed a cor pore a quo fuit sepata in triduo q̄uis esset vnita verbo.

k Et pratem habeo iterū sumēdi eā. nō ad suppositus a quo nunq̄ fuit sepata: s ad corpus cui fuit reunita. l Hoc mandatū accepi a pte meo. s. vt impleaz ei? volūta tem in mea passione p oim salute. m Dissensio iterū llic ponit effect? doctrine xpi q fuit diuersus in bonis et malis: quia boni p ei? doctrinā in fide sunt pfirmati r ma li eā puerentes diuino iudicio sunt in malis obdurati: et hoc est qd dr. n Dissensio iterū facta est inf iu. ppter ser. bos. dicit itaqz qz als inter eos fuerat dissensio ex osi mili cā: vt dñi est s. ca. vii. o Dicebant autē multi ex ipsis. obstinati in malis. o Demonium bz r insanit. miracula enī q faciebat attribuebat demoni: silt verba eius que nō intelligebant: credentes q sicut arceptio lo

quere: ideo sequit: Quid cum auditis. ecōtrario sō. p Alij dicebant. s. boni r deuoti. q Nec verba nō sunt demoniū bz r. qz si arceptiū aliqn loqnt ardua: tñ sūt talia r ad malū inducentia: r pē autē bebat verba vite eterne: qd pbāt vltm? p factū dicētes: r Hu

Dicebāt autē multi ex ipsis: Demonium bz r insanit: qd eū auditis? Alij dicebant: Nec vba nō sūt demoniū hāntis. Nunqd demoniū pōt cecoz oculos apire? Facta sunt autem enenia in hierosolymis: et hyems erat. Et ambulabat iesus in templo in porticu salomonis. Circūdederunt ergo euz iudei: r dicebant ei. Quousqz animam nostram tollis? Si tu es xpc dic nob palaz. Respondit eis iesus

qd demoniū po test oculos ceco rii apire. q. d. nō licet. n. demones pnt aliq mi racula facere: in q̄tum in tpe im pceptibili a nobis diungūt. p. pria actiua pro prijs passiuis si cut ranc facefē a magis pbara onis fm q dicit Aug. tñ nō pnt facere ea q̄ ex ce dunt totā facultates nature: cu iusmodi est illu minatio ceci.

s Facta autē Descripta benignitate xpi i docendo. Dic pnt describit iudeo

rum malignitas ipm psequēdo: r primo vbi: scdo factis: ibi. Sustulerūt gl lapides. prima in duas: qz pmo ponit iudeoz interrogatio maligna: scdo xpi rñso ve ra: ibi. Rndit eis iesus. Arca primū describit eoz in rogatio q̄tum ad tps r locū r interrogandi modū: tps tangit cū dr. t Enenia facta: s. in hierosolymis. i. festū dedicatōis tēpli: Enenia. n. idē est qd in nouato nes: r dr ab en qd ē in r cenos nouuz qd sit qñ aliq res noua suo vsui applicat: in dedicatōe aut tēpli applicat vsui. Sciendū tñ q festū nō erat prime dedicatōis q facta ē a salomone: qz illa facta ē. r. die septēbris in autūno: vt br. iij. Reg. viij. Nec etiā scdo dedicatōis q facta ē sub zorobabel tēplo reedificatō: qz illa facta ē in martio tpe vernali: s. iust festū illi? dedicatōis seu inno uatōnis q facta ē sub iuda machabeo qñ purificationis fuit tēpli: ab antiocho epiphane pbanatū: vt habef. j. macha. iij. q purificationis facta sunt. r. die noni mē sis apud iudeos: vt br. j. macha. iij. q p maior parte cōiter pcurrit cū decembri apud nos: r id ad h denotā dum addit. y Et hyems erat. r sic p3 tps. loc? aut designat cū dr. r Et ambu. iesus in tē. in por. salomonis. noie tēpli intelligunt atria r loca ad tomū dñi ptinentia. Erat autē ibi quidam locus edificat? vbi salomon stabat ad orandū qui dicebat regis oratorius. Sed ptra hoc videt q omnia q edificauerat salomō in templo fuerūt obusta p chaldeos: vt br. iij. Reg. vlti. Dicendū q alia portio fuit reedificata in templo ad si militudinē priore: r ideo retinuit nomē pcedentis: sicut frequēter fit in edificijs repatis: r sic p3 interrogatiōnis locus: subdit etiā interrogandi modus. y Circūdederūt ergo cum iudei. vt atius cum in verbis capent. z Et dicebant ei: Quousqz animā nostraz tollis. i. crucias dimittendo nos in suspensio: p bocin nuentes q vellēt ei? dicto stare r cū libenter sicut xpm recipere: cū tñ haberēt ptraū in corde. a Si tu es xpc dic nobis palam. nō quērit si tu es filius dauid: q de hoc non curasset pylatus q̄erat gentilis apud que in tendebant eum accusare: s quērit si tu es xpc. i. vnctus q̄nctio debebat regibus: r p dñs si rñ differt ee xpm statim accusassent eum p̄fidi vt rebellare volentem ptra impatorēz romanū cui subditi erant iudei et aspirare ad regnū. Et ad etiā de eā dixerūt. b Dic nob palā. vt possint p cū brē testimonijū. Rndit iesus

Johannis

De ponit xpi vera rñio: in q̄ p̄mo oñdit iudeorum malignitas: sc̄do discipulor̄ xpi benignitas: ibi. Oues mee. In prima q̄ p̄te d̄r sic. a Loquor vobis et nō credis. q. d. vos q̄ritis verba et p̄mentia q̄ ego sim xpc nō ad veritatē intelligendū s̄ maḡ ad calūniandū: q̄a si illa dicere non crederetis: qd̄ p̄bat p̄nter dices

b Opa q̄ ego facio in nomine p̄ris r̄c. Sicut em̄ supra dicitur est. iij. ca. Efficacissimū argumētum ad p̄bandū veritatē excedētē naturālē facultatem intellectu: sunt opera miraculosa: et tamen illis nō credebant. cū tñ fierent ad declaracionem veritatis iesu xpi. Causa aut̄ in credulitate eor̄ subdit: cum dicitur.

Loqr̄ vob̄ et non creditis. Opa q̄ ego facio in nomine p̄ris mei hec testimoniū p̄hibēt de me. O vos nō creditis q̄ nō estis ex ouibus meis. Oues mee vocē meā audiunt: et ego cognosco eas: et sequunt̄ me: et ego vitā eternā do eis: et nō p̄ibūt in eternum: et nō rapiet eas quisq̄ de manu mea. Pater me⁹ qd̄ dedit mihi mai⁹ oibz est. et nemo pōt rapere de manu p̄ris mei. Ego et p̄vnu sumus. Sustulerunt ergo lapides iudei: vt lapidaret̄ eū. Rñdit eis iesus: Multa bona opa oñdi vobis ex

c Et vos nō creditis q̄ nō estis ex ouibz meis.

id est innocentes et humiles: sed superbi et maligni: et idē iudicio execrati. Considerandū q̄ in hac responsione xpc nō dicit expresse se esse xpm quē q̄rebāt: s̄ dicit aliquid equiualens vel maius: vt rñderet veritates et excluderet calūniē maliciā. **d Oues mee. Hic cōsequenter oñdit discipulor̄ suor̄ benignitatē. dicens. Oues mee. i. humiles quibz reuelat veritas: vt habet̄ Mat. xj. e Vocem meā audiunt. credendo corde et obediendo opere. f Et ego cognosco eas. non solum noticia visionis: sed etiā approbatōnis ad vitā eternā. g Et sequunt̄ me. b̄ic̄ in p̄nti p̄ gratiā: et in futuro p̄ gloriam: ideo sequit̄. h Et ego vitā eternā do eis r̄c. Loquit̄ em̄ hic de illis qui sunt oues ei⁹ nō solum fm̄ p̄ntem iusticiā: sed etiā fm̄ p̄destinacionem diuinā q̄ frustrari non pōt. i Et non rapiet eas quisq̄ de manu. p violentiā qd̄ p̄bat tali ratōne. k Pater meus qd̄ dedit mihi r̄c. i. ipsa veritas quam habeo a patre: q̄ omnia excedit in infinitum. l Et nemo pōt rapere r̄c. Cum em̄ sit infinite potētē nihil potest ab eo auferri p̄ violentiā. m Ego et p̄vnu sum⁹. in virtute et potentia: sicut in veritate: vt supra dictum est: s̄ nemo pōt rapere oues de manu mea. Notandū aut̄ q̄ ex hoc verbo saluatoris: Ego et pater vnū sumus excludunt̄ duo errores p̄trarij: circa articulum sanctissime trinitatis. Sabellius em̄ posuit in deo vnitatem p̄sonę sicut et essentia: hoc remouet̄ cum dicit̄. Ego et pater vnū sumus. Si. n. pater et filius essent vna p̄sona dicit̄ sum in singulari: Arius aut̄ econtrario posuit diuersitatem essentia: sicut et p̄sonar̄: hoc excludit̄ p̄ hoc qd̄ d̄r hic: Vnū. Si. n. pater et filius haberent diuersas essentias nō diceret̄ vnum neutraliter s̄ plura. n Sustulerunt ergo. Hic p̄nter offendit malignitas iudeor̄ in facto: Et diuiditur in tres: quia p̄mo xpc refrenat eor̄ seuidiam: sc̄do excludit̄ impositā sibi blasphemā: ibi. Rñderunt iudei. terciō fugit p̄pter eor̄ obstinatam maliciā: ibi. Querēbant ergo. In prima igitur parte dicitur. n Sustul. lap. iudi vt lap. euz. moti liuore inuidie non amore iusticie ab eis legis ordi: vt supra dictum fuit in casu simili. yij.**

ca. o Rñdit eis iesus. dulciter eos reprimendo. p Multa bona opa ostendi r̄c. s. veritates tocendo: infirmos curando: et alia miracula faciendo. q Prope qd̄ eor̄ opus me lap. cum tñ ex hoc me honozare dēteretis. r Rñderunt. Hic p̄nter excludit blasphemā sibi

impositā: et diuiditur in duas: q̄ p̄mo obmōi blasphemā imponit et secundo excludit: ibi Rñdit. In p̄ma ergo p̄te dicit sic. Responderunt iudei dicentes. De bono ope non lapi. te sed de blas. In dicitis eorum p̄ contradictionē q̄ loquebant̄ sicut furiosi. Testificatur enim cum face rebona opa in miraculis: cum dicūt s̄ De bono ope nō. s. qd̄ facis: et tamen dicūt hic eum blasphemum cum dicitur.

p̄ meo: p̄pter qd̄ eor̄ op⁹ me lapidatis: Rñderunt ergo iudei. De bono ope nō lapidamus te: sed de blasphemā: et quia tu hō cū sis: facis teipm̄ deū. Rñ eis iesus: Nonne scriptū est in lege vestra: quia ego dixi dii estis? Si illos dixit deos ad q̄s sermo dei fact⁹ est: et nō pōt solui scriptura que pat̄ sanctificauit et misit in mūdū: vos dicat̄: q̄a blasphemias: q̄ dixi fili⁹ dei sū? Si nō facio opa p̄ris mei nolite credere mihi. Si aut̄ facio: et si mihi non vultis credere: openbus credite:

t Sed de blasphemā. ista em̄ sunt incōpossibilia: q̄ miracula xpi fiebant ad testimoniū bonitatis eius: et idē cum essent bona opa et diuina nō poterāt fieri ad testificandū aliqd̄ falsum: qd̄ nō esset si ille esset blasphem⁹ ad cuius testimonium fierent. Ita aut̄ cecitas in eis p̄cedebat ex eo q̄ solū humanā naturā in xpo p̄siderabant: ideo subditur. Quia cum hō tu sis facis teipm̄ deum. v Rñdit eis. Hic p̄nter iesus excludit crimen blasphemie sibi impositum: et hoc dupliciter: primo excludit illud p̄ scripturam: sc̄do p̄ rōnem: ibi. Si nō facio. Circa primū sciendū q̄ scriptura cum sit a deo inspirata: nō pōt esse falsa. Ip̄sa aut̄ attribuit veritatē hominibz sanctis et p̄betis: et ipsi r̄pō: aliter tñ: quia veritatē p̄cipatiue tm̄ attribuit alijs a r̄pō: sicut iudices locum d̄i tenentes dicunt d̄i: Exo. xxij. Dñs domus applicabit ad deos: et ibidē. Dñs non detrahet r̄c. r̄pō aut̄ attribuit veritatē p̄rie dictā fm̄ q̄ habet̄ hier. xxiij. Ecce dices veniūt dicit dñs: et suscitabo dauid germe iustum: sequit̄ postea: Hoc est nomen qd̄ vocabit̄ eum dñs iustus noster. et vbi habem⁹: dñs: ponit̄ nomen domini thetagramaton in hebreo: qd̄ nullo mō attribuit̄ alicui nisi deo vero: ideo pater q̄ sicut scriptura veteri testamenti attribuit alijs a r̄pō veritatem p̄cipatiue: dictā: ita ipsi r̄pō veritatem p̄rie dictam: fm̄ hoc igitur exponēda est littera. v Rñdit eis iesus. declarando se nō esse blasphemū dicens se esse deū vel dei filiū naturalem qd̄ idem est: qd̄ p̄bat p̄ scripturā. d. r Nonne scriptum est r̄c. quia ego dixi dii estis. Hoc h̄ in ps. lxxj. et dicitur de iudicibus et p̄betis: ideo subdit. y Si illos dixit deos. p̄cipatiue. z Ad quos sermo dei factus est. sicut fuerunt p̄bete et iudices. a Et non pōt solui scriptura. i. non potest dici q̄ p̄tineat falsum. b Quis pater sancti. i. meipm̄: quem sanctificauit. id est sanctus generauit ab eterno fm̄ veritatem. vel sanctificauit. id est plenitudine gratie adimpleuit q̄tum ad humanitatem. c Et mi. in mun. ad saluandū ipsū: sicut erat p̄ p̄betas p̄dictum. d Vos di. quia blas. quia dixi h. dei sū. q. d. irōnabiliter loquimini: q̄ scriptura sacra q̄ solui non pōt: exp̄sse loq̄r de diuitate mea: vt p̄ p̄dicta. a Si nō facio. Hic p̄nter excludit crimē blasphemie sibi impositū p̄ rōez

Euangelium

Circa qd sciendū q̄ opa determinant̄ pprio ope: vt b̄. iiii
metheozoz: id p̄ ppria opationem certificamur de natura
rei: t̄pc aut̄ faciebat opa diuinitat̄ ppria. s. miracula totā
facultatē creature trāscēdentia t̄ etiā stute ppria: qz non
solū faciebat illa obsecrādo diuinā potentia: s̄ aliqñ ipo-
tando. Ex quo cō-
cludit̄ q̄ in eo vere
erat natura diuina
t̄ p̄ p̄ns nō erat bla-
spem? dicendo se
esse deū vel dei filiū
et hoc est qd d̄r.

a Si non facio
opa patris mei zc.
ideo p̄cludit̄ ex ope
ribus. b Et co-

gnoscatis z credatis qz pater in me est et ego in patre. in-
q̄tum est vna natura ambor: sicut z vna opatio.

c Querebat̄ ḡ. hic p̄nter pomit̄ fuga xpi p̄pter eoz ob-
stinatā maliciā: qz nec verbis ei? nec opibus inducebant̄
ad credendū: s̄ tanq̄ obstinati querebat̄ eū apprehendere
ad occidendū. d Et eruit̄ de ma. eoz. virtute diuina
transiēs p̄ ipsos: sicut d̄. dictus fuit. viii. ca. e Et abijt̄
iterū zc. z māsit̄ illic. s. ad t̄ps vt ppli venientes ad ipsuz re-
cordarent̄ de testimonio ioh̄is q̄ dixerat de eo: Ecce agn̄
dei. Et de testimonio dei patris cui? vox audita fuerat i ba-
ptismo xpi. hic est filius meus dilectus. et sic habita col-
latōne prior z nouissimoz p̄firmarent̄ in fide ipsi? ideo
sequit̄. f Et multi venerūt ad eū. credentes. g Et
dicebant̄. in argumentū sue fidei. h Quia ioh̄anes si-
gnum fecit nullū. Signa em̄ seruabant̄ xpo sicut p̄nci-
palior: t̄m̄ p̄pter sanctitatē vite credebāt̄ iohanni: z qz in
xpo videbant̄ dictū eius impleri: ideo sequit̄. Omnia aut̄
quęcūq; dixit ioh̄. de eo vera erant. z p̄cludit̄ fructū? col-
latōnis: sicut d̄r. i Multi crediderūt in eū. Circa predi-
cta in hoc ca. queritur: vtrum licitū sit pastoz ecclie in per-
secutōne fugere. Et arguit̄ primo qz sic qz aliqui sancti le-
gunt̄ hoc fecisse sicut thomas cantuariensis fugit de an-
glia t̄pe persecutōnis sue ecclie qd nō fecisset nisi licitū fu-
isset: ergo zc. Item saluator dicit aplis Math. x. capi. Si
vos p̄secuti fuerit in vna ciuitate fugite in aliam. z sic vi-
detur qz fugere t̄pe persecutōnis nō solū sit licitū: sed etiam
meritorū cum saluator discipulos ad hoc hortet̄. L. d̄tra-
rium arguit̄ p̄ hoc qz in hoc capitulo dictū est. Mercena-
rius z qui nō est pastor videt lupū venientem et dimittit
oues et fugit. qd exponens Greg. dicit: qz ille qui fugit t̄-
pore persecutōnis merito p̄dit in critū pastozis: qd nō esset
verū si fugere esset sibi licitū. R̄sio: dicendū qz noie lupi
venientis sup oues aliqñ intelligit̄ dyabolus p̄ t̄tatiōes
fideles infestans: aliqñ hereticus p̄ falsam doctrinā z co-
rumpens: aliqñ tyrānus violentia armoz p̄sequens. Si
primo z secundo modo accipiat̄ lupus nō est licitū pastoz fugere:
qz cum talib? lupis nō est resistendū: copaliter sed ma-
gis sp̄nialiter p̄ deuotā orōnem z sanctā p̄dicatōnez z do-
ctrinam. Et ideo per talia est eis statim resistendū. Aliter
em̄ si daret̄ eis ingressus nō resistendo accideret maius
piculum: p̄pter qd dicit beatus iacob? iiii. Resistite dya-
bolo z fugiet a vobis. Et hoc idēz posset dici de heretico:
qz fugit illū qui p̄ sanā doctrinam detegit̄ ipsius falsitatez:
p̄pter qd symō magus fugiebat petru de ciuitate in ciui-
tatem vt d̄r in itineratio Clement̄. Si accipiat̄ lup? ter-
cio modo t̄c est distinguendū. Quia aut̄ p̄secutio p̄sonalis
est: aut cōis: si p̄sonalis ita qz est p̄tra pastozē t̄m̄ z nō con-
tra gregē sibi p̄missuz: t̄c pastoz est fugiendum: nec t̄c
dimittit̄ gregem in p̄secutōne. quia t̄c p̄secutio nō est cō-
tra gregē: vt dicit̄ act. ix. Si aut̄ sit p̄secutio cōis p̄tra gregē z
pastozē ad huc distinguendū est: qz aut̄ est vnus solus pa-
stor: aut multi: si vnus t̄m̄ nō est sibi licitū fugere: et gregē
dimittere: qz hic esset mercenari? z non pastor: fm̄ qz dicit
saluator. Si aut̄ sunt multi pastozes quib? ecclia alibi

vt cognoscatis z credatis: qz
p̄t̄ me ē: z ego ī p̄t̄. Quere-
bant ergo app̄hendere? z ex-
iuit te manib? eoz. Et ab-
ijt̄ iterz trans iordānē in eū
locū vbi erat iohannes ba-

indigeat: tunc aliqui debent remanere z alii fugere: vt
sic greḡ remanens in illa ecclia sufficienter custodiatur
z vtilitati ecclie de aliis p̄uideat: z si non possit deter-
minari de cōi p̄cordia vel alia p̄uenienti via q̄ remane-
ant z q̄ fugiant: possent sup b̄ inuocata sp̄s sancti q̄tia

partizās p̄m: z māsit̄ illic. Et
multi venerūt ad eū? z dice-
bāt: qz ioh̄anes qd ē signū
fecit nullū. Dia aut̄ q̄cūq;
dixit iohannes te hoc vera
erāt: z multi crediderūt in eū.

fortes mitti: fm̄
qz dicit̄ aug. i epi-
stola ad honora-
tum. Si inē mi-
nistros sit d̄ice-
ptatio q̄ eoz t̄-
pore p̄secutōis
maneat z q̄ eoz
fugiant ne fuga
vel morte omni
um ecclia defera-
tur: si bec d̄ice-
ptatio aliter nō

poterit terminari quantū mibi videt̄: q̄ maneat z q̄
fugiat: forte eligendi sunt. Ad primū dicendū q̄ sancti
fugerūt in casibus licet̄ p̄dicto modo: vñ in legi da
sancti Tho. d̄r sic: qz in principio p̄secutōis fugit: quia
nondū innotuerat ad plenū causē ecclie z p̄sonalis
p̄secutio videbat̄. Eodem modo dicendū est qz saluator
hortat̄ discipulos fugere in casibus licitis p̄dictis.

In ca. x. vbi dicit̄ in postilla. Om̄s quotquot venerūt
vires sunt z latrones. Additio.

Quod aut̄ bec verba xpi nō possint intelligi de
p̄phetis seu patriarchis z h̄mōi satis est mani-
festum. illi em̄ nō vt perderent oues seu vt eas
furarent̄ venerūt. Sed attendendū est quō verba xpi
dicentis vniuersaliter: Om̄s quotquot venerūt vires
sunt zc. saluari possint sic vt sub hac vniuersitate non
p̄prehendant̄ etiā iusti a deo missi: nam fm̄ apostoluz
ad hebr. ii. ca. q̄ omnia dicit̄ nibil excipit̄. s̄ p̄tinuando
bec verba ad immediate p̄cedentia satis h̄r: qz bec vni-
uersalitas nō p̄prehedit om̄s quotquot venerunt sim-
plicit̄: s̄ t̄m̄ illos qui venientes nō intrauerūt p̄ osti-
um. vnde cum xpc dicit̄: Ego sum ostium ouitū. statim
subiungit̄: Quotquot venerūt zc. vt intelligat̄ illa vni-
uersalitas solū p̄prehendere illos qui nō p̄ ostiū vene-
runt: z hoc videt̄ dicere aug. in hoc loco vbi sic: Intel-
lige ergo quotquot venerūt p̄ter me nō aut̄ p̄ter illum
p̄phete venerūt: qz cum illo venerunt zc. z infra: P̄-
cesserūt em̄ iusti in eum credentes venturū quō credi-
mus in eum qui iam venit: tempa em̄ variata sunt: nō
fides. Hec augustinus.

In eodem ca. vbi d̄r in postilla: Hereditas differt
a mercede pprie dicta.

Additio.
Heremia sanctorz in vtrozq; testamento frequen-
ter merces d̄r: vnde Gen. xv. cap. Merces tua
magna est nimis. et Esa. xl. ca. Ecce merces ei?
cum eo. et math. v. ca. Merces vestra cupiosa est in ce-
lis. z. i. Cor. iiii. ca. Quisquisq; mercedē accipiat fm̄
pprium laborem: quem modum loquendi etiāz docto-
res catho. tenent vnde aug. dicit̄: Nilio est tota mer-
ces. z sic de multis alijs. Inconueniens igit̄ videt̄ di-
cere qz gloria celestis nō dicatur pprie merces cum sic
p̄munit̄ appellet̄ a p̄phetis patriarchis euangelist̄
apostolis atq; doctoribus. sed melius videtur dicen-
dum qz gloria celestis in opatione meritoz quib? eam
quis de p̄muni lege adipiscitur potest dupliciter consi-
derari. Vno modo fm̄ cōgruitatem que attendit̄ fm̄
equalitatem p̄portionis: et sic iusti p̄prie merentur
gloriam celestem: vnde z p̄prie debet dici merces.
Alio modo fm̄ condignitatem que attendit̄ fm̄ p̄-
portionem equalitatis: z isto modo sancti non meren-
tur gloriam celestem. vnde ad Ro. viii. capi. Non sūt
p̄digne p̄ssiones huius seculi ad futuram gloriā que
reuelabitur in nobis. qua cōsideratione gloria celestis
nō dicitur merces: sed potius hereditas: eo qz filius ad
hoc qz debeat succedere in bonis paternis nō requiritur

Euangelium

bat ire in iudeam. s. ppter lazari suscitaciones. Et diuidit in duas: qz primo denunciat mortē lazari tñ occulte: secundo exprimit eā manifeste: ibi. Tñc ergo ait. Circa primūz dicit sic. b. **Hec** q̄ immediate p̄dicta sunt. c. **Et** p̄ hoc illis dicit la. ami. no. doz. mortem ei⁹ vocat dormitioez qz ato⁹ erat surrecturus.

d Sed va. vt a som. exci. eū. qz taz facile imo facilius est christo suscitari mortuum q̄ alteri dormientē: hāc causa sui itineris dicit ad assecurandū discipulos. q. d. nō debetis timere: qz nō vado ad disperandū eū iudeis sic ante. sed ad lazari suscitandū.

e Vixerunt ergo discipuli ei⁹ dñe si doz. sal. erit. q. d. ex quo dormit signūz est sue curacionis n̄ est necesse qz vadat illuc. **f** **Mondu** enim erant ad pleniū assecurati p̄ verba xpi: nec mirū: qz ad huc erāt infirmi z impfecti. **f** **Dixit** autē iesus de morte eius. eā exprimit p̄ dormitioez ratio ne p̄dicta.

g Illi autē putat qz de dor. som. diceret: Sed videt mirabile qz intellexerunt xpm velle ire tā longā viāz ad excitandū boiem de somno. Dicendū qz ad huc erant rudes z in timore positi: vt patet ex p̄dictis: z iō male capiebāt verba xpi. vel dicendū qz christus cōsueuerat eis pabolice loqui: z iō nesciebant quid p̄ exercitioez a somno intelligerent suspicantes ne forte pabolice loqueret. **h** **Tunc** ergo. **h** **hic** p̄nter exprimit mortem lazari manifeste dicens i. **Lazarus** mortuus ē z gaudeo. nō de morte ei⁹ absolute: sed **k** **propter** vos. vt vidētes ei⁹ resuscitacionem in fide p̄firmemini. vel sic. **g** **gaudeo**. s. qz nō erā ibi n̄ p̄ me sed ppter vos: qz ex p̄ntia mea mors ei⁹ fuisset impedita: cū mors habere locū nō debeat vbi ē vita: z p̄ cōsequēs eius resuscitatio nō eēt: que tñ est vtilis vobis. **l** **Dixit** ergo thomas q̄ dicit didymus. i. dubius. **m** **Ad** cōdiscipu. suos ea. z nos mori. cū eo. **h** **Iste** erat magis timid⁹ q̄ alij. q. d. exponamus nos piculo. vel fm̄ alios dicebat hoc ex magna dilectione. q. d. melius ē nobis cū illo mori q̄ sine illo viuere. **n** **Venit** itaqz iesus. **h** **hic** p̄nter agitur de aduentu christi ad lazari. **Et** diuidit in duas: qz primo agitur de ei⁹ puentōe: scdo de ei⁹ susceptione: ibi. **Martha** er. **In** pria ergo pte dicit sic. **n** **Venit** iesus z inuenit eū qua. di. iā in mo. habentē. quatuor dicit ad certitudinem mortis: qz licet sint alique infirmitates latētes quibus videt aliquis mortuus ad tempus: hoc tamē nō durat p̄ quatuor dies. dicit etiā in monumento. s. in terra reclusus: qz dato qz fuisset ibi positus vnu⁹ nihilominus i tāto tpe fuisset ibi mortuus. **o** **Erat** zc. quasi stadij q̄n decim. que valent leuēā excepto vno stadio. **p** **Mul**ti autē ex iudeis venerāt zc. vt conso. eas de fratre suo. tuz qz erāt nobiles dñe: tñ qz locus erat satis p̄: vt patet ex p̄dictis. **q** **Martha** ergo. **h** **hic** agit de xpi susceptione: z p̄io quo ad marthā: scdo q̄ ad mariā: ibi. **Et** cū bec dixisset. **Prima** in duas: qz primo xps a martha deuote susci-

hec ait: z p̄o **hec** dicit eis: **Lazarus** amicus n̄r dormit: sed vado vt a somno exci. tē eū. **Dixit** ergo discipuli ei⁹: **Dñe** si dormit saluus erit. **Dixerat** autē iesus de morte ei⁹: illi autē putauerūt qz de dormitōne somni diceret. **Tunc** ergo iesus dixit eis manifeste: **Lazarus** mortuus ē: z gaudeo p̄p̄t vos vt credatis: qm̄ nō erā ibi: sed eam⁹ ad eū. **Dixit** ergo thomas q̄ dicit didymus ad p̄discipulos: **Eamus** z nos: et moriamur cum eo: **Venit** itaqz iesus et inuenit eū quatuor dies iā in monumento. **Erat** autē berthania iuxta hierosolimā q̄si stadij q̄ndecim. **Mul**ti autē ex iudeis venerāt ad marthā z mariā vt cōsolarent

pitur: scdo fratris suscitatio ei⁹ p̄mittit: ibi. **Dixit** illi iesus: **In** prima pte dicit sic. **Martha** ergo vt audiuit qz venit iesus. **Ipsa** cū habebat curā tom⁹: z iō primo nūciatus ē ei⁹ aduentus xpi p̄ aliquē q̄ aduentu christi p̄ venerat. **r** **Occurrit** illi reuerentē z deuote.

s **Maria** autē do. sede. cū iudis qui venerāt ad eas. **t** **Dixit** ḡ martha ad ielus do. si fu. h. frater me. nō fu. mor. **Et** quo aparet qz credebat ipm posse p̄seruare fratrem suum a morte: tñ impfecte credebatur: qz videt inuere qz nō p̄t xps tātu absens quātū p̄sens. **y** **Sed** z nunc scio qz quecū. p. a deo da. ti. deus videt p̄ hoc qz n̄ fuisset edocta plene de ei⁹ dicitate: qz nō dixisset qz cūqz poposcens sed dixisset que cūqz iussens fiet. **r** **Dixit** illi iesus. **h** **hic** suscitatio fratris sui ei⁹ p̄mittit cū dicit y. **Resur.** frat tuus. sed illa intellexit hoc d̄ re

s **Maria** autē do. sede. cū iudis qui venerāt ad eas. **t** **Dixit** ḡ martha ad ielus do. si fu. h. frater me. nō fu. mor. **Et** quo aparet qz credebat ipm posse p̄seruare fratrem suum a morte: tñ impfecte credebatur: qz videt inuere qz nō p̄t xps tātu absens quātū p̄sens.

y **Sed** z nunc scio qz quecū. p. a deo da. ti. deus videt p̄ hoc qz n̄ fuisset edocta plene de ei⁹ dicitate: qz nō dixisset qz cūqz poposcens sed dixisset que cūqz iussens fiet. **r** **Dixit** illi iesus. **h** **hic** suscitatio fratris sui ei⁹ p̄mittit cū dicit y. **Resur.** frat tuus. sed illa intellexit hoc d̄ re

3 **Dicit** ei martha. scio qz resur. in resurrexōe zc. **Et** quo patet qz erat de secta p̄barisocōz q̄ntū ad h̄ qz confitent resurrexōez futuram: nō d̄ secta saduceoz qui hoc negāt. **a** **Dicit** ei iesus. explicās intentionē suam de resurrexōe fratris sui p̄inqua. **b** **Ego** sum resurrexō. s. causaliter: tñ qz resurrexō xpi ē causa nostre resurrexōnis: tñ qz resurrexō generalis futura fiet virtute xpi uocantis mortuos ad iudiciū. **c** **E** vita. p̄ essentiam ppter quod suz causavite oib⁹ uiuentib⁹: z possum dare vitā mortuis: quia quod est tale p̄ essentiam: est causa oim̄ aliozum que sunt p̄ participationem: vt habet. h. meta. **d** **Qui** credit in me. sicut p̄destinatus. **e** **Etiā** si mortuus fuerit. p̄ lapsū in peccatum mortale. **f** **Quet.** finaliter vita gratie. **g** **Et** ois qui. z cre. in me. fide format. **h** **Non** morietur in eternum. i. morte eterna: licet moriat morte tpali ad solū dum debitū nature. **i** **Credis** hoc. nō petit hoc quia si ignorans fide querens ei⁹ p̄fessionē ad merituz: quia ore fit confessio ad salutem: vt habet **Roma**. x. **k** **Aut** illi vtiqz dñe. quia p̄ christi verba erat instructa in fide plenius q̄ ante: quod patet ex ei⁹ sequenti confessione: in qua primo exprimit ipsius xpi dignitas sacerdotalis z regia cū dicit. **l** **Ego** cre. quia tu es christus. i. vnctus: vnctio autē debebat regibus z sacerdotibus: scdo xpi diuinitas cū dicitur. **m** **Filius** dei. s. naturalis. tercio incarnationis veritas cū subditur. **n** **Qui** in hūc mun. ve. nō p̄ loci mutationem s̄p carnis assumptionē. **o** **Et** cū bec dicit. **h** **hic** agit de susceptione xpi quo ad mariā: qz martha a christo edocta statim p̄ abiit z w. ma. so. suam. vt audiret bonos rumores quos a christo audierat. **q** **Silencio**. p̄p̄t iudeos p̄sentes qz aliq̄ xpm machinabantur. **v**

[Marginal notes in a smaller script, partially illegible due to fading and bleed-through.]

Johannis

r Magister adest et vocat te. licet non sit supra expris-
sum quod ipse vocaret maria: tamen hoc est credendum: quia non est
probabile quod martha in hoc mitteret. sed propter breuitatem eius
gesta illud omisit: quia sufficit ex verbo marthe exprimere.
s Illa ut audi. sur. a. et ve. ad eum et magna deuotio-
ne. t. Hodu
em ve. ic. in ca-
stellu. r. c. ondes
q. ad miracula fa-
cienda non se in-
gerbat: et ut ex
aduentu iudeo-
rum cum maria ad-
ipsum magis cele-
bre et notoriam es-
set miraculum.
v. Judei igi-
r. et p. s. l. a. v. q. z.
ibi. d.

Quia vadit
ad mo. vt plor-
z. ibi. Credebat ei
ea esse subito mo-
ta ex compassione
fratris sui: quia
non audierat ver-
bum marthe vt di-
ctum est.

Maria r.
caecidit ad pedes
eius quod non fecerat
martha. ex q. p. z.
q. maria magis
amabat iesum et re-
uerbatur.

Edixit ei do-
mine si fuisses h-
r. c. exponit sicut
supra. a. Je-
sus ergo. h. d. c. o. n. t. e. r. a. g. i. t. d. e. l. a. z. a. r. i. s. u. s. c. i. t. a. t. o. e. Et diuidi-
tur in duas: quia primo ponit suscitatiois actus: scilicet do-
sequens effectus: ibi. Multi ergo ex iudeis. Præterea tres:
quia primo describit affectum ipsi ad lazari. scilicet do-
sequens in de-
murmuratio iudeorum: ibi. Dixerunt ergo. tertio ipse sus-
citavit mortuum: ibi. Iesus ergo rursus r. c. affectio ipsi ad
iazar ostendit primo ex signo cui dicitur. a. Iesus ergo
vt vi. ea. plo. z. i. i. q. ve. cu. ea. plo. ex morte amici.

Infirmum spi. r. tur. seipm. Fremit? p. surgit et in-
dignatio. iste em fremit? rpi. pcedebat ex indignatioe
et? p. tra. dyabolu. p. cu. i. suggestioez mors intravit i mu-
du. quez erat cito rebellat? turbatio aut illa pcedebat
ex compassione lazari et foroz eius. Sciendum tñ q
iste passioes et osiles no erat in r. p. o. v. i. a. o. s. e. s. magis vir-
tuosae: quia no erant puenientes iudicium rationis. s. magis se-
queres et p. ipm exitate: sicut dicit pbs. iij. ebri. q. pas-
sio ire exarata p virtute fortitudinis adiuvat ad actus
ei? fortius crequendū. scdo ondit affectio ipsi ex verbo
cui dicit. t. b. i. p. s. u. i. e. u. r. c. t. e. r. c. i. o. e. r. f. a. c. t. o. c. u. i. s. u. b. d. i. t. u. r.

Et lachrymatus est iesus. ex pietate vidēs locū se-
pulture: p hoc etiā ostendit veritatē hūane nate: paris
em piculi est discredere veritatē humanitatē christo sicut
et veritate: et iō vbi rps ostendit suā veritatē adiungebat
aliqua ad declarandū suā humanitatē et eoduerso hoc
parz in eius natiuitate: qñ iacēs in psepio vt bō infir-
mus stellā fecit radiare in celo vt de. Silr in passione
qñ ipso moriete ex natura passibili sol obscurat? ē inuisi-
bili virtute dei: et hic silr in suscitatioe lazari quadridua
ni: qd erat maxime virtutis. turbat? et fleuit ad decla-
randū veritatē hūanitatē. d. Dixerunt. h. d. c. e. r. e. f. f. e. c. t. u. c. h. r. i. s. t. i. o. s. t. e. n. d. i. t. s. e. q. u. e. s. m. u. r. m. u. r. a. t. i. o. n. e. Judei em vi-
derunt rps tristari: et p. o. s. e. q. u. e. s. a. r. g. u. e. b. a. n. t. q. m. o. r. s. i. l. l. a. p. e. t. r. a. v. o. l. u. n. t. a. t. e. r. p. i. s. i. m. p. l. i. r. a. c. c. i. d. i. s. s. e. t. q. u. i. a. t. r. i. s. t. i. f. i. c. i. a. e. s. t. d. e.
bis que nobis nolēt? acciderūt: vt dicit aug. xiiij. de
ciui. dei et per consequens concludebant q non potuis-

set lazari preseruasse a morte: et hoc ē qd dicit.
d. Dixerunt ergo iudei ecce quō amabat eum. quia videbāt
euidens signus: immunes per hoc q libenter si posset pre-
seruasset eum a morte: et ex hoc ulterius miraculum de ceco
nato illuminato volebant annihilare et in aliū retorquere
dicētes. c. h. d. c. o.
po. bic q. ape. oca.
ce. na. face. vt bic n
mozeretur. q. d. ex
quo non potest hoc
nec illud potuit nec
fecit. Isti non expe-
ctabant sufficientē
s. iudicabant an tē-
pus: quia christus
plus fecit: plus em
est mortuum susci-
tare qm mortē infir-
mantis impedire.
f. Iesus s. h. d. c. o.
sequenter ponitur
lazari suscitatio et
ponitur hic quia
q. per ordinem fa-
cientia ad miracu-
li certitudinē et ma-
gnificentiam: par-
tes patebunt pro-
sequendo. Primū
ē descriptio sepul-
chri quod erat spe-
lunca cauata in ru-
pe magna et profun-
da: ita q poterant
poni plura ibi cor-
pora. s. corpora co-
rū q fuerūt eiusdē
parentele. vno fre-
quenter dicitur il-
li.

iesus. Dixerunt ergo iudei: Ecce
quō amabat eum. Quidā at
ex ipis vixerūt: Non pote-
rat h q aperuit oculos ceci-
nati: faceret h nō mozeretur
Iesus ergo rursū fremēs i
semetipso: venit ad monu-
mētū. Erat aut spelunca et
lapis suppositus erat ei. Ait
iesus. Tollite lapidē. Dic
ei martha soror ei? q mor-
tu? fudat: Dñe iā fetet: qdri-
duan? ē em. Dicit ei iesus.
Mōne dixi tibi: qm si cre-
dideris videbis glām dei?
Tulerit ergo lapidē. Ies?
at eleuatis sursum oculis di-
xit. Pat? grās ago tibi: qm
audistime. Ego at sciebā
q sp me audis: s. ppter po-
pulum q circūstat dixi: vt
credāt quia tu me misisti.

Reg. Sepultus est in sepulchro patrū suoz. sic igi? erat
factū sepulchri lazari et desup grandi lapide claudebatur
ex quo p. z. vera mors lazari: q si fuisset ibi positus viuus
et sanus infra quadriduū fuisset mortu? et loci corruptioe
et hoc ē qd dicit. f. Iesus s. r. u. r. f. r. e. i. n. s. e. n. e. t. i. p. s. o. Indignatio
p. tra. maliciā iudeoz de factis suis inique murmurantibus
et talis indignatio ē virtuosa: quia sicut ad virtuosū p. t. i. n. e. t. a. p. p. l. a. u. d. e. r. e. b. o. n. a. i. t. a. et indignari p. tra. malū. g. Uti ad
mo. dicit em sepultura monumētū quasi monēs mentē:
quia monet viuentes vt p. c. o. g. i. t. e. t. m. o. r. t. e. b. At aut spe-
lunca r. c. m. o. p. d. i. c. t. o. f. a. c. t. a. i. Ait iesus. h. d. c. o. n. i. t. e. s. e. c. u. n. d. u. m. l. a. p. i. d. i. s. a. m. o. t. i. o. e. s. t. d. i. c. i. t. k. Tollite lapidē. dñe
iā fetet. q. d. licet aliqui suscitati sunt mortui recenter: tñ q
iā quadriduan? ex fetore solutus resuscitaret nō est sic audi-
tum: et hoc vbi videt p. c. e. l. l. i. s. s. e. e. x. a. d. m. i. r. a. t. i. o. n. e. m. a. r. t. h. e. e. t.
eius ignorantia: quia eiusdē virtutis ē suscitare mortuū vtro-
q. mō: idco sequit. l. Di. e. i. e. c. o. r. r. i. g. e. n. d. o. e. i. u. s. d. i. c. t. u. m.
m. Mōne di. t. i. q. m. si cre. vi. glo. dei. i. c. l. i. o. s. a. z. e. i. v. i. r. t. u. t. e. i.
suscitatioe fratris tui. n. Tulerit ergo lapidē. ad p. c. e. p. t. u. m.
r. p. i. o. Iesus aut. h. d. c. o. n. i. t. e. s. e. c. u. n. d. u. m. l. a. p. i. d. i. s. a. m. o. t. i. o. e. s. t. d. i. c. i. t. k. Tollite lapidē. dñe
iā fetet. q. d. licet aliqui suscitati sunt mortui recenter: tñ q
iā quadriduan? ex fetore solutus resuscitaret nō est sic audi-
tum: et hoc vbi videt p. c. e. l. l. i. s. s. e. e. x. a. d. m. i. r. a. t. i. o. n. e. m. a. r. t. h. e. e. t.
eius ignorantia: quia eiusdē virtutis ē suscitare mortuū vtro-
q. mō: idco sequit. l. Di. e. i. e. c. o. r. r. i. g. e. n. d. o. e. i. u. s. d. i. c. t. u. m.
m. Mōne di. t. i. q. m. si cre. vi. glo. dei. i. c. l. i. o. s. a. z. e. i. v. i. r. t. u. t. e. i.
suscitatioe fratris tui. n. Tulerit ergo lapidē. ad p. c. e. p. t. u. m.
r. p. i. o. Iesus aut. h. d. c. o. n. i. t. e. s. e. c. u. n. d. u. m. l. a. p. i. d. i. s. a. m. o. t. i. o. e. s. t. d. i. c. i. t. k. Tollite lapidē. dñe
iā fetet. q. d. licet aliqui suscitati sunt mortui recenter: tñ q
iā quadriduan? ex fetore solutus resuscitaret nō est sic audi-
tum: et hoc vbi videt p. c. e. l. l. i. s. s. e. e. x. a. d. m. i. r. a. t. i. o. n. e. m. a. r. t. h. e. e. t.
eius ignorantia: quia eiusdē virtutis ē suscitare mortuū vtro-
q. mō: idco sequit. l. Di. e. i. e. c. o. r. r. i. g. e. n. d. o. e. i. u. s. d. i. c. t. u. m.
m. Mōne di. t. i. q. m. si cre. vi. glo. dei. i. c. l. i. o. s. a. z. e. i. v. i. r. t. u. t. e. i.
suscitatioe fratris tui. n. Tulerit ergo lapidē. ad p. c. e. p. t. u. m.
r. p. i. o. Iesus aut. h. d. c. o. n. i. t. e. s. e. c. u. n. d. u. m. l. a. p. i. d. i. s. a. m. o. t. i. o. e. s. t. d. i. c. i. t. k. Tollite lapidē. dñe
iā fetet. q. d. licet aliqui suscitati sunt mortui recenter: tñ q
iā quadriduan? ex fetore solutus resuscitaret nō est sic audi-
tum: et hoc vbi videt p. c. e. l. l. i. s. s. e. e. x. a. d. m. i. r. a. t. i. o. n. e. m. a. r. t. h. e. e. t.
eius ignorantia: quia eiusdē virtutis ē suscitare mortuū vtro-
q. mō: idco sequit. l. Di. e. i. e. c. o. r. r. i. g. e. n. d. o. e. i. u. s. d. i. c. t. u. m.
m. Mōne di. t. i. q. m. si cre. vi. glo. dei. i. c. l. i. o. s. a. z. e. i. v. i. r. t. u. t. e. i.
suscitatioe fratris tui. n. Tulerit ergo lapidē. ad p. c. e. p. t. u. m.
r. p. i. o. Iesus aut. h. d. c. o. n. i. t. e. s. e. c. u. n. d. u. m. l. a. p. i. d. i. s. a. m. o. t. i. o. e. s. t. d. i. c. i. t. k. Tollite lapidē. dñe
iā fetet. q. d. licet aliqui suscitati sunt mortui recenter: tñ q
iā quadriduan? ex fetore solutus resuscitaret nō est sic audi-
tum: et hoc vbi videt p. c. e. l. l. i. s. s. e. e. x. a. d. m. i. r. a. t. i. o. n. e. m. a. r. t. h. e. e. t.
eius ignorantia: quia eiusdē virtutis ē suscitare mortuū vtro-
q. mō: idco sequit. l. Di. e. i. e. c. o. r. r. i. g. e. n. d. o. e. i. u. s. d. i. c. t. u. m.
m. Mōne di. t. i. q. m. si cre. vi. glo. dei. i. c. l. i. o. s. a. z. e. i. v. i. r. t. u. t. e. i.
suscitatioe fratris tui. n. Tulerit ergo lapidē. ad p. c. e. p. t. u. m.
r. p. i. o. Iesus aut. h. d. c. o. n. i. t. e. s. e. c. u. n. d. u. m. l. a. p. i. d. i. s. a. m. o. t. i. o. e. s. t. d. i. c. i. t. k. Tollite lapidē. dñe
iā fetet. q. d. licet aliqui suscitati sunt mortui recenter: tñ q
iā quadriduan? ex fetore solutus resuscitaret nō est sic audi-
tum: et hoc vbi videt p. c. e. l. l. i. s. s. e. e. x. a. d. m. i. r. a. t. i. o. n. e. m. a. r. t. h. e. e. t.
eius ignorantia: quia eiusdē virtutis ē suscitare mortuū vtro-
q. mō: idco sequit. l. Di. e. i. e. c. o. r. r. i. g. e. n. d. o. e. i. u. s. d. i. c. t. u. m.
m. Mōne di. t. i. q. m. si cre. vi. glo. dei. i. c. l. i. o. s. a. z. e. i. v. i. r. t. u. t. e. i.
suscitatioe fratris tui. n. Tulerit ergo lapidē. ad p. c. e. p. t. u. m.
r. p. i. o. Iesus aut. h. d. c. o. n. i. t. e. s. e. c. u. n. d. u. m. l. a. p. i. d. i. s. a. m. o. t. i. o. e. s. t. d. i. c. i. t. k. Tollite lapidē. dñe
iā fetet. q. d. licet aliqui suscitati sunt mortui recenter: tñ q
iā quadriduan? ex fetore solutus resuscitaret nō est sic audi-
tum: et hoc vbi videt p. c. e. l. l. i. s. s. e. e. x. a. d. m. i. r. a. t. i. o. n. e. m. a. r. t. h. e. e. t.
eius ignorantia: quia eiusdē virtutis ē suscitare mortuū vtro-
q. mō: idco sequit. l. Di. e. i. e. c. o. r. r. i. g. e. n. d. o. e. i. u. s. d. i. c. t. u. m.
m. Mōne di. t. i. q. m. si cre. vi. glo. dei. i. c. l. i. o. s. a. z. e. i. v. i. r. t. u. t. e. i.
suscitatioe fratris tui. n. Tulerit ergo lapidē. ad p. c. e. p. t. u. m.
r. p. i. o. Iesus aut. h. d. c. o. n. i. t. e. s. e. c. u. n. d. u. m. l. a. p. i. d. i. s. a. m. o. t. i. o. e. s. t. d. i. c. i. t. k. Tollite lapidē. dñe
iā fetet. q. d. licet aliqui suscitati sunt mortui recenter: tñ q
iā quadriduan? ex fetore solutus resuscitaret nō est sic audi-
tum: et hoc vbi videt p. c. e. l. l. i. s. s. e. e. x. a. d. m. i. r. a. t. i. o. n. e. m. a. r. t. h. e. e. t.
eius ignorantia: quia eiusdē virtutis ē suscitare mortuū vtro-
q. mō: idco sequit. l. Di. e. i. e. c. o. r. r. i. g. e. n. d. o. e. i. u. s. d. i. c. t. u. m.
m. Mōne di. t. i. q. m. si cre. vi. glo. dei. i. c. l. i. o. s. a. z. e. i. v. i. r. t. u. t. e. i.
suscitatioe fratris tui. n. Tulerit ergo lapidē. ad p. c. e. p. t. u. m.
r. p. i. o. Iesus aut. h. d. c. o. n. i. t. e. s. e. c. u. n. d. u. m. l. a. p. i. d. i. s. a. m. o. t. i. o. e. s. t. d. i. c. i. t. k. Tollite lapidē. dñe
iā fetet. q. d. licet aliqui suscitati sunt mortui recenter: tñ q
iā quadriduan? ex fetore solutus resuscitaret nō est sic audi-
tum: et hoc vbi videt p. c. e. l. l. i. s. s. e. e. x. a. d. m. i. r. a. t. i. o. n. e. m. a. r. t. h. e. e. t.
eius ignorantia: quia eiusdē virtutis ē suscitare mortuū vtro-
q. mō: idco sequit. l. Di. e. i. e. c. o. r. r. i. g. e. n. d. o. e. i. u. s. d. i. c. t. u. m.
m. Mōne di. t. i. q. m. si cre. vi. glo. dei. i. c. l. i. o. s. a. z. e. i. v. i. r. t. u. t. e. i.
suscitatioe fratris tui. n. Tulerit ergo lapidē. ad p. c. e. p. t. u. m.
r. p. i. o. Iesus aut. h. d. c. o. n. i. t. e. s. e. c. u. n. d. u. m. l. a. p. i. d. i. s. a. m. o. t. i. o. e. s. t. d. i. c. i. t. k. Tollite lapidē. dñe
iā fetet. q. d. licet aliqui suscitati sunt mortui recenter: tñ q
iā quadriduan? ex fetore solutus resuscitaret nō est sic audi-
tum: et hoc vbi videt p. c. e. l. l. i. s. s. e. e. x. a. d. m. i. r. a. t. i. o. n. e. m. a. r. t. h. e. e. t.
eius ignorantia: quia eiusdē virtutis ē suscitare mortuū vtro-
q. mō: idco sequit. l. Di. e. i. e. c. o. r. r. i. g. e. n. d. o. e. i. u. s. d. i. c. t. u. m.
m. Mōne di. t. i. q. m. si cre. vi. glo. dei. i. c. l. i. o. s. a. z. e. i. v. i. r. t. u. t. e. i.
suscitatioe fratris tui. n. Tulerit ergo lapidē. ad p. c. e. p. t. u. m.
r. p. i. o. Iesus aut. h. d. c. o. n. i. t. e. s. e. c. u. n. d. u. m. l. a. p. i. d. i. s. a. m. o. t. i. o. e. s. t. d. i. c. i. t. k. Tollite lapidē. dñe
iā fetet. q. d. licet aliqui suscitati sunt mortui recenter: tñ q
iā quadriduan? ex fetore solutus resuscitaret nō est sic audi-
tum: et hoc vbi videt p. c. e. l. l. i. s. s. e. e. x. a. d. m. i. r. a. t. i. o. n. e. m. a. r. t. h. e. e. t.
eius ignorantia: quia eiusdē virtutis ē suscitare mortuū vtro-
q. mō: idco sequit. l. Di. e. i. e. c. o. r. r. i. g. e. n. d. o. e. i. u. s. d. i. c. t. u. m.
m. Mōne di. t. i. q. m. si cre. vi. glo. dei. i. c. l. i. o. s. a. z. e. i. v. i. r. t. u. t. e. i.
suscitatioe fratris tui. n. Tulerit ergo lapidē. ad p. c. e. p. t. u. m.
r. p. i. o. Iesus aut. h. d. c. o. n. i. t. e. s. e. c. u. n. d. u. m. l. a. p. i. d. i. s. a. m. o. t. i. o. e. s. t. d. i. c. i. t. k. Tollite lapidē. dñe
iā fetet. q. d. licet aliqui suscitati sunt mortui recenter: tñ q
iā quadriduan? ex fetore solutus resuscitaret nō est sic audi-
tum: et hoc vbi videt p. c. e. l. l. i. s. s. e. e. x. a. d. m. i. r. a. t. i. o. n. e. m. a. r. t. h. e. e. t.
eius ignorantia: quia eiusdē virtutis ē suscitare mortuū vtro-
q. mō: idco sequit. l. Di. e. i. e. c. o. r. r. i. g. e. n. d. o. e. i. u. s. d. i. c. t. u. m.
m. Mōne di. t. i. q. m. si cre. vi. glo. dei. i. c. l. i. o. s. a. z. e. i. v. i. r. t. u. t. e. i.
suscitatioe fratris tui. n. Tulerit ergo lapidē. ad p. c. e. p. t. u. m.
r. p. i. o. Iesus aut. h. d. c. o. n. i. t. e. s. e. c. u. n. d. u. m. l. a. p. i. d. i. s. a. m. o. t. i. o. e. s. t. d. i. c. i. t. k. Tollite lapidē. dñe
iā fetet. q. d. licet aliqui suscitati sunt mortui recenter: tñ q
iā quadriduan? ex fetore solutus resuscitaret nō est sic audi-
tum: et hoc vbi videt p. c. e. l. l. i. s. s. e. e. x. a. d. m. i. r. a. t. i. o. n. e. m. a. r. t. h. e. e. t.
eius ignorantia: quia eiusdē virtutis ē suscitare mortuū vtro-
q. mō: idco sequit. l. Di. e. i. e. c. o. r. r. i. g. e. n. d. o. e. i. u. s. d. i. c. t. u. m.
m. Mōne di. t. i. q. m. si cre. vi. glo. dei. i. c. l. i. o. s. a. z. e. i. v. i. r. t. u. t. e. i.
suscitatioe fratris tui. n. Tulerit ergo lapidē. ad p. c. e. p. t. u. m.
r. p. i. o. Iesus aut. h. d. c. o. n. i. t. e. s. e. c. u. n. d. u. m. l. a. p. i. d. i. s. a. m. o. t. i. o. e. s. t. d. i. c. i. t. k. Tollite lapidē. dñe
iā fetet. q. d. licet aliqui suscitati sunt mortui recenter: tñ q
iā quadriduan? ex fetore solutus resuscitaret nō est sic audi-
tum: et hoc vbi videt p. c. e. l. l. i. s. s. e. e. x. a. d. m. i. r. a. t. i. o. n. e. m. a. r. t. h. e. e. t.
eius ignorantia: quia eiusdē virtutis ē suscitare mortuū vtro-
q. mō: idco sequit. l. Di. e. i. e. c. o. r. r. i. g. e. n. d. o. e. i. u. s. d. i. c. t. u. m.
m. Mōne di. t. i. q. m. si cre. vi. glo. dei. i. c. l. i. o. s. a. z. e. i. v. i. r. t. u. t. e. i.
suscitatioe fratris tui. n. Tulerit ergo lapidē. ad p. c. e. p. t. u. m.
r. p. i. o. Iesus aut. h. d. c. o. n. i. t. e. s. e. c. u. n. d. u. m. l. a. p. i. d. i. s. a. m. o. t. i. o. e. s. t. d. i. c. i. t. k. Tollite lapidē. dñe
iā fetet. q. d. licet aliqui suscitati sunt mortui recenter: tñ q
iā quadriduan? ex fetore solutus resuscitaret nō est sic audi-
tum: et hoc vbi videt p. c. e. l. l. i. s. s. e. e. x. a. d. m. i. r. a. t. i. o. n. e. m. a. r. t. h. e. e. t.
eius ignorantia: quia eiusdē virtutis ē suscitare mortuū vtro-
q. mō: idco sequit. l. Di. e. i. e. c. o. r. r. i. g. e. n. d. o. e. i. u. s. d. i. c. t. u. m.
m. Mōne di. t. i. q. m. si cre. vi. glo. dei. i. c. l. i. o. s. a. z. e. i. v. i. r. t. u. t. e. i.
suscitatioe fratris tui. n. Tulerit ergo lapidē. ad p. c. e. p. t. u. m.
r. p. i. o. Iesus aut. h. d. c. o. n. i. t. e. s. e. c. u. n. d. u. m. l. a. p. i. d. i. s. a. m. o. t. i. o. e. s. t. d. i. c. i. t. k. Tollite lapidē. dñe
iā fetet. q. d. licet aliqui suscitati sunt mortui recenter: tñ q
iā quadriduan? ex fetore solutus resuscitaret nō est sic audi-
tum: et hoc vbi videt p. c. e. l. l. i. s. s. e. e. x. a. d. m. i. r. a. t. i. o. n. e. m. a. r. t. h. e. e. t.
eius ignorantia: quia eiusdē virtutis ē suscitare mortuū vtro-
q. mō: idco sequit. l. Di. e. i. e. c. o. r. r. i. g. e. n. d. o. e. i. u. s. d. i. c. t. u. m.
m. Mōne di. t. i. q. m. si cre. vi. glo. dei. i. c. l. i. o. s. a. z. e. i. v. i. r. t. u. t. e. i.
suscitatioe fratris tui. n. Tulerit ergo lapidē. ad p. c. e. p. t. u. m.
r. p. i. o. Iesus aut. h. d. c. o. n. i. t. e. s. e. c. u. n. d. u. m. l. a. p. i. d. i. s. a. m. o. t. i. o. e. s. t. d. i. c. i. t. k. Tollite lapidē. dñe
iā fetet. q. d. licet aliqui suscitati sunt mortui recenter: tñ q
iā quadriduan? ex fetore solutus resuscitaret nō est sic audi-
tum: et hoc vbi videt p. c. e. l. l. i. s. s. e. e. x. a. d. m. i. r. a. t. i. o. n. e. m. a. r. t. h. e. e. t.
eius ignorantia: quia eiusdē virtutis ē suscitare mortuū vtro-
q. mō: idco sequit. l. Di. e. i. e. c. o. r. r. i. g. e. n. d. o. e. i. u. s. d. i. c. t. u. m.
m. Mōne di. t. i. q. m. si cre. vi. glo. dei. i. c. l. i. o. s. a. z. e. i. v. i. r. t. u. t. e. i.
suscitatioe fratris tui. n. Tulerit ergo lapidē. ad p. c. e. p. t. u. m.
r. p. i. o. Iesus aut. h. d. c. o. n. i. t. e. s. e. c. u. n. d. u. m. l. a. p. i. d. i. s. a. m. o. t. i. o. e. s. t. d. i. c. i. t. k. Tollite lapidē. dñe
iā fetet. q. d. licet aliqui suscitati sunt mortui recenter: tñ q
iā quadriduan? ex fetore solutus resuscitaret nō est sic audi-
tum: et hoc vbi videt p. c. e. l. l. i. s. s. e. e. x. a. d. m. i. r. a. t. i. o. n. e. m. a. r. t. h. e. e. t.
eius ignorantia: quia eiusdē virtutis ē suscitare mortuū vtro-
q. mō: idco sequit. l. Di. e. i. e. c. o. r. r. i. g. e. n. d. o. e. i. u. s. d. i. c. t. u. m.
m. Mōne di. t. i. q. m. si cre. vi. glo. dei. i. c. l. i. o. s. a. z. e. i. v. i. r. t. u. t. e. i.
suscitatioe fratris tui. n. Tulerit ergo lapidē. ad p. c. e. p. t. u. m.
r. p. i. o. Iesus aut. h. d. c. o. n. i. t. e. s. e. c. u. n. d. u. m. l. a. p. i. d. i. s. a. m. o. t. i. o. e. s. t. d. i. c. i. t. k. Tollite lapidē. dñe
iā fetet. q. d. licet aliqui suscitati sunt mortui recenter: tñ q
iā quadriduan? ex fetore solutus resuscitaret nō est sic audi-
tum: et hoc vbi videt p. c. e. l. l. i. s. s. e. e. x. a. d. m. i. r. a. t. i. o. n. e. m. a. r. t. h. e. e. t.
eius ignorantia: quia eiusdē virtutis ē suscitare mortuū vtro-
q. mō: idco sequit. l. Di. e. i. e. c. o. r. r. i. g. e. n. d. o. e. i. u. s. d. i. c. t. u. m.
m. Mōne di. t. i. q. m. si cre. vi. glo. dei. i. c. l. i. o. s. a. z. e. i. v. i. r. t. u. t. e. i.
suscitatioe fratris tui. n. Tulerit ergo lapidē. ad p. c. e. p. t. u. m.
r. p. i. o. Iesus aut. h. d. c. o. n. i. t. e. s. e. c. u. n. d. u. m. l. a. p. i. d. i. s. a. m. o. t. i. o. e. s. t. d. i. c. i. t. k. Tollite lapidē. dñe
iā fetet. q. d. licet aliqui suscitati sunt mortui recenter: tñ q
iā quadriduan? ex fetore solutus resuscitaret nō est sic audi-
tum: et hoc vbi videt p. c. e. l. l. i. s. s. e. e. x. a. d. m. i. r. a. t. i. o. n. e. m. a. r. t. h. e. e. t.
eius ignorantia: quia eiusdē virtutis ē suscitare mortuū vtro-
q. mō: idco sequit. l. Di. e. i. e. c. o. r. r. i. g. e. n. d. o. e. i. u. s. d. i. c. t. u. m.
m. Mōne di. t. i. q. m. si cre. vi. glo. dei. i. c. l. i. o. s. a. z. e. i. v. i. r. t. u. t. e. i.
suscitatioe fratris tui. n. Tulerit ergo lapidē. ad p. c. e. p. t. u. m.
r. p. i. o. Iesus aut. h. d. c. o. n. i. t. e. s. e. c. u. n. d. u. m. l. a. p. i. d. i. s. a. m. o. t. i. o. e. s. t. d. i. c. i. t. k. Tollite lapidē. dñe
iā fetet. q. d. licet aliqui suscitati sunt mortui recenter: tñ q
iā quadriduan? ex fetore solutus resuscitaret nō est sic audi-
tum: et hoc vbi videt p. c. e. l. l. i. s. s. e. e. x. a. d. m. i. r. a. t. i. o. n. e. m. a. r. t. h. e. e. t.
eius ignorantia: quia eiusdē virtutis ē suscitare mortuū vtro-
q. mō: idco sequit. l. Di. e. i. e. c. o. r. r. i. g. e. n. d. o. e. i. u. s. d. i. c. t. u. m.
m. Mōne di. t. i. q. m. si cre. vi. glo. dei. i. c. l. i. o. s. a. z. e. i. v. i. r. t. u. t. e. i.
suscitatioe fratris tui. n. Tulerit ergo lapidē. ad p. c. e. p. t. u. m.
r. p. i. o. Iesus aut. h. d. c. o. n. i. t. e. s. e. c. u. n. d. u. m. l. a. p. i. d. i. s. a. m. o. t. i. o. e. s. t. d. i. c. i. t. k. Tollite lapidē. dñe
iā fetet. q. d. licet aliqui suscitati sunt mortui recenter: tñ q
iā quadriduan? ex fetore solutus resuscitaret nō est sic audi-
tum: et hoc vbi videt p. c. e. l. l. i. s. s. e. e. x. a. d. m. i. r. a. t. i. o. n. e. m. a. r. t. h. e. e. t.
eius ignorantia: quia eiusdē virtutis ē suscitare mortuū vtro-
q. mō: idco sequit. l. Di. e. i. e. c. o. r. r. i. g. e. n. d. o. e. i. u. s. d. i. c. t. u. m.
m. Mōne di. t. i. q. m. si cre. vi. glo. dei. i. c. l. i. o. s. a. z. e. i. v. i. r. t. u. t. e. i.
suscitatioe fratris tui. n. Tulerit ergo lapidē. ad p. c. e. p. t. u. m.
r. p. i. o. Iesus aut. h. d. c. o. n. i. t. e. s. e. c. u. n. d. u. m. l. a. p. i. d. i. s. a. m. o. t. i. o. e. s. t. d. i. c. i. t. k. Tollite lapidē. dñe
iā fetet. q. d. licet aliqui suscitati sunt mortui recenter: tñ q
iā quadriduan? ex fetore solutus resuscitaret nō est sic audi-
tum: et hoc vbi videt p. c. e. l. l. i. s. s. e. e. x. a. d. m. i. r. a. t. i. o. n. e. m. a. r. t. h. e. e. t.
eius ignorantia: quia eiusdē virtutis ē suscitare mortuū vtro-
q. mō: idco sequit. l. Di. e. i. e. c. o. r. r. i. g. e. n. d. o. e. i. u. s. d. i. c. t. u. m.
m. Mōne di. t. i. q. m. si cre. vi. glo. dei. i. c. l. i. o. s. a. z. e. i. v. i. r. t. u. t. e. i.
suscitatioe fratris tui. n. Tulerit ergo lapidē. ad p. c. e. p. t. u. m.
r. p. i. o. Iesus aut. h. d. c. o. n. i. t. e. s. e. c. u. n. d. u. m. l. a. p. i. d. i. s. a. m. o. t. i. o. e. s. t. d. i. c. i. t. k. Tollite lapidē. dñe
iā fetet. q. d. licet aliqui suscitati sunt mortui re

Johannis

morte p temporalis piculi euasione circa pplm iudeoz
tñ dñi sic ionabat q rps erat moritur? p gēte z po-
pulo. Et qd sic fuit. platu fuit p̄betia qdamodo de fu-
turo q rps erat moriturus. p salute spūali: nō solū iu-
deoz: s̄ etiā oim gētū q credituri crāt in ipm: s̄ qd di-
cī. s̄. **H**oc autē a semetipso
nō dixit. sup. p̄-
dicatū dñi h̄ mo-
do ptulit: s̄ per
motionē alteri?
t̄. Sed cū esset
p̄tifer anni illi?
p̄betauit qz ip̄o
ignorāte dicitur
p̄bet cū ptulit.
nō rōne sui meri-
ti s̄ dignitatis
officij.

Quia iesus
erat moriturus
p gēte. s̄. iudeo-
rū: qz mlti de iu-
deis saluati sūt
p ipm. r̄. Et
nō tm p gente
sua: sed vt filios dei. nō qz ad huc essent filij dei actu sed
in potentia ad actū reducēda: qz erāt p̄destinati.

Qui crāt dīsp̄si. p diuersos ritus gētū. **z** **Q**o-
gregaret in vniū. in vna ecclēsiā ex iudeis z gētib? cō-
stituta: vt esset vniū ouile sicut ē vniū pastor: vt supra di-
ctū ē p̄cedēti ca. p̄ter qd **Ber:** penulti. ca. dicit d̄ rpo:
Ipe erit expectatio gētū nō solū iudeoz. **S**ed hoc ē
p̄tra illd̄ quod dicit saluator **Matth. xv.** Non sū miss?
nisi ad oues q̄ perierāt dom? israel: qz ibi saluator loq̄-
tur de sua missione ad predicādū in p̄sona pp̄ria: p̄ter
qd̄ apls dicit **Ro. xv.** **D**ico em̄ dñm iesu xp̄m ministrū
fuisse circumcissionis. **a** **A**b illo. **H**ic ponit determini-
nationis caypbe approbatio q̄uis esset iniqua: qz om̄s
aliq̄ erāt affectati ad p̄curādū mortē xp̄i sicut z ip̄e: z h̄
est qd̄ dicit: **A**b illo ergo die cogitauerit vt interficerēt
iesum. licet em̄ ante habuissent voluntatē interficiēdi
ip̄m. vt patuit p̄ p̄dicta: tñ ex cōsilio caypbe diffiniri
hoc adimplere q̄ citi? possent. **b** **I**esus autē. **H**ic
p̄ter ponit hui? determinatōnis r̄dinatio: nō em̄ ad
huc erat tps passionis xp̄i a deo p̄ordinati: z iudei q̄-
rebāt occidere eū vt visum est: id̄ recessit ad tps: z hoc
ē qd̄ dī. **I**esus autē nō in palā ambulabat apud iudeos
q̄uis em̄ inter eos existeret possēt cor̄ impetū refrenā-
re: tñ voluit ad tps latere z se occultare rōnibus p̄dict?
ca. viij. z. r. vbi similit̄ agit de sua occultatōe. **c** **S**
abijt in regionē iuxta desertū. vbi pauci te iudeis erāt.

In ciuitatē q̄ dī ephrem. q̄ erat parua z parū p̄pla-
ta. **e** **E**t ibi morabā cū discipul̄ suis. vsq; ad tem-
pus p̄p̄inquū s̄cē passioni. **f** **P**rop̄inquū autē erat
pascha iudeoz. hoc subdit ad ostendēdū qz rps paruo
tpe in illa ciuitate se occultauit. qz ante pascha in hieru-
sālē venit. **g** **E**t ascēderūt multi hierosolymā de re-
gione. qz tenebant de tota iudea ad solēnitatē venire.

Ante pascha vt sanctificaret seipos. orōnibus z be-
nificijs ad digne comedēdū agnū paschalē. **Et** s̄ hoc
siebat de agno figurali multo magis se debet hō sancti-
ficare orōnib? z bonis opib? ad digne recipiēdū verū
agnū immaculatū corpus iesu xp̄i. **i** **Q**uerebāt ergo
iesum. vt audirēt ei? doctrinā de cui? miracul? audierāt
famā. **k** **E**t colloquebātur adinuicē in tēplo stan-
tes. qz mirabant qz in tanta p̄gregatōne nō venerat ad
dicendū: id̄ querebāt. **Q**uid putatis qz nō venit ad die
festū. z subdit euāgelista qz r̄ndens questioem eoz.

Dederāt autē pontifices zc. z ptz litera: p̄ter hoc ei
ab eis sicut ab ingētis z obstinatis recesserat vsq; ad tē-
pus sue passionis dispositū. **L**ira p̄dicta in hoc capit.
queritur vtrū cayphas erat vere p̄beta. **Et** arguit p̄

a semetipso nō dixit: sed cū
eēt p̄tifer anni illi? p̄be-
tauit: qz iesus moritur? eāt
p gēte: z nō tm p gēte: s̄ vt
filios di q̄ erāt dīsp̄si p̄gre-
garet i vnum? **A**b illo ergo
die cogitauerit vt interficerēt
eū. **I**esus ergo iā nō i palā
ambulabat apud iudeos:
sed abijt i regionē iuxta de-
sertū i ciuitatē q̄ dī ephre:
z ibi morabā cū discipulis

mo q̄ sic: qz balaam dicit vere p̄beta: vt habet libro nu-
me. xxiij. z tñ fuit malus hō: tōnū em̄ p̄betie aliq̄ malis
hominib? concedit: ergo malicia caypbe nō impediuit ut
eo veritate p̄betie. **I**te in lra dicit bic qz p̄betauit q̄ ies?
erat moriturus p gēte: z vt filios dei q̄ erat dīsp̄si p̄grega-

suis. **P**roximum autē erat
pascha iudeoz: z ascēderūt
multi hierosolymā de regio-
ne? an pascha: vt sanctificaret
seipos. **Q**uerebāt ḡ iesuz:
z colloquebant adinuicē i tē-
plo stantes. **Q**uid putatis
qz nō venit ad diem festuz
illū? **D**ederāt at̄ p̄tifices
z pharisei mandatum: vt si
quis cognouerit vbi sit in-
dicet: vt apprehendant eum.

ret z hoc vbi euar-
geliste videt falsū:
quod nullo modo
ē dicēdum nisi cay-
phas fuisse vere p̄-
beta. **C**ontrariuz
arguit p hoc quod
ipe dixit falsum di-
cens illis q̄ de mor-
te christi tractabat
Expedi vob̄ vtrū?
hō moriā. **M**ort-
em̄ xp̄i nō fuit expe-
diēs illis q̄ eā p̄cu-
rauerūt falsitas at̄
nō subest p̄betie.
ergo zc. **R**esposio.
dicēdū qz ad rōem
veri p̄bete duo re-
quiratur. **P**rimuz
ē q̄ habeat veram

cognitionē de aliquo occulto respectu alioz hoim cū qui-
bus conuersat̄ p̄ter hoc dicit̄ p̄beta q̄i paul fans. vt supra
dictū ē: inquatū cognoscit ea que longinque sunt a cogni-
tiōe alioz: p̄ter qd̄ si alicui fiat apparitio indicās aliq̄
occultū nō dī p̄beta si illd̄ sit ei igituz. **S**ic pharao vidit
spicas designātes q̄litate futurorū annoz: z nabuchodo-
nosor statuā designāte mutabilitatē regnoz: neuter tñ
fuit p̄beta: sed ioseph z daniel q̄ de illis occultū cognitionē
h̄uerūt. p̄ter qd̄ dicit̄ daniel. r. **I**ntelligentia opus ē in vi-
sione. qz nō pot dicit̄ p̄beta sine intellectuali cognitōe. **S**o-
la em̄ visio imaginaria nō facit p̄betam vt visū ē. sed re-
quirē q̄ illa cognitio fiat mediante spū sancto bono. **M**a-
lignū spūs aliq̄ reuelāt hoibus ea q̄ sūt alijs occulta: mor-
tē tñ ex hoc dicitur veri p̄bete s̄ solū cū additōe diminuen-
te: sicut in sacra scriptura dicitur frequēter aliqui p̄bete
baal vel p̄bete excelsoz: talis em̄ nō dicit̄ p̄beta absolū-
te: sicut nec homo mortu? dī homo p̄ter additionē dimi-
nuentes: p̄betia em̄ vera cōputat̄ inter spūs sancti dona:
Lū ḡ querit de caypha: dicēdū qz nō fuit vere p̄beta: quia
nulla cognitioē habuit de secreto dñice passionis qz esset
futura p̄ spūali salute humani generis: s̄ tñ intendebat
dare consiliū de xp̄i morte. p̄ timorē romanoz. **C**erunt-
tame fm̄ qz hic dicit̄ **Abry. z Aug.** spūs sanctus in platio-
ne sui consilij sic mouit linguā ei? qz ip̄o ignorantē vba q̄ p̄-
tulit significabāt xp̄i mortē esse futurā p̄ spūali hoim salu-
ti: nō tñ pot dicit̄ vere p̄beta ex hoc qz verbuz p̄beticiū ig-
rans ptulit alio linguā ei? ad hoc mouente. **S**ic nec asina
balaam pot dicit̄ aial rōnale ex hoc qz verba rōnabilia ptulit
vt ptz **Num. xxi.** quia illa nō p̄cesserūt ex interiori con-
ceptōe seu pp̄ria cognitōe: s̄ magis ex diuina motiōe fm̄
qz ibidē dicit̄: **A**peruit dñs os asine zc. **L**icet em̄ cayphas
de morte xp̄i cogitauerit z alios p̄ suū consiliū ad hoc idu-
cere voluerit qd̄ fuit ex pp̄ria cōceptiōe z dyabolo hoc sug-
gerente: qz tñ consiliū suū sic ptulit qz p̄ verba illa signifi-
cāret passio xp̄i p̄ futura spūali hominū salute. hoc nullo
modo ab eo fuit vt dictū est: quia q̄stum ad hoc soluz: ver-
bum illud erat propheticū: ideo per hoc nō non potest di-
ci ei p̄beta. **A**d primum dicēdū qz nō est simile de ip̄o ba-
laam: quia q̄uis fuit malus habuit tamen veram cognitio-
nem occultozum vt ibidem dicitur: **D**ixit vir cuius ob-
turatus ē oculus qui visiones omnipotentis vidit. **C**ay-
phas talem cognitionem non habuit vt visum est: z ideo
negatur ab eo propheta non propter suam maliciā: s̄
propter cognitionis defectum. **A**d secundum dicēdū
qz verbum euāgeliste est verū si bene intelligatur: nō em̄
dicit̄ qz cayphas esset propheta. sed qz p̄betizauit. i. ver-
bum propheticū protulit. non tñ a semetip̄o sicut euā-

Euangelium

gelista dicit: Sed spiritus sancto lingua ei? sic mouente ipso ignorante, ppter qd non habuit vere ratione, ppter. Argumentum etiam in contrarium est soluendum: quia sicut dicitur est cayphas illud verbu, prulit p motionem spissa, et a quo nullum est falsu, et ideo cayphas dicendo: Expectat vobis vthnus moria? homo etc. veru dixit si bene intelligat q mors christi quatu est in se fuit expedies omni bus etiam illis qui de eius morte tractauerunt: quis aliq eoz p sua malicia eius utilitatem recusauerunt: sicut et alij peccatores in peccato mortali decedentes.

In capitulo. xj. vbi dicit in postill. Infirmis curabilis non dicitur prius languor.

Languor non significat infirmitatis incurabilitatem quoniam debilitate tñ significat q contingit quicq sine graui infirmitate. Unde aliqui addit buic termino languor dictio significans magnitudinem eius. vñ. ij. paral. xxiij. Dimiserunt eu in languoribus magnis. Si eni languor de se significaret incurabilitatem infirmitatis superflue adderet magnu: cum quelibet infirmitas incurabilis est magna. Nec facit ad ppositum vtriu infirmitas lazari esset curabilis via nature vel non. qz miraculu lazari ex resuscitacione maxime insolita singulariter predicat: non autem de curatōe infirmitatis. Christus eni innumerabiles infirmitates curauerat: vt pter in pcessu euangelioz: de quibus tñ no sic solemnizat. Curatio eni infirmitatu non est in tanto gradu miraculoz sicut resuscitatio mortui presertim q triduanu: vt scilicet Tho. in. j. parte. q. cv. arti. vlti. i corpore questionis.

In eodē ca. vbi dicit in postill. Circa hoc notandū q potestates erant de tribu leui.

Quod tñ sacerdotes q leuite rōne generis tñ aaron quo sacerdotes descendebat qz iahj eiusdem tribu a leui patri eba descendissent: tñ soli leuite qui no erant sacerdotes retinuerunt sibi nomen generis. An nūme. xviij. Filij aut leui dedi oēs decimas israelis etc. In quo capitulo pluries vocat leuitas put distinguunt a sacerdotibus aaronitis: vt ibidē pter sic in multis alijs locis vnde sic loquendo de sacerdotibus et leuitis. s. put inuicē distinguunt: tenendū est q leuite non fuerunt participes in fabricatōe seu adoratōe vituli quod fuit maximū peccatum inter cetera a populo israelitico commissa: vt exo. xxxij. ca. similiter nec participes fuerunt in occisione christi: licz in vtroqz scelere sacerdotes de principalibus fuerunt specialiter fm opinantes q aaron idolatrasset in illo facto. Primum pter exo. d. xxxij. vbi cū moyses volens vindictam facere in populo idolatrate clamasset. Siquis est vñ aduersus me. statim subdit. Congregati sūt ad euz oēs filij leui. et sic pter q leuite in illo actu dno adheuerunt: quod etiā habetur in glo. Deut. xxxij. vbi sic: Quō fecerunt vitulum aureum leuite accincti gladijs iubente moyse a porta vsqz ad portam idolatras interfecerunt. Sed constat q aaron d pncipalibus fuit in illo crimine. put ibidem patet. s. fm pdictos opinantes. Addit etiā hebrei. put i Ra. moy. tradit in suo deuterio. de idolatria ca. j. q licz ppls israeliticus pluries idolatrasset vt in multis et varijs sacre scripture locis habet: leuite tñ nunqz idolatrasset: et sic pter primum. Secundum vō habet expressē in glo. Deut. vbi. s. vbi sup illud vñ quod legitur de leui. Iudicasti eni ad aquas contra dictionis sic ait. Que ppli sūt q ptradictes clamauerunt. Crucifige crucifige eu: et sanguis eius sup nos: et sup filios nostros. Ad cumulu eni peccatois leui adiungit: Qui dixit patri suo etc. hec in glo. Ex qua manifeste habet q leui separatus fuit ab illis q clamabāt. Crucifige etc. et p oīs a crimine quod ceteri israelitici commiserunt in occasione christi: in quo principes sacerdotu et hmoi fuerunt manifeste participes. Veritas huiusmodi. ex serie scilicet euangelice potest: vbi in materia passionis xpi in q de oibus statim hebreoz expressa fit mentio. s. pontificibus: sacerdotibus: et sumis sacerdotibus: scribis: pharisais: et hmoi. De leuitis tñ nullus euangeliz in hac materia legitur facere mentioez: vt patet discurrenti quatuor euagelia in materia passionis. Constat etiā q in alijs euangelicis hystozis vbi leuite interueniunt mentio fit de eis. put a sacerdotibus distinguuntur vt. s. j. ca.

Miserunt iudei sacerdotes et leuitas etc. et in alijs. et sic pter secundū. Ex quibus sequit q pphetia iacob. Bene. penult. Symeon et leui fratres etc. p postillatore allegata. si ad passionē xpi applicetur intelligenda ē de symeone a quo pharisei et hmoi descendunt: et de leui in persona sacerdotu tñ seu pontificu ab aarone descendenti: non autem leuitis: put a sacerdotibus distinguunt. Prophecia vō moysi applicando ē tribui leui. put distinguitur a sacerdotio q inuicem fuerunt vt iam dictus est: tam a peccato vituli qz ab occasione christi: et fm bebreos etiam a quocūqz idolatria. Si autē ptra pdicta obiciatur de hoc quod dicit in pphetia moysi. Deute. vbi supra. Qui dixit patri suo et matri sue nescio vus: et fribus suis ignoro illos etc. Ex quibus videt q leuite patres et matres filij et fratres et filios habebat idolatras seu pcurantes occasione xpi. Accedit q leuite admiscebantur eni alijs tribubus in matrimonijs sicut et alie tribus: inde potuit sepe contingere q leuite haberent matres et patres matru et alijs tribubus. filiter et nepotes s. filios soroz qui dicuntur fratres. Unde de abraam et loth nepote suo dicebat: Fratres eni sumus. vt Gene. xij. ca. Sili filios filiaz q contraxerant in alia tribu: tales sunt quasi filij. vnde de talibus verificat pphetia moysi predicta. s. Qui dixit patri suo et matri etc. eo q pter leuite. s. de genere leuitaz p masculinam lineam descendentes separauerunt se a pdictis confanguineis de tribubus alienis descendētibz in pdictis duobus casibus vt deo adhereret. put glo. p dicitē testantur qui bus litera consonat vt dictum est.

Replicatio.

In ca. xj. vbi dicit: Lazarus languens. dicit postill. ex h infirmitate fuisse p naturā incurabilis qz infirmitas curabilis prius non dicitur languor. Burgen. dicit q languor no dicit incurabilitate: qz illi termino addit alius terminus significans magnitudinem. ij. paral. xxiij. vbi dicit: Magnus languor. Ibi dico q magnus referet ad intensiōe doloris: qz mlti morbi incurabiles sūt parui doloris vt pncipis hydropisis etc. Quidā aut intensiui doloris sunt sicut febres et hmoi. Cū igit in scriptura languori additur magnitudo: languor pntinet ad incurabilitatem: magnitudo ad doloris intensiōe.

Replicatio.

In eodē ca. vbi dicit: Collegerunt pontifices et pharisei cociliū. dicit postill. potestates fuisse d tribu leui: phariseos autē vt plimū de tribu symeon: iuxta illā pphetia iacob dicentis. Symeon et leui frēs vasa iniquitatis bellātia in psillu eoz no veniet aia mea. Burgen. fortasse de tribu leui: p magnā digressiōem vult saluare leuitas vt distinguat ptra sacerdotes que ab aaron descendunt: vnde eos nunqz idolatrasset: nec i morte christi cōsensisse: qd si verū est sicut non credim? rōnabile fuisset leuitas vt sic distinctos etiā a vindicta mortis xpi pseruare: vel saltē ad fidem xpi pre alijs cōuerti qd factū no ē: de conuersione eni iudeoz legitur de sacerdotibus conuersis. Act. iij. Multa turba sacerdotu obediebat fidei de leuitis nihil in specialis: plimū igit ptra burgen. quia frustra eos excusat.

Ca. xij.

Iesus ergo. Postqz iohānes declarauit diuinitatē xpi p opa facta in eius vita: hic etiā declarat per ea que in eius morte sūt facta. Et diuiditur in duas. quia primo determinat de ei morte et passione. secundo de eius resurrectione. xx. capitulo. Una autem sabbati. Prima in duas: quia primo declarat mortis christi occasione. secundo ipsam mortem sequenti capitulo. Ante diem festum. Circa primum sciendum q occasio mortis christi fuit inuidia iudeoz ex fama q gloria christi: ideo diuiditur in duas: qz primo describitur eius fama siue glorificatio: scdo iudeoz infidelitas et obstinatio: vbi. Cum autem tanta signa. Prima in duas: quia primo ponit eius glorificatio ab homine. scdo a deo patre: vbi. Nunc aia mea tur. Prima in tres: quia primo ponitur glorificatio christi ab amicis familiaribus: secundo a turbis vulgaribus

Johannis

ibi. Cognovit ergo tur. tercio a gentilibus. ibi. Erant autem gen. Pnia ad huc in duas: prio ponit obsequium xpi factum ab amicis in generali. scdo a maria in speciali. ibi. Maria ergo. In pnia pte dicit sic. a. Jesus ergo ante festum pasche. Immediatē enim post suscitacionē lazari iudei diffi-

meritē occidere xpm vt pdictus ē. 7 iō recesserat quousq; appropinquaret pascha in quo imolabat agnus pasche: vt sic xps qui est agnus vt rus imolaret p nobis: imediate post imolacionē agni paschalis figuratus: vt veritas figure succederet. b. Venit bethania. q. ē p. c. i. in ad duo miliaria vbi lazarus fuerat mor-

Iesus ante .xij. dies pasche venit bethaniā vbi lazarus fuerat mortuus: quē suscitauit iesus fecerunt autē ei cenā ibi: 7 martha ministrabat: lazarus vō vnus erat ex discipulis tunc cū eo. Maria ergo accepit libram vnguenti nardi pistici preciosi 7 unxit pedes iesu: 7 extersit pedes eius capillis suis: 7 tomus impleta est ex

odore vnguenti. **D**ixit ergo vnus ex discipulis eius iudas scariothis: qui erat eū traditurus. Quare hoc vnguentum nō venit trecentis denariis: 7 datum ē egenis? **D**ixit autē h: nō quia te egenis pertinebat ad eū: sed quia fur erat: 7 loculos huius ea quae mittebant portabat. **D**ixit ergo iesus: Sinite illas: vt in die sepulture mee seruet illud. **R**et ea que dabant xpo ad dandum pauperibus: nō tamen faciebat sed retinebat sibi: iō subdit. t. Quia fur erat 7 loculos habens in quibus abscondebat ea que debebat in alios vt expedit: vñ subdit. v. Ea quae mittebat xpo dabat ad subueniendum necessitatibus xpi 7 discipulorum eius ad dandum pauperibus. c. Portabat. i. officium portandi 7 seruandi habebat ad istos vsus: licet hoc infidelis ageret: et hoc patet qd xps 7 discipuli eius de elemosinis vivebant. Sciendum etiam qd ista portatio pecunie in via nō pertinet ad pfectionem: sed christus hoc faciendo suscepit personam infirmorum eis cōdescedens: sicut fecit se abscondendo a iudeis: vt supra dictum ē. viii. 7. r. caplis. 7 hoc b. extra de verbo. sig. Erunt q. seminat. 7 p. hoc male arguit illi q. ex hoc loco dicit qd habere aliquid mobilia in eoi ad pfectionem pertineat. Nō autē hic queri q. re xps pmisit iudā pte pecuniā pdictā cū sciret eum latronē. Dicitur qd a principio qm fuit sibi futurum portandi officium latro nō erat: 7 quis xps sciret eū traditum latronē tamē tradidit sibi istud officium. q. minor erat inter aplos alios. ppter qd vltimus inter eos noiaf: vt p. math. x. et mar. iii. talibus autē temporalia sūt tradēda. Maiores autē debent circa doctrinam 7 spūalia occupari: ppter quod in primitiua ecclesia apli septē dyacones ordinauerunt sub eis ad epalia administranda. vt ipi apli liberi possent intendere orationi 7 predicationi. vt habet act. vi. **D**ixit ergo. **D**ic ponit iude reprehēso cū dicit. **S**inite illas. q. d. nō habetis causam sufficientem murmurandi: quia egit opus bonū. vnde patet qd iudas nō solum murmurauit sed etiā alij discipuli: vt b. math. xxvj. 7 mar. xiiij. verumtamen quia fuerunt incitati p iudam: 7 iterum moti pietate: iudas autē cupiditate: ideo iohannes solū iudas nominauit. **E**t in die sepulture mee seruet illud. non loquitur de hoc quod iam erat effusum sed de alio simili. q. d. illud quod pro sepultura mea preparabit illud reseruabit: quia nō poterit illud in me expendere puenit acceleratione resurrectionis mee: quia quando venit ad monumentum ad vngendum corpus dominicū christi iam resurrexit: vt patet infra. xx. capi. **M**atheus autē expressius hoc dicit puenit vngere corpus meū in sepulchrum: 7 ideo exprimitur hic obscurius cum dicitur. **S**inite illam vt in die sepulture mee etc. q. d. dimitte da est nunc facere quod tunc faceret si posset: et illud vnguentum tunc seruabit in loco istius nunc in me expendit: et quia iudas ita murmurando 7 alios ad hoc incitando causam pietatis pretulerat: ideo hanc excludit dicens. **P**auperes enim semper habebitis vobiscum. q. d. potest recuperare ad beneficiendum pauperibus: sed non poterat recuperare ad inungendum me corporaliter: ppter quod

ibi. Cognovit ergo tur. tercio a gentilibus. ibi. Erant autem gen. Pnia ad huc in duas: prio ponit obsequium xpi factum ab amicis in generali. scdo a maria in speciali. ibi. Maria ergo. In pnia pte dicit sic. a. Jesus ergo ante festum pasche. Immediatē enim post suscitacionē lazari iudei diffi-

meritē occidere xpm vt pdictus ē. 7 iō recesserat quousq; appropinquaret pascha in quo imolabat agnus pasche: vt sic xps qui est agnus vt rus imolaret p nobis: imediate post imolacionē agni paschalis figuratus: vt veritas figure succederet. b. Venit bethania. q. ē p. c. i. in ad duo miliaria vbi lazarus fuerat mor-

ibi. Cognovit ergo tur. tercio a gentilibus. ibi. Erant autem gen. Pnia ad huc in duas: prio ponit obsequium xpi factum ab amicis in generali. scdo a maria in speciali. ibi. Maria ergo. In pnia pte dicit sic. a. Jesus ergo ante festum pasche. Immediatē enim post suscitacionē lazari iudei diffi-

meritē occidere xpm vt pdictus ē. 7 iō recesserat quousq; appropinquaret pascha in quo imolabat agnus pasche: vt sic xps qui est agnus vt rus imolaret p nobis: imediate post imolacionē agni paschalis figuratus: vt veritas figure succederet. b. Venit bethania. q. ē p. c. i. in ad duo miliaria vbi lazarus fuerat mor-

meritē occidere xpm vt pdictus ē. 7 iō recesserat quousq; appropinquaret pascha in quo imolabat agnus pasche: vt sic xps qui est agnus vt rus imolaret p nobis: imediate post imolacionē agni paschalis figuratus: vt veritas figure succederet. b. Venit bethania. q. ē p. c. i. in ad duo miliaria vbi lazarus fuerat mor-

meritē occidere xpm vt pdictus ē. 7 iō recesserat quousq; appropinquaret pascha in quo imolabat agnus pasche: vt sic xps qui est agnus vt rus imolaret p nobis: imediate post imolacionē agni paschalis figuratus: vt veritas figure succederet. b. Venit bethania. q. ē p. c. i. in ad duo miliaria vbi lazarus fuerat mor-

meritē occidere xpm vt pdictus ē. 7 iō recesserat quousq; appropinquaret pascha in quo imolabat agnus pasche: vt sic xps qui est agnus vt rus imolaret p nobis: imediate post imolacionē agni paschalis figuratus: vt veritas figure succederet. b. Venit bethania. q. ē p. c. i. in ad duo miliaria vbi lazarus fuerat mor-

meritē occidere xpm vt pdictus ē. 7 iō recesserat quousq; appropinquaret pascha in quo imolabat agnus pasche: vt sic xps qui est agnus vt rus imolaret p nobis: imediate post imolacionē agni paschalis figuratus: vt veritas figure succederet. b. Venit bethania. q. ē p. c. i. in ad duo miliaria vbi lazarus fuerat mor-

Euangelium

equit. **b** Ne autem non sperabitis. scilicet potentia corporali ad habitandum in carne passibili que indiget tali vinctio: pro hoc patet quod aliquod opus minus necessarium potest proponi magis necessarium quam iminet casus quod illud minus necessarium non potest aliis recuperari. **c** Cognouit ergo turba. Hic dicitur ostendit qualiter christus fuit honoratus a turba: et hoc dupliciter: primo eum visitando. secundo honorifice ei obuiando: ubi. In crastinum. In prima parte dicitur sic:

c Cognouit ergo turba. mul. ex iudeis quod illic esset. Verba enim erant. pebie rusalae ad viam leucae: et ideo de facili poterat hoc cogitare. **d** Et venerunt non propter iesum tantum. In hoc inuicem duplex causa: una propter ipsum iesum reuerentem visitandum: alia quod ibi dicitur. **e** Sed ut lazarus videret quem suscitauit a mortuis. Facta enim mirabilia libenter videntur mirabilissimum autem erat videre quatuor duorum mortuorum suscitatum comedentes et bibentes et alia opera facientem. Sperabant etiam audire ipsum referentem statim aliterius vite que oes scire desiderant: et quod in hoc gloria christi manifestaretur de quo volebant principes ipsi: ideo subditur **f** Cogi. autem principes. facer. vt et la. inter. et. Et quo patet eorum malignitas. quod volebant interficere illum quem deus viuificauerat ad occultandum miraculum. Si autem querat quare magis lazarus prosequerentur quam ceteri illuminati de quo dictum est in ca. et languidum sanatum de quo dictum fuit. v. ca. Dicendum quod hoc erat quod lazarus erat homo nobilis et famosus. et ideo miraculum in ipso factum erat magis publicum et famosum.

g In crastinum. Hic describitur honor exhibitus christo in turba obuiatione. Et diuiditur in duas: quod primo describitur ipsa obuiatio: secundo subditur huius obuiationis ratio: ubi. Testimonium ergo. In prima parte dicitur sic. **g** In crastinum. autem turba. que venerat ad diem festum: quod oes tenebant venire in iherosolimam in solennitate pasche. **b** Qui audissent quod iesus venisset iherosolimam. Istud fuit quinto die ante pascha. illa die accipiebatur agnus: et seruabatur vsque ad vesperam quarte decime diei: et tunc imolabatur: vt habet Exo. xij. ideo christus illa die venit in iherosolimam ubi erat imolandum tanquam agnus pro nobis: vt sic veritas responderet figure. **i** Acceperunt ramos palmarum. quod diuina dispositio factum est: ad designandum victoriam quam christus de hoste in primo erat habiturus: versus antiquus dabatur ramus palme victori in certaminibus.

k Et processerunt obuiam ei. reuerenter. **l** Et clamabant osanna. i. salua obsecro. quod precebant ab eo salutem. **m** Benedictus qui venit. In hoc laudatur et confitentur eius aduentum: dicere enim hominibus non est suum facere sed tamen fateri: et ideo quando deus benedictum non eum bonum facimus: sed tantummodo eius bonitatem fatemur et laudamus: dicere autem dei esse suum facere: propter quod dicitur ps. xxxij. Dixit et facta sunt. et ideo quod deus benedictus ait ei beneficium impendit. **n** In nomine domini. i. sicut dominus: non sic autem venit moyses sed tantummodo vt seruus: vt habet heb. iij. et alii. **o** In nomine domini. i. a deo premissus ad explendum eius voluntatem. **p** Rex iherosolime. in hoc confitentur eius potentiam tamen diminute: quia credebant ipsum

regnaturum temporali et liberaturum eos a tributo. ipse autem venit ad regnandum spiritualiter et ad liberandum totum genus humanum a dyabolo quod erat maius. propter hoc in ps. cxvij. ubi ista laus predicta fuit: dicitur Benedictus qui venit in nomine domini deus rex illuxit nobis. in quo exprimitur dominitas et regnum spirituale.

dit super eum sicut scriptum est **1** Noli timere filia syon: ecce rex tuus venit sedens super pulchrum asine. **2** Hec non cognouerunt discipuli eius primum: sed quando glorificatus est iesus: tunc recordati sunt: quod hec erant scripte de eo: et hec fecerunt ei. **3** Testimonium ergo prohibebat turba: quod erat cum eo quando lazarus vocauit eum a mortuis. **4** Propterea et obuias venit ei turba: quod audierunt eum fecisse hoc signum. **5** Pharisei ergo dixerunt ad semetipsos: **6** Videtis quod nihil proficimus? **7** Ecce mundus totus post eum abiit. Erant autem quidam gentiles ex his qui ascenderant

gelista transire: quod sufficienter fuerat expressum ab aliis scilicet matth. xij. et marci. xij. **q** Sicut scriptum est. zacharia. ij. **r** Noli timere filia syon. hoc fuit expressum matth. xij. **s** Hec non cognouerunt discipuli eius primum. i. potuit: quod adhuc erant simplices et illiterati. **t** Sed quando glorificatus est iesus. i. post resurrectionem suam quando fuit gloriosus simul in aia et corpore: tunc enim aperuit illis secretum vt intelligeret scripturas: vt habet Luce vltimo. **v** Testimonium. Hic ponitur dicitur obuiationis ratio quod fuit promulgatio suscitacionis lazari ipis turbis pro illos qui presentes fuerant in suscitacione: et hoc est quod dicitur Testi. ex. prohibe. et. **x** Pharisei. Hic dicitur ponitur phariseorum zelus sine emulatio cui dicitur: Pharisei ergo dixerunt ad semetipsos. i. intra se. **y** Videtis quod nihil proficimus. hoc exprimitur dupliciter. vno modo de bono zelo: quod aliqui de phariseis in eum crediderant: vt patuit. s. de nichodem. iij. ca. et isti volebant alios retrahere a christi persecutione: quod si diceret: quantumcumque laborauerimus ad eum impedendum: nihil tamen proficimus: et ideo videtur quod sit factum diuini. Cui simile fuit dictum gamalielis retrahentis iudeos a persecutione apostolorum. vt habet act. v. Discedite ab hominibus istis et sinite illos. quoniam si ex hominibus est consilium hoc aut opus dissoluet: si autem ex deo est non poteritis dissolueri: ne forte et deo repugnare videamini. Alio modo exprimitur de malo zelo quantum ad illos qui non crediderant christo: et ideo inuidia moti talia dicebant. **z** Ecce mundus totus post eum abiit. sermo est hyperbolicus ad exprimentum quod multi sequebantur christum. **a** Erant autem. Hic ostenditur glorificatio christi a gentilibus: Et diuiditur in duas: quia primo exprimitur eorum deuotio. secundo christi ratio: ubi. Iesus autem respondit. In prima ergo parte dicitur sic: **a** Erant autem quidam gentiles ex his qui ascenderant vt adorarent in die festo. Nam aliqui de gentilitate conuertebantur ad ritum iudeorum qui dicebantur phelisi et isti tenebant esse in solennitate paschali sicut et alij. dicunt enim hic ge-

p Et inuenit iesus asellum et sedit super eum. **q** Modum autem et qualiter pro que christus hunc asellum habuit. scilicet pro missione discipulorum euangelista transire: quod sufficienter fuerat expressum ab aliis scilicet matth. xij. et marci. xij. **q** Sicut scriptum est. zacharia. ij. **r** Noli timere filia syon. hoc fuit expressum matth. xij. **s** Hec non cognouerunt discipuli eius primum. i. potuit: quod adhuc erant simplices et illiterati. **t** Sed quando glorificatus est iesus. i. post resurrectionem suam quando fuit gloriosus simul in aia et corpore: tunc enim aperuit illis secretum vt intelligeret scripturas: vt habet Luce vltimo. **v** Testimonium. Hic ponitur dicitur obuiationis ratio quod fuit promulgatio suscitacionis lazari ipis turbis pro illos qui presentes fuerant in suscitacione: et hoc est quod dicitur Testi. ex. prohibe. et. **x** Pharisei. Hic dicitur ponitur phariseorum zelus sine emulatio cui dicitur: Pharisei ergo dixerunt ad semetipsos. i. intra se. **y** Videtis quod nihil proficimus. hoc exprimitur dupliciter. vno modo de bono zelo: quod aliqui de phariseis in eum crediderant: vt patuit. s. de nichodem. iij. ca. et isti volebant alios retrahere a christi persecutione: quod si diceret: quantumcumque laborauerimus ad eum impedendum: nihil tamen proficimus: et ideo videtur quod sit factum diuini. Cui simile fuit dictum gamalielis retrahentis iudeos a persecutione apostolorum. vt habet act. v. Discedite ab hominibus istis et sinite illos. quoniam si ex hominibus est consilium hoc aut opus dissoluet: si autem ex deo est non poteritis dissolueri: ne forte et deo repugnare videamini. Alio modo exprimitur de malo zelo quantum ad illos qui non crediderant christo: et ideo inuidia moti talia dicebant. **z** Ecce mundus totus post eum abiit. sermo est hyperbolicus ad exprimentum quod multi sequebantur christum. **a** Erant autem. Hic ostenditur glorificatio christi a gentilibus: Et diuiditur in duas: quia primo exprimitur eorum deuotio. secundo christi ratio: ubi. Iesus autem respondit. In prima ergo parte dicitur sic: **a** Erant autem quidam gentiles ex his qui ascenderant vt adorarent in die festo. Nam aliqui de gentilitate conuertebantur ad ritum iudeorum qui dicebantur phelisi et isti tenebant esse in solennitate paschali sicut et alij. dicunt enim hic ge-

Johannis

files qz remanebat eis nomē pristinū. Alio mō exponitur hoc z meū de gentilib' fm veritate qz exemplū p sui sanctitate bñ in reuerētia a gentilib' qui erāt in circuitu iudeoz: vt bñ. ij. machab. ij. Et iō mlti de eis ascēdebāt adorare in iherlm z maxie in solēitate paschali: nō tñ admittēbant ad esuz agni paschalis nisi pri' dimisso ritu gentilitatis eēt circūcisi: vt habet exod. xij. isti igā qz audierāt xpi miracula: iō volebāt eū videre et ei' doctrinaz audire: iō subdit.

b Nol' g' accesserūt ad philippū zc. qz videbat eū mansuetū z piū z iō p' ei' expositū erūt suū desiderium. c Venit philippus z dicit andree. qz andree as principalior erat ipso cuz eēt

vt adoraret i die festo. **H**i ergo accesserūt ad philippū: q' erat a bethsaida galilee: z rogabant eū dicentes: **D**ne: volum' iesū vidē. **V**enit philipp' z dicit andree: **A**ndreas rursum z philipp' dixerūt iesu. **J**esus at' rēdit eis dicens: **V**enit hora vt clarificet filii' hoīs. **A**men amē dico vob': nisi granuz frumēti cadens in trā mortuū fuerit: ipsū solū manet. **S**i autem mortuuz fuerit:

prim' christi discipulus z p' eū philippus etiam fuerat cōuersus: vt dñm. e. s. ca. j. z iō volebat circa hoc agere de ei' consilio: z maxime qz forte memor erat verbi xpi d. ap'ls math. x. In viā gentiuz ne abieritis. ppter qd' ipsi xpo nolebat hoc nunciare p'prio capite. d **A**ndreas rursum z philipp' dixerūt iesu. hoc diuina dispositione factū ē ad p'noh'icandū q' gentiles erāt in primo adducendi ad fidē xpi p' p'dicationē ap'loz. e **J**es' aut' rēdit. **H**ic ponit xpi responsio: in qua p'no denūciat suā passionē: sc'do exhortat ad ei' imitacionem: ibi. **Q**ui amat aiām. **C**irca primū sciendū q' xps rēdendo denūciationi sibi facte de gentiliū deuotione p'noh'icauit suā passionē: qz imēdiatē p' illā gētilēs erāt recipiendi ad fidē: z hoc ē qd' dicit: **V**enit hora vt clarificetur filii' hoīs. In passione sua fuit clarificatus p' signa ostēsa in solis obfuscatione in terramotu z sepulchroz apertōe z teli templi scissione. **F**uit etiā clarificatus in sua resurrectione z ascensionē: fm q' d' phil. ij. **H**umiliauit semetipm. sequit'. **P**ropē qd' z deus exaltauit illuz z dedit illi nomen qd' ē sup' oē nomen. **F**uit etiā clarificatus in gentiliū quēstione qui ei' dicitat' vbiqz confitebatur: ppter qd' ibidē subdit: **E**t ois lingua confiteat' zc. **E**t qz xps p'uidebat ista futura in primo: iō audies de uotionē gentiliū qui iā erant dispositi ad credendū dicit: **V**enit hora zc. **S**icut aliq's videns messēs dispositas ad collectōnem dicit: **V**enit hora vt mittant' falces: verūtamē p' congruū exempluz ostēdit q' mors ei' debebat puenire cōuersionē gētiliū dices. **S**i si granū frumēti cadēs in terrā mortuū. **I**psū so. ma. qā nō facit fructus multiplicationē nisi p' suā pcedentem corruptionē: sic mortuo christo quo ad suā humanitātē multiplicata ē fides i gētilib'. vñ silē ē ac si xps exp'sse dixiss: **I**sti gētilēs q' mō volūt venire ad me p' mortē meā veniēt ad me p' fidē. **Q**ui amat aiāz. **H**ic hoz taf' xps ad sui mortis imitationē. **A**d intellectū sciēdū q' amare ē aliq' ei' velle bonū: z si bonū voluitz sic vere z simplr bonū ē verus amor z aliter non. **S**ūt aut' quedā bonis bona que sunt bona simplr z vera: que sūt bona spūalia. quedā aut' sunt bona fm quid sicut temporalia bona corpalia z mundi delectabilia: z fm hoc **A**ug' exponit dupliciter hanc lram: primo sic.

b **Q**ui amat animam suāz. s. vere quo ad spūalia.

c **P**erdet eā. in pnti nō formidans sustinere mala p'sentis vite. p' christo: vñ dicit aug'. **S**i cupis vitam tētere cū christo noli mortem timere. p' christo. **I**n mor-

te em dicitur quodammodo anima perdi. quo ad presentes vitam: quia sepatur a corpore. alio modo exponit ad sensū p'tranū. **Q**ui amat aiām suā. s. nō vere volendo sibi delectabilia hui' mundi. **P**erdet eā. in futuro. quia p'urabit' vita beata: z fm hūc sensū dicit aug'. **N**oli amare. s. aiām in hac vita: nē perdes eā in eterna vita. z b' vltima expositio magis cōuenit textui: qz sequit'. **Q**ui odit aiām suā in h' mundo in vitā eternā custodit eā. z iō dicit: **Q**ui amat aiāz suā. sub intelligit' in hoc mūdo: z qñ subditur: **P**erdet eam. intelligit' in futuro: z q' debeamus ipm imitari in passione ostēdit p' rationē dices

multū fructū affert. **Q**ui amat aiāz suā p'det eā. **E**t q' odit aiām suā i hoc mundo: i vitā etnā custodit eā. **S**iquis mihi mīstrat me sequatur: et vbi sum ego illic z mīl' m' erit. **S**iq's mihi mīstrauerit: honorificabit euz p' meus. **N**unc aiām mea turbata ē. **E**t quid dicaz? **P**ater saluifica me ex hac hora. **S**z p'pterea veni i horā hāc. **P**ater clarifica nomē tuum. **V**enit g' vox

k **S**iq's mihi mīstrat me sequat'. q. d. rationale est q' minister sequat' dñm: z cū hoc ostē-

dicit hui' sequele premiū ipam. s. beatitudinem dicens: **E**t vbi ego sū zc. qz xps inquantū de' ē essentialit' ipa beatitudo. z q' sum ad hūanitatez erat actu beatus in aiā que est p'cipalior ps hoīs: ideo ipa anima aliqñ nominat' homo vt habetur. x. et'bi. **S**iquis mihi mīstrat. obediendo mandatis meis. **I** **H**ono. eū pater meus. **H**onor em' dat' hoi ab alijs hominibus in vitā presentī in testimo nū virtutis: sed honor datur hominibus deo in gloria celestī in premiū virtutis. **I** **H**ic anima. **H**ic ostēdit qualiter christus glorificatus est a patre. **E**t diuiditur in duas: quia primo ponit hui' gloriē petitiō: sc'do subdit' idius pmissio: ibi. **V**enit ergo. **C**irca primūz xps p'mittit sue petitiōi ostensionē affectionis naturalis ad declarationem vere hūanitatis in ipso dicens. **N**unc aiām mea turbata est. **T**urbati em' aliqñ dicit' qñ p'mouet' iō mare motū dicit' turbatum: in christo aut' ps sensitua dimittēbat' agere qd' erat sibi p'prium: ideo imminente passione affectus sensitū' cōmouebat' timore ex horrore naturali: z hoc est quod dicit' hanc aiām turbatō. tñ ista turbatio nō erat p'tra rationē: sed magis cōueniens rationi z p' rationem exātata: ad ostendendū veritatem hūane naturē. vt dicit' est: z ad merendū nostrā redemptionē: sicut z alie afflictiones christi. **E**t qz dixerat alios imitari mortem suam ne forte aliquis ei' diceret secure potes mortem subire: quia nihil mali sentis: ideo p'tranū voluit ostendere p' talē turbationē: z p' oīs non est recedendūz ab ei' imitatione p'pter naturālē horrore. **N** **E**t qd' dicit' q. d. fm appetitū sensitūū faciā hanc petitiōē. **O** **P**ater saluifica me ex hac hora. liberādo me a passioe imminente verūtamē qz fm appetitū rationalem qui dñabatur i eo volebat pati p'pter patris obedientiaz: z p'pter humani generis salutem: ideo aliter loquit' dicens: **P** **S**ed p'pter hoc veni i horā hanc. q. d. ad hoc veni immūdū vt patiar p'pter p'dicta: ideo orādo dicit. **Q** **P**ater clarifica nomen tuum. i. fac illud in quo relucet gloria tui nominis. s. passionem filij in qua ipse pater est clarificatus: z p' consequens filius qui est idem cū patre in substantia. quia per passionem filij diuulgatam p' apostoloz p'dicationem: noticia patris z filij z spiritus sancti diffusa est p' totum orbē. **R** **V**enit ergo. **H**ic ponit gloriē petite. pmissio. **E**t diuiditur in tres: quia primo ponit' vox patris gloriām p'mittentis: secundo opinio turbe de illa voce varie sentientis: ibi. **T**urbe ergo. tercio expositio plate vobis: ibi. **R**espondit iesus. **C**irca primū sciendū q' illa vox fuit formata a tota trinitate cū ei' opa sint indiuisa. verūtamē dicit' vox pris.

Johannis

Prima in duabus: qz pmo dicit obstinatio no credentiu iudo defectu iudeoz rpo credentiu: ibi. Verum ex pncipibz. Dicit igit i pria pte sic euangelista. y Cui autem tanta sig fecisset cora eis in miraculis. in doctrina: et reuclator secretoz cordis et futuror: ptingentiu p q delectata erat ei? diuinitas. 3 No credebant in euz. 2 in h implete se ppteraz scriptu re eoz obstinati onepcedentiu 2 h e quod dicit

a Et fimo esai ie ppxte imple ret. h vt no tene tur hic causalit s psecutiue tm. qz ex iudeoz ob stitioe ispleto se cura e esai ie ppx te. d. b Dis qd cre. au. no. q. d. paua valde: qz de iudicis pau a crediderit co pxiue. 2 bn dic auditui nro: qz a ppxte non cog uerit mysteriu xpi p visu rei i se qz adhuc erat futuru: nec videt illud i diuina es sentia: s tm cog uerit p reuclari one: 2 talis reue

latio ex pte dei reuelantis vocat locutio: et pte ppxte intelligentis vocat auditio. c Et brachiu dmi cui reuelatu est. i. filius dei naturalis q est virtus opatiua patris. qui in quantum deoia fecit p verbu. Et si ita est in boibus q p verbu suu faceret quicqd uellet: ubi bois brachiu e diceret. Inducit etia ad hoc euangelista alia scriptura esai e. d. Propterea no po. credere. bec impossibilitas no e absoluta s tm ex supposito. s. supposito q haberet uoluntate obstinata in malo sicut d ali quo dicit: Nte no pot illu diligere qn habet uoluntates fixam in odio ei? e Quia itez dicit esai. ca. vi. licet uerba sint aliquantulu mutata. f Exccecauit oculos eoz. subtrahedo lumē grē. ppter eoz maliciam: qz uer tebat se ab luce. g Et indurauit cor eoz. qz ad subtrahedem diuine grē que dor mollificat p deuotōez sequit cordis induratio p cordis obstinatōez. h Et no uideat oculis. i metalibz. i Et no intel. cor 2 uer. 2 sanem eoz. qz ista no possent fieri nisi gra dei puenire. k Hec di. esai. qn vi. glo. q. Hoc ad dit euangelista: qz esai. vi. p mittit uerbis pdictis de ex altatōe christi 2 qz a cu dr. Audi dnm sedentē sup soliu excelu zc. l Veritatem. Hic ostendit defectus iudeoz rpo credentiu qui imperfecti erant in fide: qz no so liu requirit credulitas cordis: sed etia cofessio oris s m q dicit: Ro. x. Corde em credis ad iusticiam: ore autē confessio fit ad salute. ipi aut licet in rpo crederet: tam psteri no audebat: 2 hoc est qd dicit. m Veritatem ex pncipibz. i. ex legis pntis 2 sacerdotibz. n Mti crederent in eu. ppter miracula 2 ppter impletionē scripturarum. o Sed ppter phariseos no co. vt de syna. non eijcerent: qz conspirauerit qz confidentes ip su esse christum excoicarent 2 de societate iudeoz ex pellerent: quod erat apud eos ignominiosum: vt. s. di cti e ca. ix. ueruntamen oēs tales pene si p iusticia susti neant sut meritoze. Lausa vō quare hoc meritū fuge rit erat superbia: ideo subdit. o Dilex em glo. bo.

minu. i. honore mundanum. p Magis qz gloriā dei. i. meritū p quo gloria redditur. q Jesus autē. Hic co sequēter eoz infidelitas arguit a rpo. Et diuidit in tres: qz primo inducit eos ad credendū: sed ostendit fidei fru ctu: ibi. Et lux. tercio incredulitatis suppliciu: ibi. Et si qd audierit. In pria igit parte dicit sic:

me. Et qui uidet me: uids eum q misit me. Ego lux i mūdū ueni: vt ois q credit in me in tenebris no mane at. Et si quis audierit uerba mea et no custodierit: ego no iudico eū. Non em ueni vt iudicē mūdū: sed vt saluificē mūdū. Qui sper nit me 2 non accipit uerba mea: habet q iudicet eum. Sermo quē locut⁹ suz: ille iudicabit eū in nouissimo die. Quia ego ex me ipso non sum locutus: sed q misit me pater: ipse mihi mā datum dedit: quid dicam: 2 quid loquar. Et scio qā mandatū eius uita eterna est: Que ergo ego loquor sicut dixit mihi pater sic loqr.

q Jesus autē da mavit. ad uenotandū magnitudinem dicendoz 2 sui affe ctus ad salute boiz r Et di. qui credit in me non credit in me. s. solū: alit effe ctora dictio. iō sequi tur. s. Sed i cū q misit me. qā uia est fides patris 2 fi li. 2 uia uisio q suc cedit fidei. iō seqt.

t Qui uidet me ui. euz qui mi. me. Pater em 2 fili? se vni in substantia. distinguuntur autē in ppxtate relatiua. Hec autē est natura relatiuoz. qz cogni to uino cognoscitur 2 reliquū cū sint si mul natura in intel lectu. v Ego

lux. Hic ponit fidei fructus cū dicitur: Ego lux ueni i mūdū. vt ois q cre. i me in tenebris n maneat. s. ignorācie cul pe 2 gehenne. hic est fructus gloriofus talia euadere 2 bo na ptra obtinere. y Et si quis audierit. Hic descri bit pena increduloz cū dicit: Et si quis audi. uer. mea. au re in corpis sed no cordis. y Et no custo. ea. manes in infidelitate. 3 Ego no iudico eū. s. in isto meo pmo adue tu. cuius causa subdit. a Non em ueni vt iudi. mun. i aduentu primo. b Sed vt saluē mun. sustinendo iudi cium condemnatiōis 2 mortem. c Qui sper. me 2 no acci. uer. mea. p fidem. d Habet qui iudicet eū. 2 ostē dit quis sit iste iuder. q. d. e Sermo quē lo. sū ille iudi cet eum in nouissimo die. Sicut em lex aulis dicit iudi care latronē in quantum ostendit eum dignum iudicio 2 cō demnatiōe sic facta christi 2 eius doctrina iudicabant in fi dles: quia ostendent eos dignos condemnatiōe: sed qz ipemet christus iudicabit effectiue in aduentu scdo: ideo sequitur. f Quia ego ex me ipso. non sum locutus. p pter hoc em sermo christi ostendet infideles condemna biles: quia pcedit ex infallibili ueritate. s. a deo patre: ideo subditur: g Ipse mihi mandatū dedit quid dicam. 2 quid loquar. quia christus in quantum homo minor est patre: 2 sic accipit ab eo mandatū: in cuius executione non potest deficere a regula uoluntatis diuine. quia huma nitas christi tanqz instrumentum diuinitatis coniectum in nullo mouetur nisi s m ipsius motum. h Et scio qz mandatū eius uita eterna est. s. uirtualiter in quantum obseruatio mādatōrum dei deducit ad uitam eternāz s m illud Mat. x. Si uis ad uitam ingredi serua manda ta. i Que ergo ego loquor: sicut dixit mihi pater sic lo quor. Hoc concludit ad ostendendū q humanitas sua n poterit obliquari a regula diuine ueritatis: vt pater p pre dicta. Occasione cuiusdam dicti in hoc capitulo: queritur uerum pncipes iudeorum credentes in christum ante eius passionem peccarent mortaliter non confitendo su am fidem. Et arguitur primo q n on: quia obmittere

Euangelium

illud quod vertitur in scandalum et turbatione aliorum non est peccatum mortale: sed magis videtur meritorium: quia dicit apostolus. 1. ad Cor. 1. Sine offensione estote iudeis et gentilibus. Confessio autem fidei fuit in scandalum seu turbatione aliorum: et sic. Item aliquid de istis fuerunt valde boni et iusti ut nicodemus et ioseph ab arimathea qui erant discipuli christi occulti: et ideo non est verisimile quod tacuissent a fidei confessione si fuisset hoc peccatum mortale. Contrarium arguit per illud non dicit ad Ro. 1. Corde enim creditur ad iustitiam: ore autem fit confessio ad salutem: sic videtur quod confessio fidei sit necessaria ad salutem: sicut et ipsa fides: et per omnia omnis peccatum mortale legitur. Ratio. Augustinus diffinit peccatum mortale dicit quod peccatum transgressio est legis diuine et celestium inobedientia mandatorum: et ideo obmissio confessionis fidei non est peccatum mortale nisi in casu in quo confessio ei opposita cadit sub precepto diuino: ipsa autem confessio cum sit actus virtutis non cadit nisi sub precepto affirmatiuo: preceptum affirmatiuum licet non obliget ad se obligat tamen per tempus et loco: videlicet quando ommissio actus qui cadit sub precepto est contra charitatem dei vel proximi: et hoc obmissio confessionis fidei contra charitatem dei et quam per hoc subtrahit honorem deo debitum: ut patet quod per hoc creditur quod talis fides non sit vera. Est etiam contra charitatem proximi: quando per hoc proximi status fidei sua non confitetur alij simpliciores a fide vel fidei professione tempore debito auertuntur: propter utrumque istorum principes iudeorum de quibus querunt mortaliter peccabant primo cum essent legisperiti et sacerdotes in scripturis exercitati: ut dicitur: et dicitur per hoc quod et timore fidem suam de christo non confitebantur fides illa ab alijs: non vera sed falsa reputabatur: per hoc etiam alij inferiores dicitur et factis sacerdotum inherentes a fide christi auertebantur: et sic per ommissionem confessionis fidei in ipsis erat contra charitatem dei et proximi. Item alia ratione peccabant: quia tenebantur ex officio docere populum de his que sunt necessaria: ad salutem cuiusmodi erat fides christi: et ideo taciturnitas illa non potest a peccato excusari. Et hoc innuit euangelista reddens causam taciturnitatis ipsorum dicens: Dillexerunt enim magis gloriam hominum quam gloriam dei. Ad primum dicendum quod confessio fidei quam est ad turbationem hominum et ad nullam utilitatem est omitterenda: per quod dicit dominus matth. vii. Nolite sanctum dare canibus etc. Sed si ex confessione fidei speratur aliqua utilitas aut etiam assistentia: scandalum in fidelium est contemnendum: sicut dicit dominus matth. xx. de scandalo phariseorum: Simite illos. scilicet turbati: quia ceci sunt et duces cecorum. Ad secundum dicendum quod etiam apostolus ante confirmationem spiritus sancti mortaliter peccauerunt: ut patet de negatione petri: ideo non est mirum si alij inferiores christi cumque iusti similiter peccauerunt: quia non erant confirmati.

In ca. xij. vbi dicitur in postilla. Sciendum etiam quod ista portatio pecunie in via non pertinet ad perfectionem.

Additio.

Aen repugnat perfectioni habere seu portare pecuniam licet consilium domini de dimissione bonorum temporalium sit utile ad vitam eternam facilius consequendam. Cuius ratio est. Ita enim in thes. scda scda. q. d. lxxv. artic. vj. in ratione ad primum argumentum. Perfectio christiane vite non consistit essentialiter in paupertate voluntaria: sed voluntaria paupertas operatur instrumentaliter ad perfectionem vite. Unde non oportet quod vbi est maior paupertas ibi sit maior perfectio. Quia imo potest esse summa perfectio cum magna opulencia. Ita abraham cui dicitur est Gen. xxii. Ambula coram me et esto perfectus legitur quod plurimum diues fuisse. Si autem ex hoc arguatur in utile esse consilium domini de paupertate cum abraham diuitias possidens fuit perfectus. Ad hoc dicendum est in sancto thes. in tractatu de perfectione vite spiritualis: quod icarco consilium paupertatis datur: quia pauperes liberiore sunt a solitudine diuitiarum et securiores ab illis vicibus que in acquirendis pecunijs quam contingunt que sunt impedimenta perfectionis. Et quo sequitur quod magna fuit virtus seu perfectio abrahe et dauid et similium qui etiam diuitias possidentes a diuitijs liberum animum habuerunt: sicut magna fuit virtus sanfonis qui absque armis cum sola mandibula asine milites perstravit hostes: ut Iud. xv. ca. Nec ex hoc sequeret iustitiam dari consilium militi ut ad bellum procedens arma sumeret ad hostes

vincendo: vincere enim sine armis licet sit possibile valde virtuosum: est tamen de raro contingendum: simile est de possidentibus diuitias respectu perfectionis vite. unde Eccl. xxx. cum dicitur: Beatus est diues qui inuentus est sine macula etc. infra. Quis est hic et laudabitur cum: fecit enim mirabilia in vita sua etc. mirabilia enim facit seu miranda: non autem impossibilia qui in diuitijs vicinis diuitijs affluentibus cor non apponit. Et quibus ad propositum dici posset quod christus qui paupertate voluntaria sepe commendauit volens docere apostolos quod etiam si nec tali paupertate perfectio vite potest acquiri: icarco pecunia in via portabat. Si autem obijciatur de hoc quod matth. x. dicitur apostolis qui in ecclesia perfectionem locum tenent: nolite possidere aurum nec argentum nec pecuniam in zonis vestris. Ad hoc dicendum quod illa verba domini ad litteram Augustinus in li. de consen. euangelistarum exponit ut intelligantur non precipiendo sed magis permittendo: permittit enim eis ut absque auro et argento et alijs sumptibus ad predicandum irent: accepturi vite sumptus ad bis quibus predicabant: unde subdit: Dignus est operari ab eo suo ita tamen quod si aliquid proprijs sumptibus predicato de euangelio vteretur. ad supererogationem pertinet: sicut paulus de seipso dicit. 1. Cor. xj. et bry. et aliter exponit ista verba ut intelligantur illa dominum discipulis preceptis quibus ad illam missionem tamen qua mittebantur ad predicandum iudeis: ut per hoc exatret ad consentiendum de virtute ipsius qui eis absque sumptibus puerit: quod consonat et hoc quod dicitur Luce. xxij. ca. Qui nisi vos sine sacco et pera et calciamentis: nunquid aliquid defuit vobis? Unde ex predictis verbis non obligabantur apostoli nec successores qui. put dicit glo. luce. x. iunt episcopi ad non portandum seu habendum pecuniam tanquam ad illa que repugnant perfectioni. Unde put dicit. s. tho. vbi supra in responsione. ij. arti. Scitum autem videtur dicere quod tot scilicet pontifices sicut Anastasius et Ambrosius Augustinus: illa precepta transgressi fuissent si ad illa seruanda se crederent obligari. Illud autem capitulum: Erant qui seminat etc. per postillatorem allegatum facit ad predicta. primo quod plures ibi dicit paupertatem esse viam perfectionis vel ad perfectionem et per omnia non est perfectio secundo quod hoc quod dicitur quod christus descendens infirmis pecuniam portabat: sicut et in fuga etc. intelligendum est quod si apostolus adhibere infirmis vel etiam alij crederet summa paupertatem esse necessariam ad salutem forte retrocederet sicut de illo adulescente legit matth. xx. ca. et ideo talibus descendens apostolus docebat exemplo quod etiam sine tali paupertate possit quis acquirere perfectionem: et sicut postea dicit de fuga.

In eodem ca. vbi dicitur in postilla. Dicendum quod hoc erat quia lazarus erat nobilis homo.

Additio.

Araculum lazari inter cetera miracula christi maius fuit: et ideo notabilius. Unde supra in eodem ca. dicitur quod turba multa venerunt ut lazarus viderent quem suscitauit a mortuis quod non sic legitur de alijs miraculis.

Replica.

In ca. xij. vbi inquit postillat. quare lazarus mouebatur iudei ut cogitarent eum interficere. Respondet quod fuit vir nobilis et famosus: ideo eius suscitatio fuit famosior et infidelibus plus odiosa. burgon. opponit quod illud non fuit propter nobilitatem lazari sed propter nobilitatem miraculi: quod fuit maximum miraculum christi: sed non video quare fuit maius miraculum quam suscitatio filij vidue et filij arebysinagogi.

Ca. xij.

In te diem festum pasche. In parte precedenti euangelista descripsit occasionem mortis christi. hic incipit describere mortem eius. Et diuidit in duas: primo describit qualiter christus imminente morte sua animos discipulorum confortauit: secundo morte christi describit capitulo. xvij. ibi. Deccum dixisset iesus. Prima in tres: quia primo ostendit qualiter christus confortauit discipulos exemplis: secundo verbis: capitulo sequenti. Et ait discipulis suis non conturbet cor

Johānis

Ecce orōnū suffragiā. ca. lxxij. **H**ec locut? Pria i duas q: prio poit imitabile tpi exēplū: scdo defect? discipuloz ad imitādū: ibi. **H**ec cū dixisset iesus. Pria in tres q: prio scdm desribit: scdo ei? utilitas oñdū: ibi. **V**enit q: ad symonē: tercio facti imitatio discipulū indicat: ibi.

Postq: gla. Pria in duas: q: prio p mittit af: fecit? tpi ad discipulos: scdo p factū instruit ipos ibi. **E**t cena facta Circa primū sciendū q: affectus tpi ad discipulos p mittit vt ei? factū magis gratū ostendat: et discipuli ei? libenti? imitentur: dicit ergo sic.

Ante diē festū. f. xiiij. luna i cui? vespa imolabat agnus: et incipiebat solēnitas paschalis que celebrat luna. xv. et fm hūc modū in ecclesia

solēnitates incipiūt a vespa pcedentis diē. **b** Scilicet iesus. **E**t quo p t q: nō ignorans nec inuoluntarius venit ad passionē: sed volūtate obediēs deo patri.

c Quia venit hora ei? nō fatalis s: a deo patre definiata: et hoc cōueniētē. vt imolatio agni q: tollit peccata mūdi immediate post imolatioē agni figuratis seque ret: et sic veritas figure rēderet. **d** **E**t tran. et hoc mun. ad patrē. Dicebat em pascha in deoz transitus: eo q: tūc angel? trāsūt p egyptū iusticias pūogēta egyptioz et filios isrl? seruans. **E**t sicut pascha christianoz dī trāsūtus in quātū fili? dei p mortē trāsūt ad patres nō p locū mutatōez: sed sicut dicit a p rē venisse assumēdo nostrā naturā mortalitē: ita dī ad patrē rediisse faciēdo ipam s: forte paternē glie p immortalitatem in sua re surrectōe. **e** **C**ū dilexisset suos. in q: oñdū eius dilectio gratuita. q: prio dilexit suos. oñdū discreta: quia ista dilectio spālis nō fuit ad oēs sed ad sibi familiares cuiusmodi erāt apli q: erāt in mūdo. **O**stendit hec dilectio necessaria: q: apostoli remanētes in piculo mūdi indigebāt cōsolatōe diuina. **f** **I**n finē dile. eol. i. i morte spālis sig dilectiois oñdū. vt alit. **I**n finē. i. pfe ete aiaz suā p eis ponēdo. **g** **E**t cena facta. **H**ic desribit imitabile factū. f. lotio pedū discipuloz suoz vbi p mittit tempus et modus hui? lotiois cū dicitur.

g **E**t cena facta. **N**ō est intelligenda q: esset totaliter cōpleta: q: postea dicit: **E**t cū recubisset. sed erat scā q: tū ad hoc q: comederāt agnū paschalē: et tūc surrexit ad lauādū pedes discipuloz suoz anteq: daret eis sui corpis sacramentū ad designandū q: spūalis mūdicia requirit ad papiendū ipm. **h** **C**um dya. iā m. in cor. vt tra. cum iu. symo. sca. **D**ie em pcedenti cū vendiderat suggestioē dyaboli hāc pditionē in cor ipius mittentis. **i** **S**cies q: oia de. ei pa. i ma. ex q: patet in chriso plenitudo sciētie et p ratis. **k** **E**t q: a deo eri. et ad deū va. hoc ē iā. s. expositū qualiter dicit filius a patre exisse et ad deū redire. **l** **S**urgit a cena. quia ministrare volebat. **m** **E**t ponit vestimēta. i. deponit vt cōueniētius hoc ministeriū exiberet. **n** **E**t cum acce. linthe. p. an. se. et sic ad lauādū se optime disponens nihil omittēs de his que ad istud officiū requirunt: et sequit simplex humilitatis ministeriū cū dicit:

o **D**einde misit aquā in peluim: p ratis manibus nō p ministeriū alioz. **p** **E**t cepit lauare pedes discipuloz. **q** **E**t extergere lintheo: q: erat pinctus. vt impletet humilitatis officiū. **q** **V**enit ergo. **H**ic ostendit hui? facti utilitas: et ostendit hoc ex quadā cōcertatōe petri et xpi: p qd ostendit factū esse mysticum. dicit ergo. **q** **V**enit ergo ad symonē petrus: **E**t dicit ei petrus. **D**ñe tu mihi lauas pedes. **R**ndit iesus: et dixit ei. **N**ō ego facio tu nescis mō: scies aut postea. **D**icit ei petrus. **N**ō lauabis mihi pedes in etnū? **R**espondit ei iesus. **S**i nō lauero te nō habebis p rē meā. **D**icit ei symon petrus. **D**ñe nō tm pedes meos: sed et manus et caput: **D**icit ei iesus: **Q**ui lot? **E**

q **R**ecusauerat eiusmodi lotionē non fuerunt ausi eam vltra recusare. **O**z ergo dicit euangelista. **L**epit lauare. et postea subdit: **V**enit ergo ad symonē. nō est p hoc intelligendum q: alios lauerit ante ipm: sed euangelista prius dixit factū in generali. postea explicat modū in particulari incipiens a petro. **r** **E**t dicit ei petrus: dñe tu mihi la. pe des. i. vis lauare mihi peccatoz tu qui es fili? dei. q. d. nullo modo decet simile verbū dicit in principio sue conuersionis Luc. v. **E**ri a me dñe q: hō peccator ego sū.

r **R**ndit ie. et dicit. **N**ō ego facio tu nescis modo. q. d. nō solū hoc facio ppter pedum corporalū emundationē: s: p humilitatis eruditionē: vt postea expositū: ideo subdit: **S**cies aut postea. **P**er hoc aut designant mūdiciā pedum spūaliū qui sūt affectus mētis que requirūt in eucharisticē pceptione. **y** **D**icit ei petrus nō la. mihi pe. inef num. i. nunq: lauabis: ac si diceret: ego nullo mō sustinere licz aut petrus faceret hoc bono zelo tm in discrete b faciebat: quia cum christus non posset errare non debebat volūtati ei? aliquo modo resistere: ideo sequit: **r** **R**ndit ei iesus si nō lauero te. **S**i hoc intelligitur de lotioe inferioris macule litera est plana: quia nullus pot habere ptem cum christo in gloria celesti nisi lotus fuerit a macula peccati: fm q: scribitur apoca. xij. **N**ihil coinquinatus intrabit in illam. **S**i aut intelligat de lotione corporali pedū ipsius petri: eodem modo ē dicendū: **S**icut em aliquid ē illicitum non ex natura sua sed tm prohibitum. vt patet de usu ligni vetiti primo parenti: ita similiter aliquid est necessarium ad salutē non ex natura sui: sed propter preceptum dei vel p rati: et sic erat in proposito. **E**t quo enim christus volebat simpliciter hoc facere: petrus de necessitate salutis tenebatur sustinere. **y** **D**icit ei symon petrus domine nō tm pedes meos sed etiam manus et caput. **P**edes sunt pars corporis inferior: manus media: caput superior: et ideo per expressionem istarum partium intelligitur totum corpus. **E**t igitur sensus. **D**omine nō tm te. quasi diceret prius sustinere a te totum corpus lauari q: a te separari: quia q:uis esset durum petro sustinere seruitium magistr: tamen grauius erat ei ab ipso separari. **A**nde dicitur in itinerario clementis. **O**z quando carz petrus memor erat dulcissime societatis christi soluebat in lacrymas ita q: facies eius adusta videbat ex frequenti lacrymarū fluxu. **z** **D**ic ei ie. q. lo. ē. p baptismū

q **R**ecusauerat eiusmodi lotionē non fuerunt ausi eam vltra recusare. **O**z ergo dicit euangelista. **L**epit lauare. et postea subdit: **V**enit ergo ad symonē. nō est p hoc intelligendum q: alios lauerit ante ipm: sed euangelista prius dixit factū in generali. postea explicat modū in particulari incipiens a petro. **r** **E**t dicit ei petrus: dñe tu mihi la. pe des. i. vis lauare mihi peccatoz tu qui es fili? dei. q. d. nullo modo decet simile verbū dicit in principio sue conuersionis Luc. v. **E**ri a me dñe q: hō peccator ego sū.

r **R**ndit ie. et dicit. **N**ō ego facio tu nescis modo. q. d. nō solū hoc facio ppter pedum corporalū emundationē: s: p humilitatis eruditionē: vt postea expositū: ideo subdit: **S**cies aut postea. **P**er hoc aut designant mūdiciā pedum spūaliū qui sūt affectus mētis que requirūt in eucharisticē pceptione. **y** **D**icit ei petrus nō la. mihi pe. inef num. i. nunq: lauabis: ac si diceret: ego nullo mō sustinere licz aut petrus faceret hoc bono zelo tm in discrete b faciebat: quia cum christus non posset errare non debebat volūtati ei? aliquo modo resistere: ideo sequit: **r** **R**ndit ei iesus si nō lauero te. **S**i hoc intelligitur de lotioe inferioris macule litera est plana: quia nullus pot habere ptem cum christo in gloria celesti nisi lotus fuerit a macula peccati: fm q: scribitur apoca. xij. **N**ihil coinquinatus intrabit in illam. **S**i aut intelligat de lotione corporali pedū ipsius petri: eodem modo ē dicendū: **S**icut em aliquid ē illicitum non ex natura sua sed tm prohibitum. vt patet de usu ligni vetiti primo parenti: ita similiter aliquid est necessarium ad salutē non ex natura sui: sed propter preceptum dei vel p rati: et sic erat in proposito. **E**t quo enim christus volebat simpliciter hoc facere: petrus de necessitate salutis tenebatur sustinere. **y** **D**icit ei symon petrus domine nō tm pedes meos sed etiam manus et caput. **P**edes sunt pars corporis inferior: manus media: caput superior: et ideo per expressionem istarum partium intelligitur totum corpus. **E**t igitur sensus. **D**omine nō tm te. quasi diceret prius sustinere a te totum corpus lauari q: a te separari: quia q:uis esset durum petro sustinere seruitium magistr: tamen grauius erat ei ab ipso separari. **A**nde dicitur in itinerario clementis. **O**z quando carz petrus memor erat dulcissime societatis christi soluebat in lacrymas ita q: facies eius adusta videbat ex frequenti lacrymarū fluxu. **z** **D**ic ei ie. q. lo. ē. p baptismū

Johānis

vesperam pascha dñi est. z. xv. die mensis hui? solemi-
tas azyimo z dñi est. septez diebus comedetis azyima:
dies pñ? erit vob? celebratū? sanctusqz. Ad sedm dice-
dum q? illud pascha qd? debebat comedere iudei in die
passionis christi nō intelligit de comestioe agni pascha-
lis: q? illud pascha comederat in vespa pcedētis diei:
vt dictū ē. s? intelligit d? panibus azyimis qd? debebant
comedere. vii. diebus: continuis: z nō debebant comē-
di nisi ab hoibus mundis: z iō nō introierūt tomū bo-
nis gentilis ne impedirent a comestione ipoz.

In ca. xii. vbi dicit in postilla: Et cepit lavare pe-
des discipuloz.

Additio
hoc q? pedes discipuloz lauabant nō sequit?
q? habebant lutosos pedes nec q? discalciati in-
cederent. Nos em? erat vt itinerantius pedes
lauarent: vt patz Ben. xviij. ca. vbi cū abraam angelos
sibi occurrētes quos hoies esse credebat inuitant: pri-
mo offerebat eis aqua ad pedes lauandū dicens: Mis-
eraz pusillū aque z lauent? pedes vestri z requiescite zc.
z sic de alijs sibi: que quidē lotio principaliter fiebat i
remediū lassitudinis que itinerantibus sepe contingunt

In eodē ca. vbi dicit in postilla: Sed p tanto dicit
hic mādātū nouū ab effectu: q? aiaz renouat.

Aditio.

Doue rōnes assignate p postillatores ad hoc q?
mādātū de dilectōe. primi hic positū dicit nō
uim nō videt? sufficere. Dña em? ratio q? sumit?
ex renouatōe aie in lege noua nō videt? valere. nā reno-
uatio aie. pñe fit p gram a deo infusa mediante vtu-
te sacramentoz q? ad hoc instrumētālī opat? fm quā
gratiā aia dicit? noua creatura: quā quidē nouitatē eti-
am paruuli vsūm rationis nō habēt nec p oñs actū
dilectionis in baptisimo acquirūt. Cū valde in pñe di-
cit q? mādātū dilectōis aiam renouat. causalitas enīz
principalis hui? renouatōnis soli deo attribuit? tanq?
principalī agentī: sacramētū autē regeneratōnis tanq?
instrumentū. vnde Aug. sup Joh. dicit q? tanta vis ē
aque vt corpus tangat z cor abluat. vñ fm istā consi-
deratūz pñe dicit. Sacramētū nouū dō vobis. lo-
quendo de sacro baptisimo q? aia renouat. scda autē ra-
tio quā inducit ad hanc nouitatē sumpta a differentia
nouī z veteris testamētī nihil videt? facere ad ppositū
nā licet verū ē q? lex euāgelica principalit? inducit ad sui
obseruationē p amorē qd? p timorē: hoc intelligit per
amorē dei. z sic fm postillatores ad hoc designandū de-
buisset dicere: Mandatū nouū dō vobis vt diligat? de-
um. p amorē em? dei lex euāgelica inducit ad sui obser-
uantia. Verba etiā euāgelij que in hoc loco nouitatē
mandatū testant? nō faciūt in hoc mentōez de his q? in-
ducit ad obseruationē legis seu mandatū. Unde ad de-
claratōez nouitatis hui? mandatū vltimū videt? aliquid
dicendū. Ad cui? euidentia attendendū ē q? fm Tho.
ii. i. scde. q. cxiij. arti. iij. in corpe questiois. Lex noua
que ē lex libertatis. s. pcepta addidit? pñe q? i optioe
eius cui dant? ponunt? in ve. aut lege que erat lex serui-
tutis nō dabant? consilia s? fm pcepta que necessitates
important? vñ de duob? pceptis charitatis in quib? to-
ta lex z ppete pendēt: vt math. xxij. ca. Ea que sunt
de necessitate salutis implenda in ye. le. ad plenū conti-
nentur. De primo em? dicit Deut. xj. ca. Diliges dñm de-
um tuū ex toto corde tuo zc. De scdo vō pcepto. Dili-
ges. primū tuū sicut teipsum. Leui. xix. ca. Ea vō q? ad
pfectōem impletōnis pdictoz pceptoz ptinent in le-
ge noua ex consilijs ptinent: qd? de primo patz cū dñs
consuluit Math. xij. Si vis pfectus esse vade z ven-
de oia que habes z da paupibus zc. in q? consilio fm do-
ctores ea que ptinet ad pfectōem dilectionis dei p mo-
dū consilij ponunt. De scdo vō ea q? ptinet ad pfectōez
dilectōis primū potissime continent? in hoc qd? dicit: Di-
ligatis inuicē sicut dilexi vos. qd? sic patz. Nā modus di-
lectionis xpi ad discipulos seu ad hūmānū gen? attigit sū-
mū gradū pfectōis dilectōis. primi tripliciter: pñe fm
extensioez: quanto em? dilectio. primi ad plures exten-
dit? tanto videtur ee magis pfecta. Extendit autē xpus

hanc dilectionem non solum ad amicos vel ei cōiunctos
ppter naturalis cognatiōis aut ciuilis vinculū: sed etiam
ad inimicos. p quib? etiā in passione orauit: vt Luc. xxij.
ca. de qua extensioe docuerat aplos math. v. ca. Diligite in-
imicos vestros. scdo quo ad intensiōem. quanto em? aliquid
intensius amat? tanto facili? maiora. ppter ipm cōtemnū-
tur: Contēpfit autē xpus ppter dilectionem. primoz nō so-
lū exteriora bona vel etiā quedā corpalia interiora expo-
nendo corpus suū laborib? z psecutores in animas tolerā-
do: s? etiā aiam suā. p eis ponēdo qd? sūmū gradū pfectio-
nis circa hui? dilectionis intensiōez obtinet? iuxta illud
iob. xv. ca. Maiorē hanc dilectionē nemo hz zc. tercio fm
effectū: quanto em? maiora bona. primis p dilectionē im-
pedit? tanto pfectior dilectio ee videtur. Largas em? em?
xpus. primis seu humano generi bona spiritualia z diuina
supra naturā z rationē existentia. s. doctrinā diuinorū et
sacramentozū institutiōem z hūmānū quoz bonozum col-
latio ad singularē quandā pfectiōem fraterne dilectionis
videt? pertinē cū p bec bona homo vltimo fini ptingit in q?
sūmā hoīs pfectio consistit. que qdē spūalia bona cū nō vnt?
fm vel duobus s? toti multitudini exhibita sunt ē pfectior
dilectio fm effectū. vñ iuxta finiam pñe: Bonū gentis pfe-
ctius est z diuinius q? bonū vni? Er quib? manifeste patz
q? in hoc qd? dicit xpus: Diligatis inuicē sicut dilexi vos. do-
cuit aplos dilectionis. primi pfectiōez in sūmo gradu q?
sub consilio cadit: nō em? ad pmissa de necessitate salutis i
quolibet casu quis tenet. vñ aug? in encheri. sup illud ma-
thi. v. Diligite inimicos vros. dicit: pfectoz sūt ista z fili-
oz dei. Er quibus sequitur q? hoc mādātū. pñe dō nouū:
in antiquo em? minime talis modus dilectionis reperit? s?
autē dicit q? fm hoc debuisset dicere: Consiliū nouū dō
vobis: nō autē mādātū nouū cū predicta nō cadūt coiter s?
pcepto vt dictū ē sed sub consilio. Ad hoc dicendū q? licet
ista qdē ad cōem statū hoim non cadūt coiter sub pcepto
z p statū aut aploz sub pcepto ceciderūt in quātū fuerūt
deputati ad edificatiōem totius vniuersalis ecclie: iuxta illud
ad eph. iij. Alios quidē aplos: alios autē pastozes et
doctozes ad cōsumationē sanctozū in op? ministerij z edi-
ficatiōem corporis xpi. s. ecclie. Et ideo pñe bec verba eis
dirigunt? p modū pcepti s? Mandatū nouū dō vobis. qz
quod alijs coiter ē consiliū aplis est pceptū quod etiā illi mo-
dis congruētē pfecte impleuerūt: vt ex gestis eoz patz. Si
veteri? qra? qñ? pñe ad pñe pceptū charitatis ptinentia
nō fuerūt data aplis sub pcepto sicut z predicta: cū ad
pñe vtriusq? pcepti eadē rōne tenerentur. Dicendūz q?
hinc consilia. s. ad primū pceptū ptinentia iā obseruaban-
tur ab aplis: vñ Math. xix. ca. Ecce nos reliquimus oia z se-
cuti sumus te. In abiectiōe em? oim tptaliū z sequela xpi
pfectio diuine dilectionis: z p oñs pñe ad illud pceptū
ptinentia ptinent? iuxta illud p allegatum: Math. xix. ca.
Si vis pfect? ee zc. vñ non restabat nisi vt informarentur
de pfectōe impletōnis scdū pcepti: vt dictū est.

In eodē ca. vbi dicit in postilla: Querit vtrū cena i b
capitulo descripta.

Aditio.

Hec questio disputat? z ad plenum vt credo declar-
tur in additione sup Math. xxvij. ca. vide ibi.

Replica.

In ca. xii. vbi dicit Cepit lavare pedes postil. di-
cit lutosos: qz nudi pedes ibant. Burgen. se opponit hic si-
cut mar. vj. vide ibi correctū. Quod hic specialit? dicit de
abraam q? obtulit angelis pedū loturam. put dicit Bene.
xviij. iuxta auctoritate beati dionysij. xv. angelice hierar-
chie est contra burgen. quia ibi dicitur angelos semp ap-
paruisse nudos pedes.

Replica.

In eodē ca. vbi dicit Mandatum nouum dō
vobis. Postillator illi? nouitatis dat duplicē rōne.
vna est q? dicit nouū ppter anime inuouationem.
alia quia differentia noue legis a veteri constituit. Burgen.
hic facit cauillatiōem contra rationem vtrancq. Contra
pñe qz sacramēta inouat aiam instrumētālīter de pñe
palit? ad pñe inouationē aie pot? debuit dici sacramētūz

Euangelium

nouum ad vobis. Hic dico qd aliud e inuouare aiam effectiue aliud formali: deus effectiue renouat: et ad ide gen? cause reducitur instrumētū: qd etiā efficit suo modo: s gra et charitas formalit renouat aiam: bec aut gra et charitas p deū infunduntur in baptismo: per quā tanq̄ p. p̄riaz formam meriti mandati noui sic impletio. Inuouat igit aima effectiue p charitatis infusione: inuouatur aut forma liter p mandati executionē: que fieri non potest sine habitu illo infuso: est igit cauillatio Burgen. tentatiua: pertractio etiā secunde rationis est quedā tentatiua cauillatio. nā differentia noue legis et veteris testamenti est timor et amor. Opera em̄ legis erant seruilia et quasi mercenaria. Opera aut gratie amorosa: et id qui sub lege erāt dicebantur serui: qui aut sub gratia dicuntur filij et amici. Mandata illis data fuerunt despotica: istis aut data sunt regalia et politica. qz deus illis mandata dedit vt seruis: istis vt filijs liberis et amicis: ex qua differentia bene accipit nouitas mandati. Ea aut que Burgen. ponit ad declarandū mandati nouitatē nō sūt multū pbabilia. Dicitur ei? p̄mū est qd nouitas illa attendit peres cōsilia superaddita. nāz in veteri lege vt dicit: nō dabant cōsilia s̄ em̄ p̄cepta: s̄ aut dicitur est contra literam veteris legis que distinguit in multis locis precepta a cōsilijs. Dicit nāqz puer. j. Desperistis omne cōsiliū meū. et ibidē. iij. Custodi legem atqz cōsiliū. et sic de alijs. Scdm̄ dictuz Burgen. est qd oia de necessitate salutis p̄tinentia ad impletioē p̄ceptorū charitatis in quibus tota lex pendet: et p̄bete ad plenū contentū in veteri lege. sed hoc dicitur videt contra planam literam Math. v. vbi dicit: Nisi abundauerit iusticia v̄ra plusq̄ scribarē. nō intrabitis in regnū celoz. vbi glo. Iusticia illoz mandata moysi impletio illoz iusticia christi: illa a pena liberat: ista saluat: et infra mandatū christi nō est p̄trariū legi: sed latū in se legem continens: qui em̄ nō irascitur non occidit: sed non e contra: tolle iram et homicidiū non fit: illa em̄ si p̄seruabat a pena sensus: nō tñ a pena damni: ideo obseruatiā veteris legis nō sufficiebat ad salutē sine expressione xpi supaddita. vetera em̄ et noua p̄cepta eadē sūt fm̄ substantiam: sed differūt fm̄ maiorem et minorem expressioē et utilitatem: fm̄ b̄m̄ aug. xvj. d̄ cui. ca. xxvj. et primo retrā. ca. xij. terciū dictum Burgen. est qd ea que ad p̄fectionem impletioē p̄ceptorū p̄tinent: i lege noua in cōsilijs p̄tinentur: sed hoc videt falsum. nā stat aliq̄ p̄fectissime deū diligere: qui tñ nō vendidit oia sua et dedit pauperibus. put exemplificat beatus aug. j. de ciuita. ca. x. de paulino ep̄o nolenti: et Burgen. idē vult s̄. ca. xij. in corruptorio p̄mo: iccirco sine obseruantiā cōsilioz xpi p̄t pot̄ quis esse p̄fectus dei amator. ceterz si p̄fectō obseruantiē dilectionis. p̄mi potissime p̄tinet in eo qd hic dicitur: Diligatis inuicē sicut dilexi vos. put Burgen. dicit: tūc sequit illud fore dicit p̄ modum cōsiliū: cū tam dicit in litera mandatū nouū. Sed Burgen. hoc volēs euadere dicit qd debet intelligi solis apostolis mandatū cōitatu aut fidelium sit cōsiliū. s̄ hoc videtur irrationabiliter dicitur et in nulla scriptura fundatū sed fundat super falsa imaginatione: imaginatur em̄ qd xps dilexit nos i sūmo gradu p̄fectionis: intensiue: extensiue: et effectiue: ad quē gradū diligendi quia nō potest bō de coi lege p̄tingere: iccirco christus eū nō p̄cepit: non em̄ christus precepit alicui impossibile: habet igitur vt dicit Burgen. vim cōsiliū non precepti: cū dicit. Diligatis inuicē sicut dilexi vos s̄ idē argumentū est de apostolis sicut de alijs. nemo ei ex eis ad sūmū gādū p̄fectōis p̄tingere potuit in tēsiue extensiue et effectiue. Oppositum em̄ hui? damnat in demētis. ad nostrū. de hereticis. vnde etiā neqz aplis esset mandatum pari ratione qua ceteris non mandatū: cuius tam̄ oppositū dicit Burgen. Pro Burgen. igit et suoz imitatorz desolatōe dico qd burgen. deceptus est putās esse similitudinē currētē quatuor pedibus. fm̄ em̄ eundē burgen. in multis locis nulla similitudo debet vniuersaliter accipi qz iam nō esset similitudo sed idē itas: iccirco p̄riculariter accepta s̄ similitudo: Sicut dilexi vos. nō cogit Burgen. ad dicendū manifestum p̄ceptum fore cōsiliū: quia non sequitur: diligatis sicut dilexi: s̄ ego dilexi in sūmo gradu p̄-

fectōis igit et vos. sicut non sequit: sicut se habet sensus ad sensibilia: ita intellectus ad intelligibilia: s̄ sensus percipit sua sensibilia materialit: ergo intellectus intelligibilia totū antecedēs est v̄r: sequens impossibile: sicut em̄ vniuersaliter accipiendo similitudines multi lapsi sūt in periculosos errores ita et ioachim abbas arguebat ex illa similitudine. Psoro vt fides sic vnū sic ego et tu vnū sum? s̄ fides nō p̄t ee vnū nisi collectiue: p̄sone diuine nō sūt in coi eentia s̄ collectiue: qui

E ait discipulis suis. **Non turbet cor vestrum. Creditis deū: et in me credite. In domo patris mei mansiones multe sunt.**

error damnat. extra de sum. tri. et fide catholica. Damnamus. Unde beatus Greg. aliter exponit illud mandatū qd burgen. Dicit ei: Diligite inuicē sicut ego dilexi vos: hoc est amate inuicē ad quod amari vos. sic igit accipitur similitudo quo ad terminū amoris: qz amor di erga nos ordinatur ad gram et gliaz: ita et noster amor inuicē: etiā quis fm̄ intensiū modū nō est nobis possibile xpo assimilari in dilectione: tamen in extendendo ad omnes etiā hostes possibile est imo nō difficile: quia de diligendis inimicis nemo vnq̄ in veritate poterit se excusare. vt vult b̄m̄ Aug. in sermone omni: Est igit p̄ceptū charitatis sic extensū nouū et leue respectu. p̄mi: multo autē leuius respectu ter: qz voluntas sequendo rectā rationē in deo nihil repetere potest nisi diligibile: qz non nisi bonū imo optimum: p̄ consuequens sup oia diligendū. oportuit igit burgen. aliū habere respectū qn̄ circa. xx. ca. Exo. dixit p̄ceptū de dilectione esse arduissimū: vide ibi.

Capitulum xiiij.

E ait discipulis suis. Postq̄ ergo christus confortauit discipulos suos exemplis: hic confortat eos verbis. Et diuidit in duas: quia primo confortat eos p̄tra desolationē in ipsoz de christi morte: sed p̄tra desolationē in tribulatōe post mortē christi eis imminente. ca. sequē. Ego sum vitis vera: P̄tra in duas: qz p̄rio consolatur discipulos de sua morte rationibus sumptis ex parte discipulorum remanentū: secundo rōnibus sumptis ex parte christi dimittentis eorum consortiū: ibi. Non turbetur cor vestrum. P̄tra in tres. quia primo consolatur remanentes promittendo eis accessum ad patrem per ipsū. secundo promittendo eis spiritus facti donū: ibi. Si diligit. tercio promittendo eis suum reditū: ibi. Non relinquaz vos. P̄tra in tres: quia primo proponit intentum: secundo manifestat propositum: ibi. Et quo vado scitis. tercio dubium remouet: ibi. Dicit ei philippus: Circa primum sciendum qd predixerat eis in de proditōnem et petri negatiōem et sui absentiam et mortem. que omnia erāt eis turbationis materia: ideo dicit. b̄ Non turbetur cor vestrum: p̄pter predicta. Q̄ aut aliqui libri habent hic. Neqz formidet. non est detertu. sed infra eodem capitulo ponitur vt videbitur. c̄ Creditis in deum et in me credite: in quo exprimit suam veritatē manifeste aliter consequētia non valeret. d̄ In domo patris mei multe mansiones sunt. Domus patris hic vocatur gloria celestis: in qua sunt multi gradus et distinctiones: quia quis sit idem obiectum beatitudinis: nullam diuersitatem habens: tamen ex parte beatorum est diuersitas in participando istud obiectum fm̄ varietatem meritozum: quia aliqui videt alijs dārius et fruuntur perfectius fm̄ maioritatem habitus charitatis qui facit animam capace obiecti beatitudi-

Johānis

e Siquo min⁹ dixisset vobis rē. q. d. si in celesti beati tudie eet alq^o min⁹ vel defectuosum diceret vobis.

f Quia vado parare vobis locū: s. nō ē necesse q^o vadam ad pparādū. qz in deo ē bonitas pfecta eternal. z etiā imutabilē z mltp^l partiapabilis a beatis. Mne rus etiā electoz z termin⁹ meri toz ē eternalis z imutabilē pde stinatus: z sic to tū patū ē ab et no: s. m q^o dicitur math. xxv. Nol sidere patū vob regnū a constitū tōe mūdi. s. huic expōitioni vide tur repugnare qd sequit. Et si abiero z ppara uero vobis locū ergo vidē q^o iret ad pparandū dīcedū q^o beati tudo vel loc⁹ ipi us nō indigebat aliqua pparatōe: vt dicitū ē: z sic loquū saluator in lra pcedenti. ipi aut electi indigēt pparatōe ad hoc q^o pos sūt beatitudinē consequi. qz licet sint ab eterno pdesti nati: tū beatitudinē nō cōsequuntur nisi mediāte gratia que dat tpaliter in pnti. qn ergo dicit saluator.

g Si abiero z preparauero vobis locū. nō est intelli gendū q^o in glia celesti aliqd ascendendo preparauerit: sed qz p ascensionē suā donū spūssancti fidelibus misit p quod preparatur ad consecutionē beatitudinis.

b Iterū venio z accipiā vos ad meipm. Et hoc ver bo dixerit aliqui heretici q^o electi nō assumuntur ad glo riam vsqz ad diē iudicij: z tūc pmo assumēt qn xps veniet iterū in forma hūana s. m q^o dicit actu. j. Nichie sus q^o a vobis assumptus ē sic veniet rē. s. hoc est exp^o se ptra dicitū apli Phil. j. Cupio dissolui z esse cū chris to. z. q. ad Cor. v. Sciam⁹ qm⁹ si terzestris dom⁹ nostra habitatoris hui⁹ dissoluaf habem⁹ domū nō manufa ctā in celis: Et quib⁹ p^oz q^o aia eruta a corpe nō habēs impedimētū culpe vl^o pene tpalis debite: statim euolat ad gloriā. Hoc etiāz p^oz rōne. qz talis aia p gratiam qua habet digna ē glie: z nō habet impedimēta pprie p sone nec totū nature. qz illud impedimētū p xpi mortē fuit ablatū: z sic intelligit⁹ pparasse beatitudinis locū in quātū p mortē suā amouit impedimētū nature: et ascendēs ad celos misit donū gratie que ambo erāt ne cessaria ad consecutionē glorie. Sciendū igit ad intel ligendū verbū christi cū dicitur. Iterū venio rē. qz chris tus dupl^o venit ad accipiendū fideles. vno modo ad accipiendū eos ad beatitudinē aie. z sic quotidie venit ad ecclesiā accipiēdo a cor^o pib⁹ aias sanctas z trāsfere n do ad gloriā: iste tū aduent⁹ nō est in pntia corporali alio modo venit in fine mūdi corporaliter ad assumen dū fideles ad beatitudinem anime z corpis fil: z qstuz ad hoc v^oz ē verbū illoz q^o fideles nō assumuntur ad be atitudinē vsqz ad diē iudicij: intelligēdo beatitudinē corpis z aie simul: hoc tū est intelligendū de cōi lege: qz aliqui sancti ex p^o privilegio speālī sūt iam in beatitudinē eterna aia z corpe: qz satlē hoc pie credit⁹ de beata vir gine: i Et vbi sum ego z vos sitis. dicit ego sum: qz ante passionē suā iam erat beatus pfecte in qstū deus: z in qstū homo ad animā. k Et quo egovado. Dic manifestat qd dixerat. s. q^o p ipm habebat accessum ad patre: qz ipē est via s. m humanitate: z pater ē termin⁹ ipē autē de vtroqz instruerat: ideo dicit. k Et quo ego vado scil. s. ad patre. l Et viā scitis. viā p quā iuit christus fuit mors ipi: ipē aut rps vel sequela ipi⁹ p eodem hic accipitur: ē viā p. quāz aliq^o veniūt ad p^oz

et de bis oibus discipulos instruerat: licet nō intellexerit ad plenū. ppter qd subdit. m Dicit ei thomas dñe ne scimus rē. z sic negat se scire vtrūqz. s. viā z terminū: ppter quod videt dicitū eius vbo xpi esse contrariū. dicendūz q^o nō est incōueniēs vniū z idē sciri z ignorari diuersimode.

trē nisi p me. Si cognouit setū me: z p^oz meū vtrūqz co gnouisset. Et amodo co gnoscetis eum z vidistis eū. Dicit ei philippus: Dñe ostende nobis patre: z suf ficiat nobis. Dicit ei iesus: Tanto tempore vobiscuz sum et nō cognouistis me? Philipe qui videt me: vi det et patrem. Quomodo tu dicis oñde nobis patre?

Cognitio est hūa na. pcedit de imper fecto ad pfectū: vt hī. s. pby. z ideo qd scitur in generali z p^o susebene ignora tur in p^oiculari z de terminate: sic erat i. pposito: qz xpi do ctrinā in quodam generali z confuso acceperāt: z sic xps dicit eos scire: de miare autē z pfecte adhuc nesciāt: z sic thomas negauit se scire. ppter quod christus magis ex plicat in particula ri. n Ego sum viā. s. m hūanitatē:

quia ea que gessit in humanitate sūt viā pducens nos ad gloriā. o Et veritas z vita. Licet em christus inquan tū homo sit viā beatitudinis vt dicitū ē: tamen inquantūz deus est beatitudinis terminus: sicut z pater quia eadem est essentia z bonitas amboz in cui⁹ visione dara z pfecta fructōe consistit beatitudo. z ideo dicitur veritas rōe visi onis: viā rōne fructiois: z q^o sit viā ratione humanitatē ostendit di. p Nō venit ad patre nisi p me. in me cre dendo z ope imitando: qz etiāz sit terminus beatitudinis sicut z pater ostendit. d. q Si cognouissetis me. p^o se cte qstū ad veritatē. q Et patre meū vtrūqz cognouissetis. qz pater z filius vnum sunt in veritate. s Et amodo cognoscetis eum. i. a tempore passionis: qz post passio nem immediate aperuit illis sensum vt intelligerent scri pturas: vt habetur Luce vltimo. z extūc habuerūt pleni orem cognitionem de mysterio trinitatis. t Et vidistis eum. quia videndo christum viderunt suppositum filij in q^o est nā diuina que est idem quod pater: z sic in filio qdā modo patrem viderant. Aliter exponitur. Vidistis eum. i. audistis: vt habetur erodi. xx. Populus videbat voces vbi accipitur videre. p audire. Si queratur vbi apostoli audierant vocem patris. dicendū q^o audierant cum respō dit christo clarificauit z iterum clarificabo: sicut predictus est capitulo. xij. Aliqui etiāz illorum vocem patris audie rant in trāsfuratione: scilicet petrus iacobus z iohānes vt habetur Mathei. xvij. v Dicit ei philippus. Dic christus remouet dubium ex verbis suis exortum. Et di uiditur in duas: quia primo remouet dictum dubium: se cundo p^obat propositum: ibi. Verba que ego. dixerat ei q^o apostoli cognouerant patrem z viderant: ideo creditit philippus q^o pater possz videri oculis corporalibus sicut z filius: ideo statim dicit. t Domine ostendenobis patrem z sufficit nobis. quasi diceret credo verbo tuo sed videre patrem desidero. y Dicit ei iesus. ostendendo qualiter pater videtur: quia non videtur oculis corpora libus: nec oculis mentis visione intuitiua in hac mortali viā: nisi a christo homine: ideo sequitur. z Tanto tē pore vobiscum sum z non cognouistis me. quasi diceret magna ruditas est q^o tam diu doctrinam meam audistis z adhuc ita parum cognoscatis s. m veritatem. a Philip pe qui videt me. s. m veritatem. b Videt z patrem me um. Sicut enim pater non videtur nisi in beatitudine: sic nec filius in sua veritate: quia illa visio est merces: z quia ta lis non est homini concedenda in viā: ideo subdit: c Quomodo tu dicis: ostende nobis patrem: qz oculis corporalibus non est visibilis cum sit spiritus: vt. d. dicitū est ca. iij. nec oculis mētalibus videt in pnti vt dicitus est.

Euangelium

7 iō debet sufficere bñe noticiā fidei de eo: ppter qd subdit
 a Non credis qz ego in pte z pñi me ē. q. d. istud debet
 credere z hoc sufficit tibi ad salutē. b Verba que ego
 lo. Remota dubitatio de philippi p hoc q in pñi de patre z
 filio nō bñ noticiā nisi fidei: hic pñt ondit q debeat crede-
 re: z h declarat tri-
 pliater: pñō p suā
 doctrina q erat au-
 ctentica: qz sicut li-
 gua xpi ab aia mo-
 uebat ad loquēdū
 de conceptu aie: sic
 aia et in oib⁹ regu-
 labat ab ipa dita-
 te: z iō verbū eius
 in nullo deuiare po-
 terat a veritate. p-
 pter qd tali doctri-
 ne debebat firmis-
 asseuerare: z hoc est
 qd dicit.
 b Verba q ego lo-
 quor vobis a me-
 ipso nō loquor. i. ab
 humanitate tm: s; a
 deitate modo pre-
 dicto. hoc etiā pte-
 ex mundicia z pfectione doctrine xpi q nō pōt esse maior
 intatū q etiā sine miraculis dignū esset ei credere. scdo b
 pbat p opera diuinitus facta ad testimoniu; veritatis do-
 ctrine christi: q sūt efficacissimū argumentū veritatis: vt
 frequēter patuit ex supradictis: z hoc ē qd dicitur.
 c Pater aut in me manēs ipse facit opa. Filius em̄ z pa-
 ter sūt vni in virtute opatiua ex qua fiebant miraculosa
 opa. d Non creditis qz ego in pte z pater in me ē. qua-
 liter pater sit in filio z e conuerso dicitur ē. s. ca. r. e Alio-
 quū. ppter opa ipa credite. q. d. si verba nō inducūt vos ad
 credendum opa miraculoz totā nature virtutē transcēde-
 tia debent vos ad hoc inducere: tercio pbat hoc idē ex ope-
 ribus q fecit christ⁹ p apostolos: quia nō solū in p̄ria pso-
 na miracula fecit sed etiā p apostolos: z p hoc pte q dētus
 pfecta faciēdi miracula erat in xpo in qm̄ nō solū p se sed
 p boies simplices z illiteratos miracula faciebat. z hoc est
 quod dicit. f Amen amen dico vobis qui credit zc. Et
 bene dicit. Qui credit. qz sicut christus faciebat miracula
 p hoc q ei bñitas erat deitati p̄iuncta in vnitae suppo-
 siti: sic z apli faciebat ea in quātū erant p fidē xpo p̄iuncti.
 g Et maiora vobis faciet. Hoc pte pñō in doctrina: ples
 em̄ conuersi sūt ad fidē p pdicationē aploz q; p pdicationē
 xpi: qz p eos conuersa ē militudo gentiū: p pdicationē aut
 xpi pauci iudeoz: Itē qz apli pdicabāt in oibus linguis: vt
 habet act. ij. xps aut pdicauit in vna sola lingua. i. hebrea
 qz solū iudeis pdicauit fm̄ q ipemet dicit Math. xv. Mō-
 sū missus nisi ad oues q pierant dom⁹ isrl. nec ē. ptra illud
 qd supra dēctū est ca. iij. q pdicauit samaritanis: quia ibi
 erant iudei in pte sicut ibidē dicitur fuit: scdo pte in miracu-
 lis: qz apli maiora fecerūt: magnū em̄ reputatū fuit q in-
 firmi sanabant ad tactū sūmbrie vestimentoz xpi: vt ha-
 bet. Marci. vj. s. magis videt q ad tactū vmbre petri sa-
 nabant: vt b̄r act. v. Subdit aut cā quare apli tanta erāt
 facturi cū d̄r. h Quia ad p̄tem vado. qz maiora debe-
 bāt fieri possessionē plenitudinis sp̄s sancti q effusio n̄
 debebat fieri ante ascēsiōē xpi: vt supra dicitur ē capit. vij.
 Mondū erat sp̄s datus. qz nōdū erat iesus glificatus. et
 qz ppter tanta que fienda erant p aplos: possēt credi q ef-
 sent futuri maiores ipō christo hoc remouet dicens.
 i Et qd cūq; peti. pa. in no. meo hoc faci. In quo ondit
 q apli illa nō fecerūt nisi p̄tutē xpi qd p̄z: qz talia faciebat
 deprecando: iō dicit. Et qd cūq; petieritis. xpc aut fecit mi-
 racula imperando vt glificaret p̄r in filio. Qz em̄ ad in-
 uocatiōē nois xpi fiebant miracula per apostolos: redū-
 dabat in gloriā patris cum pater z filius sint vnus deus
 propter quod subditur. k Si quid petieritis pa. i. no.

meo hoc faci. eadem virtute qua et pater. l Si dili-
 gitis. Supra consolatus est discipulos promittendo
 eis accessum ad patrem p ipsum: hic consequent̄ idēz
 facit. promittendo spiritus sancti donū z hoc ē q dicit.
 l Si dili. me man. mea seruate. Amor em̄ z obe-
 tia ad deū est dis-
 positio ad habē-
 dus plenius spi-
 ritum sanctum:
 quia fm̄ Aug⁹.
 Caritas mere-
 tur augeri vt au-
 cta mereatur et
 pfici: ideo subdi-
 tur.
 m Et ego ro-
 gabo patres. hoc
 conuenit christo
 in quantum bo-
 mo et aduocat⁹
 noster est.
 glozificet p̄r i filio. n Si qd
 petierit i noie meo hoc fa-
 ciā. Si diligit memā data
 mea seruate. Et ego rogabo
 p̄rēz. z aliū p̄dctū dabit
 vob: vt pmaneat vobiscū i
 etnū sp̄m veritatis: quem
 mūd⁹ n̄ pōt accipere: quia n̄
 videt euz: nec scit eū. Vos
 at cognoscetis eū: qz apud
 vos manebit: z i vob erit.
 nō relinquā vos orpha-
 nos: veniā ad vos. Adhuc

o Et alius pa.
 da. vo. i. consolatorē. Dicit aut aliū. ad ostendendū disti-
 ctionē filij z spiritus sancti in p̄sona. p Et maneat
 vobiscū in eternū. q. d. iste consolator: nō auferetur a vo-
 bis: sicut subtrahitur bñitas mea p mortem: sed et-
 naliter erit vobiscum hic p gratiam: sed in futuro p glo-
 riam. q Spiritus veritatis. tū qz est essentialit̄ ip̄e
 ritas: tū qz d̄ct veritatē. r Quē mundus nō
 accipere. i. boies mūdiales affectū in terrenis ponentes
 quia nō sūt ad hoc dispositi: ideo sequitur. s Quia
 nō videt eū. i. dirigat intentionē ad ipm̄. t Nec scit
 euz. i. cognoscit qz sola bona sensibilia sunt boibus mū-
 dialibus nota: fm̄ q dicit. j. Cor. ij. Animalis aut bo-
 mo papit ea que sunt sp̄s dei zc. v Vos aut cog-
 scetis eum. p specialem reuelationē z p sensibile signū
 quia spiritus sanctus super apostolos in linguis igneis
 apparuit. r Quia apud vos manebit. quia non re-
 ceperunt eum p modum passionis transeuntis: s; ba-
 bitus firmiter pmanet: in quantum fuerunt in gratia
 confirmati. y Et in vobis erit. Hoc dicit ad tenetā
 dū familiaritatem spiritus sancti erga ipos discipulos.
 z Non relinquā vos. Dic consolatur eos promit-
 tendo eis suum reditum. quia de hoc dono spiritus san-
 cti quod adhuc ignorabant parum erant consolati: et
 diuidit in duas: quia primo promittit suum reditum:
 z secundo bonoz suoz beneficium: ibi. Nec locu-
 tus sum vobis. Prima in tres: quia primo promittit
 suam visitationem. secundo assignat huius rationem:
 ibi. Qui habet mandata: tercio remouet discipuli du-
 bitationem: ibi. Dixit ei iudas. In prima igitur par-
 te dicit sic: z Non relinquā vos orphanos. orpha-
 nus dicitur priuatus patre carnali: qui em̄ vult a deo i
 filium adoptari. oportet eum carnalem affectū ad pa-
 rentes relinquere in quantum est contra deum: fm̄ q
 dicit saluator. Luce. xij. Qui non odit patrem z ma-
 trem zc. sequitur. Non potest meus esse discipulus ap-
 stoli autem talia reliquerant: ideo quodammodo or-
 phani erant respectu parentum carnalium: z sic erant
 filij dei per adoptionem: propter quod christus ger-
 bat curam de eis sicut de filiis: propter quod subditur.
 a Veniā ad vos. non solum spiritualiter consolans
 do s; etiam corporaliter visitando z in fide confirmando
 qd fecit xps p resurrectionē suāz apparens apostolis
 p. xl. dies z loquēs eis de regno dei ante suā ascēsiōē:
 vt habetur Actuum. j. b Adhuc modicum z
 mūdus iam non videt: quia modicum temporis erat
 vsq; ad tempus sue mortis: per quam aspectus sue

Johannis

hūanitatē subtrahēdus erat aplis. c. Vos autē videtis me. Post resurrectionē em̄ nō fuit visus omnibus sicut antē: sed solū aplis et alijs discipulis: vt bī Job. xx. Et subdit eā sue resurrectionis: cū dicit: d. Quia vno ego. q. d. licet moriar ex infirmitate carnis: tñ resurgam virtute dei tatis: que semp viuūt. e. Et vs viuētis. hoc dicit assecuran- do eos: qz timebant mori cum ipō. vñ supra. rj ca. Thomas hoc timēs dixit: Ea m̄? moriamur cum ipō: vt ibīdem expositum fuit. f. In illo die vs cog- scēt qz rē. Post resurrectionē em̄ habuerūt plen- orē noticiam de mysterio trini- tatis: vt dictus est eodē capi- g. Et vos ime- g ego in vobis. nō p eēntie vni- tate: sicut pater

est in filio et eōuerso: sed per mutuā dilectionē sicut amās est in amato et eōuerso. b. Qui habet man- data. Hic reddit causam huius beneficii collati aposto- lis et nō mūdo: vt p̄z ex dictis hec causa est dilectio et obedientia ad christū: que fuit in aplis: et hoc est qd̄ di- citur: b. Qui habet mandata mea. in aure ad au- diendū et in corde ad meditandū: et in ore ad docendū. Et seruat ea. ad implēdo ope. k. Ille est qui dili- git me. quia p̄batio dilectionis exhibitiō est opis: fm̄ Grego. l. Diliget a patre meo et ego diligam eum. qz vnus est amor patris et filij. m. Et manifestabo ei meipm̄. s. post resurrectionē in hūanitate glorioza: et sic manifestauit se christus suis discipulis: qz habebāt cōditiōes p̄dictas. Manifestat se etiā talib⁹ p̄ apertā visionē deitatis in gloria celesti. n. Dicit ei iudas. Dic renouet discipuli dubitationes: qz iudas frater iacobi audies a christo qz manifestat se et aplis et non mūdo: admiratus est d̄ hoc qz eos toti mūdo p̄ferbat qz vere hūmilit⁹ admirabile est audire de se magna: iō quesuit dicēs: o. Dñe quid factū est qz manifesta- tur? es nobis teipm̄ et non mūdo. q. d. vñ nobis tanta excellentia. p. Rñdit iesus. reddens causam hui⁹ sc̄z p̄rogatiuā dilectiōis et obediētē ad xpm̄ que erat i apostolis: nō sic autē in alijs: et hoc qd̄ dicit: q. Si quis diligit me sermonē meū seruabit. qz obediētia in ope p̄cedit ex amore crīstē in corde. r. Et pater me⁹ diligit eum. per hoc oñdit se vñ cū patre in essentia. s. Et ad eum veniem⁹. rē. Et sic patz qz plus eis pro- mittit qz ante fecerat: qz ante p̄miserat suā visitationē corporalē: hic autē cum hoc p̄miserat visitationē spūalem nō transitoria: sicut in illis qui ad vnitū reuertuntur: sed p̄manentē p̄ gratiā cōfirmatiōis in p̄senti: et postea p̄fecte gloriificatiōis: talis em̄ gratia fuit data aposto- lis. t. Qui nō diligit me sermonē meū nō seruat. ta- les sunt mūdani homines: et ideo non sunt digni habere tale beneficiū sicut vs qui estis mei discipuli veri. Et qz dixerat sermonē meū seruabit et pater meus diligit eum. videt forte alicui qz nō dixisset cōueniētē sed magis debuisset dixisse: r ego diligā eū. ideo hūc taci- te q̄stionē rñdens dicit: v. Et sermonē quē audistis nō est me⁹. rē. Sicut. n. p̄dictū est lingua xpi nō moue- batur ad loquēdum ex cōceptiōe anime nisi fm̄ qz aīa

modicū et mūd⁹ me iam nō videt. Vos autē videtis me: qz ego vno et vos viuētis. In illo die vos cognoscetis qz ego sum i p̄re meo et vos in me: et ego in vobis. Qui h̄z m̄adata mea et seruat ea ille est qui diligit me. Qui aut diligit me: diliget a p̄re meo: et ego diligā eū: et ma- nifestabo ei meipm̄. Dicit ei iudas: nō ille scariothis: Dñe quid scim⁹ qz manifesta- tur? es nobis teipm̄ et nō mū- do? Rñdit ihs: et dixit ei: Si quis diligit me sermonē

mouebat a diuinitate: et ideo verba xpi erant magis ipi⁹ patris qui est vnus cum filio: in deitate q̄ essent ipius xpi in quātū homo: et ideo qz in hūanitate p̄ferbat vba illa: rñdit pater me⁹ diligit eū magis qz ego diligā: ad tenotā dū qz vba sua magis erat deitatis in q̄ pat̄ est vñ cū filio:

qz hūanitatē que illa p̄ferbat: p̄ter qd̄ et p̄ diligit ob- seruatores illorūz verborū. r. Hec locut⁹ sum vobis. Supius promisit xps aplis sp̄m̄ sc̄m̄ et suū reditum. hic p̄r oñdit vtilita- tē vtriusqz p̄missi. Et diuidit i duas qz p̄mo oñdit vtili- tate p̄mi: secūdo secūdi: ibi. Patez. dicit ergo p̄mo sic r. Hec locut⁹ sū vobis apd̄ vs ma- nes. in p̄sencia cor- porali apparens. y. Paraclet⁹ autē rē. ille vos docebit oia. i. faciet vs in- telligere oia q̄ di- co vobis. Apli autē ad huc erāt rudes

et in timore positi ex auditu passiōis xpi: ideo ad verba xpi male attendebāt: et p̄ oñs nō capiebāt ea ad plenū: p̄ter qd̄ dicit gratiā sp̄m̄ sancti postea sup̄plere istū defectum. 3. Et suggeret vobis oia quecūqz dixerō vobis. i. ad me- moriā vobis deducet: hoc dicit qz multa de illis q̄ christus docebat oblitī sunt apli timore passiōis cōcussi. a. Na- cem meā. Hic oñdit reditus sui vtilitatē que est p̄secutio vere pacis: et hoc est qd̄ dicit: a. Pacē relinquo vobis: pacē meā do vobis. Post resurrectionē em̄ suaz eis appa- rens dixit: Pax vobis. qz p̄ eius visitationē et instructionē in diebus illis. r. corda eorū sunt pacificata a turbatione p̄cedentis passiōis. Et bene dicit: Pacē meā do vobis. ad distinguēdum pacē sanctorū a pacē mūdī: que magis ap- parens est: r̄ ficta q̄ vera. Ad cui⁹ intellectum sciendū qz par est trāquillitas ordinis fm̄ Aug. In homie autē tri- plex debet esse ordo ad seipsum: ad primū: et ad deū: et ideo ad pacē sanctorū p̄mo requirit trāquillitas in seipō: et hoc q̄stus ad tria que in ipō homie debent ordinari: p̄mo quo ad intellectū ne errore obscuret: secūdo quo ad vilitatē vt in deū libere dirigat: terciō quo ad appetitū vilitatiū vt nō inordinatis passiōibus moueat: p̄ter qd̄ Aug. diffi- niens pacē libro de verbis dñi dicit: Pax est serenitas mē- tis quo ad primū: tranquillitas animi quo ad terciū: sim- plicitas cordis quo ad secūdū. p̄ cor em̄ quod mouet alia mēbra intelligit vilitas que mouet alias potentias quo ad agendū. secūdo ad pacē sanctorū requirit ordo ad pri- mū p̄ cōsotiū charitatis ordinātis bonū. primi ad deū p̄ amoris indissolubilis vinculū: par autem mūdī ordinat̄ ad quietā fruitionē bonorū temporalium quā frequēt̄ con- comitatur multiplicatio peccatorū: fm̄ illud Deut. xxxij. Incrassatus est dilectus et recalcitrauit. et Esch. xvj. Hec fuit iniquitas sodome fororis tue superbia: saturitas panis: et abundantia: et ocium. ideo de hac pace subdit: b. Non quomodo mūdus dat ego do vobis. id est non talem pacem: vt patet ex dictis. c. Non turbet cor ve- strum. Supra consolatus est christus apostolos de morte sua ratiōibus sumptis ex pte ipō: hic ad huc cōsolat̄ eos rationibus sumptis ex pte ipius xpi. Et diuidit in duas: fm̄ duas ratiōes quas ponit: secūda: ibi. Vñ nō mul. Pri- ma rō p̄ter quā debebat de morte xpi cōsolationē h̄re est: qz quis esset dura et rigida iniquitas: tñ erat ordinata ad ex- altationē xpi: et hoc ē qd̄ dicit: c. Nō turbet cor v̄m. q. d.

Euangelium

non detestis turbari de morte mea. e Neq; formidet. hoc addit eos assecurando: qz timebat mori cu eo. f Audistis qz ego dixi vobis: vado et venio ad vos. q. d. no sic recedo a vobis p morte qm ad huc vobis appareat post meaz resurrectione. g Si diligeretis me gau. vtiq; qz vado

ad patre. Ibi accipit si pro qz: et est sensus ac si dicit: qz diligit me per pns debet gaudere: qz p morte vado ad patre me exaltat et clarificat. Quasi em chrius clarificat est et exaltatus ppter ei bilitate i cruce frequenter supra dictu est b Quia paf maior est me. non fm deitate in qua fili est equalis patri: sed fm humanita

vestru: neq; formidet. f Audistis qz ego dixi vobis: vado et venio ad vos. g Si diligeretis me gauderet vtiq; qz vado ad patre: qz pater maior me est. h Et nunc dixi vobis prius fiat: vt cu factus fuerit credatis. i Jam no multa loquar vobis: qz venit. n. pnceps mudi hui

tem in qua filius est minor patre. Et q beclitera sic detestari intelligi: pater qz chrius loquit de seipso fm illam naturam in qua couenit ei mori et exaltari: hoc autem no potest esse in natura diuina que immortalis est et magnitudine infinita: sed natura humana in eo poterat mori et exaltari. Et ex hoc patet falsitas arrii qui ex hoc loco arguebat filium in diuinis a patre distingui in essentia: qz no loquit de filio fm diuinam naturam s fm humanam tm. i Et nunc dixi vobis pns fiat vt cu factus fue. credatis. f. qz no tm sum homo qui mori pot et exaltari: sed etia deus qui certitudinaliter pdico futura contingentia qd est. p. n. ipe dei: fm q dicit. Esa. xlj. Annunciate nobis q ventura sunt in futurum et sciem? qz dii estis vos. hoc addit chrius: qz iudicate locutus fuerat de sua humanitate. Modus. n. huius euangeliste est: vt dicitu est frequenter: cu refert aliqd p. tmens ad chrii humanitate in qua est minor patre: ad iugere aliqd tmens ad deitate in qua est et equalis patri qz credere vtriq; est de necessitate salutis. k Jam no multa. Iudic ponit secunda ratio. ppter qua apli debebat colari de morte chrii. f. qz illa mors no erat culpabilis sed magis virtuosa: et hoc est qd dicit. k Jam non multa loquar vobis. i. in hoc mortali corpore existes qz tempus fue captiouis erat. p. inquit. l Venit em pnceps mudi hui. i. dyabolus qui est pnceps hominu mundanorum no per creatione sed p seductione: Venit aut ad chrii sum ipm tentando in deserto et pncipes iudeoru cotra ipsu incitando. m Et in me no habet quicq;. i. nullu peccatu: et p pns nulla mortis causam: qz mors intrauit in mundu p peccatu: vt dicit ad Ro. v. Et qz posset queri: quo in te no est causa mortis: quare ergo morieris? Ido huic tacite questioni rndet dicens: n Sed vt cognoscat mundus qz diligo patre. i. ad hoc sustineo morte vt omnes cognoscat q hoc pcedit ex dilectioe qua habeo ad patre qz deus pater chrius homi inspirauit voluntate patiendi pro salute mudi ex maxima charitate qua diligit boiem o Et sicut madatu dedit mihi pater sic facio. i. ex obedientia ad patre libeter subeo morte. p Surgite eam? hinc. Quis hic de loco ad que chrius duxit discipulos suos cu dixit: Surgite eamus hinc. Ad hoc dicit bilari? ir. de trini. q de loco in quo comederat agnus paschalem duxit eos ad locu in q erat tradendus. Sed ista sequens videt repugnare: qz in principio ca. xviij. dicit: Decum dixisset iesus: egressus est cu discipulis suis tras torentē cedron: vbi erat hortus in quez introiuit xps et discipuli eius. Sciebat aut iudas q tradebat eu locu. Et quo patz q illa vba q ab hoc loco sequunt vsq; ad principiu. xvij. ca. dixit iesus discipulis suis extra locu in quo erat tradendus: ppter qd sciendū: q xps morti fue. p. inquit ardua et difficilia volebat dicere discipulis suis: vt p ex sequentib? Ad intelligendum vo talia requirit attentio animi. talis

autē attentio erat impedita in aplis et passione timoris: et ideo dixit xps discipulis suis: p Surgite eam? hinc. i. ad aliu locu magis securu: qui tm ille locus fuerit determinate no exprimit: videbat em xps discipulos timore mortis pterritos: tum rone tps qz no erat: vt

in me non habet quicq;. Sed vt cognoscat mundus qz diligo patre: et sicut ma datus dedit mihi pater: sic facio. Surgite eam? hinc. Capitulu. xv. Ego sum vitis v. a. et p me? agricola est. Sem palmitē in me no feret fructus tollet eu: et oem q fert

supra dictu est: tum rone loci: qz adhuc erant in medio ciuitatis vbi comederat agnus paschale: et ideo timetes capi ab hostib? qui p. n. arca uolubant oculis ad ostiu tomus et ideo dixit eis: Surgite. et. q. d. eam? ad aliu locu magis securu et secretum vbi melius attendatis ad ea que di

cenda sunt vobis. In ca. xiiij. vbi dicitur in postilla: Ad hoc dicit bilari. ir. de trinitate.

Aditio. Iliarius no fecit mentione nisi de duobus locis tm qui sunt termini pncipales i hac materia. f. de loco assignato pro esu agni paschalis a quo pncipaliter exiit et de loco ad que pncipaliter venit: vt ibi capet: de loco autē medio in quo fuit cum aplis vt eis diceret ardua et difficilia qui est locus medius inter duos predictos: Iliarius no fecit mentione: sicut etia euangeliste qui duos locos primos declarauerunt. Istū vo locum mediu minime designauerunt: vno sententibularij littera no repugnat. vt p. intuitanti.

Replica. In ca. xiiij. vbi dicit: Surgite eam? hinc. Dicit postillator: manifeste ostendi q chrius fuerit in aliquo loco medio inter tomu in quo comedit pascha et hortu in quo illa verba notabilia dixit discipulis. vnde dicit bilariu non consonare littere qui in ir. de trini. se restringit ad solū illa duo loca: qd burgē. egressus dicit euangelista etiam sicut bilariu non expressisse mediu locu: sed satis manifestu est ex littera q fuerit medius locus quous no determinate exprimat.

Capitulum. xv. Ego sum vitis. Postq; xps solatus est discipulos de sua morte: hic solat eos ptra tribulationes iminentes eis ex iudeoz et pncipi mudi psecutioe. Et diuidit in duas ptes: qz pro p. mittit parabolā: secundo p. qz ipaz. ubi. Pa vos mudi estis. Parabola aut ista est de trib. f. de vite: de agricola: et de vitis cultura: vt patebit psequedo. d. f. a Ego sum vitis vera. Sicut em vitis materialis h3 lignu vile et despectu: et quasi inutile videt: cu tm fruct? optimos habeat ita xps in huana na videbat abieci? vitis et despect? et tm p eius bilitate secut? est fruct? gloriosus. vni. n. nature sunt vitis et palmitēs: et ideo xps dicit vitis rone humanitate: i qua na est fidelib? similis. b Et paf meus agricola ē. qz plenitudine grē et veritatis infudit et plātauit in xpo hie: vt dicitu est in. j. c. Scidū autē q cultura hui? vinee no h3 p. locu circa ipm stipite: qui ē ipe chrius? qz in grā et sciētia habituali no p. fecit: sed totum a pncipio habuit nec habuit peccatu tollendū et purgandū: s cultura hui? vinee circa palmitēs cōstitit id est fideles xpo adherētes: quoz aliqui sola fide adherēt no p charitate opantē: isti abscondent p. p. dētia tidis sentētia: no subdit: Omne palmitē in me no feret fructu tollet eu. Alij aut adherēt xpo p fide opantē charitatiue: et de istis subditur: c Et omne qui fert fructu purgabit eu. p mudi tribulationes q sunt quedā

Johannis

medicines et purgationis. **U**t fructus plus afferat. Sicut enim in vite materiali aliqui palmites etiam fructuosi rescinduntur: ne humor nimis dissipet et sic vitis vitia fortificat et magis fructificat: sic per tribulationes iocunditate vite punitis a fidelibus rescindi debet: corda eorum retrahunt ab amore mundani: et sic intra se collecta feruentius ferunt in deum: et faciunt maiorem fructum bonorum operum. **H**ic persequitur parabola: et primo quodammodo ad palmitum adhesionem secundo quodammodo eorum purgationem ibi. Si mundus vos odit. **H**ic duas: quod primo discipulos ad adherendum sibi inducit. secundo declaratur in quo ista adhesionem consistit. **S**ic dicitur me. Circa primum ponit quatuor rationes quare fideles debent christo adherere per fidem sicut palmites ad vitem. **P**rima ratio sumitur ex palmitum adherentium fructificatione: quod aliter non possunt fructus facere: et hoc est quod dicitur. **I**am vos mundi estis etc. quod apostolus per doctrinam christi iam erant segregati ab erroribus iudaice superstitionis: ideo concludit. **M**anete in me et ego in vobis. **P**er fidem charitate formatam: per quas homo est in deo et deus in homine. **S**icut palmes non potest fructum nisi facere in vite. **H**oc sensibilibus videtur in vite materiali: quod facere fructum non potest nisi princeps sit humoris et pinguedinis ipsius spiritus. **S**ic nec vos potestis fructificare operibus meritorijs. **I**tem Nisi in me manseritis. **P**er participationem gratie et veritatis. **E**go sum vitis et vos palmites. **Q**ui si vult fructificare maneat in me. **S**iquis in me. **H**ic ponitur secunda ratio adherendi christo que sumitur ex palmitum non adherentium punitione cui dicitur: **S**iquis in me non manserit. veraciter per charitatem formatam: quis in me appareret per fidem sine operibus que mortua est. **M**ittet foras. per abscisionem in morte: quod tunc sepabitur numero a fidelibus sicut erat separatus merito. **E**t arefcet. quod christiani quodammodo viuunt habent aliquem virorem. propter christianitatis nomen: sed in morte eum amittunt: quia tunc apparet quod nihil eis profuit: et adhuc magis in futuro iudicio apparerit: ideo sequitur. **E**t colligent eum. scilicet angeli executores diuine iusticie tollentes zizaniam de medio tritici per **E**t in ignem mittet. scilicet infernale. **E**t ardet. sine fine impetuitate pene. **S**i manseritis. **H**ic ponitur tertia ratio. que procedit ex impletione voluntatis fidelium christo adherentium: et hoc est quod dicitur: **S**i manseritis in me. fide formatam charitate. **E**t verba mea in vobis manserint. non solum corde intelligendo sed etiam opere adimpledo. **Q**uodcumque volueritis petetis et fiet vobis. hoc tamen intelligendum est si petant pie. id est pertinentibus ad salutem: quod exaudiri in aliis frequenter non excedit eis: et psequatur: quod illud quod petit etiam pertinens ad salutem non semper statim dat a deo: sed differit ut congruo tempore det et primo scilicet oratio sanctorum de salute aliorum aliquando impedit non propter defectum orantis sed illi pro quo oratur: his autem tribus concurreribus semper oratio exauditur. **I**n hoc clarificatus est. **H**ic ponitur quarta ratio que procedit ex diuina glorificatione qua

fructum purgabit eum: **U**t fructum plus afferat. **I**am vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis. **M**anete in me et ego in vobis. **S**icut palmes non potest ferre fructum a semetipso: nisi manserit in vite. **S**ic nec vos nisi in me manseritis. **E**go sum vitis: vos palmites. **Q**ui manet in me et ego in eo hic fert fructum multum: quod sine me nihil potestis facere. **S**iquis in me non manserit: mittet foras sicut palmes: et arefcet: et colliget eum et in ignem mittet: et ardet. **S**i

quilibet debet desiderare: magis etiam quam suum bonum ipsum diuina autem glorificatio relucet in fidelibus christo adherentibus per fidem ex dilectione operante: et hoc est quod dicitur: **I**n hoc glorificatus est pater meus ut fructum plurimum afferatis. in multiplicatione bonorum operum. **E**t efficiamini mei discipuli. **S**icut dilexit me pater: et ego dilexi vos. **M**anete in dilectione mea. **S**i precepta mea seruaueritis manebit in dilectione mea: sicut et ego patris mei precepta seruauit: et maneo in eius dilectione. **D**ec locutus sum vobis: ut gaudium meum in vobis sit: et gaudium vestrum impleatur. **H**oc est preceptum meum:

mini mei discipuli. perfecte adheredo mihi. **S**icut dilexit. Postquam hoc raturus est christus discipulos ad adherendum sibi: hic consequenter ostendit in quibus modis adhesionem consistit. **E**t diuidit in duas: quod primo ostendit quod hec adhesionem consistit in dilectione secundo ostendit quod dilectio consistit in mandatorum obseruatione ibi. **S**i precepta mea diuertit: et sicut dilexit me pater et ego dilexi vos. id est ad idem bonum quod dicitur non tamen equaliter. **D**iligere enim est velle alicui bonum deus autem pater vult bonum diuinum christi

ho homini: non solum secundum unionem que est per operationem in fructificatione boni vera: sed etiam secundum realem unionem suppositi. fidelibus autem vult bonum diuinum tamen secundum unionem gratie et glorie que est in fructificatione nec tamen ita perfecte fruuntur sicut aia christi. **M**anete in dilectione mea. hoc dicit ad ostendendum quod deus nullum cogit ad fidem et dilectionem. **A** precepta mea. **H**ic ostendit quod dilectio consistit in mandatorum obseruatione. **E**t diuidit in duas: quod primo facit quod dicitur est: secundo respondet cuidam questioni que sibi posset fieri: ibi. **H**oc est preceptum meum ut diligatis etc. **I**n prima parte dicitur sic: **S**i precepta mea seruaueritis. **A**mor enim dei non est otiosus: et ideo si est in corde ostendit in opere: et per hoc homo disponit ut charitas in ea augmentetur: et persequens adhesionem ad christum fortificetur. **S**icut et ego precepta patris mei seruauit etc. quod christus ex amore ad patrem factus est obediens usque ad mortem: ut beatus philippus. **I**tem per hoc unio eius ad patrem augmentata est in quantum gloria aie deriuata est ad corpus eius in sua resurrectione. **D**ec locutus sum vobis. hoc addit ne forte aliquis crederet quod propter se non propter nos ad precepta inuiteret: ideo subdit: **U**t gaudium meum sit in vobis. gaudium enim christi hominis consistit in coniunctione ad veritatem modis predictis: ad quam etiam pertinet enim per mandatorum obseruationem alio tamen modo quod christus ut dicitur est: **E**t gaudium vestrum impleatur. quod non potest esse nisi in gloria celesti: quod nihil citra deum potest replere eorum humanum: propter quod dicit Augustinus libro confessorum. **I**n quietum est cor meum domine donec requiescat in te. **H**oc est preceptum. **H**ic respondet cuidam questioni que sibi posset fieri: quod posset aliquis dicere tu admonuisti nos adherere tibi et dixisti: quod hec adhesionem consistit in mandatorum obseruatione sed ostendit nobis ulterius obseruandi modum: ideo dicit quod modus obseruandi est per dilectionem dei et primi: quod in his duobus tota lex pendet et probetur: ut habetur Matthei. **X**ij. **C**uius ratio est: quod omnia bona opera ex charitate procedunt: propter quod dicit Gregorius. **S**icut multi arboris rami ex vna radice procedunt: sic multe virtutes ex vna charitate generantur et ad charitatem ordinantur: propter quod dicit apostolus. **I**mo. **I**. **S**imilis precepti est charitas. et hoc est quod dicitur: **H**oc est preceptum meum ut diligatis inuicem. **L**icet autem in dilectione primi includatur dilectio dei tanquam principalior: quod proximus non est diligendus nisi propter deum: tamen saluator hic magis facit mentionem expressam de dilectione primi cui. **D** inuicem. quia

Euangelium

intendebat aplos inducere ad fidelium edificacionem et consolationem et tribulacionem sustentandam ad que necessaria est charitas primi. **g** Sicut dilexi vos. i. efficaciter gratuite et recte sicut expositum est capi. pcedenti. **h** Quia autem xps sic dilexit pbat cu subdit: **h** Maiorem hac dilectionem etc. hoc autem fecit xps ergo etc. Quatuor enim diligenda sunt et charitate. s. deus: aia: p: ximus: et corp: p: priu: ideo cu charitas sit ordinata p ipso deo qd est pmiu et maximu diligibile ex charitate: debent alia tria exponi sicut min: p ma ior: p aia aut: p: a debet. prim: et corp: pus p: u: p: cmi: p salute. p: mi: debet. vita corporalis exponi: et ideo cu corp: p: u: sit maximu bonu qd nobis manet. p: p: o: tino exponendum ideo patz q in tali expositione est maximu signu dilectionis ad p: miu: veritatem q: observatio mandatoru no solu inducit ad dilectionem. p: mi: se p: a: p: lius ad dilectionem dei: ideo subdit: Vos amici mei estis si feceritis que ego p: a: p: o. et q: amicis reuelant secreta: id subdit: **i** Jam no dica vos seruos. i. timore seruilis subiectos tm amore filiali erant subiecti: et hoc mo apli aliqui dicunt serui. **Ro. j.** Paul: seruus ihu xpi etc. **k** Quia seruus nescit qd faciat dñs eius. hoc videm: in humanis secreta tm reuelant filijs: huiusmodi erat apostoli q rpo erat subiecti amore filiali: ideo subdit: **l** Vos autem dixi amicos etc. nota feci vobis. hoc no est intelligendu de omnibus simpliciter et absolute: q: apostoli no habuerunt tanta plenitudinem scientie sicut xps: sed est intelligendu de omnibus p: n: tibus ad eoz statu: cuiusmodi sunt ista que p: n: t ad eoz salutem: et fidei et moru p: dicationem: et ecclesie gubernationem. Et q: ista conferunt ad vtilitatem fidelium: no ipi: chabstr: ideo subdit: **m** Non vos me elegistis etc. Duplex est enim electio fidelium. Una eterna que est ides quod p: d: natio diuina: et hec electio aploz et alioz fidelium est a solo deo ex mera liberalitate. Alia est temporalis. s. vocatio ad fidem et gratiam et aplatu et huiusmodi. et ista vocatio est effectus prime: fm illud ad **Ro. viij.** Quos p: d: n: tauerunt deo et vocauit. et sic apli electi sunt a chabstro tpe gratie. **n** Et posui vos. i. firmi disposui. **o** Ut eatis. p: d: n: tando p totu mundu. **p** Et fructu afferatis: et fructu vester maneat. quia fides ecclesie manebit vsq: ad finem mundi quatuncq: tribulacionibus impellat. vel alie: Maneat in gloria eterna. **q** Quocumq: petierit patrem in nomine meo det vobis. dummodo tm ista petitio fiat p nobis pie et p: seueranter: sicut supra expositum est eodem capitulo. **r** Hec mando vobis vt diligatis inuicem. In hoc concludit intentu p hoc signas q omnia p: d: n: ta dixit eis ad hunc finem. s. vt mutuo se diligant. **s** Si mundus. Hic agit de palmitu adherentiu purgatione p tribulaciones futuras p: a: ipas eos p: solando. et diuidit in tres: q: pmo ad eoz consolationem rones inducit. secundo eas exponit: tibi Memetote. tercio excusationes psequentiu excludit: tibi. Si non venissem. Circa p: miu ponit duas rones: prima sumit exemplo filij. Nebra enim refutare no debet p: d: n: t: capitis cu no sint maioris dignitatis immo minoris: xps aut caput est aploz: et ideo exemplo xpi debent patienter tolerare tribulaciones psequentiu: et hoc est quod dicitur: **s** Si mundus vos odit. hic accipit si pro q. d. q: futuru est q mundus vos odiat. **t** Scitote. ad consolationem

vt diligat inuicem: sic dilexi vos. **h** Maiorem hac dilectionem nemo habet: quam vt aiam suam ponat q: p amicis suis. Vos amici mei estis: si fecerit: que ego p: a: p: o vobis. **h** Jam no dica vos seruos: quia seruus nescit quod faciat dominus eius. Vos autem dixi amicos: quia omnia quecumque audiui a patre meo: nota feci vobis. **h** Non vos me elegistis sed ego elegi vos: et posui vos vt eatis et fructum afferatis et fructus vester maneat: vt quod

vestra. **v** Quia me prioribus vobis odio habuit. propter quod dicit Aug: in sermone: Recusat esse in corpore qui odium non vult sustinere cum capite. Secunda ratio sumitur ex parte mundi. similitudo enim est causa dilectionis fm illud **Ecc. xij.** Quia aial diligit sibi simile. et dissimilitudo est causa odij. Ap: stoli autem dissimiles erant hominibus mundanis: et ideo non debebat admirari si persecutores sustineret ab ip: sis: et hoc est quod dicit: **r** Si de mundo fuisset: mundus quod suus erat diligeret. Quia vobis de mundo non estis: sed ego elegi vos de mundo: propterea odit vos mundus. **s** Memetote similes mei: que ego dixi vobis. **h** Non est seruus maior domino suo. **s** Si me persecuti sunt: et vos psequenti. **t** Si simonem meum

secutores apostolorum: aliquos tamen mundanos et malos non diligebant: sed magis psequerantur vt latrones et p: d: nes et huiusmodi quos interficiebant. Dicendum q: malum non potest esse purum quin habeat aliquid de bono: aliter seipsum destrueret: fm p: h: l: o: s: o: p: h: u: i: u: i: c: t: h: i: c: t: i: g: i: t: p: r: i: n: c: i: p: e: i: l: l: i: q: u: i: p: s: e: c: u: t: i: s: u: n: t: a: p: o: s: t: o: l: i: q: u: i: m: u: n: d: a: n: i: e: t: m: a: l: i: q: u: i: t: u: n: d: a: n: i: s: a: d: s: u: p: e: r: b: i: a: m: e: t: i: n: f: i: d: e: l: i: t: a: t: e: m: h: u: i: u: s: m: o: d: i: t: a: m: e: a: l: i: q: u: i: d: b: o: n: u: m: b: a: b: e: a: t: v: p: o: t: e: i: u: s: t: i: a: d: e: m: e: n: t: i: a: v: e: l: a: l: i: q: u: a: h: u: i: u: s: m: o: d: i: s: i: c: u: t: l: e: g: i: t: d: e: t: r: o: i: a: n: o: e: t: m: u: l: t: a: l: i: q: u: i: p: r: i: n: c: i: p: i: b: u: s: m: u: n: d: a: n: i: s: e: t: s: i: c: p: s: e: q: u: a: n: t: l: a: t: r: o: n: e: s: e: t: p: d: o: n: e: s: i: n: q: u: i: t: u: n: c: r: a: n: t: e: i: s: d: i: s: s: i: m: i: l: e: s: i: n: b: o: n: o: i: u: s: t: i: c: i: e: s: i: c: u: t: e: c: o: u: e: r: t: o: p: s: e: q: u: e: b: a: n: t: a: p: l: o: s: e: t: a: l: i: o: s: f: i: d: e: l: e: s: i: n: q: u: i: t: u: n: c: r: a: n: t: e: i: s: d: i: s: s: i: m: i: l: e: s: i: n: i: n: f: i: d: e: l: i: t: a: t: e: S: e: d: a: d: h: u: c: d: i: c: e: r: e: s: q: u: i: a: s: u: n: t: a: l: i: q: u: i: m: u: n: d: a: n: i: i: n: e: o: d: e: m: v: i: c: i: o: c: o: m: m: u: n: i: c: a: n: t: q: u: i: t: a: m: e: s: e: s: e: p: s: e: q: u: e: b: a: n: t: v: t: s: u: p: e: r: b: i: e: t: a: u: p: i: d: i: t: p: p: t: e: r: h: o: c: d: i: c: e: n: d: u: m: q: d: u: p: l: e: x: e: s: t: a: m: o: r: i: s: a: m: i: c: i: t: a: t: e: e: t: c: o: c: u: p: i: s: c: e: n: t: i: e: I: n: a: m: o: r: e: a: u: t: a: m: i: c: i: t: a: t: e: s: i: m: i: l: i: t: u: d: o: e: s: t: c: a: u: s: a: m: o: r: i: s: q: u: i: a: m: i: c: u: s: v: u: l: t: a: m: i: c: o: b: o: n: u: m: i: n: q: u: i: t: u: n: c: r: a: p: r: e: h: e: n: d: i: t: i: p: s: u: m: q: u: o: d: a: m: o: d: o: v: n: i: s: i: b: i: q: u: i: a: a: m: i: c: u: s: e: s: t: a: l: t: e: r: i: p: s: e: f: i: m: p: h: i: m: h: o: c: a: u: t: e: m: o: n: e: s: t: p: e: r: r: e: a: l: e: i: d: e: n: t: i: t: a: t: e: m: s: e: d: p: e: r: c: o: n: f: o: r: m: i: t: a: t: e: S: i: a: u: t: e: m: o: n: e: s: t: i: n: a: m: o: r: e: c: o: n: c: u: p: i: s: c: e: n: t: i: e: q: u: a: a: l: i: q: u: i: s: v: u: l: t: s: i: b: i: p: s: i: b: i: b: o: n: u: m: e: t: i: d: e: o: q: u: a: n: t: o: p: l: u: s: d: i: l: i: g: i: t: s: e: a: m: o: r: e: c: o: c: u: p: i: s: c: e: n: t: i: e: q: u: a: m: i: c: u: s: s: i: b: i: s: i: m: i: l: e: m: a: m: o: r: e: a: m: i: c: i: t: a: t: e: t: a: n: t: o: o: d: i: t: e: u: m: i: n: q: u: i: t: u: n: c: r: a: i: m: p: e: d: i: t: u: r: p: e: r: e: u: a: c: o: s: e: c: u: t: i: o: d: e: b: o: n: i: a: m: a: t: i: e: e: t: s: i: c: v: n: u: s: s: u: p: e: r: b: u: s: o: d: i: t: a: l: t: e: r: u: m: i: n: q: u: i: t: u: n: c: r: a: s: u: r: r: i: p: i: t: s: i: b: i: s: i: n: g: u: l: a: r: e: e: x: c: e: l: l: e: n: t: i: a: q: u: a: c: u: p: i: t: e: t: a: u: a: r: u: s: s: i: l: t: a: u: a: r: u: m: i: n: q: u: i: t: u: n: c: r: a: a: r: r: i: p: i: t: s: i: b: i: l: u: c: r: u: q: u: o: d: d: e: s: i: d: e: r: a: t: e: t: s: i: c: d: e: a: l: i: s: **3** Memetote. Hic exponit rones p: d: n: t: a: s: e: t: p: r: i: m: o: p: r: i: m: a: s: e: c: u: n: d: o: s: e: c: u: n: d: a: s: a: b: i: S: e: d: h: e: c: o: i: a: P: r: i: m: a: r: a: t: i: o: e: r: a: t: d: e: p: s: e: c: u: t: i: o: d: e: i: l: l: a: r: a: x: p: o: e: t: a: p: l: i: s: i: n: f: e: r: e: n: d: a: e: t: q: u: i: t: u: n: c: r: a: d: h: o: c: d: i: c: i: t: **3** Memetote sermo. mei que ego dixi vobis. **s. xij. ca.** **h** Non est seruus maior domino suo. **h** aut plus vocauit eos suos **xij. ca.** et hoc idem repetit: no est contra illud quod in hoc capitulo dicit: **h** Jam no dica vos seruos. Seruus enim quia aplis attribuit no est aliud q: subiectio ex amore filiali ad xpm q: dicit seruus large. Seruus autem quia ab eis excludit est timoris seruilis q: a charitate excludit: vt **bf. j. Joh. iij.** **b** Si me persecuti sunt. et vos p: se. **h. p. q. q. d.** q: me p: secuti sunt de facto: no est miru si vos p: sequenti in futuro. **c** Si sermonem meum seruauerint et vestrum seruauerint. Hic potest accipi li si dupliciter. s. pro quia et pro no: quia aliqui verbu chabstr: deuote susceperunt: vt **Nicodemus** et **lazarus** et sorores eius: et filijs: et alia

Johannis

ptempserunt sicut scribitur et pharisei: et similis fuit d' aplis
q' aliq' eos deuote audiebant: sicut p' de cornelio Act.
7. in plurib' alijs locis: et multi eos ptempserunt et a se
repuerunt: vt p' act. xij. vbi barnabas et paul' dixerunt
vobis oportebat p'mu loqui verbu dei: sed qm' repel-
litis illud et in di-
gnos etc.

Sed hec oia
hic exponit se-
cundam rones q'
fuit de odio mu-
danor' erga apo-
stolos: cui' cau-
sam explicat di-
cens: Sed hec
oia faciet vobis
propter nomen
meu. i. ppter co-
fessionem p'dica-
tionis nominis
mei. c Quia
nesciunt euz qui
miserunt e. deuz
patre. Contra h
videt illud ps.
lxxv. Motus in
iudea deus. Di-
cendu q' habue-
runt noticiam de-

terminata de vinitate dei: de pluralitate aut' psonarum
non habuerunt noticiam nisi superiores scripturas intelli-
gentes: tamen illa noticia fuit obscura: q' ante tempus
christi non fuit mysterium trinitatis ad plenu reuelatum
Illa etiā noticia qua habebat de hoc iudei fuit eis ob-
scurata ex odio qd' conceperat ad doctrinā christi: et sic
licet cognosceret in q'tu est pater omnium p creatione:
nō tñ cognouerunt eū in q'tu misit filiu suū ad salutē cre-
dentiu: ista tñ ignorantia nō excusabat eos i pfectione
christi et aplos: q' pcedebat ex odio et inuidia: vt dictū
est. Similiter ignorantia nō excusabat tyranos aplos et
alios fideles persequētes: q' pcedebat ex obstinatōne
eor' in peccato idolatrie: qd' p' ex hoc q' videbāt p apo-
stolos fieri signa virtutis diuine: et tñ pmanebāt in in-
fidelitate: q' aliqui attribuebāt sciētice magicę et male.
f Si nō venissem. Hic ostēdit dupliciter: pmo ex his
que facta sunt in christi pntia. secūdo ex his que facta
sunt in eius absentia: vbi. Cū aut' uenerit. pma in duas
q' pmo ostēdit eos inexcusabiles verbis: secūdo fact'
ibi: Si opa. Circa p'mū sciendū q' doctrina christi fuit
ita munda pura et pfecta: vt p' p'ferenti nouū testamē-
tū veteri. Item sic fuit confirmata miraculis soli deo
possibilibus: q' sufficēter debebat convincere audientes
ad credendum. ppter qd' dicit Nicodem' .s. iij. ca. Sci-
mus q' a deo venisti magister. Nemo em' potest hec si-
gna facere que tu facis nisi fuerit deus cū eo. ppter qd'
infidelitas iudeor' fuit maximū peccatū: et hoc est qd' di-
citur. f Si nō venissem. hoc dicit q' eius aduentus
erat eis pmissus in lege et p'pctis. g Et locut' fu-
issem eis. li nō qd' in aliquibus libris interponit nō est
de textu: sed resumit ex pcedenti clausula. h Pec-
catū nō habet. i. peccatū infidelitatis in me: qd' dicit
specialiter peccatū ppter eius gratiatē: tñ sine hoc ha-
bebant bene alia peccata et ante habuerant. i Qui
me odit et patre meū odit. Hoc subdit ad ostendendū
q' execratio iudeor' doctrinē tā efficacē nō credentū
peccatū ex inuidia et odio ptra ipm. k Si opa. Hic
ponit secūda ratio ad ostendendū eos inexcusabiles: q'
procedit ex opibus factis a christo que fuerunt ita ma-
gna et virtute creature trāscendentia q' nullus alius fe-
cerat ante talia: vt patet in illuminatiōe ceci nati: et in
suscitatiōe lazari quadriduanū: et in sup'naturali ecli-

psi in passiōe christi: et ideo si illi qui fuerunt increduli moy-
si et pphetis fuerunt grauit'er puniti inexcusabiles reputa-
ti: multo fortius isti: et hoc est qd' dicit: k Si opa non
fecissem in eis que nemo alius fecit peccatū non haberēt.
sz infidelitatis in me licet haberent alia peccata.

Hic autē et vi-
derūt. sz opera.
m Et oderunt et
me et patre meum
q' ex odio ad xpm
ipsius opera tanq'
maligna attribue-
bāt bedzebus p'n-
cipi demonior' vt
habet Math. xij.
n Sed vt adim-
pleat' fmo. hic vt
tenet cōsecutiue:
q' ex odio eorū se-
cuta ē impletio il-
lius sermonis.
o Qui in lege eo-
rū script' est. i. ps.
lxxij. p Odio
habuerunt me gra-
tis. i. sine causa: im-
mo ecōtrario ha-
bebant causā amā-
di cum ex benefi-

script' ē: q' odio habuerūt
me grat'. Quz aut' uenerit
paclit'. que ego mittā vo-
bis a p're sp'm veritatis: q' a
p're pcedit: ille testimoniū
phibebit de me. Et vos te-
stimoniū phibebit: q' ab
initio meū estis. xvj.
Hec locut' suz vobis:
vt nō scādalizemini.
Absq' synagogis facient
vos. Sz venit hora: vt oīs
qui interficiat vos: arbitret'
obsequium se prestare deo.

cū eis impensis in docendo eos et sanādo infirmos eor'
q' Cum aut' uenerit. Hic ostēdit eos inexcusabiles p
ea que facta sunt in christi absentia: videlicet per aduentū
spiritus sancti sup apostolos post ascensionē christi: quod
fuit signū manifestissimū ad doctrinā christi cōfirmandā
et hoc est qd' dicitur. q Cum aut' uenerit paracletus.
id est consolator. s Que ego mittā vobis a patre. In
hoc ostēdit spiritus sanctū se pcedentē in q'tu dicit se
illū mittere. t Spiritū veritatis qui a patre pcedit
In quo ostēdit spiritū sanctū a patre pcedere: quia p
cedit ab vtroq'. v Ille testimoniū phibebit de me. Oz
em' homines pius illiterati et simplices de p'funditate scri-
pturarū subito plane loquerent' et in omnib' linguis fuit
maximū signū ad cōfirmandū fidem christi. r Et vos
testimoniū phibebitis. predicando omnibus populis.
y Quia ab initio meū estis. Non est intelligendū q'
fuerint cum eo a principio vite eius: sed ab initio sue pre-
dicatiōis qn' incepit docere et miracula facere.

Capitulu. xvj.
Hec locutus sum. Postq' christus aliquas ratiōes
posuit ad discipulorū consolationē: hic magis ex-
plicat suam intentionē: et diuidit in tres: quia p'mo
dicta explicatio ponit: secūdo eius effectus ostēdit:
ibi. Sicut ei discipuli. tercio intentū cōcluditur: ibi. Hec
locutus sum. p'ma in duas: quia p'mo ponit rones qui-
bus consolatus est eos de tribulationibus futuris: et hoc
vt cōtinuet se ad dicta imediate pcedentia. secūdo expli-
cat rones cōsolatiōis de recessu suo: vbi. Et nūc va. p'ma
in duas: q' p'mo exponit intentionē suā: secūdo subiu-
git dicti rationē: vbi. Hec v. ab initio. In p'ma ergo pte
dicit sic: a Hec locutus sum. i. ad consolationē vestra
ptra futuras tribulatiōes. b At nō scā. capitulu per
impatentiā qn' eueniet vobis. Scandalizare dicit' a scan-
dalon grece qd' significat impactiōne pedis p quā homo
ruit: et ad similitudinē hui' in spiritualib' dicit' quis scan-
dalizari in tribulatione qn' est ei occasio cadendi p impa-
tentiā. c Absq' synagogis faciet vos. Incipit hic ex-
plicare in p'ticulari tribulatiōes futuras inter q's eiectio
de synagoga reputabat magna: sicut apud nos eiectio de
ecclesia p ex cōmunicatiōe. d Sed venit hora. se p're. deo
qd' dupliciter intelligit'. Uno mō d' deo vero: et sic iudei ex-
cecati interficiētes fideles arbitrabant se obsequium pre-
stare deo celi. Ista tñ ignorantia eos nō excusabat: vt dictū

Johannis

ipm manifestat: sic spūssanc⁹ pcedens a filio 7 totā
 eius essentia accipiens totū ipm manifestat. **Q**u autē
 spūssanc⁹ pcedit ab ipso oñdit pñter dices: **Q**uia
 quecūq; h3 pater mea sunt. **Q**uia em̄ que sunt pñs filio
 coicant̄ excepta p̄rietate paternā in qua a filio distin-
 guit: 7 per pñs
 virt⁹ spiratua
 filio coicat: cū
 ipa pater ei nō
 opponat: 7 bec
 est cā qre spūss-
 sanc⁹ procedit
 a filio sicut a pa-
 tre: qz sunt vñū
 in virtute spira-
 tua: et hoc ē qd
 s̄dit: b Pro-
 p̄terea dixi qz d
 meo accipiet q̄
 d. p̄ter hoc dixi
 q̄ a me pcedit:
Quia oia q̄cum
 qz h3 p̄ mea s̄t:
 q̄a mihi coicat
 oia: excepta pro-
 p̄rietate patna.
 i **Modicum.**
Hic explicat ea
 que s̄. dixerat
 ad eoz p̄solati-
 onē de suo redi-
 tu: et diuidit in
 tres: q̄a primo
 ponit dicta ex-
 plicatio: secūdo et hoc sequens discipulozū dubitatio:
 ibi. **D**ixerūt ergo. tercio dubitatiois exp̄sio: ibi. **C**o-
 gnouit ergo. **I**n p̄ma igit̄ p̄te ad eoz p̄solatiōē ostē-
 dit q̄ temp⁹ modicū erat futurū vsq; ad suū reditū p
 resurrectionē suā dicens: i **M**odicū 7 iam nō vi-
 debitis me. **I**n Aug. p̄ istud modicū intelligit̄ temp⁹
 ab illa hora qua loquebat̄ r̄ps discipulis vsq; ad suam
 passiōē 7 mortē: p̄ qua subtrahit̄ est eis: 7 sic non vi-
 derūt eum. **k** **I**terū modicū 7 videbitis me. per
 istud secūdum modicū intelligit̄ tempus ab hora sue
 mortis vsq; ad resurrectionē suā: qz tūc iterū viderūt
 eum: vtrūq; aut̄ tempus modicū fuit. **I**n vō **C**hryf.
 aliter exp̄nit: qz per primū modicū intelligit̄ temp⁹
 ab hora passiōis vsq; ad tempus resurrectionis: 7 tūc est
 sensus. **l** **M**odicū 7 nō videbitis me. q. d. tempus
 in quo nō videbitis me p̄ subtractionē a vobis in mea
 morte erit modicū: 7 iō nō debetis desolari: p̄ secūduz
 modicū cū dicit̄: **m** **I**terū modicū 7 videbitis me.
 intelligit̄ tempus ab hora resurrectionis vsq; ad ascen-
 sionē in quo apparuit eis loquēs d̄ regno dei: vt habet̄
 act. 1. 7 illud temp⁹ fuit modicū respectu temporis se-
 quētis vsq; ad finē mūdi: adeo subdit̄: **n** **Q**uia va-
 do ad patrē. q. d. qñ in celū ascendā ext̄nc non videbi-
 tis me cōmunit̄ loquēdo nisi in generali resurrectione:
 ne p̄ter qd dicit̄ **Act. 1.** **C**irī galilei qd statis aspicien-
 tes in celū: hic iesus quia vobis est assumptus in celūz
 sic veniet quēadmodū vidistis eum. q. d. amplius nō
 videbit̄ in terra pñtia corp̄ozali vsq; quo veniet ad iu-
 diciūz. **O**z em̄ aliquib⁹ sanctis apparuit postea fuit ex
 sp̄ali gr̄a: sicut apparuit iohāni euāgeliste ante mortē
 suā vocans eum ad celestē gloriā. **S**imilit̄ 7 petro ap-
 paruit an̄ crucifixionē suā dicens ei: **V**ado romā itēz
 crucifigi. qz in crucifixione petri futura dicebat se r̄ps
 crucifigi: sicut in p̄secutiōe fidelīū dicit̄ se p̄secutionez
 pati: **Act. ix.** **E**t sicut apparuit paulo qñ fuit prostratus
 de celo: vt habet̄ ibidem: **I**n ista exp̄sio **C**hryf. magis
 est p̄sona verbis r̄pi vt post videbit̄ magis. **o** **V**i-
 debant. **H**ic ponit̄ discipulozū dubitatio: qz in verbis
 ch̄risti erat obscur̄: et hoc q̄ ibi videbatur quedāz

contradictio in hoc q̄ dixerat: **M**odicū et non videbitis
 me. 7 postea: **I**terū modicum 7 videbitis me. 7 video du-
 bitauerunt de intellectu istoz verbōz: et patet littera:
 p̄ **C**ognouit. **H**ic ponitur dubitationis solutio: et diui-
 ditur in duas: quia primo dubitatio eoz soluitur: secun-
 do exemplū ad p̄-

vos qz dixi: modicū 7 nō vi-
 debit̄ me: 7 itēz modicū et
 videbit̄ me. **A**mē amē di-
 co vobis: qz plorabit̄ et fle-
 bitis vos: mūd⁹ aut̄ gaude-
 bit: vos aut̄ tristabimini
 h̄ tristitia v̄ia vertet̄ i gau-
 diū. **M**ulier cū parit tristi-
 ciā h3: qz venit hora ei⁹. **C**ū
 aut̄ pepit̄ puerū: iāz nō me-
 minit̄ p̄flure p̄ter gaudiū:
 qz natus est hō in mundū.
Et vos igitur nunc quidē
 tristitiā habetis. **I**tez aut̄
 videbo vos: 7 gaudebit̄ cor
 vestrū: 7 gaudiū vestrū ne-
 mo tollet a vobis. **E**t i illo
 die me nō interrogabit̄ q̄cūq;

do exemplū ad p̄-
 positū inducit̄: ibi.
Mulier autē. **I**n
 p̄ma p̄te dicit̄ sic
 p̄ **C**ognouit aut̄
 iesus: qz volē. cū in-
 ter. hoc em̄ cogno-
 uit ch̄ristus in q̄stū
 deus cui⁹ est p̄puz
 secreta cordiū co-
 gnoscere p̄p̄ia vir-
 tute. **C**ognit̄ etiāz
 hoc in q̄stūz homo
 quia anima ch̄risti
 videt̄ in verbo oia
 que deus videt̄ sci-
 entia visionis.
 q **E**t dixit eis: de
 hoc queritis inter
 vos. **A**d hoc respō-
 dendo p̄uenit̄ co-
 rum interrogatio-
 nem vt ostenderet
 se scire mentis co-
 rum intentionem.
 r **A**men amē di-
 co vobis: qz plo. et
 fle. vs. q. d. p̄ illud
 quod dictum est:

Modicū 7 non videbitis me. intelligitur tempus mee
 passiōis vsq; ad resurrectionē meā in quo flebitis. p̄ter
 meā absentiam. **s** **M**odus aut̄ gaudebit. qz i triduo
 mortis ch̄risti iudei mūdialiter viuetes sunt gausi credē-
 tes ext̄nxisse totā sectam ch̄risti. **t** **S**ed tristitia v̄ia
 vertetur in gaudiū. **I**n hoc exponit̄ illud qd supra dixe-
 rat: **I**terū modicū 7 videbitis me. quia in tempore quo
 eis apparuit post resurrectionē suam gausi sunt viso do-
 mino. **E**t sic patet ex verbis ch̄risti exp̄sio qd supra di-
 xeram q̄ exp̄sio **C**hryf. p̄p̄inquo est littere q̄ exp̄sio
 Augustini. **v** **M**ulier. declarat quod dixerat per
 exemplū mulieris in dolore partus tristitiā patientis: sed
 in natiuitate p̄uenit̄ gaudiū supueniens absorbet̄ p̄ce-
 dentem tristitiā. **M**ulier ista est ecclesia seu apostoloz
 collegiū in quo prot̄nc erat tota ecclesie fidelium tristitiā
 partus est dolor d̄ passiōe ch̄risti: qui fuit in illo collegio
 natiuitas hominis est resurrectio ch̄risti qua ch̄ristus de
 nouo processit ad vitāz immortalē: q̄tum ad corpus qd
 prius fuit mortale: et ideo ad hoc designādum dixit salua-
 tor: **r** **Q**uia natus est homo in mundū. et non dixit
 puer: quia ch̄ristus homo p̄fectus vitāz immortalēz in-
 choavit p̄ suam resurrectionē. sequit̄: **y** **E**t vos ergo
 nūc quidem tristitiā habetis. **s** tempore mee passiōis et
 mortis. **z** **I**terū aut̄ videbo vos: 7 gaudebit̄ cor v̄m
 post meā resurrectionē. **a** **E**t gaudiū v̄m nemo tol-
 let a vobis. qz vita ch̄risti q̄ fuit materia hui⁹ gaudiū inor-
 talis erat nō ampli⁹ auferenda p̄ mortē: qz ch̄ristus resur-
 gens ex mortuis iam nō mori⁹ tē. vt dicit̄ **Ro. vj.** **I**stud
 nō gaudiū apostoloz de ch̄risti visione fuit inchoatum
 post resurrectionē ch̄risti: sed postea cōsummatū in gloria
 celi. **b** **E**t in illo die. **H**ic explicat ch̄ristus qd supra
 dixerat de accessu discipuloz ad patrē: 7 diuidit̄ in duas:
 qz p̄ma explicat̄ erga discipulos patris familiaritatē: se-
 cūdo subiūgit̄ sui dicit̄ rōnem: ibi. **H**ec in p̄uerbis: **D**ic-
 tur igit̄ p̄mo sic: **b** **I**n illo die. **i** in tpe post resurrecti-
 onē meā. **c** **M**e nō interrogabit̄ quicūq; q. d. et pñtia
 spūssanc̄i vobis a p̄missi: sic eritis illuminati: q̄ nō indi-
 gebit̄ querere sicut mō neq; edoceri. **S**ed **h** hoc videt̄ p̄
 illo tpe pet̄t̄ a ch̄risto petrus de iohānue: **H**ic autē quid

Euangelium

vt habet. j. vlti. ca. Similit' apli petierunt a xpo: Dñe si in tpe hoc restitues regnū isrl. vt habet Act. j. Dicendū q' intelligit de q'stionib' sic irrōnabilib' sicut an resurrectionē apli facebat xpo: q'is fuit q'stio philipi supraposita. xiiij. ca. Dñe onde nobis rē. r. cōsiles q'stiones q' frequēter legunt' in euāgelis ab apostolis facte Post resurrectionē nō cōstitus aperu it illis sensum vt intelligeret scripturas: Luce. xxiij. et ideo fuerūt edoccti de multis q' p'ius ignorabāt: r. pter h' nō indigebat q' rere sicut ante: r. si aliqua querebant rōnabilis querebant: ideo p' verba supra dicta nō intendit saluator excludere ab apostolis omnē q'stiones sed exprimere eorum instructionē p' intellectū scripturarū: vt dictū est. Alter exponit augustinus. In illo die me nō interrogabitis quicquid. i. in eterna beatitudine que est dies vna cōtinua vbi vident beati dare i diuina essentia que expedit eos videre: nec oportet eos aliquid interrogare: prima tamē expositio p'pinq'ior est littere p'cedenti r. subsequenti: vnde sequit': d' Siquid petieritis patre in nomine meo. i. p'tinens ad salutē: q'z ihs qd est nomē christi salus interpretatur. e' Dabit vobis. suppositis tñ cum his duabus p'ditionibus supradictis ca. xv. scs q' p'titio fiat pro se r. p'aueranter. f' Uicq' mō nō petistis quicquid in nomine meo. Apostoli em ante resurrectionē xpi ita nō cognouerūt virtutē nomis christi sicut post: r. ideo adhuc ignorabant q' ois eorū p'titio esset exaudibilis in nomine christi. g' Petite r. accipietis. hic gratiā in presenti. b' Ut gaudiū vestrū sit plenū. in futura beatitudine q'z ad eius cōsecutionē debent ordinari omnes p'ces ecclesie. i' Decim. puerbijs. hic reddit causam sui dicti: videlicet quare discipuli habebāt talē accessum r. familiaritatem ad patre post resurrectionē: duo em faciūt familiaritatem cū aliquo. i. eius noticiā r. amor. post resurrectionē autē r. spūsancti receptionē apli fuerūt p'fecti in noticiā r. amore dei: r. hec est causa q're fuerūt mag' familiares ei q' ante: et hoc est qd dicit': i' Decim. puerbijs locutus sum vobis. q. d. ante passionē meā pabolice r. obscure locutus sum vobis: sicut patz ex decursu euāgelij. k' Venit hora cū iam non in puerbijs. i. obscure. l' Loquar vobis sed palā de patre meo annūciabo vobis. q'z christ' post resurrectionē suaz danius r. xpius vocauit aplos de regno dei q's ante. Ap'i erant em magis capaces q'z habebant sensum apertū ad intellectū scripturarū: vt b' Luce vlti. m' In illo die in nomine meo petetis. q'z sicut dictū est post resurrectionē christi cognouerūt magis virtutes nomis xpi q's an: r. ideo suas p'tiōes in xpi noie formabant r. ppter hoc orōnes ecclesie in fine formant' in christi noie dicēdo p' dñm nrm ihm xpm rē. v' aliqd silē. n' Et nō di. v. q' ego ro. pa. de vobis. q. d. nō dico q' sit tunc vobis necesse habere me intercessorē mediū in p'tiōib' v'is sicut mō. Ante passionē em christi apli tñ confidebāt de p'sentia corporali eius: q'z in omnibus ad ipm recurrabant sed post passionē ipmet suas p'tiōes ad deū formabāt ideo christus per illa verba vult exprimere q' secure possent hoc facere. ppter familiaritatem patris ad ipso: v'nd' similis est modus loquēdi ac si dicitet christus apostolis: tantā familiaritatez habebitis ad deum q' p' v'sp'os

Amen amē dico vob. si qd petieritis patre in nomine meo dabit vob. Uicq' mō nō petistis q'c' in nomine meo. Petite r. accipiet' vt gaudiū v'rm sit plenū. Decim. puerbijs locut' suz vob. Venit hora cū iam nō in puerbijs loquar vobis: sed palā de patre meo annūciabo vobis. In illo die in nomine meo petetis. Et non dico vob q'z ego rogabo patre de vobis. Ipe em pater amat vos: q'z vos me ama-

poteritis accedere ad eum r. impetrare: non tamē per hoc excludit suum adiutorium: sed exprimit cum quāta securitate poterunt orare deum. Consimili modo loquebatur sancta Agatha iam gloriosa in celis: beate Lucie existenti in terris: Soror mea Lucia virgo deuota qd a me

petis qd ipa poteris p'stare rē. non em excludit a beata Lucia suuz adiutorium: sed exprimebat cum quāta securitate possz rogare deum: et hoc modo christus loquebat' apostolis: ad exprimendū erga eos amicitia dei patris: pter hoc sequit': Ipe em pater amat vos rē. sequitur: o Et in a patre. non per loci mutationē: sed per eternā generationem: r. personalem distinctionem.

Et veni in mundū. per carnis assumptionem. q' Iterum relinquo mundū. q' tum ad corporalem p'sentiam. r' Et vado ad patrem. faciendo naturam paternam glorie confortes: sicut supra expositum est capi. xij. s' Dicunt ei discipuli. Postq' christus explicauit rationes supra positas ad discipulorū consolationē: hic consequēter ostenditur effectus predictae explicationis qui est plenior cognitio apostolorum: et diuidit' in duas: quia primo ponitur ista plenior cognitio: secūdo subditur ipsorū infirma dispositio: ubi. Respondit iesus. In prima igitur parte dicit sic: s' Dicunt ei discipuli eius. clarus intelligentes q' ante. t' Ecce nunc palam loqueris et p'ouerbiū nullū dicis. Clarus enim loquebatur de processu eius a patre: et de aduentu eius ad mundum per carnis assumptionē q' fecerat ante: r. ideo deitatem clarus intelligentes dicunt: v' Hunc famus quia scis omnia. Et doctrina enim eius et miraculis plenius eius deitatem cognoscebant. r' Non est opus vt quis te interroget. hoc enim videbant ex hoc q' p'uenerat eos respondendo anteq' interrogarent: vt dictum est. y' In hoc credimus id est ex dictis et factis p'teritis. z' Quia a deo existi. r. sic fidem quā habebant in corde confitent' ore. a' Respondit iesus. hic predictatur eorum conditio infirma: ne ex pleniori cognitione habita eleuentur et cautiōres contra pericula reddantur cum dicitur: b' Modo creditis. q. d. parum stabitis in hac fidei p'fessione. c' Ecce venit hora et iam venit. q'z extūc incipiebat tempus sue passionis de quo loquebat'. d' A disgamini vnusquisq' in p'pria. sicut em pter fidem christi apli p'pria reliquerant: et ad inuicē r. cum christo colligati erant per amotez: vt habet Math. xij. Ecce nos reliquimus omnia r. secuti sumus te. ita cōtrario ppter infirmitatem eorum in fide. imminente xpi morte dispersi sunt ab inuicē: r. a christo quereb' p'pria cōmodū: ideo subdit': e' Et me solum relinquantis. qd factū est in captione que imminēbat de primo: verū tamē ex fuga eorum nullum detrimentū accidit xpo: ideo subdit': f' Non sum solus q'z pater meū est: q'z hūanitas remansit deitate cōiuncta: in qua deitate pater r. filius sunt vnū. q. d. i. mea passione nō indigeo vestra p'sentia cū habēā p'sentia patris: omni-

Et veni in mundū. per carnis assumptionem. q' Iterum relinquo mundū. q' tum ad corporalem p'sentiam. r' Et vado ad patrem. faciendo naturam paternam glorie confortes: sicut supra expositum est capi. xij. s' Dicunt ei discipuli. Postq' christus explicauit rationes supra positas ad discipulorū consolationē: hic consequēter ostenditur effectus predictae explicationis qui est plenior cognitio apostolorum: et diuidit' in duas: quia primo ponitur ista plenior cognitio: secūdo subditur ipsorū infirma dispositio: ubi. Respondit iesus. In prima igitur parte dicit sic: s' Dicunt ei discipuli eius. clarus intelligentes q' ante. t' Ecce nunc palam loqueris et p'ouerbiū nullū dicis. Clarus enim loquebatur de processu eius a patre: et de aduentu eius ad mundum per carnis assumptionē q' fecerat ante: r. ideo deitatem clarus intelligentes dicunt: v' Hunc famus quia scis omnia. Et doctrina enim eius et miraculis plenius eius deitatem cognoscebant. r' Non est opus vt quis te interroget. hoc enim videbant ex hoc q' p'uenerat eos respondendo anteq' interrogarent: vt dictum est. y' In hoc credimus id est ex dictis et factis p'teritis. z' Quia a deo existi. r. sic fidem quā habebant in corde confitent' ore. a' Respondit iesus. hic predictatur eorum conditio infirma: ne ex pleniori cognitione habita eleuentur et cautiōres contra pericula reddantur cum dicitur: b' Modo creditis. q. d. parum stabitis in hac fidei p'fessione. c' Ecce venit hora et iam venit. q'z extūc incipiebat tempus sue passionis de quo loquebat'. d' A disgamini vnusquisq' in p'pria. sicut em pter fidem christi apli p'pria reliquerant: et ad inuicē r. cum christo colligati erant per amotez: vt habet Math. xij. Ecce nos reliquimus omnia r. secuti sumus te. ita cōtrario ppter infirmitatem eorum in fide. imminente xpi morte dispersi sunt ab inuicē: r. a christo quereb' p'pria cōmodū: ideo subdit': e' Et me solum relinquantis. qd factū est in captione que imminēbat de primo: verū tamē ex fuga eorum nullum detrimentū accidit xpo: ideo subdit': f' Non sum solus q'z pater meū est: q'z hūanitas remansit deitate cōiuncta: in qua deitate pater r. filius sunt vnū. q. d. i. mea passione nō indigeo vestra p'sentia cū habēā p'sentia patris: omni-

Johannis

potentis. **F** **H**ec locutus sum. **H**ic excludit conclusio principaliter intentat: ad hoc enim dixit ipse predicta omnia ut apostolus firmaret contra tribulationes imminentes: et hoc est quod dicit: **H**ec locutus sum vobis. scilicet ad hunc finem. **G** **E**t in me pacem habeatis. advenientibus tribulationibus futuris quod sicut grave est etiam in loco proprio ita cor humanum in deo.

pater mecum est. Hec locutus sum vobis ut in me pacem habeatis.

In mundo pressura habebitis. **I**n mundanis hominibus vos persecutabuntur. **B** **I**n me autem pax. Sancti enim viri non habent tribulationes puras: quia habent consolationes dei admittunt: sed mali habent eas puras non habentes consolationem ullam. **K** **S**ed confidite ego vici mundum quoniam ad concupiscentiam carnis per austeritatem quasi ad concupiscentiam oculorum per paupertatem: quoniam ad superbiam vitae per humilitates. **I**n hac victoria christi debent considerare sancti: quia consideratione eius armati facilliter superant tribulationes mundi: propter quod dicit petrus. **I** epistola. **I**ii. **C**hristo in carne passio et vos eadem cogitatione armamini etc. **O**ccasione cuiusdam dicti in hoc ca. querit: utrum plenitudo spiritus sancti debuit dari immediate post ascensionem christi. **E**t arguit primum quod non imo debuit dari ante: quia plenitudo gratie debuit dari in tempore plenitudinis: sed plenitudo temporis incepit a natiuitate christi secundum quod dicit apostolus ad Galatas. **I**ii. **E**t ubi venit plenitudo temporis misit deus filium suum factum ex muliere factum sub lege etc. **T**ertio arguit quod adhuc plenitudo gratie non sit data: quia sicut filius est a patre: sic spiritus sanctus ab utroque: status autem veteris testamenti correspondet patri in quo intendebant patres generationi: similiter status noue legis correspondet filio in quo clerici intendentes sapienter filio approprietat habent populum regere: ergo ut videtur quod futurus sit alius status spiritui sancto correspondens. **I**n tempore autem spiritui sancto correspondente debet plenitudo gratie dari ergo etc. **C**ontra utrumque predictorum arguit per illud quod dicit saluator discipulis suis in littera: **S**i non abiero paradisus non veniet ad vos. **E**t quo patet quod ante ascensionem christi non fuit data plenitudo spiritus sancti: sequitur: **S**i autem abiero mittam eum ad vos. **E**t quo patet quod spiritus sanctus post christi ascensionem cito fuit datus. **R**esponso: circa hanc questionem errauerunt manichei occasione verborum christi: secundum quod dicit **A**ugustinus in libro contra fauistum. **C**hristus enim in hoc capitulo loquens de aduentu spiritus sancti dixit apostolis: **C**um autem venerit ille spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem. **A**postoli autem omnem veritatem non cognouerunt secundum quod dicit apostolus. **I**. **C**or. **xiii**. **E**t propter cognoscimus et ex parte prophetarum. **I**deo dixerunt quod missio spiritus sancti non fuit impleta in apostolis sed in ipso manicheo qui fuit posterior ipsis: et secundum eos cognouit plenitudinem veritatis: propter quod manichei non recipiunt librum actus apostolorum: quia ibi expressit ponit missio plenitudinis spiritus sancti super apostolos: **V**erba. **A**ct. **ii**. **S**ed dictus istorum manicheorum manifeste patet falsum: quia manicheus que dicunt omnem veritatem cognouisse non solum modo multa falsa sed etiam absurdissima dixit: ut patet intuitu eius erroris: et erroris reprobationem a doctoribus nostris. **I**. **S**ententiarum et. **ii**. et in pluribus alijs locis quod omitto persequi ratione pleritatis vitandae: et quia heresis manichei et eius reprobatio sunt satis note: propter quod dicendum quod plenitudo spiritus sancti secundum quod christus promiserat fuit completa in apostolis qui fuerunt ipsi: christo iniquissimum quo habitat omnis plenitudo diuinitatis: veritatem non fuit data ista plenitudo apostolis ante ascensionem christi. **C**uius ratio est: quia ad hoc datus spiritus sanctus hominibus ut corda eorum trabant sursum per appetitum celestium: appetitus autem hominis non tenet efficaciter ad aliquid nisi illud apprehendat possibile: et ideo possibilitas queniendi ad celestia debuit prius

hominibus declarari quod daretur plenitudo spiritus sancti illa autem potestas fuit declarata in christi ascensione: secundum quod dicit michae. **ii**. **A**scendit ante eos pandens iter. et ideo plenitudo spiritus sancti non debuit dari ante ascensionem christi: propter quod dicitur **J**ohannis supra. **vii**. **c**api.

beati. In mundo pressura habebitis: sed confidite: ego vici mundum.

Apostoli prius debuerunt disponi per aliquem spiritualem amorem ad christum antequam reciperent plenitudinem spiritus sancti talis autem dispositio facta est subtracto amore carnali ad christum qui causabat ex presentia corporali ipsius christi cum apostolis: que quidem presentia subtracta est in eius ascensione: ideo etc. **T**ercia ratio est ad hoc: quia christus non datur spiritum sanctum in quantum homo: sed in quantum deus et ideo prius debuit declarari eius diuinitas per ascensionem ad patris equalitatem: quod daret spiritus sancti plenitudinem. **I**tem non debuit retardari talis plenitudo per magnum tempus: quia sicut iam dictum est decens erat ut illi qui erant primi fundatores ecclesie post christum: post ipsum in maiori plenitudine haberent spiritus sanctum: quibus statim imminerebat tempus predicandi veritates euangelicas per orbem vniuersum: tamen de plenitudine potestatis diuine potest dari plenitudo spiritus sancti in differenter ut quolibet tempore. **A**d primum dicendum quod plenitudo gratie incepit a christi conceptione: quia eius anima ex tunc plenitudine gratie fuit repleta: veritatem illa plenitudo non erat certum ad alios deriuanda: sed post ascensionem et glorificationem christi: ut patet per predicta. **N**on enim oportet quod a principio plenitudinis temporis detur omnis plenitudo gratie: sed secundum ordinatum processum dispositionis diuine. **A**d secundum dicendum quod lex noua successit veteri sicut perfectum imperfecto: sed non est alius status expectandus perfectio: statu noue legis: cum noua lex vltimam perfectionem possibilem in via contineat: et ideo non est expectanda alia lex vel alius status magis correspondens spiritui sancto quam status noue legis: potissime quia lex noua est amoris: amor autem appropriat spiritui sancto sicut et filio: propter quod dicit apostolus **R**om. **viii**. **E**t sicut vite in christo iesu. **E**t eodem modo lex vetus non correspondet patri solum sed etiam filio in quantum fuit ibidem pronuntiatus et figuratus: propter quod dicit saluator **J**ohannis. **v**. **S**i crederitis moysi crederetis forsitan et mihi: de me enim ille scripsit. **I**llud autem quod adducebant manichei per se: **C**um venerit ille spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem. solutum est: exponendo littera: quia cognouerunt omnem veritatem eorum statu decentem. **O**mnis autem dicit apostolus. **I**. **C**or. **xiii**. **E**t propter cognoscimus. loquitur de cognitione vici respectu cognitionis patrie: et ideo non valet: quia apostoli cognouerunt ea que deceit eos scire pro statu vite: ut dictum est.

In capi. **xv**. **v**bi dicit in postilla: **O**mnia bona et mala corporalia minora videntur et minus ponderant presentia quam futura.

Alla sunt magis terribilia ex duobus: primo ex magnitudine mali quod timeat: secundo ex debilitate timoris cum minus possit resistere. **A**d utrumque autem istorum operatur quod repetitum malum causat maiorem timorem quam malum primum. **A**d primum enim: quia mala et bona corporalia presentia minora videntur quam futura. **A**d secundum vero quod repetitum malum magis subtrahit remedia quibus homo se posset propare ad repellendum futurum malum quod facere non posset cum repete ex improviso malum occurrit: primum istorum videtur declarare **C**ullus ut in postilla. **A**d secundum vero magis videntur declinare verba **B**regio. videlicet eandem conclusionem teneat non in eisdem modis ut bene aspicienti patere poterit.

In eo. **ca**. **v**bi dicit in postilla: **C**um venerit ille arguet mundum. **A**dditio.

Euangelium

Maiore declaratione horum dicitur. scilicet cum venerit ille arguet mundum de peccato et de iusticia et iudicio. Et notandum quod mundus qui christum non cognovit: ut dicitur in 1. corinthios 2. intelligit de mundanis qui in tribus impugnaverunt christum: primo in eo quod doctrina que est veritas quam non crediderunt: secundo in eo quod vita que est iusticia quam multipliciter exprimitur: et tertio in eo quod potentia quam per iudicium diffinitur quantum in ipso fuit supplantata: et tunc est mortis condemnatio. Tunc de istis tribus spissantur in apostolos venientes mundum arguit. De primo quod per eos veritas doctrine christi per orbem fuit publice divulgata et miraculis confirmata. De secundo quod eius ascensionem seu reditum ad patrem testificata est iusticia eius per apostolos prout postulator dicit: et hoc est quod dicit de iusticia: Quia ad patrem vado. Et ne forte quis crederet quod christus in celum ascendens iterum ad vitam mortalem rediret: ideo subiungit: Et iam non videbitis me. De tertio scilicet de iudicio mundus arguitur quod sicut crediderunt christum iudicandum: tota eius potestate euacuata: sic per oppositum princeps mundi: id est dyabolus fuit iudicatus: et eius potestas totaliter ablata respectu electorum quod apostoli per spiritum sanctum in eis manentem frequenter ostenderunt enuncians demonia et detegendo illusiones seu errores eorum ut sepissime in eorum gestis habet.

In eodem vbi dicit in postilla: Sed dicitur istorum manibus eorum patet falsum.

Lapsum. xvij.
Hec locutus est iesus: et subleuatis oculis in celum dixit: Pater venit hora clarifica filium tuum: ut filius tuus clarificet te. Sic redisti

filii dei erat iste. Secundo per passiones fuit clarificatus in quantum per ipsas meruit corporis gloriam et exaltationem. Tertio quod per hoc venit istorum mundi notitia per gentium credulitate. Et notandum quod fructus mortuum attulit bene multiplicem fructum. Hanc igitur triplicem clarificationem petiit huiusmodi: verum quod gloria filii rediit dat i gloria patris ideo subditur: Et filius tuus clarificet te. et non solum rediit in patrem: sed in omnibus adheret tibi christo per fidem quod bonum capitis ad membra derivat: ideo subditur: Sicut redisti

et per omnes carnis: id est omne quod redisti eis: et eis vitam eternam. Hec est autem vita eterna ut cognoscant te solum verum: et quem misisti iesum christum. Ego te clarificavi super terram

Aditio.
Non solum manicheus incidit in istum errorem: ut dicit Augustinus. sed fortis et periculosus machometus qui similiter fundavit errorem suum in his verbis christi et aliis in quibus permittit se missurum alium patitur: ut Job. xiiij. ca. Ego rogato patrem deum: et alium patitur mittet vobis. vnde et ipse vocat se missum a teo: ut patet in suo alchorano in quo falsiora et magis absurda continentur: ut patet eundem librum legenti per postillatores: etiam tangit infra sequenti capitulo.

Capitulum. xvij.
Hec locutus est iesus. Postquam christus hortavit discipulos suos per doctrinam benedictionis: hic post eos solatus orationis suffragium. Circa quod notandum quod oratio est petitio decentium a deo: sicut in damasceno li. iij. Et ideo orare non conuenit christo sicut diuinitate: sed magis orari: quod sic est equalis deo patri: sicut humanitate autem in qua minor est: patet conuenit ei orare: et per alios et per se. Diuiditur et presens capitulum in tres partes: quod primo christus orat pro seipso: secundo pro apostolorum collegio: ibi. Manifestaui. tertio pro toto fidelium populo: ibi. Pro eis tamen. Prima in tres: quod primo permittit suam orationem: secundo remouet quandam dubitationem: ibi. Hec est vita eterna. tertio subiungit exauditionis rationem: ibi. Ego te clarificavi. Circa primum sciendum quod christus non tamen orauit ad aliquid impetrandum: sed etiam ad dandum orandi nobis exemplum: et ideo oratio sua hic describitur optimis circumstantiis disposita: primo respectu precedentium cum dicit: a. Hec locutus est iesus. quod per discipulorum instructionem conuertit se ad orationem: ad ostendendum quod complementum boni operis est a deo querendum: secundo respectu presentium cum dicit: b. Et subleuatis oculis in celum. Inne alias partes corporis dispositio interior: metis in arie reducitur in oculos. In oratione autem mens detinetur in deum eleuari: quod sicut in damasceno: Deo est ascensus mens in deum. et ideo ad hoc denotandum saluator orando preterlitteraliter oculos leuauit ad celum: tertio respectu sequentium: imminente enim tribulatione debet recurrere ad deum: et ideo christus in principio sue passionis imminetis dicit: c. Pater venit hora. scilicet passiois mee. d. Clarifica filium tuum. In passione enim clarificatus est a patre: primo per signa diuinitatis: quod omnia que sunt solis obscuratio: terremotus: vel replis scissio: et b. motus: quod visus cetero: qui erat gentilis dixit: Vere

et per omnes carnis. id est omne quod redisti eis: et eis vitam eternam. Hec est autem vita eterna ut cognoscant te solum verum: et quem misisti iesum christum. Ego te clarificavi super terram

[Marginal notes in a smaller script, likely a commentary or gloss on the main text.]

Johannis

Et non solum est erudibilis propter predicta: sed etiam quia ad summationem mysterii sue incarnationis morte postquam sustinebat: ideo subdit: **I** Opus summum quod dedisti mihi ut faciam. dicit summum quia iam eius passio incipiebat quia pacta dixit summum est: ut habet. **J. xix.**

m Et tunc clarifica me pater apud te metipsum claritate etc. **i. i.** illius glorie quam habeo eternaliter tecum secundum divinitatem: fac participem naturam mortalem quam assumpsisti propter bonum salutem. **n** Manifestavi hic consequenter orat pro collegio apostolorum: et dividit in duas quia primo ostendit quod debet pro eis deprecari: secundo format orationem deo te ubi. **Pater sancte.** Circa primum ponit quatuor rationes ad ostendendum quod debet pro apostolis predicari. **Prima** accipit et pro christi: quia erat corpus magister et ipse discipuli. **Bonus**

autem magister debet zelare pro discipulis suis et eos dirigere: hoc est quod dicit: **n** Manifestavi nomen tuum hominibus quos dedisti mihi de mundo: quia apostoli fuerunt specialiter summi christi pro. **p** Qui erant secundum eternam predestinationem. **q** Et mihi eos dedisti. vocando temporaliter ad fidem et apostolicam dignitatem. **o** De mundo. quia ante vocationem suam apostoli erant mundialiter viventes sicut et ceteri homines. **Secunda** ratio accipit et pro apostolorum qui fuerunt servii obediens: et hoc est quod dicit: **r** Et sermonem tuum servaverunt. corde. **f.** et opere. **s** Nunc cognoverunt quia omnia etc. abs te sunt. **i. a.** te procedentia. **t** Quia verba que dedisti mihi dedi eis: quia a plenitudine scientie christi facta est redundantia in apostolis. **v** Et ipsi acceperunt. doctrinam christi recipiendo. **x** Et cognoverunt vere quia te erui. hoc enim cognoverunt pro doctrina christi et per miracula: verumtamen quia talis cognitio est fidei: ideo subditur: **Et crediderunt quia tu me misisti.** **Tercia** ratio accipit et pro custodie christi cui apostoli erant specialiter commissi: et hoc est quod dicit: **y** Ego pro eis rogo non pro mundo. **Hoc** dicit quia efficacia sue orationis terminando se extendit ad electos: quibus enim sit efficax pro omnibus: tamen mali ponit sibi impedimentum ne sint participes ipsius: ideo subdit: **z** Sed pro eis quos dedisti mihi rogo: quo ad efficaciam. **1a** Quia tui sunt. secundum eternam predestinationem. **b** Et mea omnia tua sunt. quia propter inseparabilem unionem humanitatis et divinitatis in christo sit ideomatum communicatio attribuendo ea que sunt hominis christi deo et converso: sicut enim demonstrato christo hec propositio est vera: iste homo creavit stellas: ita hec propositio est vera: deus mortuus est: quia propter unitatem suppositi omnia que sunt dei communicant homini: et converso modo predicto. **c** Et clarificatus sum in eis. hoc dicit quia apostoli gloria eius iam partim cognoscebant: et de spiritu plus cognoscituri erant. **Quarta** ratio accipit et pro necessitate imminente apostolis: quia christus cito recessurus est ab eis

cuius corporali presentia erant delectati et confortati: et ideo protunc indigebant specialiter deo patri per orationem christi recommendari: et hoc est quod dicitur:

d Et iam non sum in mundo. id est sum in spiritu recessu ab eis. **c** Et in mundo sunt remanentes in tribulationibus mundanis. **f** Et ego a te venio. quasi diceret propter hoc pro eis oro.

g Pater sancte. Positis rationibus quibus debet pro eis orare: bic consequenter format suam orationem: et dividit in duas: quia primo orat eis consequentem a malo: secundo perfectionem in bono: ubi. **Sanctifica eos.** **Dicit** primo sic: **g** Pater sancte serva eos in nomine tuo. id est in fide et confessione nominis tui: **b** Quos dedisti mihi. per specialem amicitiam eos mihi coniungendo: **tus** sum in eis. **Et** iam non sum in mundo: et hi in mundo sunt: et ego ad te venio. **Pater** sancte serva eos in nomine tuo quos dedisti mihi: ut sint unum sicut et nos. **Quia** essem cum eis: ego servabam eos in nomine tuo. **Quos** dedisti mihi: ego custodivi: et nemo ex eis perijt: nisi filius perditionis: ut scriptura impleatur. **Nunc** autem ad te venio: et loquor in mundo: ut habeat gaudium meum impletum in semetipsis. **Ego** dedi eis sermonem tuum: et mundus eos odio habuit: quia non sunt de mundo. **Non** rogo ut tollas eos de mundo: sed ut serves eos a malo. **De** mundo non sunt:

i Et sint unum sicut et nos. id est ut sint unum per charitatem sicut nos sumus unum per naturam: ita quod si sicut non importat equalitatem sed quadam imitationem longinquam. et allegat consequenter apostolorum necessitatem respectu huius conservacionis divine dicens: **k** Cum essem cum eis. presentia corporali. **l** Ego servabam eos etc. custodivi. id est firmiter et secure. **m** Nemo ex eis perijt nisi filius perditionis. hoc dicit quia sua perditio non fuit ex defectu custodie christi: sed ex malicia sua: sicut dicitur aliquis filius mortis eo quod facit aliquid dignum morte. **n** Et scriptura impleatur. licet ut hic tenetur. **consecutivum**: quia per proditionem iude secuta est impletio scripture que de hoc loquitur psal. xl. et cvij. ut supra allegatur est. xij. capitulo. **o** Nunc autem ad te venio. pro morem meam. **p** Et hoc loquor in mundo. hoc dicit propter hoc quod ex dictis eius aliqui possent credere quod non haberet potestatem custodiendi eos in absentia sicut in presentia: ideo hoc remouet dicens: **p** Et hoc loquor in mundo. scilicet existens in presentia corporali: ac si diceret sic loquor non propter defectum virtutis: sed ad ostendendum veritatem humane nature compatientis eis: ideo subditur. **q** Ut habeant gaudium meum etc. **Gaudium** enim christi est de unione humanitatis ad divinitatem: per quam illa humanitas habet gratie et glorie plenitudinem: ut supra dictum est capitulo. j. **Ad** hoc autem erat intentio christi orantis. ut apostoli venirent ad gloriam vere fructuosis in qua aperte viderent unionem in ipso deitatis et humanitatis. **Alia** autem ratio: quare apostoli indigebant a deo specialiter conservari est: quia erant iudeis odiosi propter doctrinam christi: et hoc allegat saluator dicens: **r** Ego dedi eis sermonem tuum. custodiendi et predicandi. **s** Et mundus eos odio habuit quia non sunt de mundo. quantum ad affectionem: sed sunt de mundo quantum ad corporalem presentiam. **t** Non rogo ut tollas eos de mundo. quia non expedit fidelium salutem donec fides sit publicata pro totum mundum. **v** Sed ut serves eos a malo etc. **vando** eis presentiam in tribulationibus iminentibus de primo

Euangelium

Sanctifica eos. **D**ic sequēter orat apl's pfectionē i to-
no dices: **a** Sanctifica eos. i. pfirmā: sanctū em vno
modo significat idē qd firmū: **b** In veritate. i. fidei ca-
tholice. **c** Sermo tu' veritas est. i. doctrina mea quā
dedi eis que etiā tua est: sicut. s. dicitū est ca. viij. Ista autē
cōfirmatio aploz
facta est a deo pte:
qñ in die penteco-
stes misit eis spū
sanctū. Et necessi-
tas b' cōfirmatio-
nis subdit cū dicitur:
d Sicut tu me misisti in mū-
dū. ad veritatē sa-
lutis eterne docen-
dus. **e** Et ego misi eos in mūdū.
ad hanc doctrināz
vbis p'dicandum
Et notandū q' dicit
misi. i. mittā lo-
quēdo p' futuro p
modū p'ferri pzo-
pter certitudines
euentus futuri: qz
apli nō sunt missi
ad p'dicanduz per
mūdū nisi post ac-
ceptionē spūsan-
cti: licz añ fuissent
missi ad p'dicandū in ciuitatibus iudee iudeis tm̄.

f Et pro eis ego sanctifico meipm. i. sacrificiū in carne
offero tibi acceptū. **g** Et sint z ipi sanctificati in veri-
tate. Sicut em vetus testamentū p sanguinis effusione
cōfirmatū est: sic cōfirmatio noui testamēti facta est per
effusionē sanguinis christi: vt ostendit apl's ad heb. ix.
b Non pro eis autē. **D**ic pnter saluator orat pro toto fi-
deli populo: z diuidit in duas: qz primo orat pro eis cōse-
cutionem gratie: z secūdo glorie: ubi. Pater quos dedisti
mibi. Dicit ergo primo sic: **b** Nō pro eis autē rogo tm̄
zē. vt omnes vnū sint. in vnitāte charitatis: qua vnione
cōsistit pfectio christiane religionis: quia p hoc membra
ecclesie cōiunguntur ad inuicē z capiti homini christo: z vl-
terius ipi deo: quia qui adheret deo vnus spūs est: vt dicitur
i. ad Cor. vi. z sic p cōsequens primū principū qd est
deus cōiungit homi qui est quodāmodo omis creatura.
k Sicut zē. vnū sint. Non est ibi vnitās equalitat': sed
cuiusdam imitatio: qz christi hominis z dei est vnitās p-
sonalis: alioz autē hominū a deo est tm̄ vnitās charitatis.
l Et credat mūdus qz tu me misisti. hoc addit qz ex ma-
gna charitate z vnitāte que fuit i primitiua ecclesia mul-
ti cōuersi sunt ad veritatē fidei: vt habet Act. ij. et. iij. Et
qz p p'dicta posset aliquis credere q' filius nō esset cau-
sa pfectionis aploz sicut et pater: ideo hoc remouet.
m Et ego claritatem quā dedisti mihi: dedi eis. qz pote-
stas miraculoz p quā declarata est diuinitas christi va-
ta est apostolis a christo: vt patet Luce. x. et Math. x. tm̄
aliter dedi eis hanc potestātē quā ipē habuit: qz christus
virtute p'ria miracula fecit: Apostoli autē nō p'ria virtu-
te sed virtute christi miracula faciebant: ppter qd in mi-
raculis faciendis nomē christi inuocabant. **n** Et sint
vnū sicut et nos vnū sumus. i. vt sint in vera vnitāte eccle-
sie: et absq' scismate. **o** Ego in eis zē. in vnū. qz p vni-
tatē humanitatis christi ad deū facta est vnio toti' crea-
ture: vt dictum est. **o** Et cognoscat mūdus qz tu me
misisti z dilexisti eos sicut z me dilexisti. p opa em miracu-
loz ab eis facta adductus est mūdus ad fidei cbaritates
z cognouit diuinitatē christi z familiaritates siue amicitiam
dei ad apostolos: quibus aderat diuina virtus in
operibus miraculosis. **p** Pater quos. **D**ic orat fideli
populo pfectionē glorie dicens: Pater quos dedisti mihi
per veram fidem. **q** Volo. id est oro z relinquo.

r Et vbi ego sum z illi sint mecum. id est in eterna bea-
titudine in qua iam erat christus actualiter q̄tum ad
animā que est principalior pars hominis. **s** Et vi-
deant claritatem zē. id est diuinitatē meam: vel aliter
claritātē corporis mei glorificandē: quia vtrinq' dari-
tatem habet fi-
li' a patre: vnā
eternaliter: aliā
ex tempore.

t Quia dilexi-
sti me ante con-
stitutiōz mūdi.
hoc patet q̄tuz
ad christi deita-
tem: similr q̄tū
ad humanitatē
in q̄tum de' pa-
ter eternalit' p-
destinauit ipaz
ad hanc gloriā
z ad exaltatōz
Et pnter ostēdit
saluator q' sua
oratio sit exau-
dibilis dicens:
v Pater iuste
mūdus te non
cognouit. **L**ies
em phylosophi
deum cognoue-
rūt q̄tū ad effē-
tie vnitātē: nō tamē q̄tum ad psonalem distinctionē
z ideo non cognouerūt. p'rie loquēdo deum patrem.
Similiter iudei licet de hoc habuerūt aliquā cognitio-
nē per scripturas. p'betari loquētes de distinctione
psonarum in diuinis: illa tamē fuit in eis obscurata ex
inuidia z odio ad christū: vt supra dicitū est: et ideo nō
cognouerūt deū patrem nisi large loquēdo de paterni-
tate: in q̄tum pater est omnū creatiōe. **x** Ego autē
te cognoui. qz in q̄tum deus cognoscat patres noticia
p'prehensionis: z in q̄tum homo plenus cognoscat q̄
aliquis angelus quātūcūq' beatus. **y** Et bico-
gnouerunt quia tu me misisti. quia apostoli per doctri-
nam et miracula christi habuerūt noticiam q' ipē esset
missus pro salute mundi. **z** Et notū feci eis nomē
tuum. id est nomen paternitatis. p'rie dicit in diuinis:
et p cōsequens totius trinitatis: qz cognita vna psona
et alie cognoscunt. **I**stud em nomen sanctissime trini-
tatis qd erat alijs ignotum: vt p'dictū est per doctri-
nam christi iuit apostolis reuelatū. **a** Et notū fa-
ciam. qz post resurrectionē christi qñ aperuit aposto-
lis sensum: vt scripturas intelligerēt: et post missionē
spiritus sancti apli plenus cognouerūt mysteriū trini-
tatis. **b** Et dilectio qua dilexisti me sit in ipsis. i.
spiritus sancti qui est amor patris et filii. **c** Et ego
in ipsis. quia p gratiā spūsancti facti sunt templū z ba-
bitaculū christi.

**In capi. xvij. vbi dicit in postilla. Similiter etiam
iudei resurrectionē futurā expectant zē.**

Additio.
Dicet em iudei moderni multas erroneas opi-
niones habeāt circa futuram vitam: similiter
circa statum resurrectionis: antiq' tamen co-
rū z auctēritati non credunt felicitatē vite future con-
sistere in bonoz tem' p'ualū plenitudine: vt supra de-
claratū est in additiōe sup Luc. xij. ca.

Capitulū. xvij.
Hec cū dixisset iesus. **D**ic incipit euāgelista scri-
bere xpi passionē z mō: zē: ipa autē fuit p iudeos
inchoata z p gentiles psummata: s'm q' xps p-
dixerat Math. xx. Filius hominis tradet' pncipib' sa-
cerd' tū z scribis z p'demabit eum morte: et tradet'
eū gentib' ad illudendū z flagellandū et crucifigendū

Johannis

Et ideo euāgelista primo ostendit quid rps a iudeis sit passus: secundo quod a gentibus sequenti ca. ibi. Tūc & apprehendit. Prima in tres: quod primo describit euāgelista qualiter rps a ministris iudeorum fuit captus: secundo qualiter a ministris fuit pontificibus traditus. ibi. Ceteros quoque.

Hec cum dixit. xviii. Met iesus: egressus est cum discipulis suis trans torrentem cedron: ubi erat hortus in quem introiit ipse et discipuli eius: sciebat autem et iudas qui tradebat eum locum: quod frequenter ihesus uenerat illuc cum discipulis suis. Judas ergo cuius accepisset cohortem: et a pontificibus et pharisaeis ministros venit illuc cum laternis et facibus et armis. Iesus itaque sciens omnia quae uentura erant super eum: processit et dixit eis: Quae queritis? Responderunt ei: Iesum nazarenum. Sic eis iesus: Ego sum. Stabat autem et iudas qui tradebat eum cum ipsis

berlin et monte oliueti currēs per uallē iofaphat quae est intermedia. Et dicebat ille turrens cedron eo quod in ripa illius fluminis sive illius torrentis nascebāt multi cedri: huiusmodi flumini appellabatur torrens per eo quod ad modum torrentis aquae habebat aquas quae non. b. Ubi erat hortus? et sic erat locus clausus conueniens ad capiendos illos qui essent intra ipsum. c. In quem introiit ipse et discipuli eius. ostendens se captiui. d. Sciebat autem et iudas qui tradebat eum locum. Ex quo patet aptitudo loci ad capiendos christum ex tribus: prima quod erat a ciuitate remotus et ipsi querebant eum capere sine strepitu turbarum: ut habet Math. xxi. secunda quod erat clausus: et tertia quod peditori cognitus. e. Judas ergo. Hic describit peditoris appetitum: quod iudas de tribus seminauit: primo de magna societate forti et autentica: ideo dicit: f. Tu accipisset cohortem. s. militum a pside assignatam: ut sic multitudine populi superueniret non auderet impedire eius peditonem: propter iusticie publice timorem. g. Et a pontificibus et pharisaeis ministros. ut sic haberet fulcimentum ab utraque curia. s. pontificis et imperatoris. Secundo inuenit se iudas de lumine contra noctis tenebras: quod notat cum dicitur: Venit illuc cum laternis et facibus. Tercio inuenit se de armis: si uellent eius peditoni resistere: ideo subdit: Et armis. i. Iesus itaque. Hic ostendit pmpitudo christi ad patiendum: et hoc dupliciter: primo quod christus se non occultauit: secundo quod defensionem prohibuit: ibi. Symon ergo. In prima igitur uerba sic Iesus itaque sciens omnia quae uentura erant super eum processit et dixit: i. Quae queritis. Ex quo manifeste patet quod sua uoluntate captus est: quia uiam sciret omnia futura: ut. s. declaratum fuit. j. ca. non se occultauit: sed magis querentibus eum obuia iuit. k. Responderunt ei iesum etc. Virtute enim diuinitatis factum est quod uenientes ad capiendum eum primo non cognoscerent eum etiam suus discipulus qui uenerat ad tradendum eum: unde subdit: l. Stabat autem et iudas qui tradebat eum cum ipsis. ut per hoc secundo ostendat quod de uoluntate sua caperetur: quod etiam eis erat incognitum poterat ab eis recedere: et non solum

patuit hoc per predicta sed etiam manifestius per hoc quod subdit: m. Et ergo dixit eis ego sum: abierunt retrorsum et ceciderunt in terram. Si enim uerbo omnes prastrauit: defacili poterat ab eis euadere. Omnia enim ista facta sunt ex diuina ordinatio: ut declararet uirtus diuinitatis eius per predicta: sicut fragilitas humanitatis per capti onem eius sequentem et passionem. n. Iterum ergo interrogauit eos: Quae queritis? Illi autem dixerunt: Iesum nazarenum. Quod ego sum. Si ergo me queritis finite hos abire. Et implet sermo quem dixit: quod quis credidit mihi non perdidit ex eis quem. Symon ergo petrus habens gladium eduxit eum: et percussit pontificis seruum: et abscidit auriculam eius dextram. Erat autem nomen serui malchus. Dicit ergo iesus petro: Mitte gladium tuum in uaginam. Calicem quem dedit mihi

si diceret sic de uobis potestatem me capiendi: ut tamen meis discipulis non faciatis aliquid mali. r. Et impletur sermo quem dixit. capi. precedenti: s. Quia quos de dicit mihi non perdidit ex eis quem. Istud enim uerbum dixerat iesus non tamen de salute spirituali suo per discipulos: sed etiam de salute corporali eorum: quod patet ex hoc quod inde excepit iudam qui perditus est: et spiritualiter et corporaliter: quia de desperatione se suspendit: et ideo euāgelista applicans uerbum predictum ad perditionem corporalem non discedit ab intentione littere. t. Symon ergo. Hic ostendit pmpitudo christi ad patiendum ex hoc quod defensionem prohibuit: et hoc est quod dicitur: Symon ergo petrus habens gladium eduxit eum. Dicunt hic aliqui quod discipuli emerant gladios de precepto domini: sicut quod habetur Luc. xxi. ubi dicitur sic: Et qui non habet uendat tunicam suam et emat gladium: sed non est uerisimile: quia ibidem dicitur quod apostoli statim responderunt ecce duo gladii hic: et christus dixit: Sufficit. Et quo patet quod ante illos gladios habebant. Dicendum igitur quod apostoli fuerunt piscatores: in piscatione autem oportet aliquando rhetia cum parillis affigere: et cum perticis nauiculas dirigere: et ideo in talibus et consimilibus usus magorum cultellosum est necessarius et probabile est quod aliqui de apostolis illos cultellos sibi retinuerant ad sciendum cibaria: ut de etiam cum illis carnes agni paschalis considerat. Petrus autem unus ex illis retinuerat apud se: quia erat magis pmpitus ad defensionem sui magistrum quam alii. v. Et percussit pontificis seruum. qui magis de pe se ingererat ad christum capiendum. r. Et abscidit auriculam eius dextram. Credidit enim eum magis ledere: sed diuina ordinatione ictus declinauit. y. Erat autem nomen serui malchus hoc addit euāgelista ad ostendendum certitudinem rei geste: exprimens propria nomina. z. Dicit ergo iesus petro mitte gladium tuum in uaginam. q. d. noli uti ad defensionem meam: et subdit causa. z. Calicem quem dedit mihi patet non uis ut bibam illum. q. d. passionem quam ordinauit pater celestis ad salutem humani generis debet o patiēter tollerare et ideo non est locus defensionis et resistētie: sed magis patiētie.

Euangeliū

a **C**oloris quoq. **H**ic ostēdit qualiter xps a ministris cō
prensus pōntificib⁹ pntat. **E**t diuidit in duas: qz pmo de
scribit ipi⁹ pntatio anne: secūdo cayphas. **E**t misit eū
annas: pma i duas: qz pmo pōntif xpi pntatio. secūdo ei⁹
examinatio: ibi. **P**ōntifex ergo. **P**rima ad huc in duas: qz
pmo describit pōnti
ca pntatio. secū
do incidit pōnti
tur pma petri ne
gatio: ibi. **S**eque
bat aut. **D**icit igit
pōntifex: **a** **C**o
bors quoq. s. mili
tū. **b** **E**tribu
nus. qui eis pērat
z illi erāt gentiles:
c **E**t ministri iu
deoz. isti erāt iu
dei: **d** **C**ōpre
benderūt iesus. ex
quo pōntifex ostēdit
eoz: qz non fuerūt
auerfi a suo malo
visis pōntifex signis
sed magis attribue
bat artib⁹ magie.
e **E**t ligauerunt
eū. quasi morte di
gni. **I**lli em̄ q̄ re
putabant morte
digni iudicab⁹ pze
sentabant ligati:
f **E**t adduxerūt
eū ad annā primū
i. pmo: cui⁹ causa
subdit: **g** **E**rat
em̄ socer cayphe.
z qz eundo ad to
mū cayphe habebat transire ante tomū istius anne: ideo
introierūt tomū ei⁹ ppter eius reuerentiā. **A**lia aut ratio
fuit qz pōntificatus tūc singulis annis vendebat: z isti duo
sez annas z cayphas quasi alternatim erant pōntifices:
ppter quod quasi pōntifex habebat: qz anno pcedenti fue
rat. **T**ercia ratio est vt christus corā iudicib⁹ pluribus cō
demnatus videret magis dign⁹ morte. **b** **Q**ui erat
pōntifex anni tē. **I**ta sunt exposita. s. r. ca. **i** **S**e q̄
batur. **H**ic interponit pma negatio petri: cum dicitur:
Sequebat iesum symon petrus z alius discipulus. **s. i. o.**
bannes: licet em̄ isti sicut z alij pmo fugissent: tñ postea
secuti sunt iesum: qz seruiciores erant alijs. **k** **D**isci
pulus aut ille erat notus pōntifici. **D**icit aliqui q̄ iobes
erat pēntus in lege: ppter hoc habebat noticiā cum pō
ntifici: sed hoc non est verisile: qz piscator erat et de nauī a
christo vocatus fuerat: vt habet **M**atth. iij. vñ dicit bie
rony. in epistola sua ad paulinū: **J**ohannes rusticus pi
scator indoctus tē. z ideo alia fuit causa sue noticie cum
pōntifici: qz forte missus a patre suo plures portauerat
piscas ad tomū pōntificis: vel forte quia aliquis de cogna
tione eius ibidem seruiebat: vel aliqua alia causa qua ali
qui assignant quia descenderat de dauid: z sacerdotes ha
bebant istas genealogias. **l** **E**t introiuit cum iesu in
atrium pōntificis. ppter noticiā predictā pmissus
est intrare. **m** **P**etrus autē stabat ad ostiū foris. tan
q̄ incognitus: tamē ppter iohannē pmissus est intrare
n **D**ixit ergo petro ancilla ostiaria: inquit z tu ex disci
pulis es hominis istius: quasi diceret videtur q̄ sic vidit
em̄ cum timide intrante: z sic habuit de eo suspicionem.
o **D**icit ille nō sum. **E**t quo patet fragilitas petri: quia
ita cito negauit: z ad vocem vnius mulieris que non loq̄
batur acriser. **N**on em̄ dicebat es tu de familia bui⁹ pro
ditoris: vel aliquid huiusmodi sed hominis istius quasi cō
passiuo loquēdo. **p** **S**tabat autē serui z ministri ad
prunas. qz frigus erat: sicut solet esse in marcio post me

pater nō vis vt bibā illuz?
Lobors at⁹ z tribun⁹ z mi
nistri iudeoz⁹ pphenderūt
ibm: z ligauerūt eum z ad
duxerūt eū ad annā primū
Erat em̄ socer cayphe: q̄
erat pōntifex ani illi⁹. **E**rat
autē cayphas q̄ silij tede
rat iudeis: qz expedit vnuz
hoies mozi p pōlo. **S**e q̄ bat
autē ibm symon petrus: z ali⁹
discipul⁹. **D**iscipul⁹ at ille
erat not⁹ pōntifici: z introi
uit cū ihu i atrij pōntificis.
Petr⁹ autē stabat ad ostiū
foris. **E**xit em̄ discipul⁹: q̄
erat notus pōntifici: z dixit
ostiarie: z introduxit petrū
Dixit em̄ petro ancilla ostia
ria: nūqd z tu ex discipulis
es hominis istius? **D**icit ille:

diam noctē: **E**t calefaciebāt se tē. **q** **P**ōntifex vō
Hic pōntifex chisti examinatio. **E**t diuidit in tres: quia
pmo pōntifex dicitur examinatio. secūdo qz xpi rñsio: ibi. **D**i
xit ei ihs. tercio rñsionis reprobatio: ibi. **H**ec cū dixit
set. **C**irca primū sciendū q̄ xps reputabat a iudeis se
ductor: hominū
z doctor: false to
ctrinideo exa
minatus fuit de
vtrorq; z hoc est
quod dicitur:
q **P**ōntifex ḡ
interrogauit ie
sum. **d**icit autē
annas pōntifex
nō qz esset actu
sed qz ante fue
rat: z quia socer
erat pōntificis:
vt dictum est:
r **D**e discipu
lis suis. vt vide
ret si posset euz
dephedere q̄ su
issent ab eo sedu
cti: **s** **E**t de
doctrina ei⁹. ad
videndū si pos
set ibi inuenire
falsitatem vel ca
lūniā z aliquod
dictū ptra legē.
r **R**ndit ei ihs
Hic pōntifex ch
sti rñsio. **D**e
discipulis autez
suis nihil boni po
terat p̄turbare

Mo sup. **S**tabat autē fui z
ministri ad prunas: qz frigus
erat z calefaciebāt se. **E**rat
autē cū eis z petr⁹ stās z cale
facies se. **P**ōntifex ḡ inter
rogauit ibm⁹ z de discipulis
suis z de doctrina ei⁹. **R**ndit
ei ihs. **E**go palā locut⁹
sum mūdo. **E**go semp tēcui
in synagoga z in tēplo quo
oēs iudei veniūt: z i ocul
to locut⁹ sum nihil. **Q**uid
me interrogas? **I**ntroga
eos q̄ audierūt qd locutus
sum ipis: ecce hi sciūt q̄ dire
rim ego. **H**ec autē cū dixisset
vn⁹ assistēs mistrozū tedit
a lapā iesu dicens: **S**icre
spondes pōntifici? **R**ndit
ei ihs: **S**i male locut⁹ sum
testimoniū phibe tē malo

respondere: quia principaliorē inter eos statim audie
rat ipsum in sua pntia negasse: sed de doctrina sua re
spōdit ostēdens q̄ non erat mala vel suspecta sed sana:
qd declarat ex duobus: primo ex loco cum dicitur:
v **E**go palam locutus sum mūdo tē. doctrina suspe
cta in angulis z lateribus docet non in loco publico z
sacro: secundo ex auditorum testimonio dicens:
x **I**ntroga eos qui audierunt tē. quasi diceret pa
ratus sum testimoniū eozum subire: quod est tibi ma
gis credibile q̄ meū dictum: quoniam fm veritatem dicit
ret esse contrariū. **y** **H**ec cum dixisset. **H**ic pōntifex
huius rñsionis reprobatio: z hoc dupliciter: primo
per factū cum dicit: **A**nus assistēs ministrorū tedit
a lapam iesu. secundo per verbū cum subdit: **z** **S**ic
rñdes pōntifici. **I**lle em̄ minister sceleris accepit respo
sionē iesu quasi notasset pōntificē de stulta interroga
tione. **a** **R**espondit iesus. humiliter veritatem offen
dendo: **b** **S**i male locutus sum testimoniū phibe
de malo. i. potes phibere: z nō me iniuste pcutere. **S**ed
videt q̄ hic christus fecit contra doctrinā suam: quia
Matth. v. dicit: **S**iquis pcuterit te in maxillā dextrā:
prebe ei z alteram. **I**pe autez hoc non fecit sed magis
pcutientē se corripuit. **D**icendū q̄ illud christi pceptū
z plura alia que ibi ponūt. non dant absolute: fm q̄
dicit **A**ug⁹. sed magis fm preparationem anime: quia
homo debet habere animū semper preparatū ad hoc
faciendum vbi videtur hoc expedire ad honorem dei
z vtilitatem ecclesie: alias autem non: immo aliquā
do expedit iniuriantibus respondere ad ipsozum z ali
ozū instructionem: sicut fecit hic christus: z aliquādo
etiā facto resistere ne datur occasio malis male agēdi.
c **E**t misit. **H**ic ostēditur qualiter christus presen
tatus est cayphe. **E**t diuidit in duas: quia pmo descri
bit dicta pntatio: secūdo subdit secūda z tercia petri
negatio: ibi. **E**rat autē. **I**n prima igit parte dicit sic

[Marginal notes in a smaller script, likely a commentary or gloss on the main text.]

Johannis

c **Emisit** eū annas ligatū. quasi morte dignū ⁊ iam corā eo p̄demnatū. **a** Ad cayphā pontificē. tūz qz ad ip̄m p̄tinebat p̄ncipaliter ch̄asti examinatio: tum vt videret ch̄istus maḡ morte dignū qui fuisset corā iudicibus plurib⁹ p̄demnat⁹. Sciēdum tñ qz iobānes hic tacet qliter cayphas eū examinauit ⁊ qliter cayphas vestim̄ta sua scidit: ⁊ qz liter in domo ei⁹ illu⁹ fuit: qz ali⁹ euāgeliste h̄ sufficit exp̄sserat.

b **Erat** autēz. **Hic** reuertit euāgelista ad narrāciōē de negatōne petri: et ideo q̄st eadē verba q̄ dicit in fine p̄mē negatōis re-assumit dicens: **Erat** autē symon petrus stas ⁊ calefacies se: Ille eū q̄ narrat b̄stōnam aliquaz

q̄n occurrūt aliqua incidentia narrāda: interrūpit p̄ncipale ad illud in cadēs narrādū: quo facto reuertit ad p̄positū: ⁊ sic facit hic iobānes: vt dictū est. **c** **Dixerūt** ergo ei. ministri ad ignē stantes. **d** **Nūquid** ⁊ tu ex discipulis eius es. q. d. sic: qz videbāt eū timidū ⁊ pauidū. **e** **Negavit** ille et dixit non sum. **De** ista secūda negatiōe petri videf. matheus p̄tradidit iobāni: p̄mo quo ad p̄sonā: qz dixit ip̄m secūdo negasse ad vocē alteri⁹ ancille: **Matth. xxv.** **Johānes** autē hic dicit qz sint ad vocē ministroꝝ ad ignē stantū: secūdo quo ad locū: qz mathe⁹ dicit qz secūdo negavit in eritu ianue: hic autē dicit qz stans ad ignē: p̄ter quod sciendū qz p̄ncipalis intentio euāgelistarū erat exp̄m̄re t̄riūa petri negationē: ⁊ in hoc omnes cōueniunt de p̄sonis autē accusantib⁹ seu de negationis loco: non erat eorum p̄ncipalis intentio: et p̄babile est qz multi ad verba petri cōcurrerāt circa eum ⁊ cōsimilia verba dicebant improp̄erādo ei magistrū suum: ⁊ ideo vnus euāgelistarū exp̄m̄it vnā p̄sonā accusantē: ⁊ ali⁹ aliā ⁊ vterqz dicit verū. vnde fm̄ veritatē b̄stōie videt qz p̄ma negatio sic facta ad vocē ancille ostiarie: petro domū intrāte: secūda autē negatio facta est in domo: qz post p̄mā negationē petrus timuit diu stare inter iudeos p̄ter qd voluit exire: ⁊ tūc alia ancilla vidēs eū timidū accusauit eum: ⁊ sū in hoc cōcurrerūt illi qui ad ignē stabant ⁊ idem dicebāt cum illa ancilla: p̄ter qd mathe⁹ dicit qz ad vocē ancille alterius negavit: **Johānes** autē ministros cōcomitantes exp̄m̄it. **Itē** mathe⁹ dicit qz negavit ip̄o exente ianua. i. volente exire ⁊ ad hoc se p̄parante. p̄ter timorē: vt dictū est: qz tñ adhuc erat in domo nec ab igne longe recesserat: ideo dicit iobānes qz p̄ ignē facta est illa negatio: t̄cia autē negatio facta est multis eū accusantib⁹ ⁊ cōcurrentibus. p̄ter p̄dicta: tñ inter illos erat p̄ncipalis vn⁹ scriuus pontificis: p̄ter qd iobānes illū exp̄m̄it tacendo de alijs: ideo subdit. **f** **Dicit** ei vnus ex ser. pon. cog. eius cur⁹ p̄. abici. auriculā. et ideo acrius ceteris eum accusabat ⁊ in accusatiōis sue assertione adduxit factū p̄cedens: cū dicit. **g** **Nonne** ego te vidi in horto cū illo. q. d. sic. **h** **Itērū** ergo negavit. **Aliqui** autē volentes excusare petrum dicunt qz non negavit eum ex timore mortis: sed ex amore nolens ab eo seperari sed semp eū sequi. Sciebat eū qz si diceret se esse discipulum eius statim ab eo segraretur. **Sed** hoc est cōtra ver

ba dñi supra habita ca. xii. vbi exp̄: obtrauit petro dicens: **Numā** tuā pro me pones. qd fuit dictum negatiue: sicut fuit supra expositū: ⁊ ideo patet qz petrus negavit timēs animā suam exponere pro ch̄usto. **i** **Et** statim gallus cantauit. s. secūda vice qz post p̄mā negationē semel cantauit gallus: s. petrus timore p̄turbatus nō percepit fm̄ qz fuit expositū **Matth. xxv.**

p̄torū. **Erat** autē mane: ⁊ ip̄i nō introierūt in p̄torū vt nō p̄taminarent: sed vt māducarēt pascha. **Erunt** ergo pylat⁹ ad eos foras: ⁊ dixit: **Quā** accusatiōz afferis aduersus hoīem hunc? **Rēderūt** ⁊ dixerūt ei: **Si** nō eēt h̄ malefactor nō tibi tradidisset eū. **Dic** ḡ eis pylatus: **Accipite** eum vos: ⁊ fm̄ legē vestrā iudicate eū. **Dixerunt** ergo iudei: **Do** bis nō licet interficere quēqz

petrus timore p̄turbatus nō percepit fm̄ qz fuit expositū **Matth. xxv.**

k **Adducit** ergo **Hic** ostendit quāliter ch̄istus a iudeis corāz pylato accusatur. **Et** diuis dicitur in tres: quia p̄mo describitur ch̄usti p̄sentatio: secūdo p̄sentatiōi examinatiōi: t̄cio in nocentia ch̄isti de claratiōi: **Et** cū hoc dixisset. **In** p̄ma parte dicitur

sic. **k** **Adducit** ergo iesum a caypha in p̄torū: id est a domo cayphe pontificis ad domum pylati p̄sidiis: ad quem p̄tinebat iudicium in causa sanguinis: et locus vbi iudicabat p̄torū vocabatur. **Aliqui** autē libri male habent ad caypham: quia in domo cayphe iam erat ch̄istus: nullus autē adducatur ad locū in quo est. **P̄terea** **Johannes** scripsit in greco hoc euāgelium: ⁊ ideo p̄ veritate textus habenda recurrēdū est ad grecū: **In** greco autē ponit a caypha. **l** **Erat** autē mane. **Hoc** addit euāgelista ad ostēdēdū q̄tum iudei sitiebāt sanguinem iesu ch̄isti: qui summo mane querebant sententiā de ei⁹ morte dari. **m** **Et** ip̄i nō introierūt in p̄torū vt nō cōtaminarent. ex ingressu domus hominis gentilis: ⁊ tñ non timebant in quinari ex p̄curatiōe mortis innocētis ex quo p̄z eoz sup̄stitio vana. **n** **Sed** vt māducarēt pascha. i. azimos panes q̄ a iudeis comedebant i pascha te p̄ seprē dies: non eū erat licitū illos comedere nisi p̄sonis mūdīs: ⁊ ideo p̄ paschatis māducatiōe nō intelligit hic cōmestio agni paschalis: vt male dicit greci: qz illuz comederāt die p̄cedenti. **o** **Erunt** ergo. **Hic** ponitur ch̄usti examinatiō: ⁊ hoc dupliciter: qz p̄mo examināf corā iudeis: secūdo ad p̄tē sine ip̄is: **Introiuit** ergo itez. **In** p̄ma p̄tē dicit sic: **Erunt** ergo pylatus ad eos foras **Judei** eū non audebāt domū eius ingredi ne suas obseruatōnes violarēt: ideo volens eis deferre exiuit ad eos: **p** **Et** dixit: quā accu. affer. aduer. ho. hunc. **Quidebat** eū eū ligatū in signū damnatiōis: ideo querebat de causa: qz non erat p̄suetudo romanis p̄demnare aliquē nisi prius audirent accusatiōē suā: ⁊ haberet locū se defendendi: vt habet **Act. xxv.** **Et** ideo pylatus q̄ erat iudex ab impatore romano illuc missus voluit modū romanorū tenere. **q** **Responderūt** ⁊ dixerūt ei: si nō esset hic malefactor ⁊c. q. d. nos eius factū diligēter examinauim⁹ ⁊ inuenim⁹ eū dignū morte: ac si diceret nō oportz aliā examinatiōēz facere. **r** **Dicit** ergo eis pylatus. quasi indignatus ex eoz r̄ssione: qz sciebat eos ip̄m per inuidiaz tradidisse: vt habet **Matth. xxv.** **s** **Accipite** eū vos ⁊ fm̄ legē vestrā iudicate. q. d. si sufficit vestra examinatiō sufficit ⁊ vestra sentētia. **Sciendū** eū qz romani aliqua minora iudicanda dimiserāt iudeis: sed nō poterāt p̄ talibus inferre p̄nā mortis: quia romani retinuerant sibi causas sanguinis: ⁊ ideo p̄ hanc r̄ssionem imbibebat inferre xpo mortē: ip̄i autē nō poterāt vitā eius sustinere: ⁊ ideo renuerunt hoc accipere dicētes: **t** **Nobis** nō licet interficere quēqz

Euangelium

Si enim possent dare mortem sententiā libentē iudicium recepissent. **a** Et sermo iesu impleret quē dixit. **Et** Christus enim dicens mortē suā aplis Math. ix. dixit qd a principi bus sacerdotum traderet gentibus ad illudendum et cruci figendum: et hoc fuit impletum per hoc qd reuerit iudicium et dimiserit ipsum

pylato qd erat gen tilis iudicandū: et sententiē executionis suis militibus.

b Introiuit et. **Hic** ponit exami natione rpi i secreto. **Et** diuidit in tres qz pmo ponit pylati interrogatio: secundo rpi rñsio: ibi. **Rñdit** ihs. ter cio pylati obiectio ibi. **Dixit** itaq: Cir ca primū sciendū qz iudei cū tumul tu irrationabili pe tebant mortē rpi: ppter qd rps nō re spōdebat: fm illō **Ecd. xxv. Ubi** nō est auditus nō est

hoc matheus et marcus dicūt qd cū accusaret a pncipibus sacerdotū nihil rñdit: ppter qd pylatus intravit pzoium qd erat in domo sua: vt ibi christū magi pacifice examina ret erat tumultu iudeoz: qui non audebant intrare pzoium: vt dictum est. **christus** de tribus fuerat accusatus corā eo: vt habet **Luce. xxii.** Hunc inuenim? subuertentem gentē nostrā: et prohibentē dari tributa cesari: et dicentem se christū regem esse. **Pylatus** autē de duobus pnis nō curauit inquirere: qz de pmo. s. de subuersiōe obseruationū legalium non curauit: vtrū esset verū vel falsum: quia nō erat iudeus sed gentilis. **Secundū** cognouit esse falsū per famam publicā: quia audierat rpi rñsionem qua iudeis de hac materia responderat **Math. xxii.** **Reddite** q sunt cesaris cesari etc. **Sed** de tercio qd videbat esse extra honozē impatoris inquisiuit. s. de regno: qz impatores ro mani nomen regni a iudeis abstulerāt vt frangerent eorum superbiā: et tollerent rebellandi occasionē: et ideo que fuit a christo. **c** **Tu** es rex iudeoz: q. d. est hoc verum quod tibi imponit. scilicet qd velis tibi vsurpare regnum: **d** **Respondit** iesus. **Hic** ponit christi responsio in qua primo examinauit pylati interrogatiōe dicens: **e** **At** metipso hoc dicit an alij etc. q. d. concepisti hāc opinionē de me p teipsum. **f** **Respondit** pylatus: nūquid ego iudeus sum: q. d. ex me nō cōcepi: qz non sum iudeus: et sic non possum inuestigare ex libris iudaicis quis debeat esse rex eorum: sed hoc ad peritos legis ptingit: ideo subditur **g** **Sens** tua et ponti. tradi. te mibi. accusantes te super hoc. **h** **Quid** fecisti: q. d. videt qd tu sis in aliquo culpabilis: ex quo illi qui sunt de gente tua et tate auctoritatē sicut sunt pontifices te accusant. **i** **Rñdit** iesus. **Ex** aminata interrogatiōe pylati iesus pmo rñdit ad questio nem primo factā de vsurpatione regni tpalis. **k** **Reg** nū meū non est de hoc mūdo. non enim negat se esse regem sed magis cōcedit: quia fm veritatem ipse erat rex regum verūtamē ad tollendum occasionē calūnie temperat suā respōsiōne dicens: qd non querit huius mundi temporales dominationē qd probat consequēter dicens: **l** **Si** ex hoc mūdo esset regnū meū ministri mei etc. **Omne** enim regnum temporale habet firmitatē nō solum ab ipso rege cū sit vnus solus homo: sed etiam a ministris contra aduersarios pro ipso pugnantibus: qd non querat christus: et sic patet qd fatiscit ad questionē ostendendū qd nō qrebat inter iudeos temporalem dominationē: verūtamē quia cōcesserat se esse regem: ideo concludit: **m** **Nūc**

autem regnum meū non est hinc. id est q̄tum ad temporalia ista querenda. Sed contra hoc videtur quod dicit ps. lvi. **Rex** omnis terre deus. **Ipe** autē est verus deus sicut verus homo: ergo regnū eius est de hoc mūdo. **Dicendū** qd fm veritate diuinitatis oia sunt subie

meū: ministri mei vtrig; te certaret: vt nō traderet iudeis. **n** **Nūc** autē regnū meū nō est hinc. **Dixit** itaq; ei pylatus: **Argo** rex es tu? **Re** spōdit iesus: **Tu** dicit: qz rex suus ego. **Ego** in hoc natus sum: et ad hoc veni in mūdū: vt testimonium phibeas veritati. **Dis** qui ē ex veritate: audit vocē meā. **Di** cit ei pylatus: **Quid** est veritas? **Et** cū h dixisset: iterū exiit ad iudeos: et dicit eis

cta rpo: tñ q̄tū ad humanitatē in pmo aduētū suo nō venit ad dominādū temporalit: sed magis ad seruiēdū et patiendū et sic patz qd sufficēter excludit illō qd sibi imponebat de vsurpatiōne regni iudee qz nō fiebat que stio de ipso nisi in q̄tū hō. et p sta tu p̄sentī in quo erat: qui ad pri mū eius aduē tum p̄tinebat.

n **Dixit** itaq; **Hic** ponit pylati obiectio: sicut enim visum est christus in sua rñsione cōcesserat se esse regē sed dixerat regnū suum nō esse hinc: ideo pylatus ad plenū verba eius nō intelligens accepit p hoc ipm esse regem alicuius regni: de quo non intromitteret sero manū: sed qd christus p hoc intelligeret regnū celeste et spūale nō intellexit: et ideo voluit scire magis determinate: cōcludens ex verbis christi dicitis. **o** **Ergo** rex es tu: q. d. ex quo cōcedis te esse regem regni non p̄tinentis ad mūdū impatoris declarā magis qd sit illud regnū. **p** **Respondit** iesus. primo conclusionē factā concedēdo. **q** **Tu** dicit quia rex suus ego. **r** ita est fm veritate: sed consequēter declarat huius regni conditionē. **d** **Ego** in hoc natus sum. tem poraliter. **s** **Et** ad hoc veni in mūdū. p carnis assumptionē. **t** **Et** testimonium phibeam veritati. **u** **con** cendo et radicando veritatē de diuinitate in cordibus fidelium. **v** **Omnis** qui est ex veritate. prima que deus est: non solum per creationē sed per imitationē et subiectionem. **x** **Audit** vocem meā. **co**: de credendo et opere obediendo: et per consequēs in talibus spū ritualiter ego regno: et tale regnum in nullo impedi bat impatoris romani dominū: de quo querebat pylatus. **y** **Dicit** ei pylatus: quid est veritas: nō querit diffinitionē veritatis: sed querit que est illa veritas cuius virtute et p̄cipatiōe homines efficiunt de regno christi. **Intellexit** enim p hoc in quodā generali aliqd dominū: existēs extra comunē modū hominū: et hō est verū si intelligat determinate et magis in p̄ticulari: qz veritas diuina filio appropriat: veritas per quā homines in p̄senti efficiuntur de regno christi est quedā impressio et participatio veritatis diuine. huius autē que stionis pylatus non expectauit respōsiōne duplici de causa. **Una** est quia erat de regno spūrituali: vt visum est: ipse autē non habebat se intrōmittere nisi de tpalibus: et ideo hoc aduertens dimisit illius questionis psecutionem. **Alia** causa fuit quia iam p̄ceperat christi innocentia et iudeoz maliciā: sciens qd tradidisset eum per inuidiam. **Igitur** p̄termissa questionē p̄ dicta: voluit p̄cedere ad eius liberationē: vt statim paretur: **z** **Et** cū hō dixisset. **Hic** consequēter ponit innocentie christi declaratio: cum enim pylatus vellet eū liberare: vt dictū est: occurrit eius memorie modū pueniēs liberationis sue: videlicet de p̄suetudine iudeoz

margin notes on the right edge of the page, including a large blue initial 'E' and various smaller annotations.

qua dabat eis a p[ro]fide in solennitate paschali v[er]o v[er]u[m] / ctus in memoria liberat[i]onis filio[rum] israel de terra e[gi]p[ti] / p[ro]p[ter] hoc voluit x[ristu]m liberare p[er] h[uius] modu[m]: p[ri] / mo ad hoc faciendu[m] allegat x[ristu]m innocenti[am] dicens:

a Ego null[us] in eo inue[n]i. c[on]tra. s. digna[m] morte[m]. secundo / allegat p[ro]fuetu / dine: de cui[us] ob / seruat[i]o[n]e sciebat / eos e[ss]e cupidos / dicens.

b Est aut[em] con / suetudo r[ati]o[n]is. vul / tis ergo dimitt[is] / vo. re. iudeo[rum] / q. d. vos debet[is] / b[on]e velle. Ad cui[us] / intellectu[m] scien / tu[m] q[uo]d pylat[us] vo / lens x[ristu]m libera / re posuit eis s[er] / distinctio[n]e de li / berat[i]o[n]e x[risti] vel / barrabe z d[icit] nul / lo alio: vt mag[is] / exp[re]ssit Mat[th]. / .xxvii. Sciebat / em[en] q[uo]d p[ro]fuetu / di[n]em suaz nullo / mo dimitterent / ex alia p[ar]te bar / rabas erat: p[er] / simus z populo odiosus q[uo]d firmiter credebat vt ei[us] li / berat[i]o[n]em nullo mo vellent z sic p[ro]p[ter] o[mn]is liberat[i]o[n]e x[risti] co / sentirent: sed sacerdotes deeeperunt populu[m] inducen / tes eu[m] ad petendu[m] liberat[i]o[n]em barrabe z no[n] x[risti]: z hoc / e[st] q[uo]d subdit. c

Qu[ia]muis i[tem] g[er]m[in]u[m] app[re]h[en]dit py / latus ih[esu]m: z flagella / uit. Et milites plectentes / coronam d[omi]ni spinis ip[s]osuerunt / capiti ei[us] z veste purpurea / circumdederunt eu[m] Et veiebant / ad eu[m]: z dicebant: Ave rex iu / deo[rum]. Et dabat ei alapas.

d Ego null[us] inuenio i[n] eo cas[us]. / Est aut[em] p[ro]fuetudo vob[is]: vt / vnu[m] dimittat[is] vob[is] i[n] pascha. / Quilibet g[er]m[in]u[m] dimittat[is] vob[is] re / g[e] iudeo[rum]. Clamauerunt / rursus o[mn]es d[ic]entes: Non / huic s[ed] barbaram. Erat aut[em] / barrabas latro. xix. / **Q**u[ia]muis i[tem] g[er]m[in]u[m] app[re]h[en]dit py / latus ih[esu]m: z flagella / uit. Et milites plectentes / coronam d[omi]ni spinis ip[s]osuerunt / capiti ei[us] z veste purpurea / circumdederunt eu[m] Et veiebant / ad eu[m]: z dicebant: Ave rex iu / deo[rum]. Et dabat ei alapas.

Item manducatio pasche intelligi debet i[n] / de agno paschali: vt declaratur in addit[i]o[n]e sup[er] / math. xxvi. ca. vbi agit[ur] de tempore cene to / mini. vide ibi.

Item ca. xviii. dicit[ur]: Et ip[s]i no[n] introierunt p[ro]toriu[m] / ne cotaminarent s[ed] manducarent pascha. Do / stillator dicit q[uo]d intelligendu[m] e[st] de manducatio[n]e / panis azimi no[n] paschalis agni. Burge. opponit p[ro] sua / minus autenticam coputatio[n]em z digressionem qua po / nit Mat[th]. xxvi. cap. Et si intelligi deberet de esu agni / put Burge. vult ratio ioh[ann]is. euangeliste valeret co[n]tra / nicodemu[m] z alios sepulture x[risti] intendentes: q[uo]d fuisset / cotaminati ex tactu mortui: p[ro]p[ter] o[mn]is inabiles ad ma[n]du / candu[m] pascha sic acceptu[m]. v[er]o de eis dicere oportuit: et / ip[s]i no[n] sepelierunt eu[m] ne cotaminarent sed manduca / rent pascha. sicq[ue] falsificarent omnes euangeliste: z pu / to si coputatio Burge. eet vera q[uo]d no[n] fuissent a iude / is p[er]missi sepelire mortu[u]m celebrat[i]o[n]e paschali iam in / choata: que incepta a vespa ferie sexte s[un]t Burge. co / putationem.

Capitulum. xix.

Qu[ia]muis ergo app[re]h[en]dit pylatus. Hic p[ro]n[un]ciat eu[an]g[e] / lista describit quid passus sit x[ristu]s a g[er]m[in]ib[us]. Pas / sus est aut[em] tria ab eis. s. flagellat[i]o[n]e: illusione: / z crucifixo[n]e: s[un]t q[uo]d p[ro]dixerat saluator: math. xx. Tra / dent eu[m] gentibus ad illudendu[m] z flagellandu[m] z crucifi / gendu[m]: z i[tem] euangelista p[ri]mo agit de illusione z flagella / to[n]e: secundo de crucifixo[n]e: ibi. Tunc ergo tradidit. P[ri] / ma in duas: q[uo]d p[ri]mo describit x[risti] flagellat[i]o[n]e illusio / secundo circa hoc o[mn]idit pylati intentio: ibi. Eruiit iter[um]

Circa p[ri]mu[m] sciendu[m] q[uo]d pylatus vidit ex clamore eor[um] q[uo]d / nullo mo poterat dimittere ih[esu]m o[mn]ino liberu[m] cu[m] pace ipo / rum. ex altera p[ar]te duru[m] erat sibi innocentes interficere: z / ideo ad satisfaciendu[m] eis fecit x[ristu]m flagellari z illudi: z hoc / est quod dicit. a Tunc ergo app[re]h[en]dit. pi. ic. z flagell. no[n] / p[ro] seip[s]u[m] imediare: / s[ed] p[ro] milites suos et / ministros. b / Et mil. plect[is]. cor. / d spinis. i. d[omi]ni i[n]cas / marinis ad modu[m] / spinaz duris et a / cutis. c Impo / fuerunt cap. eius. ta[m] / q[uo]d volenti regnare / z no[n] potenti: q[uo]d se / ceru[er]et eor[um] illusio / ruderet iudeo[rum] ac / cusat[i]o[n]e. d Et ve. / pur. circumdederunt / eum. Tali. n. veste / utebant reges. / e Erv. ad cui[us] z vi / cebat z. hoc totu[m] / factum e[st] in illusio[n]e / v[er]o sequit[ur]. f / Et dabant ei ala / pas. vt illuderent / factis sicut illuserit / signis z verbis. / g Eruiit iterum.

Eruiit iteru[m] pylat[us] foras / z dicit eis: Ecce adduco vo / bis eu[m] foras: vt cognoscatis / q[uo]d null[us] inuenio in eo cam[us]. / Eruiit ergo ihs: portans / spinem coronam: z purpureu[m] / vestimetu[m]. z dicit eis: Ec / ce ho[m]o. Tu ergo vidisset eu[m] / pontifices z ministri clama / bant dicentes: Crucifige cru / cifige eu[m]. Dicit eis pylatus: / Accipite eum vos z crucifi / gite. Ego. n. no[n] inuenio in / eo cam[us]. Responderunt ei iu / dei: Nos legem habemus: / et s[un]t s[un]t legem debet mori:

Hic o[mn]idit circa p[re]dicta pylati intentio que erat bona[m] / tu[m] ad hoc q[uo]d p[re]dicta iusserat fieri vt iudei tali afflictio[n]e x[risti] / e[ss]ent satiati: z sic p[ro]sentirent in e[ss]e liberat[i]o[n]e sine morte: t[ame]n / p[ro]p[ter] h[oc] no[n] excusat a toto: q[uo]d cu[m] eet iudex sup[er] eos no[n] debebat / ei que sciebat innocentem eti[am] minima[m] pena[m] inferre: igitur / euangelista circa sequentia sic p[re]cedit. q[uo]d p[ri]mo declarat cona / tu[m] pylati ad x[risti] liberat[i]o[n]em: secundo iudeo[rum] resistentia ad / eius p[ro]denat[i]o[n]e: ibi. Tu ergo vidisset. In p[ri]ma igit[ur] p[ar]te d[icit] / sic. Eruiit iterum pylatus foras. vbi iudei stabant: q[uo]d to / mu[m] eius ingredi no[n] audebant: vt supra dictum est.

Et dicit eis. p[ri]mo allegans x[risti] innocentiam. i Ecce / adduco eum vobis foras. postq[ue] diligenter examinavi eum / z flagellavi ad vobis satis faciendu[m]. Et cognoscatis: q[uo]d / null[us] in eo inuenio causam. scdo ostendit ipsius punitio / nem ia[m] facta[m] vltra p[ro]dignu[m] cu[m] dicit: k Eruiit ergo hic / sus. ex p[re]cepto pylati. l Portans spinem coronam z. No / lebat em[en] pylatus vt sensibilib[us] videret qualiter fuisset il / lusus z flagellatus: vt sic mouerent ad p[ro]p[ri]o[n]e. m / Et dicit eis ecce ho[m]o. q. d. et[er]n[us] in aliquo male egiss[et]: t[ame]n vltra / p[ro]dignu[m] punitus est: z i[tem] deberet vobis sufficere. n Tu / ergo vidisset. Hic ponit iudeo[rum] resistentia. Et h[uius] dupli / ter: p[ri]mo p[ro] irrationabilem clamorem scdo p[ro]p[ri]o[n]em: ibi. / Ruderunt iudei. In p[ri]ma p[ar]te dicit sic: n Tu ergo vi / distent eu[m] pontifices z ministri sic flagellatu[m] z illusus z co / gnoscantes q[uo]d pylatus sic volebat dimittere ip[s]u[m]. o / Clamabant. tumultuose z alios ad clamandu[m] excitabant / .d. p Crucifige crucifige eu[m]. q. d. hec pena nullo mo / do nobis sufficit: sed petim[us] q[uo]d moriat[ur]. q Dicit eis py / latus accipite z. Derisorie z indigniter hoc dixit: q[uo]d no[n] / bebant potestate iudicandi alique[m] ad morte[m]: vt supra d[icit] / est: z est illis modus loquendi: ac si diceret: Si haberetis p[ro] / tem dare mortis sententia[m] cito z sine causa faceretis: sed / ego hoc agere nolo: ideo sequit[ur]. r Ego em[en] no[n] inuenio / in eo causam. vandi tale sententia[m]. s Ruderunt viden / tes iudei q[uo]d pylatus no[n] acquiesceret eor[um] clamori in ce / p[er]it allegare rones alias q[ue] s. allegaueret. Mo. n. illas au / debat reiterare: q[uo]d pylat[us] ia[m] illas euacuauerat: z i[tem] hic ali / ud allegat. Et p[ri]mo allegat ip[s]u[m] fecisse z legem dei: scdo z / legem impatoris romani: ibi. Et inde q[ue]rebant. In p[ri]ma / igit[ur] p[ar]te allegant sicut iudei. t Nos leges habemus / .s. a deo data[m] in mote synai. v Et s[un]t s[un]t legem debet mori: / q[uo]d Leuit. xxiii. p[ro]cipit q[uo]d blasphemii occidant z tale cruce

Johannis

fallim: quia sepultus fuit in bebron: vt dicit ioh. iiii. Sed sic notatur locus caluarie: qz in illo loco malefactorum decapitabant: sic ptes mortis xpi turpitudine ex conditioe loci: et modo mortis cum dicit.

c Ubi crucifixerunt eu. Crucifixio. n. erat turpissimum genus mortis.

d Et cu eo alios duos. Et quo apparet turpitudine mortis xpi rone societatis: qz inter duos malefactorum fuit crucifixus: hoc autem factum est ex iudeorum intentione et diuina ordinatione tñ diuersimode qz iudei p b intendebat inducere suspitionem iplo qz ibs esset princeps et pncipalis i eoz malefactoris. Et intentione at diuina factum. hoc vt impleretur scriptura Esai. liij. Et cu in iqs deputatus est.

ibm7 eduxerunt. Et baiulas sibi crucez: exiuit i eu q dz caluarie locuz: hebraice at golgatha. Ubi crucifixerunt eu: et cu eo alios duos hic et hic: mediu at ibm. Scripti at et titulu pylato et posuit sup cruce. Erat at scriptu. Ihs nazaren rex iudeoz. Huc et titulu mlti iudeorum legerunt: qz prope ciuitate erat locus vbi crucifixus e ihs. Et erat scriptu hebraice grece et latine. Dicebat ergo pylato pontifex iudeoz. Noli scribere rex iudeoz. h qz ipe dixit:

psonis. secundu e crucifigentiu auaritia: qz xpi vestes qz uis cent paru valentes: in sibi rapuerunt. q Et fecerunt quatuor ptes. qz erant quatuor milites ipm crucifigentes. r Et tunica. s. citra ptes pdictas qua non diuiserunt: et eo q erat inepta diuisioni qd ptes ex eo qd subditur.

s Erat autem tunica inconsutilis. i. si ne futura.

rex sum iudeoz. Rndit pylatus: Qd scripsi scripsi. Milites ergo cu crucifixis sent eu: acceperunt vestimenta eius: et fecerunt quatuor partes ynicuiqz militi pte et tunica. Erat at tunica inconsutilis: resup coterata p totu. Dixerunt q ad inuicem. No scindamus ea: h fortia mur de illa cuius sit. Et scriptura impleret dices. Partiti sunt vestimenta mea sibi et in veste mea miserunt forte. Et milites quidem hec fecerunt. Stabant autem iuxta cruce iesu mater eius

t Resup coterata p totu. Et hoc dicitur aliqui q xpc pncipalis vestitus vte bas. sed eoz. dicit pstrariu dicens q in palestina paupes induebant talibus indumentis

e Scripsit autem. Dic ponuntur qdam consequentia ad xpi crucifixionem: et sunt tria quia primu ptnet ad pylatum: secundu ad milites crucifigentes ibm: terciu ad pentes xpi existentes. pte eu. secundu ponit. ibi. Milites autem. terciu ibi. Stabant autem. Circa primu sciendū q modus romanoz erat scribere cam mortis crucifixoz sup lignu crucis: iudei autem ptra voluntate pylati petierunt xpm crucifigi: vt ptes ex pdictis: et io p ralem modum scripsit titulum vt redundaret in verecu diam eoz: et hoc est qd dz. e Scripsit autem et titulu pylato. in quadam charta tabule affixa.

f Et posuit super cruce. illam tabulam. **g** Erat autem scriptu ibs. in quo exprimit nomē ppiu b Nazarenus. quo ad patriā: qz ibi fuit nutritus vt dictum est. **i** Rex iudeoz. in quo exprimitur causa mortis. **k** Hunc ergo. multi in. legerunt. et causa subdit: Quia. pte ciuitate erat locus vbi crucifixus e iesus: et io multi de ciuitate poterant defacili illuc venire. **l** Et erat scriptus grece hebraice et latine. vt oēs qui de diuersis pibus orbis ad festum paschale venerant possent illum legere. **n** Generant. n. ibi aliqui gentiles: vt supradictu e ca. xij. Et ideo titulu fuit scriptus in tribus linguis pncipalibus. **m** Dicebant ergo. p. i. noli scri. rex iudeoz. qz videbant q talis modus scribendi redundabat in verecundia eoz: et maxime ppter gentiles qui hoc verbu erant reportaturi ad diuersas ptes orbis: et io voluerunt titulu sic corrigere. **n** S3 qz ipe dixit rex sum iudeoz. b em mo non sonaret in eorum verecundiam.

o Rndit pylatus qd scripsi scripsi. qd scripsit rat confirmando nec fortuitu factu est hoc s diuina pordinatione: qz hoc erat ante pphetatū: ppter qd psal. lviij. qui loquit de passione xpi et duo psalmi pcedentes sic intulantur: Ne corumpas titulu inscriptionem: et io titulus crucis xpi tripliciter descriptus no fuit mutatus s magis confirmatus. **p** Milites autem. Dic ponit secundum dñs ad xpi crucifixionē: et ptnet ad milites q crucifixo xpo diuiserunt sibi vestes suas: et hoc e qd dz. p Milites q cu crucifixis. eu acce. vesti. ei. Et quo apparet duo. pmi e passionis xpi ignominia: in b q nudu cu crucifixerunt qd no fit nisi abiectis et vilibus

reticulato ope factis ad modu alioz: et hoc videt ven? qz xpc comendauit vilitate vestimentoz in iohanne baptista: Math. xj. Quid existis in deserto videre homines mollibus vestitu. q. d. no. et pncipitate ibidem repobauit dicens: Ecce qui mollibus vestiu in domibus regu sunt etc. Iesus autem cepit facere et docere. vt habet Act. j. et io no e verisimile q vltus fuerat pncipalis vestibus.

v Dixerunt etc. no scindamus illa. qz ptes nihil valuisent. r Sed fortiamur de illa cuius sit. An ptes q sup solam tunicam miserunt forte. S3 pstrariu videt Mar. xv. vbi dz: Diuiserunt sibi vestimenta eius mittentes forte sup eis quid quis tolleret. Dicedum q dictum mara debet diuisione intelligi sic: Diuiserunt sibi vestimenta eius. s. alia a tunica: et postea sequit: Mittentes forte sup eis. qd per synodochen debet intelligi super eis. i. sup aliqd eoz. i. sup tunicā: quid quis tolleret. i. quis tolleret illa tunicam: sequit: y Et scriptura impleretur. que dicit psal. xxj. a Partiti sunt vestimenta mea sibi. s. alia a tunica inconsutili. b Et in veste mea miserunt forte. i. sup aliam tunicā inconsutilem. ex quo etiā patz q pte habebat plura vestimenta. c Et milites quide hoc fecerunt scz sicut erat scriptu psalmo pdicto: hoc addidit euangelista vt ondat. pphetiam impletā p factum eoz. p3 etiam p pdicta falsitas iudeoz exponentiū psalmu pdictu de pietate qua habuerunt iudei p amā: dicentes q mardocheus fecit pdictum psalmu: qz titulu psalmi ondit pstrariu: qz ille psalmus intitulat a dauid et no a mardocheo. Itz in principio psalmi dz: Longe a salute mea verba rugit mei. fm veritate hebraica et translationem biero. qd verificatum est de passione xpi: qui no fuit liberatus a passione qz quis de hoc clamaret ad patre: sicut supra dicit e. xij. ca. Pater saluifica me ex hac hora. Tēpe autem mardochei iudei fuerunt liberati: celeriter post orationem eoz qz paus fuerunt liberati q veniret tps statutum interfectionis eorum. Item ibide subditur: Foderunt manus meas et pedes meos qd non est impletum in mardocheo nec in aliquo iudeo illius tps: sed magis e conuerso ipi iudei Amā et filios eius crucifixerunt. d Stabant. Dic ponit terciu consequens ad xpi crucifixionē et ptnet ad eius parentes: quia xpc in cruce positus anteqz moreret voluit matri sue de custodia et ministro puidere: dans exemplū

Euangelium

alijs vt ipsi sunt solliciti impedere debitū obsequiū parentibus suis: et hoc ē qd dicit. **d** Stabant aut iuxta crucē hic su rē. **C**ōtrariū aut videt **Luc. xxiij. vbi dicit:** Stabant aut oēs noti eius alonge. **D**icendū q primo fuerunt: ppter turbam cōpūmentē se retraxerūt: **f**in q dicit **Lucas.** vel forte iste psonē hic noiatē tāq magis seruētēs i amorē xpi: ppinquā stabant: sicut dicit **iobannes:** alie autē multe psonē erant xpo note que p tēti morte alōge stabāt et de illis loquit **Lucas:** dicit tñ q oēs noti eius stabant alonge: qz mlti plures erant stantes alonge qz a xpo.

e **Cū vidisset rē.** quē diligebat. **f**io bannē q scriptū ē euangeliū: et ppter hoc de se loquit tāq de quodā altero vt supradictū est. **f** **D**icit matri suē: **Ecce filius tuus.** q. d. vsqz nunc fui tibi ad obsequiū: de cetero iste erit loco mei. **Et nota q loquens matri suē de cruce n̄ dixit ei mater: s̄ mulier vocās eā cōi noie: ne ex teneritudine nominis materni si expmēretur aggrauaretur animus virginis videntis passionē filij. s̄** **D**einde dicit discipulo ecce mater tua. q. d. deputo te ad eius obsequiū. **b** **Et ex illa hora rē.** in suaz sez curā diligentiā. **i** **Postea sciens.** **H**ic agit euangēlista de xpi morte. **Et diuidit in duas: qz primo ponitur xpi cōsummatio p mortē: secundo eius lanceatio p ipas: ibi. Iudei ergo.** **C**irca primū sciendū q cōsummatio nostrē salūtis cōsummatō erat p venerabile mortē xpi: vt declarat apls ad hebrēos. ij. et hoc ē qd dicit hic. **i** **Postea sup. que dicta sunt.** **k** **Sciens ibs qz oia cōsummata sē.** que scripta erant d xpo passuro: qz pauca restabāt a mortē eius implenda. **f** eius potatio q in promptu erat: vñ sequit. **l** **Et cōsumaret scriptura psal. lxxij. In siti mea potauerunt me aceto. id ad illud residuū implēdū.** **m** **D**icit sitio. tantū laborauerat et d sanguine emiserat q corpus eius erat desiccātū et adustū: et ppter hoc sitiebat supra modū: et talis sitis ē maximū tormentū. **n** **Gas aut erat po. ace. plenū.** **I**llud. n. portauerant milites vt darent crucifixis ad bibendū: vt p hoc an̄ morte renē: et sic de custodia eoz in cruce expedirent. **T**alis. n. potatio aceti mandata accelerat crucifixi vt dicunt aliq. aliā aut cām huius aceti tetigi **math. xxvij. que videt pbabili or ista: et est ibidem satis diffuse posita: ppter qd hic omittit.** **o** **I**lli aut spō. ple. ace. bysopo. i. ligno bysopi. **p** **C**ircūponentes obtu. ori eius. **E**rat. n. eleuatus a terra ita q sola manu nō poterant attingere ad os eius. **q** **Cū fac. hic. acetū.** **C**ōtrariū videt **math. xxvij. vbi dicit:** Noluit bibere. **D**icendū qd illud qd est modicus qsi nihil reputat: vt dicit. ij. **p**hys. et ideo qz pa. r. de illo aceto accepit: vt dicit hic **Bob. Natheus dicit:** Noluit bibere. per talem etiā modū loquendi dicimus cōiter de parū bibente qd nō vult bibere. **r** **D**ixit cōsummatū est. **f** quicqd erat scriptū de me. vel aliter: **C**ōsummatū est. opus redemptōis biāne. **s** **Et inclinato capite tradidit spm.** **o**ffēdens ex mō moriēdi q moriebāt ex obedientia pris et nō

inuoluntarie: sicut supra dixerat cap. x. **Nemo tollit a me aiam s̄ ego pono eā. t** **Iudei ergo.** **H**ic describit vulneratio xpi mortui. **Et diuidit in tres: qz pmo ponit vulneratiois occasio: secundo ipsa vulneratio: ibi. G**enerunt ergo milites. **tercō dicit certificatio: ibi. Et**

nerent in cruce corpa sabato. **E**rat. n. magnus dies ille sabbati: rogauerūt pylatū: vt frangerent eoz crura: et tollerēt. **G**enerūt ergo milites: et primi quidem frugerunt crura: et alteri q crucifixus ē cū eo. **A**d ihm aut cū venissent: vt viderent eū iam mortuū: nō fregerunt eius crura: s̄ vnus militū lancea latus eius aperuit: et cōtinuo exiit sanguis et aqua. **E**t qui vidit testimoniū perhibuit et verum est testimoniū eius. **E**t ille scit: quia vera dicit: vt et vos credatis. **F**acta sunt enim hec vt scriptura impleret: **O**s non cōminuetis ex eo.

qui vidit. **C**irca primū sciendū q occasio vulneratiois xpi mortui fuit: qz iudei volebant cadauera de cruce deponere. ppter solennitatem crastinā imminentes: qz incipiebat a vespera illius diei in quo xps fuit crucifixus. **h** **z vnus militū** fuerit crucifixus prima die pasche que erat solēnis apud iudeos: tñ secunda dies p tunc fuit solēnis: tñ sabbati apud iudeos. **D**ies. n. sabbati occurrēs infra octauam pasche eāt dies solēnis: qz tunc festū duplicabāt: et hoc ē qd dicitur.

t **Iudei qz p pasce erat. i.**

dies veneris: in cuius vespa incipit solennitas sabbati sequentis. **v** **Et nō remaneret in cruce corpa sabbato.** **E**rat. n. hoc indecēs in tanta solennitate: vñ sequit. **r** **E**rat. n. magnus dies ille sabbati. quia si cut dicitū ē solennitas eius duplicabāt ppter octauam pasche cōcurrentē. **y** **Rogauerūt pyl. vt frangerent eoz crura: ne aliquo mō euadere possent: et tollerent d patibulis.** **z** **G**enerunt q milites et primi quidē rē. **S**y videt q venissent ad ihm anteq frugerunt crura scū dicit: qz ibs erat in medio amboz. **D**icendū q tuomilites frangebant et vnus fregit crura vnus latronis ex vna pte: et alter crura alterius ex altera pte: et sic ambo venerunt bināde ad hiesum qui erat in medio: hoc ē qd dicit. **a** **A**d ihm cū ve. et vi. cū iam mortuū fuit. eius cru. qz hoc non fiebat nisi ad hoc q euadere nō possent deponi de patibulis. **b** **Sed vnus militū** lancea latus eius aperuit. vt certificaret de morte eius. **c** **Et cōtinuo exiit sanguis et aqua.** **S**anguis ad nrām redemptōem: aqua ad pctōz ablutōz. **S**ciē dum tamen q ista aqua miraculose exiit: qz non fuit humor flegmaticus vt dicūt aliqui: sed aqua pura ad ostendendum q corpus xpi erat ex veris elementis cōpositū ptra errorē eoz qui dixerunt eū habere corp celeste: sicut dicit valētinus et sequaces sui: et eoz q dixerunt eū habere corpus fantastiū sicut manichei. **d** **Et qui vidit.** **H**ic ponit certificatio: qz ipē iohannes q scriptis hoc euangeliū p̄sentialiter exis vidit h factū: et id eius testimoniū est efficax ad credendū: et h est qd dicit. **e** **Et qui vidit.** **i.** ego ipse loquit enim de se p modū alterius: sicut supradictū est. **f** **Testimoniū pbibuit rē.** p. z. p. dicit: sequit. **f** **Facta sē hec vt scriptura impleret.** **L**uc. xij. **O**s non cōminuetis ex eo. **A**gnus. n. paschalis fuit figura xpi: ideo ordinatōe diuina cōstitutum ē vt ossa agni paschalis non frangerent: vt sic figura et veritas cōresponderent: qz vni agni ossa nō sunt fracta i cruce vt p dicit. **b** **Et iterū alia scriptura dicit. de ad**

[Marginal notes in a smaller script, partially illegible due to fading and angle.]

Johannis

transfitione. zach. xij. i Videbunt in que transfire
runt. Litera hieronymi habet: Aspiciunt ad me quem
confixerunt. Propheeta. n. loquit in psona xpi loquens
in prima psona: sed euangelista refert illud ad xpm lo
ques in tercia psona 7 eade e sententia: illa aut transfirio
pprie fuit in lan
cee vulneratõe.
S; bec videbit
a iudeis in iudi
cio futuro: q; ci
catrices vulne
ru referuate fuit
in corpe xpi re
surgente: nõ so
lũ ad certificatõ
nem sue resurre
ctionis onden
do illas cicatri
ces apostol: sed
etiã ad couincẽ
dũ iudeos in fu
turo iudicio de
peccato sue mor
tis.

Post bec aut. Dic agitur cõsequenter de xpi sepul
tura que fuit gloriofa fm q; erat pdcm. Esa. xj. Et erit
sepulchrum eius gloriofum. Quis pcedens mors fuit
ignominiofa: 7 hoc e qd d; b. Post bec aut roga
uit pylatũ iosepb. Erat. n. ei familiaris cuz eẽt nobilis
decurio: vt dicit Mar. xv. 7 iõ securius eũ rogauit.
l Ab arimathia. oriundus. Eade e ciuitas que pmo
regũ d; ramatha d; qua fuit samuel. m. Eo q; disci
pulus eẽt biesu. i. fideliter credens eius doctrine.
n. Occultus aut. ppter metũ iudeoz. Ant. n. passio
nẽ ex impfectione timebat d; synagoga expelli qd erat
ignominiosum si cõfiteret xpm: tñ post passionẽ feruẽ
tior factus: exemplo xpi animatus manifestauit se vo
lens xpm honorifice sepelire: 7 iõ sequit. o. Et tol
leret corpus biesu. ad sepeliendũ: p. Et pmisit py
latus. tum ppter reuerentiã petentis: tũ ppter innocẽ
tiã xpi passi quaz ipẽ cognouerat. q. Venit ergo 7
tulit corpus biesu de cruce. Corpora. n. damnatoz nõ
poterant sepeliri nisi de licentia pcesidũs. r. Venit
aut 7 nicodemus qui venerat ad ihm nocte. vt supra
dcm e ca. iij. s. Ferens mixturã mirrhe 7 aloes q; li
bras centũ. Iste etiã nicodemus añ passionẽ xpi si
cut iosepb erat xpi discipulus occultus: sed post pas
sionẽ ex feruore se manifestauit sicut 7 iosepb. Scien
dum etiã q; licz ex deuotõe istam victõem faceret: vi
det tñ q; plena noticiã de xpi resurrectõe nõ haberet:
q; de eo erat scriptũ psal. xv. Nõ dabis sanctũ tuũ vi
dere corruptõem. ppter qd nõ indigebat victõem ptra
putrefactõem. t. Acceperunt ergo cor. biesu 7 lig.
in lintheis. i. pannis lincis inuoluerunt: ppter qd sta
tutũ est q; corpora sup que cõficitur corpus xpi ñ hãt
de panno serico sed tñ lincos: vt habet de cõsacra. dif. j.
Et cõsultu oim. y. Erat aut in loco vbi crucifixus
est hortus. i. ppe locũ crucifixionis. r. Et in horto
monumentũ nouũ in quo nondũ quisq; fuerat positus.
hoc factũ e. ppter certitudinẽ dominice resurrectõis:
quia si fuisset sepultus in monumento vbi iam aliq; fuis
sent sepulti: posset resurrectio dñica a iudeis alteri im
putari. y. Ibi ergo ppter pascenẽ iudeoz 7c. Hoc
est dictum quia feria sexta in qua licitum erat opari 7
corpora sepeliri iam declinabat ad vespẽrã: 7 iõ sepe
lierunt ihm in loco ppinquo: q; nõ poterant lõge por
tare. ppter solemnitatẽ sabbati de. ppinquo imminen
tem 7c.

In capitulo. xij. vbi dicitur in postilla: secundum e
crucifigentium auaricia qui xpi vestes quibus eent pa
rum valentes tamen sibi rapuerunt.

Mhi e verisimile q; milites q; cõiter
bonestos seu liberales se demõstrant: etiã si essent
interius fm veritatẽ cupidi tantã auariciã in ipis
eẽ publice onderent: ideo quidã dicunt q; milites seducti
a pbanseis qui xpm asserbant facere miracula in beelze
bub: vt Luc. xj. ca.
Additio.
sciẽtes q; ad tactũ
simbric vestimenti
eius sanabant in
firmi: vt Luc. viij.
ca. vestes xpi acci
piebant vt cuz eis
alia medicinalia seu
aliqua alia fascina
toze facere expirẽ
tur: qd etiã redun
dabat in ignomini
am xpi: vt hoc vi
dẽtes crederet ipz
eẽ maleficum.

In eodem vbi
dicitur in postilla: Et nota q; loquens de cruce mri sue nõ
dixit mater sed mulier.
Additio.

Non solum tempore passionis sed etiam tempore
gaudij seu coniuuij nuptialis xpc vocat matrem
suã eodem nomine sicut bic. s. mulier non aut mat
ter. Tñ supra. ij. ca. Quid mihi 7 tibi e mulier. icarico ratio
huius vocatiõis attribuenda e summe humilitati vt rius
q; filij. s. 7 matris. Sicut. n. xpc. Cuz in forma dei esset se
ipsum exinanauit formã serui accipiens: vt ad phil. ij. ca.
dem rõnẽ cum filius dei viui verus esset: cõmuniter se vo
cat filium hominis qd est nomen cõmune cuiuscunq; homi
ni: pari rõnẽ matrem cuius humilitatẽ maxime cognosce
bat mulierẽ vocat qd est nomen cõmune cuiuslibet mulieri:
nõ aut matrem qd maximã dignitatẽ includit cũ sit ma
ter xpi. In eodẽ vbi d; in postilla: Licz. n. fuerit cru
cifixio prima die pasche que erat sollemnis apud iudeos.

Additio.
Crucifixus fuit crucifixus in parascue pasche q; non
erat sollemnis apud iudeos: vt habet infra eodem
capitulo: vbi ergo ppter parascueu posuerunt euz
vt magis declarat in additõe sup math. xxvj. ca.

In eodẽ ca. vbi d; in postilla: Q; feria sexta in qua licitum
est opari 7 corpora sepeliri iam declinabat.
Additio.

Ec feria sexta in qua xpc fuit crucifixus non erat
sollemnis apud iudeos: vñ 7 licitũ erat in ea opari:
7 sepeliri. put latius dcm e in additõe sup matheũ
xxvj. ca.
Replica.

In capitulo. xij. postillatoz dicit de auaritia cruci
figentium in eo q; vestes xpi etiã paz valentes ra
pauerunt: Burg. opponit dicens q; non e verisimi
le q; milites qui vt cõmuniter se bonestos 7 liberales on
dunt. auariciã siquã in mente habuerunt publice demõ
strassent: ego aut puto illos nõ fuisse milites fm cõmunẽ
seculi dignitatẽ: nam bi non cõsueuerunt ad tamulia of
ficia lictoz 7 suspensoz deputari: sed fortassis illis tempi
bus vocabantur milites seruiẽtes reipublice in execu
tiõe iusticie. Nam de solis militibus fm dignitatẽ non
dicitur: nemo tenetur suis sumptibus militare. i. reipubli
ce seruire: sed etiam de ceteris. Miles autem cõmuni no
mine dicitur a militando: sicq; cuncti seruiẽtes reipubli
ce possunt dici milites a militando. i. seruiendo. qui etiã
non tenentur ppris stipendijs militare. Si tñ pprie dicti
sunt milites nõ mirũ q; onderunt se publice auaros. qui
se ostenderunt disculos 7 publicos ribaldos in multis cõ
tra biesum: immo pter cõmunẽ cõsuetudinẽ circa inter
ficiendos vt ptez in portione fellis illatis cõuicij que fieri
nõ cõsueuerunt ab honestis ptra mortũ adiudicatos.

In eodẽ ca. vbi postillatoz dicit crucifixionẽ factã pma
die pasche q; erat apud iudeos sollemnis. Burg. ppter

Euangelium

suam singularē minus tñ autenticā cōputationē dicit q̄
parascue nō erat solennis apud iudeos: qd̄ q̄ factū ē eo
q̄ fundat Burg. factū suū sup̄ obseruantia traditōis p̄ba
risaice quā xpc̄ cōtra dei p̄ceptū nō admisit: p̄ceptū autē
dei fuit. q̄ xv. luna p̄imi mensis esset celebris. Cōstat at̄
parascue fuisse. xv.
luna: q̄ luna. xiiij.
etiā fm̄ Burg. xpc̄
cenauit: allegans
iḡit traditōes cō
tra dei p̄ceptū: cū
burgen. audire de
bet: Quare trans
gredimini p̄ceptū
p̄ter traditōes ve
stras amisso tñ cō
puto Burgē. cti
parascue tota di
es non fuisset cele
bris vsq̄ ad vespe
rā: tñ tpe sepulch
re celeberrima fuis
set: q̄ fm̄ eū pasca
z sabbatū cōcurr̄
set ad vesperā: quā
to apud iudeos in
cipit festiuitas se
quentis diei.

posuerunt ihm. **Ca. ix.**
O Maria autē sabbati^a ma
gadalene venit
mane: cū adhuc tenebre es
sent ad monumentū: ⁊ vidit
lapidē sublatū a monumē
to. **A**ccurrit ḡ et venit ad
symonē petrū ⁊ ad aliū di
scipulū: quē amabat ih̄sus:
⁊ dicit illis: **T**ulerūt dñm
de monumento: ⁊ nescimus
vbi posuerunt eū. **E**rit ḡ
petrus ⁊ ille alius discipu
lus: ⁊ venerunt ad monumē
tum. **C**urrebant autē duo
simul: ⁊ ille alius discipu
lus p̄currit citius petro

O Maria autē sabbati. Postq̄ euāgelista. **Ca. ix.**
describit xpi crucifixionē ⁊ mortē: hic dñr descri
bit eius resurrectionē. Et diuidit in duas: q̄ p̄
mo describit manifestatiōem huius resurrectionis facta mulie
ribus deuotis: secundo eiusdē manifestatiōem facta aplis:
ibi. Cum sero eēt. Circa p̄imū sciendū q̄ mulieres grada
tim puenierunt ad cognoscendū hanc resurrectionē: ⁊ iō
p̄imo euāgelista ostendit qualiter eā cognouerūt p̄ sepul
chri euacuatōem. secūdo p̄ angelicā visionē: ibi. Abierunt
discipuli: tercio p̄ dñicam apparitiōem: ibi. **H**ec cū dixisset
P̄ima in tres: q̄ p̄mo describit sepulchri visio: secun
do rei denunciatio: ibi. **A**ccurrit ergo. tercio rei nunciatio
inquisitiō: ibi. **E**rit ergo. In p̄ma ergo pte dicit sic.
a **U**na autē sabbati. i. prima die post sabbatū: sic. n. apd̄
iudeos nominant̄ dies hebdomade: q̄ sabbatū sic nomi
nant̄ absolute. p̄ter reuerentia illius diei: ⁊ ab illa deno
minant̄ alij dies: ita q̄ sequēs immediate dicit̄ p̄ua sab
bati. ⁊ alia secūda sabbati: ⁊ sic p̄nr: ⁊ p̄ter hoc mathe
⁊ marcus vocant̄ dñicam resurrectionis p̄imā diē sabb
ti: iohannes autē vnā sabbati: quia hoc nomē vnū frequē
ter accipitur p̄ p̄imo: ⁊ sic p̄z. **B**en. j. Factū ē vespe ⁊ ma
ne dies vnus. i. p̄imus. **U**n ⁊ p̄nr dicit: Factū ē vespere
⁊ mane dies secundus: ⁊ postea tercius: ⁊ sic p̄nr.
b **M**aria magdalene vēit mane cū adhuc tenebre eēt
ad monumentū. i. anteq̄ eēt clara dies: dimisit tñ diē sab
bati transire: q̄ non erat licitū aliquid opari illa die. Sci
endum etiā q̄ cum ea fuerunt alie due mulieres fm̄ q̄ vi
cunt alij euāgeliste: sed iohānes istā solā exprimit. quia
erat alij seruentior ⁊ principalior. **c** **E**t vidit lapidē
sublatū a monumento. **A**ngelus. n. dñi eū amouerat: nō
ad hoc q̄ xpc̄ de sepulchro surgeret: quia clauso sepulchro
surrexit ⁊ erit: sicut clauso vtero virginis natus est: hoc
tñ fuit aliter: q̄ in resurrectione habuit corpus gloriofum
cui nō resistit aliquid: sed exitus de vtero virginis fuit mi
raculosus. **R**emouit igitur lapidē angelus solū ad mani
festandū xpi resurrectionē iam cōpletā. **d** **A**ccurrit.
Hic describit rei vise denunciatio cum dicit: **A**ccurrit ergo
ad symonē petrū ⁊ alij discipulū quem diligebat ih̄sus
iohāne: isti. n. p̄ ceteris xpm̄ amabat ⁊ in uicē se tenebat
sicut familiares: alij autē sicut discipuli fugerant: p̄ter quod
in pluribus locis legunt̄ isti duo apli simul cōbinati: vt di

ctum ē sup̄ius. xvij. ca. in sequendo xpm̄ capēs: ⁊ Act.
iij. simul ascendendo in templū ⁊. xvij. simul missi sunt
ad samaritanos vt darent eis sp̄m̄ sanctū. **e** **E**t di
cit eis tulcrunt dñm meuz de monumento ⁊. **T**une
bant. n. n. iudei corpus xpi asportassent vt ei ignomi
niā facerent.

⁊ venit p̄imus ad monumē
tū. **E**t cū se inclinasset. **V**i
dit posita lintheamina: n̄
tū introiuit. **V**enit ergo
symon petrus sequēs eum
⁊ introiuit in monumentū.
Et vidit lintheamina posi
ta ⁊ sudariū qd̄ fuerat sup̄
caput eius nō cū linthea
minibz positus: h̄ separatim
inolutū in vnū locū. **T**ūc
ḡ introiuit ⁊ ille discipul⁹:
q̄ venerat p̄us ad monumē
tū: ⁊ vidit ⁊ credidit. **N**ō
dñ. n. sciebat scripturā. q̄a
oportuit eum a mortuis re
surgere. **A**bierunt ḡ iterū

Erit ergo pe
trus. Hic po
nitur rei nuncia
te inquisitiō cū
dicit: **E**rit ḡ pe
trus ⁊ ille ali⁹ di
scipulus ⁊ vene
runt ad monu
mentū: vt vide
rent factū: mo
dus autē venien
di ostenditur cum
dicitur.

Currebant
duo simul. ex de
siderio videndi

b **E**t ille alius discipulus p̄currit citius petro ⁊.
q̄ erat iunior ⁊ agilior. **i** **E**t cū se inclinasset. ad vi
dendum p̄ ostiū illius edificij intra qd̄ corpus xpi erat
sepulchrum: q̄ sepulchz erat factū ad modū cuiusdam
domicule lapidee: intra quā factū sepulchz xpi positū
⁊ iō erat ibi quoddā ostiū p̄ quod erat ingressus ad
illum locū: sic. n. sciebat sepulchra iudeoz antiquitus
⁊ maxime magnaz p̄sonaz vt eoz filij possent ibi se
peliri: p̄ter hoc dicit̄ frequenter. iij. ⁊. iij. regū de regi
bus iuda. Sepultus est in sepulchro dauid ⁊.
k **V**idit posita lintheamina. i. disposita ⁊ plicata ad
ostendendū q̄ corpus nō fuerat sublatū q̄ n̄ fuissent lin
theamina asportata: ⁊ maxime q̄ erat fortiter adbe
rentia corpori p̄ter vnctōem: ⁊ iō p̄ hoc apparebat q̄
sic vere surrexerat. **l** **N**on tñ introiuit. p̄ter petri
reuerentiā quē expectauit: q̄ erat senior ip̄o ⁊ in ap
stolos p̄ncipalior. **m** **V**enit ergo ⁊. p̄z literarij
ibi. **n** **E**t sudariū qd̄ fuerat sup̄ caput eius nō cū
lintheaminibus positū. s. cōfuse ⁊ indistincte.
o **S**eparatim inolutū. i. bene plicatum. p̄ **In**
vnū locum. hoc factum ē ad ostendendū resurrectionem
factā. sequit̄. **q** **E**t vidit ⁊ credidit. **H**oc et ponit̄
dupliciter. vnō mō sic: **V**idit. s. ea quē dicta sunt a ma
ria. **E**t credit. esse verū. s. q̄ corpus xpi esset sublatū de
monumento: ⁊ nō cogitauerūt d̄ xpi resurrectionē: ⁊ nō
subdit̄: **N**ondū. n. sciebat scripturā q̄ oportuit eū
a mortuis resurgere. alio mō exponit̄ sic: **V**idit. s. lin
theamina ⁊ sudarium sic disposita ⁊ plicata: vt dictū
est. **E**t credidit. resurrectionē xpi iam factā: ⁊ subditur
causa quare ante nō credebant cū dicit̄. **r** **N**ondū
eū sciebat scripturam ⁊. ⁊ ideo nō ex scriptura sed
ex signis visis credebant resurrectionem xpi iam factā
s **A**bierunt ergo. **H**ic ostendit qualiter maria puenit
ad angelicam visionē cum dicit̄. **A**bierunt ergo iterū
discipuli. s. petrus ⁊ iohannes nō audentes diu mane
re iuxta sepulchrum p̄ter metū iudeoz.
t **A**d semetip̄os. i. ad locū vbi prius latitabant ⁊ vn̄
ad sepulchz venerant. **v** **M**aria autē sabbat.
feruore ⁊ cōstantia: ⁊ q̄ nō imminēbat sibi tantū picu
lum sicut aplis. **r** **A**d monumentū foris plorans.
Licz. n. intrasset clausurā bozi in quo erat domicilia

Currebant
duo simul. ex de
siderio videndi
b **E**t ille alius discipulus p̄currit citius petro ⁊.
q̄ erat iunior ⁊ agilior. **i** **E**t cū se inclinasset. ad vi
dendum p̄ ostiū illius edificij intra qd̄ corpus xpi erat
sepulchrum: q̄ sepulchz erat factū ad modū cuiusdam
domicule lapidee: intra quā factū sepulchz xpi positū
⁊ iō erat ibi quoddā ostiū p̄ quod erat ingressus ad
illum locū: sic. n. sciebat sepulchra iudeoz antiquitus
⁊ maxime magnaz p̄sonaz vt eoz filij possent ibi se
peliri: p̄ter hoc dicit̄ frequenter. iij. ⁊. iij. regū de regi
bus iuda. Sepultus est in sepulchro dauid ⁊.
k **V**idit posita lintheamina. i. disposita ⁊ plicata ad
ostendendū q̄ corpus nō fuerat sublatū q̄ n̄ fuissent lin
theamina asportata: ⁊ maxime q̄ erat fortiter adbe
rentia corpori p̄ter vnctōem: ⁊ iō p̄ hoc apparebat q̄
sic vere surrexerat. **l** **N**on tñ introiuit. p̄ter petri
reuerentiā quē expectauit: q̄ erat senior ip̄o ⁊ in ap
stolos p̄ncipalior. **m** **V**enit ergo ⁊. p̄z literarij
ibi. **n** **E**t sudariū qd̄ fuerat sup̄ caput eius nō cū
lintheaminibus positū. s. cōfuse ⁊ indistincte.
o **S**eparatim inolutū. i. bene plicatum. p̄ **In**
vnū locum. hoc factum ē ad ostendendū resurrectionem
factā. sequit̄. **q** **E**t vidit ⁊ credidit. **H**oc et ponit̄
dupliciter. vnō mō sic: **V**idit. s. ea quē dicta sunt a ma
ria. **E**t credit. esse verū. s. q̄ corpus xpi esset sublatū de
monumento: ⁊ nō cogitauerūt d̄ xpi resurrectionē: ⁊ nō
subdit̄: **N**ondū. n. sciebat scripturā q̄ oportuit eū
a mortuis resurgere. alio mō exponit̄ sic: **V**idit. s. lin
theamina ⁊ sudarium sic disposita ⁊ plicata: vt dictū
est. **E**t credidit. resurrectionē xpi iam factā: ⁊ subditur
causa quare ante nō credebant cū dicit̄. **r** **N**ondū
eū sciebat scripturam ⁊. ⁊ ideo nō ex scriptura sed
ex signis visis credebant resurrectionem xpi iam factā
s **A**bierunt ergo. **H**ic ostendit qualiter maria puenit
ad angelicam visionē cum dicit̄. **A**bierunt ergo iterū
discipuli. s. petrus ⁊ iohannes nō audentes diu mane
re iuxta sepulchrum p̄ter metū iudeoz.
t **A**d semetip̄os. i. ad locū vbi prius latitabant ⁊ vn̄
ad sepulchz venerant. **v** **M**aria autē sabbat.
feruore ⁊ cōstantia: ⁊ q̄ nō imminēbat sibi tantū picu
lum sicut aplis. **r** **A**d monumentū foris plorans.
Licz. n. intrasset clausurā bozi in quo erat domicilia

Johannis

sepulchri et effa in rupe. tñ illa dñm uculam nō intrauit: uerū tamē qz illa hori clausura tota aliqñ sepulchri nominat: unde ē qz maria aliqñ dñm intrasse monumentū: ut habet Marc. vlti. et Luc. similit̄ aliqñ foras stetit ut bic. y Dñ ergo fieret. ppter absentia corpi xpi.

3 Inclinauit se et prostravit in monumentis. quia sicut Greg. Etis amoris intentōem multiplicat inquisitiōnis. et iō nō sufficiebat sibi se respexisse: preterealys uisus ab esse corpus xpi: tñ uolebat ad huc uidere si aliquid eius uestigium posset percipere. a Et uidebat duos angelos. Et seruoze em deuotiōnis illam uisionē meruerat.

b In albis sedentes. ad designanduz dñice resurrectionis gaudiū.

3 In albis sedentes. n. angelice sunt ad instructiōem bonū: et solent apparere p illū moduz qz cōpetit rei de qz debent instruere. Landoz aut̄ uestis splendorē denūciat solēnitatis: et ideo in albis uestibus apparuerunt ad uenandū gaudiū dñice resurrectionis. c Unū ad caput et unū ad pedes ubi positū erat corpus biesitum ppter reuerentiam loci cōsecrati ex tactu corporis dñici: tñ ad solēnitatis denūciandū resurrectionē xpi: et solēnitatis denūciatur p duos qz p unum.

d Dicunt ei illi: mulier quid ploras. q. d. non habes causam flendi s̄ magis gaudendi ex resurrectione xpi.

e Dicat eis et. exponat sicut supra. e Decem dicitur. Dic oñdñ dñica apparitio facta marie cum dicitur: Dec em dixisset cōuersa ē retrosum et uidit biesuz stantem. Sed solet hic queri quare cōuertit se retrosum: qz angelos sibi loquentes cognouit eē bonos uel saltem estimauit ualentes uiros: et ideo uidet qz magis deberet uertere faciē ad ipsos. Dicendū qz illi angelos assurgentes ppter reuerentiam xpi apparentis extra sepulchru: et iō illa cōuertit se retrosum ad uidēdū cui tantā reuerentiam faciebant. f Et non cognouit qz ibs eēt. Ipa. n. iōdū habebat fidē resurrectionis xpi ut p̄ et p̄ dicitis: et ideo talis apparuit in corpe qualis erat apud eam in mente. In prate. n. hominis habentis corpus gloriosum est sic apparere qz cognoscat uel non cognoscat: qz illud ē oino subiectum anime: et eodē modo facta est apparitio duobus discipulis euntibus in emaus: ut habet luce vlti. g Dicit ei biesus mulier quid ploras. nō petit quasi ignorans: s̄ ut ex eius r̄sione conuenientius eā instruat. h Illa existimans quia hortulanus esset. Sciebat. n. qz milites de sepulchro fugerant: et iō neminē credebatur aduenisse nisi illuz cui incumbat illa cura hori seruandi in quo erat monumentū. i Dicit ei: dñe si tu sustulisti eum. nō dicit si tu sustulisti ihm cruciatum loquendo de terminatē: sed euz in generali qui modus ē seruenter amantū estimare qz oēs cogitent de eo qz hñt cordi.

k Dicit mihi ubi posuisti eum et ego quō tollam. Ex virtute. n. amoris credebatur se posse portare tātū corp⁹ etiā mortuū: qz seruenter amantū nihil uidet difficile.

discipli ad semetipsos Maria aut̄ stabat ad monumentū foris plorās. **D**ñ q̄ fle-ret inclinauit se et prostravit in monumentū: et uidit duos angelos in albis sedentes: unū ad caput et unū ad pedes: ubi positū erat corpus ihu. **D**icit ei illi: Mulier quid ploras? **D**icit eis: Quia tulerunt dñm meū: et nescio ubi posuerunt eū. **H**ec cum dixisset: uersa ē retrosum et uidit ihm stantē. et nō sciebat qz ibs ē? **D**icit ei ibs: Mulier quid ploras? quem queris? **I**lla existimās qz

l Dicit. n. biesus: maria. uocat eam. p̄tio noie ut eā magis intentā faciat et talē se ei exhibet ut cognoscat.

m Cōuersa illa. s. oculis mentis sicut et oculis corporis. **n** Dicit ei rabboni. Sic. n. cōsueuerat eū appellare ante passionem: qz doctores apud iudeos uocant magistri.

o Dicit ei biesus noli me tangere. **I**lla. n. ex deuotiōe uoluit statim osculari pedes eius: s̄ p̄bibita ē s̄m Aug. qz erat indigna ppter fidē defectuz iō subdit.

hortulan⁹ eēt: dicit ei: Dñe si tu sustulisti eū dicitō mihi: ubi posuisti eū: et ego eū tollā. **D**icit ei ibs: **M**aria: **C**ōuersa illa: **D**icit ei: **R**abboni: qd dñ magister. **D**icit ei ibs: **N**oli me tangere. **R**ondū. n. ascēdi ad patrem meū. **C**ade at̄ ad fr̄es meos: et dic eis: **A**scēdo ad patrem meū et patrem v̄m et ūm meū et ūm v̄m. **V**enit maria magdalena annūcians discipulis qz uidi dñm et dixit mihi. **C**um ergo sero eēt die illoyna sabbato ruz: et fores eēt clausē ubi

p Modum enim ascendi ad patrem meū. i. in corde tuo

non credis me puenisse ad equalitatem patris. aliter exponitur s̄m Chrysos. et melius ut uidet. **A**d cuius intellectum sciendum qz apparuit marie in cōsimili corpe s̄m parentiam quale habebat ante passionē: et non in illa claritate que est proprietatis corporis gloriosi: et ideo maria credebatur ipsum resurrexisse ad uitam cōem cum discipulo uicendam sicut ante: et ideo uolebat eum familiariter tangere sicut prius: hanc aut̄ opinionem dominus uoluit ab ea remouere dicens: **N**oli me tangere. q. d. non credas me inter uos habitaturum sicut prius: et hoc ē qd subditur:

p Modum enim ascendi ad patrem meum. est assignatio cause quare apparebat in simili corpe: sicut et an passionem: et non in claritate corporis gloriosi: quod fuit ad pbandum ueritatem dominice resurrectionis in quantum sic apparuit discipulis p dies. xl. instrues eos de regno dei ante suam ascensionem: ppter quod sequitur.

q Cade autem ad fratres meos. i. ad aplos quos uocat fratres propter similitudinem nature humane et specialitatem amicitie ad ipsos. **r** Et dic eis ascendo. i. ascendam. **s** Ad patrem meum. p naturam.

t Et patrem uestrum. p adoptionis gratiam.

v Deū meū. in quātū sum bō: sic. n. loquebat̄ in posito ut p̄z ex hoc qz immediate uocauerat aplos fr̄es ppter similitudine nature: et eodē mō loquit̄ cū dicit: **A**scēdo ad patrem meū. qz ascēdere nō p̄petit ei s̄m diuinā naturā q̄ ē altissimi. p hoc igit̄ qz xpc h suā ascēsiōne denūciat aplos p mariam: in sinuat qz eis an ascēsiōne illā appēbat ad eoz instruatōz: sicut et p̄ssius dicit̄ alii euāgeliste. **u** Venit maria et. p̄z lra ex dicitis. **a** Cū eēt sero. **b** Dicit p̄r ostidit manifestatio resurrectionis xpi discipulo facta: et p̄ia oibus cōiter: secūdo aliqñ sp̄aliter: ca. sequenti. **p̄ia** in duas: qz p̄mo manifestat̄ oib⁹ excepto thoma abñte. scdo thoma cū eis ext̄te: ubi. **Et** p̄ dies octo. **p̄ia** i fr̄es: qz p̄mo describit̄ xpi apparitō: scdo apparitōis denūciatō: ubi. **Thomas** aut̄. tercio discipuli audic̄tis obstinatio: ubi. **Ille** at̄ dicit. **p̄ia** ad buci duas: qz p̄ describit̄ apparitōis actus: scdo eius effect⁹: ubi. **Gaudiū** sunt. **In** p̄ia q̄ p̄te d̄: sic. **a** Cū sero eēt. **In** die. n. apli erāt disp̄si p̄t̄ metū iudeoz: s̄ in sero pueniebāt ad locuz unū: et iō tali hora appuit. **b** Die illo. s. p̄ia die resurrectionis. **c** **Ena** sabbatoz. i. p̄ia die p̄ sabbatū: ut p̄ dcm ē. **d** **Et** fores et̄. pp̄ metū iudeoz

e Et patrem uestrum. p adoptionis gratiam.

v Deū meū. in quātū sum bō: sic. n. loquebat̄ in posito ut p̄z ex hoc qz immediate uocauerat aplos fr̄es ppter similitudine nature: et eodē mō loquit̄ cū dicit: **A**scēdo ad patrem meū. qz ascēdere nō p̄petit ei s̄m diuinā naturā q̄ ē altissimi. p hoc igit̄ qz xpc h suā ascēsiōne denūciat aplos p mariam: in sinuat qz eis an ascēsiōne illā appēbat ad eoz instruatōz: sicut et p̄ssius dicit̄ alii euāgeliste. **u** Venit maria et. p̄z lra ex dicitis. **a** Cū eēt sero. **b** Dicit p̄r ostidit manifestatio resurrectionis xpi discipulo facta: et p̄ia oibus cōiter: secūdo aliqñ sp̄aliter: ca. sequenti. **p̄ia** in duas: qz p̄mo manifestat̄ oib⁹ excepto thoma abñte. scdo thoma cū eis ext̄te: ubi. **Et** p̄ dies octo. **p̄ia** i fr̄es: qz p̄mo describit̄ xpi apparitō: scdo apparitōis denūciatō: ubi. **Thomas** aut̄. tercio discipuli audic̄tis obstinatio: ubi. **Ille** at̄ dicit. **p̄ia** ad buci duas: qz p̄ describit̄ apparitōis actus: scdo eius effect⁹: ubi. **Gaudiū** sunt. **In** p̄ia q̄ p̄te d̄: sic. **a** Cū sero eēt. **In** die. n. apli erāt disp̄si p̄t̄ metū iudeoz: s̄ in sero pueniebāt ad locuz unū: et iō tali hora appuit. **b** Die illo. s. p̄ia die resurrectionis. **c** **Ena** sabbatoz. i. p̄ia die p̄ sabbatū: ut p̄ dcm ē. **d** **Et** fores et̄. pp̄ metū iudeoz

e Et patrem uestrum. p adoptionis gratiam.

v Deū meū. in quātū sum bō: sic. n. loquebat̄ in posito ut p̄z ex hoc qz immediate uocauerat aplos fr̄es ppter similitudine nature: et eodē mō loquit̄ cū dicit: **A**scēdo ad patrem meū. qz ascēdere nō p̄petit ei s̄m diuinā naturā q̄ ē altissimi. p hoc igit̄ qz xpc h suā ascēsiōne denūciat aplos p mariam: in sinuat qz eis an ascēsiōne illā appēbat ad eoz instruatōz: sicut et p̄ssius dicit̄ alii euāgeliste. **u** Venit maria et. p̄z lra ex dicitis. **a** Cū eēt sero. **b** Dicit p̄r ostidit manifestatio resurrectionis xpi discipulo facta: et p̄ia oibus cōiter: secūdo aliqñ sp̄aliter: ca. sequenti. **p̄ia** in duas: qz p̄mo manifestat̄ oib⁹ excepto thoma abñte. scdo thoma cū eis ext̄te: ubi. **Et** p̄ dies octo. **p̄ia** i fr̄es: qz p̄mo describit̄ xpi apparitō: scdo apparitōis denūciatō: ubi. **Thomas** aut̄. tercio discipuli audic̄tis obstinatio: ubi. **Ille** at̄ dicit. **p̄ia** ad buci duas: qz p̄ describit̄ apparitōis actus: scdo eius effect⁹: ubi. **Gaudiū** sunt. **In** p̄ia q̄ p̄te d̄: sic. **a** Cū sero eēt. **In** die. n. apli erāt disp̄si p̄t̄ metū iudeoz: s̄ in sero pueniebāt ad locuz unū: et iō tali hora appuit. **b** Die illo. s. p̄ia die resurrectionis. **c** **Ena** sabbatoz. i. p̄ia die p̄ sabbatū: ut p̄ dcm ē. **d** **Et** fores et̄. pp̄ metū iudeoz

e Et patrem uestrum. p adoptionis gratiam.

v Deū meū. in quātū sum bō: sic. n. loquebat̄ in posito ut p̄z ex hoc qz immediate uocauerat aplos fr̄es ppter similitudine nature: et eodē mō loquit̄ cū dicit: **A**scēdo ad patrem meū. qz ascēdere nō p̄petit ei s̄m diuinā naturā q̄ ē altissimi. p hoc igit̄ qz xpc h suā ascēsiōne denūciat aplos p mariam: in sinuat qz eis an ascēsiōne illā appēbat ad eoz instruatōz: sicut et p̄ssius dicit̄ alii euāgeliste. **u** Venit maria et. p̄z lra ex dicitis. **a** Cū eēt sero. **b** Dicit p̄r ostidit manifestatio resurrectionis xpi discipulo facta: et p̄ia oibus cōiter: secūdo aliqñ sp̄aliter: ca. sequenti. **p̄ia** in duas: qz p̄mo manifestat̄ oib⁹ excepto thoma abñte. scdo thoma cū eis ext̄te: ubi. **Et** p̄ dies octo. **p̄ia** i fr̄es: qz p̄mo describit̄ xpi apparitō: scdo apparitōis denūciatō: ubi. **Thomas** aut̄. tercio discipuli audic̄tis obstinatio: ubi. **Ille** at̄ dicit. **p̄ia** ad buci duas: qz p̄ describit̄ apparitōis actus: scdo eius effect⁹: ubi. **Gaudiū** sunt. **In** p̄ia q̄ p̄te d̄: sic. **a** Cū sero eēt. **In** die. n. apli erāt disp̄si p̄t̄ metū iudeoz: s̄ in sero pueniebāt ad locuz unū: et iō tali hora appuit. **b** Die illo. s. p̄ia die resurrectionis. **c** **Ena** sabbatoz. i. p̄ia die p̄ sabbatū: ut p̄ dcm ē. **d** **Et** fores et̄. pp̄ metū iudeoz

e Et patrem uestrum. p adoptionis gratiam.

v Deū meū. in quātū sum bō: sic. n. loquebat̄ in posito ut p̄z ex hoc qz immediate uocauerat aplos fr̄es ppter similitudine nature: et eodē mō loquit̄ cū dicit: **A**scēdo ad patrem meū. qz ascēdere nō p̄petit ei s̄m diuinā naturā q̄ ē altissimi. p hoc igit̄ qz xpc h suā ascēsiōne denūciat aplos p mariam: in sinuat qz eis an ascēsiōne illā appēbat ad eoz instruatōz: sicut et p̄ssius dicit̄ alii euāgeliste. **u** Venit maria et. p̄z lra ex dicitis. **a** Cū eēt sero. **b** Dicit p̄r ostidit manifestatio resurrectionis xpi discipulo facta: et p̄ia oibus cōiter: secūdo aliqñ sp̄aliter: ca. sequenti. **p̄ia** in duas: qz p̄mo manifestat̄ oib⁹ excepto thoma abñte. scdo thoma cū eis ext̄te: ubi. **Et** p̄ dies octo. **p̄ia** i fr̄es: qz p̄mo describit̄ xpi apparitō: scdo apparitōis denūciatō: ubi. **Thomas** aut̄. tercio discipuli audic̄tis obstinatio: ubi. **Ille** at̄ dicit. **p̄ia** ad buci duas: qz p̄ describit̄ apparitōis actus: scdo eius effect⁹: ubi. **Gaudiū** sunt. **In** p̄ia q̄ p̄te d̄: sic. **a** Cū sero eēt. **In** die. n. apli erāt disp̄si p̄t̄ metū iudeoz: s̄ in sero pueniebāt ad locuz unū: et iō tali hora appuit. **b** Die illo. s. p̄ia die resurrectionis. **c** **Ena** sabbatoz. i. p̄ia die p̄ sabbatū: ut p̄ dcm ē. **d** **Et** fores et̄. pp̄ metū iudeoz

e Et patrem uestrum. p adoptionis gratiam.

v Deū meū. in quātū sum bō: sic. n. loquebat̄ in posito ut p̄z ex hoc qz immediate uocauerat aplos fr̄es ppter similitudine nature: et eodē mō loquit̄ cū dicit: **A**scēdo ad patrem meū. qz ascēdere nō p̄petit ei s̄m diuinā naturā q̄ ē altissimi. p hoc igit̄ qz xpc h suā ascēsiōne denūciat aplos p mariam: in sinuat qz eis an ascēsiōne illā appēbat ad eoz instruatōz: sicut et p̄ssius dicit̄ alii euāgeliste. **u** Venit maria et. p̄z lra ex dicitis. **a** Cū eēt sero. **b** Dicit p̄r ostidit manifestatio resurrectionis xpi discipulo facta: et p̄ia oibus cōiter: secūdo aliqñ sp̄aliter: ca. sequenti. **p̄ia** in duas: qz p̄mo manifestat̄ oib⁹ excepto thoma abñte. scdo thoma cū eis ext̄te: ubi. **Et** p̄ dies octo. **p̄ia** i fr̄es: qz p̄mo describit̄ xpi apparitō: scdo apparitōis denūciatō: ubi. **Thomas** aut̄. tercio discipuli audic̄tis obstinatio: ubi. **Ille** at̄ dicit. **p̄ia** ad buci duas: qz p̄ describit̄ apparitōis actus: scdo eius effect⁹: ubi. **Gaudiū** sunt. **In** p̄ia q̄ p̄te d̄: sic. **a** Cū sero eēt. **In** die. n. apli erāt disp̄si p̄t̄ metū iudeoz: s̄ in sero pueniebāt ad locuz unū: et iō tali hora appuit. **b** Die illo. s. p̄ia die resurrectionis. **c** **Ena** sabbatoz. i. p̄ia die p̄ sabbatū: ut p̄ dcm ē. **d** **Et** fores et̄. pp̄ metū iudeoz

Euangelium

Hoc etiā ex diuina ordinatōe factū ē: vt biefus intrās ad discipulos ianuis clausis onderet se habere corpus gloriosum. e **Et dicit eis par vobis.** hoc cōtra duplicē eoz pturbatōz. Erāt. n. pturbati de morte ipsius xpi: et de psecutōe iudeoz eius imminente: poterat. n. eos p suā pntiaz custodire et de resurrectione certi ficare: vñ subdit.

f **Et cū hec dixisset ondit eis manū et latus.** vt p cicatrici ces remanētes onderet idēritatē numeralē corpis pū passū. Ita. n. i corpore xpi remanērunt nō ad defectū sed magis ad gloriā: ppter victoriā ex illis vulneribus cōsecutā.

g **Hauisi sunt.** hic pnt ponit hū ap paritōnis effectus q̄ est duplex. p̄m̄ est discipuloz erulatio ptra duplicē tristitiā ipoz amotam. s. de morte xpi et iudeoz metū: et q̄tuz ad hoc dicit: **Hauisi sunt** ḡ discipuli viso dño. secū dus est eoz instructio: et q̄tū ad hoc subdit.

b **Dixit ergo eis iterū par vobis.** qz volebat eos instruere d pace futura que erat ppetua. i Sicut misit me pater. ad veritatē fidei docendā in iudea.

k **Et ego mitto vos.** i. mittā ad hanc veritatē publicādam p totū mundū: et qz creatio huius officij nō pot̄ conuenienter fieri sine gratia sp̄s sancti: id sequit̄.

l **Hec cū dixisset insufflauit et dixit eis accipite sp̄m̄ sanctū.** Per illam insufflatōem ondere voluit sp̄m̄ sanctū a se. pcedere sicut pcedit a patre. m **Quoz remiseritis peccata remittūt eis.** Licet. n. solus deus pncipaliter peccata dimittat: tñ ministri ecclie p virtutē clauis ad hoc ministerialiter opantur. n **Et quoz retinueritis.** i. retinēda iudicaueritis. o **Retenta erunt.** hoc tñ intelligēdū ē qñ iudiciū ecclie diuino iudicio conformā.

p **Thomas.** hic ponit apparitōis xpi denūciatio absenti discipulo cū dicit: **Thomas autē qui dicit didimus.** hoc erat cognōmē eius et sonat idē qd̄ geminus. qz forte erat de tribu beniamin de cognatōe gemini. vel fm̄ alios sonat idē qd̄ dubi qz ppter dubiū de resurrectione qd̄ thomas habuit: ideo sic cognominatus fuit. q **Annus ex duodecim.** nō qz tūc eēt duodecim cū iudas eēt mortuus: s qz erat vnus de duodecim electis in principio a xpo: vel qz cōnumerat h̄ matthias postea electus in loco iude: qz iohānes boc enā gelium scripsit post eius electōem vt p̄z ex p̄dictis in principio huius opis. r **Nō erat cum eis qñ venit biefus.** spe. n. inter alios aplos videt̄ fuisse magis timidus: vt supra dictū ē. rj. ca. et ideo tardius ceteris venit ad locum vbi cōgregabant̄ discipuli: et id̄ ppter tarditatē suā priuatus est illa visione xpi. hoc autē factū ē diuina ordinatōe vlp̄missione fm̄ qz dicit Greg. vt ex sua absentia sequeret̄ dubitatio: et vltimus in dubitatōe obstinatio: et p cōsequens diligens inquisitio ad n̄ram cōfirmatōem.

s **Dixerunt ergo ei alij discipuli.** qz boni rumores cito denūciant. t **Didimus dñm.** Sic. n. ante passionē eū appellauerāt: vt dictū ē supra ca. iij. Vos vocatis me magister et dñe x̄c. v **Ille autē dixit nisi videro x̄c.** Ricalose petit iste thomas: qz maius ē videre repatiōem totius corpis. Itē fuit durus ad credēdū: qz volebat cer-

erāt discipuli cōgregati ppter metū iudeoz: v̄it biefus et stetit i medio: et dixit eis: **Par vobis.** Et cū hec dixisset: ondit eis manus et latus. **Hauisi sunt** ḡ discipuli viso dño. **Dixit ergo eis iterū: Par vobis.** Sicut misit me pater: et ego mitto vos. **Hec cū dixisset:** insufflauit: et dicit eis: **Accipite sp̄m̄ sanctū.** Quoz remiseritis peccata remittūt eis et quoz retinueritis retenta sunt. **Thomas autē vn̄ ex duodecim q̄ dicit didimus nō erat cum eis qñ venit ibs.** **Dixerunt ergo ei alij discipuli: Didimus dñm.** Ille autē

tificari duplici sensu. s. visu et tactu: ideo sequitur.

x **Et mittā digitū meū x̄c.** Isti. n. sunt duo sensus q̄ minus p̄nt recipi: qz visus inter alios plures differentias rerū demonstrat: vt habet. j. meta. **Latus autē in homine ē certissimus.** Alij autē sensus bene inueniūtur

in turuiaciorēs i alijs aialibus vt habet. iij. d. aia. y **Et post dies octo.** hic ponitur secūda apparitio facta ap̄lis in p̄ntia thome. **Et diuidit i duas:** qz p̄mo de scribit dicta apparitio. secūdo ponit quedam breuis epiloga tio: bi. **Multa quidē.** In p̄ma p̄cedit. sic.

dixit eis: Nisi videro i manibus eius fixuram clauorū: et mittā digitū meū in locū clauoz: et mittā manū meā in latus eius: nō credaz. **Et post dies octo iterum erāt discipuli eius intus: et thomas cū eis.** **Venit ibs ianuis clausis et stetit i medio: et dixit eis: Par vobis.** **Deinō dicit thome: Inser digitū tuū huc: et vide manus meas: et affer manū tuā et mitte in latus meū: et noli esse incredulus sed fidelis.** **Rōdit Thomas et dixit: Dominus meus et deus meus.** **Dicit ei ibs: Quia vidi me thoma credidisti:**

y **Et post dies octo.** Facto. n. in iuallo xpc ap̄parebat discipulis: qz nō cōuer-

sabatur continue cum eis: vt onderet se surrexisse ad vitam immortalem ab hominibus huius vite separatam. z **Stetit biefus in medio.** vt posset ab omnibus videri. a **Et dixit eis par vobis.** sicut p̄terponat. b **Deinō dicit thome inser digitū tuū huc quasi respondens petitioni eius sup̄aposte.** In h̄cti am suam veritatē declarat: inquantū absens corporaliter eius verba sciebat. c **Et vide manus meas.** Vide tur. n. qz deberet dicere tange manus meas. Dicendū qz visus propter sui certitudinem accipitur pro omni sensu: immo etiam aliquando accipitur pro intellectu sicut dicit alicui: vides tu hoc: id est intelligis. et Ero. xx. **Luctus populus videbat voces.** i. audiebat: ita qz ibi accipitur visus p̄ auditū: et eodem modo hic accipitur p̄ tactū. Vel aliter: quia sicut dictum est thomas volebat certificari duplici sensu. s. visu in aspectu manuum: et tactu p̄ lateris tactū: ideo sequit̄.

d **Et affer manū tuā et noli esse incredulus sed fidelis.** hoc dixit biefus: quia thomas dixerat discipulis nūciantibus chasti resurrectionem se aliter non crediturum eam.

e **Respondit thomas.** non solum corde credendo s etiam ore confitendo: quia vt r̄nqz requiritur ad salutem vt frequenter dictum est supra.

f **Dominus meus et deus meus.** In hoc manifeste confitetur veritatē in christo contra perfidiam arriani. Supra enim bene uocauerant ip̄m biefum dominū sed non vocabant eum deum exp̄esse: s̄ dixerunt aliqua verba per que eius veritas potest intelligi: vt patuit ex sup̄radictis. Sed thomas hic factus p̄fectior in cognitiōe post christi resurrectionem manifestatam confessus est ipsū deum esse.

g **Dicit ei biefus quia vidi me thoma cre.** **Cōtrariuz videtur per hoc quod dicitur ad Hebr̄eos. rj.** **Si des est substantia rerum sperandarum argumentum non apparentium.** et sic patet qz fides saltem q̄tum ad actum non potest esse de visis. **Utrum autem possit esse de eis q̄tum ad habitum nō est p̄ntis speculatiōis**

Johannis

Dicendū q̄ thomas aliud vidit ⁊ aliud credidit: quia
būanitate vidit ⁊ veritate q̄ in p̄nti videri nō pōt credi-
dit. a Beati q̄ nō viderunt ⁊ crediderunt. In hoc
cōmendat alioꝝ p̄mptitudinē ad credēdū: ⁊ in h̄ stat
cōsolatio n̄ra q̄ nō vidim⁹ ⁊ tñ credim⁹ p̄ doctrinā xp̄i

⁊ aploꝝ xp̄m vi-
dentium ad nos
deriuatā: s̄ huic
dicto videt cō-
fratū: qd̄ dicit
Luc. x. Beati o-
culi q̄ vidēt que
vos videtis. Di-
cendū q̄ duplex
ē b̄tudo. vna
rel̄ q̄ cōsistit p̄n-
cipali i aspectu
⁊ fructu deita-
tis ⁊ ex cōsequē-
ti in visione bu-
manitatis xp̄i:
vt dictus ē ca. x.
⁊ de hac beatitu-
dine intelligitur
verbū luce. Alia
ē beatitudo sp̄s
q̄ b̄i p̄nti: ⁊ cō-
sistit i merito fu-
ture beatitudinis
⁊ iō beatorē h̄
mō q̄ plus me-
ret: plus at̄ me-
ret q̄ credit nō

"beati q̄ nō viderūt ⁊ credi-
tērūt" Multa qd̄ ē ⁊ alia si-
gna fecit ihs in p̄spectu di-
scipuloꝝ suoꝝ: q̄ nō s̄ scri-
pta i libro hoc. Nec at̄ scri-
pta s̄ vt credatis: q̄ ihs ē
fili⁹ dei: ⁊ vt credētes vitā
habeatis in noie ei⁹. .xxj.

Ostea manifestavit
se iterū ihs ad mare
tyberiadis. Manifestavit
aut̄ sic. Erant s̄ symon pe-
trus: ⁊ thomas qui dicitur didi-
mus: ⁊ Nathanael q̄ erat
a chana galylee: ⁊ filij zebe-
dei: ⁊ alij ex discipul⁹ ei⁹ duo.
Dicit eis symō petr⁹: Gla-
w piscari: Dicunt ei: Ele-

vidēs q̄ vidēs p̄dicto mō: ⁊ sic intelligit̄ verbum xp̄i.
Qui nō viderunt: hoc aut̄ dictū s̄ sit verū: tñ q̄tuz ad
p̄mā p̄tē nō valet ad p̄positū: q̄ apli quibus sp̄s loq̄
bas luce. x. nō erant beati in re: p̄ter qd̄ dicendū q̄ il-
lud luce. x. intelligit̄ de visione xp̄i in p̄ntia mortali: q̄
fuit multū desiderata a sanctis patribus ve. te. sicut p̄s
p̄ram sequentē luce. x. b Multa quidē ⁊ alia signa fecit ihs
⁊c. Hoc signanter dixit: ne aliquis forte crederet
ea nō esse vera que scripta sunt ab alijs evangelistis ⁊
a iohanne dimissa. Oñditur etiā in hoc ep̄logo vtili-
tas huius doctrine cum subdit. c Nec aut̄ scripta
sunt vt credatis. fide formatā caritate. d Quia
biefus ē filius dei. s. naturalis in potentia sibi equalis:
⁊ p̄ oñs idem in deitate: q̄ natura diuina ē indiuisibil⁹
Sicut. n. fuit dictū a principio principalis intentio iō-
hannis ē in hoc euangelio declarare diuinitatez xp̄i et
eternā eius generatōem a patre. e Et credētes vī-
tam habeatis. s. eternā in qua clare videbit̄ qd̄ nunc
credit. f In noie eius. i. p̄ fide nōmis xp̄i. q̄ fm q̄
d̄: Act. iij. Neq̄. n. aliud nomē ē sub celo datū hoīb⁹
in quo oporteat nos saluos fieri.

Capit. xxj.

Ostea aut̄ manifestavit. Hic ponit̄ terciā xp̄i
apparitio q̄ manifestata ē sua resurrectio aliq̄-
bus discipul⁹ sp̄aliter. Et si ordinē istarū triū ap-
paritōnū cōsideremus: in p̄mā oñdit̄ xp̄c suam dei-
tate sp̄m̄scatū iustificando: in secunda vō būane na-
ture identitate acatrices oñdendo: in ista terciā ostē-
dit humane nature veritatē cū aplis comedendo. In
hac aut̄ apparitōe describenda sic p̄cedit iohannes: q̄
p̄mō oñdit quid biefus exbibuit pluribus discipulis
secūdo qd̄ exbibuit duobus sp̄aliter p̄dilectis. s. petro
⁊ iohanni: ibi. Cum ergo prandissent. P̄mā in tres:
q̄ p̄mō describit̄ xp̄i apparitio: secūdo xp̄i apparētis
cognitio: ibi. Dixit ergo discipulus ille. terciō p̄dicto-
rū ep̄logatio: ibi. Hoc iam terciō. In p̄mā p̄tē dicit̄

fic. a Postea manifestavit se iterū biefus. i. factō int̄-
uallo t̄p̄is: q̄ nō manebat cōtinuē cū aplis: cuius cā dicta
ē ca. p̄cedenti. b Ad mare tyberiadis: Et quo p̄t̄ q̄
illa apparitio fuit in galylea vbi ē illud mare sicut sup̄radī-
ctū ē ca. vj. p̄cedētes apparitōes fuerunt in bierlm̄ ex qui-

bus apli iā cōforta-
ti abierunt in galy-
leā vbi p̄miserat se
eis manifestaturū
vt b̄i matb. vlti.

c Manifestavit at̄
sic. i. p̄ modū q̄ seq̄-
tur. d Erat at̄
s̄ symon petrus.
Ista duo nomia s̄
mul̄ p̄iungit̄: quia sy-
mon fuit nomē ei⁹
p̄mū: petrus aut̄
erat nomen sibi de
nouo a xp̄o inposi-
tū: vt supra decla-
ratū ē ca. j. sequit̄.

e Et alij ex disci-
pulis ei⁹ duo. istos
nō exprimit nomi-
natiū: q̄ erant mi-
nores. q̄ at̄ tot no-
mina p̄p̄ia hic exp̄-
mit hoc ē ad maio-
rē exp̄sionē rei ge-
ste. f Dicit eis
symon petrus va-
to piscari. Erat. n.

nim⁹ ⁊ nos tecū. Et exierūt
⁊ ascēderūt i nauim⁹: ⁊ illa
nocte nihil p̄ndiderunt.
Mane aut̄ factō stetit hie-
sus i litore: nō tñ cogno-
uerūt discipuli: q̄ biefus ē
Dicit q̄ eis biefus: Pueri
nūq̄d pulmentariū habetis
Rūderūt ei: Nō. Dicit eis
Dixit ei: Vteraz nauigū
r̄bete: ⁊ iuemetis. Miserunt
q̄: ⁊ iā nō valebāt illō f̄bere
p̄ multitudine pisciū. Dicit q̄
discipulus ille: quē dilige-
bat biefus: petro: dñs ē:
Symō petr⁹ cū audisset q̄
dñs ē: tūca succipit se. Erat
em̄ nud⁹ ⁊ misit se i mare.

paupes: ⁊ iō ad p̄curādū necessaria vite licite poterāt re-
dire ad exercendū negociū qd̄ sine peccato poterat exer-
ceri. Matheus aut̄ nō rediit ad tractandū negociū t̄lo-
neri: q̄ vit aut̄ nunq̄ pōt sine peccato fieri: p̄ter qd̄ pau-
lus artem scenofactoriā didicit: vt cū necessitas occur-
ret vlt̄ utilitas eccl̄e de labore suo viueret: vt habet̄ in acti-
bus aploꝝ. xx. ca. g Et exierunt ⁊ ascēderunt in na-
uim. alienam eis accommodatā vel locatā seu alio mō licē-
to adeptā: q̄ a principio sue vocatōis nauē ⁊ r̄betia reli-
querant. b Et illa nocte nihil p̄ndiderunt. hoc f̄m̄
est vt captio sequens manifeste miraculosa appareret.
i Mane aut̄ factō stetit biefus i litore. nō apparuit su-
per aquā s̄ in terra solida: ad oñdendū q̄ amplius si erat
cū eis in fluctibus vite corruptibilis: s̄ magis trāscerat ad
statū vite immortalis. k Nō tñ cognouerunt. Si-
cut. n. sup̄radictū ē corpus gloriozum ē totaliter in p̄tate
anime: ⁊ iō fm̄ p̄ceptū anime pōt visum diuersimode im-
mutare: ⁊ p̄ oñs coḡta vel nō cognosci. l Dixit q̄c.
nūq̄d pulmentariū habetis. i. aliquid qd̄ posset decoqui
⁊ comedi. m Rūderunt ei nō. Credebāt. n. cū aliq̄ue
mercatorē qui vellet pisces emere. n Dicit eis mitti-
te i dexterā. ⁊c. p̄dicit certitudinaliter effectū futurū vt
ad cōsequētia habeant animū magis attentū.

o Miserunt ergo. ⁊ iā nō valebant illud trahere p̄ mul-
titudine pisciū. Et quo p̄t̄ q̄ pisces ille fuerunt miracu-
lose adducti: vel virtute diuina ⁊ nouo formati: q̄ tota
nocte ibi quiesce ⁊ nihil inuenerāt. p Dic q̄. Hic p̄r
ponit̄ xp̄i apparētis cognitio. Circa qd̄ sciendū q̄ puritas
mētis ⁊ corpis maxie disponit hoīem ad cognitōz diuio-
rū: ⁊ iō iohes q̄ ceteris purior: erat tāq̄ virgo c̄p̄ alijs co-
gnouit xp̄m: tñ ex p̄sideratōe miraculi facti: tñ q̄ xp̄c p̄-
mo ei oñdit sp̄m̄ cognoscibile. p̄ suā puritatē. ⁊ h̄ ē qd̄
d̄. p Dic q̄ dif. ⁊c. i. iohes. q Petro. Erat. n. sibi fa-
miliaris: vt d̄m̄ ē ca. p̄cedenti: ⁊ iō p̄mū apuit ei p̄ceptū ai-
r Dñs ē. Sic. n. vocabat xp̄m an̄ passionē. vt s̄. d̄m̄ ē.
q Symō pe. ⁊c. tūca suc. se. vt cū maioꝝ reuerētia acce-
deret ad xp̄m. t Erat. n. nud⁹. i. p̄az vestit⁹: vt c̄t ex-
peditio: ad piscatōis op̄. v Et mi. se i ma. vt cit⁹. ⁊c. eiret
ad xp̄s ex deuotōe. Hic dicit̄ t̄da q̄ tūc n̄ v̄it ad xp̄s supra
aq̄s abulādo: sic fecerat pus: s̄ maḡ peditādo vt uatādo

Euangelium

Sed rōnabilis videt p̄trariū. **Mo. n.** videt q̄ natā dove
nerit: q̄ tūc tunica succūrit se vt ad xpm̄ veniret: qd̄ non
fecisset si natando venire vellet: nec etiāz peditando p̄ p̄
fundū aque: quia distabat a terra quasi cubitis ducentis
vñ nō vt q̄ in tāto spacio aq̄ maris cēt ita pua q̄ bō poss̄
ibi peditare: 7 ma
time q̄ aqua illa e
rat tanta q̄ i ea na
uis poterat curre
re in qua erant se
ptem boies ad mi
nus: q̄ tot sunt bic
numerati: 7 centū
7. lū. pisces magni
7 r̄betia 7 alia na
uis instrumēta: p̄
pter qd̄ magis vi
det q̄ Petrus dñi
memor quē serue
ter diligebat: 7 p̄
stine ambulatiōis
super aquas qñ ad
xpm̄ venerat qd̄ si
mle bic fecerit: ali
quē discipuli nau
igio venerūt: q̄ nō
erant ita seruidi si
cut petrus.

Mon. n. longe
erat a terra 7c. In
hoc assignat ratio
quare cito venerit
post petrū. **Fin.** ex
positōem bede assi
gnat rō quare Pe
trus misit se in mare: q̄ p̄ter puā distantiā sine nauī po
terat venire. **Alia** tñ expositio. **pbabilior** est: vt p̄z ex p̄di
ctis. **a** **U** 7c. pisce suppositū. illis p̄unis. **b** **E**
panē. nō sup p̄unas positū: sed ibi paratū. p̄ refectōe co
rū. **Ista. n.** diuina virtute fuerūt de nouo formata ad ma
iorem discipulorū p̄firmatōem in fide resurrectōis xpi.
c **D**icit eis ihs̄ affer. d̄ pis. quos p̄ren. nunc. **Familiarit**
eis loquit̄ tanq̄ discipulis ad p̄firmandū veritatē sue re
surrectōis. **d** **A**scendit symon petrus 7 traxit 7c. pisci
bus. **clij.** numerū 7 magnitudinē exprimit ad declaratōz
miraculi ex tanta captōe: 7 iterū ex r̄betis integritate: cuz
subdit̄: **Et cum tanti cēt nō ē scissum r̄bete.** **e** **D**icit
eis ihs̄ venite prandete. **Inuitat** eos dulciter ad come
dendū secum: q̄ cum eis tñc comedit ad declaratōem sue
resurrectōis: 7 nō exprimat̄ bic. **f** **E**t nemo au. discū.
interro. eū tu quis es. nō p̄ter formidīnē s̄ p̄ter cogni
tiōis certitudinē quā habebat de ip̄o: p̄ter qd̄ subdit̄.
g **S**cientes q̄ dñs ē. 7 id̄ frustra fecissent de hoc questō
nē. **h** **E**t venit bic. 7 ac. pa. 7 da. eis 7 piscē silr. i. eo mō
diuidebat eis 7 distribuēbat sicut ante passiōē ad decla
randū suā resurrectōem. **Dicunt. n.** aliqui doctores 7 sat̄
pbabiliter: q̄ sic diuidebat cibaria sola manu sicut alius
cū cultello: 7 in hoc cognouerunt eū cū alijs signis: sicut
discipuli cognouerūt eū in fractione panis: **Luc. vlti.**
i **H**oc iam tercio. **Dic** ponit̄ huius apparitōis epiloga
tio: cum d̄: **H**oc iam tercio manifestatus ē ihs̄. **U**iderur
q̄ deberet dici quarto: q̄ iam alias tres apparitōes descri
pserat vt p̄z ex p̄dictis. **Dicendū** q̄ litera sequēs hoc sol
uit cū d̄. **k** **D**isci. suis. 7 sic p̄z q̄ tñ enumerat̄ h̄ ap
paritōes factas aplis. **Prima** aut̄ apparitō quā descripsit
fuit soli marie magdalene: iō nō enumerat̄ bic. p̄t etiam
aliter dici q̄ li tercio refer̄ ad diē apparitōis: duc aut̄ p̄
me facte sunt in vna die: alia facta ē in die octaua ista aut̄
facta est postea. **Si** aut̄ cōsiderentur iste tres apparitōes
aplis facte. **Prima** declarat̄ xpi diuinitatē: dando spiritū
sanctū. **secūda** resurgētis idēitatē: vulnerū cicatrices oñ
dēdo. **tercia** bñanc nature veritatē comedendo.
l **Cū** 7 prandissent. **Dic** p̄r̄ describit̄ euāgelista qd̄ xps̄

eribuit duobus discipulis p̄dilectis. **Et primo** qd̄ ex
bibuit petro: secūdo qd̄ eribuit iohāni: ibi. **Et cū** hoc
dixisset. **Prima** in duas: q̄ primo cōmittit̄ petro sup
ecciam vniuersalē regiminis officium: secūdo ei p̄dicat̄
suū martyriū: ibi. **Amen** amē dico tibi. **Circa** p̄mū sc̄
endū q̄ xpc̄ cō
mittendo petro
pastorale officium
ipm̄ ter exa
minauit de dile
ctōe. q̄ pastores
eccie debet deus
p̄ ceteris hoib⁹
diligere. **Ter** et
cōmittit̄ ei offi
cium pasceudi: q̄
pastor eccie de
bet subditos pa
scere triplici pa
bulo. s̄. veritatis
verbo: vite cre
plo: tpali substi
tio: 7 hoc est qd̄
dicit̄.
l **Cū** ergo p̄ā
dixisset. refecti be
neficio omnibus
cōiter eribito.
m **D**ixit symo.
pe. bic. volēs ei
beneficiū sp̄ale
cōferre. **n**
Symō iohānis
i. fili⁹ iohānis.
o **D**iligis me
plus bis. quasi expresse dicit̄: ille q̄ eligitur ad officium
plationis d̄z deū diligere p̄ ceteris: quia fm̄ q̄ dicit̄ te
atus **Beg.** **L**antū debet p̄cedere actionē populi vita
p̄sulis quatū distat a grege vita pastoris: 7 ideo videt̄
q̄ ille qui aliquē eligit ad tale officium tenet̄ sp̄ eligere
meliorē: non tñ intelligitur melior literatio: vel astu
tior: sed ille qui omnibus cōditōibus pensatis meli
or est ad tale officium: ad honorē dei 7 eccie utilitatē fm̄
iudiciū eligentis: aliter aut̄ eligens vel pmouens non
attendit ad honorē dei 7 utilitatē eccie: 7 sic nō videt̄
iudiciū diuini euadere. **Or** aut̄ fm̄ decretales extra de
electōe: **Cum** nobis olim. 7 ca. **U** dilecti. sufficit elige
re sufficientē: hoc est fm̄ iudiciū humanū qd̄ talis nō
ē p̄miciendus: tñ fm̄ veritatē aliqua iura mala permit
tunt̄ humanō iudicio incorrecta. p̄ter maiora mala vi
tanda: que tam diuino iudicio sunt corrigenda: fm̄ q̄
dicit̄ **Aug. 1. li. de libero arbitrio. p** **D**icit̄ ei etiāz vo
mine tu scis quia amo te. nō dicit̄ plus q̄ alijs. **s** abso
lute r̄idet: quia exptus. p̄zie fragilitatis in xpi nega
tōe: non fuit ausus vltra se efferre in chasti dilectione:
sed quantitatem sue dilectōis posuit in iudicio xpi q̄
secreta cordiū intuet̄: sequit̄. **q** **C**ontristatus ē 7c.
tercio amas me. non fuit indignatus. p̄ter verba xpi
replicantis totiens petitionem de dilectione quasi in
dignaretur petrus de hoc q̄ non acquiescebat sibi xpc̄
primo verbo: sed fuit turbatus eo q̄ sciebat eum scire
etiam omnia futura: p̄ter quod timuit ex tali replica
tione ne xpc̄ vellet sibi predicere aliquem casum suū
futurum: sicut supra ca. xij. afferente petro **Animam**
meam p̄o te pono. statim predixit ei suam negationē
futuram: 7 ideo merito timuit petrus. p̄ter qd̄.
r **D**ixit ei. domine tu omnia nosti tu scis quia amo
te. q. d. tu scis omnia presentia 7 futura: 7 ideo tu scis
q̄ nūcte diligo: s̄ qd̄ sit in futurū nescio: s̄ tu scis. **s**
Dic ei pasce oues meas an̄ bis dixerat. **Pasce** agnos
meos: q̄ in fidelib⁹ tres s̄ grad⁹. s̄. incipientiū: phie
tū: 7 p̄fectoz: illi q̄ sunt in duob⁹ primis gradib⁹ dicit̄
tur agni: 7 illi qui sunt in tercio oues nominantur 7c.

[Marginal notes in a smaller script, likely a commentary or gloss on the main text.]

Johannis

a Amen amen dico tibi. Sic predicat petro suū martyriū: qz plati eccie debent tantā charitatē habere vt parati sint se morti exponere. p grege qd hic exprimit xpc loquens petro pabolice. **a** Amen amen dico tibi cū effica iunior cingebas te. i. ab aliquib' sup fluis te restringebas: tñ b erat. p voluntate tua ab alio n cōpulsus: nō subdit: Et ambulabas vbi volebas. **b** Cū at senueris. i. imminente morte. **b** Extendes manus tuas. p hoc designat. p ppi tūdo Petri ad martyriūz tolerandū.

c Et alius te cinget. Fuit em̄ positus in cruce cum cordis ligatus et nō clavis affixus: vt longior eēt ipi' cruciatus: et hoc vocat' hic cinctura.

d Et ducet quo tu non vis. Est. n. in homine duplex appetitus. s. sensitivus et intellectivus: et vterq; aliquando nominatur voluntas large loquendo: qz solus appetitus intellectivus pnie dicitur voluntas: licz aut appetitus intellectivus in petro esset promptus ad martyriū: tñ appetit' sensitivus refugiebat: qz mors est vltimū terribilium: et eodem mō fuit in xpo sicut dicit' ē supra. rñ. ca. 7. idō dicit. **d** Et ducet quo tu nō vis. i. e. s. fm̄ appetit' sensitivus. **e** Hoc aut' dixit. Hec sunt verba emanasse exponentis verba xpi d' martyrio petri. scripte em̄ hoc euangelium post petri martyriū: qd patet ex hoc q' euangelium scripsit post reditum suū de insula patmos post mortē domitiani impatoris: vt dcm̄ ē supra in plogo huius euangelij. Petrus aut' passus ē sub Nerone impatore: qui diu ante domitianū impavit. **f** Significans q' mor. eēt. cla. tēū. Martyriū. n. petri ordinatum fuit ad dei gl'am. **g** Et cū hoc dixisset. Hic ostenditur quid xpc contulit iohanni. Et diuidit' in duas: qz primo ponit cōmendatio discipuli: secundo sui euangelij: ibi. Hic est discipulus. Prima in duas: quia primo ponit cōmendatōis occasio: secundo ipa cōmendatio: ibi. Dixit ei hiesus. Circa primū sciendū q' occasio illius fuit verbum petri quarentis de iohanne quod exprimit' cum dicitur. **g** Et cū hoc dixisset. s. hiesus petro imponens pastorale officiū et sue passionis exemplum. **b** Dicit ei sequere me. Sicut. n. in veteri testamento. p̄bete significabant aliqua verba et aliqua factis vt supra dicit' ē. j. ca. Sicut xpc post q' verbo imposuerat petro pastorale officiū et ei p̄dire rat suū martyriū: in cepit ire: et tūc dixit petro. Sequere me. s. gerendovices meas in duobus p̄dictis: et sic p illam sequelam corpalem significabat idē qd prius petro p verba expresserat. **i** Cōuersus petrus vi. rē. qz cepat ire post xpm sicut et petrus. **k** Qui et recubuit in cena supra pectus eius rē. Per hoc autē patet q' iste fuit iohannes qui scripsit ista non ad sui factantiam: sed ad ostendendum petri excellentiā: cui xpc cōmendauit ecciam magis q' iohanni: cuius esset ita familiaris sibi. **l** Hunc ergo cū vidisset petrus dixit hiesu dñe hic aut' quid. Diligebat. n. petrus ipm iohannem spali dilectione: vt supra dicit' ē ca. p̄cedenti. et idō volebat eū habere sociū in platiōis officio et martyrio ideo dixit: Dñe hic aut' quid. q. d. bonū eēt q' iste adiugetur mihi socius. **m** Dicit ei hiesus. Posita occasione ex verbis petri: cōsequenter ponit beneficiūz

collatum iohanni cū dicit. n. Sic eū volo manere. Occasione huius verbi dixerunt aliqui q' iohannes nō ē mortuus sed cū enoch et helya translatus ad paradysum. Alij at dicunt q' in sepulchro suo iacet tomiens: et hoc accipietes signum: q' in sepulchro eius videtur quedā scaturitio

manne p modum ebullitiōis surgere et dicit' bi q' h' causat' ex anhelitu ei': verūm qz statutus est dominib' semel mori: vt dicit' ad heb. it. id dicit' ipm circa fines mundi pro xpo passurū: p̄ter hoc sequitur.

Dixit: Dñe q's ē q' tradet te
Hunc g' cū vidisset petrus
dixit hiesu: Dñe hic aut' qd?
Dicit ei hiesus: Sic euz
volo manere donec venias.
qd ad te? Tu me sequere.
Erūt g' sermo iste int' frēs:
qz discipulus ille nō moritur
Et nō dixit ei hiesus nō
morit': sed sic eū volo manere
donec veniā: quid ad te?
Hic ē discipulus ille: qui
testimoniū p̄hibet de his:

o Donec veniam. scz in fine mundi ad iudiciū: s' ista improbat augustinus p hoc quia illud quod hic dicitur a saluatore de iohanne: ponitur tanq' p̄uilegium seu beneficium speciale iohanni concessum. Scdm̄ dō dicta eozū hoc non esset verum: immo eēt magis iohanni detrimētum: si tam diu a diuina fructioe retardaret alijs apostolis in gloria existentibus. Propter qd dicendū q' xpc rñdet ad verba petri petentis eū habere sociū in platiōe et martyrio dicens. n. Sic eū volo manere. q. d. nolo eū mori p martyriū nec in hoc me sequi: nec etiā volo eū seq' q̄tum ad platiōis officiū in regimine vniuersalis eccie tecum: sed magis volo eum occupari in quiete contēplatiōis. **o** Donec veniam. non ad iudiciū in fine mūdi sed ad vocandum eum ad gloriam celestem d' statu h' mundi. Dabitur enim in legenda sancti iohannis q' xpc apparuit ei circa finem vite sue vocans eum ad gl'am.

p Quid ad te. quia ad petrum nō p̄tinebat scire qd deus ordinabat de iohanne in futurum sicut dicit' est apostolis Actu. j. Non est vestrū nosse tempa vel momenta que pater posuit in sua p̄tate rē. sed tñ p̄tinebat ad ipsūz verbo xpi prompte et humiliter obedire: id subditur: Tu me sequere. **q** Erūt ergo sermo iste inter fratres. scilz apostolos qui erant vniū charitate fraterna.

r Quia discipulus ille non moritur. Hunc. n. intellectū conceperunt ex verbis xpi: sed statim excludit' iste intellectus cum dicitur. **s** Et non dixit ei hiesus: qz non moritur. quia fm̄ veritatem mortuus fuit: vt supra dicit' ē in prologo huius euangelij: sed. **t** Sic cum volo manere. hoc est non per martyrium me sequi: tamen quia in eo fuerat p̄romptitudo animi ad tolerandum martyriūz quando fuit proiectus in feruentis olei dolium: ideo illd' pro martyrio ab ecclia colitur: quia fm̄ q' dicit' beatus augustinus libro de nuptijs et concupiscentia: Non est impar meritum patientie in iohanne qui passus non est. et in petro qui passionem sustinuit. **v** Donec veniā. affluens animā eius a corpore: absq; tñ angustia et dolore: vt dictum fuit supra in plogo huius euangelij: et supra. **x** Hic est discipulus. Posita cōmendatione discipuli: hic ponitur cōmendatio sui euangelij. Et diuidit' in duas: quia primo ponitur euangelij cōmendatio: secūdo tollitur erroris occasio: ibi. Sunt et alia multa. In p̄ma ergo pte dicitur sic.

y Hic ē discipulus ille. s. iohannes de quo saluator imediante antelocutus est. **y** Qui testimoniū p̄hibet de his. supple que vidit et audiuit: p̄ter qd eius testimoniūz ē efficax: p̄ter quod in principio sue prime epistole dicit

Euangelium

quod audiimus: quod vidimus oculis nostris: quod perspeximus: et manus nostre correctauerunt de verbo vite: et vita manifestata est et vidimus et testamur. a Et scripsit hec. Modus. n. erat antiquorum quod illi scriberent historias que vidissent: propter quod dicitur historia ab historiam quod est videre: et ideo iohannes qui audiuit verba christi et facta eius vidit convenientissime potuit scribere.

b Sunt autem et alia. Sic tollit errorem occasio: quia possit forte aliquis credere quod nihil aliud esset verum de christo nisi quod est scriptum in hoc euangelio et aliis de christo. et hoc tollit cum dicitur: Sunt autem et alia multa que fecit ihesus que scripta non sunt. Cuius causa subditur cum dicitur:

c Que si scribantur per singula. quantum ad facta particularia et conditiones et circumstantias eorum et virtutem.

d Nec ipsum arbitror mundum. id est homines huius mundi.

e Cape eos qui scribendi sunt libros. Facta. n. et verba christi non sunt deus tamen sed dei: quia illa humanitas erat organum

divinitatis: et ideo non possunt ad plenum ab hominibus explicari aut etiam comprehendere: quod patet ex hoc quod a principio ecclesie ceperunt sancti et doctores libros scribere ad explanandum verborum et factorum christi: et adhuc ad plenum non sunt elucidata: imo si mundus duraret per mil-

le milia annorum et scripterentur libri non elucidarentur ad plenum: quod sicut dictum est facta sunt et dicta dei que sunt nobis incomprehensibilia propter eorum excellentiam re-

gula nec ipsum arbitror mundum capere posse eos: qui scribendi sunt libros. Explicat euangelium secundum iohannem

spectu intellectus nostri: et ideo debemus subiungere et captiuare in obsequium christi intellectus nostrum: ut ei assentientes per fidem que est in enigmate: tandem veniamus ad contemplantum faciem ad faciem presentem domino nostro ihesu christo: qui cum patre et spiritu sancto vivit et regnat in secula seculorum: Amen.

Postilla frater Nicolai de lyra super euangelium iohannis finit.